

SANCTORUM
CONCILIORUM
ET
DECRETORUM
COLLECTIO NOVA,

SEU

COLLECTIONIS CONCILIORUM

A PP. PHILIPPO LABBEO, & GABRIELE COSSARTIO

Soc. JESU Presbyteris

PRIMUM VULGATÆ,

DEIN EMENDATIORIS, ET AMPLIORIS

OPERA NICOLAI COLETI SACERDOTIS

VENETIIS RECUSÆ

SUPPLEMENTUM,

*In quo additamenta, variantes lectiones, emendationes
ad Concilia Veneto-Labbeana;*

NOVA ITIDEM CONCILIA, AC DECRETA PERMULTA EXHIBENTUR.

*Omnia ex editis & M. SS. codicibus undique quæsitæ Græcis Latinisque, collegit, digessit, addiditque
pæfatibus, notis, dissertationibus historicis, criticis, chronologicis, dogmaticis illustravit*

JOANNES DOMINICUS MANSI
LUCENSIS

Clericus Regularis Congregationis Matris Dei.

TOMUS SECUNDUS

Ab anno MLXXIV. ad annum MCCLXXI.

LUCÆ MDCCLXXVIII.
Ex Typographia Josephi Salani, & Vincentii Junctinii.
SUPERIORUM FACULTATE.

R. 61650

SYLLABUS

eorum quæ in secundo conciliorum

tomò continentur.

ANNO CHRISTI		ANNO CHRISTI	
1074.	A D Romanum Concilium I. contra Clericos simoniacos, & incontinentes, a Gregorio VII. celebratum. Additio. <i>col. i. 2.</i>		Additio, 41.
	Epistola Sigefridi Moguntini archiep. ad eundem Gregorium, <i>ibid.</i>		Ad Moguntinum Concilium Additio, 42.
	Epistola eisdem ad eundem, 4		Epistola Henrici Spirensis Episcopi ad episcopos, & Optimates Longobardie, 43.
	Concilium Romanum II. <i>6.</i>		Epistola Thiderici Würdunensis Episcopi ad omnes imperii fideles, <i>ibid.</i>
	Concilium Patrensic, <i>ibid.</i>		Ejusdem ad Egbertum Treverensem electum, 44.
	<i>Adnotatio Collectoris in idem, 7.</i>		Ad Romanum Concilium Additio, 45.
1075.	Santhonenſe Concilium, 8.		Briacienſe Conciliabulum quo Gregorius P. VII. de fide sua deponitur, 47.
	Tolonianum Concilium, 9.		Concilium incerti Loci in Navarra, forte Pampelonenſe, 49.
	Salonianum Concilium I. <i>23.</i>		Epistola Richardi Cardinalis ad Sanctum Regem, <i>ibid.</i>
	spalatinum Concilium, 14.		Concilium Burdegalenſe, 51.
	Ad Concilium apud Cenobium S. Maxentii in Pictoniſ. Additio, <i>ibid.</i>	1081.	Ad Meldenſe Concilium Adnotatio Chronologica, & Additio, 53.
1076.	Ad Vvormaticenſe Conciliabulum Additio, <i>rc.</i>	1084.	Romanum Conciliabulum a Guiberto antipapa celebratum, 55.
	Literæ Henrici, <i>ibid. 6.</i>	1085.	Romanum Conciliabulum II. a Clemente III. Antipapa habitum, 58.
	Ad Concilium Romanum Additio, 15.		<i>Collectoris Prænotatio, ibid.</i>
	Literæ Henrici, <i>ibid.</i>		Literæ Clementis III. ad omnes Christiſideles, <i>ibid.</i>
	Salonianum Concilium II. <i>18.</i>		Clementis & Concilii Romanici Syodica, 59.
	Concilium apud Oppenheim, 19.		Ejusdem ad O. Hoſienſem, 63.
	Ad Concilium Papienſe, Adnotatio Chronologica, & Additio, 21.		Ejusdem ad Robertum Bambergensem Episcopum, 64.
	Concilia Scotica, 23.		Ejusdem ad Ruithardum Archiep. Mogunt.
1077.	Ad Concilium Auguſtodenſe Additio, 26.		Conventus Poreſtadenſis, 66.
	Ad Claramontanum Concilium Additio, 27.		Gloſtorenſe Concilium, 67.
1078.	Ad Concilium Romanum Additio, 28.		Charta Regis Willielmi Primi cum Additione Wilkins, 68.
	Ad Concilium Piſavenſe Additio, 31.	1085.	Moguntinum Conciliabulum, 69.
1079.	Ad Concilium ad S. Genesium in tractu Lucanæ Ditionis Adnotatio chronologica, 33.	1086.	VICTOR PAPA III. Moguntinum Conciliabulum alterum, <i>ibid.</i>
	Concilium Romanum secundum vel tertium, 34.	1088.	URBANUS PAPA II. Additio, 74.
1080.	Ad Burdegalenſe Concilium Additio, 39.		
	Ad Xantonienſe Concilium <i>Concilior. Supplem. Tom. II.</i>		

ANNO	CARISTI	ANNO	CARISTI
	Ad Epistolas & decreta Urbani Papae II. Appendix, 74.		
	I. Eius Epistola ad Salzburger- sem alioque Episcopos s. <i>ibid</i>		
	II. Ad Lanzenem & Rodul- fum, <i>ibid.</i>		
	III. Ad Schafhausenem Abba- tem, 75		
	V. Ad Gaufridum Constantien- sem Episcopum, 77		
	VI. Ad Clerum & Populum Alberghadensem, 78		
	Colloquium in eam Adnotatio, 79		
	VII. Ad Saxones, <i>ibid</i>		
	VIII. Ad Rainoldum Remen- sem Archiep. 80	1100.	
	X. Ad episcopum Magdebur- gensis, 81		
	ejus Decreta, 82, 84.		
1089.	Ad Concilium Romanum Additio, 85.	1101.	
	Ad Concilium Melphitanum Additio, 86.		
1092.	V. Vigornienfe Concilium, 87.		
	Remense Concilium II. 89		
	Concilium in Cari-Loci Mat- ticonens Monasterio, 91.		
	Synodus Szabolcensis Na- tionalis cum narratione prævia & Notis P. Peter- ffy, & notis P. Melchioris Inchoffer S. J. 93, 133, 124.		
1091.	Burdegalenfe Concilium, 125.		
1094.	Ad Remense Concilium Ad- ditio, 130.		
	Ad Concilium Eduense Can- onicum additus, 131.		
	Literæ Hugonis Lugd. Ar- chiep. <i>ibid.</i>		
1093.	Ad Placentinum Concilium Additio, 132.		
	Ad Concilium Claramonta- num Additio, 138.		
	Compendienfe Concilium, 143.		
1096.	Ad Turonenfe Concilium Additio, 144.		
	Ad Nemaufenfe Concilium Additio, 147.		
1097.	Remense Concilium, 148.		
	Ad Synodos Atrebatenses Additio, 150.		
	Ad Barens Concilium Ad- ditio, 151.		
	Epistola Urbani II. Papæ ad Anonem Beneventanum, <i>ibid</i>		
1098.	Ad Burdegalenfe Concilium Additio, 153.		
	Ad Concilium Romanum Additio, 154.		

ANNO	CARISTI	ANNO	CARISTI
	PASCHALIS PAPA II. 158.		
	I. Epistolas ejusdem Diffe- rentiæ, <i>ibid.</i>		
	Synaxis Chronologica eorum- dem, 163.		
	Appendix ad eas, 166.		
	Ad Concilium Audomaren- se Additio, 175.		
	Concilium incerti Loci in Gallia, 176.		
	Concilium ad Portum An- silæ, 178.		
	Concilium ad Rupem Scif- fam, 179.		
	Melphitanum Concilium, 180.		
	Ad Pictavenfe Concilium Additio, 183.		
	Succionensis Synodus, 185.		
	Romanum Concilium, 186.		
	Mediolanense Concilium cum notis Lud. Antonii Muratorii, 187.		
	V. Vindeshorenfe Concilium, 195.		
	Constitutiones Ecclesiasticæ sub Colomanno Rege Hungariæ, & Seraphino Archiep. Strigoniensi cum Narratione prævia P. Pe- terffy, & Notis P. Mel- chioris Inchoffer S. J. 196, 197, 214.		
	Ad Romanum Concilium Adnotatio Critica, 214.		
	Pictavenfe Concilium, 215.		
1104.	Ratisponense Concilium, 216.		
	Senonenfis Provincie Con- cilium, <i>ibid.</i>		
1105.	Northufenfe Concilium, 218.		
	Remense Concilium, 221.		
	Ad Florentinum Concilium Additio, <i>ibid.</i>		
	Moguntinum Convntus, <i>ibid.</i>		
1105.	Henrici Imperatoris Epistola ad Filium, 224.		
1106.	Ejusdem ad Paschalem Ponti- ficem, 225.		
	Ejusdem ad Ludovicum Regem Francia, 226.		
	Nota Collectoris, 229.		
	Mutinenfe Concilium, 230.		
	Ad Trecentum Concilium Ad- ditio, <i>ibid.</i>		
1107.	Paschalis Papæ II. Epistola ad Rothardum Archiep. Mogun- tinum, 231.		
	Ejusdem ad Reinhardum epi- scopum Halberstadenfem, 233.		
	Hujus ad eundem, <i>ibid.</i>		
	Ejusdem ad Adelgotum Ar- chiep.		

ANNO	CARISTI	ANNO	CARISTI
	chiep. Magdeburg. 234.		
	Concili Trecentis Canonis, 235.		
	Lingonenfis Synodus Dize- censia, <i>ibid.</i>		
	Leitacensis Synodus, 237.	1115.	
	lacentina Synodus, 239.		
	Concilium ad Pontem de Sorga, 240.		
1109.	Ad Laudunenfe Concilium Additio, 241.	1115.	
1110.	Ad Floriacense Concilium Additio, 242.	& 1116.	
	Ad Concilium Lateranenfe Additio, 243.	1116.	
	Ad CPTana Concilia Ad- ditio, 244.		
	Novella Lex Imperatoris D. Alexii Comneni, G. L. 246.		
1112.	Lateranenfe Concilium, in quo Henrico IV. Regi de remissione regularium privile- gium a Paschali II. con- ceditur, 262.		
	Hildeberti Cenoman. Episc. Epistola, 266.		
	Ad Concilium Capuanum, in quo Paschalis Papa concilium Henrico IV. privilegium abrogasse fer- ret, Adnotatio Critica, 270.		
1112.	Ad Concilium Lateranen- se II. in quo concilium Henrico IV. privilegium de investituris abrogatur Additio, 272.		
	Remense Concilium, 274.		
	Concilium Hierosolymita- num, 275.		
	Instrumentum Concordiæ inter Episcopum Nazarenum & Abbatem Moaris Thabor, <i>ibid.</i>		
	Concilium Vinæchense in Hibernia, 278.		
	Engolimenfis, & Vafatenfis Synodi, <i>ibid.</i>		
1113.	Remense Concilium, <i>ibid.</i>		
	Concilium Beneventanum, 279.		
	Paschalis II. Bulla, qua Ap- ostolica Sedis tuitionem con- cedit Xenodochio S. Joann- is Hierosolymitani, 280.		
	Catalaunenfis Synodus, 282.		
	Diploma Ludovici VI. Regis Francia pro S. Viatore, 282.		
1114.	Ad Cyprenense Concilium Additio, 286.		
	Ticinense Concilium, <i>ibid.</i>		
	Synodus Strigoniensis Na- tionalis, cum narratione		

	prævia P. Peterffy, & no- tis P. Melchioris Inchof- fer S. J. 286, 289.		
	Ad Viennenfem Synodum Additio, 306.		
	Ad Concilium Remense Ad- ditio, <i>ibid.</i>		
	Ad Concilium Catalaunen- se Additio, 307.		
	Ad Concilium Colonienfe & Additio, 310.		
	Ad Concilium Lateranenfe IV. quo iterum abroga- tum est Privilegium Hen- rico concessum, Addi- tio, 311.		
	Convntus Seresberienfis, 314.		
	Leges Ecclesiasticæ sub Re- ge Angliæ Henrico I. <i>ibid.</i>		
	Convntus Episcoporum in Italia ab Henrico IV. Im- peratore coactus, ut de ratione conveniendi cum Ecclesia Romana consul- terent, 316.		
	Henrici Imperatoris Epistola ad Harduicum Ratispon. E- pisc. <i>ibid.</i>		
	Ejusdem alia ad eundem, 317.		
	Ad Concilium Lingonenfe Additio, 318.		
1117.	Ad Concilium Engolimen- se Additio, 319.		
1118.	GELASIUS PAPA II. 322.		
	Ad ejus Epistolas Appen- dix, <i>ibid.</i>		
	I. Contra Gregorium, seu Bur- dinum amicum suum, <i>ibid.</i>		
	II. Ad Geronios Lucentis, 323.		
	III. Ad Canonicos Regulares S. Frigidiani Lucentis, 325.		
	Ad Colonienfe Concilium, in quo diris devotus est Henrico IV. Additio & Ad- notatio Chronologica, 326.		
	Ad Fridelariense Concilium contra Henricum Impe- rat. Additio, 328.		
	Concilium V Vormatiense, 321.		
	CALLISTUS II. PAPA, 332.		
	Ad Epistolas Callisti II. Pa- pæ Appendix, 332.		
	Admonitio Editoris, <i>ibid.</i>		
	Convntus ad Renum, 338.		
	Ad Remense Concilium Ad- ditio, 339.		
1120.	Ad Concilium Tolosanum Additio, 342.		
	Concilium Remense, Con-		

ANNO CHRISTEI	ANNO CARISII	Text
1121.		Concilium Romanum 343. Conventus Herbipolensis, <i>ibid.</i> Ad VVormatiensem Con- ventum Additio, 346. synodus Gioceffensis, 350
1123.		Ad Concilium Lateranense I. G. Adnotatio & Addi- tium, 350. Ejusdem Concilii Canon ex Labbeo, & Marteno 354 Ejusdem Concilii Acta genuina ex MS. Codice Pistoriensi, 355 Ad Carnotense Concilium Additio, 358 sermo Carnotensi Concilio in L. Antonio Muratori in eundem sermone Adnotatio, 368 sermo S. Ottonis Bambergensis episcopi, 370
		HONORIUS II. PAPA 373. Ad ejus Epistolas & Decre- ta Appendix, 374 Bifurcunense Concilium, <i>ibid.</i> Ad Concilium Londinense Additio, 375. Lugdunense Concilium, in quo Pontius Cluniacensis Abbas deponitur &c. 378. Honorii Pape Isteve ad E- piscopos &c. Gallie, in Pon- tium coactum, <i>ibid.</i> Ejusdem Literar ad Monachos Cluniacenses, in Pontium revertente, <i>ibid.</i> Ejusdem ad Humbaldum Ar- chiep. Lugdun., <i>ibid.</i> Formula excommunicationis in Pontium & Pontianos, 379. Ejusdem Bulla, 380. Concilium Moguntinum, 383. Conventus Argentorinensis, 384. Forcellense Concilium, 385. Concilium Romanum, 386. Vireburgense Concilium, um, 389.
1129.		Conventus apud Lufen, 390. Ad Catalaunense Concilium Additio, 391. Ad Concilium Tolosanum Adnotatio Critica, 392. INNOCENTII II. PAPA , 393. Ejus Epistoliarum Appendix, 394 II. Epistola ejusdem ad Contra- dum Salzburg. Episc. 394 II. Ad Lotharium Regem, 395 III. Ad Germanos, 395 IV. Ad Lotharium Regem, 395 V. ad quosdam Abbates, 395. Epistola pro afferenda cano- nica Innocentii electio- ne, 397.
1130.		Decreta ejusdem, ex MS.

ANNO CARISII	Text
	Cod. Pistoriensis, 402. Ad Concilium Herbipolen- se Additio, <i>ibid.</i> Melpitanum Concilium in Apulia, 404. Concilium ad S. Egidium, <i>ibid.</i> Ad Concilium Stampense Additio, 406. Remense Concilium, <i>ibid.</i> Concilium apud Luplanum, <i>ibid.</i> Ad Concilium Remense Ad- ditio, 407. Concilium Innocentii Pape II. Admonitiones Collettoris in Ca- nonis ejusdem Concilio , 410. Ad Leodiense Concilium Additio, 411. Coloniense Concilium, 415. Ad Pisanum Concilium, 417. 1134. Ad Pisanum Concilium, 416. Epistola Innocentii II. ad Ga- sildum Archiep. &c. <i>ibid.</i> Canonis ejusdem, 417. Montpensense Concilium, 419. Constitutio Thuriani Ar- chiep. Eboracensis, 423. Mediolanense Concilium, 424. Concilium apud Ardum, 425. synodus Herefordensis, 426. 1137. Ad Concilium Londinense Additio, <i>ibid.</i> Ejusdem Canonis, 427. Notae Davidis Wilkins, 430. Karoleusense Concilium in Scotia, <i>ibid.</i> 1139. Vaticenense seu Uzetenense Sy- nodus, 431. Ad Concilium Lateranense II. Generale Additio, 434. Florentina Synodus Diace- sana, 435. 1140. Trevirense Concilium, 436. Ad Concilium Senonense Additio, 437. Regiense Synodus, 439. Viennense Concilium, 441. Concilii Gaufridi Carnoten- sis Episcopi, <i>ibid.</i> 1143. CELESTINUS II. PAPA , 443. Ad ejus Epistolas Appendix, <i>ibid.</i> Moguntinum Concilium, 444. VVintonienense Concilium, 449. LUGIUS II. PAPA, 447. Ad ejus Epistolas Appendix, 448. Romanum Concilium, 450. 1145. EUGENIUS III. PAPA , 454. Ad ejus Epistolas Appendix, <i>ibid.</i> 1148. Ad Remense Concilium Ad- ditio,

ANNO CARISII	Text
	ditio 451. Constitutio Theobaldi Ar- chiep. Cantuar., 466. Ad Concilium Frevirense Additio, & Chronologi- ca Adnotatio, 466. Conventus Episcoporum in Marforum Lati urbe, 468. Concilium Erfordense, 471. Jalisburgense Provincia Concilium duo, 472. 1151. Ad Concilium Londinense Additio, 473. 1152. Venetum Concilium, 474. Metense Concilium, 460. Concilium Trevirense Pro- vinciale, 481 Concilium Colonienfe, 483. Walsibi Abbate ad Arceidum, Coloniense epistola, 489. Ulmenfe Concilium, 487. Synodus apud Kenanam, 488. Leodiense Concilium, 489. 1153. Synodus Atrebatensis Dioe- cesana, 490. ANASIASIUS IV. PAPA, 491. Ejus Epistoliarum Appendix, 492. 1154. ADRIANUS IV. PAPA , <i>ibid.</i> Concilium ad Moretum, <i>ibid.</i> Concilium ad Burgulium, 495. Cipranum Concilium G. L., 496. Ciprana Synodus G. L., 498. 1157. Remense Concilium, 499. Synodus incerti loci in Pro- vincia Magdeburgensi, 503. Northamptonense in Anglia Concilium, 507. 1158. Ottonis Pringense Confi- tutum, 508. 1159. ALEXANDER III. PAPA , 509. Ejus Epistoliarum Appendix, 510. Admonitio Collettoris , <i>ibid.</i> I. ad Henricum Archiep. Re- menfem, <i>ibid.</i> II. ad eundem, 511. III. ad eundem, 512. IV. ad Odonem Abbatem Utri- campi & F. Decanum Re- menfem, <i>ibid.</i> Notae Collettoris in eam Epi- stolam, 513. V. ad Philippum Abbatem Pra- monstracensem, <i>ibid.</i> VI. ad Henricum Remensem Archiepiscopum & Galte- rum Episc. Tornacensem, 514. VII. ad eundem, 515. VIII. ad Meidenfem Episco- pum, 516. IX. ad Monachos S. Georgii Lucentis, 517. X. ad eundem, 518.

ANNO CARISII	Text
	Ad Conciliabulum Papiense Additio, 519. Ejus Historia ex Orone Mo- rona, 520. Ejus Historia ex Anonymo Sche- varii, 522. Epistola Episcoporum Schima- ricorum in eo Conciliabulo congregatorum, <i>ibid.</i> <i>In eam Confessio Jo. Dom. Mar- fi</i> , 527. Literar Frederici I. Imperato- ris, 528. Frevirense Concilium, 530. Cromonense Conciliabu- lum, 531. Concilium Andegavenfe in Capitulo S. Albini, 532. Concilium Anagninum, <i>ibid.</i> Epistola Alexandri Pape ad Henricum Selvaco, <i>ibid.</i> Ejusdem ad Fratres monasterii Cluniacensis, 535. Lutunenfe Concilium, 538. 1162. Ad Concilium Montpensien- se Additio, <i>ibid.</i> Conventus ad Saonam, 539. Viennense in Gallia Con- ventus, 544. 1164. Conciliabulum Northam- ptoniense, <i>ibid.</i> 1165. Senonenfe Concilium, 554. Planctus Ecclesie Austriacae, <i>ibid.</i> Ad Conciliabulum Herbipo- lense Additio, 555. Ad Concilium apud Chinium Additio, 558. Radulfi Episcopi Leodiensis Decreta, 559. Cipranum Concilium G. L., 563. 1169. Synodus Strigoniensis Pro- vincialis, 575. Norwicenfe Synodus, 576. Difputatio Theoriani cum Niese Catholico Armenio- rum G. L., 578. <i>In eam Praemotio editoris</i> , <i>ibid.</i> <i>In eam ejusdem Adnotatio</i> , 599. Cipranum Concilium G. L., 601. VVestmonasterienfe Conci- lium, 607. Concilium apud VVode- roch, 611. Ad Salmanticense, quod ad- notatum, Concilium Adnota- tione Critica, 612. Dabimense Concilium, 613. Ad Concilium Northam- ptoniense, Additio, 614. Hallense Magdeburgense Concilium, 615.

ANNO CHRISTE	ANNO CHRISTE
1177.	Redonense Concilium, 676. Ad Venetum Concilium Additio, 678 Ad Tarlense Concilium Additio, 679 CPana Synodus G. L. 683
1178.	Concilium ad Halchenav in Diocesi Salsburgensi, 680.
1179.	Ad Concilium Lateranense III. Oecumenicum Additio, <i>ibid.</i> Ejus Canonis cum notis, 681. Excerptum e Bulla Clementis Pape III. in quo de canone Lateranensi 2. 690. Fragmentum Epistolae Alexandri III. edicentis, ut propositio quadam Petri Lombardi daretur, <i>ibid.</i> Subscriptions, 691-700
1180.	Lemovicense Concilium, 701.
1181.	Aquilejense Concilium, 706. LUCIUS III. PAPA, 707. Ejus Epistolarum Appendix, <i>ibid.</i> Concilium apud Malebergiam, 708.
1183.	Synodus episcoporum & Cleri Anglie, <i>ibid.</i>
1184.	Ad Veronense Concilium Additio, 710. Vindobonensis Conventus, 714. URBANUS III. PAPA, <i>ibid.</i> Ejus Epistolarum Appendix, <i>ibid.</i> II. Ad Gallicum Priorem Grandimontensem, <i>ibid.</i> II. Ad Fridericum Imperatorem, 716. III. Ad Magdeburgensem Archiepiscopum, 718.
1186.	Ad Mosonense Concilium Additio, 719. Concilium apud Egenesham, 722. CPanam Concilium, 721. Novella Isaacii Angeli Graecorum Imperator. G. L. <i>ibid.</i> Ad Concilium Hibernicum Additio, 734
1187.	GREGORIUS VIII. PAPA, 738. Ejus Epistolarum Appendix, <i>ibid.</i> I. ad Germanum Clerum, <i>ibid.</i> II. ad Fridericum Imperatorem, <i>ibid.</i> III. ad Henricum Imperatorem, 740. Conventus Moguntinus, seu Curia Dei &c. <i>ibid.</i> Epistola Henrici Episcopi Albanensis ad universos Ecclesiarum Praelatos, 743.
1189.	Concilium Cantuariense, 746.

ANNO CHRISTE	ANNO CHRISTE
1191.	Concilia VVestmonasteriensia duo, 746. Concilia Anglicana duo, 747. COELES. T. N. J. S. III. PAPA, 748. Ejus Epistolarum Appendix, <i>ibid.</i> I. ad Canonicos Gravenenses, <i>ibid.</i> II. ad Capitulum Lingonense, 750. Admonitio Collectoris in festivo Epistolam, <i>ibid.</i> III. Ad W. Remensis Archiepiscopi & Suffraganeos, 751. Concilium Londinense & Cantuariense, 754. Statuta synodalia Odonis Episcopi Tullensis, 755. Concilium Cantuariense, 759. Constitutiones Ecclesiarum Lichefeldensis in Anglia, 760. Francfordiensis Conventus, 771. Remensis Provincialis Conciliabulum, 772. Addenda ad Statuta Synodalia Odonis Episcopi Parisiensis, <i>ibid.</i>
1192.	INNOCENTIUS III. PAPA, 774. Joannis Camerati CPani, Patriarchae Decretum synodale G. L. 774.
1199.	VVestmonasteriensis Concilium, 778. Ad Concilium Divionense, & Viennense Adnotatio Critico-chronologica, 778. Richardi Regis Anglie Statutum pro immunitate hominum sacrorum, 779. Francois Collectoris, <i>ibid.</i> Antibarense Concilium, <i>ibid.</i> Ad Conventum Episcoporum & Procerum in extremis limitibus Regnorum Francie & Anglie, Additio, 782. Fritzlarieense Concilium, 783. Ad Concilium Divionense, 784. Perthusanum in Scotia Concilium, <i>ibid.</i>
1201.	Ad Concilium Antiochenum Adnotatio Chronologica, 787. Montiliense Concilium contra Albigenes, 788. Ardreatinum in Sardinia Concilium, 790.
1206.	Synodus apud Perthum in Scotia, 790.
1207.	Londinense & Oxoniense Con.

ANNO CHRISTE	ANNO CHRISTE
1208.	Concilia, 790. Concilium apud Vallem Guidonis, 791. Ad S. Severum in Capite Valfoniz Concilium, 792.
1209.	Ad Concilium Lambethense Variantes quaedam felle, 798. Ad Montiliense Concilium Additio, <i>ibid.</i> Ad Concilia Avenionensia duo Adnotatio Critica & Additio, 810.
1210.	Gnesni in Polonia Concilium, 814. Conventus ad Ravennam, 814. Kelmoleocense Concilium in Irlanda, 818. Northamptonense in Anglia Concilium, <i>ibid.</i>
1212.	Ad Conventum Apamiensem Additio, <i>ibid.</i> Ad Parisiense Concilium Additio, 827. Ejus Decreta, <i>ibid.</i> I. de clericis, <i>ibid.</i> II. de Regularibus & Monachis, 831. III. De Praelatis, 831. IV. De Monialibus, <i>ibid.</i> V. De Utrariis & Raptoribus, 833. VI. Item de Utrariis, 835. VII. De Stratis publicis, <i>ibid.</i> VIII. De Templariis & Hospitariis, 837. IX. De Decimis solvendis, <i>ibid.</i> X. De Soriticis, <i>ibid.</i> XI. De Meretricibus, <i>ibid.</i> XII. De Leprosis, 838. Ejus Canonum emendationes, <i>ibid.</i>
1213.	Ad Vaurense Concilium Additio, & emendationes, 838. Bituricense Concilium, 847. Concilium ad S. Albanum in Anglia, 848. Ad Londinense Concilium Additio, <i>ibid.</i>
1214.	Ad Rotomagense Concilium, 850. Dublinensis Synodi Constitutiones, 851. Bituricense Concilium, 858.
1215.	Ad Concilium Lateranense IV. Oecumenicum Diffusio Critica, 862.
1216.	Brillobienense Concilium in Anglia, 866. Genuense Concilium, 866. Ad Melodunense Concilium

ANNO CHRISTE	ANNO CHRISTE
1219.	Animadversiones Collectoris, <i>ibid.</i> HONORIUS III. PAPA, <i>ibid.</i> Constitutiones Episcopi Mendensis, <i>ibid.</i> Statuta in Concilio apud Tolosam, 870. Romanum Concilium, <i>ibid.</i> Dunelmense Concilium, 871. Francois Collectoris, <i>ibid.</i> Dunelmense Constitutionum a Constitutionibus ad Sarum Variantia, 872. Graecorum Concilium, G. L. 878.
1221.	Ad Perthum in Scotia Concilium, 887. Cantuariense Concilium, 888.
1222.	Ad Oxoniense Concilium Emendationes & Additiones, <i>ibid.</i> Ejus Statuta Adnotatio Jo. Dom. Mansi, 902. Sicunum vel forte CPanicum Graecorum Schismatitiorum Concilium, 903. Ejus S. notio G. L. 903. Ancienise Concilium, 914.
1223.	Ad Parisiense Concilium Additio, 918. Erphordienise Concilium, 919. Ad Montiliense Concilium Additio, 921. Ad Bituricense Concilium Additio, <i>ibid.</i> Londinense Concilium, 913. Adnotatio Collectoris, 916. Concilium Provinciale Scotiae, in quo plura Difformia capita sancita sunt, 926.
1226.	Ad Parisiense Concilium adversus Albigenes Additio, 914. Ad Leodiense Concilium Additio, 955. Londinense Concilium, 918.
1228.	GREGORIUS IX. PAPA, 923. Constitutiones Ecclesiarum Barcinonensis, 959. Ad Conventum Episcoporum & Procerum, in quo Raymundus Tolosanus comes dedit in gratiam Ecclesiae & S. Ludovici Francorum Regis Additio, 963-964. Graecorum Schismatitiorum

ANNO CHRISTE	ANNO CHRISTE
1071.	CPanum Concilium G. L. 106.
1081.	CPanum Concilium G. L. 110.
1085.	CPanum Concilium G. L. 110.
	CPanum Concilium G. L. 114.
1098.	Mediolanenfe Concilium sub Anfelmo de Rode Medio- lan. Archiep. pro intau- randa Cleri disciplina, confulatum a Symonis in- ter Epifcopulo de pæzamo, inter Frapifinum S. Ambrofi, & Canonico ordinario Me- diolani, edito Mediolani an- no 1732.
	Acta Concilii, 55.
1153.	Refcriptum SS. Archiepifco- 56.

ANNO CHRISTE	ANNO CHRISTE
	pi D. Baflin Achrideni ad Adrianum pap. IV. G. L. 131.
	Collectoris Pæzaminio, ibid.
1166.	Manuelis Edictum G. L. 135.
1177.	Statuta Synodalia Ecclefie Gerundenfis ex MS. Col- bertino apud Mart. Vet. Mon. 2. VII. 139.
1261.	Synodus alia, Gerund. 142.
1267.	Synodus alia, Gerund. 145.
1274.	Synodus alia, Gerund. 145.
	Synodus alia, Gerund. 146.
	Interrogationes Epifcopi, aut ejus Miffi, in obeu- dis facris Diocefiſ Iultra- tionibus, 151.
	Collectoris Pæzatio in eas, ibid.

AD ROMANUM CONCILIUM I.

Contra clericos ſimoniacoſ & incontinentes a Gregorio VII. pontifice anno 1074.

Præſent quadrageſima hebdomada celebratur,

A D D I T I O.

An. 1074.

CTORUM hujus concilii ſymonis tantummodo habet Librum ſum. XII. pagin. 473. ſunt editi, Acta tyſi. Intercedunt. Exorundum alium fragmentum licuiſi mihi inuſtigare in Gerboi Rei-cherſpægſi enapſſi ordine in Pſalms, ad

Pſalms X. pag. 157. Continet autem fragmentum illud 15for concilii canonos tertium, & quartum, ut ex collatione ſymonſi curandum canonum intelligimus.

Gregorini ſcriptis dicis:

Si qui ſunt preſbyteri, vel diaconi, vel ſubdiaconi, qui in crimine fornicationis jaceant, interdictionis eis ex Dei parte omnipotentis, & ſancti Petri auctoritate ecclefie introitum, uſque dum poſeant, & emendant. Si qui vero in peccato ſuo perueverate maluerint, nullus ueſtrum eorum audire præſumat officium: qui benedictio eorum uenturum in maledictionem, & oratio in peccatum,

Domino teſtante per Prophetam: Male dicam, inquit, benedictionibus ueſtris. Qui uero huic ſaluberrimo præcepto obedire noluerint, idololatrix peccatum incurunt, Samuele teſte, & beato Gregorio introituro: Peccatum ariolandi eſt non obedire, & ſcelus idololatrix nolle acquirere. Peccatum igitur paganitatis incurrit quilibet dum chriſtianum ſe adſert, ſedi apollitice obedire contemnit.

Cum uero ſtendum ea, que concilii hujus Patres deſignauerunt de uoluntate fororum, miniſtrorum, de ſimoniacoſaſ extirpanda: inter dante ſint ad omnes per ordines epifcopos, & ex Lamberto conſet quid in re hoc actum agen-

dum ſibi conſuetis Sigefridus archiepifcopus Moguntinus, ſuauiter eum hac de re licet ad Gregorium papam ſcriptas dare tanquam ad reſi concilii hujus appendices. Seruati uero illas Ulterioris in Codice num. CXXXII.

EPISTOLA SIGEFRIIDI MOGUNTINI ARCHIEPI-SCOPI AD GREGORIUM PAPAM.

Record. t.
II. pag.
119.

Domino venerabili, & patri in Chriſto amabili Gregorio primæ ſedis antiſtiti S. Moguntinus, id, quod eſt gratia Dei, debere obedientie ſubiectionem, & ſeculam obſequii deuotionem: Quid caute intercedat, & quid impediunt intercepti, quod ſacro huic ſandæ apollitice ſedis concilio interſi non poſſum, ſicut jam prior legatione ſignificor. Supp. Tom. II.

ſcavi, ita & nunc ſandæ paternitatæ ueſtre ex ipſa ueritate denuncio, uidelicet quod eodem paraliſis morbo, quo tunc laborabam, non quidem remiſſus, ſed in dies auſtus, acriſque laboro. Non hoc præmitto aut ſeſtu ſuperbie, aut contempta inobedientie, quem animæ morbum diuina miſericordia longe faciat a me. Non enim cujufbet negotii

3
quibus maximi me reficere possit Imperator, cum me ad solam salutem ducit voluerit, et ad vobis habedendum. Mea namque intererat, & hoc obedientie ratio & caritatis ordo precebat, ut huic consorcio sanctorum interesset, & de presentia, vel allocatione, arde de salutaris collatione dei divini patris mei Gregorii, & Christi fierendum hilaritatis, in melius proficere. Non pœnitendum esset longæ viæ, & magni laboris, quippe isque pœnitentiæ fructus maxime salutis. Maxime autem gratas cum humilii inclinio vestre refero sanctitati, quod legationi vestre clementer aures inclinat, inique legatio bene admittit, & melius dimittit, quare et vestra sanctitati antipaque dilectionis, & germanæ affectionis notam tam benigne remittit, nec in summa speculatione arce, & in ipsa notione ecclesiasticum sollicitudinem præcreandum, quod olim adhuc in ipsa præcon-versatione Christi inter nos fuerat caritate conjunctum. Primum multiplicis erga me benignitatis vestre gratias namque longinquitate deleri, nullis unquam ream, vel eventum inæqualem poterit obiterari; sed ad hoc remedium nostra fedulo vigilabile industria, ut in hac perferre verita dignetur benevolentiam vestram, in communitio vestro postulit, me vestra paternitati feceretur immo falatis mee commisit, quod illa quædam, & c.

4
unitates & singulorum possibillitatem dimissio inflicere, ut & devianitas & diabolus adhibetur disciplina que debetur, & infinis & opo habentibus medico compati caritatis non negatur, isqueque examinatori negotiorum adhibetur iudici censura, ut apostolicæ discretioni & paternæ pietatis modum non excedat iustitie mensura. Sacrum episcopatum vestrum pro nobis orantem Summaris illic custodiat, qui in custodiendo suum Israel non dormit neque dormitat, & divisiones gratiarum, quas in clivis Petri aduvas, ipse in vobis unius integratque conservet, qui ipsam clavam vobis commisit.

EUJESDEM AD EUJESDEM.

5
Specialiter reverentia patris Gregorio primo sedis antistiti S. Magnoianus id quod est Dei gratia, quod patri filius, quod prælati socius. Adhuc deinde pastoris & negligentiæ sacræ cæcationis & ammonitionis negligentia, vigilantiæ pastoralis officii vestri mihi reverentia pater, nos quia de somno excitavit, et ut opus evaganti, ad quod servi patris familias depuganti sumus, dum corrigentes cunctos impleret, quas studio incitavit, tam religiose imitari. Sacra namque est pia sollicitudo providi pastoris, beata & remunerabilis executio hujus divini operis, sed hoc multum reclamant reum vestra, & iniquitas temporis. At vero si dies mali sunt, tamen ammonita vestra vigilantia cautera tempore redimendum est, ne in progre aures intertempore vineam Domini culturas desitit, de negligentia condonetur quilibet inutilis operarius, & si tempestas hodie ingruit que nos ab opere repetat, etiam crucis reditibus serenitate studium nitimur in id ipsum recurrat. Itaque indite auctoritas vestre digne paternitatis vestra data collectis fratribus ex apostolicæ provisionis mandato Concilium debemus celebrare, & quicquid in provincia aut in regno nostro, vel per simoniacam heresim vel quomodocumque contra regulam ecclesiasticam definitur perperam genium aut male usurpationem vel temere præsumptionem occurrerit iudicio festum recedat, non diffamans facie justitie. Quod præcipitis mihi, pater, æquum est & iustum, & hoc per provincias bis in anno fieri mandant decreta Concilium. canonum; sed ad quod decretorum auctoritas & vestra paternitas impellit, ad hoc etiam inæqualitatis & hujus maligni temporis importunas nos longe repellit. Denique audium credimus vestra paternitatis, quantum in regno nostro motus, quantum sit perturbatio, quam periculo bella gratiarum & seditionis, sicut audivimus in evangelico. Audium, inquam, credimus vobis de bello, quod a Domino nostro regere scilicet est contra Saxones & Thuringos, & quomodo de Saxonia profrastravit & fugaverit rebelles & Impios, & tamen adhuc in eadem oblatione perdurant etiam vicis, & iterum perdidit quædam, ut in regno vestro gladius contra se acuentes iterum recidit bella parant. In summa timentus, quod per peccato populi de vagina sua eductus fit gladius Domini, & ca-

6
men per nostram aitorumque sanctorum proleque intercessionem, fortiter delivetur ut de-intermittentibus. Sed etiamque patris vinculo & raptu disciplina ferri. Insuper contra genus de terminis regni, Hostilis plusquam exterminavit concordiam & pacem, & ita obmutavit, neque populus habet audire aures. Hostili prædæ & pervasione magna et parte discessit & rotidus Episcopi nostris, & hoc idem gerantur plurimi fratres nostri, neque habet angustia nisi patris venire ad concilium. Huc accedit, quod plures coepiscopi nostri, qui ad comam venerunt, non sunt in gratia principis, nec usquam in conspectu sine dispendio salutis. Et si condiderimus eos episcopos, qui accutur, & eos legationis non audient, si concilium congregari, vis inveniantur, qui judicentur. Hic etiam ad cumulum nostri timoris & exaggerat vim nostri doloris, quod si de vestris imo adversis regionibus ad Concilium convenerunt, qui ad invicem inimicantur, paraturos nos colligere ad concilium fratrum, præter hæc omnes aces ad bellam; dum corrigentes cunctos impleret, & rellis in unam tenemus, & fœdendis quibusque communionem, forsitan nisi Deum permissio, convensus nostro turbaretur autem intercessionem. Revertitur autem ad vestra, quod proper vultum abstinet, cum liquando contingerit Galliar, quod boni milites in ipsa vespere Pentecostes gladio pe-

7
remi fuit intra septa ecclesie, perfusa sunt ariana sanguine interfectores, & infligant diabolo totum profanatum et sanctorum, qui sunt certe omnes conveniant ad curiam, quod specie pacis, nisi quodolo ceteri fuppugnet, qui aperte innotuerunt, congregentur in ari, qui sunt fratres sententia, dicunt sibi bonum videri, ut adhuc Concilium differatur, quomodo viderimus, si quomodo reditit pace Dominiis propulerunt. Nos autem omnibus conciliis & conciliis vestris præferimus sententiam, id quod nobis indies nullo modo teniam, & in hoc omnibus consentiam. Non oportet vestram obmittam conscientiam. In fine facta est regum expeditionem multum cum festinatis, ut vestris diligemus legationem, nec ad hoc intertempore coactentur anni, ut advertatis, quanti nobis consuetudo vestra præcepti vestri. Ergo facta, quæ in se ipsa cadunt meritum, retrahat, quis hujus perturbatoribus velle potest eventus; & pericula, que disponit in melius, & oratione preveniens digno sancto super hujusmodi facti deprecatur, nobis de oraculo sacri pœtoris vestri respondeat. Quod si probatur, propter incertitudinem, que temporibus, quod in concilio differatur, & quoniam vobis alacritate, & opportunitas cœverit, celebratur in id ipsum.

CONCILIIUM ROMANUM II.

Anno 1074. circa Festum S. Andree habitum.

8
A. 1074. Q uamvis multa dista sunt a Colledoribus de Conciliis (huc Gregorio VII. habitum, nemo tamen hæcque commemoravit Concilium fecundum auri. Hæc factum S. Andree habitum, de quo Gregorius in epistola ad Cuperperum Taurinensem episcopum Regis lib. II. epist. XXXIII. habet. Vocatus ad Symonem, quoniam circa

9
S. Andree celebravit, venire consuevit. Dicit et epistola lib. II. de causis de iudicio. XIII. lib. forte agitur etiam causa de consensu Atoni cum Mathilde, & de Fulfine comitis quatuor propinquitate gratia commissa, que de re Epist. XXXV. lib. II. et epist. XXXVI. ibid.

CONCILIIUM PARIENSIS

In causa presbyterorum conjugatorum Anno circiter 1074. tempore Gregorii VII. celebratum.

10
A. 1074. E x altis S. Galterii Abbatis Pontificis in Monacho eius discipulo conscripti Pontificalis, ad dem VIII. Aprilis cap. 2. Parisiensi congregato concilio omnes fratres tam episcopi, quam abbatibus, & clericis consentent domni apostolice fidei memorie Hildevardi iustitiam non esse patendum, dum quis esse præcepta, id quod irritabilibus, contra omni multitudine dixit: Cuiusmodi est deuterum, & ab omnibus restitendum de genere velle iustitiam; iuste enim, ut ait B. Gregorius in epistola ad Gregorium, pastor, pastor noster, & causis iustis forsitan iustis, & c.

11
sua obligatioms sue paxam ex alia culpa merita, nec debet quicquam pastoris sui iudicium temere reprehendere; nec esse iustis iustitiam ligatus episcopi, ex ipsa iustitia reprehensibilem superioris, culpa, qua non erat, fuit. His diebus, vobehentur iteri successu qui aderant discelet conjugentes, etiam mense que omnia in una conspiratione confurgunt, ipsam de concilio raptam, trahunt, impingunt, colubibus, contumax, multique contumelias affectum, ad domum eius perducunt. De die viderit hæc pro Deo amare festinissime immobilis perhibitis, mortuorum ministratoribus hilari voce respondit: Malo more pro ve-

12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

TOLOSANUM CONCILIUM

In quo Fridericus Albiensis episcopus de simonia damnatur.

Ab Hugone A. S. L. anno 1075. celebratum.

An. 1075.

Fridericus quidam Albiensis cathedralis limonicæ ascenderit, cujus rei causa... Hæc olim scriptura pag. 416. habet: P... Hæc olim scriptura pag. 416. habet: P... Hæc olim scriptura pag. 416. habet: P...

AD VVORMATIENSE CONCILIABULUM,

In quo Gregorius Amovindus iudicatus est

Anno 1076. tempore Quadragesime celebratum

ADDITIO.

An. 1076.

Reverendæ, que de concilio isto scribant Lambertus & Hugo Flavocensii, quorum verba dedit Labbeus; hæc pariter addere juvat ex Analysi Saxone Eccardæ ad An. 1076. Concilium habitum est apud Vvormaciam præsentè rege Heinrico, qui Heinricus receptione domini Apollinici indignatus cum his deceptoribus ingulis vel binis consilium inie, qualiter vicena redderet consummationem quod cum Romano pontifice minatus sit excommunicandum, cum id pricis temporibus foret inauditum. Unde scilicet ut Vvormacienso concilio participatum habito, omnes pene Teutonici regni, præter paucos de Saxonia, pontificis papam Hildebrandum Gregorium abdicarunt, mittentes epistolam ad illum post multas supplicationes in illum conjelas ita concludam: quia ergo & introitus tuus tantis periculis initiatus, & resoluca Dei tam gravi tempestate per abusus tuarum vocacionum periculator, & uter...

LITERÆ HENRICI,

Quibus episcopus invitatus ad conciliabulum hæc Vvormaciense. Scripsit nobis ad Ludovicum Bambergensem in Jno. Cod. ex quo sic dandus censeo ut de contentis hoc scribitur concilio plenius credaturam.

Udlibras in Cod. N. CXLIV.

H. Dei gratia rex A gratiam salutem & dilectionem. In maximis negotiis, maxinis materiam satorum opus est consilii, quod & facultatem habent exteras & voluntate non carant uteris, ut res, cui bene cupias, bene consulas, & velles consulas, quod in cupislibet præfectus nec facultas sine voluntate, nec voluntas sine facultate pro-

re, reverere disponbas; ideoque coronam tantis votis exoptatam differbas. Quorundam igitur optimatum, qui cum illis adhiberentur, virtute viri Dei de iustant, in quo custodibatur, eripitur, & ecclesie, que cum honore redditur. Longum est enarrare per singula, que & quantæ po veritate sublimiter pericula, que viderentur, cogitationibus venenata toleraverit jacula.

ADNOTATIO COLLECTORIS.

Ad hoc concilium ita olim ego adnotavi in meis ad. Pagina adnotacionibus ad annum. 1074. p.

Constitutionem in hoc concilio (Romano) latam de non auferenda missa iudicandorum concubinationibus tibus exivit non in Germania tantummodo sed in tota Italia, qui Parisius in concilio concoues ea in rebus pontificis parendum non esse, quod diffidit illa jubere, statuerunt. Memini concilii huius inter vetustis auctoribus videri S. Galteri Abbatis & Abbasen restitisse episcopus illis, pontificiam constitutionem strenue defendisse. Porro concilium istud P. Harduinus in sua collectione idem ipsum tenet. Pativienso concilio habuitur anno 1071. vel 92. cujus mentio sapienter in diplomate Philippi regis a Labbeo recitatur. Sed præterquam quod alipma illud suspicatur esse PP. Bolandianis.

SANCTIONENSE CONCILIUM

In quo fundatio abbatis S. Stephani de vallibus confirmatur

Anno 1075. habitum.

Ex autographo, in tabular. S. Stephani Santon.

A. 1075.

Uoniam omnes apud orthodoxos divinis legibus auctoritate sancitum, ratum, immo etiam inconvulsum tenetur, tenendumque iudicatur, fluxa scilicet, atque momentanea ut immobilis, nec non firmamentum mueritur, Petrus Gamoniis filius, Arnaldusque frater eius humiliter auxilium petiit terrorem Dei deestitaverunt loquum de Valle in Stephani protomatrym ingrederi. Petro autem viam carnis universaliter honesto, Arnaldus cum de patrimoniis, tum eiusdem de possessione sui beneficii omnia adhibito assensu Ducis Aquitanie Gualterio fecisset, nec non Goderanum episcopum, aliorumque Xantonicam principum, abbatum condidit, abbacemque abbatem profectum: quo facto, ut suum hoc institutum nullatenus possit duci in irritum, urbem Xantonicam adit huc tempore synodi generalis, ibique circumciterca aliantibus episcopo Bolone, Elicazaro, & Gotcelino archidiaconis, ceterisq; consuetudinis magnæ viris, concessit, confirmavit, confirmarique ab omnibus obtinuit, ut neque ille ipse, nec quicumq; ius de progenie prædicam abbatiam fugaverit aliquid ecclesie, sed libera & ab omni iugo huiusmodi servituti permaneret sine his: quidquid vero & ipse fundator, & quilibet religiosus conculcaverit supranominatæ abbatie, idem ipse-

Propria ad Tom. I. Aprilis num. 66. vix credito Gallitanos episcopos insania distulisse admittere, vel reverere satisfactionem pontificiam habitam anno 1074. Rationi igitur potius consensum arbitror, hoc ipso anno, quo Reimæ prodit Gregorii constitutio, in concilio Parisiensi eodem tempore celebrato, & de illius delictis fuisse. Quod atatem constitutione hæc potissimum dupliciter indicat. Gallitanis PP. licet non vita peripicæ explicatæ auctoritatem in sua ejusdem sancti, id tamen dupliciter alius vestitus auctor. ejusdem vitæ, qui asserit distulisse huius arguementum fuisse mandatum Hildebrandi ad non audiendum Milisæ, præsertim habetur concitandus. Vide utramque viam apud Bolandianis ad diem 8. Aprilis. Concilium illud diligentem collectorem adhuc desiderat.

quod concessit benignè, & in posterum oppositè te conciliatum abique illa reformatione, immo protetrahatur officiosissime. Item plura, non velis eo temerario late viri profanare institutum, volens ac devotus indituit subditum fore præfati Xantonicum in his tabularum suis sunt ad dominium: et quis autem præfati fundatoris propria xvo venient assensu tentaverit, situd contra decretum S. synodus Xantonicæ ejusdem viri impulsa precibus decrevit perpetui anathematis (ipiculis infodendum, atque a limitibus nostre matris ecclesie arcendum ac inequstrandam. Facta autem est & firmata hæc charta MLXXXV. anno ab Incarnatione Domini, regnante Philippo rege Francorum, & Gualterio Duce Aquitanienæ, & Bolone episcopo Xantonicæ. Signum archiepiscopi Burdegalenis Gotcelini, S. Guillelmi Engolmisenis episcopi, S. Boloni episcopi, S. Guillelmi Petragorienso episcopi, S. Arnaldi Gamoniis, S. Eleazari archidiaconi, S. Gualterii Aquitanie, S. Gualterii Mauritanie, S. Elie Didonensis, S. Odonis abbatis, S. Johannis, S. Seguinii abbatis Sengulfinæ, S. Godefridi abbatis, S. Stephani de Bachac, S. Arnoualdi militis, S. Hugonis de Leziniaco, S. Gerardii Ranco, S. Audeberti comitis de Marcha-

CONCILIA SCOTICA

Habita regnante Malcolmo III. circa annum Domini 1075. Ex vita B. Margharite apud Bollandistas ad diem X. Junii.

Stetit XIII.

An. 1075. An. 1076. An. 1077. An. 1078. An. 1079. An. 1080. An. 1081. An. 1082. An. 1083. An. 1084. An. 1085. An. 1086. An. 1087. An. 1088. An. 1089. An. 1090. An. 1091. An. 1092. An. 1093. An. 1094. An. 1095. An. 1096. An. 1097. An. 1098. An. 1099. An. 1100.

Religio, & Deo digna Regina cum mentis te, verito, & factis ad eorum patrie, am te tenentes, nam alios fecit in viamculata invitato ire, quo secum plura ad veram beatitudinem pervenire. Malum cum videret, admonuit ut bonis: bonum, ut melior existeret; meliorem ut optimus esse fluderet. Quam fide apostolica ferventem zelus domus Dei, qua est ecclesia, comedit, unde quoque illicita, quoniam illa pulverem, eradicare penitus laboravit. Cum enim contra recte fidei regulam, & sanam universalis ecclesie consuetudinem multa in gente illa fieri perpexisset, crebra concilia statuit, ut, quoque modo valet, ad veritatem viam errantes, Christo donando, reduceret. Quorum conciliorum illud ceteris principibus esse constat, in quo sola cum paucissimis sacrum contra perverse consuetudinis asserentes gladio Spiritus, quod in hoc concilio dicitur, cruciatu alteram Helenam ibi reversa, qua sicut illa quondam scripturarum sententis idoneis, similiter nunc & hac regina convalescit. Sed in hoc concilio rex ipse adiutor ei precipue sedebat, quodcumque in hac causa illa iustitiae dicere praesertim & facere. Qui quoque propriam noverat, vigilantissimus in hoc concilio utriusque partis interpres extiterat.

Stetit XIV.

Igitur regina praefata praemissa, atque cum catholica ecclesia in una fide uni Deo ferventem, ab eadem ecclesia non quibusdam & perperis insinuationibus distorpare non deberet; primum populum quadragesimae jejunium suo legitime non observare, quia hoc non cum facta ubique ecclesia a feria quarta carnis primum, sed sequenti septimana feria secunda convenerat iocohere. Contra illi jejunium, inquit, quod agimus evangelica auctoritate, qua Christi narrat jejunium, sed sex hebdomadarum ab illa, longe, ait, in hoc evangelio discorsitas. legitur enim ibi Dominum quadragesima diebus jejunasse, quod manifestum est non facere. Nam cum sex hebdomadas sex dominici dies a jejunio abstrahantur, triginta tantum & sex dies ad jejunandum remanere possunt. Non ergo evangelica Christi, sed triginta & sex dierum consuetudo in jejunio, in qua scilicet legitur, ut quatuor diebus ante quadragesimam initium jejunare nobiscum incipiat, si dominico exemplo quadragesima dierum numero abstinendum observare volueris; alioquin

contra ipsius domini auctoritatem, & totius sanctae ecclesiae vos fuit repugnabitus rationem. His illi perperis veritatibus ostendit ecclesia, a sacrum jejuniorum corpus inter iocohere solemnia.

Stetit XV.

Aliud quoque ponens regina iussit, ut ostendit, quia ratione illa sanctae paschae ne secundum morem sanctae & apostolice ecclesiae sacramenta corporis & sanguinis Christi sumere negligenter. Respondentes illi, Apollolus, inquit, de his loquens ait: Qui manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit. Unde quia nos peccatores recognoscimus, ne iudicium nobis manducemus, & bibamus, ad illud mysterium accedere formidamus. Quibus regina, Quae igitur, inquit, omnes, qui peccatores sunt, sacrosanctum mysterium non gustant? Nemo ergo illud fovere debet, qui uno fide forte peccati, quo infans, cupit et nemo dei vita super terram. Si autem nemo illud percipere debet, cur Dominus dicente carnali evangelium: nisi manducaveris carnem filii hominis, & biberis eius sanguinem, non habebis vitam in vobis. Sed plures gentes, quae de apollo profertur, fecerunt patrum intellectum aliter necesse est intelligas. Non enim omnes peccatores sacramenta fidei indigne sumere deputat. Cum enim dixerit, iudicium sibi manducat, & bibit, addidit, non iudicantis corpus Domini; hoc est, non separans illud in fide ab ecclesie corporalibus, iudicium sibi manducat, & bibit. Sed ille, qui abique confessione, & praesentia calicatum, jejunia abstinet, elemosinas, & lacrymas a peccatorum foribus abluunt, in die resurrectionis Dominicae ad eas mensam in catholica fide accedentes, carum, & sanguinem ad immaculati Christi, non ad iudicium, sed ad peccatorum sanctissimum remissionem, & salutare percipiende beatitudinis aeternae preparationem. His ab percipitis, respondere nihil potuerunt, atque agnita decore ecclesiae instituta in mysterii salutaris perceptione observaverunt.

Stetit XVI.

Præterea in aliquibus locis Scottorum quidam fuerunt, qui contra totius ecclesiae consuetudinem, in jejunio, in qua scilicet celebrare convenerat, quod regina zelo Dei accensa, ita destruxit, ut annihilare fluduit, ut deinceps qui tale quid praesumerent, nemo in tota Scottorum gente appareret.

Solebant quoque neglecta dominico dierum reverentia illa illis, sicut aliis diebus, quibus tunc liceret laboribus; quod non licere ratione patret, & auctoritate ipsa ostendebat: Dominicum, inquit, diei propter dominicam, qua in eo facta est, resurrectionem; in veneratione habeamus, ut in eo servilia operam non faciamus, in quo nos a servitute debemus redemptos novimus. Hoc & B. pater Gregorius affirmans dicit: Dominico die a labore terrene cessandum est; atque omnino de actionibus insistentium, ut si, quibus negligentia per sex dies agitur, per diem resurrectionis Dominice precibus expiatur. Idem quoque pater Gregorius quendam quendam omnino respondere valentem, quod die dominico fecerat, distrita inceptatione B. feriens, eos, quorum hoc consilium egere duobus mensibus excommunicatos esse decrevit. His patientibus fatis rationibus contrarietate non valentibus, ita postmodum reverentiam dominicorum dierum eas infantia obsequantur, ut nec omnia quibus hic diebus observari solent, nec alius aliquid ab hoc auderet compellerent.

Illicita etiam noverant conjugia similiter & uxorem fratris defuncti fratrem fuisset ducere, quo ibi ante febat, nimis ostendit excedenda, & a nobis velut ipsam mortem devitanda. Multa quoque alia, quae contra fidei regulam, & ecclesiasticarum observationum observantiam, ipsa in eodem concilio innotuerunt, & de regni fili sinibus curavit protrudantur. Univeris enim, quae propefuerat, ita sancta scriptura testimonio, atque sanctorum quodam quendam omnino respondere valentem, quod contra haec omnia respondere valentem, quia postea depurata pertinacia rationi acquiescentes, universa libenter implenda suscepere.

AD CONCILIUM AUGUSTODUNENSE

Ab Hugone Diepi A. S. L. anno 1077. celebratum

ADDITIO.

An. 1077.

Ad det in hoc concilio gestas peritio chartae, quae de Duobus prius 1075. III. pag. 411. hic exhibeo. Ragnarius in Concilio Augustodunensi excommunicatus, quod abulserat Canonicis Augustodunensis ecclesie presbiterum. Cum omnis bene humana latentio concupiscentis carnalibus usus adeo aggravaret, ut prepediente parte manducatum minus quam necesse est saluti fore, et provida, illos sibi sanis consilium tenebantur, est, qui mundanis persuasionibus repugnant, quae factum sunt sapient, non quae super terram; et cunctae iustitiae mandatum prius fape, ferit videtur, ut quoslibet aliqui a manducate potenti persona quidquam magnum impetrare desiderat, illum pro se faciat inventorem, quem potent esse cognoverit familiariorum; ita de nos si apud regem exoptat, perperam salutare obtinere cupimus, sanctos ejus martires; ceterosque ipsius fideles, qui in concilio cum praevare roboramus, pro nobis necesse est, ut excedentes acquirere fluetimus, de quibus bene considere possimus, in nos erga sanctam arque catholicam ecclesiam mandata perversionis aggravationem de medio ejus, prout poterimus, auferentes; pietatis vestrae tenemus.

Ad det in hoc concilio gestas peritio chartae, quae de Duobus prius 1075. III. pag. 411. hic exhibeo. Ragnarius in Concilio Augustodunensi excommunicatus, quod abulserat Canonicis Augustodunensis ecclesie presbiterum. Cum omnis bene humana latentio concupiscentis carnalibus usus adeo aggravaret, ut prepediente parte manducatum minus quam necesse est saluti fore, et provida, illos sibi sanis consilium tenebantur, est, qui mundanis persuasionibus repugnant, quae factum sunt sapient, non quae super terram; et cunctae iustitiae mandatum prius fape, ferit videtur, ut quoslibet aliqui a manducate potenti persona quidquam magnum impetrare desiderat, illum pro se faciat inventorem, quem potent esse cognoverit familiariorum; ita de nos si apud regem exoptat, perperam salutare obtinere cupimus, sanctos ejus martires; ceterosque ipsius fideles, qui in concilio cum praevare roboramus, pro nobis necesse est, ut excedentes acquirere fluetimus, de quibus bene considere possimus, in nos erga sanctam arque catholicam ecclesiam mandata perversionis aggravationem de medio ejus, prout poterimus, auferentes; pietatis vestrae tenemus.

Quocirca ego Ragnarius de monte S. Joannis, Christi fidelium universalitatis voto ferri manifestum, quod pro quibusdam consuetudinibus injuris, quas in quadam proferente sancti Nazarii Augustodunensis, ex parte uxoris meae..... salvamento occidit, et ceteris, quae contra fidei regulam, & ecclesiasticarum observationum observantiam, ipsa in eodem concilio innotuerunt, & de regni fili sinibus curavit protrudantur. Univeris enim, quae propefuerat, ita sancta scriptura testimonio, atque sanctorum quodam quendam omnino respondere valentem, quod contra haec omnia respondere valentem, quia postea depurata pertinacia rationi acquiescentes, universa libenter implenda suscepere.

Ad det in hoc concilio gestas peritio chartae, quae de Duobus prius 1075. III. pag. 411. hic exhibeo. Ragnarius in Concilio Augustodunensi excommunicatus, quod abulserat Canonicis Augustodunensis ecclesie presbiterum. Cum omnis bene humana latentio concupiscentis carnalibus usus adeo aggravaret, ut prepediente parte manducatum minus quam necesse est saluti fore, et provida, illos sibi sanis consilium tenebantur, est, qui mundanis persuasionibus repugnant, quae factum sunt sapient, non quae super terram; et cunctae iustitiae mandatum prius fape, ferit videtur, ut quoslibet aliqui a manducate potenti persona quidquam magnum impetrare desiderat, illum pro se faciat inventorem, quem potent esse cognoverit familiariorum; ita de nos si apud regem exoptat, perperam salutare obtinere cupimus, sanctos ejus martires; ceterosque ipsius fideles, qui in concilio cum praevare roboramus, pro nobis necesse est, ut excedentes acquirere fluetimus, de quibus bene considere possimus, in nos erga sanctam arque catholicam ecclesiam mandata perversionis aggravationem de medio ejus, prout poterimus, auferentes; pietatis vestrae tenemus.

Signum Hugonis Ducis
Signum Odonis fratris Ducis
Signum Raginardi.

EPISTOLA HUGONIS DIENSIS EPI-
SCOPI AD RODULFUM ARCHIE-
PISCOPUM TURONENSEM.

Invitavit ad concilium Anglyfiodanens.

ANNO
CHRISTE
1077.

Hugo gratia Dei Diensis episcopus & sanæ ecclesie Romanæ legatus Ro-

AD CLARAMONTANUM CONCILIUM

Ab Hugone Diensi episcopo A. S. L. anno 1077. celebratum

A D D I T I O.

HUGONIS DIENSIS EPISCOPI
AD RODULFUM ARCHIEPISCOPUM TURONENSEM

Invitatoria ad Concilium Avernan.

An. 1077.
EPIST.
1077.

Hugo dignatione Dei Diensis episcopus
Romana ecclesie legatus Rodolfo Tu-
ronensi archiepiscopo salutem.
Mensis quidem multa, operari vel pau-
ci. Unde nobis magis lamentandum, qui in
area Domini triturare videmur. Quæque pre-
cipue ecclesiam Domini undique distrahunt vi-
demus, apud Avernicam urbem VII. idus

Augusti synodale concilium Indivimus. Com-
provincialitas tuas & aliarum regionum re-
ligiosas, quos potuimus, invitavimus. Te
quoque fieri sacrilicissimum factum in via Dei,
& adjuvorem ejus caritative vocamus. &
Auctoritate nobis (concessa) precipimus ut
venias, omnesque tuos suffraganeos venire
iustice, omni remota excusatione. Vale.

AD CONCILIUM ROMANUM

Contra veram sacrarum invasores

Anno 1078. celebratum

A D D I T I O.

Um in concilio illo Romano rex Cali-
ennis monasterii contra Normannorum
invasiones affecta fuerit, non duoto quo-
minis ad idem Romanum concilium perti-
neat sententia illa adversus eisdem Nor-
mannos lata, quæ eisdem castigat pro simili
invasione terram monasterii Cantuariensis vel
Piscarie, quæ insula est maris Adriatici in
Aprutio ulteriori. Hanc igitur damus ex
Chronico ejusdem Monasterii exhibito Re-
latic. rom. II. part. II. pag. 167. Insuper
de involutis dignitatum ecclesiasticarum a
Jacis non recipiendis decreta quod integra
eam non legatur in synopsum aliorum hujus
concilii, quam solam hic pro ædibus dependi-
tis exhibet Labbeus, in fuppl. ad hunc
S. Anselmi Lucensis contra Wilbertum an-
tipapam lib. II. pag. 384. edit. Canisiani
Bisnagi; fed antequam hæc profertur, di-
quiritur aliquid jactat de hæretico Berengario,
cujus causa non in concilio tantummodo
Romano sequenti nisi tractata est, quod
& Labbeus non lausit; fed &, quod ipse
Christi, in præfatis patris iustis est fidei
sue confessionem exhibere, quam, siquidem

vera ille narrantur in scripto quodam: suo
in Anecdotis Martene tom. IV. pag.
20. concilii illius Patres tunc quidam
canonicus agnoverunt; fed alii latere in illa
veneni aliquid hæretici suspicari persua-
derunt pontifici, ut Rome ad concilium si-
sequens nisi illum detineret. Ibi clariorum
fidei fæ confessionem exprimitur cœtus est
Porro ex ea Berengarii de rebus suis Na-
tionis intelligimus, concilium istud Roma-
num in solvitate omnium Sanctorum concep-
tum, idque vero toto illo mente perseverante
demonstrat inscriptio ejusdem concilii in
e-
ditis Labbeis, quæ diem III. Cal. De-
cembris signat. Nunc tandem confessionem
fidei ipsius Berengarii ex eodem opusculo
promovimus.

Juramentum Berengarii Turonic.

Profiteor panem Altaris post consecratio-
nem esse verum corpus Christi, quod na-
tum est de Virgine, quod passum est
et cruciatum, quod sedet ad dexteram Patris, &
vincum Altaris postquam consecratum est,
est

dulo Turonem, archiepiscopo salutem. Gra-
tia habeo innumerata, quia semper obediens
exististi, & sanæ ecclesie in necessitate
subvenire pro posse, & scire tuo non refu-
gisti. Te igitur valde nobis necessarium pro
tua iustitia etiam necessitate apostolica auctori-
tate vocamus, & per te tuos suffraganeos
episcopos, tuos etiam utiiores clericos &
Abbatas ad synodum in Angulodunensi
civitate IV. idus septembris celebrandam,
venire precipimus.

esse verum sanguinem, qui manavit de la-
tere Christi. Et scire hoc pronuncio, ita
me corde habere confesso, sic me adjuvet
Deus, & hæc fæcra.

Hæc nar-
rat Ber-
garius in
scripto a
Martene
vulgato.

Scriptum istud cum Romæ apud papam
morem facerem in conventu episcoporum
tum, quem habuit in festivitate omnium
Sanctorum, vocaverunt illuc omnes
pronuntiariter, fæcra, dicens iustitiam debere
fidei, sufficere debere his, quibus hæc po-
tus datus esset non cibus, secundum
quod scribit B. Augustinus in sermone
ecclesie dicens: Quod videtur in altari
panis est & vinum, quod etiam oculi ve-
stri videt resonant: quod autem fides
invisibilia palpatur, panis est corpus Chri-
sti, vinumque sanguis. Incarnans pa-
pulo, me non hæreticum esse, ita hæc
scripturas, non de corde meo in me
omnibus tribuens in audientia sua. Pe-
trum Damiani non inferiori lima condi-
tionis, non inferiori Lanfranco digni-
tate christiane religionis, Romæ non
confessio de sacrificio dicitur
Lanfrani, pro se de date sententiam, &
negligentiam, quæ dicitur Lanfranco
non, potius quam in hoc dicitur Lanfranco
Damiani Romæ non, in illa, S. Rufi-
na, si satis nemini, episcopus, magis
ferior, ut dicta repetam, Lanfranco he-
me eruditionis, dignitate christiane reli-
gionis, multo Lanfranco inferiori in il-
lo divinx lectionis, secundum quod præ-

GREGORIUS VII.

Romana synodo quinquaginta episcoporum confidentes, presbyterorum & abba-
tum multitudinem, fæcra dicitur:

I.

Si quis delinops episcopatum, vel abba-
tiam de manu alicujus laice persone
suscepit, nullatenus inter episcopos hab-
beatur, nec ulla est ut episcopus agr abbas
audientia concedatur, insuper et gratiam
beati Petri & introitus ecclesie interdicimus,
quod sique locum, quem sub crimine
tam ambulatorie, quam inobediencie, quod
est scelus idololatricæ cepit, respiciendo
non deserit. Similiter etiam de inferioribus,
& ecclesiasticis dignitatibus, constitutum.

II.

Si quis imperatorem, regem, ducem, &
magistrum, vel quilibet secularium pote-
statum aut personarum investituræ episcopato-
rum, vel alicujus ecclesiasticæ dignitatis
dare præsumpserit, ejusdem sententiæ vin-
culo se adstrictum esse sciat.

SENTENTIA A GREGORIO PAPA VII.

Promulgata contra perverfos postfido-
sum Monasterii S. Clementis.

REV. IRI.
106. II.
PART. II.
COL. 265.

Si quis Normannorum, vel quorumlibet
hominum prædium Monasterii Beati Cle-

cepit ipse Dominus: Scraminus fæcra
par. Ita papa ille, cum quo moras pen-
per annum fecerat, compescipiam puta-
re illis est de consopidatione venditam
hæc turbatur, ut ait B. Augustinus in
comnoti, quo me hæreticum quantum
potuit insinulaverat: maxime quia papa
undecunque filiter compertari fecerat
episcopos & abbatibus, clericis & mona-
chis, undæ sacrificia Christi irreversibili-
lia fæcra & fæcra Augustini, Hierony-
mi, Ambrosii, aliorumque legenda pro-
pulerat, quorum sententias in eis qui
cum papa erant, episcopo Portuensi
episcopo Saciceni (a.), episcopo Terra-
cineni, cardinibus Atrone Mediolanen-
si, monacho Turoni Romano, cardine
cardinali nomine Dufredio, Petro can-
cellario, beagni atque humilis ecclesie
fratre Fulcone transmontano, clerico ipi-
ni domni papa confiditè alihominis
Tethbaldio, qui literarior diligencia pe-
culiari apud S. Petrum eo tempore habebatur clericus, & fratre quodam, qui
cognomine Bonadisi appellabatur, alii-
quo compluribus, quorum nomina digni-
tateque non teneo. Cum tandem urgerent
papam illum quam maxime pollicentes &
scripturam perverterent, ut exigeret a
me moras adque Rome venire adque
conventum, qui futurus erat apud eum
in quadragesima episcoporum, &c.

de la-
tine

AD CONCILIIUM PICTAVENSE

Ab Hugone Diefni A. S. L. celebratum anno 1078.

A D D I T I O.

An. 1078.

B Annotum in Miscellaneis to. VI. pag. 165. dicitur quod officium subrogati episcopi Arnaldi Comanenensis et concilii Pictaven-
 datam assignandam concilio concilio Picta-
 vensi anno 1100. Ibi dicitur II. pontificis ce-
 lebrato. Quem nigri nomen esse scripsisse
 demonstrat non tantum Lugdunensi archiepi-
 scopi prefatus concilio illi, cujus meminit
 Arnoldus, quem tamen Pictavensi anno 1100.
 nequaquam adfuisse et illi episcopi con-
 cilio Lugdunensi to. XII. pag. 1082. confis-
 sed nec etiam Arnaldi cum concilio anno 1100.
 congruere potest. Ille enim iam episcopus Ro-
 manus perit sub Alexander II. pontifice, qui
 anno 1073. decessit; ovis vero anno quina-
 decimo episcopus nondum abfuit, et ut
 libello gestorum ab episcopo Comanenensis
 in Analetho Mabillonius pag. 208. non edit.
 dicitur. Nihilum hinc inferri potest. Picta-
 vensi anni 1078. plane contrarij, utque cum
 Lugdunensi primas interire. Hi tamen ha-
 bentibus episcopium hinc datus usque in acta
 ejus concilii nondum inferatur.

LITERÆ ERNALDI EPISCOPI
CENOMANENSIS

De capella Sabulii.

Ernaldus Cenomanensis episcopus, &
 Guandalbertus Fulconis decano saltem.
 Abbas majoris monasterii, & monachi ejus
 concepti sunt de me apud Lugdunensem
 primatem, & ceteros primores Pictaven-
 sium concilii, quod eorum oratoriam capellam
 apud Sabulium edificare prohibemus. Ad
 illi rationes ostendentes, quod illi fieri non
 deberet, rogaverunt, et ut edificandis li-
 centiam tribuerem. Quorum auctoritati non
 obedire intelligens duos, quod petebant
 benigne concilii. Mandamus itaque tibi &
 ex nostra auctoritate jubemus, ut cum do-
 mo Hilberto S. Martini monacho, neque
 quod episcopalem aquam & altare & crucem
 ferretur missas, Sabulium usque per-
 gets, & in loco quod ostendit aquam spa-
 gias, & crucein ligas. Vale.

Ad res pariter hujus concilii referas edi-
 ctum, quod hinc transfere te Samaritano-
 rum Gali. Christ. to. I. pag. 205. in quo de ce-
 nosis quadam concilio Pictavensi fit sermo, quo
 novo argumento confirmatur Labes facticiae
 de concilio Pictavensi concilio prefatus hinc
 ab Hugone Diefni habita, non vero altero
 anno. A Joanne & Bertholdo A. S. L. Ordo
 tribuendum. Hic enim meminit Gostfredus
 functionis cujusdam ab Hugone in synodo Pic-
 tavensi constituta, quo sane in canonibus
 inserta est.

Gostfredus Dei gratia dux Aquitanorum &
 Willemus filius ejus, universis canonibus ec-
 clesie gloriosissimi concilii Hilarii, tam prae-

sentibus, quam futuris, imo & universis in
 Ducatu Aquitanico &c.

Quapropter nos, ego videlicet Gostfredus
 gratia Dei Aquitanorum dux & abbas, quan-
 tum haco licet, ecclesie beati patroni no-
 stri Hilarii, filiique mei, et fratris Wil-
 lemuli ex petitione canoniorum ecclesie pre-
 faturae, & preceptum Domini Gostredi venerabilis
 Burdegalis archiepiscopi & eundem ec-
 clesie thesaurarii, necnon confensu & colla-
 udatione Domini Hemberti Pictaven-
 sis pontificis, perierique procerum nostrorum palatii de-
 terminando confirmamus, & confirmando de-
 terminamus, ut ab hac die in perpetuum
 nullus quilibet presbyter filius vel diaconi-
 lus vel subdiaconi, aut aliquis clericus, nullus
 quocumque sparius, si id eum non est de le-
 gitimo matrimonio natus, sit unquam in ec-
 clesia sapientia, quolibet modo canonicus.
 Si autem aliquis ex illis, scilicet ex clericorum
 filius, vel ceteris sparius, antequam elerico-
 rum Domini pape Gregorii VII. quod de
 Cillis promulgatum est in concilio Pictavensi
 Cillis Domini Hugone Diefni episcopo, &
 sedis apostolicæ legato fuit recitatum, factus
 est in illa canonice sicut ille utique per-
 mittit, ut ita permanens, permittimus. Sed
 tamen ut nullo modo illud ad quodlibet mini-
 sterium amplius promoveretur, indissolubiler
 faciendo statuimus, & firmando sancimus; ut
 quicquid etiam per invasa tempora succedentia
 decem illud auctoritates nostras, et
 nunc apostolicæ rarum esse duximus & illi-
 beratum fore volumus, quod illud scribi con-
 firmamus, scripturam inanius probris confir-
 mavimus, confirmatum autem illud nullo
 contra nos, quocumque tempore personis
 supplicatis ad conspiciendum tradidimus. Ad-
 dimus quoque prefatum decreto aliud, quod
 in predecessorum nostrorum privilegii statu-
 tum esse invenimus, ut ab hac die & deinceps
 supra LX. canonicos nullas in canonicum
 constituitur, neque donum, neque investi-
 tura, neque pretium quilibet detur, donec
 aliquis de numero LX. moriatur, exceptis
 illis, qui supra LX. postea esse non
 interuenus, qui in canonicos succedentes
 esse suis temporibus concedimus. Signum
 ostis, Willemi nepotis archiepiscopi
 Hugonis de Cohe, & Willemi subdiaconi
 Gostredi Aquitanorum ducis, Guillelmi
 filii ejus, Gostredi Burdegalis archiep. &
 de Gaurzi S. Hilarii, Hemberti Pictaven-
 sis episcopi, Amati archiepiscopi vicarii, Rai-
 naldi thesaurarii Martini Simonis prioris
 S. Nicolai, Guidonis abbatii novimonia-
 sterii, Ademari abbatii S. Martialis, Odonis
 abbatii S. Joannis, Gervasi abbatii S. Savini-
 ni, Bertrami abbatii S. Juniani. Hac. fuit
 nomina locorum. Signum filii Hilarii, tam
 nomina locorum, Borelli de Monferloio, Hugonis
 proptii, Maingonis de Mella, Hugonis de Le-

signem. Hujus autem privilegii violen-
 viatores, omneque eius filii scilicet
 ex preaditi principis, & sicut episcopi Willemi
 & supplicatione canoniorum prefaturae ec-
 cliesie. Ego Gostfredus Burdegalis archiepisc.

ANNO
CHRISTE
1079.

copus & Hembertus Picta. presul, & Ama-
 tus filius apostolicæ vicarius excommunicati-
 & maledictus, nisi reuertent; &
 ad emendationem quantitas revertent.

AD CONCILIIUM AD S. GENESIUM

In tractu Lucanae diocesis, anno ut inferitur 1079.

ADNOTATIO CHRONOLOGICA.

DE concilio ad S. Genesium in Luceni-
 ditione ex Bino agit Labbeus; sed nec
 causam illam habentem filii explicat, nec an-
 quo, convenit, attingit. Ita porro ex
 habuit sese. Lucan venit S. Gregorius VII.
 domique advenus ea fuit, ut Henrici Ita-
 liam invadentes furor declinaret, quod ex
 causa Mathildis ad annum 1077.
 Wadingus in notis ad viram S. Anselmi Lau-
 centis refert. Illi rogatus ab episcopo S. An-
 selmo, cathedrales ecclesie canonicos de com-
 muni vita in synodo congregandos, quod illi
 dudum invenerat S. Leo Decimus. Quomodo
 illi tunc quidem se pariterus (proponeret).
 Deh tunc quidem ex vitio illi pontifici nega-
 tus est. Ut illi scilicet pariterus, dicentibus
 illis dixit primo quidem ad factum omnium
 Sanctorum, deim termino prorogato ad con-
 ciliium Romanum, quod anno 1078. excunte
 novembri celebratum est. Hæc omnia dici-
 mus se episcopa Gregorii lib. VI. epist. XLII.
 ad canonicos S. Martini, qui synodica est,
 signaturæ Romæ IV. Kal. Decembris, inditio-
 ne III. id est anno 1078. in ea synodo jussit.
 Illi sunt canonice illud vita institutum ampli-
 ficat, decreta in refractaria sitione. Tumul-
 tuarii tunc ex canonicis quidem, & in ipsam

ANNO
CHRISTE
1079.

sanctum episcopum fozum conspirare; cujus
 criminis merito ad Romanam synodum anni
 arbitror, 1079. vocati, cum non parvifera
 judicio illius sancta synodus curia seculari tra-
 datur: verba sunt Penitentiaris in vita
 S. Anselmi, quibus auctoritas accedit ex
 episcopa anno 1079. Kal. Octobris S. Grego-
 rii VII. lib. 7. ep. 2. id ipsum narrante. Quo-
 od casum (scilicet quod peram in Concilio
 Taurinensi) traxit, præter quam erudit potest
 Taurinæ comitem) gustatus potest, consi-
 rere fozum. Convenit ergo quampiam
 iterum episcopi apud Genesium, quod ad ci-
 vitate Lucana non multum distat, inter quo-
 rum numerum abbas episcopi nomine
 agebat, qui cum eodem Gregorio S. An-
 selmo, & cum reliquis omnibus consistoris
 vica S. Anselmi. Ita Penitentiaris in
 Gregorius VII. Quam eorum sententiam S.
 folia, data Romæ Kal. Octobris inditio-
 ne III. id est anno 1079. firmam, ratamque
 jussit. Hinc synodi ad S. Genesium cogende
 causa, & tempus deducat.

CONCILIUM ROMANUM SECUNDUM VEL TERTIUM

Ani 1079.

In causa Henrici, & Rudolphi regum.

An. 1079.

Pater concilium tempore quadragesime ar-
 no 1079. habitum, ut in eorum vita est. D
 gatio Romani pontificis in Germaniam ut eor-
 nam legati illi constituta partes de re que
 que sua dissentiant, & in ipsum iudicium pro-
 mitteretur; aliud admissi oportet, & vestigi
 admitti Annalista Saxon Decretis Romanorum
 ni ejusdem concilio priori illo postures, quo
 missa iterum a Rudolphi favoribus legatio e-
 piscopalem curam pariterus revocavit, ab eodem
 Annalista Saxone dicitur quod ea ex se illo
 statim recitandum. Admittit enim Annalista Gre-
 gorium fozum, in quo dicitur exprimiti foz-
 midum hoc anno in quadragesima Roma cele-
 bratum, & quo in synodo legitur, sitigen-
 siliam in Germaniam affiri. Eff ergo extra e-
 metem ambiguitatem anno 1079. dupliem Ro-
 ma conventionem synodum in causa Henrici, &
 Rudolphi regum. Si enim memini pontifex
 nudi hoc anno habitæ, neque fozum hoc ex
 Concilior. Scepion. Tom. II.

ANNO
CHRISTE
1079.

dem anno 1079. se celebrasse concilium; unum
 stratum memini, de quo omnes conveniunt, al-
 terum fozum, quod in eorum vita est. D
 nam & synodo tandem affiri missa. Hinc
 vero secundo synodum te chronico M. S.
 Bertholdi multum per edis integriori agnovit
 in S. Martini. German. Sæc. X. l. 1. p. 105.
 & ex eodem Bertholdo notas secundam
 hinc intra hebdomadam Pentecostes convocari
 foz. (qui tamen si vero tradidit, non duas
 hoc anno, sed tres Romanas synodos statuas-
 que ex eorum fozum admissi, ad illi
 concilium causa agitata effi anno 1079. affiri
 quæ convenit, ut de Synodo ad S. Genesium
 ager adnotat) Præter duas vero episcopi,
 ex Annalista Saxone dicitur, ad illi
 E. synodi fozum nihil convenit. Hæc utique
 E. synodi fozum. Tertiam quod dixerunt ep. lila Saxo-
 niam; quam in Romana synodo iussit per-
 recitari, si domus apostolicæ, vel unius-
 C

MOGUNTINUM
CONCILIABULUM.

EPISTOLA HENRICI SPRENSIS

Episcopi ad episcopos & optimates Lem-
govardis.

Inviat illor Moguntiam pro turris regni &
sacerdotii sedandis.

Execr. U-
dalrici n.
CLXX.

IN Domino Dominorum diligens archiepis, episcopis, magnis, comitibus, abbatibus, nec non et totius Longobardie tam minoribus quam majoribus H. Sprensis episcopus servitatem & orationem. Super regni perturbatione regemque potestatem deprecatur, nec non etiam super vacillante statu ecclesie, nec non minus ego dolens quam ceteri principes regni decessimus Moguntie introgressionem, si fieri possit ut regi perturbationis, & tuo sedetur, regia potestas reintegretur, & tuo sedetur, ut omnino naufragium paratur, succurratur. Quomam autem modo hoc fieri possit, excogitare nequimus, nisi capere beneficentia vestra benevolentiam, cupimus. Manente vero cauta efficiente, quomodo poterit effectus extrahi? qua isto consilio tam primatum quam minoris firmiter suscipiat, ut Hildebrandus illi se fidei libidus apostolicis invalor, divina humanarumque legum excrabitur perturbator, Deo optulante omnimodis ablegatur, aliaque in sedem apostolicam regatur qui dispersa colligat, confecta consolider, non discordiam, non bulla, sed pacem in sancta ecclesia desideret. Nec hoc negotia perficendo libertatem vestram abbercet, quod prius in simili consilio nos portum tenentes, periculose procellarum scissionis committimus, sed potius vultus agite, & minus, pro certo scientes, levius extorqueri clarum de mano Hetericis, quam in presentis negotio divellam, vita comite, a vobis.

THEODERICI WIRDUNENSIS EPISCOPI
PI EPISTOLA

Ad omnes imperii subditos.

Omnia vi admittam profectur que contra
Gregorium pontificem decernatur.

Ex eodem
n. CLIX.

Dilectis in Christo fratribus & dominis archiepiscopis, episcopis, ducibus, marchionibus, comitibus, principibus Romanis imperii, majoribus, & minoribus, clero & populo, sancte ecclesie cultoribus T. Viridensis, id quod est Dei gratia, fraterdam dilectionem, debitam servitatem, & perpetuam in Domino salutem.

Regni nostri persuetudo, & ut verius dicam, nisi Deus avertat, prima nimis manulatio in maximum dolorem nos excitat, in lacrimas vocat, in miserabilem querimoniam coram Deo & hominibus nos convertit. Hildebrandus, qui dicebatur caput, jam cauda ecclesie, qui fundebatur in mare, detrimetur et ecclesie; qui decus, jam dedecus est ecclesie; hic dispersi, qui dicebatur congregare: hic ecclesiam odit, qui dicebatur

diligere: iam usque ad omnimodam heresim infirmus, qui dicebatur sanctam ecclesiam confirmare. O inaudita arrogantia hominis, pro omnem gloriam de se gloriantis, supra omnem malitiam male agentis, unquam ecclesie fidencis, quod iusdumque, regnum & regem catholicum delitescere praesumens, impius iudicialiter, pius iniuste damnatus, decreta patrum pervertente, regem legitimum, & cum memoria nominis regis extingueret meditantis, & minantis. O temporibus nolitis nunquam audiat hereticus, quia delictatis dicit, fidem, factumque facit; imo quis ab initio patet ejus mendax fuit, pro omnia mentitur, & in omnibus veritatem contradicit. Videat Deus & iudicet, videat vos, iudicet. Hominem impium, hominem abominatum, membra ecclesie violententer, caput nobis faceremus. Nos omni ecclesiastico honore dedicatam patrem nobis consecraverunt. Viri lux accitit illorum, perveritas dicitur, oblatio malitie legitimum amthanizant. In qua re vobiscum esse, vobiscum facere, vobiscum laborem solvere, assensum, consilium, & auxilium nostrum non recusat. De religione autem summo non velle, debita corrigat, qui delicta restituit, qui hujusmodi furtis confundat, Deo cooperante vobiscum operabitur, Deo consentiente vobiscum sentiemus, pro honore ecclesie & pro recuperatione regis & regni in nullo vobis derimus.

EJUSDEM

Ad E. (Egbertum) Trevirum electum.

Quod ejus consecrationis adesse nequeat,
cum excommunicationem incurritur.

F. Sancte Treverensis ecclesie Treverensis ex toto ecclesie patri reverendissimo unanimitur n. CLVIII

electo, canonice admisso T. Dei gratia id quod est, debitam dilectionem, ex servitute subjectionem, ex subjectione servitutum, ex servitute intimam, in omnibus vestra ratione, devotionem.

Telle conscientia, recte & illo qui omnia novit, nemo est qui dignitate vestra melius velit, nemo qui unanimiti vestrae electioni magis applaudit; nemo, inquam, qui de tam jucunda patris ad filium, prelati ad subditi amantate rationabiliter increta, tanta fiducia suscipiat, inopem fiduciam consilii & auxilii sibi afflammperit. Fateor me in omnibus vobis & ecclesie Treverensi debitorum esse, utpote quem elegi, & laudavi mihi in dilectionem patrem, imo quod Treverensem ecclesiam semper habui & habiturus sum, via superest, in dilectionem matrem. Ecclesia Viridensis ecclesiam Trevericam ut filiam, matrem digna dilectione debita subjectione amplectitur, ut subiecta prelatam veneratur. Membra igitur capiti suo connexam profecti, divinum omnino dedecet. Legati vestri, frater, archidiaconus, miles H. monentur me ut Treverem venirem, obediendum vobis & ecclesie perfererem, ordinatione vestra interferebam. Consecrationem vestram in tanta omnium necessitate non modo vobis, sed no-

bis qui affligitur, qui angustiamur, valde necessarium ultra nos differere; tam julia, tam fulsuerim monitioni non morari, non difficultatem aliquam praetendim, si in hoc tempore meam & vestram fidem non adhe- didim; si non benedictionem pro maledictione, contemtionem non excoctat, ordinationem pro depositione hoc tempore reputamus. Quod igitur maximo cum dolore vobis refero, ad ordine superius non ordinare periculatum esse, ut in misericordia dicam, excoctum de consecratione vestra praesumere periculum esset. Consilio meorum fiam impo- portuno ut tulle Deo mihi contra in Pen- tenciam veni ad curiam terribilibus adflictus, multipliciter coactus fiam ibi agere contra ordinem, contra fidem meam, imo contra dignitatem ecclesiam; abrenuntiam videri in sede apostolica, & hoc sine ratione, auditu discuteretur, discituli convinceretur. Abrenuntiam illi, cui in examine me ordinationis professus flegam obediendum, qui subjectionem pollicetur etiam, qui post hoc tam Petrum legem regimine mihi commisit ecclesiam commoveram. Reverentiam officio gravium ecclesie me suscepit, utrumque officium ordinem meum, utrumque miserabilis esse, osculum pacem non obtulit, quod infelicis propter audiam tam temere abrenuntiationem, & inaudiam prius tantam

temeritatem, non modo ab episcopalis, sed a sacerdotii officio, sub oblationem me saluti- tis, & meo consilio saltem non condito usque ad dignum B. Petro & vicario ejus fatis- fectum me submovit. Hoc me impedit, hoc in C. J. ordinationi velle me subtrahit. Quod si alius pro voluntate vestra & petitione, Tullensis videlicet, vel quis vicem nostram suppleverit, nec indigno, nec advero, neque rationabiliter ordinari improbrato, necque in aliquo saltem rationabiliter ordi- dinato. Adhuc vobiscum agam familiariter, ut cum patre filius, ut cum praelato subditus, ut cum amico nemo jucundior amicus, cum consanguineo proximis admodum consanguineis. Hoc tempore tribulationis, in hoc la- mate ecclesiasticae dignitatis, hoc errore apostolicae sedis, videndum est, quomodo ordinari velitis in examinatione ordinis, qui promissionem, qui obediendum, qui dignam subjectionem voveret decet. Hoc per abrenuntiationem nostram expulsi, alio per legitimam electionem nondum recollato. Non hoc illi, cui obstanti velle contra dicam, ut ordinationem impediam, ut promotionem suscipiam, cum pro caritate & paternitate vestra paratus sum ultra offerre corpus & animam, ut cum Dominus cor vestrum in lege sua, & in preceptis suis & in presentis causa.

Abrenuntiam illi, cui in examine me ordinationis professus flegam obediendum, qui subjectionem pollicetur etiam, qui post hoc tam Petrum legem regimine mihi commisit ecclesiam commoveram. Reverentiam officio gravium ecclesie me suscepit, utrumque officium ordinem meum, utrumque miserabilis esse, osculum pacem non obtulit, quod infelicis propter audiam tam temere abrenuntiationem, & inaudiam prius tantam

AD ROMANUM CONCILIUM

Anno 1080.

In quo Henrico regno expulsi, Radulphus investitur.

AD DITIO.

Ab. 1080.

EX hac synodo scriptor testatur Anselmus Saxo Ricardus literis, qui ultra acceptus hoc regno. Foris tantum haec littera precesserunt fontem in Henrico regno in concilio presentiam: Hanc vero sententiam Anno 1080, tunc arbitrii dicitur, cum Henrico octavo de Saxonia relatam infirmis non in apostolicam sedem ubi fuerant abiecit. Primum vero illud die V. Kal. Februaris Anselmus Saxo configit. Ex quo dicitur concilio hoc, inarbitratum esse, quibus consilium hoc Romanum ab eo, in quo sententia excoctationis in Henrico dicta est, confirmataque fuerit, plane adfingitur.

In ipso anno Dominus regnavit in Teutonias partes a synodo subiectam missi episcopi. Gregorius servus servorum Dei omnibus archiepiscopis & episcopis in Teutoniam, atque in Saxonia regno communitatis, ambobusque principibus, sanctisque majoribus, & minoribus, qui non sunt excommunicationis, & obediunt voluerunt, salutem & apostolicam benedictionem.

Quomodo ex lite & diffensione vestra, maximum in sancta ecclesia periculum fieri quotidie cognoscimus, vultu est nobis, vultu est & fratibus nostris in concilio congregatis summa quae elaborare pro vobis quaerunt idonei nuntii, tam religione quam

scientia polentes et latere apostolicae sedis ad pacem vestram intererunt, qui religiosos episcopos, laicos etiam pacis & justitiae amatores in partibus vestris commorantes ad hoc opus idoneos congregare, qui Domini gratia parantes, die & loco ab illis statuto, tam ipsi quam quos ipsi adjuvare adhibere debemus, aut pacem componant, aut veritate praecognita super illis, qui sunt fracti, ex aliis causis, & canoniam centuram exerceant. Viam quomodo nonnullis dilectio in illis confectis, iniquitatis facti facibus iniquis, cupiditate indolens, discordiam portus, quam pacem fieri & videre desiderantes fore non ignoramus, latuitus in hac synodo, sicut & in praeterita, in nulla persona alicuius potentie vel dignitatis vice parva, vice magna, vice principis, vice sabpatis, vice alicuius praesumptionis addat legibus nostris oblitere, & cum ad vos pervenire de componenda pace contrarie, nec poltea contra interdictum illorum alter in alterum addat infergere, sed usque ad diem ab illis statuto firmam pacem omnes sine ulla occasione & fraude observent; quicunque autem hac vestra interdicta illa praesumptione violare tentaverit, a thesauro vobiscum cum gravibus & non solum in spiritu, verum etiam in corpore & in omni

omni prosperitate hujus vite apostolica auferimus, ut sic saltem confundatur & horrare innodatus, & victoriam in armis duplici contitione contrahatur.

BRIXIENSE CONCILIABULUM

Quo Gregorius papa VII. de sede sua deponitur.

Anno 1080. ab episcopis XXX. schismatici celebratum.

Conciliabulum hujus aetate quodam ex Romanis schismaticis dicitur Latibum, Latere propterea ex codice Udalrici, quae non solum hic habentur, ut ipsa probem, & non indigna iudicium ut transfundatur ad posterum; sed cum historiae integritati profecti, & aliquo altiorum quidem a pontifici obsequio, & ad potius schismatici dejectionem infensum; & totum mistros deduxit, ut in ea, quam cum pontifice excommunicat contempserit, sine modo nec religionem servaverit.

Anno Dominicæ Incarnationis MLXXX. mediante festissimo regis Henrico IV. anno regni ejus XXIII. die Cal. Julii, feria V. ind. III. factum apud Brixiam anno XXX. episcoporum conventus, nec non & optinatum exercitus non solum Italiae, sed & Germaniae iusta regio congregaretur, facta est non una velut ab ore omnium terribilis concursumque feru truceque machinae cuiusdam Hildebrandi p[ro]p[ri]o n[omi]ni, Gregorii papa VII. cognominati, quo tandem ipsam recte tempore incensus, foveat pariter istamdem cum vas electionis Paulus testatur; principem non sine causa ferre gladium; & Petrus pastor firmus non solum predicat, verum duces ad eos in milibus clariat & ad laudem vero bonorum. Ad quorum satisfactionem vitam eius gloriosissimo iudicij, principibusque ipso julium, ut iudicium episcoporum divinis imaginantibus ferociter gladium materialem in ipsam Hildebrandum procederet, ut quem praesules ecclesiarum prius a superba prelatione deponerent, eundem modum potentia possiderent, hincultus perquendum decreverit. Sic ergo fidelium, qui illum novit, damnationis jaculum contra ipsum metueret intorquere, qui ad inuente aetate modo fe audis per inuicem gloriam nullis imaginantibus meritis super hominem commendare. Sodus & divinationes proprias aliorum divine dispositioni preponere, habitu monachus videri, & professione non esse, declinendo disciplinae, nulli subditis magistro, fe extorrem iudicare, obsecris theatralibus ludicris ultra laicos insillire; mentis nummulacionem in portico transirem turpis leci gratia publice obstruere. His itaque quibus pecunia cumalata abbatiam beati Pauli invasit, supplantato abbate, unde apertis archediconum quemdam nomine Marcium, ut sibi officium vendiderit, declinando fedax; & Nicolao papa nolente, tumuluo populari sipatus in oeconomum fe promoveri cogit,

Quatuor namque Romanorum pontificum feru improba morte per manus quajdam filii intimi Johannis, sibi intimi Brachini, propinato veneno homicida exitiile convulsiur, ut caeteris sacentibus, ipse miniller B mortis uterque mortis articulo, d[omi]ni s[er]vatoribus licet feru ponitur, testatur. Hic denique serpe didus pellicer ipsa nover, quae funus Alexandri papa in balnea Navatoris exequiarum officio forebatur, portas Romane urbis & pontes, turres, ac triumphales arcus, armatorum canis munivit, Lateranense palacium milita comperata hostiler occupavit, clerum ne auderet coadjuvare, cum nullus cum vellet eligere, gladiis fatalitatem evaginant mortem minando perterret, & prius obfidium dix assiluit caedebatur, quam corpus defuncti obneret tumbam. Dum vero quidam ex ipsis decretum Nicolai papa a centum CXXX. episcopis fuit anathemate promulgatum, eodem Hildebrandi laudante ad memoriam sibi velent reducere, quod si quis sine illis assensu Romani principis papatiam praesumeret, non papa, sed apostata ab omnibus haberetur; negavit fe regem usum fide, & fe posse asseruit sententiam praedecessoris obediens, cujus plura clariat & Non solum quidem Roma, sed ipse Romanus orbis testatur, illum non adeo fuisse eledum, fide & fe ipso vi, fraude, pecunia impudentissime obediens, cujus fructus parafaciunt sedem, cujus opera manifestant intentionem, qui ecclesiasticum subvertit ordinem, qui christianis imperii perturbat ordinem, qui regi catholico ac pacifico corpore, & animas intenas mortem, qui possidum & proditorem defendit regem, qui inter concordos semiaavit discordiam, inter pacificos litos, inter fratres scandala, divortia inter conjuges, & quidquid quiete inter vite videntes stare videtur, qui possidum, qui praesulatum ab eis, eundem procculcium Hildebrandum sacreligia ac incedia praedicantem, perarria & homicidia dependentem, catholicam aequo applicationem fidem de corpore & sanguine in quodionem ponentem, haeretic Beringarii anticum discipulum, divinationum & omnium cultorem, manifestum necromanticum, & physionomic spiritus laborantem, d[omi]ni s[er]vatoris fide exorbitantem, iudicium canonicum deponendum, & expellendum: & nisi ab ipsa fede his auditis defendit in perpetuum condemnandum.

CONCILIIUM INCERTI LOCI IN NAVARRA FORTE PAMPELONENSE.

Quo Pampeleonensi urbs devota est anathemati, Circa annum 1080. celebratum.

Richardus S. R. E. cardinalis & abbas Massiliensis legationem suscepit in Hispania obvi; aliam quendam anno 1078. alteram anno 1079. & sequenti. In una quodam loco ubi concilium, quantum ex consuetudine deduci potest, in Navarra & forte in urbe principe Pampeleon celebravit, quo omnes ejus urbis incolas anathemati devotit. Concilii hujus & latini ea anathematis meminit idem Richardus in epistola ad Sancti V. Navarae regem feripiam, quem ex veteribus monumentis Martineus to. I. pag. 497. bae transfero.

EPISTOLA R. CARDINALIS AD R. REGEM.

Confirmat latam in Pampeleonensi convocacionem sententiam, & anathematis incolas cum illis habere communitatem.

R. cardinalis apostolicæ sedis legatus S. R. E. venerabilis salatem. A Domino nostro papa in ecclesiis sanctis ubi, honorem, & gloriam eisdem, fidei, & universalis ecclesie, postposita alia nominis, . . . multo laudare quebamus, sed nec per vestros circumlocutionum anfractus decepti a parte cognoscimus, quoniam plus hominum favorem, quam Dei timorem animavimusque salatem in vestris operibus cupitis invenire. Nam saltem vestro consilio in populo commisso vos efflagitare credebamus, unde quia non ita apud vos est, colligentes fe quos solis pro vestra caritate de qualibet facillitate persona prodimimus, facturos nos deinceps proculdubio abnegamus: fed consulete aliter fe poterimus, satagemus. Communicationis sententiam, quam in Pampeleonensi episcopatu,

& hominibus eisdem episcopi quocunque loco fuerint, five in expeditione contra hostes pugnavit, sicut in concilio episcopos & abbatum apostolica auctoritate postimus, iterum, iterumque eadem auctoritate firmamus: quove communionem cum Pampeleonensibus excommunicatis utque ad festivitatem S. Johannis, & hoc non in ecclesiastico officio, (sanctorum apollolorum Petri & Pauli & nostra auctoritate, nullam deinceps habere precipimus, donec habeant eledum in eadem ecclesia apostolica auctoritate firmatum. Interdictionis hoc modo, ut a festivitatem S. Johannis & deinceps mortui nullo modo sepeliatur, cum vivis ceteris nullis christianam communionem habeat, nullumque divinam officium in ecclesiis fiat, praeter puerorum baptismum, si mortis vel languoris illos agitarit periculum, illic ideo facimus, qui consprensos cillos ad destructionem ecclesiam cum alteris regni vestri principibus videmus, quos ad hoc nominatum non exprimus, qui gladium S. Petri & virtutum S. Spiritus ad perpetuum infamiam & confusum infamiam experient. Ne conditatis in victoria quijustitiam reliquibus, cum scriptum sit: Primum quare regnum Dei & sustinet regem, condidit posticus, si plus cretere regem Dei, quam vestram gloriam quaeritis. Quare enim quae vestra sunt, non quae Dei sunt, quae vestra sunt, non quae mandatum Dei, & apostolicum praecceptum persequuntur, sanguinem Deum a manu vestra requirit. Non ergo extantes de civitate excutimus pulverem pedum nostrorum in testimonium super vos,

(*) Nec epistola est Richardi cardinalis, qui postea fuit abbas Massiliensis S. Vidoris, ab Alexandro II. creatus cardinalis & Gregorio VII. de Urbano II. missus legatus in Hispaniam. Scripta est autem ad Sanctum V. Navarae regem & quod quidem de crudelitate & impietate insidum. MARTENE.

ANNO
CHRIST.
1084.

55

ROMANUM CONCILIAB.

56

ANNO
CHRIST.
1084.

- S. Hugonis Dienfis epifcopi.
- S. Anasti vicarii papæ Gregorii.
- S. Richardi archiepifcopi Bivaricenfis.
- S. Hugonis Trecafani epifcopi.
- S. Rogerii Cathalanenfis epifcopi.
- S. Rortici Arabicanenfis epifcopi.
- S. Hugonis Grannopolliti epifcopi.
- S. Hugonis Lingonenfis epifcopi.
- S. Hagonis Augudunenfis epifcopi.
- S. Hagonis Nivernenfis epifcopi.
- S. Arnulphi Sueffonenfis epifcopi.
- S. Landrici Martifonenfis epifcopi.

Comes etiam Tebaldus, uxor eius Alaidis, nomine & Odo filius ejus laudaverunt, & fua figna fecerunt. S. Tebaldi conomitis, Alaidis uxoris ejus. S. Odonis filii ejus.

Ad hoc iftam Meldanenfe concilium & res in eo confultas in lucem profertur confectio Roberti Meldenfis epifcopi, de confeffione cellæ curiæ-Evorafti & Vilaris quod Mobilion. to. 7. univ. O. S. B. univ. XXI. appendicit vulgata, quam hic profero.

Ego R. in Meldenci concilio a Romano

legato nomine Hugone Meldenfis ecclefie confectus epifcopus notum facio tam futuris quam præteritis, quod in epifcopatu nostro quadam erit ecclesia beatorum apofolorum Petri & Pauli nomini dedicata, quæ abbatia nomine habebat, fed per Martini tiam nabitantium dignitatem hujus nominis amiferat. Ordinavit igitur fupradictum concilium, ut hujusmodi abbatie cellæ forent & cellæ nominarentur, religiofeque tenent ad monachos, cum affenfu & voluntate comitis. Ebohi fcilicet de Rucejo & Hugonis de Donno-Martino, quorum beneficiis parentum fundata erant monachis B. Martini majoris-monasterii illam conceffi, & ut eam B. iure perpetuo ficut cellam poffederent, & affectione noftram literarum confirmavimus. Concelfi etiam illis duas alias ecclefias, ecclefiam videlicet de curia Evorafti, & ecclefiam cupidam vici nomine Vilaris, & quicquid in diacefi noftra fidelis viti eis donaverunt, & quicquid ipfi jufte acquiritent.

Placuit his fchifmatici auctoribus conciliabuli hujus, alias ignoti, hifloriam ledolibus ingerere, quos tamen jufurancium duo admonere, multa bis ad genum fcripturibus fchifmaticis deprece ad diffulmari. Hæc fibi (Gregorio in arte S. Augusti melius) non dolet. Certe Henricus per epifcopum, fed poftea per fatrapas, ex quibus ad educationem venit ad fignificum, fedoneque in tribunali difcretaret ex his & que emerfiffent, æquitate judicium. Tabernaculum fecerunt, quæritate non confentientia ad probationem caufarum proferret verus testimonium. Remordente autem conscientia reverfavit fedile, quod expetite apofolica reverfione. Expectaret per iduum, delictocententium culpæ ducit foga, fi caret arte. In extremitate vero fynodi aperti funt libri & locuta funt univerfa testimonia fcripturalocuta funt univerfa testimonia fcripturalocuta funt univerfa testimonia fcripturalocuta

An. 1084.

Concilii hujus caufam & hifloriam abbatibus Benzoni fcripturibus præfatis in hunc modum narrat: Mandaverat autem fibi (Gregorio in arte S. Augusti melius) non dolet. Certe Henricus per epifcopum, fed poftea per fatrapas, ex quibus ad educationem venit ad fignificum, fedoneque in tribunali difcretaret ex his & que emerfiffent, æquitate judicium. Tabernaculum fecerunt, quæritate non confentientia ad probationem caufarum proferret verus testimonium. Remordente autem conscientia reverfavit fedile, quod expetite apofolica reverfione. Expectaret per iduum, delictocententium culpæ ducit foga, fi caret arte. In extremitate vero fynodi aperti funt libri & locuta funt univerfa testimonia fcripturalocuta funt univerfa testimonia fcripturalocuta

(4) Ita per quem Hilldivandis nonis transformant.

ROMANUM CONCILIABULUM

A Guiberto antipapa coram Henrico imperatore Anno 1084. celebratum.

Concilii hujus caufam & hifloriam abbatibus Benzoni fcripturibus præfatis in hunc modum narrat: Mandaverat autem fibi (Gregorio in arte S. Augusti melius) non dolet. Certe Henricus per epifcopum, fed poftea per fatrapas, ex quibus ad educationem venit ad fignificum, fedoneque in tribunali difcretaret ex his & que emerfiffent, æquitate judicium. Tabernaculum fecerunt, quæritate non confentientia ad probationem caufarum proferret verus testimonium. Remordente autem conscientia reverfavit fedile, quod expetite apofolica reverfione. Expectaret per iduum, delictocententium culpæ ducit foga, fi caret arte. In extremitate vero fynodi aperti funt libri & locuta funt univerfa testimonia fcripturalocuta funt univerfa testimonia fcripturalocuta

Clemens.

57

ANNO
CHRIST.
1085.

ROMANUM CONCILIABULUM II.

A Clemente III. antipapa & a fchifmaticis epifcopis Anno 1085. januario mense habitum.

COLLECTORIS PRÆMONITIO.

Utinam de catholicis Romanorum pontificum conciliis tam multa haberemus, quam plura fappent de hoc fchifmaticorum conciliabulo, quod ad plenam hiflorie ecclefiafticæ cognitionem præterefferit minime. Duximus oportere, ut hif conciliis hujus documentis, unum falicet Muratoris Rer. Ital. to. I. part. II. pag. 583. idque ad concilium hoc pertinere ex ipfis documentis verbis demonftraret. Adjungimus hanc concilii fynodiam, quam fervavie Udalricus Bambergensis in cod. num. GLXVIII. Hanc vero licet ex hoc ipfo concilio profectam plene demonftrare non poffimus, vix tamen aliter perfuduerimus, cum papæ licet credere pontificum curam omnium hanc primam habuiffet, ut imitatores ad excommunicationem quam a Gregorio incurrerat, immunen deduceret, idque in hac fynodo multo verborum emphafi declararet. Ad hanc partem fynodiam fpectare credo epifcopum alteram in eodem cod. num. CLXIX. legendam ad O. Orthon cilicet Hoftenfem epifcopum, eundem qui dein post Vidonis obtinam ad Romanam cathedram fub Urbani II. nomine afcendit; quem idem Clemens, utpote Gregorianorum partium fauctorem depofuerat, & ad fynodiam, quamquam foluta vocaverat. Cum vero in eadem fynode epifcopi, in eodem Udalrici codice succedant nam. CLXX. & CLXXI. eademque ad rem conciliarem pertinent, licet adungere utramque vifum eft, quamquam ad præfens hoc, fore ad aliud fub eodem Clemente conciliatum pertinet, definie non auium. Denique admonere lectores noftros juvat ex auctoritate fynodi hujus excommunicationes pontificis in reges & principes laicos, licet depofitiones eorum reprobandis, nihil accedere momenti pro quorundam hac noftra etate id pariter opinantem fententia, cum definitio fit fchifmatici pontificis, foli hif maticorum epifcoporum iudicio, plerumque metu imperatoris coafto, confirmata. Quibus hifdem iudicibus pronuntiantibus aliter datum eft ecclefiafticæ potestatis beneficium, nihiique contra fidem vel fcientiam vel docentæ. Quæ fides hif?

LITERÆ CLEMENTIS III. AD OMNES CHRISTI FIDELLES.

Ordinem fuffraganis inter epifcopos concilio affidentibus ftatuit.

Ex Muratori Rec. Ital. to. I. p. 583.

Clemens fanctæ ecclefie fidelis perpetuum in Chrifto falvatus. Quod propofitus de apofolica fede fit, qui in ovile fanctiffimo apofolorum principi Petro a Chrifto Do-

58

ANNO
CHRIST.
1085.

mino commendatum non ingredi fore per oñiam, fed aliande furtipere, utpote fures & latrones, propiciens fuis commodis potius, quam ægris utilitati, non eft noftris meritis adfcribendum, fed divine benignitati, qui res eas, quæ non funt tantquam B. fit, ut ea que non fit evadentes. De multis autem que in ipfo nofiro pontificatus primordio adia funt in fynodo, quam pro communi utilitate noftræ, cum circa nonis januarii celebrantes, unum, propollente Domino, nobis conceffum eft, illud determinate, quod multoentis venturam a retro pontificibus prædecefforibus noftris, a retro vix, aut nullo fine foptum eft. Hif vide licet in fynodo fedenti jurgium, quod emerferat inter Ravennatem & Mediolanenfen archiepifcopos, utrum etiam in ipfa noftra fynodo Aquilegenfis patriarcha nullabatur; quifque enim juxta bos dextri lateris locum vendicabat, & cui jure deberetur, nobis incertam erit. Conigit autem primo die fynodi non intereffe Mediolanenfen archiepifcopum a primordio, fed jam die inclinata, cum patriarcha a dextreis noftris federe, interpofita tamen fella, jam advenire noftri imperatoris Henrici, qui jam advenire putabatur, quia eo loci erant clatus, quafi Ravennatis ecclefie a finiftris noftris affideret. Quo mediolanenfe archiepifcopo in medium veniente, dextram noftri imperatoris, quem acclamatum erat ad clefio Ravennate fibi dederat. Hinc fimili modo a patriarcha Aquilegenfe, & a fuis regni re altero intere, dextram noftri imperatoris univerfe fynodo trium partium diffenfionem coram defert. Statimque prolatus eft quidam catalogus nomium eorum archiepifcoporum & ipforum, qui interfuertunt fynodo Symmachi papæ, ubi præfcriptus erat Mediolanenfis archiepifcopus. Quo contra oftentum eft privilegium Ravennatis ecclefie, contra quod nulla in fcriptis invenimus non alioque jure, non aliqua redituere, fed potius caufa humilitatis evenire, quod filicet archiepifcopo Ravennas per meritum præfati noftri termino caufa archiepifcopum Mediolanenfen, & ne pro quifquis effet in pofterum gigneretur, placuiffet papæ Johanni, fuccelfori filii Symmachi, ipfo privilegium fecerit. Hoc aften propofito, ut qui coram videretur, advenire, quamvis vero dextra papæ Romani femper jure deberetur archiepifcopo Ravennati, addendum tamen die ipfi imperatori, fi præfens adfideret, fic adfideret cum redituere debere. Quibus diorum altercatorem offensus, tertii vero altercatorem, idem patriarchæ, oftentum eft privilegium a Johanne nono decimo papæ factum fimiliter fellonum ad dexteram partem. His auditis univerfa fyn-

excommunicatus & heretica private infel...

neniam clericorum passim crevit ac dilata...

EJUSDEM

AD O. HOSTIENSEM.

De rebvs a se in synodo Romana confis...

Clemens episcopus servus servorum Dei...

Licet synodali audientia vos indignos fecis...

EJUSDEM

AD ROTBERTVM BAMBERGENSEM EPISCOPVM.

Monet ut ad synodum auctoritate Ruthardi...

Clemens episcopus servus servorum Dei...

Uod contra ecclesie demeritoris & no...

ANNO CHRISTI 1085.

mus, non propter ignorantiam fecimus, sed...

EJUSDEM

AD RUTHARDVM ARCHIEPISCO-PVM MOGUNTINVM.

Diem illi ad synodum Veretilis agendum dicit.

ANNO CHRISTI 1085.

CONVENTUS PERESTADENSIS

In causa dignitatis ecclesiastici & civis Germanie tollendi, Anno 1085, celebratus.

Quem Venetus Labeus edidit in Urbem...

Utriusque patris Saxorum accepit qui...

Interuenit, in se sal. aburgensis

Clemens episcopus, servus servorum Dei...

Nuperime pro confratrum nostrorum episcopum...

ANNO CHRISTI 1085.

CONVENTUS PERESTADENSIS

In causa dignitatis ecclesiastici & civis Germanie tollendi, Anno 1085, celebratus.

cumque eis favebat eorum suffraganeis...

ANNO CHRISTI 1085.

ANNO
CXLVII
1088.

tas apostolicæ devotionem, & electionem
vestram literis præfatis approbamus. Ve-
ris quoque popularibus a quibus conferi-
mus, ut veli inter arboribus, ad omnia postu-
mus catholicis debet episcopis, confectis. It-
lud sine omni modo requirendum est, utrom
per manum Treverensis illis dicit archiepi-
simoque fuerit in diacono ordinatus. Quid-
quid enim ab eo extradiationem indignique
suscepit, nos dicitur Scipio nostro irritum
esse censemus, in eodem ordine ab aliquo
fortitator episcopo catholico præfati auctori-
tate præcipimus. Tals enim ordinator,
cum nihil habuerit, dare nihil potest. Vos
itaque filii in Cho charitatis, perseverate
in his, que a reverentissimo confectis nostro,
nunc angelorum concivi, Herimanno epis-
copo didicistis. Agite quæ agitis, quia terpen-
sis caput calcantibus nostris in Domino con-
fitemur. Ipse vos sua gratia fideliter
certare tribuat, & æterni mercedis brevi
digneat. Data Beneventi calendis februarii.

EJUSDEM

*Privilegium immunitatis Schesbani in Hir-
langia monasterio concessum.*

*Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilec-
to in Christo filio Schesbani abbati,
quæque successorum regulariter sub-
stituentis in perpetuum.*

Ex Cod.
Vatic.
num. 179.

Cum univiersæ fidei ecclesie filius & a-
postolicæ fidei auctoritate ac benevo-
lentiæ debitor existamus, illis tamen locis
atque personis que specialis ac familiaris
Romanæ adhærent ecclesie, quæque amplius
Romanæ religionis gratia emittunt, præcipue
conventus caritatis studio commendamus. Igitur
tam vobis & tuorum fratrum, quam & reli-
gionis cuius N. piis votis & petitionibus
annuentes, sancti Salvatoris venerabile con-
suetudinem, ab N. nostro conventu apud vil-
lam H. sub honore nominis sanctorum adificatam,
& beato Petro oblatam in his per-
petuam, & tutelam recipimus apostolicæ fe-
dit, sicut a pig memoris predecessoris no-
stro Gregorio VII. constat fuisse susceptum.
Quicquid autem immunitatis idem pontifex
loco ipsi contulit, nos quoque concedimus,
& præfenti decreto corroboramus. Apostolica
itaque auctoritate statuimus, ut univiersæ
que præfati consuetudinis, & privilegii
condicio vestro de his facultatibus contu-
lerint, quique hodie possident, iure in futurum
consecutione pontificum, liberalitate principum,
vel oblatione fidelium iusto atque
incommodis poterit auferri, firma sit, nullique
successoribus & liberata permaneat. De celi-
tis autem beate Agnæ & beate Marie in
villa N. nominatis interdictionem, ne quis oc-
casione quolibet careat a præfati monas-
terii proprietate subtrahere vel alienare, sed
in eo ordine semper maneat; quo te, cha-
rissime fili N., instituit, cum, nec tibi nec
successorum tuorum alicui liceat eas distra-
here, vel eorum bona temere, aut violenter mi-
nuere vel auferre. Si quis contra hæc nos
quicquam abulit, donec restituit ab om-
nipotentis Dei gratia alienus existat. Per-

terea mansuro in perpetuum decreto fan-
cimus, ut nulli omnino viventium liceat, in
vestro monasterio aliquid propriæ, & con-
ditionis, hereditatis, iuris, advocacie, in-
venituro, aut quilibet potestatis, que liber-
tatis & quieti fratrum nocere, vendicare.
Abbas sine cum fratribus advocat nisi
quom utiliore providerit, & instituit. Qui
si postmodum monasterio iniunctis fuerit, re-
memoro eo aliam præfati: sepulchrum ejus-
dem loci liberam omnino esse decrevimus, et
eorum qui ibi sepeliri desideraverint, devo-
tionis & extreme voluntatis, nisi forte
communicati sint, nullus obstat. Si quis ve-
ro decimas pertinentes ecclesiis, quas habetis
& habebitis, a laicis recuperare, anuente
Domino poteritis, vestris visibus perpetuo
mancipandas absque omnium episcoporum
consecratione censemus, salva episcoporum re-
verentia. Laicos fidei ceticos incalentes ad
conversionem suscipite, nullus episcopi vel
præpositi contradiditio vos inhibeat. Ad hoc
adimus, ut nulli episcoporum facultas sit,
Romane sedis pontificis licentia facta, vel
vel monachis interdictioni, vel excommunicationi
subijcere. Nulli præterea homini liceat
expectat monasterium temere pertur-
bare, vel quoslibet conditiones, seu res carteras
auferre, ablatas retinere, minime, vel re-
meritis vexationibus fatigare, sed omnia in-
tegræ conserventur, eorum pro quorum lu-
bricatione, ac gubernatione concessa sunt,
visibus omnimodis profutura, quatenus illis
Deo serventis fratres ab omni petenteliter
belli Romanæ libertatis gratia poterint,
& secularibus tumultibus alieni, omni-
pensis Deo præsecutioni licentibus vacare
prevalent. Occurete re nunc ejusdem loci ab-
bati, in quibus quilibet factio, vel
his qui oblati (subreptionibus aliant, seu vi-
olentia præponant, nisi quem fratres com-
muni consensu vel scriptum pax conditi fa-
moris fuerint, beati Benedicti regulam co-
servent. Consecrationes altarium, baptis-
morum, ordines clericorum, christina, & cætera
ad episcopale officium pertinentia ab episcopo
Constantiensis, in casu estis diecesis,
accipiat, si tamen catholicus eus, & gra-
tiam & communionem apostolicæ sedis habuerit.
Alias vero liceat nobis catholicum, quem
volueritis, adire antilitem, & ab eo
consecrationis sacramenta suscipere, vel ad
sedem apostolicam recurrere: qui apostolica
auctoritate potestatis, que potestatis, & in
idem prædium per septennium & eo amplius
fidei omni contradictione obruint, in illud
Diaboli, nunquam fide tradidit fatetur, & in
quicquam ob hoc molestus (suscipiet, non
solum auferre, sed & ipsum monasterium in
monium evertere. Quapropter, filii excellentis-
simi, obnox vos exoramus, ut pro Domini E-
Salvatoris devotione, ac reverentia beati E-
N. nostri amore, vestrum quilibet tam
apostolica prohibere & abbati & monasterio
curtis assidit. Dicit vero Innocentius: *Exor-
tus cui non resistit approbatur; ac aposto-
lus: Non solum qui factum digni sunt morte,
qui contra nos iniquitatem voluntatem au-
tem, fili, te eundem prelibentem virum, si
jam non factum est, secundo & tertio cano-*

EJUS-

ANNO
CXLVII
1088.

ANNO
CXLVII
1088.

EJUSDEM
AD GAURIDUM CONSTANTINENSEM
EPISCOPUM

*Perfugam & monasterio Scausfensi tertio re-
vocari mandat, & perire reasentem
moustrari tradit.*

118.

URBANUS episcopus servus servorum Dei,
dilecto fratri & episcopo Gaurido
Constantiensis salutem & apostolicam benedi-
ctionem. Dilectissimi filius noster N. conquisit
est nobis, quod quidam vir nomine N. postquam
fide (suaque omnia super altare Domini Salva-
toris & omnium sanctorum in Schafhusen ob-
tulit, in illud Diaboli apostolice fidei se fa-
cie ab eodem monasterio alienare per-
cipit. Volumus ergo, tuæque charitati in-
jungimus, ut eundem virum secundum E-
vangelicam auctoritatem secundo & tertio
canone ut revertatur commones. Si ve-
rit, quod abit, in privatis sua perstitit, ut
in proposita utilitas habens omnem inobedi-
entiam pro officii tui debito gladium ex-
communicationis, si schismaticus, si cogit,
factum doli & blanditis, partim reogit,
& ininis a vestra est ecclesia contra fan-
dicos canonicas & confecturas ecclesiasticas
conturbat. Neque vero licet suscipiam
tali tanquam fidei filio commendamus. Dat.
Romæ 10. April.

EJUSDEM

De eodem.

118.

URBANUS episcopus servus servorum Dei
Constantiensis episcopo N. & N. consuli-
bus salutem & apostolicam benedi-
ctionem. Venientes ad nos litteris abbatis monasterii
Sancti Salvatoris, conquerentes Deo & san-
cto Petro, quod vir quidam nomine N. ve-
nientes ad prædium monasterium, seculo re-
novatis, præfessionem fabulatus fecundum
consecrationem monasterii fecit, & sua eidem
ecclesie secundum legem Severorum multis co-
dam testibus tradidit & confirmavit. Abbas
autem, ut est devotus & prudens dispensator
& fidelis, in eodem prædium monasterium
venisse consuit, fratres ordinavit, & cætera
que ad monasticam pertinent regulam
instituit. Prædictus autem N. in omnia vidit
abbatis labore & studio ordinata, & inque
perfecta, postquam prædium monasterium
idem prædium per septennium & eo amplius
fidei omni contradictione obruint, in illud
Diaboli, nunquam fide tradidit fatetur, & in
quicquam ob hoc molestus (suscipiet, non
solum auferre, sed & ipsum monasterium in
monium evertere. Quapropter, filii excellen-
tissimi, obnox vos exoramus, ut pro Domini E-
Salvatoris devotione, ac reverentia beati E-
N. nostri amore, vestrum quilibet tam
apostolica prohibere & abbati & monasterio
curtis assidit. Dicit vero Innocentius: *Exor-
tus cui non resistit approbatur; ac aposto-
lus: Non solum qui factum digni sunt morte,
qui contra nos iniquitatem voluntatem au-
tem, fili, te eundem prelibentem virum, si
jam non factum est, secundo & tertio cano-*

ANNO
CXLVII
1088.

ANNO
CXLVII
1088.

EJUSDEM
AD GAURIDUM CONSTANTINENSEM
EPISCOPUM

*Perfugam & monasterio Scausfensi tertio re-
vocari mandat, & perire reasentem
moustrari tradit.*

118.

URBANUS episcopus servus servorum Dei,
dilecto fratri & episcopo Gaurido
Constantiensis salutem & apostolicam benedi-
ctionem. Dilectissimi filius noster N. conquisit
est nobis, quod quidam vir nomine N. postquam
fide (suaque omnia super altare Domini Salva-
toris & omnium sanctorum in Schafhusen ob-
tulit, in illud Diaboli apostolice fidei se fa-
cie ab eodem monasterio alienare per-
cipit. Volumus ergo, tuæque charitati in-
jungimus, ut eundem virum secundum E-
vangelicam auctoritatem secundo & tertio
canone ut revertatur commones. Si ve-
rit, quod abit, in privatis sua perstitit, ut
in proposita utilitas habens omnem inobedi-
entiam pro officii tui debito gladium ex-
communicationis, si schismaticus, si cogit,
factum doli & blanditis, partim reogit,
& ininis a vestra est ecclesia contra fan-
dicos canonicas & confecturas ecclesiasticas
conturbat. Neque vero licet suscipiam
tali tanquam fidei filio commendamus. Dat.
Romæ 10. April.

EJUSDEM

De eodem.

118.

URBANUS episcopus servus servorum Dei
Constantiensis episcopo N. & N. consuli-
bus salutem & apostolicam benedi-
ctionem. Venientes ad nos litteris abbatis monasterii
Sancti Salvatoris, conquerentes Deo & san-
cto Petro, quod vir quidam nomine N. ve-
nientes ad prædium monasterium, seculo re-
novatis, præfessionem fabulatus fecundum
consecrationem monasterii fecit, & sua eidem
ecclesie secundum legem Severorum multis co-
dam testibus tradidit & confirmavit. Abbas
autem, ut est devotus & prudens dispensator
& fidelis, in eodem prædium monasterium
venisse consuit, fratres ordinavit, & cætera
que ad monasticam pertinent regulam
instituit. Prædictus autem N. in omnia vidit
abbatis labore & studio ordinata, & inque
perfecta, postquam prædium monasterium
idem prædium per septennium & eo amplius
fidei omni contradictione obruint, in illud
Diaboli, nunquam fide tradidit fatetur, & in
quicquam ob hoc molestus (suscipiet, non
solum auferre, sed & ipsum monasterium in
monium evertere. Quapropter, filii excellen-
tissimi, obnox vos exoramus, ut pro Domini E-
Salvatoris devotione, ac reverentia beati E-
N. nostri amore, vestrum quilibet tam
apostolica prohibere & abbati & monasterio
curtis assidit. Dicit vero Innocentius: *Exor-
tus cui non resistit approbatur; ac aposto-
lus: Non solum qui factum digni sunt morte,
qui contra nos iniquitatem voluntatem au-
tem, fili, te eundem prelibentem virum, si
jam non factum est, secundo & tertio cano-*

nic commoneat, ut restituit. Qued e-
tenferit, ut cateri memine habeant, glau-
dium caritatis in illam evagant, quantum
vultus illius est. Quod si tamen, Sane
dicat non blasphemare, & salus fidei die
Domini. Incolvas vos & monitis nobis
obediens dicta gratia custodiat, & ab o-
mni malo defendat.

EJUSDEM

AD CLERUM ET POPULUM ALBERSTAD-
DENSEM.

*Laudat quod episcopus in schisina delapsus alium
loco suo elegerit, quam electionem ap-
probat.*

URBANUS episcopus servus servorum Dei, dilec-
tissimi filiiis clerici, ac populo Halber-
staden, salutem & A. B.
Non exigua salutis vestre iudura pendit,
quod rando ecclesia vestra palis
est solatio destituta. Venerabilis liquidem frater
noster, qui communi consensu con-
secrationem sanctorum canonum ficia in pontificum
vicariis, schismaticorum, schismaticorum, si cogit,
factum doli & blanditis, partim reogit,
& ininis a vestra est ecclesia contra fan-
dicos canonicas & confecturas ecclesiasticas
conturbat. Neque vero licet suscipiam
tali tanquam fidei filio commendamus. Dat.
Romæ 10. April.

URBANUS episcopus servus servorum Dei, dilec-
tissimi filiiis clerici, ac populo Halber-
staden, salutem & A. B.
Non exigua salutis vestre iudura pendit,
quod rando ecclesia vestra palis
est solatio destituta. Venerabilis liquidem frater
noster, qui communi consensu con-
secrationem sanctorum canonum ficia in pontificum
vicariis, schismaticorum, schismaticorum, si cogit,
factum doli & blanditis, partim reogit,
& ininis a vestra est ecclesia contra fan-
dicos canonicas & confecturas ecclesiasticas
conturbat. Neque vero licet suscipiam
tali tanquam fidei filio commendamus. Dat.
Romæ 10. April.

Non exigua salutis vestre iudura pendit,
quod rando ecclesia vestra palis
est solatio destituta. Venerabilis liquidem frater
noster, qui communi consensu con-
secrationem sanctorum canonum ficia in pontificum
vicariis, schismaticorum, schismaticorum, si cogit,
factum doli & blanditis, partim reogit,
& ininis a vestra est ecclesia contra fan-
dicos canonicas & confecturas ecclesiasticas
conturbat. Neque vero licet suscipiam
tali tanquam fidei filio commendamus. Dat.
Romæ 10. April.

Non exigua salutis vestre iudura pendit,
quod rando ecclesia vestra palis
est solatio destituta. Venerabilis liquidem frater
noster, qui communi consensu con-
secrationem sanctorum canonum ficia in pontificum
vicariis, schismaticorum, schismaticorum, si cogit,
factum doli & blanditis, partim reogit,
& ininis a vestra est ecclesia contra fan-
dicos canonicas & confecturas ecclesiasticas
conturbat. Neque vero licet suscipiam
tali tanquam fidei filio commendamus. Dat.
Romæ 10. April.

CONCILIIUM IN-CARI-LOCI MATISONENSIS MONASTERIO

Tempore S. Hugonis Clunienensis abbatis circa annum 1092. celebratum.

Concilii huius nulla superest mentio...

ceret, ad viciniam etiam apud Carum-locum...

SYNODUS SZABOLCHENSIS NATIONALIS

Habita sub Ladislao rege & Seraphino archiepiscopo Strigoniensi Anno MCCCII. die XX. Martii.

NARRATIO PRELII.

Ex Peter- v. Conc. Hung. I. pag. 73.

CUM variis gentes adu populi Christi...

rehabere Dalmaniam, quam etiam felici...

(a) M. S. ex notitia abbatum...

Indicium huiusmodi...

(b) Szabolcs est vrbicula in regione Nyus ultra Tibidem...

De decretis libri primi (secundo & tertio ad forum remissa)...

SYNODUS SZABOLCHENSIS

Celebrata sub Ladislao Hungarice rege & Seraphino archiepiscopo Strigoniensi anno MCCCII.

P R E F A T I O.

C A P U T I.

R Egnante creatore & Salvatore Do-

De bigamii presbyteris, & diaconis.

B Igamii presbyteros & diaconos &

NOTE P. MELCHIORIS INCOFFER S. J.

P R O huius intellectus capitis non est putandum...

C A P U T I I.

C A P U T I I I.

De his, qui ancillam in locum surrogaverint uxoris.

De indignitate ad tempus facta presbyteris, ut cum uxoris non manent.

S I quis autem presbyter ancillam suam...

P Resbyteris autem qui prima & legitime...

que nobis in hoc Domini apostolice pa-
ternitas confilietur. (A)

N O T A.

EX hoc capite apertum, bigamos superius dictos esse illos, qui secundo conjugati erant; quorum nuptie non legitime, seu non legales dicebantur iuxta canonem concilii Neocaesariensis. Quod autem indolentius concedatur ad tempus ita, qui prima et legitima uxore conjugata, non intelligitur de prima uxore dicta in presbyteratu vero diaconatu, neque enim hoc esse in conjugium, utpote contra plures canones qui recitantur in Diab. 28. & 31. sed prima uxor in statu laicali, iam sacrorum, & diaconi retinere poterit, ac ut foret diligere iuxta canonem. Presbyter quidem in hoc capite, ubi dicitur si Placuit episcopus presbyterus, diaconus, vel clericus, prius data etiam ab uxore abstinere, quod nisi fecerit ab ecclesiastico removeatur officio. Ceteros vero clericos ad hoc non cogit, sed secundum uniuersaque ecclesie constitutionum obseruare debere. Quae quod in hoc capite indulgentia ad tempus datur non tam in illis, qui in quoad uisum matrimonium, quam in quoad iuramentum, quod sine dubio fasset contra vinculum pacis & unitatis Spiritus Sancti; neque enim licet utrumque episcopo, presbytero, diacono uxorem eamque legitime abstinere a cura, facti, ac de uisum & uxoribus legatur, non ut cum illa ex more carnaliter concubant, quemadmodum fuit Leo IX. cum omnino II. di. 31. Cuius tamen dicta sunt etiam apostoli Pauli 1. ad Cor. 9. more haereticorum falsifici ingeritur celebri haeretico Joannes Steidan. 1. de monachis. Non cum illo postulae rationem fieri debet, his dictis; sic & fandi apostoli legitime egisse, beato Paulo apostolo dicente: Numquid non habemus potestatem mulierem inuolueri contra circumcidendi fratres Domini & Cepha. Vide insignita i arguit Leo Nicetam abbatem contra quem scribitur, quia non dicit; Numquid non habemus potestatem forem, mulierem amplecti, sed circumcidendi, scilicet, ut de incestu predicacionis fulcetur. Sicut, etc. tamen forte detinet in eis carnale conjugium. Hic, inquam, ita legit haereticus Steidan, ut pro fore, uxorem uxoris, Paulusque dicitur vellet, ut quocumque uxorum esse non minus, quam reliqua apud nos canonem circumcidendi. Quia in re & scripturae sensum contempnit, ac uti ignorantia Pauli uxorem tribuit. Quod si quis omnino contemnit de indulgentia, ita ad uisum matrimonium caecosa ferrossem esse in praedicto decreto, non est laborandum magnoque, fieri enim potest, fuisse quodam in ea feroque, qui aut contentatibus agerent, aut in illis de ueneris fecerit moribus superferre potuerat, quod non minus Romanis pontificibus mandatum uerget. Satis enim credit quantum & sub Leone IX. ante an. annus laboratum sit contra factores uxoratos in ordine reuocatis, quos Nicetam monachi constantinopolitani facti doctrina deprauauerat. Quem & idem Leo postquam, cuius uerba feruntur can. Omnino II. di. 31. Sed longe acruis idem contentatus est ad habendo episcopo Sylua Candido Constantinopolitano tunc agente, qui Nicetam & erroris & falsitatis & ignorantiae conuictus, praeter ea non uoluit ueritatem Ladislaw regis, ac Hungaricae ecclesiae praefabulo quantum recenti tempore & Alexander II. laboraret aduersus clericos uxoratos, quos Nicolaitas, & haereticos uxor in concilio Mantuano; contra quos Hyacinthus etiam Petrus Damiani, & quantum reuocatis anno uisidit, etc. Gregorius VII. de concilioque, quibus, uti refert ad hanc aetate Laneranus, promulgatum contra clericos concubinarum, sine conjugum per italicum canonem edidit (paulo ante in synodo sanctum) quod tale fuit: Presbyter, uxoratus non habens, aut deponatur, aut quocumque amine ad officium, aut ad officium admissus, qui non in perpetuum continentiam uitamque omnem profecerit. Hoc etiam decreto per italicum promulgatoe liberas erat ad varios per Europam aduersus dedit, & precipiens, ut ipsi nonnulli in fide, & iudicio misererent, sique constantinopolitani facti doctrina deprauauerat. Quomodo famosis perpetuo aethalonae feruere. Cuiusmodi mandata ad metropolitanum quique Brignoliam cathedrae Hungariae praefabulo peruenisse dabitur non potest. Quia tamen illius in ordine erat quem aduersus in aliis provinciis habuit eiusmodi edictum, merito Romanis pontificis fessentiam capiebatur, quod ipsum uerba canons, *penes per se. Quosdam apostoli* (sic pauli) *potentiam capiebatur*, clare indicant.

(A) *Quosque nobis in hoc, etc.* Hic uerbo Lampe falsitatis; Non Romano pontifici contra, quam uult deferre cogatur, uoxio uinculo patris exagorato tunc indidit can. cap. Pectus.

CAPUT IV.

De episcopi consensum praebente nolentibus separari ab illicito conjugio.

Si quis utrumque episcopus, aut archiepiscopus ab illicito conjugio separari nolent, ipse iudiciali decreto, aut consensum aut consensum praebuerit,

N O T A.

Dixerunt etiam quomodo extensioe desumptam ac decreto dudumque Urbani papa, qui lo habetur. Si vero episcopi consenserint eorum prauitatis, hoc est qui in subdona uoxio vacare uoluerint, de his enim loquutus est Urbanus uel iuxta extensioe (synodi Hungariae; Quocumque si fuit qui in illicito separari nolentibus, qui ipse officii iudicialiter multauerit. Ita Urbanus. Porro quod dicitur Si archiepiscopi, causa ignorantie episcopo contentat, aut presbyter, per consensum illius in tali uero permanenti, iudicio episcopi uoluntario dimittat. Non est itaque cum iudicandum, quod modo, etiam iudicet is, qui adem culpa implicatur quod fane plures uetus canones; sed fane placendum, utentibus, qui obnoxii est episcopus ob consensum, aut consensum, aut nimirum iuxta Urbanum, *officii in-*

sentidibus multauerit iuxta Gregorium; *de officio, et beneficii praetor*.

quae nobis in hoc Domini apostolice pa-

N O T A.

Quicumque ecclesiam Deo edificauit, & dotem nominauerit, nominatum uero non dedit, ad illud extendendum, transmissio nuntio, praeualeat episcopale iudicium: cui si quis contradiderit, & contradicendo uerberauerit, ipse regali iudicio subiacet.

CAPUT VI.

De perditione rerum ecclesiasticarum ob sacerdotum incuriam.

Mira sane hic elucet Ladislaw pietas, non ut grauato fiduciam centu, uel singula capita etiam episcopus, nisi honorario eorum commisso; quorum tam opini erant proventus, quibus annu. Idem fere olim feneratori aduersus aduersas peritus regem Duxus Szepesini, ut uisum in constitutionibus S. Regis cap. 19. uisus pietatem Ladislaw illi proposuisse postquam uisum.

CAPUT VII.

De deflatione propter uetustatem.

ID quoque iuxta sanctorum patrum canones, & apertum decretum est. Non mirum autem uetustate labefacti potuisse nonnullas ecclesias, etiam a conuersione nondum plane factuelum materiam ducere, quando in illis initiis haud parcae postquam in uilla oportuit esse, non extatus uisum dicitur, quae alienationi promitterent; ut propterea episcoporum impensis illi in posterum sales aduocanda baedici extrudis certant, quibus hodieque non nisi loco in Hungaria existunt. Et licet plurimum Turcarum barbarie ualere & pene loco aquae sitit, ipsi tamen in hunc uisum daturum, & uim non fessidit, ut quoque temporum coadi inuicis, in haereticorum potestatem transfundat.

CAPUT IX.

De negotiatoribus quos Imphelitas appellant.

DE negotiariis quos appellant Imphelitas, si post baptismum ad

N O T A.

ECclesias propter seditionem defolatas aut combustas, iussu regis parochiani refluant; calices & uerimenta ex sumpto Regis dentur, libros episcopus prouideat.

N O T A.

ECclesias propter seditionem defolatas aut combustas, iussu regis parochiani refluant; calices & uerimenta ex sumpto Regis dentur, libros episcopus prouideat.

N O T A.

Idem fere olim feneratori aduersus aduersas peritus regem Duxus Szepesini, ut uisum in constitutionibus S. Regis cap. 19. uisus pietatem Ladislaw illi proposuisse postquam uisum.

N O T A.

Idem fere olim feneratori aduersus aduersas peritus regem Duxus Szepesini, ut uisum in constitutionibus S. Regis cap. 19. uisus pietatem Ladislaw illi proposuisse postquam uisum.

N O T A.

Idem fere olim feneratori aduersus aduersas peritus regem Duxus Szepesini, ut uisum in constitutionibus S. Regis cap. 19. uisus pietatem Ladislaw illi proposuisse postquam uisum.

iam ducat. Si vero ex propinquo femi-
ne aliquis interfecerit, ut interfecit
per inique iudicio discutatur, & illud a
vicinis eorum omnino detestetur:
si in despectione & contemptu apud vi-

NOTA.

Hoc de decreto non jubetur, ut maritus exorem in adulterio deprehensum interficiat: sed cavetur
dimittere quid agendum, & id evadent: unde rebus iuris & de quibus uxorem cum altero vir
dimittere quid agendum, & id evadent: unde rebus iuris & de quibus uxorem cum altero vir
dimittere quid agendum, & id evadent: unde rebus iuris & de quibus uxorem cum altero vir

Ceterum si ille civilis permittitur, ut pater occidat filium, & si non inveniat iam commite-
re, sed tantum in preparatoris in eodem loco, sed in agrari, vel in locutus Hollendii,
titus uxorem inivit non dominus in preparatoris, sed in agrari, vel in locutus Hollendii,
titus uxorem inivit non dominus in preparatoris, sed in agrari, vel in locutus Hollendii,

Porro si deus uxorem tenentur uxorem filii reddere, qui ille fecit que, & iudicium
ex hoc decreto; omnino tamen tenentur uxorem filii reddere, qui ille fecit que, & iudicium
ex hoc decreto; omnino tamen tenentur uxorem filii reddere, qui ille fecit que, & iudicium

CAPUT XIV.

De subtrahente Kalendarum absque li-
centia.

NOTA.

Conferunt olim gentes multa superflua facere in Kalendaris paravit, que recentis Chris-
tiani in iurisque gentium rursi, religione quondam formare, & fabulis superfluitatis ea, que
nullam aliam speciem præferant, Christianis facere longe melius, & decantari aptius, in iurisque
non quidem animi comati, quodammodo, sed in iurisque gentium rursi, religione quondam formare,

necessariam collationem, non quæ ad plebem refectionem conferret, ne aliqui gravari, minus
pompæ, & temporis deinde ad ecclesias redirent, non quæ cum præstantibus domum foret, ut
qui vellent. Iti enim præfcribitur dicto capite: *Perdidi omnibus, qui voluntis, parum cum cha-*
ritate in domo vestri sui simul cum fratribus frangant, sed singulis quibus libere faciant; & maxime
utraque veritas non vultur, de se ad ecclesia referant.

Quæ etiam colligimus, hæc refectionem non fuisse ex symbolis, hic vultur consilia appet-
lati, perdam; hæc enim præfcribitur in consilio Sacerdotum *cap. 51. & referunt ad 44. non oportet*
sed per vicios, per singulorum presbyterorum fuerunt, & caritate substantiam. Quæ ergo hæc
decreto factum *cap. 51. ut frater licentia præfcribitur sui, & frater licentia præfcribitur, maxime, non*
fraternitatem præmittit, decem post redimitur. Hanc sententiam habet: si quis et nullo frater aliquid
essentis, vel postulat subtrahat, nec in domo fratris sui cum ceteris, fed cum quocumque
tantum alio absterit: licet decem post redimitur ea manus, hoc est: promissio ipsa, qui
termitatem contrahat est; qui enim promissio more antiquo (quæ cum etiam hodie plurimum ob-
sistit) postquam inquit frater sui factus, & quis inquit conventione in manum: non pro manu, hoc in-
acceptis, & differit iuramento, quæ dignis, aut maxime iuratum erit, vel a presbyteris ratio pe-
dare fieri conventi: Quæ autem fuerit ita fraternitas, facile credemus, & similitudine quædam,
vocalibus destitutum putamus ad his, qui in quo Symptot fratres olim dicebantur, & per hoc
via illi manu exhorbat: quæque peculiaribus urbium, & locorum numeris deputati; nisi
licet eximiam referant, non omnibus presbyteris, fed certo quodam ordine licet concessio manus
Kalendarum exardantur, quibus etiam negotia maxime in quibusdam agrorum, &
licetio Kalendarum præmittit, frater nonnisi apud forebat. An factus fratres dixerunt
qui postulat quodam inhabitato in religione profuerunt, & pietati vacarent, non quæ hodie vocamus
qui Societas, aut congregationis variis Divorum omnibus in feruntur festes, qui tamen non
bodo peno, fed ex sua facilitate in ordine vicis que Kalendarum exhiberent, non factus ad filij in
orbem convivia.

Subi hoc loco, occasione Kalendarum, illud etiam fuisse Hungarorum Audium, & factus præ
qui ad ferunt quædam mens decursum hæc & pietate obviante, petitis temporibus
viantes; ad eum ferre modum, quo hodieque Romæ, & Kalendarum Augustalis laudibus instantur ce-
pulis.

CAPUT XV.

De negligentia presbiteriorum ob negotium.

Si quis in dominicis diebus, vel in
majoribus festivitatibus ecclesiam non
vigilans mercatum ferentaverit; equo-

CAPUT XVI.

De negligentia Dominici diti.

Si quis die Dominica mercatum con-
stituerit, præcipit Sancta synodus, ut
sicur confuixit, in adferat. Si autem
quis renuit, quinquagintaque penas fol-
vat.

NOTA.

Utrique capite aliquid, cum religio Dominicum diem, & facta maiora colere solent sunt
Dixit, sed præcipit Dominicum diem, & facta maiora colere solent sunt
Dixit, sed præcipit Dominicum diem, & facta maiora colere solent sunt

Et autem conquirent mercatum per regionis ubi tabernaculi ferre officina mercium vendendum,
autem quædam ecclesiam adhibuerit, ut ea ratione meritorum sui
in unum folio, sine in quibusdam ecclesiam, & facta maiora colere solent sunt
Dixit, sed præcipit Dominicum diem, & facta maiora colere solent sunt

(a) Penas variis fait poderis. (V. G) Da Prefre. hic 40. denarios non excoffit; accrevit
ad 100. dein 120. den. Parva proinde 55. penam, supputando per 40. denarios singulat, erat
Kocz, vir lege præcipit Dominicum diem, & facta maiora colere solent sunt
Dixit, sed præcipit Dominicum diem, & facta maiora colere solent sunt

Ex his, & similibus, penam valorem, via comite, ubi Matiam accrevit, sed diploma-
procedunt. PETERFFY.

dictavis dedeat, recordantur, respondit
 eis hoc cognoscere, & ideo si aliquid
 amitteret reddere, transire autem illud
 in modo sine interminatione addidit etiam
 episcopi si Amatus de hoc placito se in-
 tromitteret, ut aliquo modo Vinodienensis
 monachi sancti Clementis ecclesiam amitterent,
 proculdubio non faus episcopus, nec suum
 monachum esset. Unde contra potest, quod
 comes monachorum Vinodienensium precibus
 vel preter abbate cum suis & capi fecerit,
 & reverti compulserit. Hoc abbas audiens
 ipse quidem cum catero monacho & lai-
 cis huius placiti conciliis, & sine restitu-
 tionis testibus ad proprium monasterium re-
 verius efit; quatuor autem monachos, qui
 de praedictis injuriis recerentur, diversimode
 mittit, qui per diversitas causam maxi-
 mo labore Burdegalensium pervenerunt: ubi
 cum de Vinodienensibus monachis, quorum
 hortatu comes eorum abbatem, sicut con-
 jecturis veris probatum efit, quocirca
 quocirca, nullam precibus obtinere ju-
 stitiam. Nam cum de hisjus captivitas fuisse
 conficiis omnes impudenter negarent, Mau-
 ricius sancti Florentini monachus, & Cellar-
 ius huius verborum impudenter negavit, ad-
 ducit dicens: Prior sancti Clementis Credo-
 nensis apud S. Maxentium, uti tunc comes
 aderat, quaevisit a me, si sancti Albini abba-
 tem ad placitum suum iret, cumque ego respon-
 didem illum jam in itinere esse, si tunc
 habere amicos, & si tunc illum
 disturbaret, de qua disturbance, et con-
 tingeret, & magnam damnationem habuerunt.
 Propter quae verba praedicti Gaudino Guilliel-
 mo abbati nostro, fecit, ut intelligeret, sancti
 Albini abbatem proculdubio in hoc litere
 disturbandum. Cumque omnes machinationes
 eius perciperent, & ipse adhuc impuden-
 ter se ita dixisse negaret, inquisitus ab A-
 mato quid dicit, necesse est, quae factis ad-
 ducendo promittit, se quae factis ad-
 inde promittens, si ipse praecipere. Amatus au-
 tem totum impune dimisit. Deinde sancti Al-
 bini monachi de sancte Trinitatis Vinodi-
 enensis monachi, quosdam quosdam, quod san-
 cti Clementis Credenensis ecclesiam iniuste
 invasissent & violenter tenerent, quam ipse
 ex dono Suardi vetuli, & ejus filiorum
 Guazini & Saardi concessione per annos
 possiderat, abbas sancti Albini, & alios
 monachos, & alios ornamentis oneraverat, & usque
 ad sanctae Trinitatis Vinodienensium fun-
 dationem, & Gauridi Martelli comitis tem-
 pus, qui vi sua & sine ratione aliquam
 sancto Albino abbatem, & clericis Leodegarius archi-
 diaconum, pacifice tenerat. Ad quae Vin-
 odienenses monachi nihil contradicentes, re-
 sponderunt multas querelas inter de & sancti
 Albini monachos de hac ecclesia fuisse, sed
 Obtrannum fratrem sancti Albini abbatem, &
 denariorum libris ab Orrico Sanctae Trinitatis
 abbate acceptis, concordiam inde fecisse.
 Cumque hac concordiam per Giraldi Ohi-
 lensis episcopi monacho factam esse dicerent,
 quosdam Haimarus sancti Albini abbatem, qui
 fuerat Obtranni abbas camerarius, probare
 paratus, quod Giraldus Ohiensis episcopus
 hac concordiam neque fecerat, neque, cum

facta Carnoti fuisset, aderat. Cum vero huius
 concordiae circumpagum non haberent, qua-
 dam aliam illi legi fecerunt, in qua
 continetur, quod secundum Obtranni ab-
 batis promissum totum sancti Albini capitu-
 lum hac concordiam concesserat. Quod
 sancti Albini monachi audientes veris telli-
 monis esse non viderunt. Stephanus enim
 S. Albini monachus, qui tunc magister
 scholarum fuerat, dixit se unum fuisse de
 examinatoribus, Berardum, Motherum, Cle-
 mentem S. Albini secretarium, Andream cu-
 bensem, & alios plures monachos, ipsos etiam
 Vinodienenses monachi nihil omnino resiste-
 rent, sancti Albini monachi iudicium flagi-
 taverunt utrum abbas, quodam parte capi-
 tulum concordantem, possessionem monasterii
 vendere possit. Amatus itaque fecerit cum
 episcopo & abbatibus, & diu hac omnia re-
 verens, tandem judicavit concordiam, quam
 Obtrannus & Orrius adeo religiose abbatem
 cum quadam parte capituli sancti Albini,
 quamvis altera contradicente, fecerat non
 posse dissolvi. Cumque S. Albini monachi a
 iudicis episcopi, Ageneensis, & Nannetensis
 videlicet, abbatibus vero sanctae Mariae Do-
 nensis & sancti Johannis Angeliensis, Cle-
 ricis autem Priori decano, Achelmo archi-
 diacono Burdegalensibus, quos ipse Amatus
 ad iudicium hoc faciendum secum advocaverat,
 quaeerent utrum hoc iudicium facerent
 vel concordantem, neminem eorum vel affirma-
 tive vel negativae praeter S. Johannis Angeli-
 ensis abbatem, qui nec facere, nec consue-
 tate hac iudicio coram omnibus professus
 est. Deinde sancti Albini monachi hoc iudicium
 factum omnibus calumniati sunt, inquam
 esse & falsum & contra sanctos cano-
 nicorum decreta prolatum proclamantes: po-
 tueruntque ut vel ipse Amatus data (con-
 tententia canonica hoc iudicium corroboraret,
 vel ipsi canonici sententiam illi refutando im-
 probarent. Ad quae Amatus & ceteri monachi
 iniqui iudicii concilii nullum omnino dederunt
 responsum; pluribus monachis clericis laicis
 aperte dicentibus hoc iniquum videri ju-
 dicium. Hac proinde intercessit Simon A-
 geneensis episcopus, Benedictus Nannetensis
 episcopus, Aldebertus Dolensis abbas, An-
 gelinus Angeliensis abbas, Guillelmus ab-
 bas S. Florentii, & de monachis ejus Mau-
 ricius, Oliverius, Radulphus, Haimo. De mon-
 achis Vinodienensibus Frodoaldus prior,
 Radulphus, Daniel, Gauridus, Adelelmus. De
 monachis sancti Albini Girardus prior, He-
 linianus, Stephanus, Milo. De famulis co-
 mite Haimarus Malpette, David, Lucas, In-
 genobertus, & clericis Leodegarius archi-
 diaconus P.avenensis, Radulphus archidiaconus
 Nampetensis, Achelmo archidiaconus
 Burdegalensium, Virelmyus apulus, Guillelmus
 Salmurensis archiepiscopus, Petrus decanus
 Burdegalensium, & ceteri de Subiaco.

*Joat hic pariter adnotare, hac ipsam in-
 ter monachos de ecclesia illa controversiam
 festinam Amis audita plene definitam esse
 velle. Sed in 1090 anno 1093. scripta est ten-
 tura inter Amatum & ceteros, quam hoc ex
 deo Belogus scribit.*

Urbanus episcopus fervens ferocum Dei
 dilectis in Christo filiis Girardo abbati sancti

Albini Andecavensis, & Bernoni abbati fan-
 tiae Trinitatis Vinodienensis salutem & apo-
 stolicam benedictionem. Anno Dominice In-
 carnationis millesimo nonagesimo tertio,
 pontificatus nostri quinto, in diebus prima,
 cum essem in provincia Calabria apud Mo-
 nasterium sanctae Mariae, quod dicitur de Ma-
 ritis, monachi sancti Albini Girardus prior,
 Milo Stephanus, adversus monachos sancte
 Trinitatis de Vindecino, Frodoaldum prio-
 rem, Ingilbaudum Hostiarium, qui praesentem
 viderant, conquefisi sunt, quod Vinodien-
 senes fratres ecclesiam sancti Clementis Credo-
 nensis, quae a temporibus sancti Albini iuste
 secundum illorum tempus consuetudinem
 adquisita est per triginta annos quiesce & sine
 interruptione possessio, violenter ablatam in-
 iuste detinerent. Qui cum viis instrumentis
 & rationibus causam defendere niterentur,
 primo die proclamationis res sua & malum
 ventralia, malis potuit fine terminari. Se-
 cundo vero die immitteri multum dicebatur,
 nullum tamen efit snem deduda. Die autem
 tertia, duodecimo scilicet Kalendas decem-
 bris, presentibus nobis in Anglona civitate
 Apulie, presentibus ratiqum in Romano ec-
 clesibus tam episcopus quam laicus Romano ec-
 clesie cardinalibus iive diaconibus, atheni-
 ensibus etiam nobilibus Romanis & comitibus
 Apulie gloriosissimis Boamote & Guillelmo,
 re iterum diu & multum inquisita, tandem
 inspirante Deo lucidius elixit in quam om-
 nium partem iustitia declinaret. Cum enim
 utraque pars suis nobis allegationibus obvia-
 rit, & hinc paditionem abbas, contra man-
 dentum pontificum Romane ecclesie, legatuo-
 rum, illinc vero legitimum introitum & ca-
 nonicam triginta annorum possessionem non

abis opponeret, nos qui omnium fideliu
 causa quae lance premissis, utraque
 quae utilitari providentes, ipsam licentem
 concitae conveniens equitate dederim malui-
 mus. Omnes igitur qui nobiscum fuerant,
 hanc sententiam collaudantes contentissimi
 praedictis utraque cenobii fratribus in
 manus nostras idem pollicendo firmavit
 concordia & pax inter eos hoc modo pos-
 titum efit, ut scilicet, quodmodum monachi
 de his tribus ecclesiis aut ecclesiam Manu-
 sium, vel sancti Saturnini iive Johannis fu-
 per Ligerois, utram quam congregatio tota
 sanctae Trinitatis elegerit cum omnibus quae
 ad eandem ecclesiam tam nobilibus quam
 imitabilibus interius exteriusque ad praesens
 pertinet, infra dies triginta postquam do-
 cumentum redierit, monasterio sancti Albini in-
 perpetuum tradatur. Fratres itaque sancti Al-
 bini omnem littem, omnemque calumiam ex
 causa hac in manus nostras & Vinodien-
 sium fratrum restituerunt. Vinodienensi-
 vero unum supradictorum ecclesiarum in no-
 stras manus reddiderunt, & per nos eodem
 monacho invelierunt. Praesentem igitur au-
 thoritate fratrum vestrum admonemus, &
 praecipimus, ut hoc pactum a nobis inten-
 tionis pacis & quietis dispositum & statum
 omni tempore indeciperet & inconvul-
 sum tenetur & observetur. Quaecumque au-
 tem praesens pactum nonne decisio sententiam
 non laeserit vel transgressa fuerit, contra
 legitime compositionis praesentem, idcirco cen-
 suram libratum, saluetur, & a causa praesens
 cedat. Data Taranti VIII. Kalendas decem-
 bris.

AD REMENSE CONCILIIUM

Anno 1094 die XV. Kal. Odobris celebratum

ADDITIO.

An. 1094.

*Ita hoc ipse episcopus, restituta ad id usque
 A. Abbatibus episcopi. Lanterius, pro quo
 quom metropolitano suo debebat omnes sus-
 fraganeis, admissa & approbata efit. Illum
 in Remensi synodo die XV. Kal. Octobris
 anno 1094. celebratae, ubi Remensis epi-
 scopus in episcopo ad Romanam, legenda in
 appendice episcoporum Urbani apud Lubium
 to. XII. pag. 704. 271e. Formulam in quam
 servavit Lambertus archiepiscopus de libro de
 vita episcopi. Agerat. apud Balazum Mis-
 cell. 10. p. 47.*

Ego Lambertus Atrabatenensis sedis ordin-
 arius episcopus tibi, pastor Raynoldo, & pri-
 vilegio Remorum ecclesie tuique successo-
 ribus secundum faciem canonis & decreta
 fidei apostolice ex facis canonibus ac le-

ribus promulgata pro scire & posse me obe-
 diturum promisi. Pro ejusdem quom me-
 tropolitani publicis & privatim negotiis ma-
 dolo, consilio, societate me elaboraturum &
 abique illius consensu nullam me praebere
 in magnis negotiis vel ordinationibus assen-
 sum, nisi in eo quod pertinet ad proprium
 officium meam praesentem, & huius profes-
 sionem meae coram Deo & sanctis ius sub-
 simonio quocumque praesentis ecclesiae sacris
 in nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti

Facta efit autem hac proficere Remis, die
 septembris XI. Kal. Odobris, & presen-
 tibus Mattheo apostoli, & evangelista indi-
 catione II. anno autem Dei Christi MCCCIV.

AD CONCILIUM EDUENSE

In causa Philippi Francorum regis anno 1094. celebratum
Canon additus.

Quoniam concilium istud ab Hugone Lugdunensi archiepiscopo in Philippum Francorum regem convocatum est, omnium laetitia disciplina capta iustitiae argumento est ca-

Nullus abbas vel monachus canonicos regulares a proposito professionis canonicæ revocare, atque monasticum habitum suscipere audeat ut monachi sunt, quamdiu ordinis sui ecclesiam invenerit

Quandoguidem vero Labbeus cum hoc Eduensi concilio Augustodunensi ab eodem Hugone Lugdunensi archiepiscopo A. S. L. eodem anno 1094. celebratum convocatum, et inter alios episcopos Hugonis in concilio invitantes hanc ex Balazoo Misistell. to. VI. pag. 423.

LITERÆ HUGONIS LUGDUNENSIS ARCHIEPISCOPI

Ad Lambertum episcopum Arvernanem qui cum invitatus ad concilium Augustodunense

Hugone Lugdunensis archiepiscopo apostolicæ sedis legatus venerabilis in Christo fratri Lamberto Arceatensi episcopo salutem.

Novis fraternitatis vestre dilectio quam frequenter domni papa Urbani literis de convocanda in Gallia synodo tunc conveniendi ad obediens adhibitis, & quod diutius tunc illud suscipere recusaverim. Quia vero ulterius repugnare nec volumus, nec debui, tandem consilio domni abbatis Cluniacensis, & religiosorum virorum episcoporum, atque abbatum apud Augustidunum diebus octobris concilium habendum designavimus; ad quod dilectionem vestram apostolica auctoritate invitamus. Et quavis ce-

AD PLACENTINUM CONCILIUM

contra simoniacos & schismaticos anno 1095. celebratum

ADDITIO.

Concillii huius canones quidam extant, et acta integra non extant, ut ex his que apud Labbeum congesta sunt, facile omnino intelligunt. Ego canones secundi additamentum quoddam, quod in tractatu Gertho ad. V. pag. 1477. deprehendi proferam, tum & addam fragmentum quoddam aeternum desumptum concilii desumptum ex annalia Saxone Eccardi ad A. 1000. Ita ergo canon II. apud Gerthoum.

Placentinum concilium presidente Urbano papa celebratum dicitur.

Quidquid in sacris ordinibus, vel in ecclesiasticis rebus data vel promissa pecunia obsequio, seu lingua acquisitum est, non irritum esse, & nullas vires unquam obtinere censuimus.

non, quem ex eodem concilio laudat Stephanus Tornacensis in epistola prima ad Robertum Romanicenses.

quant, in qua canonice vivendo Deo servire, & animam suam salvare possunt. Quod si temerario ausu id agere temptaverint, anathematis vinculo obligentur.

damus vos non ignorare quid de castro vel de fratre nostro Remensis archiepiscopi, vel de apostolica sede accepit privilegio, quod ab apostolica sede accepit dominus papa nobis mandaverit, ipsi tamen eius scripta vobis direximus, quibus nos de litteris episcopi Hugonis in hac communiter verba. Et nos Remensis ecclesiam debitam reverentiam conservantes in privilegio quod confratri nostro Rainaldo archiepiscopo dedimus & statuimus, ne ejus caute alterius nisi Romani pontificis arbitrio decedatur, quod & canonum sicca constituerunt. Quod videlicet ita sentiendum est, ut nullus Primas quasi pro peculiari ecclesia vice reverentia id presumat exigere. Cum vero Legato Romanis pontificis libellum, ipsi soli subiciat, cuius per legatum vices aguntur. Et ipsum eorum Rementium, & ceteros qui legationi tunc solent esse subjeti ad concilium tunc solis rudis studium convocet, & ecclesie sancte utilitatibus omni dissimulatione seposita referat insudet. Juxta hac ergo domni papæ verba ad denominatum concilium fraternitatem vestram cum abbatibus vestris amicitia vestra confirmamus, & in re tanta utilitatis amici consilium & pernefallentium nobis esse scimus. Nos quoque consiliis tunc acquiescere Deo volente parati sumus.

Aussitisa Exordium: de ordinationibus vero episcopis Wicberti Urbani papa in A

Ordinationes quæ a VVicberto heretiarum, postquam ab apostolicæ memoriæ Gregorio, & a Romana ecclesia esse damnatus, & a cæteris heretiaribus nominatum excommunicatum, & ab his, qui catholicorum & ad hæc vivuntium episcoporum sedes invaserunt facta sunt, irritas esse omnino iudicamus; qui vero ab episcopis quondam quidem catholicorum ordinati, sed in hoc schismate a Romana ecclesia separatis consecrati sunt, eos in omnibus servatis propriis ordinibus misericorditer suscipi jubemus; si tamen vita, & scientia eos commendat, & his nostris decretis nihil magis ab errore ad catholicam ecclesiam transierint, & nobis

Hæc etiam facti didicisti sequenti Urbani papæ II. in quo de seorsu inter Urbani Pontificis, Arseniosque subite in concilio rescriptum fuit.

Urbanus & Ad præsentium societatem & futurorum memoriam non latere volumus, quoniam inter Tricalicos & Araucos diuturna contentio mota, & Trinalis inter eadem de antione, Araucis vero de parochiis ecclesiarum divisione contentabantur. Et concertatio cum reverendissimo pontifice Gregorio prædecessori nostro. Araucis illis tractas dirigens, legatum pro huius reidificatione ad eos se missurum pollicitus est: quod tamen postea. . . . indagare nequivimus. In hac autem suspensione. . . . ecclesiam episcopis electis & consecratis suis. Tricalis ergo episcopus Pontius Araucensem ecclesiam aliteris per multos annos a suis prædecessoribus fuisse possessum: quecumque hæc cum ad nostras memoriam monumentis ecclesie Romanae persequantibus proferte non possent in pluribus transalpini conciliis exponi provocavit. Novissime cum ad nostram notitiam pervenisset, nos quoque cum ad concilium proxime celebrandum audientiam differi præcepimus. Interim venerabili fratri nostro Guillelmo Araucensis episcopo significare curavimus, ut ad synodum venientes, se simul quod defendendum huiusmodi negotium pararent. Cum autem venissent, ipse quidem divisionis illius canonicas causas proferre non potuit; Tricalis vero causis pro disturnam & plurimum contentum possessionem venerabilium pontificum Romanorum, & Gregorii, & Alexandri privilegii, causæ suæ partes tuebatur. Quare nos de Gregorio edictum, quo ab ipsa fuit ecclesia positum, quædam inter fratres nostros quædam orta est, placuit alium adhuc defendenti causæ terminum adhiberi, in quo, & Araucensis ecclesiam, in quo possit defendens manifestaret, & Tricalis ecclesiam clerici de eodem privilegio non juravimus facerent certiores. Cumque. . . . convenisset & confrater noster Araucensis episcopus, sicut promissum non venisset, nec calculationes aliquas permisisset, & nec nobis placuit nec.

Concilio. Suppl. Tom. II.

Placentio concilio tale decretum promulgavit, inter cætera dicens:

nostrique imperatis fe per omnia obedire promiserit. Amodo vero quicumque a prædictis schismaticis, sanctæque ecclesie adversariis fe ordinari perhiberint, nullatenus hac venia digni habeantur: quoniam autem misericorditer invitati, magnoque necessitate cogente, hanc in facris ordinibus dispensationem concessimus, nullum tamen prejudicium sacris canonibus fieri volumus, sed obtinere proprium robur, nam cessante necessitate, illud quoque cesset, quod pro necessitate factum est. Ubi enim multorum strages jacet, subtrahendum est aliud quod severitati, ut amplius addatur caritati.

gotti finem in tempus aliud proficere. Ceterum clericis, & tenebris discutatis, & rerum longa diuersa prætentibus, nec longius posse morari potui instantissime professionem, magnoque stragebus nostris tam episcopis, quam & nostræ apostolicæ ecclesie cardinalibus, ut Tricalisurum clericorum satisfactionem suscipere deberemus. Tres itaque Tricalis ecclesie clerici super evangelia sacrosanda iuraverunt se vides & legisse Romani pontificis Gregorii bullarum privilegium Bonifacio Tricalisurum episcopo attributum, per quod predictæ ecclesie fuerant restituta. Cuius videlicet privilegii notitiam secutus S. memorie pontifex Alexander II. præfatis ecclesiis censuram sub uno tempore episcopo preceperat. Post hoc Araucensis episcopus cum ecclesia sui clerici veniens, eas quas præfatus Gregorius papa VII. literas, et dicit; alia quoque chartarum, per quod notitiam ecclesie & rerum veritas certis clararet. Tricalisurum relatior vites accepit. Et nos ergo instrumentis talibus roborati censuram facturum nostrorum iudicium præfatum decreto sanctissimi patris nostri Urbani venerabilis episcopi, qui ad præfatus Araucensis ecclesie præfatus, utraque nos ecclesia in periculum redite unitatem; nisi forte post pro ad defendendum huiusmodi negotium pararetur. Cum autem venisset, ipse quidem divisionis illius canonicas causas proferre non potuit; Tricalis vero causis pro disturnam & plurimum contentum possessionem venerabilium pontificum Romanorum, & Gregorii, & Alexandri privilegii, causæ suæ partes tuebatur. Quare nos de Gregorio edictum, quo ab ipsa fuit ecclesia positum, quædam inter fratres nostros quædam orta est, placuit alium adhuc defendenti causæ terminum adhiberi, in quo, & Araucensis ecclesiam, in quo possit defendens manifestaret, & Tricalis ecclesiam clerici de eodem privilegio non juravimus facerent certiores. Cumque. . . . convenisset & confrater noster Araucensis episcopus, sicut promissum non venisset, nec calculationes aliquas permisisset, & nec nobis placuit nec.

Denique in MS. codice habetur hæc cathedrae Lucensis, in quo Boreardi & ad.

AD CONCILIUM CLARAMONTANUM

Ab Urbano papa II. anno 1095. celebratum

A D D I T O.

I 35 ad illa annuam cuiusdam adiutamenta
quodam extant sub hoc ipso nomine Placenti-
ano tempore scriptis, post vulgatos huius con-
cilio canones, hoc, quod subdo, adiutamen-
tum legitur, quod occasione postremi canoni
huius concilii scriptum, vel forte etiam in
eodem concilio coram patribus lectum, & signi-

DE OBSERVATIONE JEIUNIORUM
QUATOR TEMPORUM,

Et de ordinatione facienda in initio quadra-
gesime & hebdomada Pentecostes.

Licet nova consuetudo necesse sit nulla fal-
sa auctoritate semper eadem in iurisdictione
& ordinatione quatuor temporum primi
mensis hebdomadam primi mensis martii, &
secundam quarti, idem iunii; vetusta auctori-
tas sanctorum patrum eccl. ut in initio qua-
dragesimali, & in hebdomada pentecostes
debeat observari.

Unde Leo papa ait: huius observantia in
utilitas dilectissimi in ecclesijs vestris prescripta
constituta sequitur, que ex doctrina S. Spi-
ritus, ita per totius anni circulum distributa
sunt, ut loc absentia omnibus sit adscripta
temporibus. Si quidem jejunium generale in qua-
dragesimali, & in hebdomada pentecostes
idem decimo celebratur.

Item Gelasius. Ordinatione iuris presby-
terorum & diaconorum quarti mensis quadrage-
sesimali & decimi, sed etiam septuagesimali
& octidiesimas, ac proinde B. papa Gregorius
& Felix, octavas ejus Simachus, atque Simo-
nachus, fecerit quadragesimali tempore in initio
concurrere. De jejunio autem quarti mensis
a Gelasio iudici, quod juxta Leonem papa-
m semper eccl. in hebdomada pentecostes
mensis annuatur. Sic enim Leo papa in-
quit de jejunio & ordinatione eorum. Post
preceptum sancti spiritus domo salubriter et
necessitate consuetudo est instituta jejunii
et quod forte inter ipsa sollicitudine gaudia
negligens libertas, & licentia immoderata
presumptis, hoc religiose adhibitente cen-
sura castiget, que hoc quoque studiosius
de octidies divinitus in illa perveniant.

Item, repletis namque apollinis virtute
promissa, & in corda eorum spiritu verita-
tis impresso, non ambigimus inter scri-
pticulis domi sacramenta, doctrinam, ac spi-

ritualis continentie disciplinam de Paracleti
magisterio divinitus fuisse conceptam ut fan-
tasticate juvenis mentes confendens sibi cha-
rismatibus ferent apollinis, in quibus duo-
decim sacros ordines ab apollinis jejunia con-
stituta fuerit.

Sicque jejunia quadragesimali in initio ac
Pentecostes ad formam septimi & decimi in
libris scripturarum sacramentariis: unde quarta
febris primi termini duo lectiones leguntur de
jejunio quadragesime; sabato autem pentecoste
quod est terminus festivitatis, in quibus duo-
decim de veteri observatione ejusdem.
Quarti vero mensis jejunium a Gelasio iudice
dicitur, quia sabbatum hebdomade pentecoste
sepius in quarto, quam in tertio men-
se reperitur.

Sic enim a tempore nomen hoc habet, si-
cut quodlibet a loco, in quo sepius habitat.
Propter quod jejunium quoque in initio quadra-
gesimali potest dici jejunium primi mensis
quoniam in februario invenitur. Quorum quatuor
mensium prophetia Zacharie significativa
est, dicens jejunium primum, & jejunium
secundum, & jejunium tertium, & jejunium
quartum, jejunium tertium, & jejunium de-
cimum, quia in solennitate preclaras. I. In
initio quadragesimalis jejunii bene ordina-
tio sacri ordinis concepta, sicut Christus post
hoc jejunium, & discipulis ad sacrum ordinem
elegit, sic quoque apostoli spiritus sancti ha-
bitant non jejunantes diaconos consecran-
tibus elegent, sic Moyses post descensum Spi-
ritus sancti in igne loquentis quinquagesima
die egressus post jejunium Aaron cum nu-
meris consecravit. Et sic facer et fenerator
quatuor temporibus numero quatuor fue-
runt. Hinc fuit jejunia que sanctus Gre-
gorius genti Anglorum predicari precepit.
quatuor jejunia, quatuor tempora, quatuor
mensis jejunium primum in prima hebdomada
quadragesime. Jejunium secundum in hebdo-
mada post Pentecosten. Jejunium tertium
in plena hebdomada ante assumentem aqua-
madam ante natale Domini. Jejunium in fe-
rua VI. per totum annum, nisi a pascha
quod ad pentecosten, aut si major festivitas
faciat.

Quod canonem XXXI. huius concilii ali-
unde ille legitur in actis Labati, aliter vero
apud Gratianum, ut idem Labatus notat, qui
Iohannem Gratianum auctoritatem concilii epis-
tole Rufiniani II. papa ad Leonem Carnien-
sem (Gall. Christ. 10. VIII. nov. edit. pag.
307. appen.) qui tenent aliquid aliter ad
Gratianum notandum esse. Ex verbis
ejus qui pariter episcoporum concilio presen-
tium numerum aliter definit, ac exini in co-
dici Lambertii Archiepiscopi, & quo Labatus
notat, quod in concilio Claramontensi, clerico-
rumque rebus profertur, cum in Arvet-
neni concilio confiditibus archiepiscopi duo-
decim, episcopi 82. a Domino predeces-
sore notio beate memorie Urbano salu-
ter dicitur.

Sic quoque episcoporum seu presbytero-
rum aut aliorum clericorum deficientium
(a) res invaserit velud a satisfac-
tione excommunicatur.

An. 1095.

DE Claramontano concilio satis multa
lata sunt in medio a Labbes, & Ven-
tosa illius editore, ac nulla super illis consi-
deratur, que operam hanc viderem exoptavi.
Atque tamen nonnulla lapsus occurrerunt, que
hic præteritis pigere. Primum igitur offero
se canonem, quem ex decretis Claramontensi con-
cilio laudat Lambertus Archiepiscopus in regi-
stro episcoporum epist. 70. ad Manuilem Regem
fuit apud Baluzium Miscellan. lib. 5. pag. 128.
Sacredes charta quadam a Mabillonio Annal.
O. S. B. 10. IV. pag. 25. vulgata, in qua de
excommunicatione in presbyterum quondam ec-
clesiæ S. Flori a Cluniacensibus possessæ, uni
& alteram adjuvantiis quorundam apud em-
mum Mabillonium 10. IV. pag. 30. appropin-
de controversiam esse, et dicitur h. Dominus
Bardoneus, & monachi Bivincensium in eod-
dem concilio discussi. At tandem literas da-
mno Urbani II. ex eadem synodo scriptas ad
Berengerum abbatem S. Laurentii concilii,
in quibus de lato a se in concilio anathematice
advocari Obitorum Lodovici episcoporum in
officium certiorum illorum facit. Hanc epistolam
evincunt ex Collect. Minus. Martini 10. I.
pag. 553. tanquam datam ex concilio Claramon-
tano esse ad Martium 10. IV. in adnot.
ad historiam monasterii S. Laurentii pag. 1075.

EX DECRETIS CLARAMONTENSIS
CONCILII

Si quis episcoporum cœpset vel incar-
ceraverit perpetuis infamias subiacet, al-
terius arma non exerceat, & clamatum
est ab omnibus: fiat.

Quod canonem XXXI. huius concilii ali-
unde ille legitur in actis Labati, aliter vero
apud Gratianum, ut idem Labatus notat, qui
Iohannem Gratianum auctoritatem concilii epis-
tole Rufiniani II. papa ad Leonem Carnien-
sem (Gall. Christ. 10. VIII. nov. edit. pag.
307. appen.) qui tenent aliquid aliter ad
Gratianum notandum esse. Ex verbis
ejus qui pariter episcoporum concilio presen-
tium numerum aliter definit, ac exini in co-
dici Lambertii Archiepiscopi, & quo Labatus
notat, quod in concilio Claramontensi, clerico-
rumque rebus profertur, cum in Arvet-
neni concilio confiditibus archiepiscopi duo-
decim, episcopi 82. a Domino predeces-
sore notio beate memorie Urbano salu-
ter dicitur.

Sic quoque episcoporum seu presbytero-
rum aut aliorum clericorum deficientium
(a) res invaserit velud a satisfac-
tione excommunicatur.

EX CHARTA DE ECCLESIA S. FLORI.

Quam ob causam dominus Stephanus tunc
S. Flori prior compulsum esse ad Dominum
Urbanum papam in Claramontensi concilio
de predicto Bernardo Gerardi & filijs eius
quædam facere. Quod Dominum Urbanum
papa de hac causa in ipso concilio pub-
lice excommunicavit, donec predictam eccle-
siam monachi S. Flori liberam & quietam
dimitteret &c.

EX PLACITO INTER ARCHIEPISCOPUM
DUMV

Dominum Bardoneus & monachi Silvinea
cepit tempore S. Hugonis.

Cum nequam (si promissi memor (Ar-
chiepiscopus) etiam) & que promissi iurame-
nto, ut ipse dicitur, pervidens dominus abbas jam
percepit, ut etiam beati Petri rempobili-
cani laborat, totis viribus tam inmani
he obsequia persequitur in illa magna synodo,
quod apud Avinionem celebrata est civita-
tem, Domini papæ auribus hac intimitate.
At vero idem papa ut tempore pariter erat
omnibus jam, etiam pariter obsequare
evocato ad concilium Archiepiscopi ad hoc
cœgit, ut promitteret se iuxta consilium ar-
chiepiscopi Bivincensium & episcopi Anicien-
sis, Gallienis quoque de Batis & aliorum
quorundam nobilium virorum cuncta paven-
de a contra Dominum abbatem gesta emen-
daturum.

EPISTOLA URBANI II. AD BERENGE-
RUM

Abbatem S. Laurentii Leodiensis.

Urbano episcopus servus servorum Dei
dilecto in Christo fratri Berengero (a)
abbati salutate & apostolice benedictionis.
Gratias agimus Deo pro vobis in gratia.
Dei que data est vobis, qui in hoc malo
tempore, cum omnis pene Gallia ereticis ca-
lignis jaceret immensæ oculos mania ve-
lud ad correctionem veritatis illustravit,
ut ad amorem justitiæ, & catholicæ fidei
defensionem, igne sui spiritus cor vestrum
accendat. Gratias illi qui vos parvulo ca-
teret fratrum: & spiritus Domini
in ratione vestra forentem ad toleran-
tiam multiplici injuria paratum reddidit,
& ad perferendos labores & pericula pro
defensione veritatis excitavit. Quod Dei
mu-

Gelis. in
Ep. ad Ep.
Lecan.
c. 21.
(a) in vul-
gatis Ge-
lisii
jejunii.

(a) Apud
Gratianum,
de illi illud
Archiepiscopi.

(b) Berengerus ex priore Anghienensi monasterii S. Auberti factus primus prior S. Laurentii
Leodiensis, deinde abbas creatus, in locum Wobodonis abbatis ab Henrico episcopo depositi om-
nium fratrum suffragis successit et anno 1075. MARTINE

manus speciale esse non dubitamus, qui pro-
musa dispensatione, sui gratia electos suos
persecutionis tempore utiliter proficiat & dis-
currit; sed ne penitus aberrent, aut laboran-
dum funditus denunciant, potentia virtutis sua
pariter extollant, forte extorcent, ante
hac ut procerto compertum habemus, nisi
pro defensione veritatis & iustitiae laboran-
sibus, cum omni officio caritatis, & magis
sollicitis cum magis cordis laetitia, &
vultus hilaritate, sanctorum necessitati su-
pra vires vestras mandatur, finimocis, &
vibratis, vobis ecclesiae hostes, validis
verborum jaculis impetore, & inuicem
eorum matrem aetate filii pulsare, &
athletas Dei, qui acie christianae religionis
defecerant, confortare. Nunc ergo devotio-
nem vestram pietas divina impetit, & tan-
dem majestas excelsa dignatur ut pro e-
piscopium, qui pro vestra gloria crucis igno-
miam ferre non erubuit. Hinc tanto ce-
lestis gratiae beneficio prudentia vestra debet
respondere aliquid, & calice salutari gratiam
accepto gloriari, & inuicem vestri regis
querere, & in omni vobis statu non
invenire, qui vobis tribuit intelledum, in-
venire, laudare, benedicere & magnificare.
Nec damna rerum temporalium
movere, neque quae in hono christianis
pacis everter & ecclesiarum sacrilegias
venditor, Romanis imperii destrutor, hae-
retico auctor & defensor, vos de ecclesia
vestra per fratellum suum Obsequium
episcopum expulsi, curant. Item patrem
familias Beelzebub invocavit, quanto magis
domesticos eius? Si Romanus sancta & apo-
stolica ecclesia fuscata manus intulit, mi-
seriam vobis videtur, si aliquid vos gladius
infantiae eius perverit. Si factorem sum-
mum, qui omnipotens Dominus per Petram
singulari privilegio potestatem aperient &
claudent quibus visum fuerit, & quibus
ego dono dedit, de cathedra pontificali
terranico exturbavit, & pro eo statuum au-
torem in loco sancto erexit, & ad adoran-
dam eos, quos potest cogit: turbamini
vos violenter expulsi, & in vestro
ecclesie & consilii locum abominacionis
collocari fecit. Immo potius gaudeat, qui
Deus laborem sanctorum suorum conser-
vom vos vult esse. Si capiam bonorum
temporalium pro Christo ferre non vultis, &
quomodo mortis asperitatem pro christiana ve-
ritate sustinere gaudeatis? Credo quo vo-
luntas Dei est, immo divina propitacione
per aliquam viam humanam, scilicet illam
maledictionis & nequitiae vos compellat exi-

re, ne iustus loqui preter cum injuriis, ne
(sanctus vestre speculum admittat quicumque
congruissimae ex cohabitacione maleficis circum-
stantiis. Qui enim minus flaret incoincuti-
tus, & mens immobilis in sua firmitate
permaneret, ubi crassi fues gurguntent affi-
duo, ubi innocenter vestre simplicitate
turbam malignitatem obidiret? Obertus An-
ticristi, & istius iumentum per
die Simonis manifestus sedator, apostolico-
rum iudiciorum contemtor, ecclesiae quan-
tum in iplo est conculator, ecclesiarum quas
in iplo conditionem tenentur emor inva-
dit, & factis locis de prophana
reitor nunc minus intonat, nunc diabolis
blandimentis adfusa caput vestri rigoris
curvare contendet. Quem nos ex de-
creto concilii a nobis nuper ad damnatum au-
diorate Dei & beati Petri, & sanctae Ro-
manae ecclesiae, cui auspicio Deo deservio,
iam excommunicamus, & cum vno Wi-
berro bella terribili & varia, quae ascendit
de mari, & factis locis cum sanctis quibus
adante, quorum non sunt nomina scripta
in libro vite & agni, portione maledictionis
est edimus pro eo quod simoniacus est, &
episcopatum data pecunia usurpavit, &
quae vos in iplo de loco vestro ex pro-
cipio ius expulsi, & cum qui propter con-
tumaciam & inobedientiam publico iudicio
abjudicatus & condemnatus erat, accepta
ab ipso pecunia iussit, & quae cuidam Lu-
pro (*) & simoniaci haereti, & alius ca-
pitulani calpis publicae & iure damnato
manus impoluit. Similiter & illum ecclesiae
prophanam perversionem damnamus, & ex-
communicamus vobis obediendum, quia immo-
niam ex synonice portulare per male ac-
cutiam pecuniam abstantiam vestram, & lo-
cum unde perniciorum suam, sicut dia-
bolus de carlo defenderat invadit (& cum eo
omnes malitia eius adiutores & fautores).
Omnes quos quibus ipse oblationes fidelium
vno ecclesiae, & praedia videlicet usibus tra-
ditae vel vendit vel dedit, pariter cum il-
lo a gremio sanctae ecclesiae apostolica aucto-
ritate pellimus, anathematizamus, damnamus,
& facilligis iudicamus, utque dum sua ec-
clesiae restituant. Vos autem, fratres carissime
gaudeat, quia rex Israel filium suum
vult iure flamma Babylonis ledere & flere,
& ad reditum in terram promissionis libero
cordis affectu suscipere, non in ipsius flammis
& fludis secularibus implicatum interire.
Summa nostrae voluntatis est, ut tenent
praedicta vestra quod ratio persuadet, scri-
ptura divina testatur, sanctae religionis causa
requirit, martyrium sanguis insinuat, mater
no-

nostra, sancta scilicet ecclesia praecipit, &
commendat. Veritas ipsa, ut ad veritatem non
converteret, non voluit, nihil animas non
fuit, nisi sola veritas, quae non potest
liberari. Salutans vos in Christo, & qui vo-
biscum fratres vestros in praesentibus nobis
congregati episcopi, clerici, abbates, &
monachi, ut memorati iudicio in vestris
sanctis orationibus habeatis, ut pro pace no-
stra, & sanctae ecclesiae cum qui nos pacem
terris attulit, quibus sanguine cum sibi
deponatis, rogetis suppliciter exoramus,
Carissimus vobis nos, & nos, & nos, &
terrarum gerulus, quomodo, ubi, quomodo,
cum quibus ad nos sine impedimento Sathane
venire possitis, secretis indicabit vobis.
Bene valeat.

Ad hoc ipsum concilium perinet sequens
indicia apud Baluzium Miscellan.
tom. VI. pag. 375.

Urbanus episcopus servus servorum Dei
universis in clero & populo Comaritanen-
salutem & apostolicam benedictionem.
In concilio apud Arvernum agente
celebrato cum pro electione dilecti filii
nostri Manasses & item Gualcherii a vobis
facta quoslibet habita, & diligenter
tractatione tradita, & Manasse
quidem a vobis canonice electum, Gual-
cherium vero contra sanctorum canonum
auctoritatem in vestram se ecclesiam intru-
sisse. Totus igitur concilii iudicio placite
Gualcherium quidem, tanquam iustitiam
a vestra ecclesia propellendum, Manasse
vero electioni suae & ecclesiae vestrae re-
stituentem, Gualcherium itaque qui con-
sentiente male fideis, & iustitiam conscientiam
averit peremerit, concilio se subtraxit.
Tertio igitur evocatum cum omnino fateri
fugisset, nos eius fugam pro conditione
solvente, secundum inviolatum concilii
sententiam ex sanctorum canonum auctori-
tate prolata ab omni episcopali ordine
deposuimus, & Manasse electioni suae
& vestro ecclesiae restituentem, & Gual-
cherium a vobis canonice electum, &
corroborantibus tam metropolitano vobis
vestro Remensi antistite, quam & universis
episcopis metropolitani suffraganeis. Nunc
vobis licet praesentibus convenimus, & apo-
stolica auctoritate praesentibus, nos Gualcherium
ulterius recipere praesumatis, Manasse au-
tem tanquam vestro vere catholico episcopo
obediendum penitus impendamus. Neque vos
lasciat Gualcherium a metropolitano concilio esse sube-
gnum, si le vultus de ecclesiae vestrae praes-
tatione profana praesumptione intromittere
tentaverit. Si quis igitur doliceps his de-
cretorum nostrorum praecipua contempserit,
omni potestate, omnipotens Dei, & apo-
stolorum eius indignationem inveniet & utro-
sumque apostolice gladio ferietur. Omnes
autem qui Gualcherio fidelitatem juraverunt,
vel episcopum sacramenti vinculo apostolice
auctoritatis obolivimus. Data apud Arver-
num die Kal. decembris.

Postremo additamentum bala confirmatum
ad illa concilia hujus praedicti adnotato
quodam superadditis a seriebus, & super-
additis in codice MS. decreti a Gratiano con-
-

gessi, qui codex, facti, ut conjecio XII
caenati, in biblioteca PP. concilio
Matris Dei Luciferi fruator. In alio ibi
leg.

Ter. Alino. Congregato apud Claramontem
urbem multorum concipiosorum
synodali conventu proposita est quae-
sibus quosdam de ecclesiae vel ecclesiae
prosequendibus a clericis vel monachis
usque in praesentiarum inconfatis episcopis
acquiris. Nos autem ut sanctorum concilio
conferimus... concedentes providentiae
ecclesiarum pace vel... feralis percudo
hujusmodi, quod interea procedere
apostolica auctoritate decreverimus, ut ea
quae a clericis, vel monachis a quibuscum-
que personis prout poterit usque hodie
facti acquiris, & inconfatis, & inconfatis
permaneat, hoc tamen tenore, ne in
posteriorum episcopis inconfatis talia praes-
tantur. Note ad vobis 10. quod 6.
Postremo omnium Julio Augusti a gennius
vulgatas a vestris Gallie Christiane ad-
ditoribus traditis in appendice Instrumetorum
tom. II. pag. 449. quarum prior est epistola
Admaro Engolismensi episcopo, abnotiam a
concilio habito in Arverno caenati; altera
inter vero est concilio dilecti Pontificis Urbanus
II. ad canonicos Engolismensi, qui largi-
tionem ipsi ab episcopo suo jactam tamen
vult.

AD EMARIS ENGOLISMENSIS
AD URBANUM PAFAM II. EPISTOLA.

Dominus papa Urbanus Engolismensi ecclesiae
suae factis indignus adnotatus salu-
tem & apostolicam benedictionem.
Cognovimus Augusti tibi vocalis, graviter
revere, adde non possum, graviter
tolero, adium tamen praesentis spiritus; per
omnia mandata vestris obediunt, cum
gravis innotuit a vestris modo defra-
gatione, & poudis oblatione, & quibus
fateri, preter illa quae circa nos vno
quodiana bellorum incommoda, & tanta me-
quiritate infirma afficit imbecillitas, & atatis
ingravescens praesentibus antiquas, &
adulterum laborem amiserim ipsa vna pene
mibi sit oneri. Excusatam igitur habeat
gravidem imo impossibilitatem meam ve-
stra patentes, & comparatur pedibus ve-
stra profrazo iteni defraza apostolica
manuata caritas. Praeterea unum quid, do-
mine mi vestrae suggero paternitati, quod
ut dignum est, favoralis exhilarate visita-
tionis retentionis. In ecclesia mihi com-
missa praepozitura quaedam fuit, quae an-
tiquo & pro praecium, & pro ambitionem
adquirebat, & quasi iure hereditario pos-
sederat. Haec quoniam praecipua vestris,
utque canonicis obediunt, innotuit, in-
munes usus canonicorum nostrorum, Deo
gratias, in commonem vivendum, in per-
petuum profutura transfundens attribui. Et
ne de cetero auferatur, & ut communi-
cationis nostrae officio confirmari.
Supplico igitur paternitati vestrae ut patri-
cipis itis epulum eleemosinae ut super in-
notuit superadditis a seriebus, & super-
additis in codice MS. decreti a Gratiano con-
-

(*) Henricus IV. rex Romanorum vobis nominis III. imperator, qui scilicet in ecclesia
cavitati, in sedem filii Petri sublimato vobis, & auctore Gregorio VII. sanctissimo. MARTINE
(*) Obertus Ludovici S. Crucis praepositi defuncto anno 1095. Henrico episcopo, ad Hen-
ricum regem confugit, & magna pecunia episcopatum ab eo comparavit, qui ita Henrico regi
obtemperavit, & vobis reddidit, ut scribit auctor coetus huius S. Hubert. MARTINE
(*) Vre Laponi abbat Trudonem qui ad Henrico Ludovici filia vobis dignitate fuerat. Vids
chron. Trud. Spicilog. to. 7. MARTINE
(*) Hinc de eo antiquus auctor hildor S. Laurentii a nobis edendum (editio to. IV. Vet-
Moum.) servamus, inquit, multum a mercatoribus hujus patriae nobis accepti, quom de ecclesia
sua profuzione; Unde ipse rex trescentis marcos habuit. Obertus autem non parvam inde partem ac-
cepit. MARTINE

143 ANNO CURIAE 1095-1096. ecclesiam Engelolfenem lateticis, & respo-

quidem nulli unquam venalitate distrahatur, quia unquam vel confanguinitatis vel successiones occasione fratrum committer in Engelolfen ecclesia viventium gubernatio & vidui substatuatur; ita ut, nec episcopus Engelolfenensis aliquid liceat alioque vendicare, & quaeunque quae iure hodie possidentur, & quaeunque de amittis recuperentur, vel aliunde legivelle poterit adquirere, vobis vestisque successoribus in communi vita permanentibus integra semper & libata permanent.

URBANI II. PAPAE EPISTOLA

Ad canonicos Engelolfensium, quae praefaturae de iudicio attributionem ipsi ad Ademarum factam confirmat.

Urbanus episcopus servus servorum Dei dilectis filiis Engelolfen ecclesiae condidit filiis Engelolfen ecclesiam benediximus. Officii nostri nos hortatur auctoritas post ecclesiam statu sollicitior esse, & quae re bene statuta sunt stabili, illam igitur constituta sunt venerat. frater nostro Ademarum episcopus de praeposita illa constituit, quae est in villa Juliano in pago Sardiniam. Constituit enim ut praeposita

ANNO CURIAE 1095-1096. Urbanus episcopus servus servorum Dei reverentibus & Karissimo fratri Oderico nostro per Dei gratiam manibus, & in cardinalium sanctae Romanae ecclesiae locum, & in abbatem Casinensis monasterii conerato, cujusque successores regulariter subsistunt in perpetuum.

Signum Guillelmi electi de Chronomonte, Signum Rainaldi Andegavenis junioris episcopi. Signum Radulphi archiepiscopi Turonensis.

En aliud veteri documentum ad hanc ipsam pertinet.

Ex Gallia. Hist. Gall. 10. p. 189.

Urbanus episcopus servus servorum Dei reverentibus & Karissimo fratri Oderico nostro per Dei gratiam manibus, & in cardinalium sanctae Romanae ecclesiae locum, & in abbatem Casinensis monasterii conerato, cujusque successores regulariter subsistunt in perpetuum.

Hoc est principis monachis institutum, gratia & nomine Benedicti, discipulum suum beatissimum Maurum ob religionis studium docendum, & augendum in Gallias destinavit, fuit in eorum erga deus clarioris reperimus; qui ad loca destinata pervenimus monasterium quod Glannafolium dicitur in Andecavensium diocesi, divina gratia prosequente consecutus, quod Casinensis cenobii unde profertur, commisit, ubi cum plurimis virorum insignibus, cooperante Domino effulsisset, Bertulfum discipulum suum abbatem fabricatum monachis Casinensium una secum venerant, eum sollicitius invigilare precepit, ne in aliquo a rebus suis regularis tramitis deviare, si que temporalis vite sinecure ortus, et ac lapsus.

causentis episcopi, & filii nostri Fulconis Andecavensis comitis presens, proprium locum abbatem vel dilectum Casinensis ecclesiarum auctoritate sedis apostolice vestri postulantium, & brevis profectum loco eventum sperant, & de triginta, quae nunc inerat, monachorum numero, repente amplius quatuor, siquidem a postulantium esset tyrannide abbas proprii regimine frueretur. Proinde Postulantibus monachis certum statuitur, quod si nosse audierit, & habentes privilegium praesentent. Considerabit ergo nobiscum in Turonensi ecclesia archiepiscopi, episcopi, & abbas, numero quadraginta quatuor, facta de negotio questione, chartam nobis praedicti fratris Bertulfus auctoritate praesentent, quod Romani quilibet, si quis omnino non salva manifestis et indicis comprobata. Placuit iuxta cunctis in commune fratribus qui considerant, quandoquidem in Postantibus monachorum religioe observantiam per tempora loca (&) defecerat, & Glannafolium locus per eos non meliorationis, sed deteriorationis videbatur episcopus, cessante causa etiam cessante casibus, & Glannafolium monachis abbas cardinalis solatium redderet. Et tunc ergo communi decreto sancimus, & nunc per praesentis privilegii paginam legitime sempiternum apostolica auctoritate statimus, ut in loco illo venerabili saepe superius nominato cardinalis abbas perpetuis temporibus habeatur, salva per omnia tempora, & obstricta memoriae fide ecclesiae Casinensis, & ad obsequium nostrorum quo Romanorum pontificum Adriani & Nicolai vestigia constantem praesentium Glannafolienis cenobium cum omnibus pertinentiis suis esse liberata, & distincta eidem loci tibi, nosque Casinensi monasterio praesentibus nostris privilegii pagina cum omnibus possessionibus suis confirmamus. In quibus haec propositi casibus nominibus adoraanda. In primis villa Blazon, & statum eiusdem ut obtineat nunc Girardo episcopi loci abbatem, nullus ibi frater suus ibi vel vicem suam praeposita, quae frates communis consensu, vel fratribus parva consilii seniorum secundum beati Benedicti regulam elegerit, apud Casinum fecundum tenentibus tunc praesentibus sunt a secedendum. Quod si forte, quod evenire vitae erimus, ipsa congregatio aliquis ad hoc officium idoneus non reperitur, de Casinensi cenobio abbas tunc eligat ibidem frater benedictinus, in quo praesentibus Casinensi vicariatum eidem Casinensis abbas per totam Galliam accipiens ad fuit cenobium redcat. Omnis autem quinque annis limina beati Benedicti Casinensis, in Mauri loco residat in Casino, & in omnibus cellis eius super eum nullus abbas sedeat, & nulli alio loco, nisi tantum Casinensi cenobio. Si vero quibus non manifestico trasandam fuerit abbas praepositi Casinensis, quam & abbas B. Mauri disponat. Insuper autem praesentis privilegii praesentibus locum una cum omnibus suis pertinentiis, & abbas episcopus, abbas per totum orbem roboramus, atque ut nullus alterius ecclesiae, vel episcopi, nisi Casinensis Concilior. Supplem. Tom. I.

COMPENDIENSE CONCILIUM

Quo Hugo de Iudicio Cameracensi episcopo interfuit, auctoritate expressus est.

Anno 1095. a Rainaldo Remensi archiepiscopo celebratum.

Anno 1095. erit. Apud B. I. pag. 151. De Concilio. De Iudicio auctoritate expressus est.

De concilio hoc nihil usquam occurrit, praeterquam verba haec in epistola Rainoldi Remensis ad Lambertum Abbatem. Ligeris vobis eridimus quomodo ad concilio, quod Compendi celebratum, et concilio Gerardus Cameracensis episcopi communi praesentium iudicio in eum Hugonem de Iudicio auctoritate expressus est.

AD TURONENSE CONCILIUM

Urband II. pontifice praesente anno 1096. celebratum

ADDITIO.

Anno 1096. Anusio Miffellan. in II. chartam fons. Latoniensis episcopi Maria de Rota in ducatu Andegavensi vocata, cui verum quorundam actionem fecit. Rainoldi, quendam Cordensis, & Mauri. Sicut quidam, & Mauri accesserunt quia confirmatio iudicium le-

do, Goffridus Widonis filius. De clericis in praesentia ecclesia fuit regula debentibus, & Quintinus & duo Hevici, & duo illi duo. Signum Adalberti primatis Bituricensis. Ego Wido gratia Dei Viennensis archiepiscopus subscripsi. Ego Gerardus Meinorum episcopus subscripsi.

Ex Bal. Hist. Miffell. t. I. pag. 157.

Faena igitur hac concessione a Rainaldo credonem, firmata est haec charta in superiori camera Casinensi Andegavenis comitis. Signum Rainaldi Andegavenis comitis. Signum Rainaldi Andegavenis comitis. Signum Rainaldi Andegavenis comitis. Signum Rainaldi Andegavenis comitis. Signum Rainaldi Andegavenis comitis. Signum Rainaldi Andegavenis comitis.

Hec secunda sanctio facta est in Turonensi concilio, apostolice vultus militum edante, laudante episcopo Signenti, Teuthoberto, Alberto Ranagerio cardinali, et alii. Signa ecclesiae adhaerent etiam de clericis papae, Emerandus de Seiffens, Milo sancti Albini monachus. De clericis Andegavenis episcopi Wilhelms de sancto Lau-

regerit. Ceterum cum Postantibus etiam locus ubi praeposita, quae frates communis consensu, vel fratribus parva consilii seniorum secundum beati Benedicti regulam elegerit, apud Casinum fecundum tenentibus tunc praesentibus sunt a secedendum. Quod si forte, quod evenire vitae erimus, ipsa congregatio aliquis ad hoc officium idoneus non reperitur, de Casinensi cenobio abbas tunc eligat ibidem frater benedictinus, in quo praesentibus Casinensi vicariatum eidem Casinensis abbas per totam Galliam accipiens ad fuit cenobium redcat. Omnis autem quinque annis limina beati Benedicti Casinensis, in Mauri loco residat in Casino, & in omnibus cellis eius super eum nullus abbas sedeat, & nulli alio loco, nisi tantum Casinensi cenobio. Si vero quibus non manifestico trasandam fuerit abbas praepositi Casinensis, quam & abbas B. Mauri disponat. Insuper autem praesentis privilegii praesentibus locum una cum omnibus suis pertinentiis, & abbas episcopus, abbas per totum orbem roboramus, atque ut nullus alterius ecclesiae, vel episcopi, nisi Casinensis Concilior. Supplem. Tom. I.

ANNO CURIAE 1095. Urbanus episcopus servus servorum Dei reverentibus & Karissimo fratri Oderico nostro per Dei gratiam manibus, & in cardinalium sanctae Romanae ecclesiae locum, & in abbatem Casinensis monasterii conerato, cujusque successores regulariter subsistunt in perpetuum.

(a) l. ang.

ANNO CHAISTE 1097.

147 ecclesie dicionibus submittatur, auctoritate apostolica interdicitur. Quocumque...

contra terrene communita, si non satisfactio... ANNO CHAISTE 1096. 1097.

AD NEMAUSENSE CONCILIIUM

Ab Urbano II. papa anno 1096. celebratum

ADDITIO.

Nemausensi concilio acta sequuntur ea, que se prefate de causa... ANNO CHAISTE 1097.

quia papa petitionibus eorum concessenda videbatur; quibus episcopus Iharum minus...

REMENSE CONCILIIUM

In causa Roberti Abbatis S. Remigii cum abbate Majoris monasterii & Manasse Remensi archiepiscopo celebratum

Anno 1097.

An. 1097. Robertus quidam ex monacho Majoris monasterii abbas S. Remigii apud Remens...

officium, ad quem proprocupadum contra appellatum Lambertus Atrebatensis episcopus...

ANNO CHAISTE 1097.

ANNO CHAISTE 1097.

ab ecclesia sua emissis & in abbatem promissis, cuius est abbas eius vel monachus.

EPISTOLA LAMBERTI ATREBATESENSIS AD URBANUM II. PAPAM.

Reverendissimo Domino & patri patri papae Urbano, Lambertus fidei Atrebatensis ecclesie fidei inuicibus debitis subjectionem cum orationibus. Scire volumus quatenus vestram nos & provinciam nostram abbatem, & coepiscopos...

gule contemptorem. Frater autem R. abbas hic indicans domno archiepiscopo accepit...

AD SYNODOS ATREBATESENSIS

sub Lamberto episcopo anno 1097. celebratae

ADDITIO.

Ad usum ne aliquam ex geminis Atrebatensis synodis & Remensis adhiberi ad usum 1097. commemorari perierunt...

tinuerunt. Unde multum miramur vos tam graviter malis & partibus nostris scilicet, quod facere non solent...

AD BARENSE CONCILIUM

Anno 1097. coram Urbano II. celebratum

A D D I T I O .

Pater ea, quae in concilio agitata narat Lubius, et dicitur, occurrunt ea quae Paulus II. literis ad S. Apostolum Cantuariensem datus legitur in epistola episcopi Pauli Lubiani anno MCXCI. tit. XI. edit. Venetae pag. 1046. superius et scribitur. Adversus illam veneniam simoniae et pravitatis radice, ecclesiarum videlicet inventuram rem, in Christo memoria praedecessoris nostri domini temporis proventus Basilium collecto venerabilium episcoporum et abbatum ex diversis partibus concilio, in quo tua religio & nos ipsi interfuimus, in eamdem penam excommunicationis esse perlatas sententiam.

Ad hoc pariter concilium sequens Urbani epistola referenda est.

EPISTOLA URBANI II. PAPE

Ad Basilium Beneventanum.

Urbani episcopus servus servorum Dei Casimiro filio A Beneventanorum Del milio salutem & apostolicam benedictionem. Cum nuper a te discretissimis, nobis sub quantitate adfectione dignissimis, in eadem veni adfectione in candida benignitate & nos tibi manere, & te nobis volumus permanere, quamvis quidem nos horuere tam servare, & in melius augere curabimus, si & tu in B. Petri apostoli, Ac. quibus nos dilectitate & amore possideris. De monasterio S. Sophiae quotiens & ex quanto jam tempore Callistenus, nominis reclamaverit te ipsum ignorare non placet, quod in Beneventano concilio cum scriptis & commentis ecclesiae fide iustitiam tuam altissime parati fuissent, abbas S. Sophiae occasione tui, quae rationem fugit, cum Beneventano etiam reprobissimus in ipsa B. Sophiae domo fratres ipsi quantum quetti fuerint, audisti. Quia nos tibi de eadem causa dixerimus omnimodis. Tunc nobis pro voluntate tua placet respondere. Nos autem dicitur, nos volumus, ut Callistenus monasterium de his, quod ad ipsum pertinere videntur, injuriam dicitur passatur. Locus enim ipse per Dei gratiam B. Benedicti meritis non tantum domo, sed etiam factum, sed universis etiam Italiae opportunis & necessarios est, mutatumque non decrevit, ut si possibile esset, locum ipsum de nobis etiam ditaretur, nisi tibi legitur quantum non recipiat. Tibi legitur quantum carissimum & scilicet nobis mandamus ut venerabili fratri nostro Callisteno abbati, & eius fratris de S. Sophiae monasterio vice nostra iustitiam faciat. Quod si ante te, quae exsecraturum postulat causam aere exculcitravit, tu eos ad praesentiam nostram venire compelle. Quo autem termino ante nos pro te agnae habeat, nos tibi esse legitur, ut de nos Callistenus abbas significavit. Porro quid

quid nos venisse statuerimus, tuum erit, his etiam revidendis adimplere, alioquin auctoritatis nostrae injuriam dicitur pati nequissimi, nosque adverus consummari, quod officii nostri est implacitas, & Callistenus abbas qui sua fuit restituitur, quem in quantum videtur plenam habere iustitiam credimus, B. Data Ceperani tertio nonas novembrii.

Alia tunc occurrerit quod in Beneventano. In praesentibus Urbani non ipsi magister, et illius, quo peracta illi temporis congruentia demonstrat, episcopatum nuper quondam in Sicilia constituit. Cum vero Sicilia ad illud tempus interius ferret pluribus in locis interrupta foret. Verum christiani armis, ducibus Roberto & Rogerio pugnant, tandem postea inter ipsorum salubri fuerit rediret episcopatus, quod illi vero altum & consilium in Beneventano concilio ad Kalendarum octobris indulto, ut per se demonstratur in bulla Urbani anno 1099. indictione VIII. die VI. idus octobris signata, qui sine annis & indictione usque Graecorum, qui tunc vigebat in Sicilia, suppositis indicant, anni 1098. Ita vero bulla apud Ruchum Pappum Sicil. sac. lib. 3. pag. 271.

Urbani episcopus servus servorum Dei diebdo fratri Gerlando Agrigentino episcopo, ejusque successores benedictione promovendos in perpetuum.

Ad dispositionem mutantur tempora, transferuntur regna; hinc eci, quae magna nominis nationes ulnas & depressas, viles vero ex parte exiguas nonnunc legimus mutatas, hinc et quod in quibusdam regionibus christianis nominis potentatam paganos feritas occupavit, in quibusdam item paganos tyrannidem christianae potentatam dignitatem convulsit. Sicut nostra temporibus gloriosissimum principum Roberti dicit, & Rogerii comitis fortitudine sustentit dignitatem miserato omnem Saracenorum molestem in Sicilia infusa ex pugnavit, & antiquae ecclesiae sanctae statum pro voluntate esse benepalco recuperavit. Unde & ipsius ineffabili misericordiae gratias agimus, & ipsius gratiam super illos ceteros fratres, altitatem jam delinquentium altum ipso pariter extendit imploramus, & ad ecclesiarum quae in eadem insula sunt, restitutionem. seu ordinationem pro nostri officii debito anhelamus. Sicut igitur annuere te Deo, exterarum jam parochias disposuimus, ita & Agrigentine diocesis, praesentis decreti auctoritate disponimus, statum enim clarissime frater Gerlando, quod Omnipotens Dominus in ipsa ecclesia non re, tanquam B. Petri manibus consecrate dignatus est, ut tibi delinquis, tuisque legitimis successoribus, episcopali jure regendum ac disponendum perpetuo maneat quidquid infra fines subscriptos continetur, videtur.

BURDEGALENSIS, & ROMANUM CONC.

delicet a loco ubi oritur flumen Fubis Concilionem usque deorsum petram de Zineth, phalze, & deinde ad divisionem Biccari; inde vero usque ad flumen fatim, quod est divisio Panormi, & Therramarum, & ab ore Iujus fluminis, ubi cadit in mare proteriturus hae parochia iusta mare usque ad flumen Tortum; & ab hoc abinde unde oritur, tenditur ad Pyra fluvium Petram Ellae, atque inde autem flumen, qui est supra Pyra; & hoc flumen sicut fluvium descendit ad Lympiadium, quod est divisio Agrigentum & Butirium, atque locus dicitur matrimonium usque ad flumen de Blichae, quod est divisio Mazariae, & ad huc tenditur, sicut hoc flumen curritque usque ad Gostionem, ubi incipit dividit, exceptis Biccario, Corilone, & Therris. In proprietate autem tam tui quam successorem tuorum iure Casale Cathal cum centum villis, sicut a supra dicto fluvio nostro comitatus Rogerio traditum est conferentur. Praeterea quomocumque in posterum liberabit principum, & super oblationem statum eadem ecclesiam Agrigentinam, & Therris, & ad huc tendit ad ipsi firma sicut statum successores.

& illibata permaneat. Determinum ergo ut nulli omnino hominum liceat eadem ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur fatigare, sed canonico, & clericorum omnium, ac ipsorum prout ubi profutura. Si autem ex ecclesiasticae fecularisque persona hanc nostrae constitutionis paginam scienter contra eam venire tentaverit, secundo, tertio, & quarto, si non satisfactione congrua emendaverit, poenitentiam, hinc inde fulginate careat, reanque fidei iudicio ordine deperat perpetrata iniquitate cognoscatur, atque a sacrosancto corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat; & in extremo examine districte sententiae subiacet. Cunctis autem eidem ecclesiae iusta firmiteribus, fit iuxta Dom. nostri Jesu Christi, quatenus de fide fructum bono alioquin percipiant, & in iudicio praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen. Datum Bari per manus Joannis S. R. E. archidiaconi Cas. VI. id. octobr. indit. VIII. Indictionum. Domin. 1099. pontif. Urbani II. PP. XI.

AD BURDEGALENSI CONCILIUM

Anno 1098. habitum.

A D D I T I O .

A Matris gratia Dei Burdegalenium archiepiscopus & S. R. E. legatus defensionis in concilio Burdegalensi, quod erat inter Antiochum abbatem & Johannis de Angeriaco, & Gasterium abbatem S. Maxentii, & monachos utriusque monasterii propter excommunicationem a reatibus verulo, inter prope comitatus Arrethensis, Maslicum, in favorem Angeriacenium res fuit definita.

Adium & concilium in Burdegalensi concilio anno ab Incarnatione Domini MXXVIII. indit. VI. epada XXVI. adfinitus & praedolestem archiepiscopi archiepiscopi & R. domini archiepiscopi archiepiscopi & R. domini episcopi & abbatibus, necnon & S. A. genentium & R. Petragoeticum episcoporum & abbatibus, & in favorem Urbani II. Data III. nonas octobris.

AD CONCILIUM ROMANUM

Anno 1099. sub Urbano II.

A D D I T I O .

Paginis in critica Romani & ex eo collectae. Per Venetum Romanus hujus concilii actus ad Eadmo histor. Novor. lib. I. restitit. super Eadmo verbo ex integro referenda. Paginus minus exscriptis, fuit habent brevi commentum. Interim eorum quae Eadmo de concilio scriptis tradere, videtur ipse pariter Venetum collector neglexit. Haec ut suppletem res ipsas, atque enim multum reliquere concilium usum esse oportuerit. Igitur paginus Regium: Lucensis episcopi ad patres concilii de S. Anthonio orationem, quae eundem concilio legitur, hoc autem fuerunt. Inter ultima verba, quae in recitanda recitanda, & statuti quae videri consentiendum, in adversarios sanctae ecclesiae excommunicationis sententiam cum toto concilio papa interit; quae sententia omnes quoque laicos, & investituras ecclesiarum dantes, & omnes eadem investituras de manibus illorum accipientes, necnon omnia officia sine tate honoris hujusmodi confectas pariter modo involvit. Eos nihilominus fuit ipsius concilium concilio colligavit, qui ecclesiasticis honoribus laicorum hominum homines sunt; dicunt minus execrabile videri, ut in tantam emolumentum excreverint, ut quod nulli Anglorum concilio dicitur, Deum quoda creatum fuit ministerio erent, & eundem ipsum pro redemptione & salute totius mundi summi. Dei patris obsequium offerant, in hunc ipsominus detrahit, ut & acellae fiant eorum manus, quae ac nocte obsequii conatus inquantur, in di-

pi-

Ex Gattol. p. 138. Car. in. in. 1.

Ex Ead. mero. lib. II. p. 31.

ANNO CARITII 1099.

pino ac injuriz sanguinum effusioni addita commaculatur. His presentibus scimus, hanc acclamari auidimus, & in his contumaciam concilium Cionus.

Huc etiam famul genina, qua modo fidei S. Anselmi littere ex dicitur Operam ejusdem Gertrudiana de sumptis.

Domino Reverendo & Patri diligendo Paschali summo pontifici, salutem in xpo sempiternam. Quibus & orationum assiduissimum.

EX. AN. d. IV. pag. 114. ep. 114.

POLLNAM revocatus ad episcopatum rediit in Angliam, ostendi decreta apostolica, quae in Romano concilio praefata divi, nec scilicet aliquis de manu regis aut alius aliquid facit ecclesiarum investitura acciperet, ut post hoc quae hunc tenet; nec aliquis hunc transgredientem consecrare praesumeret. Quod audientes rex & principes eius, ipsi etiam episcopi, & alii minor ordinis, tam graviter acceptaverunt, ut afferrent se nullo modo hunc tibi assensum praebituros: & me de regio, potius quam hoc servarent, expulsi, & a Romana ecclesia se discesserunt. Unde, Reverende pater, vestrum peti per Episcopatum nostram consilium, quam nisi celsitudinis vestrae per Guillelmum regis legatum (de quo nam responso vestri litteras non accipi) adhuc per legatos vestros quos mitto cum celsitudinis vestrae copiosissimis notis, qui per eadem vestram fidei firmitatem addunt, iam postquam iterum supplicem per charissimum celsitudinis vestrae consilio, Quoriam Dominum nostrum Jesum Christum, ut vos consecraret ad laudem & gloriam nominis sui & utilitatem ecclesiae suae.

EUJSEM AD EUJSEM

EX. AN. d. VII. pag. 117. ep. 117.

Quanto studio mensi tuae fidei apostolicae Urbanitatem obedientiam pro nosa subsistat ampliatam, testantur malitiae & gravissime tribulationes coram te fidei Deo & mihi noxae, quae ad initio episcopatus mei per quatuor annos in Anglia, & tandem fidei subsistentem abegere nolui. A qua intentione spero in Deo, quia nihil est quod me retrahat a tuae fidei consilio, quantum mihi possibile est omnes adus meos eisdem auctoritatis dispositioni dirigendo, & ubi opus est corrigendo volo committere. Qualiter ego sum ad praesens in Anglia benevire scribo, quia litterarum praesentium plenius hoc viva voce significandum dimittito: postquam revocatus a rege Angliae, qui nunc est, ad episcopatum rediit, ostendi decreta apostolica, quae in Romano concilio praesens audivi, nec scilicet laicus investituras ecclesiarum daret, neque aliquis de ma-

EX. AN. d. VII. pag. 117. ep. 117.

nu quis accleret, aut pro hoc homo ejus fieret, nec aliquis hanc praesentem conferret, qui vero hac transgredetur, excommunicationi sancti concilii subiaceret. Quod audientes rex & principes sui, ipsi etiam episcopi quanta mala hinc praesulera, quid potius te faduros, quam hae decreta susceperunt acclamaverunt, graviter dixerunt & dicant legati praesentes qui audierunt. Tandem in me convertens, anco sancti patris omnes affirmaverunt: me posse extingere omne nunciam, quod ex his decreti processerit, afferens: si praesibus episcoporum meos vellet assilire, quatenus celsitudinis vestrae placeret praesidium sententiam mitigare. Quod si facere recusarem, omne nunciam, quod inde eveniret, mihi imputandum fuisse, nisi me excelsitudinis iudicarem: si illis illis tradendis servarem, nec annum, quod edite sunt singulari adnotaverit, sed pro ut casta offerrentur, ita illis obstruere. Quod factum est, ut ad quos postquam annum quo in illis narratur gesta, referenda sint ignorerent, unde consilio patris, resuscitavit ille deperit, quod, lacus plurimum, unde deinde decesserit, sic infuget ut, quae saepe distinguenda sunt, confundantur; quae iungenda, distinguantur. Plurimum id fieret in conciliis quae sub Paschali celebrata pro loco deferebantur; quae ex ignota hucusque epistolam quarundam Paschalis chronologia Collectores fugerunt. Hae ergo mea nunc erit provincia, ut ordinem quemdam inter nonnullas Paschalis epistolae constituarim. Nonnullas, inquam, non omnes; neque enim de omnibus collocanda ratio nihil aliqua vel probabilis fuerit. Earum vero, quarum annum significavi, rationes hic exhibendas duxi.

Epistolam Paschalis II. ad chronologiam quod attinet, classes sunt duae. Aliae enim sunt temporis, quae datae sunt adscriptis, hae praesentis; aliae vel chronica quaecumque nota penitus desistantur; vel si quem praesentem locum, diem, & mensem, annum committunt. Quibus est adscriptus annus demensis, qui locus chronologicus dandus fit, cur ambigetur nihil esset, si constans esset anni supputandi apud Paschalem ratio: in ea cum vacaverit, hinc non incertum, sed ad certum annum erucendum opus est. Interdum enim annum more syllogae Pisano a martio praecedentes anni anticipat, ut si ea adhibita supputetur, ante annum 1115. figeret, tunc annum 1114. pro nostro supputandi more reddendus sit. Interdum annum more Romano exhibet, illius tamen mensem in martio Romano; ex quo fit, ut cum annum 1114. januarium vel februarium notandum daret, inter 2 de februario anni 1115. anticipat. Bala Paschalis apud Ughelmum 10. lib. col. 89. signatur anno 1105. Paschalis anno IX. ind. 7. de VIII. Kal. februarii. quae supputata, ante sit Pisano, nostro enim more annum 1107. reddit, prout iudicio & anni pontificis demontum Apud Labbeo, t. 1. pag. 1027. Ven. edit. habes eisdem pontificis bullam apud S. Hypolytum signatam VI. id. februarii ind. XV. anno Christi 1106. anno Paschalis VII. qui est chronologicus, cum anno supputatis nostris 1107. congruat, & anni a martio exordium incipit ferunt.

Molentissimum vicarium magnum in concilio claustrum accepimus. Abbas tui regium vehementer postulavit. Dicebant enim religionem in suo loco everfam, seque probabatur illius absentia otio apud principes & in viciis vicibus haberi. Caeteri tandem a fratribus nostris ditione tui in praesentia scripta mandamus, significantes gratiam nobis exhibere, ut si fieri possit ubi illi ab eremio monasterium rediretur. Quod si implere nequiverit, curae fit tibi, ut & qui eremum diligit conquirent, & qui in cenobio sunt, regularibus disciplinis inservant.

Adnotatio littere esse in epistola de origine Cisterciensis ordinis qui Gero & Lamb. Bollandi. M. SS. in. l. pag. 600.

ANNO CARITII 1099.

PASCHALIS PAPA II. Sedis ab anno 1099. usque ad 1118.

IN EPISTOLAS PASCHALIS II. PAPAE

Chronologica serie digestas

DISSERTATIO.

PASCHALIS II. epistolam divinitus suppletentem collectionem suam oravit. Labbeus, cuius diligentia si quid deerat Venetus editor addita appendice fudit. Utriusque tamen labor in eo Lectioni eruditio minus probatur, quod nec ordinem praesentem, nec illis tradendis servarem, nec annum, quod edite sunt singulari adnotaverit, sed pro ut casta offerrentur, ita illis obstruere. Quod factum est, ut ad quos postquam annum quo in illis narratur gesta, referenda sint ignorerent, unde consilio patris, resuscitavit ille deperit, quod, lacus plurimum, unde deinde decesserit, sic infuget ut, quae saepe distinguenda sunt, confundantur; quae iungenda, distinguantur. Plurimum id fieret in conciliis quae sub Paschali celebrata pro loco deferebantur; quae ex ignota hucusque epistolam quarundam Paschalis chronologia Collectores fugerunt. Hae ergo mea nunc erit provincia, ut ordinem quemdam inter nonnullas Paschalis epistolae constituarim. Nonnullas, inquam, non omnes; neque enim de omnibus collocanda ratio nihil aliqua vel probabilis fuerit. Earum vero, quarum annum significavi, rationes hic exhibendas duxi.

Epistolam Paschalis II. ad chronologiam quod attinet, classes sunt duae. Aliae enim sunt temporis, quae datae sunt adscriptis, hae praesentis; aliae vel chronica quaecumque nota penitus desistantur; vel si quem praesentem locum, diem, & mensem, annum committunt. Quibus est adscriptus annus demensis, qui locus chronologicus dandus fit, cur ambigetur nihil esset, si constans esset anni supputandi apud Paschalem ratio: in ea cum vacaverit, hinc non incertum, sed ad certum annum erucendum opus est. Interdum enim annum more syllogae Pisano a martio praecedentes anni anticipat, ut si ea adhibita supputetur, ante annum 1115. figeret, tunc annum 1114. pro nostro supputandi more reddendus sit. Interdum annum more Romano exhibet, illius tamen mensem in martio Romano; ex quo fit, ut cum annum 1114. januarium vel februarium notandum daret, inter 2 de februario anni 1115. anticipat. Bala Paschalis apud Ughelmum 10. lib. col. 89. signatur anno 1105. Paschalis anno IX. ind. 7. de VIII. Kal. februarii. quae supputata, ante sit Pisano, nostro enim more annum 1107. reddit, prout iudicio & anni pontificis demontum Apud Labbeo, t. 1. pag. 1027. Ven. edit. habes eisdem pontificis bullam apud S. Hypolytum signatam VI. id. februarii ind. XV. anno Christi 1106. anno Paschalis VII. qui est chronologicus, cum anno supputatis nostris 1107. congruat, & anni a martio exordium incipit ferunt.

Quae cum ita se habeant, unicum extricandi nos ab hoc labyrintho suum praesentem anni pontificis cum indicibus communis, quos duas vice decedentes ad certum annum feliciter pervenimus.

Impositum est vicia annu epistolae & anno & indictione carere; tunc enim plurima floriorum consultatione, ac consularum collatione opus fuit, ut certum annum tenerem. Has consuevit maxime & scriptorum memoria hic loca esse defendendi.

Xordium harum epistolarum consilio anno 1100. quo datam fuit epistolam LXVII. ad Galliarum pontifices, quibus Cluniacensis episcopi de Epistola LXVII. (suprae commenda: Dux de Lutetia XIII. (suprae Kal.) Decembris, quare dies & mensis responderet alteri num. LXVII. apud Labbeum pro Cluniacensis littere scripse & ligari anno 1100. pontificis Paschalis fecerant, adoque ex argumenti affinitate utramque anno eodem scriptam desinio. Eisdem forte est anni epistola XII. ad Gebhardum Constantinensem & Oslabrum Pilsensem, quae repetendis utramque quippe qui regionem Italiae fuisse notatamque, ut sic se econominatice habuerunt; ex quo suspicatur, P. Mantium in sua Germania sacra epistola illam anno circiter 1100. missam, quo tempore Oslabum de protectione in Palatinum cognovit. Quae epistola XXVI. ad Novum. lib. III. pag. mihi 58. sicut & eisdem vel insequenti epistola XXVII. cum ad Eadmerum una cum superiori XCVI. referantur.

Denique epistola LXXIX. tempore proxime praecedente sequentem epistolam LXXX. figuram VI. Kal. septembris indictione VIII. quare ante epistolam LXVII. nec forte alterius anno 1100. Idem statuemum edite epistola LXVII. ad Guidonem Viennensem, quam ibi ipsi Guidonis crepandis in littera supputata datam fuisse oportet, & post illam eidem Viennensi archiepiscopo concedat. Verum cum Guidonis exordia anno 1083. Viennenses tabulae illigent; (supioribus litteris supra Paschalis nomine indicat) & alteri ante illam pontifici, forte Gregorio VII. tribuenda esse, cum praesentia Paschalis in omnibus epistolis suis Joanne scripserit utatur; haec vero pertrax nosarum ferat.

Succedit anno 1101. cui primum est quae indictione huius anni adnotatur, tribuenda pontifici XCIX. cum Eadmero; ique cum suis historici plene congruit. Dato est enim epistola Beneventi II. idus decembris, quo tempore Beneventi reipia egit; pontificem tamen VII. qui est chronologicus, cum anno obliqui. Ital. 101. pag. 258. vulgato, adventum pontificis Beneventum (septembris mensis)

su hujus anni referente. An eodem enim invitatus adfuerit episcopus geminas V. et VI. in quibus de juranda pontificis Romano fidelitate ab archiepiscopo palmarum concessa, et de episcopis palmarum ad iudicium adfuerit episcopis, quod dicentur nulli concilio concilium fuisse ad quam decretum fuisse, quibus pontifice auctoritate opponit Romano ecclesie illi jubentes, notitia vero memorat habitum Romæ anno 1102. apertè mentem concilium frequentissimo episcoporum numero celebre, quo idipsum sanctum est; unde has Cæsar pariter concessura anno superiori 1100. vindicat epistolam XLVI. in qua de clericorum conjugis data e Latereano VIII. Kal. decembris i præsentibus hinc inde concilio cæmbræ Anno pariter 1101. ex Eadmeri Historia Novorum lib. III. assignanda epistola anni epistolam XVII. Kal. maji XLII. ad S. Anselmum datam anno Romæ haberi ex quo concilium eodem anno Romæ haberi dicitur. Eidem adscribas epistolam, XLII. ad eundem, ubi de episcopis Angliæ Romæ agitur (i. que legitur anno 1102. ad eundem Epistolam pariter LVII. ad Radulfum Remensem aprilis mensis datam in clauium hujus anni refero, utroque epidem memis & argumenti cum bulla ab eodem pontifice confirmatione episcopos Atrebatensium, quos annum hunc exhibet apud Dacherium Spicileg. to. III. pag. 436. nov. edit.

Anno 1102. fort. iterum non in præsentibus ex Eadmero lib. III. pag. 60. præsertim iteras illas dudum a S. Anselmo acceptas reclusisse illum cum in Beccensi monasterio egeret mensis maji anni 1102. ex quo fit ut iteras anno præcedenti circiter exente expedite fuerint.

In annum 1103. refero epistolam IX. eodem forte tempore a militho Henrico, regem Francie traditam, quod Antistes episcoporum cum XLV. recitatis, & Novembri mense innotione IX. signatur Romæ apertè, teste Eadmero lib. III. pag. 67. Eisdem sunt anni epistole VIII. & LXXV. in quibus Gregorius Bambergensium, sine invitatione Romam ad conferacur, sine ejus iam confertis ad Bambergensium commendatione, quæ omnia hoc anno gesta sunt. Illi habet I. Hæc igitur ad hunc, five ad superius 1102. exitum pertinent. Anno hæc pariter adscribo epistolam VII. ad Robertum Flandriæ comitem datam hujus mensis Januarii, quæ principem in Henricum & Leodienis animat: Nam Robertus præcedenti anno 1102. notis in Cameracensis armis iram imperatoris in se concocavit; cujus obsequio occasione anno 1102. Leodiensium hæc epistola quæmonitas, a Labbo abique scriptoris nomine relatas, scriptis Sigeberto

monachum Gebelacensem, ex ut infiripulo de codicis Strabulensis Martenius vertit. Moxnum. to. I. pag. 187. demonstrat. Cuiusmodi Antistes ad medium auge usque quæmonitas anni tandem coisus pacem petiit, & obtinuit. Ex igitur temporis ipso Leodienensium cum Cameracensibus conjunctis, et ut iteris Leodiensium apud Labbeum videm legendis dicimus, Robertus vexabat.

Anno 1104. debetur epistola LXXVII. de consecratione Gaslonis in episcopum Parisiensem, ex qua eorum opinio restat, qui Gaslonem hunc jam antea initiatum fuisse Baluacensem episcopum tenent. Renunciato quidem fuerat Gaslon in Episcopum Bellesacensem, sed episcopos consecrationem non prius accepit, quam cum ad Parisiensem cathedram ascendit. Epocham Galvanis Parisiensis tabulae ad hoc anno repetant apud De-Bos lib. eccl. Parisien. to. I. Eisdem est anni epistola XXXV. ex concilii Parisiensis ejus anni epocha confert.

Anno 1105. attingitur in Spicilegio Dacheriano to. III. pag. 440. nov. edit. epistola XLII. in notis antiquum apponit Labbeo non relata; qua sine epistola consuetudinis quadam prave ecclesie Catechizati incommode tollit: id vero eodem ipso anno veruere Philippus Francie rex diplomatis ad notio illo 1105. regni sui 46. signato, ibidem legendo. Alligat eadem Spicilegij Dacheriani editores notissimum Martenium epistolam XXXVI. datam Tyburchi X. Kal. novembris ad Danterburgen archiepiscopum Senonensem. Eodem forte anno conignanda sunt epistole LIV. & LV. datæ Prænile die III. Kal. Januarii, nam circa hos annos scriptas indicant versiones Vinocianum Monachum ibidem commemorat, et ut epistola LVI. sequenti anno scripta constat. Cum vero ex eodem de anni frequentis Paschalis in Gallia ager, ad postremum 1105. referantur, igitur porret. Et quoque ratio loquitur, et ad hunc ipso annum revocep epistolam LIII. non quidem ad Robertum, ut male in editis, cum nullas per hos tempore Viacacemiam abbas Robertus extiterit, sed ad Artaldum, ut legit Mabillonius in annalibus ad A. 1106. scriptam, qui dein Artaldus anno 1106. interfectus est. Denique ex Eadmero lib. IV. pag. 70. dicitur epistolam C. ad S. Anselmum anno 1105. consignari.

Anno 1106. est epistola XLII. ad Gebardum Constantiensem; quod assero ex fide Genesii Gemari, iter ad concilium Guadaluasitense, tunc habiti die XI. Kal. Novem. Ilii referentis apud Labbe to. XII. pag. 1128. nov. edit. Hæc facit epistola VII. que apud Mabillonius ad die VIII. Kal. Novembris, cum consilicet concilium ageretur, data est. Annotum eodem facit tunc epistolam XXVII. ad Gerardum archiepiscopum Eboracensem, datam Beneventi pridie idis decembris, quam scriptam tunc antea Eadmero lib. IV. in hæc, antequam Gerardus fidem suam, dum episcopus Eboracensis ageret, S. Anselmo primati suo oblatisset, ad Eboracensem archiepiscopatum translatum confirmavit. Idque in Londinensi concilio anno 1109. recitatum, et in occasione illius anno 1109. recitatum per se ipsa concilii adis dicimus, ex quo inferas iteris pontificis ad decembris præ-

cedentis anni 1106. revocantur. Paschalis XL. editi pontificis ad S. Anselmum non ad ipsi eum in Angliam reditum, de ipsa ejus ad alio resolutione gratulatur. Rediit vero S. Anselmus anno 1106. modum media sui parte exiit. Cum vero eo ipso anno missi Romam ab Henrico Angliæ rege nunciis in sedem suo episcopum Cl. ad villenium Rotomagensem episcopum, datam Beneventi V. Kal. aprilis detulerunt, teste Eadmero lib. 4. eodem quoque anno 1106. epistolam signari necesse est.

Anno 1107. scribitur antequam epistolam XV. ad Arelatenis, qua de re Saxium in pontificio Arelateni vultu exhibito, idem & Baroniis centes, qui Ghelini exordium in episcopos Hæreticorum consecrationem componit. Ad hoc vero Ghelini exordium Paschalis epistola pertinet. Dedit etiam hoc anno Paschalis epistolam Cl. ad S. Anselmum ex Eadmero lib. IV. Dedit & epistolam CIII. & CIV. de civitate pontificis Lincolnienis, quam anno sequenti ante junium mensis peracram dedit Eadmero lib. IV. quæ literis pontificis hanc veritatem concedentis Novembri mense ante 1107. expeditur fuit. Haud multum etiam a destinatione abduci oportet epistolam L. ad Rodericum Magalensem, et diplomatis regis Benevacensis facti concilio, cum post Henrici imper. obtinuit rex ecclesiasticæ in Germania habilitate fuerant. Id fastidit verba illa. C. epistole: Supra hoc negotio supra non oportet sollicitudine consisti, cum ipso regis opportunam divina dispositio prouidet etc. Qui ordine conquiratur annum 1108. has offert literas; XLIV. ad Sambon Anselmum signatur Beneventi IV. idus octobris ex Eadmero lib. IV. pag. 81. in appen. operum S. Anselmi nov. edit. Hoc pariter anno 1108. dicitur arbitro Cæsar petri legatione apostolica Gerardo episcopo Engolismensi commisit, legendas nov. XXXVII. datas Latereano XVIII. Kal. maji; nam legatione illa postea ad Gerardum post profectum Gallianam Paschalis, quæ omnibus perveo anno 1107. ad urbem rediit. Quare literas aprilis mensis expedit e Latereano non prius anno 1108. Hæc porro eorum. Non nisi post professionem illam ad Romanam profectum obtinuisse Gerardum ex adnotatione Labbei ad eandem epistolam constat.

Anno 1109. & 1110. ex tantummodo epistolas postulant, quæ ad eandem epistolam anno exhibent, nisi forte ad annum 1110. non sine quadam vice specie retulimus epistolam XXXII. ad Pontium, qui præcedenti anno Clusacensis abbas renuaciatu fuit; eidemque, toleratum forte ad usque in gratiam S. Hugonis prædecessoris, quem pergitum excommunicatum vultu interdam tollendum Paschalis præsentem.

Anno 1111. videlicet ipsi epistolam, XXV. quam datam post quinquagesimam, ex quo Angulano episcopo dedit dida epistolam pontificem in eadem epistola dicitur. Id vero in concilio Guastallienis 1106. prælitum ex adis ejus concilii concilio confirmavit. Idque in argumentis & temporis epistola 1107. ad Gregorium Moguntinum, & XXVII. ad canonicos Angulanos. *Comitior. Supplem. Tom. II.*

quodam quoque anno videlicet ipsi pariter ad quatuordecim absequer) epistolas XVIII. XIX. & XX. ad Gregorium Hierosolymorum patriarcha, ad quæ epistola XIX. dirigunt e Latereano jam quæ epistolas XXVII. Anselmum hanc felegi quod priores illas datas arbitur, cum in epistolam XXVIII. XXX. non illi die post XXXVII. scribat pontifex *si alius iteris indicatque non ante multum tempus se illas dedit, non enim ait datus e illas scripsit* & significat que præfati hæc epistolam XXVIII. repetit. Cum vero posteriores illas sequitur hinc priores labentibus Gibelinis, dicitur, ubi Ghelini concilii ante aprilis anno 1112. ante quædam epistolam ergo eo vivo jamque vel Augusto mensis septimas ad annum 1111. referri oportet.

Anno 1112. sunt epistolæ XXII. ex concilio Laceranensi scriptæ, sicut & epistola XXIII. ad Joannem Tufertanum &c. in qua concedit Henrico imperatori investituræ sine convocatum pondet; quod scilicet præfatis anno 1112. Laceranensi concilio. Idem argumentum addit ante annum 1107. ad Guidonem Viennensem, quod revocato a privilegio Henrico imperatori concessum facti concilio, quæ epistolam XI. epistola XVII. & LVIII. que amba e Latereano eadem die VIII. idus aprilis scripsit juris ecclesie Atrebatensis confirmat; unde concilio eodem anno atqueque datam a quo aprilis mensis conandum præfatis anno signatur 1112. ergo & prior hoc anno confirmata.

In annum 1113. cadunt literæ XXVIII. & XXIX. ut ex eis constat que anno 1112. dedit. Preterea septimas illas constat non admodum, quæ anno 1112. aprilis mensis constitit supra sonandæ, quæ scriptas literas Beneventi die XV. Kal. aprilis non prius quam anno 1103. congnatas optulit pontifici, quæ priores mensis eodem anno Eadmero pontificum egisse constitit ex bulla ejusdem pontificis data Beneventi die IX. Kal. Februarii indit. VII. anno pontificatus ad Baluzium Missellan. to. II. pag. 188. Hæc pariter epistolam LIX. ad Lambertum Atrebatensem, & LXI. datam Avangne die VIII. idus Novembris, in quibus adfuerunt pontificis sine pontificis a Lambertus Atrebatensis quædam præfatis. Dicitur hinc peregrin Lambertus, quo tempore egrediente Lambertus ut ipse significat in sua epistola ad Paschalem anno 1109. Missellan. to. V. pag. 366. motum vero Janu incidit in annum 1113. conlata ex epistola Paschalis ad eundem Lambertum datam XV. Kal. Januarii indit. VII. hoc nempè anno 1113. legens apud Baluzium lib. pag. 369.

Anno 1114. nullas habet epistolæ priores, quæ peripicuos tempore charactere præ-

Anno 1115. dat epistolæ CV. & CVI. cum enim eisdem Radulph in archiepiscopum Cantuariensem præfatis anno 1114. epistolam VII. subfocuisse fuit, eamque commemorat, inscribitur in Latereano die L. III.

ANNO
CHRISTE
1099

II. Kal. aprilis, ad sequentem annum 1115. Edigenda sunt. Epistolæ quoque XXX. & XXXI. hæc ipso anno Wilkins tom. I. concilii Angliæ configat. Epistole denique LXXIX. & LXXX. quæ ambæ ejusdem sunt argumenti ac posterior, indicione VIII. gnantur.

Atque hæc fide de epistolis Paschalis II. Actæ temporis quo datæ sunt adscriptio carenibus. Alie nonnullæ superscriptæ, quænotæ ætatem interant prædix & inexploratum ratam me latere fateor. Nunc vero juxta notram hæc chronotaxim, chronologica earum epistolularum series digenda superscript.

SYNTAXIS CHRONOLOGICA EPISTOLARUM PASCHALIS II.

ANNO CHRISTE 1100.	Ordo Vetus.	Ordo novus.	
	IV.	I.	Ad Bernardum archiepiscopum Toleranum.
	XXXVIII.	II.	Ad Norigaudum episcopum Augustodunensem.
	II.	III.	Ad Albericum abbatem novi monasterii Cablonensis.
	XII.	IV.	Ad Gebardum Constantiensem, & Odecurum Pataviensem episcopos.
	I.	V.	Ad exercicum in Palestina militantem.
	LXXX.	VI.	Ad Guldonem archiepiscopum Viennensem. A. S. L.
	XLVI.	IX.	Ad Terravenes clericos.
	XCVII.	X.	Ad Henricum Anglorum regem.
	LXVIII.	XI.	Ad Galliarum episcopos.
1101.	XCI.	XII.	Ad Hugonem Abbatem Cluniacensem.
	LXXXIV.	XIII.	Ad Clerum & populum Florentinum.
	XXXIV.	XIV.	Ad archiepiscopum Panormitanum.
	XLV.	XV.	Ad N. archiepiscopum Poloniam.
	LXXXIV.	XVI.	Ad Velletranos.
	XXXIV.	XVII.	Ad Lambertum episcopum Arrebatensem.
	XLII.	XVIII.	Ad Anselmum Cantuariensem archiepiscopum.
	LXXXVII.	XIX.	Ad Constantinum Ravellenis ecclesie episcopum.
	LVII.	XX.	Ad Radulfum Remensem archiepiscopum.
	XCVII.	XXI.	Ad Obernum episcopum.
1102.	XCIX.	XXII.	Ad Anselmum Cantuar. archiepiscopum.
	III.	XXIII.	Ad Anselmum Cantuariensem.
	CVIII.	XXIV.	Ad abbatem & monachos monasterii Becensis.
	LXXXV.	XXV.	Ad Guillelmum Melphisensem episcopum.
	XLVII.	XXVI.	Ad Maelcum abbatem S. Sophie.
	LI.	XXVII.	Ad Altardum abbatem Venetiacensem.
	VII.	XXVIII.	Ad Robertum Flanrdrenum comitem.
1103.	XCIV.	XXIX.	Ad Robertum Toletanum.
	LXXVI.	XXX.	Ad clerum populique Bambergensem.
	VIII.	XXXI.	Ad Galios.
	LII.	XXXII.	Ad Henricum regem Angliæ.
	IX.	XXXIII.	Ad Patisenfis ecclesie clericos.
1104.	LXXVII.	XXXIV.	Ad Daimbertum archiep. Senonensem.
	XXVIII.	XXXV.	Ad oppidanos S. Geminiani.
	LXXXVIII.	XXXVI.	Ad archiepiscopos & episcopos provinciarum Remensis, Senonenfis, ac Turonensis.
	XXXV.	XXXVII.	Ad Lambertum episcopum Arrebatensem.
	XXXIV.	XXXVIII.	Ad Stephanum Befugensem abbatem.
1105.	LXII.	XXXIX.	Ad Guldonem Papiensem episcopum.
	LXXXVI.	XL.	Ad Anselmum Cantuar. archiepiscopum.
	C.	XLI.	Ad Daimbertum archiepiscopum Senonensem.
	XXXVI.	XLII.	Ad Robertum Viellacensem abbatem.
	LIII.	XLIII.	Ad clericos ecclesie Carnotensis.
	CXII.	XLIV.	Ad Guillelmum comitem Nivernensem.
	LV.	XLVI.	Ad Daimbertum Senonensem & alios episcopos.
1106.	CI.	XLVII.	Ad Willilemum Rothomagensem episcopum.

Ad

ANNO CHRISTE 1099.	Ordo Vetus.	Ordo novus.	
	XCIII.	XLVIII.	Ad Petrum Acheruntinum archiepiscopum.
	XII.	XLIX.	Ad Gebardum Constantiensem & Odecurum Pataviensem episcopum.
	LVI.	I.	Ad episcopos Galliarum.
	XCII.	LI.	Ad Guldonem abbatem S. Stephani Laudensis.
	XVII.	LII.	Ad Gerardum archiepiscopum Eboracensem.
	XL.	LIII.	Ad Anselmum Cantuariensem archiepiscopum.
	XV.	LIV.	Ad clerum & plebem Arclanensem.
	LXIX.	LV.	Ad Hugonem abbatem Cluniacensem.
	XCVIII.	LVI.	Ad Ricardum Narbon. archiepiscopum.
	LXXI.	LVII.	Ad Hugonem abbatem Cluniacensem.
	L.	LVIII.	Ad Rothardum Moguntinum archiepiscopum.
1107.	CI.	LIX.	Ad Anselmum Cantuariensem episcopum.
	LXX.	LX.	Ad Hugonem abbatem Cluniacensem.
	XC.	LXI.	Ad Joannem abbatem Florentinum.
	XXXVII.	LXII.	Ad aliquos episcopos & abbates Gallie.
1108.	XIV.	LXIII.	Ad Anselmum Cantuar. Archiepiscopum.
	CIII.	LXIV.	Ad eundem.
	CIV.	LXV.	Ad Henricum Anglorum regem.
1109.	XCXII.	LXVI.	Ad Pontium Cluniacensem abbatem.
1110.	XXXII.	LXVII.	Ad eundem.
	XXV.	LXVIII.	Ad Augulanz ecclesie clerum.
	XXVI.	LXIX.	Ad Arnoulum archiepiscopum Moguntinum.
	XXVII.	LXX.	Ad canonicos Augustanæ ecclesie.
	XXVIII.	LXXI.	Ad Bernardum Antiochenum patriarcham.
	XIX.	LXXII.	Ad Gibeilinum Hierosolymitanum patriarcham.
	XX.	LXXIII.	Ad Bernardum Antiochenum patriarcham.
1112.	XXXIII.	LXXIV.	Ad Henricum V. imperatorem.
	XXII.	LXXV.	Ad Galdonem Viennensem episcopum.
	XXIV.	LXXVI.	Ad Radulfum Remensem archiepiscopum.
	LVIII.	LXXVII.	Ad clerum & populum Arrebatensem.
1113.	LVI.	LXXVIII.	Ad Galonem Parisiensem episcopum, & capitulum ecclesie Parisiensis.
	LXV.	LXXIX.	Ad Bernardum Antiochenum patriarcham.
	XXVIII.	LXXX.	Ad Balduinum regem Hierosolymitanum.
	XXIX.	LXXXI.	Ad Lambertum Arrebat. episcopum.
	LX.	LXXXII.	Ad dudonem abbatem Arrebatensem.
	LXI.	LXXXIII.	Ad Pontium Cluniacensem abbatem.
1114.	LXXIII.	LXXXIV.	Ad eundem.
1115.	LXXIV.	LXXXV.	Ad Berengium episcopum Gerundensem.
	CXII.	LXXXVI.	Ad Cantuariensem.
	CVI.	LXXXVII.	Ad episcopos & regem Angliæ.
	XXX.	LXXXVIII.	Ad Henricum regem Angliæ.
	XXXI.	LXXXIX.	Ad eundem.
	CV.	XC.	Ad eundem & episcopos Angliæ.

EPISTOLARUM PASCHALIS II. SELECTARUM

APPENDIX.

*S*i epistolas omnes Paschalis II. a Lubbo ammissas hic supplicandas aggreget, gravem quidem, & ad præfati institutum inane operam alijupponet. Cum tamen discretarum collectioem hic dare constituerim; quorundem tollarum papulium in communi privata-rum ecclesiarum, quorum jura & latitudines confirmant, serragium immensum? Ex multis igitur, qua in Lubbo desiderantur, eas solum quæ ad præfati institutum sunt, sicut ecclesiasticis etiam sicut hisloriam illustrant. Hinc vero amplissima Martini collectioem, Udalrici Bambergensis codex, Baluzius, alitque nonnulli suppliciant.

FRAGMENTUM TRACTATUS PASCHALIS II.

quem canonicis S. Mariæ in Porta formosii. Et Gerhobo praposto Reuber spergen in pfol. LXIV. pag. 123-9.

Clericorum ordinem in caelestis Tribus Levitice locum tenere & apostolicæ dignitatis paræ servare & officia gerere, nemo unquam sapiens dubitavit. Unde certum est eos servare & apostolicorum regulas & vitas imitari debere, quorum noticiam locum tenent, dignitatem habere & officia gerere. Quæ enim læsæ sunt, & quæ Dominus regis datus apostolis, hæc eadem catholicis pariter clericis usque in noem mundi vicium corum suppletibus indiciæ insequamur amandibatur. Equidem quod Levitis interdixit, adhuc in unbra gradus sentibus, quomodo nos conceditur jam in veritate percutientibus, cum multa legum illius fuisse concessa, que nobis procul dubio sint prohibita? Aaron tunc & filius eius, cum dicitur quod Dominus dicitur: In terra Israelis in vestri nobis proficiatis, nec habebitis partem inter eos. Ergo enim pars & hereditas vestra in medio Israelis. Et paulo post subsequitur: Filii Levi dicitis omnes dicitis Israelitis in possessionem pro ministerio, quod servimus vobis in tabernaculo fideris. Et de eisdem dicitur: Nihil aliud possidetis, quoniam non habetis possessionem, quæ non sit vestra & necessaria paravi. Et hæc quidem in veteri: in novo autem testamento quod cuique fili discipulatus perfectioni adherere volent dicitur: aliquid non habetis, quod possidetis & necesse omnia que habetis & de pauperibus, & omnes sequere me. Et alibi: qui non renuntiat omnibus que possidet, non potest venire etc. delevitico, Et in alio loco cum dicitur: non dicendum mitteret, propter mecum est dicens: Non posse possidere aurum vel argentum. Quod & Petrus implique evidenter ostendit dicens: Aurum & argentum non habetis, quia hoc est exterius apostolorum facultetibus, item Petrus, cum pro le & aliis condiculis suis interrogat Dominum dicens: Domine que nos respiciunt omnia de fructu vestro dicitis, aut certe nobis? Cui & cum omnibus idem facientibus respondens Dominus dicit: Amen dico vobis: quod vos qui reliquistis omnia, & fecistis vestri me, in regeneratione, cum seditis & filii hominum sitis iudicaturi vos, & unusquisque super vicem alterum possidetis. Hæc leviticis, & hæc apostoli mandata sunt. Utique una regula & eadem læs præcipitur. Utique poli- tice tollitur & deinde tollitur. Qui ergo alii regula, & lege illa tenentur nisi clerici, qui levitatum Domini, & ap- eptipulem Christi locum tenent, ministerium implent, vices servant? Ad hoc enim mandatum tenendum & percepto

implendum ecclesiis suis prelia peccatorum, vota & oblationes fidelium, primitias ac decimas rerum Deo dari instituit, quædamque his, qui divitiis cultum suum persequi properis facultates expositiorum, sibi statuta perpetuo stipendia habende, un- vivat, ecclesia servant & pauperum necessitates subministrant, atque studiosius quæque sui ordinis ministeria implant, nihilque rei vel necessitatis occasione ab his unquam se separant, aut secularibus negotiis intendant. Et his legitur parenter ostenditur Christo militantiis clericis fore illicitum & terreas facultates tenere, & res ecclesie tenere: In seculo patrimonio habere, & ecclesiarum portionem suscipere. Item in eisdem locis, & in aliis ap- postolis: Item militans Deo implicat se negotiis secularibus, ut & placet qui se probavit. Et illud Salomonis: Non precatore in genere dicitur vobis. Quapropter qui Christi discipulatum sequi voluerit, secularibus negotiis contemere debet, & qui semel fa- cto effectus de sacro vivere cœperit, jam ad vivendum sacris uti præcipitur. Sed ne illi hoc factu visum & legitimum, clericorum videamus sentire, accedant ad illi testes in idem contententes virii religio- sissimi, & scientia plenissimi, Hieronymus videlicet, Augustinus & Prosper; & quod super hoc dicitur vel intelleximus mihi- mus. Hieronymus ad Nepotianum de vita & moribus clericorum inter cætera scribit dicens: Clericus qui Christi servus ecclesiæ, quæqueque presens ministerium suum & nomi- nis decorationem prælati natus esse, quod dicitur: Si enim clericus Grace, Latine ipsi ap- pellantur, propera vocantur clerici, quod de forte sunt Dominum, qui sunt ipsi clerici, id est paræ coram eis. Et quia vel ipsi clericus paræ Domini esse, vel Dominum paræ- bant, talis se exhibere debent, ut ipse possidet Dominum, & ipse possidetur a Do- mino. Item possidet Dominum, cum pro se- tis dicit: Pars mea Dominum, nihil extra Dominum habere potest. Quod si quippiam aliud habuerit præter Dominum, paræ eius non erit, necque Dominum, necque se- tum gentium. Si possiderit, si verum suscipit, cum isti paræbus Dominum paræ ejus fieri non agnunt. Si autem ego paræ Domini, paræ & similia dicitur, tunc, nec alio- cepte partem inter cæteras Tribus, sed ipsi levitis & sacerdoti usus de decimis, & aliis- ri fornicari vitæ oblatione descendit, habent vestram & vestrum, his consistent, & hoc mandatum erant, verba sequant. Et non pauca in eadem epistola scribit eidem dicens: præcuratores atque dispensatores domorum alienarum, atque viderent quomodo possent esse clerici, qui proprio ministerio contemneret. Et calcate precibus que Hieronymus Augustinus autem in nono decimo capitulo de verbis Domini sic scribit dicens. Venimus & po- liticam ad Johannem, ut baptizarentur ab eo, ut magis quærentur quærentur. Ad ille dicit: Nihil amplius exigitis quam, quod constitutum est vobis. Et post pauca: Interrogavit cum & milites: Qui dicitur & nos ad illi Johannes: neminem- ceteriorum, aut calumniam facientem, sed

concenti ebote stipendii vestris. Hæc ianu- cognoscere se debet omnis homo, qui militat. Non enim tantum de his militibus scriptura loquitur, qui armata militia detinetur, sed quomodo stipendia illi publice data con- gantur sine nullo subscritto. Atque ideo hæc sententia præ dii verbi gratia militibus & prætoribus, emittitque redolibus, & quomodo stipendia illi publice data con- sequitur, si amplius querat tantum calu- mniator, & canonicis, Johannem sententiam condemnatur. Et paulo post addit dicens: Nem- de clericis scribitur hæc sententia veniamus. Si enim non contentus stipendii fuerit, quod de altari Domino habent contemdit, sed exerce- rit mercenarium, interficiendus consideratur, & Clericorum ministerium negotiis, non oportet autem quem clericus dicit, quæ in seculo ipsa loquatur magis, quam lingua, in domo ipsa episcopali statui monstratum clericorum, ubi nemini licet habere aliquid proprium, si- cut ipse testatur dicens: Vobis habere in do- mo ista episcopali monstratum clericorum. Ecce quomodo ovimus: Nulli licet in detestate no-stra aliquid proprium habere, nisi forte ali- qui habeat. Nulli licet, nisi ipsi paræ habeant, quæ non hæc. Augustinus. Sed tunc quid habebit seculis Propter, au- tem. Præterea tunc quæ in seculo in- sedat, unde dicitur, qui possidet omnia, que creavit, expedita mente possidet, & in hæ- bente quæcumque similia habere desiderat, sed quomodo mente possidet Deum, nisi qui possidetur ab eo, si ipse primum Dei possidet, & efficitur in Deum possidet & paræ. Et paulo post subiungit dicens: Quod ultra querat, nisi omnia sint condita sibi, nisi quæ sunt seculi, nisi esse non possit? Et post pauca in eodem ca- pitulo: Deus (inquit) nisi Deum dignetur esse possidet, aliquid aliud querat? An qui non præter Deum, nisi qui non magna ponit. Ergo qui Deum, nisi possidet, remanet mundo, nisi sit illi Deus beata possidet. Nec renuntiat mundo si, quem terrenæ possidet, nisi desinat mundum, cum Deum non relinquat, nisi mundo, curat, habet remanet seculi, sicut, & utique non potest mundo servare. Hæc & deo. At si progressus voluit Deum cul- tum amplius innotuit, propter quem diligitur mundus, ut excludat, expeditate mundi, divina nisi ebantur possit agere, et per se. Et ideo decimus atque primus fru- gunt. Præterea quod scribitur pro peccato, vel tota, que Deum non diligunt, re- tribui ac ministeri distributi debere, consistit, ut decimo primo ministro, nisi erant ei peccatorum liberum ministerium. Hocque Professor. Nam iam legitur illa præceptis facularibus renuntiandis (assistent. Quod autem, fratres charissimi, propriis etiam vol- untatibus transire debent, evidentur Dominum in evangelio ostendit dicens: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum & sequatur me. Et qui voluerit animam suam servare, perdet eam. Et qui perdidit eam, propter me amovet eam. Et in alio loco: Non vos facite voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me. Et alibi facta perdidit scriptura: Filius, autem a vo- luntate sua, non fecit. Quæ scriptura, im- lapsus habet parvam, necessitas parit occo-

nam. Et in alio loco scribitur: Postquam pificatus tuus non est. Quæque sequuntur, quid de eis per prohem dicitur, audiant. Cæteris & subministratis facti sunt in vobis- caribus facti. Item idem propheta dicit: Iu- latorum facultatis scribit dicens: Judicium pios non & genus sui pedum reges. His ergo exemplis, fratres, commoniti alii pro Deo habent non recitentur, sed seculis nostris voluntarius abrenuntiant, Christi voluntatem alieno, sed ipsa alia ad dicitur arbitrio exequantur. Quod autem in una- queque congregatione vitæ vivamus eligent- is, qui vœtibus præse debet, & deus eccle- siasticus divinitus inspiratus exigit, & in ve- teri testamento evidenter ostenditur, cum Moyse & Aaron dicitur: In vobis, filiis Israel, & Aaron ceteris Levitis, Petrus quomodo ceteris discipulis Dominum præpro- fuerit. Quæ res esse debet qui præferatur, trina Petri manifeste monstrat responso. Cum enim patendum ovum curam illi committitur, tunc Dominus interrogat Petrum si diligit, & Petrus respondit, quia amat. Dominus iterum respondit, ut pascat. Trinum iterum Domini inter- rogationem trina Petri de dilectione respon- dit, & trinum cepit responsum, trina pascit gregis imperio sequitur: Sed nunc quomodo trina dilectio in eligendis haberi de- beat, videamus. Trinum itaque dilectionem ille habet qui Deum, & que Dei factus me- dit credit, & amat, & servat & præ- dicit, opte imitari & conatur. Trina autem tunc fit interrogatio, cum, sicut de- bebent, & quilibet, ut videremus & dicitur, utrum eligendus hæc trina dilectionem habeat. Quod si cordis fidem & dilectionem competens terno & ad fides ostendat, tunc nec interrogatio non facit pro magna ponit. Cui, etiam bene ter pascendi gregis cura inungitur, quia quilibet ovem patenda- fuscipit, cordis vigilantia proficere, vobis- caribus officio more, & quædam pro- exemplis semper eas ad Christum debet- pertrahere. Illi ergo pascendi gregis cura in- iungitur, qui in mente pascit habet fidem, & dilectionem, & quæ Deum, & que Deum no- mendi, liberè arguit, prudenter exhortan- ti scientiam & possibilitatem exteriori, & qui ovem quæcumque loquitur, servat & sequit- ur. Nec quomodo pro quiete culpa in- iam satisfecit in hoc officio recusat, et- cum & Petro post trinum negotiis lycra- bimus satisfationem, quia in eum trina dile- ctio patet, & quomodo in eum ipsa sit pas- sio. Hæc itaque trina dilectionis forma, fratres charissimi in primo pastore, non ab alio, quæ a Christo prægnata in eligendis et- rare videnda, non potest pro quiete culpa, sed & omnibus pariter in ecclesia præferendis. His fructibus in sede apostolica firmato & approbato subscriserunt primus Paschalis apo- stolicus cardinalis Petrus, & deinde eccle- siæ vicarius cardinalis Johannes, & deinde cardinalis Petrus Portuensis episcopus, & Cono Perennius episcopus, Vitalis Albanus episcopus, & Bonifacius de Montibus, & cardinalis S. Laurentii, Desiderius cardinalis S. Prætexti, Guido car-

Num. 18. 32.
Math. 19. 37.
Math. 10. 8.
Ad. p. 6.
Math. 19. 37.

169

In. 4. 18. 20.

ANNO CHRISTI 1101.

V VINDESHORENSE CONCILIIUM

Chartam fundationis ecclesie Norwicensis confirmans, Anno 1201. habitum.

Apud Wilk. Conc. magis Britan. no. I. p. 381.

Herbertus episcopus Norwicensis cum tempore opportunum accitidit ad parliamentum domini regis, ubi archiepiscopi, abbates, priores Angles, & magnates conuenerunt, acceptis de iuramento regis & reuerentiam, in festo tunc Cant. archiepiscopi, gines B. Antelmi tunc Cant. archiepiscopi, episcoporum, abbatum, & magnatum, fecit chartam de fundatione, & dedicatione

Norwicensis ecclesie cum solemnitate qua decebat, cui conferunt, & a iuramento adhibentes, subscriserunt apud vindeshores, in ecclesia MC. rex & Matilda regina, archiepiscopi Cant. & Ebor. episcopi octo, preter Tulsulmum episcopum, papa legatum, XI. clericos & magnates, VII. abbatum, &c. conuicti.

CONSTITUTIONES ECCLESIASTICÆ

Sub Colomanno rege Hungarie, & Seraphino archiepiscopo Strigoniensi editæ circa annum 1103.

NARRATIO PRÆVIA.

P. Paterffy Conc. Hungar. edit. in Hungar. pag. 39.

Repto rebus humanis Ladisla, quem publica veneratio populi secuta est, Colomanus, Geysz I. filius, & Polonia aduolat, & in Regem inaugurat, Hungarie gubernationem suscepit. Agnomini (Kanyoz, vel Kanyozs Kalozsz, liberis Colomanus) volumen precum canonicarum, quo pœsentialibus monachis immixtus utebatur, occasione præbuisse ait, Clarif. Orokozcy; quævis alii, ob diuim, & crudele ingenium, sacerdotio a sancto Ladislaio destinatum, & a Ladislaio Episcopo, eadem ex causa, nullo extorquente meliorem argumento suffulti, perpetuum in eo effingant: ut Ecclesie regimini admotus, mores, & ingenium atrox, & rerum, que tradere, sanctitate coerceret. Sed in liem hæc non ingrediar: præter propofitum est enim, ea dicere, quo historia in hoc Rege ad laudem vel vituperium alias exprimit.

II. Colomanus itaque, ut gloria Stephanus, & Ladislaui cepta ad omnem Christianæ republice formam exploitet, comitia ab anno MXXCVI. ad annum usque MCIV. ferentibus inter profanos Magistratus iudragia Episcopis, iæpius habuit. Canones porro, cum nemo in perpetuatum legam intendere, ubi ad populum femel perlatis sunt, erarant in Regno. Seraphinus Strigon. Archi-Episcopus, pro munere suo, ad religionis æque ac Regni firmitatem, sollicitudine aliqua fatagabat, ne con-

suetudines, vitio annorum & neglectu Procetum elaberentur in obliuionem. Colomanno proinde autor fit, ut per Albicum, virum Ecclesiasticum, candidæ mentis, & juris prudentia, ea state insigunt, iustumque a sacris domesticis minitum. Decreta variis Regni conuentibus probata, in duos libros coltraheret. Inscripsit itidem Albicus colpræfatione suam Seraphino Archi-Episcopi electionem non ineleganti. Multis ad laudem Regis in ea differt; quod, neficias, an attentationis (Id autem de vi integritate nec quidquam suspicior) an corruptus nondum Colomanni moribus debeas. Annum editarum constitutionum nondum ad veritatem digerere potui. Inter lucos itaque & tenebras diuersarum, diluculum aliquod affigendum videtur; annus scilicet MCHII. (Corpus Iuris Patrii annum ponit MGC.) cum Seraphinus, quo motore, & patrono Albicus studium istud suscepit, ex Dalmatia redux, diem ultimum currente anno 1104. vixit. Et articulis utriusque Decreti, Canones Ecclesiasticos huc intulimus. Notatimque de supplicibus domesticis manuscripta; tum usus, annorum curæ & exemplis firmatus. Prima in Synodo Seraphini iam aperta sunt, & in Conciliis facturus redibunt. Quis præco dudum cecinit hinc inserere non libuit. Vid. Corp. Ju. Tri.

ANNO CHRISTI 1101.

ANNO CHRISTI 1103.

PRÆFATIO AD SERAPHIN ARCHI-PRÆSULEM STRIGONIENSEM.

Dei Gratia Seraphini Archi-Præsulis, diuinarum iure virtutum ardenti, Alacris, quævis unius ex munus, tamem feruus fœderatissimus nuntians, in palatio cœlestis contemplationis.

Quoniam fiduciam talem habemus per Christum ad DEUM, non quo sufficiens inuis cogitare aliquid a nobis, quæ ex nobis, sed sufficientia nostra ex DEO quæ, cum specialis gratia inleat, mentem tuam cœlestis sapientie thesauri ditaverit, & quam plurimis differat, ad didacticali meriti lucida contubernii tui officina, quæ totidem membris intraverit, haud parum ingenio meli reformidit sufficit, nam me, ut ita dicam, elingum, ac pene totius urbanitatis extorem, iubes, o Præsuli: Inuitata inuitata recolere, vel feruore totius Regni decreta, jejuna oratione recapitulare. Neque enim ad regaliam, me conspiciatis, prudentem incula preterit matrem, nec æquus rex, non moribus, istiusque pœsentialibus. Quia vero obedientie eligo magis operam dare, quam charitati, omnino sperari aliquid denegare: malo etiam, non vires obtemperando præstare, quam presumptuose minime obtemperare. Quamvis enim impericia meo distanti non prælit facundiam, charitas tamen obedientiam non negat. Porro, non in hoc opere præcipi arbitrii veribus inchoo, verum prævis alieni iustitiam veribus inchoo: ob quam videlicet cauteris, si quid in errabundo vestigio liberus cœgatus meus deuiare cœsum, non ambigo, quam facilis apud te fit venia locus, quo res pigræ etiam impellit iure iuris conuili moram. Sed iam fortasse nonnulli, qui istius circumspeditione idea, utinam feror est, Concilium Verellium assumat esse superfluum, minus proventis auctoris; antequam, dicentes, potius priorem inuitendum est rebus: quorum profecto quam frivola, quamque fit inconflata cœnctura, non est superuacuum paullisper commemorare. Quia hi regni detractores magis proprio consulant arbitrio, quam conuictis regali profectui administrando. Nam qui ambigit a sancto Patre nostro Stephano, viro quippe Apollolico, legem populo nostro darem, in quasdam aulicorum, in quibusdam vero tolerabiliorum, in his quoque intensius videntem, atque in aliis remissius indulgentem? nec quemquam tamem absque dilectionis verbere dimittentem, cum prædicationis tempus nullum adhuc quidem adduxisset fœdè spontem: nec hoc quædam preter diuine dispensationis respicuum credi nefas est. Nam cum tempore prædici Regis, uniuersum regnum eius barbaricis infecerit cultibus, ac rudis, coadueque Christianus, contra commonitorum sancte fidei stimulum aduoc recalcitrasset, & aduoc contra penitentia iudicis vigæ quo duntaxat remorderet, operæ pretium fuit, ut sancte disciplina coaduo, inuisibus quidem ad

conuersionem fœdè, sed conuerti fecerit ad iustitiam penitentia. Ad Christianissimus Rex nollet Colomanus, columbine gratie implicatitate, cum omni virtutum discretione prædicit, postquam vidit aditum fidem per fœdè Religionis, non receperit, legalis vinculum catene cogitavit relaxare prudentem: impute indignum esse perpendit, si spontaneis aditum fidem per fœdè, non torqueret, quæ, ut non agnitæ jam confidione veritatis absterere possidet. Hic amirum, cum videret prope civilia bella utique ad comptus illius valefcentis, patiens traxit non magna ex parte solatis, Regni Conuiliam la-betecatis, curis bonorum vellefere; timent, ne miles indolis, domesticus tamen virtutis, istiusque pœsentialibus incrementis. Regni Principibus congregatis, totius tenus consulo, præfati Regis sancte memore Stephanum legalem textum recitanti, de quo, si rem considerat, nihil comminuit, fed auxit, non tamen quæ fœdator, sed superadificator; quatenus primitiua plantata, saluati veluti repositionis infusione irrigata, pœsentialibus iustitiam incrementa. Et ille quidem detulor fat inuisibile; ille recte conuersionis augmentum in iustificatione: ille fœdè fidei populum inducat, ille terrena ambitionis, ego formosa sequi, iustitia præcingebat. Ille gladio spiritus verbi Dei pœsentialibus; ille galca fatius de-coaruit.

Potestem, hunc utraqe Regum finem rebus imposuit, ut dum debita ultix pena fœdè perditionis confunderet, filios prædicationis reuolueret. Non enim sine causa Rex gladium capta; qui enim nihil est, vindex in itam æque, qui malum agit: non Principes non fœdè ferri boni operis, fed mali. Quis enim, qui nocet vobis, si boni amittentibus hæret. Hæreticus hæret, superadictos autem huius Concilii detractores, de linguæ capitiulis, que abs te delicti mentiantur, possent etiam scribendo satisfacere, nia quædam in beneuolentia fati, quæ excedens, modeste tuæ (O Præsulum decus.) aures timuiffem fatulire: possint tamen illa ex huc colligi, que moderata fati breuitate peripit. Veramemum tu Domine, qui in huius populi lingue quædam inus non prompium conficiat, si quædæ prælatus, a suscepti itineris tramite declinauerit, nia quædam in beneuolentia fati, & superuacue refecet, & imperiosa implacitas, errata corrigat, commode diæa pœternæ gratia prothæa, & antequam in aures procedat publica, curæ tuæ dignitatem digniter imponat; & que tuo duntaxat doctissimo digna conuili examine, tuo etiam iudicio a detrahentium munierum li- uore.

Conciliis. Suppl. Tom. II.

PICTAVENSE CONCILIUM

Anno 1104. habitum.

Concillii hujus Pictavensis parum ultra no-
men ferretur in veteri charta vulgata
Gallie Christi. II. no. edit. pag. 246. a-
pend. ex qua hæc ad præsentem. *Post
Pictavense concilium celebratum anno MCIV.
Willelmus prior S. Johannis Agreensis,*

& *Goffredus Monachus de Nerica & Reman-
ulphus archiepiscopus in capitulo S. Maxen-
tium concilium placitum in prefato concilio fa-
cit per Marcellum acceptum ab abbate Gar-
nerio &c.*

RATISPONENSE CONCILIUM

*Quo advocatorum ecclesie rapaces, etro illis promissu confisito, coercetur,
Anno 1104. celebratum.*

Veterum monumentorum divisionem illam *ap-
pellatam, qua pater Metabolobis inter-
viam suam Frisingensium, domo confuso,
incit in octorem quadam chartam inter-
strumenti priorum nom. MCCLXXII. le-
gendam, ex quaconcilio Rati. *Quoniam non tam
notandum, nomen annuuntur, sed & illa par-
tem, aliunde quædam, dicitur incipit ad illa
ex eamone concilio Africani, quem forte in rem**

*profatum spiritum rati ejus concilii patres
asservant in medium. Cum vero Henricus III.
operaret anno 1103, natalis Domini festum,
unde Germani ejus etatis scriptores novum
annum exordiri solvant, Ratispona egerit, te-
re auctoris Sacconi Escardi, hinc fuisse
conjectum concilium illud ex tempore conve-
nit, non fallere egerit, quo annum 1104.
signat. Ita ibi in charta:*

subscripta in usus advocatorum sunt depu-
tata, & videlicet III. pars banorum, & fa-
tisfatio temeritatum; ita tamen, ut si
qua dispensa res fratrum patiatur,
primo eis restituantur via VVerigelda
(a) fratrum, sicut & mancipium pro
mancipio. Præterea si prelati ecclesie a-
qua necessitate cogente damnum sibi vel
rebus suis illatum salvo ordine suo, recupera-
re, non valuerint, ipsos advocatos in
compensant locum advenit, ubi casus
quærimone diligenter discutant, nisi
quibus ab eis, vel ab eorum colonis quibus
sub iustitia exigant; sed cum caritate
hoc, quod eis impendunt fuerit, accipiant.
Hæc acta sunt anno Incarnationis
MCIV. indit. XII. prædante papa Pas-
chali II. regnante autem Henrico impera-
tore III. hæc tam ecclesie, quam regni
principibus conlaudantibus & confirma-
tibus, quorum nomina in libro traditio-
num continentur.

(a) hinc
prælo
in conc
non in
transi-
vit. G. G.
v. G. G.

EX CONCILIO AFRICANO.

Vifum est univerfis ab imperatoribus
postulandum propter afflictionem pauper-
um, quorum modestis vite intermifio-
nem fatigat ecclesie, ut defendentes eis
adversus potentias divitum cum epis-
copum provisione delegarentur.

EX CONCILIO RATIOENSI,

Cui interitus Henricus III. imperator cum
placuit regi Optimis illi laudantibus, D
& confirmantibus.
Satutum est, ut ad placium compulsi
advocati perennes semel in anno, quan-
do preceptum fuerit, omnes cunctis in
locis conveniant, ubique in quovis
suum plus non exigant nisi II. modios
triticis, & II. porcos, tres cadus vini &
medios, X. cadus cervisie, & V. modios
avenæ. Ut autem ea que in usus fra-
trum pertinent minus distrahantur, hæc

SENONENSIS PROVINCIÆ CONCILIUM

Anno circiter 1105. a Dabierio Senonensi archiepiscopo celebratum.

An. 1105.

V. Enchirid. auctor chronici S. Petri Vivi
qui anno XI. Dabierio Senonensis ar-
chiepiscopi concilio in quo sum ab-
solvit, & scriptor alius usque ad annum
1114. continuavit, ad annum 1098. tradit
enim Dabierium undecim illis annis nihil
alibi in negotiis quibusdam con-
silio, sed vero beatus quomodo voluerit
posse cum, que narratur in epistola Era-
naldi, seu Arnaldi abbatis S. Petri vivi a

Baluz. Miscel. to. VI. pag. 438. vulgata, qua
exprobat Dabierio injurias ibi, sique con-
diti concilio illata, matricæ de e causa
Romam se perrexit. Forte tamen didicim
brevis adeo tempore composuit est, ut
pat non casualiter, sed perseveranter videtur
poterit. Urcumque sit habeat, fecit, contin-
gatur episcopus chronici Romanus Arnald
professionem cum anno 1104. composuit; nec
hinc exante anno redit: nam Romæ æges
ille

ille pro cenobio suo privilegium signatum
die IV. idus novembris eodem tollere scriptum
restitit. Redux vero in partiam literas infir-
miter recitandas dedit ad Dabierum & epis-
copi, & abbas et affines, quos facit
cretores de his, que a pontifice primus, dein
ab archiepiscopo Lugdunensi A. S. L. (Hu-
gone fecit) et in causa impotaverat. Ex-
cusat vero factam suam, quod ad eorum con-
venit invitatus, morbo impedito, minime
interfuit. Et his patere ardentur Su-
fficienter provincie patres tunc in concilio
ignos quodam in loco convenit. Con-
cilio demum hinc annum 1105. allego, cum
post reditum Arnaldi, & ante Hugonis Lu-
gudunensis obitum qui anno 1106. decessit, locum
de Arnaldi episcopi ab concilio
illud datam hic scribo ex Baluzio ibidem.

EPISTOLA ERNALDI ABBATIS

Sauili Petri vivi ad archiepiscopum Senonensem.

Ex Baluz. Miscell. VI. pag. 439.

Domine pro pastori D. Senonensi D. gratia
archiepiscopi E. monasterii sancti
viri Vivi indignus abbas cum episcopo & ab-
batibus et affines, que pater Jam, & ob-
dientia.

CONCILIUM NORTHUSENSE

Pro reformandis moribus ecclesie anno 1105. celebratum.

Concillii hujus acta nemo integerrime recitavit
pro Annalista Sacconi Escardi, ex quo sua omnia desumptis & postea
tam de re tracta signatur, sed in scriptis
aliorum scriptorum reperitur. Con-
radum Ulfersgeronem abbatem. Juvat igitur ad
plenam conciliorum notitiam totum res narra-
tionem ex annaliis illis referre. Præter
ea, nonnulla ex scriptis Rothardi Magni
episcopi, qua Halberstadenfium clerum ad
precedens aliquod concilium, quo dicit præ-
latus, invenit.

EPISTOLA ROTHARDI

Archiepiscopi Magnini ad clericum ecclesie Halberstadenfium.

Rothardus clericus Halberstadenfium, in sui exem-
pla ad gerendum ecclesie rebus.

Exstat apud
Marquet
Vet. Mon.
tom. I.
pag. 604.

Rothardus (æ) Dicit gratia Magninice
ecclesie accepi copios, omnibus in
clero Halberstadeni unitatem tantis ecclesie
amplius fieri, quo maiorem & detractionem
in ecclesia Dei legat, novam vitam in Chri-
sto ducturus omni maleficio & detractione
in ecclesia Dei remota persequi extra casta
formam a populo manibus; nam extra hyposum
humilitatis, & sanctificatiæ penitentis aqua,
per manum magistri fidei præsentis mundi, qua-
teris Domini misericordis, immundis (scribitur
expositi & immundis hereticis fornicationis
prophanis, Jam cum Maria Jure videmus,
Etenim anno 1099. obiit 1100. Rothardus
(æ) Ex his patet Rothardus
Henricum aliquando adhaerere, & ad legiti-
mum pontificem conversus, utram quanta pulsi sit & schismatici, per octo minimum annos ad
in exilio. MAATENE

Si ex arboribus hinc res procederet, vo-
lentibus anno hinc tandem conestit vellet in
terfalem, utpote quæritas, ut fat tan-
tis intercessibus in favorem & gratiam ve-
stram quovis modo redirem. Propter hæc
enim recuperandum, & quæ præter præ-
cedi rum restantur, & nostrorum (mosem)
in nos & in nostra manum extendebat,
Domini papæ adhi, ejus accepti epi-
scopi ad ecclesias vestras & nostras in qua
xaretis & Interminationis ejus hab-
entis acquirere diffidulis, insuper & ho-
minis causæ nostra impiticos, & jultum
reclamantis ecclesiarum communitatis, ob-
stantem tante oppressionis periculum Domini
Lugudunensis Romane sedis legatum
confutatum mihi, qui res, quos anathemæ se-
gaveris, debet esse associari, & & & &
etiqui inter vos & nos nos diffinitis, in
quos nodus inserti in concilio differendum, Utra-
que vero munda æque vos postuleris.
De cetero d. episcopo Lugudunensi non
ecclesiam auferente queriam coram pa-
faciente Domini legatum videlicet inde ac-
ceptum, cuius votum hic debet adire Lingoa-
bus debuerit, debet infirmare, inveni-
tue quis, nec vestre vocationi interesse po-
uit. Valet.

ANNO
CMLXXI
1107.

videndo appropinquamus, appropinquamus
 febribus eius non esse officio inhareremus. Nec
 mo nos infulset de sepultura quadragesimae
 esse miferatio altissimi, qui fecerat in mo-
 mento relaxare, et vivente Domino, ac
 soluta per apolos mortis facia, abique
 sepulture indicio exultans de salute discum-
 bit in convivio Dominico. Fuit, fuxiliquan-
 te per se perfector, et blasphemus inquam viam
 Domini, qui postea factus est dux Verbi,
 qui mox apolos pro se agens dixit: *sed
 hac olim fecimus, sed abisti, sed iudicasti
 sumus.* Certe si manducavit apolos non
 manducasset sententiam negationis, non paulo
 post confectus esse cuimen apolice dig-
 nitate, sed nec exisset pnam atene
 damnationis. Non est illi in apolos non
 flexa divina miferatio, ut cum culpas gra-
 vissimas remittit ex sepulturam gratia lar-
 gissima, etiam conferat pietatis munera. Ip-
 sa illa columba, licet fero, vesperi licet, ad
 arcem fix reversus, signum pacis, signum di-
 cectionis ex ore ferens, per ostium introgre-
 fit esse. Prætes enim arce antiquo alicui
 aperto manum extendit, & per ostium tran-
 sivit omnem spirituum receptum in superio-
 ribus arce collocavit. Felix & accedum Do-
 minus bibi, quia in Maria & latrone pec-
 catores diversos filii incorporavit. Spina-
 coronam portavit & in ostium nobisum
 in gentilitate vitorum aculeis aperta im-
 praeparavit. *Ad dicitur, inquit, Johanni
 sanctorum salum qui pariter, & volent
 dicitur illud.* Si meritis publicani non
 in regnum Dei precesserunt, que iam dif-
 ferentia nobis erit de salute? Ostium in co-
 llo apertum est, coena diu infrastra, rausi &
 abiles, caeli & caelici, immo tot pæoneum
 clamoribus ad caelie convivium compelli-
 rum. Quapropter, in Christo staret
 rum, non trabeo, non imitari, sed
 gratias ago dextre altissimi, cuius hæc est
 mutatio. Factor, factor, & gratias fac-
 tores, me cum omni mente in integratam
 gremio sanctæ ecclesie assimilari, quod
 confidit, sepas illud revelando: *nam per
 tu a Domino, hæc requiram.* Et item: *La-
 vabo inter innocentes manus meas, & circum-
 dabo cinere suam Domini.* Hæc est enim illa
 diebta (preciosa & decora in tota hæc schi-
 matris, nec maculam falsitatis. Non enim
 pulchra est, cuius pæoneum concipit te-
 pateri hæc pæoneum. Hæc sententia Spi-
 ritus sancti adoratæ & antiquorum patrum
 sanguine conscripta & confirmata, celo &
 terra permanentior in fecundum darabit. Ve-
 rum quia non filii patris, sed pater filii
 thesaurum, hæc plenariam ecclesie
 maris gratiam, non mihi foli, fed vobis,
 filiis charissimi, gaudeo collatam, & nunc
 omnes spiritales necesse ac dominicum ta-
 lentum, & pæveram (a) pacis margaritam,
 quam negotiando lucratur sum, vobis filiis
 expono, ut vos quoque divites sitis in om-
 ni verbo, & in omni cetero. Quibus in-
 ventis vos esse, licet, exceptis sitis in privatis
 peccatorum meorum vinculis. De cetero pre-
 camur & obsecramus, ut de collegio ve-
 stro, quos nosis idoneos in calendis decem-

bris digere velitis, qui possit interesse
 concilio ecclesie, qui se in villa nostra ad
 honorem ecclesie colligere decreverit. Illic
 namque matris ecclesie facie exhilarati, collo-
 quo informati, consilio roborati, pleni-
 gine cognoscitis, qualiter unius moris &
 cum consensu habitare possitis in domo Do-
 mini. Obsecramus vos, o Domino Jeta, ut
 idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis
 schismata, memores, qui videret gladius ido-
 loatras profaverit, schismaticos vero hinc
 terere abobisti. Deus pacis & dilectionis
 conservec vos in unitate spiritus, & vincu-
 lo pacis, dilectionis filii. Amen.

ACTA CONCILII EX ANNALISTA SAXONE ECCARDI

V lum est igitur eidem Gebhardo &
 & Richardo Moguntinensi pontifici in he-
 domada ante paschecos habere concilium
 in loco, qui Northusen dicitur, ibique ec-
 clesiam pro solito ad presidium revocare sta-
 tum, & antiquum patrum regulam recita-
 re, innovatores episcopos, & qui tunc tem-
 poris simoniaci intraverant, vigas deponere,
 sepultos effodere, & ab ordinatis man-
 u impositionem a catholicis recipere, &
 uxoratos gratiam, & officio divino remove-
 re. In quo concilio (puper sententiam infan-
 tum patrum decretis primum relectis, quæ
 que poterant ad patrem laudabiliter corrigenda, quantum vero gravata ad debili-
 tatem audientiam differrebant; pæter illa, quæ
 prædicta sunt, jehanus unicus matris
 prima hebdomada quadragesime, jejunium ve-
 ro mensis julii in ipsa hebdomada penteco-
 stes Romano more celebrandum a præfati-
 scibus illius apolice auctoritate indicitur,
 & pax Dei confirmatur. Ordinatis
 autem a pseudopiscopo per catholicam man-
 u impositionem proximo jejunio reconcilia-
 tio danda fore promittitur, Archiepiscopus
 dem, quod concia eidem archiepiscopo in
 eclesia Domini conferant, adimplentur et
 fieri fecerunt. De hoc conventu
 nominis vultu interesse vellet: Ingens enim
 cum episcopis & clericis abibat etiam &
 monachorum, ecclesie unitatem etiam, turbam
 quæ in archiepiscopo in archiepiscopo in
 bitu, sanique in editorio loco juxta prin-
 cipium decreta omolus suas leges & jura in-
 novavit, qui verba lrationabiliter rogavit
 pæoneum, pæoneum, pæoneum, pæoneum,
 nimitate consuevit. Intra oborts legibus
 Domus teulabatur, nulla fe cupiditate
 regum invasit, nec partem & domi-
 nium suum depulsi in imperio expartant;
 imbia pertinacit & inobedientie episcopi
 tam compulsionem exhibere; quod si sancto
 Petro, & eas vicario lege christiana vel
 fubici, & illi aut regno cedere aut serviliter
 fonderit fubiesit, que verba omnia mal-
 titudo collaudans tam pro partis conser-
 vatione, quam pro filii prosperitate lacrimas
 & preces effudit, voce magna Kyrie eleison
 edebant. Eandem horum dno auctoritate
 & Fredericus Halberstadensis, & Henricus
 Parthenurbensis episcopi vespilij Me-
 topolitani prolatis apolice fe dedunt obedi-
 entiam, quorum commissis apolice nihilominus

ANNO
CMLXXI
1107.

minus iudicio referantur, fuis officii fuitan-
 tum suspensio, & si ab ecclesiis quibus
 quocumque modo preterant bonum tellimo-

A. 1105.

Concilli hujus omnia ferme ignota sunt,
 præter nomen, quod servavit nobis ve-
 tus, & auctoris narrationis hujusmodi cella-
 tionis abbatis sancti Martini Torontensis
 in psicleg, Dacherii to. 1. pag. 913. non
 editi. Hæc igitur auctor illic: *Domine Ma-
 gnifier Mogunt archiepiscopus ad concilium
 generaliter mandatis aliis obiter. Inter
 alios nominatim convocavit Odonem abba-*

tem S. Martini Torontensis. Cumque exire-
 de admirant, quid de concilio nobis refer-
 re autem & fustis expeditur, & ex-
 ce autem abbas Cantuariensis filii episcopi-
 patum eum fuisse electum, & fuis magis
 archiepiscopo, & compromissarius episcopi
 confiteretur. Hæc tantum de concilio
 aliis minime cognito.

AD CONCILIIUM FLORENTINUM

In quo Florentini episcopi opinio de ordo jam Antichristi reproboratur.

Anno 1105. celebratum

ADDITIO.

A. 1105.

Concilli hujus meminit quidem Labbeus,
 sed cum historice telles minus idoneus,
 utpote recentissimus, affert; lico ex anti-
 quis scripturis res tota hie tradenda est.
 Iste ego narrationem hæc instituit Pandulphus
 papa in Tulliana apud Florentiam conscrip-
 sit.

celebravit, in quo cum episcopo loci de Anti-
 chrisia, ipius non nam dicitur, fuis dicitur
 tantum esse, sed frequentia populi qui ad au-
 dendum remissionem hinc tunc conflant (for-
 te confestim) unanimitatem confecerat
 nec concilium finem, nec disputatio delibera-
 tionem fupjicit.

CONVENTUS MOGUNTINUS

Quo Henricus III. imperator imperia & regna privat.

Anno 1105. & 1106. habitus.

A. 1105. & 1106.

Conventus hujus ætla pro suo more in mal-
 ta sui destructa ad Uffergens episcopi Lub-
 re. Repertæ illæ pæoneum fuis forte
 lista Saxone Eccardi, qui ad annum 1106. ita
 scribit.

manibus membris etiam ipsius capitis ossa,
 Wicberti scilicet dicitur, pæoneum, de sepulchro
 furo, quod per VII. annos in ecclesia Raven-
 nensis possidebatur, propi fecerat, audiverit
 que esse instituta adulari decreverat. Ude
 in tantum subito divinis legibus lites effec-
 tus, ut pseudopiscopus concilio advertebat ap-
 ecclies eliminaretur, poraque ordinariis
 que ad generalem audientiam ab officio fust
 penderetur. Imperator intercepit scripsit
 & multus esse, & de peccatis suis di-
 cibus filii talia evensit, interea quæ in malis
 te peora a principibus fusa, rogabat ep-
 piscopus Siprentem fe de castello, quo ma-
 abata Moguntiam prefertur, lico con-
 sio eius, & magnitudine regni causa salu-
 rum promittit, regna, & castella, que o-
 prima, & multitudinis habebat, filio tradi-
 tum, ut saltem filii predis ad usus necessa-
 ritatem impeteret. Episcopus vero in Nasale
 sancti Joannis Evangelicæ Moguntiam ven-
 nit, ibique ipse, & Robertus Wirceburgen-
 sis episcopus decem unclionum ordinem a Kæ-
 tharico archiepiscopo acceperunt, & post mi-
 rum, folemnia curia que audierat, regi &
 propriis principibus enarravit. Sed principes
 convenerunt tantumtum vulgi, patris po-
 tatis,

et sic præ-

ANNO
CHRISTII
1105.
1106.

tus, quam filii patri favore solentis, in Glo-
lembenii illi. Kal. jan. occurrit, ubi
penitentiam impetrali circumstantiis
cilio ad extenuandum, & satisfactoris
indignationem perdunt; qui filio regem tra-
dunt, acqum pedibus provolunt, prin-
cipis legato fedi apud. viciam & abfolu-
tissimum dampni presertim, continens se multo
tempore anathematizatum esse a papa Hi-
debrando, & iniuste super eum Wichartum
conditum, & suis temporibus repubblicam
esse restitutam, & eorum quos tibi ubi
locerat confidit esse, excepto, quod idola
non adorare. Cardinalis autem qui insula-
ta ad hac facta convenerat, sit se inpa-
tata mala in regno, nisi perperata, ab-
sente apostolico nullo-modo (suscipere). Rex
autem deponit pater cum principibus Mo-
guntinum revertitur, & propter regalia We-
rum, qui fuit consiliarius patris, & omni-
um teulerum conficius, Hameletii militi,
nurs animus fuit, & dicit, nequamquam
hunc in vigilia Epiphaniæ, quæ tunc
habebat archiepiscopus, & omni clero & po-
pulo honorifice suscipitur. Quæ coram
principibus archiepiscopo regi tradit im-
precans, ut si non iustus regni quæsitus
& ecclesiæ dicit desiderat, & daret, ut
sicut patri suo eveniret. Hoc odine He-
nricus illius nominis V. primus a patre,
deinde ab universis Germanie principibus, in
quoque legatis per manus impositionem car-
tholicæ confirmatus, acceptis tam ab epis-
copis, quam laicis, jura mortem patri
erantibus regnavit, usque LXXXII. loco ab
Augusto. L. regni, patri. (ii) anno, ab urbe
condita anno MDCCCCLIX. ab origine mun-
di VMVILIII. Dominice vero incarnationis
MCV. anno. Delatis igitur
cunctisque totæ Germaniæ optimatibus &
prelatis, omnique clero, & populo lega-
tionibus Romana sedis fere ecclesiarum
regni regni commaculatione diffusa, &
veterata, & contra præsertim ab univer-
sitis unanimiter promissa, placuit tum regi,
quam primoribus ad sanctam Romanam
ecclesiæ tantos ac tales a patribus illi
votiis transmitti, quos & obsequiosissime
responsum reddere, & de iactis (agaciter in-
vestigare, ac per omnia utilissima ecclesia-
sticis sapienter consulere sine lachrya. Separa-
tium in hoc opere vultus deum Deum
& lætulum veneratone indigni a Loharingia
Bruno Trevisanis, a Saxonia Heinricus Ma-
gno, & ab Orientali Franconia Eber-
hardus Ebfartensis, strenge delegatos pro-
fiteri, ab Alamannia Gebhardus Constan-
tensis episcopus, alique nonnulli præfere-
ri, quæcque omnes nobilitate de iactis
professionis, iuste percipiunt inter cætera
susceptant mandata, ut si fieri possit per il-
los imperata. Donum apostolici calispinos
paribus exhibetur presentia

Adia conquisitor, sermone defensor, ad Lau-
dicium Francorum regem, cui tunc in hislo-
ria de arduis illius & regni, & manu fi-
litis, a quo deturbatur, insignis pro se narra-
tionis expos. Hic vero legit, a quamquam &
alibi extant, de hisque fuit, Henricus regis
Henricus regis. CCXIV. CCXV.
CCXVII.

EPISTOLA HENRICI IMPERATORIS AD FILIUM.

Paratum se ad obsequium S. R. E. præfatoris,
Henricus miles, ut iniquis patri factis
reparet.

Henricus Dei gratia Rom. imperator fili suo.

Sic non debita & paternæ affectione tra-
hassis, qualiter deberes, libenter te cum
patre loquerer, & paternæ tibi
mandarem. Verum quod longe alius quam
patrem affectionis & humanitatis circa nos
habes, quæ quædam, & paternam alter
tecum loqui veli alius mandare, (vult)
quod ipse manifesta fieri veritas ha-
bet. Tu itaque ipse dicit, fisci facti tu
sunt, & quæstus, & securus
per perisus, & honoris nostri afflicto-
ne devotiois gratiam, nos ducere Mogun-
tium coram principibus, & inter nos se-
cundissime reddere quæcque vellemus. Hæc
fidelis cum tecum caritative & indubitan-
ter ascendemus, contra datam fidem apud
Bingam nos cepisti, ubi nec patrem, hæc ma-
gis, nec patris auctoritatem & iustitiam, cum ad
pedes tuos, aliorumque provolvebaris, ut
movit, qui nos caperes, & captem mor-
tibus inimicis ad illudendum & culdissimum
de tradere; ubi omni genere contumaciam, &
inimicitiam, omnibus famulis fervere
ad ipsum articulum mortis. Etiam captivi-
tatem etiam abhulisti nobis episcopos, &
quædam de honore regni, portuisti, & præ-
dica nostra, & ipsam interit. In capite
vero quæcquid refiduum erat etiam læncæ
& chlyandem, & omnia regalia iungam,
ubi, & timor nostri, ut bene fici, & omne
ferme chlyandem, cum ut utum
tenentis, via reddita ipsa vita. Cum hoc tibi
de nobis non sufficeret, postea semper
obsequio sumus omnibus modis, quibus
non potuisti, persequi, nec cessasti ut
pateris, ut de regno expelleres. Verum
non satis mirari possumus qua ratione, vel
occasione hoc iam obtinere facis, cum de
papæ, & de Romana ecclesiæ tibi nulla re-
quæ sit occasio. Nunc itaque nuncio domi-
no papæ, & Romane ecclesiæ, te presente
obedire patri fuis, omnem debitam rever-
entiam, & obedientiam tibi præfatoris
& imperatoris exhibere, & consilio principum
& spirituales patri nostri Cluniacensis abbat-
tis, aliorumque religiosorum virorum de sta-
tute, & honore regni libentissime ad-
dere. Rogamus te ergo pro honore regni,
tuæ, & paternæ devotione, & pe-
sederit Romanam pontificis, & Romane
ecclesiæ, ut de injuria nobis illata, & de
his, quæ nobis vi & iniuste abhulisti iustitiam,
laciæ, & nec non etiam rogamus, ut

ANNO
CHRISTII
1105.
1106.

ANNO
CHRISTII
1105.
1106.

cum nihil rationis tibi sit quare nos persequi-
mur, nisi & fides nostris edis inflata-
re, immo pernitias nos pacifice de quæ-
stione, ut integre & cum tranquillitate pos-
sumus omnia (supradicta) peragere. Recognos-
ce etiam & tecum cogita, quod Deus ju-
der julias est, qui commulsum carum no-
stram, & eius vindicta & iudicia sunt velut
abyssus multa; quod quæcumque super
afflictione & infirmitate nostro gloriæ, &
super gravitate nostram te extolias, for-
titan de fide facta fia inter me, & te tu,
quæ gratuita misericordia alius jam desit-
vit, intercedere iustitia, quam tu ipse cog-
ites & disponas; quod si nulla alia causa
revertentis fuis intercedere, & non
tu apud te iustitiam consequi possimas, vel
perfectissimum impetu edis, Romanum pon-
tificem, sanctam & universalem fedem Roma-
næ & ecclesiæ appellamus.

EPISTOLA HENRICI IMPERATORIS AD PASCHALEM PONTIFICEM.

Sic illa inter nos pax esse, & concordia,
quæ inter nos totosque & pax fieri in-
concedimus, quæ quæstus, & securus
& Nicolaus, viros catholicos & religio-
sus, Romanos pontificis, plena caritate &
integra vigili devotio, mandarem tibi
quodquid filius patri. De illis illis, expostor-
& cognoscere desiderantes, si in bene-
placito Dei sit nos caritative & amabili-
ter posse venire, & ecclesiæ suam no-
stris temporibus nostro labore, ipse coope-
rante, in statum redire unitatis possit. Hoc
quoque jam dudum, teile Deo, desideravi-
mus, si cognita coram nimia austeritate,
quæ in Romana erat ecclesiæ, non arte
viam esse nobis vel competens, eos de hac
causa convenire, quod magis videbatur nos
persequi odium & indignatione, quam zelo
iusticie, vel etiam quam reverentia, & pro-
fiteri, dulcedine caritatis ad profectum ecclesiæ.
Effusus itaque probat, quod cum ipse regem
hereditario jure nobis collatam, tempore re-
ligiosorum virorum Romanum pontificem
pacifice dicit a nobis possidisse contra nos
edem commovere, & armare, inter multa
est ora strages populorum, tam corporum,
quam etiam, quod magis dolendum est, ani-
marum. Hic quomodo nos quædam ad nos
affestote dileximus, ut eum utque ad solam
regni nostri exaltationem, eodem veneno in-
fectus, consilio quondam perfidissimum &
pertraherent nos ad hoc, ut nos, quædam
nos, postpositis omnibus sacramentis, quibus
fide nobis obligaverat, posthabita omni
fide & iustitia, tantum ut bona ecclesiæ,
& regi libere valeat perdere, rapere, & in-
te re dividere.

EPISTOLA HENRICI IMPERATORIS AD DOMVICUM REGEM FRANCORUM.

Quando a filio suo Henrico rege depositus est.
Nriæ Rôm. Imp. Augustus Ludovicus
regi Francorum coronæ fidi & pro-
Concilior. Supplem. Tom. II.

persequitur invidiam obsequans.
Principis iustitiam, & omnium, in qui-
bus post Deum operamus, amicum nostrorum
ut fidelissimum, & primum & precipuum nos-
trum inter omnes excepti qui consuevit, & de-
plorare calamitates, & omnes miseria nos
necessarium duxi, & etiam quibus vestris
primatum, si liceret salva majestate imperii;
nam quidem quod non solam nobis, sed
etiam totius christianæ profusionis homini-
bus gravissimum & intolerabile arbitror,
quod de illa apostolica fede, & utique
ut memoriam nostram, & nos, ut nos
solus consolationis, dulcedinis, & salutationis
animarum oriebatur, modo perfectioem
& communicationis, & omne perditionis flagellum
in nos, & in nos, & nos, & nos, & nos,
modum servare, rames ut fatissit soluta-
ti, indifferere nos voluntas fuis inter-
perantia adeo utque mane abusi fuit in me,
ut nec Deum, nec quid aut quantum mali
mihi preponere pensantes, & se & per
vix omnimodo invenitur in me, cum
omnem obedientiam, & omnem debitam
subjectionem, & omnia consilia, & omnia
fedi, si tamen reverentia & honoribus
sicut antecessoribus meis ab apostolica fede
exhiberetur & mihi. Quid autem incendere
ad opportunitatem desiderabo vos, si quædam
de optati colloqui copiam Deo
desidero? In hac vigili perfectioem & odii
sui inflammatione, cum parum viderent fe
proficere, contra ipsum sui nature labo-
rantes, quod sine maximo cordis dolore
fide multas lachryis non valeo, & quod
dicitur, velachementi contentio, siam me,
inquam, Abbas dilectissimum, nos so-
lum contra me animaverunt, fed etiam
tamto farca armaverunt, ut in primis con-
tra fidem, & sacramentum, quod ut mihi
Dominus meo, & sagittis meo, & sagittis
debet, & episcopos, & abbates meo depone-
rent, inimicos & persecutores meo labi-
fuerunt, ad ultimum, quod maxime vel
inimicum, & in potest, vellet, &
non credi, omnem naturam astutum abjec-
tionis, in salutem & animarum ascensum
desunt, post ipsorum habere, quocumque modo
vel frastu illi bene certant, & quædam
nie fuis summan abipertit. In hac anti
mili qui machinatione cum esse in pace,
& in illa qum fatris meo fecuritate, & in ipsi-
mum, & in nos, & in nos, & in nos,
in locum, qui Consuetudina dicitur, ad col-
locum evocavit me, quasi de communi fa-
lore & honore illius tractaturam cum patre.
Que ut si illi bene certant, & quædam
infructuos dolere cordis mei ad pedes fa-
proci, admonens, & obediens pro Deum,
per fidem, per salutem animæ, ut si
non peccatis mens, & quædam, & deo,
de me ipse nullam maculam coacquerent
amari, honori, & nominis fuis, quod cupit
pari vindictam illam esse nulla Divine
legis usquam contrae factio. Ad ille jam
lactere, imo miserere institutus ad mil-
tiam, quam amabilem & execrabile fuis
corpis detestari, prociens & ipse ad
pedes meos, & preteritis cepit reniam
precar in reliquum, ut ut Dominus, ut patri
illius, cum fide & veritate per omnia te

ANNO
CHRISTII
1105.
1106.

Dedit
Martino.
VII. Ver.
Moth. pag.
450. Ex
Missi. Ge-
minali s.
Prati.

I. QUI ab hac hora investituram episcopalem, seu aliquam spiritualem dignitatem a laicali manu susceperit, si ordinatus fuerit, deponatur, simul & ordinatur ejus.

II. Decani quos nos vocamus archipresbyteros, nisi adepto presbyteratu ordine, non sint: si autem fuerint beneficii, & dignitate priventur, quoque ordinem adipiscantur, & tunc, si digni sunt, restituantur.

III. Archidiaconi, nisi adepto diaconatu ordine, non sint: si autem non fuerint, secundum sententiam de Archipresbyteris deum iudicatur.

IV. De uxoriatis, sacerdotibus, si ve concubinariis, nisi cessaverint, ut ab al-

In hoc pariter concilio agitata sit est de ceteris S. Dionysii de Nonogeno, quam a Cluniacensibus sibi usurpantem contendentibus S. Petri Carotenis monachi. Cautum fore fecerunt Cluniacenses, ut Patrum in epistola LXXI. ad Hugonem Cluniacensem testatur. Hac etiam permittit quo anonymus in historia brevi episcoporum Viridunensium in Dacher. Spiegel. to. II. pag. 147. nov. edit. tradit, his verbis: *Interim Pafchalis papa Trecat Ernicia synodum tenuit, ubi inter alia cum ageretur de Gubertiniis, frater dicitur Richardum Viridunensem, qui se tradidit regis curie, & nos tradidit cum Sertana, inde archiepiscopo Treverorum, a iustis quo denuntiavit eum excommunicatum.*

Denique de concilio hoc Trecensi formam fecisse credo Lanberum Arrebatensem episcopum in epistola ad Pafchalem papam legenda in codice epistolatum ejus num. 135. vulgato a Baluzo Miscellan. to. V. pag. 366. In ea etenim hac leguntur de concilio

tari moventur, simul & de choro segregantur, precipiendo mandatum. Quod nec tunc cessaverint, procul a liminibus ecclesie accentur, nec ipsa laicali communione fruatur. Idem quoque de diaconi bus statuuntur.

Canonem alium exhibet Pafchalis in epistola XLIX. ad abbatem S. Pontii.

Nos vero in concilio quod apud Trekas celebravimus, sanctorum Patrum decreta sequentes tam episcopis, quam abbatibus & clericis ceteris interdiximus, nec ulterius excommunicatos vel interdictos ab alio in sua parochia recipere.

Trecensi. De Parochianis nostris (ecclesie Arrebatensis subdita) circa cellam S. Martini commeneribus causa habita fuit in Trecensi concilio precepto vestro coram cardinalibus, & episcopis Martini & Ambianensibus, Pafchalis, aliisque religiosi & sancti viri perlusit, & sibi ab eis iudicatum fuit ut presbyter S. Martini in dicto sancto Pafchalis, Pafchalis, & de Noale Domini, qui nullam curam per episcopum gerit in populo, predicet parochianis sacramenta corporis & sanguinis Domini nequaquam dare pronuntiet, nisi oblationem eorum suscipiat. Per eosdem autem dies amos, si quis spontaneum oblationem ei conferre voluerit, non excommunicatus, si tamen excommunicatus non fuerit. Sed de iudicium est, ut presbyter S. Mariae matris ecclesie, qui curam eorum per episcopum gerit, & confiteatur suscipiat, & eorum parochianum sollicitudinem gerat, sacramenta eorum corporis & sanguinis Domini in diebus presbiteris eisdem parochianis tradat, &c.

LIN.

EXHIBIT.
CHR. L. V.
PAG. 153.
4p.

In qua lis quadam de ecclesie possessione a quo iure abstulatur,
Anno 1107. habita.

IN offerendis synodis Diocesanis quantum alio diligenter me non prelo, cur tamen habeat preteritum non duarum synodis. Per eum in illa Trecensi concilio a Pafchali papa habito unio, latamque in eo iudicium restituit.

PLACITUM DE ECCLESIA S. COLUMBÆ INTER MILIDUNENSIS CANONICOS ET S. MICHAELIS MONACHOS.

IN nomine sancte & individue Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Returto preteritatum notitia pieramque dilabitu ab hominum memoria, sibi deest scriptorum copia. Res quidem græ, ubi scribentis experire non potuimus, non obhauriamus per temporum veritas, sed renovatur per legitimum mentionem. Unde pafchalis notis scribere curamus, qualiter canonice Marla Milidunensis ecclesie canonice fecerit ecclesie S. Michaelis monachis tunc temporis abbate carentibus super ecclesiam S. Columbe, quam monachi ipsi habebant a bonæ memoriæ Rainardo Lingonensi episcopo; quidem ecclesiam illam S. Columbe reverendus ipse pontifex Rainardus ad supplementum vidus statum in ecclesia S. Michaelis degentium consulat, & in synodo sua laudantibus archidiaconibus suis & decanis scriptum est inde monachis ipsi fecerat. Canonici porro lili Milidunenses videntes ecclesiam S. Michaelis pariter vacantem, tempore domini Roberti pafchalis, multique persequutionibus oppressam, nulla occasione, de ecclesia S. Columbe se investire

runt. Quam iniuriam dominus Guido abbas nosser jam in ecclesiam nostram reversus, non ferens, præsentiam domini Roberti pontificis adit, de ecclesia illa male sublara clamavit: ac venerabilis ille pontifex diem super hoc negotio iudicium denominavit in synodo sua. Venereunt itaque tam monachi quam canonici; monachi tricenariam possessionem scriptis mandantibus abique synodali proclamatione, & canonici in hac re deficientibus, iudicavit synodus debere ecclesiam illam S. Columbe abbati reddi. Itaque precipitante Deo dominus abbas Guido ecclesiam suam recepit, & ne subterfugio iudicium videretur, ex hoc in Trecensi concilio, quod in eodem anno dominus Pafchalis papa celebravit, se presentavit, & quiete ecclesiam suam reportavit. Iudicium de tricenaria possessione, per quod ipsam ecclesiam recepit, fecerunt hi, Gallenus archidiaconus, Gamarus archidiaconus, Joceranus archidiaconus, Theodericus canonicus, Rotholdus canonicus, abbas Jararuo Divionensis cum priore suo Godofrido, abbas Robertus Molinensis, abbas Bernardus S. Johannis. Analyricus decanus non interfuit, quia abbati Guidoni testimonium prebuit de dono, & de tricenaria possessione. Jofelmus archidiaconus non interfuit, quia chartam donationis monachis scripsit, & de possessione testis erat. Adum et Lingons in synodo domini Rothardi presulis anno Domini MCVI. regnante Philippo Rege & filio eius Ludovico designato, & Guillelmo Rainardi filio comite existente nostro.

LESTATENSIS SYNODUS

A Pafchali II. Papa anno 1107. celebrata.

ILESTAT, alio nomine Lipsine locus est in diececi Cameracen. In pafchali synodo per legatos sine Gerberium abbatem & Adelm. antistitem redemit, & ab omni extractioe iude libera Pafchalis papa in eadem synodo suo constituit, ut itaque Richerini pontifex in sua sede istam finit excommunicavit in rem quoniam quæ auferre tenaret, ea Viridunens ecclesie in perpetuum confirmavit. Nec plura de isto concilio, quæ cum post viri obitum Mathildis

sibi refferret, ille nova collata pecunia priore, nisi & Lipsinensi synodo per legatos sine Gerberium abbatem & Adelm. antistitem redemit, & ab omni extractioe iude libera Pafchalis papa in eadem synodo suo constituit, ut itaque Richerini pontifex in sua sede istam finit excommunicavit in rem quoniam quæ auferre tenaret, ea Viridunens ecclesie in perpetuum confirmavit. Nec plura de isto concilio.

PLA.

PLACENTINA SYNODUS

In qua Augustinus episcopus in gratiam ecclesie admittitur esse Anno forte 1107. celebrata.

Hermannum episcopum quem multorum criminum reum ante Paschalem papam in Guastallensi anni 1106. concilio Augustinives postulareant. Quibus a pontifice auditis, suspensum illum ab officio pronunciauit, termino interim profinito kalendaram novembrii, ut fe coram pontifice pingeret. Has novembrii kalendas non quidem anno illius designatas arbitror, fed anni quatuordecim, nam ex literis Paschalis in appendice ad acta concilii Guastallensis, ubi & superius omnia cunctis, legendis, conlatis, pontificem anno fequenti die VIII. idus februarii, quo litere illa figurant, confitutum terminum adhuc expeditale: non tamen confitutum terminum expeditale. Quem episcopus hiberit ad huc ignoraturus, nisi Udalricus Bambergensis in suo codice num. CCCXXIII. versasset nobis epistolam Callistii II. pontificis, ex qua difcere licet Hermannum in gratiam ecclesie, in concilio Placentie, a Paschali habito, redidit. Scimus equidem Paschalem novembri mense anno 1106. in ea urbe epifco, ubi bullam figuravit apud Labbeum to. XII. pag. 1045. fed ex literis supra laudatis difcimus, non anno quidem 1107. inuente Hermannum causam dedidit. Quare conuenit ille in aliam Placentiam aduenisse.

CONCILIIUM AD PONTEM DE SORGA

In quo Berengerius Arausicensis episcopus confitetur. Anno 1107. habitum.

Decebat Urban. II. constitutio sua de die 1097. quibus Berengerius episcopus Arausicus ecclesie illa ad Trisulphum rediret; vterque iure id contentandis Trisulphum. Obstant igitur edictum Guillelmi Paschalis papa excommunicatum decessit pro secessu suo vixisset, & aliquoties eadem in re inuisti. Tandem exorari se permisit a clericis Arausicis, conuictis ut habitio ad pontem Sorgia a Richardo Albanensi episcopo A. S. L. cum Gualtero delecto et Arauciano, aliisque episcopis concilio ecclesie illa Arausicensi episcopo persisteret. En decretum synodali concilio, quo Berengerius S. Rufi canonicus in non fides aduenisse eadem non illud in Gallia Christianum. not. edit. tom. 1. pag. 132. appen.

In nomine sancte, & Individue Trinitatis. Notum fit omnibus tam futuris, quam presentibus, quod Arausicensis clerici perferentiam Domini papa Paschalis humiliter adiecerunt, & ut ecclesiam Araucianam a communioue Trisulphi, cui pro necessitate temporum fuerat conuicta, liberarent, & cessante tandem necessitate, & gratia divina, superueniente, eis proprium episcopum donarent, eum rogauerunt. Quorum precibus

chalis aduenisse Placentiam referendus est, ac fequenti forte anno in suo ex Gallia redita eo occurrit. Ut res se habebat, Placentiam conuenit, seu concilium habemus ex epistola fequenti Callisti Papa.

CALLISTI II. PAPAE EPISTOLA

Ad E. (a) Salinburgensem archiepiscopum (b) hinc Episcopus fratrum Sororum Dei, generalis fratris E. Salinburgensis archiepiscopo saluarem & apostolicam benedictionem.

Rater ille presentialiter lauro, A. presbyter, apollonio, fedis elementari adiens, & Augustino episcopo retulit ordinatum, cum idem episcopus praedecessore nostro sanctae memorie Paschale papa Romane fuisset ecclesie in gratiam in concilio celebratae Placentie consecutus. Quia ergo misericordiam plura potentibus indulgentiam negare non conuenit, si postulatione eius veritate nititur ratione, ipsum in ordine suo & recipias & facerdotalis officii ministerio sine inquietudine fungi concedas. Datum Laterani VIII. kalendi. Februarii.

CONCILIIUM AD PONTEM DE SORGA

In quo Berengerius Arausicensis episcopus confitetur. Anno 1107. habitum.

Domini papa Paschalis mones, Richardo Albanensi episcopo, argue suo vicario precepit, quatenus quando conuenit episcoporum apud pontem de Sorgia haberet, Araucianensium metropolitam cum suis suffraganeis, & Vivariensem episcopum de hac re conluleret; & quicquid ipsi de hac re laudarent, ipse faceret. Secundum igitur Domini papae preceptum, atque metropolitani Araucianensium, & tuorum suffraganeorum, Vivariensisque episcopi consilium, predictus Albanensis episcopus Araucianensis ecclesie causam definiti, & Araucianibus clericis illud propositum episcopo liberarente transdidit. Et itaque auctoritate iustitiae, & canonica ratione manii elegerunt Berengerium viram ferentem, moribus & reate satis ornatum, S. Rufi canonicum, in presentia Albanensis episcopi, & Ghibelini Aracianensis archiepiscopi, & Leodegarii Vivariensis episcopi, & Leberti abbatis S. Rufi, omniumque episcoporum & clericorum, & Iacobum, qui ibidem aderant, assentiente Geraldino Ahenario Arauciae principe, cum totius populi Araucianensis concione. Ego Richardus Albanensis episcopus signavi. Ego Ghibelini Aracianensis archiepiscopus signavi.

Abertus Avenionensis episcopus laudavim. A. bertus abbas S. Rufi laudavi.

AD LAUSDUNENSE CONCILIIUM

A Girardo Engolismensi anno 1109. habitum

A D D I T I O.

Pater duo illa decreta, alterum pro monachis Terracincensibus, aliud vero pro monachis Majori monasterii, que in Laudunensi hoc concilio statuta exhibet Lebertus, confirmata esse vixim in hac epistola synodo donatus quendam facta monachi S. Nicolai de Godegrovilla ecclesie S. Medardi de Dolon pro monachis. Nunciatum urbi, quomodo canonicus quidam Berengius S. Augustini profectus tenebat. Et dominicus infirmum, quod in eodem concilio lectum & confirmatum accepimus ex Martine Antidot. to. I. pag. 318. Atque vixim illud profectum, animaduersum, quod cum eodem Martine vixim illud succedere, eius vixim instrumentum, qua ecclesie illius canonicus non ecclesiam nunciamus, sed, si poterit abbatem eiusdem monasterii Gualterum Aracianensem tradant; qua ex infirmum de Godegrovilla Laudunensi concilio die XV. kal. novembrii anni 1109. conuixim.

PRAECEPTUM BENEDICTI EPISCOPI

Nunciatum de ecclesia S. Medardi de Dolon, quomodo donat Majori monasterio.

An. 1109.

In nomine sancte & individue Trinitatis. Ego Benedictus Nannetensium episcopus confituit in ecclesia S. Medardi de Dolon, qua est prope monia urbis Nannetice, quod ad dam canonicos, ad seruendum ibi Deo, secundum regulam S. Augustini. Sed haec conuicta semper & volutate nonnullis in parvo tempore canonice habent capitulum monasterii miserabiliter destituit. Quod cum ego vidissem, in capitulum eorum aliquoties venissem, eos de correctione sui communi: & cum nec fe proficerent, ad altimum etiam comminatus fin ea, nil fe corrigenter, meos ab ecclesia enisur, & alios ferentem de Dei feruicium immisurum. Illi autem nec fe, corrigentes, & res loci per

fe posse destituti diffidentes, & hoc etiam afirmantes, tandem assensuerunt ad abbatem S. Nicolai Andegavensis, dicentes fe velle fieri monachos, & locum S. Medardi ei & eius monachis subdituros. Quod cum ad me perlatum esset, & advocatis eius requisitum fe fe fecissent, & respondissent rem ita fe habere. Ego autem, inquam, illi ecclesie prodibere. Misi itaque ad venerabilem abbatem Majoris monasterii, monachum Willelmum, mandavi ei, quod illum ecclesiam decem fe beatu Martino, & eius monasterio conuictum. Unde ille accepto consilio, transfudit ad me duos fe monachos eius, domnum Willelmum priorem, & domnum Milosem. Presentibus igitur, & concedentibus archidiaconis nostris Rivalionis, & Gaurido, & Marcuio de sancto Petro, de quo illa ecclesia mouebat fecerunt secularium potestatem, qui eam in manu nostra reliquerat, fed beato Martino & monachis eius, in manu domni Willelmi prioris, ecclesiam illam cum omnibus ad eam pertinentibus, salva iustitia & auctoritate nostra canonica reuerentia. Haec domus interierunt Rivalionis, & Gauridos archidiaconi Nannetensis, & Petrus caenor. De monachis Willelmi prior, Milo, Guarinus de Fundata, & Gilduinus filius Gilonis. Pars pro tempore, domus Girardus legatus apostolicus sedis celebrans concilium Laudun. ubi & ego interfui; & in eius praesentia confirmari praefatum domnum, ipso mihi inde magnas gratias referentem. Haec domus capitulum monasterii fedis abbati Willelmo, ubi interferent praesentibus, & videntes de monachis eius, Willelmum prior, Andream, Gomas, Milo, Gium, & Frostrum prior Tarenti.

Actum anno Domine Incarnat. MCIX. Idid. III. & regnante in Francia rege Lu. dudico.

AD FLORIACENSE CONCILIIUM

Anno 1110. celebratum

A D D I T I O.

An. 1110.

Ex die fe mense, quo Floriacense concilium esse habitum, difturus sequentes literas, quae ex Baluini Miftrian. t. V. pag. 351. deprehenduntur, necesse monachis abbatem tradidit, ut ad concilium datus fuisset. Quae de causa, ut ad acta ejusdem concilii spectant, hic recito.

Lambertus Dei misericordia Atrabatenis episcopus dilectus in Christo frater F. Abbatis, ipficuti ambulare, & deficienda carnis non Concilior. Supplem. Tom. II.

perficere, fed quo illi precepto Deo cogitare semper & facere.

Cum literas nostras nuper tibi miserimus, quibus te ad obediendum illi precepto, qui tenus in quinta praertera feria ad nos venire, & necundum venissem, nec quare nos venire mandasti, non licuit habere quae portamus dilectus in Christo res, & ex tibi auctoritate praefatus concilium percipimus, quatenus, remora omni occasione, in instanti

1) nique punitentis suis, militiam, & ca-
1) lra; nec ipsi regem, & regnum super his
1) iniquitatis ulterius, & privilegium foli
1) anathemate confirmante, nec poteri in-
1) quiritate prorsum. Regem becingeri &
1) honorifice suscipere, & mox predictorum
1) ipsius catholicorum coronabit, & ad re-
1) vendendum regnum cum his omnibus offi-
1) cijs suis adjuvabit. Si dominus papa
1) hac regi non adimplebit, ego Petrus
1) Leonis iuro, quod cum tua potentia mea
1) tenebo me ad dominum regem, obides
1) autem, nisi effugerit, reddemus altero die
1) post coronationem regis. Si regem papam
1) remanente, ut non coronetur, similiter
1) reddemus. Die dominico cum rex ad pro-
1) fessionem venerit, obides dabo Gracianum
1) filium meum, & filium Wynonis. Si
1) mei, vel filium fortiter neco, si cum habe-
1) re poterio. Hac tunc sacramenta. Ego
1) Petrus Leonis iuro vobis, quia dominus
1) papa proximo die dominico adimplebit re-
1) gi quod in charta conventionis scriptum
1) est. Hac tunc sacramenta et nota parte.
1) Ego comes Hermannus, ego comes Goth-
1) fridus, ego Hieronymus, ego Volkmannus,
1) ego Adalbertus, ego Henricus, ego Ger-
1) molus rex proxima IV. vel V. feria illi
1) principes iurare faciet, & obides dabo,
1) sicut in charta conventionis scriptum est,
1) & sic observant principes dominum pa-
1) pae, si dominus papa proximo die domi-
1) nico sic adimplebit regi per omnia. Si
1) cut in charta conventionis scriptum est.
1) Cum ego supradictas promissiones indi-
1) cendi, scilicet ut cum iustitia, & aequali-
1) tate promissioni mihi conventionem firma-
1) ret, universis et in faciem rebellibus, &
1) decreto suo plenam libertatem concessisset,
1) scilicet episcopis, abbatibus tam suis,
1) quam nostris, & omnibus ecclesie filiis
1) hoc, si salva pace ecclesie dei poteri, pri-
1) vilegium profectum, & ad usum ad obedi-
1) deturum nullam ecclesiarum Dei disturba-
1) tionem ex nostro vello procedere, in can-
1) dorum altissimi oculis & auribus hoc de-
1) cretum promissum.

PRIVILEGIUM PASCHALIS PAPE

Quod dedit Henricus IV.

Paschalis episcopus, fervens servorum Dei,
dilectio filio Henrico regi, equique con-
cordioribus. Et divine legis institutione fan-
ctum & sacris canonibus interdictum est, ne
descedens curia secularibus occupetur, nec
ad contumaciam, nisi aut pro damnatis ex-
tendatur, aut pro illis, qui iniuriam patien-

1) tur, accendant. Nunc & apostolus Paulus
1) *secularis*, inquit, *iudex vi habetur, con-*
1) *templentis, qui sunt iustos vos, illos con-*
1) *firmate ad iudicandum.* In regni autem vestri
1) partibus episcopi, vel abates adeo divitiis
1) secularibus occupantur, ut contumacia ad-
1) dide frequentare, & militiam exercere cogan-
1) tur. Quae nimium aut raro, aut nunquam
1) sine rapinis, facinosis, incendiis aut homi-
1) cidis exhibent. Militari aliarum militum ca-
1) ritate facti sunt, quoniam civitates, ducatus,
1) marchias, monasteria, curtes & cetera a re-
1) gibus accipiunt, nunc & mox ecclesie in-
1) solvabilis iniuriarum, vel ipsi episcopi, vel
1) de consecratione accipiunt, nisi prius per
1) manum regiam investiturum. Quae causa &
1) fimoniaci heresis pravitatis, & ambitio non-
1) quamquam prevaluit tantis, ut nulli ecclesie
1) pramissi, episcoporum, cathedrae invaderentur,
1) aliquando & viliis episcopis investiti sunt.
1) His & aliis plurimis malis, quae per investi-
1) tum cum plerumque contigerunt, praedecessores
1) nostri Gregorius VII. & Urbanus II. felice
1) memorie pontifices, excitati, collectis frequen-
1) ter episcopalis consiliis, inventuras illas
1) manus laice damnaverunt, & sic illi clerico-
1) rum per cum obtinuerunt libertatem. Inve-
1) nientes, datores quaque communionis pe-
1) dentes esse censuerunt, iuxta illud apostoli-
1) canum canonum capitulum, quod ita ha-
1) bet. *Si quis episcopus, secularibus beneficiis
1) usus, per ipsos capitulum habere vol-
1) untatis, deponatur & segregetur, omnique,
1) qui illi communicaverit.* Porro ecclesiam cum
1) oblationibus, & hereditariis possessionibus,
1) quae ad regnum manifeste non pertinet, nec
1) liberas manifeste decernimus, sicut in die-
1) coronationis tuae omnipotentis Domino in
1) conspectu totius ecclesie promissum. Oporet
1) episcopos curia secularibus expeditione carere,
1) sicutur agere populi, nec ecclesiam laice
1) abesse divites. Ipse, iuxta Paulum apostolum,
1) privilegium, tanquam carionem reddatur pro
1) animabus eorum. Itaque vobis suis frequen-
1) tes, & nos carum sententiam episcopali concilio
1) confirmamus. Tibi itaque, filii charis-
1) sime Henric rex, & nunc per officium no-
1) strum Dei gratia Romanorum imperatoris
1) & regno regalia illa dimittenda praejucimus,
1) quae ad regnum tempore Caroli & Lu-
1) dovici, Henrici, & ceterorum praedecesso-
1) rum tuorum manifeste pertinet. Intendimus
1) enim, & sub distictis anathematis
1) prohibemus, nequi episcoporum, vobis ab-
1) baream, vel praesentium vel futurorum eadem
1) regalia invadant, & civitates, ducatus,
1) marchias, comitatus, monasteria, thesauros,
1) mercatum, advocatias regni, iura certiorum,
1) & ceterum, quae manifeste regni e-
1) rant, cum punitentis suis, militiam & ca-
1) lra regis, nec te desceperis nisi per gratiam
1) Regis de ipsis regalibus introituras. Sed
1) nos poteris noliter licet, qui pot non in
1) apostolica fide succederit, aut te, aut re-
1) gnum super hoc inquirere negotio.

Hec est conventio inter dominum pa-
pam Paschalem, & imperatorem Henricum
cum de consecratione conservanda Henrici
& privilegio: Dominus papa Paschalis con-
cedit domino regi Henrico & regno eius
privilegium foli anathemate continen-

1) bit, & corroborabit, episcopi vel abbat
1) libere clerico finimonia affligi regis, quod
1) dominus papa Paschalis in vigilia investiturae
1) Episcopi. autem vel abbas a rege investitur
1) libere accipit consecrationem ab episcopi.
1) ad quem pertinet. Si quis vero clerico &
1) populo eligatur, nisi a rege investitur, a
1) nimo consecratur, & archiepiscopi, & episcopi,
1) libertatem habeat consecrandi episcopi-
1) pos a rege investitur. Super his dominus
1) papa non inquirat hereticus neque.
1) eius regnum & imperium.
1) Illud est sacramentum, per quod confir-
1) mata est inter papam Paschalem & imperatorem
1) superius praefcripta conventio.
1) Dominus papa Paschalis non inquirat
1) dominum regem Henricum, neque eius re-
1) gnum de investitura episcopatum, & abbatum
1) pramissi, nec de iniuria facta, & suis
1) in persona, & bonis, neque aliquo ma-
1) lum reddet sibi vel alicui personae pro hac
1) causa, & penitus in personam Henrici regis
1) nunquam amelia ponit, nec remanet in
1) domino papa, quin coronetur, sicut in oc-
1) cidio continetur, & regnum & imperium offi-
1) cii sui auxilio cum tenere adjuvat pro-
1) posse suo, & hereditariis libertatibus, nisi
1) papa sine fraude & malo ingenio.
1) Illa funt nomina episcoporum & domini-
1) tium, qui ex praescripto dominum aposto-
1) lici Paschalis sacramento, quod superius
1) scriptum est, confirmaverunt amicitiam &
1) privilegium domino imperatori Henrico.
1) Petrus Portuensis episcopus, Genesius Sa-
1) bientensis episcopus, Koderberis cardinalis S.
1) Estefili, Bonificus cardinalis sancti Marci,
1) Anastasius cardinalis S. Clementis, Gregorius
1) cardinalis sanctorum apollolorum. Item Gre-
1) gorius cardinalis sancti Callisti, Johannes
1) cardinalis sanctae Potentianae, Rytus cardina-
1) lis sanctae Basilicae. Diuico cardinalis sancti
1) Martini, Dietspaldus cardinalis Johannis &
1) Pauli, Johannes diaconus sancti Petri in
1) schola graecae, Leo diaconus sancti Vitalis,
1) Alvaro diaconus sancti Sergii & Bacchi.

Hac conventio completae, & praedi-
catorum episcoporum & clericorum in manu
meo confirmata & osculo utriusque de-
to, dominus papa Paschalis in sequenti
die, scilicet III. idus aprilis, missam domini
post communionem hanc, & in mundum
altaris domino Henrico imperatori: Cor-
pus, quod sacrificandi tenet ecclesia ma-
num ex Maria Virgine, elegimus in crucis
pro redemptione generis humani, dantes
tibi, filii charissime, in remissionem peccato-
rum tuorum, & in conservacionem con-
tinendam pacis, & vere amicitiarum
meae, & regnum & sacerdotium, ut
Dominus nollet Jesus Christus, cuius hoc
corpus & sanguis est, filiter me, & te, &
regnum, & sacerdotium conservator, &
confirmator vere concors & pacis & amicitiae
in verba verba, papa exigente, in ipsa com-
munionis invicem te obsecuti sunt. His
felicitet, & gaudio duo expedito ple-
bis, Romanam civitatem reverenter, &
in argentea porta rex a domino aposto-
lico, & a toto clero cum oratione, quae
in Ordine continetur, receptus & ad in-

1) diam Romanam deducatur, & ibi expleta ora-
1) tionem secunda usque ad consecrationem apo-
1) stolicam Petri & Pauli cum levanis pri-
1) ductus & undecim die. Post haec a domino
1) papa ad altare eorundem apollolorum
1) cum immenso tripudio deducitur, & ibi
1) dem coronatur sibi ab apostolico impolita in
1) imperatorem consecratur. Domum missa
1) incipitur de resurrectione Domini, & fo-
1) lemitur celebratur, in qua ante commu-
1) nicationem filii rethimonia alicuius ecclesiae, tam
1) clericorum, quam laicorum, dominus aposto-
1) licus dominum Henrico privilegium pro-
1) pria manu dedit, in quo sibi & regno suo,
1) quod scriptum est, consecratus, & ibidem a
1) archiepiscopo confirmatus.

ITEM ALIUD PRIVILEGIUM PASCHALIS PAPE.

Quod dedit Henricus IV. imperatori, mutato proprio imperatore.

Paschalis &
Regnum vestrum &c.
Nec ab re iuro filii ad Paschalis excusa-
tionem, qui ecclesiam, & populum meum per
vestituram episcopi, episcopum Hilbertum, &
Germanonem filii restitutorum, quam de hoc ar-
bitrio ad restitutorum obediendum in pon-
tificis, & archiepiscopi, & episcoporum, & suis
episcopi, XXII. mo. editi. A. Beaugrante Ador-

CHILDEBERTI CENOMANENSIS EPISCOPI EPISTOLA.

Nunquam felicitas ad desiderium meum
fortis adverte respondere asperit, cum
quam mihi de papa, de regibus, &
manis lamenta quorundam conspicerem. Adeo
namque me, care meum, pagina tua nodis
pallens, & iniquitate, & iniquitate, &
adus primus vellem impetum responderi,
apud te esse quod non vellem regem Saxo-
num accusare, aut contra te, quod non
vires, & iniquitate, & iniquitate, &
charitatis. Inter has ergo videtur angustias,
cum nec dominum tuum ducere aff-
fessum, nec prospera amicum bonum, re-
fessum, quod dicitur Longus mecum di-
gerem pertrahit. Et imminet tandem
occasione triditae materiam natus, ita do-
mestici angustiarum interitus, ut de tribu-
latione conserui, & in mundum tibi pro
repositione silentium. Sed ecce cum
veritas aperit, & erumpit in locum ca-
vatum vigire, disciplina iustitiae, hanc
virtutum: & iniquitatis filii non respiciunt,
& livoris filii non colligunt. Cum ergo fa-
voris vel pauliper iniuriam filiorum, et
inter angustias licet respiciat, & veritas
ipsa facta, quoniam non vacat adomum, &
sicut filium motum gerimus, & deo
et quoque, quem forsitan exacerbatimus, com-
placemus. Quis fecerat regibus, quis sanda
potentia, qui prophetae relictum gentium,
cum superbia sanduarum linguarum,
aut si hae quispian fecerit, hoc ostendo
loco mihi licet praetere. Quae singula fa-
cili tam copiose, et luculentius explana,
& tam sollemnibus, et voce lacrimis com-
plorati, ut carum me quoque rivulis in-
terares, & inivium tecum caperet in quae-
las.

tas. Licet profecto, licet simul papa Pa-... acuturque non potest. Quam felicem, licet as-... papam Pascalem, qui gradus ac nominis... si fecit obtinuit sanctitatem, ut quod e-... no ne mandaret, utque sanguinem & de-... cere, & facere non timeret. Benedictus Je-... sus Christus, qui sic nondum curiosa ca-... tra hostium inter hostium curas dereliquit, ut non eis forent avertenda, sed eorum opti-... mam provideret. Non fortuitur in Israel amor ejus; & de fortis electis spolia par-... ticipula non gauderet; Dum Josa, per-... vicillibile militum, & virtuosus nobis... lis in exercite gloriolus imperium, & nocturne caliginis abiecit facilitatem, &... de virtus nobiliter referat victrix turba... theorum. Sed quomodo invidiosus est &... in maligno, & amaritudinis nimis est &... livoris in plebe, puto non deicit qui au-... dedit in hac verba prorumpere: Ecce quod... noster gloria & honore profuerit, & ad... fidera laudibus effert, & virtuosus inigni-... bus amplius, quem nec vidimus ante con-... gressum in acie tripodantem, tube clangen-... tem perferre non possit; desolationem moiti-... non tangunt; locum ubi hostias contra... legem & iura ferret, & ad extremum signa... relinqueret, detredare militiam, arma pro-... ferre, fugere & latere. Fortis athleta, qui neque in acie facere, congre-... & confidit. Et hanc vocat ad premium &... comonem? Hoc persuadere potestas igno-... ranti mihi, quem vici legatione facta non fa-... cient. De Acab nuptiam efficit Machaba-... nam. Angaris talibus, aut longe majori-... bus Christum Domini non ambigimus im-... pendendum, & ipse, qui mundo profectum... factus est & angelus eius, & virtuosus... fulsit. Nos vero, qui non filios eius pro-... fitemur (in contumelia inquam) sicut alii, &... respicis filiorum, & qui patris irro-... garetur injuria) in adiutum eius & non... depono, pro illo preteritis exponentes felice-... nus asserere. Et tanquam Herculi clavem... de manibus extorquentes, astrictiobus suis... inimicos iusticie recudamus, ut propriis... solliciti emolumentis eorum constan-... dunt, & reverentis erubescant. Utinam... autem hic patienter ad audiendum aures... non patius prebeant, sicut aderent ad... pungendum linguas suas, & excurrerent. Si... papa Paschalis pro iure, & pro patri-... pro testamento sanctorum, pro republica Jesu... Christi sponte se manibus obtulit impo-... ni, si certicum pariter ad securum, quid... factus & quid mortis perire debet? Quid... utilius proximo? Quid bonius sibi? Non-... ne sic oderat animam quam in hoc mundo... et ad vitam servare necessest? Nunquid ex... canonem Legislatoris ardeat, & major ad... prosumum locum gerat non haberi, quam... pro fratribus animam quis donaret? Quis... unquam tribuum acculavit ignem; & qui... se primum concepti in dextera, & pro mihi... te postmodum obtulit fruerendum? Quid si... postmodum colit injuria, & tanquam fu-... gient, ut a sandalorum sanguine, & civium... litate jam jacturam vitæ, & dextera... vocaret, vel ad horam, his que rogantur...

annuit, fortibus negat; cum popi exerceat, & tolerat malum, cum quod nunc exigitur... preceperit, post paululum ex indigentia... relaxavit. Paulus apud nos, evocatur legi-... & gratie predicator libere proclama-... bit, si tunc voluerit. Christus nobis nihil... prædit. Idem postmodum quod vetat, fecit... & comam nutrivit et, ex voto caput co-... quom diligenter, quom follicite patres fa-... tione in Chemicis. Nefus facit, nefici-... clant: quod miseris, quod arguis, quod... condemas. Desine, inquam, spiritualium... persequi definitione, freta timetis! Oves pa-... tris in canibus legunt, & canibus ovium... florum arguere non praesumunt; quæcum-... que neficium quo animo hant, interpret-... rant in melius. Universalis episcopus omni-... bus habet leges, & ipse refrendens. Ad... iplos vnao qui audent aspirare iudicium... Et tu homo, tu cunctis, secundum Deum pro-... plicium, leonem follicitare non metuis? Ad... idem tempus opprobria Sententia Cain... damnantur, qui paribus injurias irrogantur... Confite commilium, penitentiam age, &... concute pedibus, ostensa lingua & lacrymis... & recantatis opprobria, & iura quod... dicitur, palinodiam facit. Te ipse argue, tu... ipse sententiam iuris cum episcopo festinas... Res ecce quid fecerit? Dum episcopus orator... hitorum tenuit. Libet legere, libet hoc lo-... co rei sumam pariter & brevis verba scri-... pturæ, ut quod legitur excursus, feu fe-... lissime, feu fidelitatis perterritus, tanquam... mens occupata lectione completi. Ca-... pius est dixit exurcis christiani dum arma-... tus hostibus occurrisset. Quisquis est amul-... veritatis, fortanum argue, non Tribunal;... legem quam tolerat aligerat, abfolvit libet...

factus; quod ante refeciderat, refecit. For-... tis athleta post vulnera, post cruores fer-... tigis acerbio, & cautius postmodum idus ex-... cipere, & fortius reddere conficit. Pra-... terquam leges, & iura & scripta, nancius... fens omnia ob secreta navigavit. Hæc ius-... ticia perforatorum. Reportatur in cathedra... tudinem adverstam, humiliatiz & obedien-... tia, quod docebat, primus in se proponeret... exemplum. Egregius predicator gelabat in-... manibus gratiam, quam voca officio suis e-... rogabat universalis ecclesie, vel commenda-... di, vel commorandi, seu refrendendi quod... fecerat, seu confirmandi publicam monet, &... corantque festinant, ius, quarto, manife-... stavit. Sed igitur iura, lingua dolosa ja-... gi silentio contempere, quam viri sancti... conscientiam, quam nefcis, acculere. Tu autem... (& meum & gloria non mea, sed eius in... populi), exemplum bonum, speculum gratie,... hodi forma, & nostrorum Orphanæ saculo-... rum persona filibus, & modis dulces vo-... ces adjuuge. Age quod ius, prædica virum... constantem, discretum qui sic fugit, ut vi-... ceteret, sic vicit, ut vitios aboleret. Ira pro... subditis se proturbavit, in vinculis aut reg-... traheret vincularum ad palmam. Polce... ceteret, cogit Perivitis, & reatibus organ... per varios vocis antrax ad ritulos ejus... dulcia laudum cantica moderate. Intra fibu-... las concerpentes, canas tibias, licet quæ-... lo, & calamos qualitas obtreperet. Delli-... ciosa varietas in unum convexit sympho-... nicam. Tu ad David, & me de numero fa-... ctio succentorum. Si te per singulari-qui non... valeo, vel dum respicias in clausula, interim... plausibus potero perforare.

AD CONCILIIUM CAPUANUM

In quo Electissimus papa concilium Henrico IV. Imperatori privilegium abrogasse fertur.

Anno 1111. celebratum

ADNOTATIO CRITICA.

Concilium istud, quod ex unica Frideri-... di Leodienis epistola norum est, & re-... guntur inter apochrypha in meis ad Pa-... piam adnotatiobibus dicitur ad Henricum... dicitur in epistola accuta, sed cum... ditione Veneto-Labbeana to. XII. col. 1153... anno habet caput concilium quoddam ge-... nerale sub titulo privilegiorum, & in quo... dicitur Henrico extoritur, ad eodem Paschal... vocatur. Synodus ista exculpta est ex literis... Friderici Leodienis episcopi) & in... Mechtoldenensis datus, & in quo... ditione Monac. Marteni to. I. col. 653. in qui-... bus sacramentum vix extoritur, nulla religio... obligeat demonstratur exemplis Paschali &... latris, & temporibus; ac, cæcis inventuras...

(*) Hic forte Mabodon intelligit, & ad Ludæ Paschalis urget, quippe quem & carissimum & potestis, ut ipse pessimum de quod plurima ejus carmina testatur; addebat. MAUGUNDRA

ANNO
CHRISTI
1122.

vorum tantummodo, sed & qui Campanie viciniam loca incensuras et sicut in quibusdam illegitime adnotare. Ille enim de illo propter anonymum Calanensem & Lupum Protopriatum, qui postrema ad exordium usque sequentes facti chronici notat quatuor fuit; ille vero chronologiam suam ad hęc usque tempora deduxit, eandemque faccedens alius chronica usque ad feculum frequenter continuavit, sicut, inquam, Rousaidas Salernitanus coram tempore & in eorum scriptis, sicut Petrus diaconus in continuatione chronici Calanenſis, ac denique nihil de illo memorat Anonymus auctor chronici Beneventani apud Maronem, Antio. Ital. to. J. col. 262. legentes, qui opus ipsum cum anno 1123. claudit. Tres hi scriptores per hæc tempora vixisse creduntur, & contrarium factum cum Henrico imperatore profectum sunt; afferunt vero communi testimonio factos a Paschali cum imperatore intum in Romana synodo anni sequentis dissolutum fuisse: nãque de synodo Capuana, & de synodo præteritam

AD CONCILIUM LATERANENSE II.

In quo concilium Henrico IV. imperatori privilegium de investigatiis abrogatur.

Anno 1122. habitum

ADDITIO.

An. 1122. **C**oncilii hujus Lateranensis adhibet scribiturque, olim dum Padua agerem, in offendi in Ms. codice Barchardi saculi XII. quom sevar celebri biblot. S. Justine quod cænobium est in urbe Patruensis, quod vocatur. Cum vero Dr. Bibliothecarius thesaurum ex illis transcriberet rogasse, qua est humanitate & doctrina, benignè annuens Lucan ad me transiit apertissimum, quod cum exordia usque ad hanc partem placè lausaret. Quod scilicet hic adta concilii, non quidem ex excois, nisi cardinalis Argem, ex quibus desit Labbeus, sed ex ipis tabulis. In his vero habes collegi ca omnia que ex adis concilii hujus accepta Urspergensis, D & Malmeberiensis partim tradidit. Insuper fabrications concilii dantur in regiores & notiores, quam que representantur ab aliis. Denique Paschalis pontifex tenentis se proficitur quatuor priora, concilia, & *Concilium Arelatense*. Que sane lectio de concilio Antiocheno desit in codice Labbeo, nunquam in aliis nonnullis reprehendisse se Labbeus in prænotatione magis tabulis, & respici legitur in Urspergens. Perro ex vetustate notici codicis, qui plene concilio aqua-rit, lectiois quædam sinceritas demonstrat. Cur vero quatuor tantummodo occurramus pontificis commemorantur, facile divinaremus; utsuper intum to hac professione (va verba S. Gregorii pape I. qui ad patriarchas scribens pro-stitit. *Sicut sancti Gregorius quatuor libros, sic quatuor concilia scripsit & co-*

A generalis, in quo revocato ita primus de facta fuerit & commemorat. Quia tantum de citantur non uni vel alteri, sed tribus scriptoribus diligentissimi circa res sui temporis & locorum populioparte cogniti obstruere. Insuper si revocato ita inventuram decreto concilii Romani Capuani habilita fuit, cur polita in Romana synodo, ex istidem, qui concilio Capuano assidue debebant, patribus constante, nômpe archiepiscopus Capuano, Beneventano, Amalfitano, Regino, Ydrunino, quorum nomina extant in duplici fragmento quodam Romane synodi legibus, a me quidem, sed in fragmentis Patres illi ambigunt habere, non iam paschali factum memo a Paschali firmatum dissolventem fuerit, necante Raduamense anni quæverunt, quom Gerardus Engolmenſium concilium illud legitur, apud Paganum ad A. 1122. numero. Hisiçue mature diffidit centenas nullam esse concilium Capuano, de quo Fredericus, vel forte in eius restum Capue pro Romæ amanissimum ostantiam irregulè

Contrari me fecerit. Antiochenum concilium adhibet Paschalis, quod esse Antiochenam dedicationis non dubito. Licet enim ad Arias episcopi habitum illud con-Rat, ex eius tamen canones ab ecclesia can-tholica acceptos scimus, qua de re concilium Scheltrahem in opere de concilio Antiocheno. Car vero illud post concumenica concilia adjectis pontifex, non facie dixerim, nisi forte id ei venerit in me concilio, quod eius canones de concilii nibus episcoporum multa præscriberet, de quibus electionibus tunc diffida agitabantur.

ACTA CONCILII ECCLÆSIÆ . . .

Anno ab Incarnatione Domini MCXII. indictionis quinte, anno pontificatus D. PP. Paschalis III. mensis Martii, XV. (a) calendaris aprilis. Celebratum est concilium Romæ Lateranensis in basilica Constantiana. In quo cum D. PP. Paschalis presedisset cum archiepiscopis, & episcopis, & deus cardinalibus, & abbatibus, & varia multitudine clericorum & Latorum (b) ultima die concilii facta coram omnibus professione caritative dilecti, ne quis de hie ipse dicitur, dixit: *Amplius omnia dixerunt scripturam, scilicet scripturæ, & vocis testimonium, legem a Moysi scriptam, & a san-ctis prophetis, scripturæ IV. evangelii, & deus canonicæ epistolæ, Epistolæ Pauli apostoli, & beati Pauli apostoli, sanctas canonicas epistolæ, & universalia concilia facta IV. Evangelia, Nicænum, Ephesum, Constantinopolitanum, Chalcedonenſe, & Antio-*

ANNO
CHRISTI
1122.

non concilium & decreta sanctorum Petri, Romæ curam Pontificum, & præcepta veteris Domini mei Gregorii & beati memorie PP. Urbani. Que ipsi laudaverunt laudo, qui ipsi tenuerunt tenet, que confirmaverunt, confirmo, que deinceps daturus, que repulerunt repello, que interdixerunt interdico, que prohibuerunt prohibeo, in omnibus & per omnia, & in his singulis perseverabo.

(a) hic verbi non est, sed est in Urbe, Gregorius.

Quibus actis, quibus legatus legatus in Aquitania, & communi assensu domini pape Paschalis, totiusque concilii coram omnibus legitur, quod deinceps daturus, que repulerunt repello, quod interduxi, sed vore dedit privilegium pro liberatione capivorum & Ecclesie a domo F. Paschalis pro voluntate Henrici regis, tunc regis, & omnes in factis concilio suo. PP. congregati canonice censura & ecclesiastica auctoritate iudicio Sancti Spiritus dampnavit, & verum esse jussit, utque omnino cessaret, ne quod auctoritate & efficacitate hæreticæ pravitæ excommunicavit; & hoc idè dampnavit, quod in privilegio continetur, quod deinceps de populo (b) Quod episcopus in nomine Sancti & canonice infirmavit. Per hæc vero hæc charta proclamata est ab universis populo. Anno autem die archiepiscopi cum suis suffraganeis interfuerunt hi sunt. Patriarcha Veneticus Seneſis (c), Capuanus, Landulfus Beneventanus, Amalfitanus, Regianus, Hyduntinus, Brandinus, Caoplanus, Giordanus, & Graeci Romanensis archiepiscopi sanctæ Severine. Episcopi vero, Cælius Sabinenſis, Petrus Portuensis, Leo Holtienſis, Cono-

Præcellens, Gyraudus Engolmenſis, Guateloceus legatus pro Binaricis, & Vicenentis archiepiscopi, Rogatus Volturnensis, Guallredus Senensis, Rolandus Papuloniensis, Gregorius Teracinenſis, Gileldus Siculanus legatus pro omnibus Siculis, Gilgelmus Trojanus, (d) & alii fere episcopi, Bruno Signius, & Johannes Tullianus episcopi (e) cum eliens Romæ; quæ lecta concilio non interfuerunt. Qui postea lecta datione legitur confirmatum, & hæc eadè datione. Cardinales vero, Bonifacius tunc S. Marci, Robertus tunc S. Eusebii, Romanus tunc S. Petri, Gregorius tunc SS. Apollolorum, Benedictus tunc S. Petri, Anastasius (f) tunc S. Clementis, Ruffus (g) tunc S. Laurentii in Damaso, Johannes Thobaldus (h) tunc S. Cecilie, Divizo (i) tunc S. Martini, Thobaldus (j) tunc S. Petri, Gregorius (k) tunc S. Crisogoni, Raginerius tunc S. Petri & Marcellini, Vitalis tunc S. Basilie, Petrus (l) tunc S. Sixti, & Albericus S. Savine. Cardines cum eodè modo Romæ die concilio non interfuerunt. Postea lecta datione nefandi privilegii legitur confirmatum, & laudaverunt, Dionisius, Johannes Guadaluſus, Cælius, Thobaldus S. Andree, Leo, Gregorius, Aldo, Thobaldus, Roicemanus (n) omnes in die concilio, prædidi privilegii confirmatum concilium abbatibus innumerabilis multitudine. Ciam clericorum, quam legimus. Hæc charta dictata est a Gyraudo Engolmenſi, Leone Ollenti, Gregorio Teracinenſi, Guateloceus Sabinenſi, Roberto cardinali tunc in ditione, S. Eusebii, Gregorio tunc S. Apollolorum tunc cum communi aliorum consilio.

REMENSE CONCILIUM.

In quo causa capellorum quarundam inter monachos S. Vedasti & canonicos Arelatenses agitata est.

A Radulfo Remensi archiepiscopo circa annum 1122. celebratum.

A 1122. **C**umque de anno, in quo concilium illud convenisset, certi afferantur auctores, vix tam præcise ab anno 1121. arbitror referendum. Ea enim dicitur, in notici concilii Antiocheni ecclesie, & monachi S. Vedasti longa contentione agitata, quam ad Kal. sept. novissimas patres comprehenderunt. Tunc ad festum epiphaniæ Martini appellatum, & quidem sequenti anno quantum agnosce consuetum literarum Paschalis, quo Lateran. VI. kal. aprilis facta sunt, concilio convenit concilium, post quod in literarum alio circuoque institutionem, tandem pro monachis, certa tamen addita limitatione, decisum est, qui iudicio, quod forte concilio restimatum, in hiis ipsi Paschalis literis factis die XV. kal. januaris idem. VII. idem exevit anno 1123. Totæ hæc bistoria scries ad annum 1122. Remensi illud concilium dedit. In eo tunc auditi sunt monachi pro quibus capellæ quidam contra canonicos reclamantur. Quæ de causa ad nossem patres literarum statim submissas; Lambertus Arelatensis episcopus natus. Loro nro, ille cum Concilio. Suppl. Tom. II.

ANNO
CHRISTI
1122.

(d) Edita sunt in Venetiarum, & desunt de concilio non interfuerunt. Quæ postea lecta datione legitur confirmatum, & hæc eadè datione. Cardinales vero, Bonifacius tunc S. Marci, Robertus tunc S. Eusebii, Romanus tunc S. Petri, Gregorius tunc SS. Apollolorum, Benedictus tunc S. Petri, Anastasius (f) tunc S. Clementis, Ruffus (g) tunc S. Laurentii in Damaso, Johannes Thobaldus (h) tunc S. Cecilie, Divizo (i) tunc S. Martini, Thobaldus (j) tunc S. Petri, Gregorius (k) tunc S. Crisogoni, Raginerius tunc S. Petri & Marcellini, Vitalis tunc S. Basilie, Petrus (l) tunc S. Sixti, & Albericus S. Savine. Cardines cum eodè modo Romæ die concilio non interfuerunt. Postea lecta datione nefandi privilegii legitur confirmatum, & laudaverunt, Dionisius, Johannes Guadaluſus, Cælius, Thobaldus S. Andree, Leo, Gregorius, Aldo, Thobaldus, Roicemanus (n) omnes in die concilio, prædidi privilegii confirmatum concilium abbatibus innumerabilis multitudine. Ciam clericorum, quam legimus. Hæc charta dictata est a Gyraudo Engolmenſi, Leone Ollenti, Gregorio Teracinenſi, Guateloceus Sabinenſi, Roberto cardinali tunc in ditione, S. Eusebii, Gregorio tunc S. Apollolorum tunc cum communi aliorum consilio.

REMENSE CONCILIUM.

In quo causa capellorum quarundam inter monachos S. Vedasti & canonicos Arelatenses agitata est.

A Radulfo Remensi archiepiscopo circa annum 1122. celebratum.

A 1122. **C**umque de anno, in quo concilium illud convenisset, certi afferantur auctores, vix tam præcise ab anno 1121. arbitror referendum. Ea enim dicitur, in notici concilii Antiocheni ecclesie, & monachi S. Vedasti longa contentione agitata, quam ad Kal. sept. novissimas patres comprehenderunt. Tunc ad festum epiphaniæ Martini appellatum, & quidem sequenti anno quantum agnosce consuetum literarum Paschalis, quo Lateran. VI. kal. aprilis facta sunt, concilio convenit concilium, post quod in literarum alio circuoque institutionem, tandem pro monachis, certa tamen addita limitatione, decisum est, qui iudicio, quod forte concilio restimatum, in hiis ipsi Paschalis literis factis die XV. kal. januaris idem. VII. idem exevit anno 1123. Totæ hæc bistoria scries ad annum 1122. Remensi illud concilium dedit. In eo tunc auditi sunt monachi pro quibus capellæ quidam contra canonicos reclamantur. Quæ de causa ad nossem patres literarum statim submissas; Lambertus Arelatensis episcopus natus. Loro nro, ille cum Concilio. Suppl. Tom. II.

LAMBERTI ATREBATENſIS EPISTOLA

Ad patres concilii Remensi.

Reverendo patri & Domino Radulfo Dei misericordia Renorum archiepiscopo, omnibusque honorandis episcopis & abbatibus hinc in Kalendas Novembres dilectis, Lambertus (ad) Atrebatensis ecclesie qualitercunque minister, disciplinam & sapientiam in Spiritu Sancto.

Quoniam concipulavit vobis, reverende pater, pro quæra canonicoz nostrorum & domni Henrici (ad) Vedasti abbas, & monachorum vestri mandate, ut irritato abbas vester in Kalendas Novembres differretur; sicut mandatis factum est, & ex utraque parte coalidatum. Bene valeat, Reverendè pater, & honorabilis episcopi Domini mei cum omnibus in concilio concipulavit.

Angelorum & hominum, Deo miscante, ANNO CHRISTI 1112. ANNO CHRISTI 1112.

gatis, & orate pro me peccatore, & instanter elaborate, ut ecclesis nobis non illam quærit mandata dare potest, fed illam que exsuperat omnem sententiam, videlicet

CONCILIIUM HIEROSOLYMITANUM

Quæ decisit sit esse inter episcopum Nazarenum & abbatem montis Thabor a Gibilino d. S. L.

Anno 1112. celebratum.

Concilium quoddam Hierosolymitanum ex charta, quam mox profertur, acceptum dedit in codice Meliteni vii doctissimus P. Sebastianus Pauli, quem instituit, & studiosum meorum focium me olim habuisse glorior. Antequam vero diploma illud profertur, animadvertere juvat Gibilinum illic, qui concilio præfedit, ipsum esse archiepiscopum Arelatensem, qui per hos annos cum Hierosolymitano commutavit. Mirari tamen sibi, cur in hoc documento non patriarcham fe, fed episcopum tantummodo de appellet; quod forte ab illo humilis & demissi animi gratia factum accipiendum est. Neque enim cum admittere conjeturam, quam vii doctissimus codicis illius edidit, proponit, Gibilinum Arelatensem alumpiane esse, a Gibilino Hierosolymitano Patriarcha, nam utrum eundemque demonstrat litteræ Paschalis anno. XV. a Labano præstare, quibus habetur Agapitum alium sibi episcopum eligere, quam priorem illum suum antistitem Gibilinum Hierosolymitani sibi patriarcham postularit.

INSTRUMENTUM CONCORDIÆ INTER EPISCOPUM NAZARENUM ET ABBATEM MONTIS THABOR.

In nomine sancte & Individui Trinitatis. Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus Amen. Ego Gibilinus episcopus ad Orientales ecclesias ab apostolica fide directus, Dei in hoc inferiori clementia licetis ordinare, & in meo honore animæ devotissime, que jactantur in eis ordinata fuerint reformate dispositio concilio episcoporum, abbatum, & Atulli Hierosolymitani archidiaconi, assensuque & petitione domini gloriosissimi regis Baldini, Procurre que suorum. Discretionem, que inter ecclesias longo tempore maneat pace interposita mitigavit. Inter cetera igitur Dei beneficentia, que in concilio agenda misericorditer concessit, contentionem que

inter episcopum de Nazareth & abbatem de monte Thabor de dignitatibus ecclesiarum suarum oria fuerat, utriusque partis assentibus fedati, ac scilicet constitutione, ut ordinationem abbatibus & monachorum, & consecrationemque majoris ecclesie locus de monte Thabor ab Hierosolymitano patriarcha in semperiternum abique ulla contradictione suscipere. Cetera vero, que ad jus episcopi pertinent, a prædicto episcopo de Nazareth, christina videlicet & oleum, & parochialium vicarium semper habebant. Tertiam præterea partem totius decime Templi, que ad ipsum pertinentiam, tam de militibus, quam de terre cultura, & nutrimento pecorum a prælibato episcopo ecclesie de monte Thabor in perpetuum possessionem, atque ad vicium Monachorum illic Deo reverentiam statuitur; episcopis, & clericis omnibus in communi concilio residentibus, hoc ipsum laudantibus uniuersis regis B. & optimatibus eius caudis uniuersis assentientibus. Hoc autem ita factum est, ut si fratres sæpe dicti loci de decima peregrinationem militum, qui nondum terre possessiones habuerunt, habere conserit, due partes erunt episcopi, tertia fratrum denominati loci. Si qui itaque bujus nostre confirmationis contempserat, utque ad satisfactionem & emendationem veniat. Qui vero observaverit, ut eis pax perpetua, & salus continua in secula. Amen. Factum est hæc anno Dominice incarnationis millesimo centesimo duodecimo. Indictione quinta, regni vero gloriosi regis B. anno XI.

Signum G. regis A. S. L. Signum D. regis Baldini. Signum Arnulphi archidiaconi. Signum Ebremai Cafaricensis archiepiscopi. Signum Rogerii Ramathensis episcopi. Signum Bernardi Nazareni episcopi. Signum Baldini electi Barai.

CONCILIIUM VINEACHENSE IN HIBERNIA

Anno 1112. celebratum.

Anno MCXII. vel (secundum annales Ultoniensis IV.) synodus habitæ est in diebus octo Fias-mac Aconga (alibi Uineach) cui interfuerunt Cellachus Conuorabensis Patricii, & Macelarius O Dunan, archidiaconus Hibernie. Inter idem qui in annales Hibernie Martbertensis, vicarius p. Balliolus Constantibus dicitur et Muelus O Dunan, archiepiscopus. Calliensis una cum L. n. tam a Mauricio Mac Longhin, rege Hibernie, convocatus assensit. Siquidem Mauricius illic regnum non inquit ante annum MCLVII.

synodo interfuisse dicitur Moriactachus O Bate, rex Hibernie, cum prescribitur Legh-mo, five partis australis Hibernie. Membrat ad eundem annum concilium magni episcoporum, & omnium magnatum Hibernie Henricus Marbertensis, vicarius p. Balliolus Constantibus dicitur et Muelus O Dunan, archiepiscopus. Calliensis una cum L. n. tam a Mauricio Mac Longhin, rege Hibernie, convocatus assensit. Siquidem Mauricius illic regnum non inquit ante annum MCLVII.

ENGOLISMENSIS & VASATENSIS SYNODI

A Gerardo forte Engolismensi habita

Anno circiter 1112.

Præcipuum scribi quod notitia omnium volumus commemorare, videlicet quæ ego B. Vafatenis episcopus dicit ecclesiam Sancti Stephani de Rus iulle & canonicæ, remota omni querimonia, abbatibus, & fratribus sancte Marie de Silva major. Hæc tam canonicæ dono Blavimentes monachi iniuste conabantur obfistere, mendaciter asserentes, me sibi iugradam ecclesiam contulisse. Verum ego monachibus eorum verbis irritatis indixi eis inducias, & diem respondentem in capite jejuniis Vafatis, si quel iusticie vicarium habere. Iterum invitatus Engolisma, ut de hoc iure de curvis regibus ibi tradiderit. Ipse vero nec Vafatim voluit

venire, nec in concilio Engolisma, cum adfente respondere. fed me necitente, ante finem concilii discessit. Ad ultimum invitatus ego Vafatis ad synodum, ut ibi essent parati ego, res respondere super hoc negotio. Assuit quidem unus ex illis, iulle aliorum, qui cum age, vel respondere noluit, me necitente, superstitus. Nos vero iusticie zelo succendi, ex auctoritate B. Petri apostolorum prelatibus & nostra probacione, ne ulterius præsumant inquietare fratres, majores ipsæ hanc ecclesiam. Quod si fecerint, a limibus sancte matris ecclesie cum complicitus suis arceantur.

REMENSE CONCILIIUM

In cause monachorum S. Vedasti cum Abbatibus Canonici,

Anno 1113. celebratum.

In concilio Remensi præcedenti anno 1112. conseruata sunt in Kalendas novemboris ius que inter monachos S. Vedasti, & abbatem Remensium Archiepiscopatus interdicta. Inter hæc appellatum fuisse a monachis ad sedem apostolicam in historia concilii narravimus. Pontifex fœderatum iulii, in Gerardo Cameracensi episcopi letum ea re iudicio Bartolo. Summa inventa ea sunt, ut discessit inter ecclesias novi & veteris burgi fœderis, seu utriusque portione assignata. Sed quoti prior singula pariter adfœderanda. Non nisi literæ, que conuocanda pontifex Lambertus Arelatensis episcopi prudentia conuulsi, ille, ne solas iudicium subiret, in Remensi concilio rem totam peragendam emisit. Quæ præfatus a concilio dicit Lambertus ipse in literis, quibus Paschalem de omnibus certiorum facit, quas litteras hic exhibeo. Hæc respondit Paschalis literis & Laterano XV. Kal. septembris indicibus ne VII. idus anno 1113. datis. Unde annuus Concilior. Supplem. Tom. II.

conseruata sunt in Kalendas novemboris ius que inter monachos S. Vedasti, & abbatem Remensium Archiepiscopatus interdicta. Inter hæc appellatum fuisse a monachis ad sedem apostolicam in historia concilii narravimus. Pontifex fœderatum iulii, in Gerardo Cameracensi episcopi letum ea re iudicio Bartolo. Summa inventa ea sunt, ut discessit inter ecclesias novi & veteris burgi fœderis, seu utriusque portione assignata. Sed quoti prior singula pariter adfœderanda. Non nisi literæ, que conuocanda pontifex Lambertus Arelatensis episcopi prudentia conuulsi, ille, ne solas iudicium subiret, in Remensi concilio rem totam peragendam emisit. Quæ præfatus a concilio dicit Lambertus ipse in literis, quibus Paschalem de omnibus certiorum facit, quas litteras hic exhibeo. Hæc respondit Paschalis literis & Laterano XV. Kal. septembris indicibus ne VII. idus anno 1113. datis. Unde annuus Concilior. Supplem. Tom. II.

bam in perpetuo possidenda concessimus; Organacum etiam quod in territorio Millidensis situm est, cum ferris, & ancillis, & ceteris omnibus, quos ibi possidebam, huc dono adjuimus: unum etiam ec. Molemense nostris, quos fuit apud veteres Rampanis predictis canonicis perpetuo possidendam tradidimus. Apud Corbeilas etiam juxta castrum Nantonis viginti arpennes pratorum, & vitarum de Boffaco, quam a Tofcedino Burocenti comparavit, & quondam apud idem Bofficum, quod juxta Liracatum situm est, habebam. Bofficum insuper villam, que in territorio Aurélianensi sita est, cum ferris & ancillis, cum omnibus appendiciis suis. Hac omnia, inquam, ipsi dem canonicis plena libertate perpetuo obtinenda annuimus. Apud Fontanetum etiam in territorio Parisiensi terram duas arpentibus sufficientem, & quinque hospites, & decem solidos census in eadem villa partim a supradictis hospitiibus partim ab aliis terrarum, & ibidem torcular unum, & distillarium, & apud Materiolium, quod est juxta idem Fontanetum, terram unius carrucæ, cum uno hospite, piasitate contrahimus ecclesie. Præterea sciendum est, quod canonici sancti Severini de castro Nantonis apud Uricum villam, terram, ferris & ancillis antiquis possidendi, medietatem curis possessionis prædecessorū nostris regi videlicet Philippo itano usi consilio concesserunt: hac scilicet commutatione, quod idem Philippus nostro prædecessori pro hac cessione eidem canonicis sancti Severini, omnes consuetudines, quas apud Brollium sorundem canonicorum villam juxta Puteolis gram jute vel injute pertinere videbatur, præter corvatis ter in anno omnino remittit. Præter etiam a p. quod prædictum Uricum terram ad fîcum nostrum pertinentem possidebam, quam scilicet terram cum medietate supradictam possessionem, cum predictis annuivis præfate sancti Victoris ecclesie plena libertate habenda tradidimus. Notum etiam omnibus fieri volumus, quia ecclesiam B. Martie de Puteolis, & altare de Amponvilla cum toto territorio, quod medietate magne decime, cum terra insuper nostris juri in eadem Amponvilla existente: panes etiam ad altare de Estragofa pertinentes: omnia quod illa sicut obtinebamur, præmorsoria

canonicis regularibus de integro possidenda concessimus. Ut autem præfata sancti Victoris ecclesie præscripta portio largitas beneficentia legitime haberet donum, legitime obtineret ordinem, ea que regis juri, que nostræ castre præsidio forentis, eidem ecclesie inviolabiliter obtinenda, nostra manu tradidimus. Ecclesie vero, & que ecclesiasticis juri sunt, in manus Daimberti Senonensis archiepiscopi reddidimus. Ipse autem utilitati fratrum predictorum prelatæ regularibus eadem omnino concessit. Confirmatum est etiam in supradicto episcoporum ac procurator nostrorum conventu, quod quicquid aledia sua, que sub nostra tutela sunt, vel quicquid quod a fîcum, vel feudum nostrum atinet, eidem regularibus impertiri voluerit, diligenter annuimus, & regia auctoritate firmamus. Annuimus etiam, quod si aliquis ex ferris vel ancillis suis præfatis canonicis manumittere voluerit, nostris super hoc assensum requirit, & que vel quod voluerit, ferris vel ancillis jura servavit abolvent, perpetuo libertati tradant, remota scilicet omnium calumnia, & optata iuris retractationis facultate. Illud insuper sanonopere determinavimus, & determinando definitivum, quod omnia que superior continet pagina, eo jure, ea libertate, qua tenemus, prædicta sancti Victoris ecclesie in æternum possideat: hoc præceptum nostrum, quod nostris nominis characteribus signavimus, in signum & argumentum perpetue firmitatis obtinuit, in supradictis canonibus, fidei auctoritate, salvo jure, salva debita obedientia Senonensis archiepiscopi, & Parisiensis episcopi. Signum Rodulphi Remorum archiepiscopi. Signum Adalphi regis. Signum Lizardi Suedoniensis episcopi. Signum Irenæ Carnotensis episcopi. Signum Galonis Parisiensis episcopi. S. Manasse Meldensis episcopi. S. Joannis Aurélianensis episcopi. S. Godofredi Ambianensis episcopi. S. Austulderodensis episcopi Humbaldi. S. Philippi Treverensis episcopi. S. Huberti Silvanensis episcopi. Actum Catalani in palatio publice. Anno incarnationis Dominice MCXIII, anno vero regni nostri V. Data per manus domni Stephani cancellarii. Sig. Ancilli tunc temporis dapiferi nostri. S. Hugonis contabularii. S. Guaidonis camerarii. S. Gilberti butucillarii.

AD CYPERANENSE CONCILIUM

A Paschali II. papa anno 1114. celebratum

A D D I T I O.

Est, quæ apud varios scriptores narratum de Cyprianensi concilio, nonnulli collegi; quos tamen hic ad conspectum adde. Romanum Silerianum in chronico legendi rer. Ital. 10. P. I. col. 180. cui tamen affertur de Landalphi Beneventani archiepiscopi in Synodo illa depositi, ac non multo post, in monasterio de Lusito Pontifice, restitutum, hæc dicitur Falco Beneventanus, quæ restitutoris sui commemorat, nihil habere de morte eadem. Ver sine concilio synonice bene fidei domani Paschalis, hoc se arguente advoce Romanis canonici tunc, nisi forte nomen in Paschali quidem, sed interfectio, pro episcopo apud eundem pontificem datam significaverit. Utcunque sit, in verba Romanis.

Anno MCXIII. papa anno 1114. post septimum, non octavo de morte eadem. In fine incipit) Indit. VIII. apud Cyprianum in eccle-

sia S. Paterni Guillelmus dux devenit litus homo papa Paschalis, qui tunc synodum celebravit; & ipse papa statim per vexillum tradidit eadem toti totam terram cum honore ducatus, quemadmodum Gregorius papa concessit, & tradidit eam duci Roberto Guiscardio apud ipsum Cyprianum, & quemadmodum Urbanus papa concessit Rogerio duci in civitate Milla, & sicut idem Paschalis papa concessit & tradidit eam duci Rogerio apud sanctum Landrum Trophimenem pro illa illud donum, atque consensum. In prædicta quodam synodo Landolphus Beneventanus archiepiscopus in fine pontificatus decessit, et eo quod inobediens papa fuit, quod non multum post temporis largitus est in te tua ab eodem papa restitutus est.

CONCILIUM TICINENSE,

Quo indulgentia quondam decreta sui, qui sibi pro strando Xenodochio quondam ad peregrinos excipiendo conferret,

A Guaidone episcopo anno 1114. factum.

Unus, quem nostrum, Campus in Historia Ecclesiastica Pagina 10. l. pag. 184. meminit Ticinensis hujus concilii, seu ut ille habet conventus archiepiscoporum, episcoporum, & abbatum, quo indulgentie decreta sunt his, qui colere pecunia vellent Xenodochium in commodum pauperum per-

grinorum ad portam civitatis, qui vocant Albertum, construdum. Id vero fecerit scriptor, nisi affirmat ex documento in archivio Ticinensi levato, cui subscriptis episcoporum nomina, inter quos & Aldi Placentini, leguntur.

SYNODUS STRIGONIENSIS NATIONALIS

habita sub Colomanno rege, & Laurentio archiepiscopo Strigoniensi circa annum MCXIV.

NARRATIO PRÆVIA P. PETERFFY.

Ex Conc.
Wungar.
P. Peterffy
l. 1. p. 31.

Sævient in fratrem Alnum Colomanno rege, Laurentium Metropolitam, relictis perturbatis aule negotiis, dum nihil in concordiam domesticam supremæ cellulari munece adferre possit, ad res ecclesie concedere inauradans, inditio Strigonium concilio, se contulit. Multa pro republica composito in comitis a. Colomanno, principe alias non undaque laudabili, publicis præter legibus affecta novimus. Non autem synodum capitula decretorum Laurentii archiepiscopi, & de eum suffraganeorum suorum occupantibus. Quæ mirabat incognita fuisse is, quibus multum hi de clero nostro differendi copia facta

est. Leges nempe sunt, ætate sua divites, quæ splendorem recess conditarum non supprimunt, sed exagitant; nosse itaque, quod illas, si non usus, observantia certe suadecat, quam majoribus nostris debemus. Sed ad id evolvens, hac concilii inscriptione provocatur: ut de anni calculo, qui auctoriam calamos ubique subterfuge, & conjectura peris, quam testimonio aliquo constituarit. Nos concilium nationale Laurentii archiepiscopi anno 1114. reducimus; de his inde rationibus, quod nuptie Colomani cum Russi Borichii Notii mense anno 1112. imix, laudatur curatio fidei Stephani filii, & extr-

1) tus in alium fratrem, episcopus filium, facinus crudele, anno 1113. curavit. **A**
 2) tem publicè, et animoque sibi sumum
 3) quantum lasciviverit. Quam ob rem rebus
 4) undique in ruinam confectis, egre admo-
 5) dum ad synodum habendam se patres col-
 6) legerunt. Accedit Colomanus anno 1113.
 7) morte sua, populi lachrymis et votis jam
 8) satisfecit. Diu in requirenda concilii e-
 9) pocha curavit P. Timon, et S. I.; coactus
 10) demum in anno 1114 eisdem locum assignare
 11) his verbis: Laurentius quocumque demum
 12) anno, cum suis decem suffraganeis cele-
 13) bravit synodum. Dederit hucus complexus,
 14) ut novi virum, familiaris amicis, chro-
 15) nologiae patris praeprimis studium, quo
 16) illi hujus interit turbarum enodaret; sed **B**
 17) tadio et labore viduus, *enunciat demum*
 18) *anno* ne nihil repugnante, synodum cedit.
 19) Caeterum si quis certiora docuerit, sicut
 20) non invitit lubricemus, ita magnam illi
 21) chronologia nostra gratiam debet.
 22) Altera nunc machina impellenda venit;
 23) cui vestrande, an nervorum mihi satis,
 24) profus ambigo. In eo paginamus quot &
 25) quot episcopos suffraganeos anno 1114.
 26) Laurentius archiepiscopus habuerit? cum
 27) *deum* ad synodum, congregatos titulos
 28) praeferebat; nec plures fenis, Agriensis
 29) licet, Vacienis, Quinqueecclesienis, Ves-
 30) primianis, Jaurinensibus, ac Nitrivensibus
 31) pis, metropolitani, qui in dubium revocet. **C**
 32) fe, nemo isti, qui in dubium revocet. Ad
 33) origines episcopatus Hungariae quæstio
 34) libere remittenda foret, ne tamen tubu-
 35) xille nos studium arguat. Illi opinionem
 36) nostram, claris demum Orokozii in M-
 37) S. verba adponemus. Quisquis igitur. de-
 38) crevis synodalibus inscriptionem adtulerit,
 39) primatis, & archiepiscopi primatis, ad
 40) vir, quo factum, ut patris synodi Na-
 41) tionalis, Laurentio nunc archiepiscopo
 42) Strigoniensi, episcopos decem, qui ad-
 43) erant, velut suffraganeos, et adstragiam
 44) ferentes addidit voluerit. Bachiensis ec-
 45) clesiae rebus partim firmatis, partim du-
 46) bitis; donec sub annum 1176. Colocenti **D**
 47) nitetur, & ad archiepiscopum in Miko-

1) ne, fuis Michaele (a) a praeposita Bu-
 2) cen, ad honorem palii accesserit adfuge-
 3) ret. Cl. Orokozii palii defecimus. **Mun-**
 4) *dit* si illi ille, hoc praeparator; convocato
 5) di nempe episcopos omnium ecclesiarum
 6) Hungariae, *olivandis* pons archiepiscopo
 7) *sum Strigontensem, ad etiam ipse Colocen-*
 8) *sis, quasi suffraganeis aliquis, in rebus ma-*
 9) *gis, qui minus, praeterim synodis, def-*
 10) *missis & firmatis, archiepiscopo Strigo-*
 11) *nensi, ad ejus intimationem cum suis ad-*
 12) *isti.*

1) Conflata nunc utraque sententia, dicen-
 2) dum: quod Laurentius archiepiscopus Stri-
 3) gonensis, synodum nationalem agens, u-
 4) nicus Hungariae ecclesiarum curas transe-
 5) gerit, Bachiensis sedem cum suis suffraganeis,
 6) Laurentio pariter honorem Metro-
 7) politae praestitit deferente, ad certe va-
 8) cante. Hæc coe guttam ex arena. Levatis
 9) proinde controversis, Lectoris erit, ut ca-
 10) nones de episcopis, aut presbyteris uno-
 11) raris, ex synodi Szabolcshensis adnotatio-
 12) nis suffulcat; quod tadium, si erudita
 13) meditatione interrumpere voluerit, fericim
 14) decem episcoporum suffraganeorum, con-
 15) cilio presentium, eorumque nomina, no-
 16) vis curis examinet. Et, cum illa e nullo
 17) hædenu ad annum 1114. illustri charia
 18) vindicari poterit, sed e proximæ accen-
 19) dentibus petendi erant, ecclesiarum titu-
 20) los percurat. Adertant synodo nationa-
 21) lis: Laurentius archiepiscopus Strigonen-
 22) sis, praeses; Agriensis N. Quinque-
 23) clesienis Simon, Vesprimiensis Matthaas,
 24) Jaurinensis Georgius, Vacienis Marcellus.
 25) *Nitrivensis praepositor pro Colocenti adfue-*
 26) *rit, quod Orokozio tribuit afferere. Cum*
 27) *vero inter enumeratos apud Locium ad an-*
 28) *no MCKI. Tulherum Colocentem legam,*
 29) *eundem suffraganeis adpono. Bachiensis*
 30) *vacabat. Nunc suffraganeis: Zograbiensis*
 31) *Francica, an 1119. Transilvanensis M.*
 32) *Vacienensis Sixtus, Canadicus Bekeas an-*
 33) *no 1118. Sirmienis N. Gratus accipiam,*
 34) *quidquid in presentis sententia amici, seu*
 35) *illustrare, fuis emendare voluerint.*

IN.

(a) Perperam III, quibus idem Niko, & Miko. Niko Nicolaum indicat; aliter Michaelem.

INCIPIUNT CAPITULA DE SYNODALIBUS DECRETIS

Domini archiepiscopi Laurentii Strigontensis Metropolitanæ & decem suffraganeorum forum.

C A P. I.

De causis ecclesiarum & clericorum.

IN primis interpellandus est rex, ut causis clericorum, vel ecclesiasticarum rerum canonice finiatur.

NOTA P. MELCHIORIS INGHOFFER S. J.

PRima pars hujus statuti, de fermone ad populum jam adulescent, altera de institutione juvenentium in principis fidei, fuis cathedris habendo, loquitur. Reperitur canon iste in pluribus synodis; qui si caritativè animarum familiariter edicatur, pauciores ab orthodoxa religione ad Lutheri & Calvini castra transtulerit. Videtur etiam fereveridum ediditum de cathedris catholico folio indendo. *Vergermanni, E. Tac. & R. H. Viconz 14. augusti anno 1536. publicatum.*

C A P. IV.

De communiōne cleri & populi.

C A P. III.

De ecclesiasticis ordinibus.

UT omnes ecclesiastici ordines in majoribus ecclesiis habeant, & officium suum exhibent.

NOTA.

PRecipitur S. Confessio & fides communiō in diebus festis diebus.

C A P. V.

De locutione clericorum.

UT canonici in claustris, & Capellani in curia literario loquantur.

NOTA.

Colligitur hinc, canonico a populo remotus, & intra septa quædam, in Hungaria habitus; quemadmodum etiam plerumque in locis, ubi habet præcipue episcopatus, canonicorum domus, continuo ordines sibi succedentes & ecclesiam proximæ esse videmus. *literario, seu latine loquatur.*

C A P. VI.

De idiotis presbyteris.

Dependant, idem est ac ab officio removeantur, indigne, ut ex aliis vivant, qui nullo, sed exiguo studio excolti, ad ministerium altaris accedere. *Plura de hoc in sequentibus conciliis cum plagis luat.*

C A P. VII.

De ritu gentilitatis.

Nullus aliquid de ritu gentilitatis obferret, qui vero fecerit, si de majoribus est, quadraginta dies districte peniteat; si autem de minoribus septem die-

C A P. VIII.

De annis festivis.

Nullus aliquid de ritu gentilitatis obferret, qui vero fecerit, si de majoribus est, quadraginta dies districte peniteat; si autem de minoribus septem die-

Suaverit, eadem lege, sicut in præcedenti capitulo, judicetur.

P Rescriptas ad S. Ladislaum in synodo Szabolczeni cap. 38.

CAP. IX.

De negligentibus penitentiam

Si quis pro facinore commisso injunctam penitentiam negligens, ab episcopo excommunicatus, in eadem perverfate obijeri, in cœmeterio ecclesie non sepeliatur a presbyteris.

P Euentiam nempe publicam, que tum adhuc in parte vigeat.

CAP. X.

De mortuis sine confessione.

Si quis infirmatus presbyterum non vocaverit, nisi subitanea causa fuerit, eodem modo fiat de illo. Parentes vero ejus, aut uxor XL. dierum penitentia multentur. Si autem parentes non

De uxoriis in episcopum promovendis.

Si qui ad episcopum promovendi, legitimo matrimonio juncti sunt, nisi ex consensu uxoris non asumantur.

R Edant lectos ad constitutiones Colomanii.

CAP. XII.

De portationibus ecclesie quomodolibet factis

E Piscopos si tres partes de acquisitis ad utilitatem ecclesie fideliter intulisse videatur, licet ei agere de quarta, quod voluerit.

P Oratio vel portatio est telusum publicum ad portas urbis, vel portum fluvii exigi solitum, & ecclesie, deitis locis à suis regibus concessum. Casus iste illustretur per hunc Gregorii M. P. in responso ad prim. interrog. Augustini Angli episcopi & apud Gratia. cap. 14. quæst. 1. cap. 10. Mos est apud hunc fœdus ordinati episcopum tractat, ut de non. dispensat, quod acceptum, quoties fieri debeat portiones, una videlicet episcopi & familie eius, propter hospitalitatem ejus, & infirmitatem, alia clero, tertia vero pauperibus, quarta ecclesie repartanda.

De famulis ecclesie.

CAP. XIII.

De monasteriis episcoporum qui obierunt.

Nullus episcopus, aut presbyter in propriis locis servos teneat.

CAP. XVI.

De parochis ecclesiarum.

E Piscopis, qui obierunt jam, neque ecclesie lux providerunt, sed tantum filios suos diraverunt, placuit medietatem auferre, & ecclesie reddere. Monasteria vero talium, in potestatem succedentis episcopi transeant, quod ei melius fuerit visum.

U Naquæque ecclesia circa se in proximo habeat parochiam suam.

CAP. XIV.

De his qui res ecclesie dissipaverunt.

Si quis eorum, qui ecclesie præsumunt, res eorum dissipaverunt, duplo reficiantur; si non habent, deponantur, donec emendantur.

De ecclesia sine dote non consecranda.

Ecclesia non consecratur, si dos & terra prius non datur.

CAP. XVIII.

De presbyteris ad titulum consecrandis.

CAP. XV.

Nullus presbyter sine titulo ordinetur, de eodem nullus habeatur in

clero, qui non est titulus alicui ecclesie.

P Roboretur ne clericus, nullus ecclesie ministeri delinatus, vel sine literis à communitate, vel privato homine datus, ordinetur; quibus eadem honesta subditatio promittitur, si beneficio, aut viribus pro ministerio necessariis privatur. Optandum est, ut in eorum titulum male majori cura inquiretur, qui nulli seminaris, aut fundationis episcopi, adscripti, & locum induti, mendaciose dignitatem sacerdotum perfendant. Vide Sino. Glash. an. 1380.

CAP. XIX.

De clericis sine literis non suscipiendis

Nullus clericus de alio episcopatu, vel provincia sine commendationis literis suscipiatur.

V idetur S. Synodus percausam habet, ne episcopi & horum Vicarii clericos per diocesim, aut ab una in aliam, cum scandalis heterodoxorum vagari sinant; qui vagabundi clerici ante hæc. tempus in Hungaria satius vixiunt. Commendatione literis, vocantur alias *demeritales*.

CAP. XX.

De legationibus episcoporum.

E Piscopos ad episcopum fine literis, & sigillis legationem non mittat.

CAP. XXIII.

De professis clericis ad titulum ordinatis.

CAP. XXI.

De adversis clericis & infamatis.

H opsites clericis, qui de alienis partibus venerint, aut legitimis testibus producant, aut vadant, aut redeant, nisi cum formata.

Q uicumque ad titulum ordinatus est, vel cum professione suscipitur, non privetur ordine vel honore, nisi fuerit certis criminibus, judicio canonico; sed ipse neque recedere audeat, nisi forte ad majorem promovatur gradum, quod etiam episcopus suus benigne debet condonare.

CAP. XXII.

Ne quis in alterius ecclesia celebret sine licentia.

CAP. XXIV.

De oppressis Clericis, vel injuria afflitis.

Si quis vel oppressum existimat, liceat sibi Concilium Episcopale appellare.

C onferatur hic ex jure can. Grat. D. 3. cau. 11. qu. 3. c. 16.

CAP. XXV.

De Clericis, vel Abbatibus seculari judicium quærentibus.

CAP. XXVI.

De concordantia Divinorum Officiorum.

Si quis vero Clericorum, vel Abbatum, in causis Ecclesiasticis, relicto Episcopali judicio, Regalem curiam, aut seculare judicium adierit, causam per-

D ivinorum Officiorum, vel jejuniorum, secundum Libellum, quem collaudavimus, ab omnibus teneatur.

C upple ratio, & ordo. Libellus collaudatus, videtur fuisse rituale, vel agenda alius didici, aut certe indultus, in quo tam missarum, quam ceterorum, in quolibet diocesi, rituum sacrorum methodus adscripta continetur. Possidemus similes libellos ecclesie Strigoniensis, Agricensis, & Niticensis, annorum 1416. & 1419. & 1521. &c.

De vita, & vitis Canoniorum.

Vitus Canoniorum, & vita, secundum regulam ipsorum, ab Episcopo disponatur.

De libertate hospitum Canoniorum.

Si quis hospitum, civium, vel Patrum-Familias Canonice regulæ se sponte

NOTA.

Hanc libertatem pro filiis suis obtulerunt Rutheni fecerunt e Cæsare Leopoldo anno 1697. Speratur hoc beneficio usio cum Romani ecclesia. Nec enim addebatur, ut aratro, & ligno iurentur filii Sacerdotum.

De Servis non ordinandis.

Nullus servus Clericus ordinetur, nisi antea Dominus ejus plenam sibi dederit libertatem.

De Sacerdotibus ante Presbyterium non

NOTA.

Ubi hi canonis in synodo Szabolcshensis facti superque elucidati sunt.

De uxoriis Episcoporum.

Uxor Episcoporum Episcopalia prædia non inhabitat.

NOTA.

Hæc sollicitæ Theus eis assignabatur, ubi cum proposito continentie sub provisione episcoporum suorum maritum vivere debebat. Vide Synod. Szabolc.

De excommunicatis.

Si quem Episcopus excommunicaverit, hoc & Regi, & fratribus suis datus literis, indicet.

Ubi debeant Missam celebrare.

Nullus extra Ecclesiam in templo, vel in aliquo loco, vel domo missam celebrare, aut audire audeat, nisi

subdiderit, Canonice fuerit factus, nisi illi ad filium ejus pertineat de provenitibus, nisi forte & ipse, id est, pater idem voluerit.

De libertate Canoniorum, & filiorum eorum.

Si quis Clericus servus Ecclesie fuerit, filii ejus ad pristinam (servitutem) non redeant, sed inter Liberos Ecclesie habeantur.

NOTA.

Presbyteris, uxores, quas legitimis ordinibus acceperit, moderatius habendas, prævia fragilitate, indulgimus.

De Clericis non uxoriandis.

Qui Diaconatum, vel Presbyteratum sine matrimonio adepti sunt, uxorem ducere non liceat.

NOTA.

Ubi hi canonis in synodo Szabolcshensis facti superque elucidati sunt.

Asignatur hic numerus personarum pro ratione facultatis cujusque monasterii: Sic si monasterium quoddam sex villas, aratrorum habeat, tum viginti monachi illi, & sustentari debeant. Aratrorum autem ampliori quodam sensu facultatum est; terra enim duorum aratrorum contentis mediocrem pagum & vocatur mensura regalis, quod ex variis Regum litteris didicimus, Tum & illud nota; hoc tempore, nempe circa annum 1113. solent fere monachos ordinis sancti Benedicti fuisse in Hungaria; quare de hujus S. ordinis regula omnibus monachis familiari, continuo loquitur, nisi ad episcopatum, quod fere contigit, assumpti fuissent. Erant præterea, fuisse episcopos primos Hungarie ad eum modum institutos, quo per plura sæcula episcopi Germanie floruerunt, cum nempe ex monachis S. Benedicti membra capituli assumserunt, in eorum domibus habitarent; abbatem tamen, discipline religiose iudicem, & rei œconomice custodem patrebat. Vide Germaniam factam P. Marc. Handly tom. I. & II. lib. institum.

De iisdem Abbatibus.

Abbatibus raro de Monasteriis suis egredientiarum, neque ad Regem, neque ad remotas possessiones sine conscientia Episcopi, ubi, tum diutius immorari non debent.

Sciendum est abbatibus esse in Hungaria monasteriis præfectos fuisse, non autem ecclesiis; in quibus prædictos alios exercere sine consensu episcopi eisdem non liceat; neque enim in simili ministerio ab ordinario, abbatibus cum suis monachis dependant, ac populus: Occidit autem hoc statutum condendi fuerat, quod aliqui abbatum monia parochialia sine indultu episcopi, vel parochi exercuerint, in possessionibus & fundis monasterio subjectis.

De ordinandis Monachis.

Nullus Episcopus, aut Presbyter Monachum ordinat.

NOTA.

Enfat hujus canonis iste est: Nullus episcopus aut presbyter monachum ordinet, qui simpliciter monachum vite privatum, & solitudinis detestatum; postquam autem, certi loci, etiam si ecclesie ipsi convenus titulum habeat, ubi sacro potest ministerio fungi ex indultu pontificis, monachi, & solitarii strictè sumpti rationem potest, nequeque ordinari potest.

De potestate autem presbyterorum ordinandi monachum, ita intelligendum est; quod presbyteri non propria auctoritate, sed ex speciali communitate episcopi, contentente papa sui ordinis, si non majores, tamen minores conferre possunt; quod colligitur ex Riching. in l. decret. tit. II.

De his, qui Monachi habitum accipiunt.

NOTA.

Ille qui canon de vigiliis simile quid sub fræm in synodo anni 1160. statuitur.

De conventionibus pro Missa ne fiat.

De non emendis, vel vendendis Ecclesiis.

Nullus Presbyter conventionem de Missa, pro oblatione faciat.

Nullus Ecclesiam emere, vel vendere præsumat. Si quis Ecclesiam venderit, aut librum suum sine culpa abjecerit, delator illius culpe, partem magistris illius ex modo accipiat.

NOTA.

Et nota vel vendere ecclesiam, videtur prohiberi emptæ, vel venditæ usurarum facerem; vel reatum ad ecclesiam pertinetium. Alii ornamenta & preces mercede conductas, alii officia & munia in ecclesia præstanda a clericis etc. interpretantur.

C A P. XLIII.

*De Baptismo, & Sepultura*N Ullus de Baptismo, & sepultura
pretium exigat.

N O T A.

Uterque iste canon fluberrime scribitur; cum ex publico & honesto stipendio, imo episcopo-
rum gratia, labor, & fatigam Romanorum curatores scilicet, & convenienti ali-
mentis illis pœvium fuerit. Hoc periculis prohibito facta de conversatione, per modum contrarium,
aut venditionis, de missa cap. 41. Accedit eisdem Caroli I. R. a Mathia I. confirmatum; archidia-
conorum, & plebanorum nempe præter utilitatem funeralium ultra quicquam exigere pro sepultura pre-
sumat, si exigere factis ex templo beneficii abdicatur. Rom. Dec. 4. l. 7. p. 159.

C A P. XLIV.

De Festivitatibus.

N Ullus Festivitates vendere præsumat.

N O T A.

D e iudicio ferri dictum est in synodo Szabolchens.

C A P. XLVI.

*Quid in Ecclesia legi vel cantari debeat.*N ihil legatur, vel cantetur in Ec-
clesia, nisi quod fuerit in Synodo
collaudatum.

C A P. XLVII.

*Quomodo in Kalendis, & convivii con-
sueviri debeat.*

S i quis Presbyter in canonico convi-
vio, vel Kalendis cogendis potos vi-
derit, arguet eos; & si tum non audie-
rint, ipse exeat, & Archidiaconus eos
accuset, qui eis penitentiam septem die-
bus injungat: Quod si ipse Presbyter
non exierit, ab officio suspendatur, &

N O T A.

D Uo hæc capita prelatorum, & Urbici magistratus vigilantiam caperunt.

C A P. L.

*De domibus penitentialibus.*E piscopus in unaquaque civitate duas
domos ad coercendos penitentes
faciant.

N O T A.

Videntur fuisse domus correctionis, aut loca, in quibus violatores ecclesiasticæ discipline certis
penis subiebantur. Apparet hæc, executionis non fuisse datam legem, & factum Ladislo in
synodo Szabolchens latam.

C A P. LI.

*De maleficiis.*S i quis de maleficio accusatus fuerit,
convictus secundum canones peni-
teat.

CAP.

C A P. XLV.

*De iudicio, quomodo, vel quando dari
debeat.*U T iudicium ferri in Quadragesima,
sicut in aliis diebus, excepta cau-
sa effusionis sanguinis, detur, ut ferrum
accipiat, & in designato loco ponat.

N O T A.

40. diebus peniteat.

C A P. XLVIII.

*De eodem.*S i Presbyter coegerit, vel coactus fue-
rit inebriatus, deponatur; si quis
Presbyterum inebriatum invenierit, an-
te Episcopum, vel Diaconum, tres pen-
sas ab eo accipiat, & si jam Presbyter
secundo inebriatus fuerit, deponatur.

C A P. XLIX.

*De eodem.*S i quis de Nobilitate ad potum coe-
gerit, vel coactus fuerit inebriatus,
40. dies peniteat, si vero in hoc perse-
veraverit, excommunicatur.

N O T A.

C A P. LII.

*De accusazione, & accusatis.*S i accusator quæ injectæ probare non
poterit, eadem penitentiam subiaceat.

C A P. LIII.

De mulieribus a maritis fugiensibus.

S i quæ mulier a viro fugerit suo, red-
datur marito suo femel, & bis, ter-
tia vice, si nobilis est; adiciatur peni-
tentia sine spe conjugii: si de plebe ve-
numdetur sine spe libertatis. Si quis ul-
tro uxorem suam adulteram proclama-
rit, si nobilis est, canonice penitentiam
compositioni subiaceat. Qui vero hoc
perfolvere noluierit, vel non potuerit,
tonso capite, secundum iudicium regis
Ladislai, venumdetur in principium.

Si quis sponfam raperit alterius, si
illa non consenserit, reddatur proprio
sponso, raptor vero si nobilis est, com-
positionem canonicam faciat, & sine spe
conjugii peniteat. Si non potuit com-
positionem dare sine spe libertatis venum-
detur. Si quis uxorem fugiens se sponte
debitorem fecerit, unde se expedire no-
luerit, propter odium, quod in uxorem
habet, semper in servitute permaneat.
Et si unquam liber videatur, iterum ve-
numdetur; uxor vero ejus, qui velit nu-
bat.

N O T A.

J ubet hic canon clericum in furto deprehensum a sola portante ecclesiasticam iudicari. Si vero sint;
ex sacro ordine, & suis possessibus ejus, imo venalibus servis, redditibus, & mancipiis admo-
nari. Errorem est illud si nihil fuerit, cuius loco ponat si nihil sit parit, sed si nihil bonorum &
scilicetum habet, quæ in ipsam est iudex auferat, ipse more mancipiorum venumdetur.

C A P. LIX.

*De tabernaculis clericis & fœneratoriis.*C Lericus tabernaculi, vel fœneratoris
non sint, quicumque vero in taber-
nacia domo biberit, si clericus est, deponatur;
si laicus in testimonium non re-
cipiatur.

N O T A.

S cilicet indignus censetur, qui testem agit in iudicio, utpote ad dubium qual intellectus, &
desedum fuit bone, quæ in clericorum societate facile amittuntur. Non prohibetur tamen
accessus tabernarum, viatoribus, qui prandii, cœnæ causa ad has se recipiunt.

C A P. LX.

De testimoniis clericorum.

C A P. LXI.

*De Judæis qui Christianos habent famulos.*U T testes clericis non sint, nisi in te-
stamento morientes, vel sacramen-
to vel pro iudicio.J udæi servos vel ancillas, neque pro-
prios, vel venales, neque mercenarios
Christianos habere audeant.

LUX

Ux aliqua huic legi additur ex sequentibus Paschali II. PP. verbis (qui Laurentio archie-
piscopo comvatus fuit) apud Grat. cauf. 16. q. l. cap. 47. *a mactator, sine clerici communitate
venerabili multo raris fuit, ut milites, aut episcopi aut personæ quolibet decimas de laboribus, seu
antiermendis suis propriis extorqueant debeant. Idem Alexander papa III. in Extra 1. g. tit. 30. cap.
10. innotuit. Prædictorum vero sine omnibus vestigiis decimas laborum suarum extorqueant. Quispost-
ea modo adit in Hungaria exarcentia decodit.*

C A P. LXII.

De decimis clericorum.

Decretum est & sancti concilii sanc-
tum est autoritate, ut de propriis
hæreis, seu cellariis, aut quolibet mo-
nasteriorum, & ecclesiarum, & omnium,
qui in clero sunt, decime non exigan-

tur, excepta quarta parte parochiani præ-
sbyteri.

C A P. LXIII.

De archidiaconis.

Omnēs archidiaconi Brevitutum ca-
nonum habeant.

NOTÆ.

Non intelligitur hoc loco brevitarum, & quo præcis suas canonicas archidiaconi persolvant; sed
synodus, vel compendium eorum canonum, quos eos exigente omnino velle oportebat, ut in
iudiciis ecclesiasticis tuto, ad exigentiam legis procedant.

C A P. LXIV.

De presbyteris, & servis ecclesiarum.

Presbyteri quoque ecclesiarum iuxta
ecclesiam domum habeant suam
ecclesiarum. Si huius prætoris habue-
rint, magistri sui de his, qui araverint,
dimidiam partem accipiant; si autem cum
bobus magistrorum suorum araverint,
duas partes inde magistri ecclesiarum ha-
beant.

C A P. LXV.

De congregandis clericis ad sanctam syno-
dam.

Quicumque de his, qui in clero sunt,
ad synodum episcopi sui non ve-
nerint, usque ad laicum deponan-
tur.

NOTÆ.

Pœna ista [supra] clericis volentes venire ad synodum episcopi ad hunc usque deponatur,
sed ut laici deinceps habeantur] in ea statuta est, qui vocati, & invitati, sine legitima causa
synodo interesse recubant. Habentur in aliis synodis exempla plura, ubi in abiectione solenne
ecclesiasticum animadversum est, quod suo loco adducunt. Constat item, quantum vim & fructum in
ecclesiasticis synodis patres nostri pollicentur.

AD VIENNENSEM SYNODUM

Quæ antehæc in Henricum IV. imperatorem dictam est,

ADDITIO

ADDITIO.

Synodi hujus subscriptiones et MS. codice
Atrebrænsi erutas vulgavit Martenius,
Luzbecko cum desiderantur in adis concilii a La-
zbo vulgari, opportune hic a me supplenda
(sunt); postquam insigne quoddam spolia-
tum in indice conciliorum præfato to. XII. B
editionis Veneto-Labæanæ emendaverimus.
Ita enim ibi *Viennense in Germania consi-
litum*. Mendose utique, nam Guido archie-
piscopus, qui concilio præfuit, Viennæ in
Gallia, non vero in Germania præerat. Nec
Vienna Germaniæ in archiepiscopatum per
illa ætatis tempora creata erat. Adde sub-
scriptiones episcoporum, qui Gallie omnes
sunt & Viennensis in Gallia provinciæ.

CONCILII VIENNENSIS
SUBSCRIPTIONES.

Ex Marten. Vet. mod. I. VII. col. 67.
Ego Guido Viennensis archiepiscopus &
S. R. E. legatus.

- Benedictus Ebrudunensis archiepiscopus subscripsit. Et subscripsit.
- Galo Leonensis episcopus.
- Godefridus Ambianensis episcopus.
- Aimericus Averrorum episcopus.
- Hugo Gratianopolitanus episcopus
- Gualterus Magalonenis episcopus
- Berengarius Frandienis (a) episcopus
- Augustinus Reptensis episcopus
- Leodegarius Vivariensis episcopus
- Pontius Tricassinus episcopus.
- Petrus Senecensis episcopus
- Berengarius Auratensis episcopus
- Leodegarius Antensis (b) episcopus
- Geraldus Nivillarenis (c) episcopus
- Mainfridus Antinopolitanus episcopus
- Astinus Tolonenis episcopus
- Leodegarius Vapincensis episcopus
- Raimundus Massiliensis episcopus
- Bolus S. Romanæ ecclesie cardinalis diaconus subscripsit.

(a) Ex-
pulsio,
qui præ-
fuit ab an.
1094. in
1111.
MART.
(b) Gyrifol.
Nun præ-
erat tunc
ecclesie
Apoſt.
Leodega-
rius, seu
Lugdunensis
MART.
(c) Nivilli.
conſ.
MART.

AD CONCILIIUM REMENSE

A Conone Francigeno A. S. L. habitum

Anno 1115.

ADDITIO.

Remensis concilio hi sine dubio præfuit
interfuit, scilicet tres Metropolitani
cum suis coepiscopis, Remensis videlicet,
Senonensis, & Bituricensis. Remensis metro-
polis episcoporum romina habens in litan-
tiis Coronis cardinalis, quibus præerat
quorundam prætorum inter Baldinum Fran-
disie comitem, & Bovonem juniorem (sancti
Amandi abbatem facta, in illo concilio con-
firmatur. His literis post Cononem dantur
signa Radulphi Remorum archiepiscopi, cum
Lliardi Suetionensis, Bartholomæi Laudu-
nenis, Guillelmi Catalaunenſis, Godefridi
Ambianensis, Lamberti Novomenſis, ac To-
kanni Morinensis episcoporum. *Actum, re-*

curatum & confirmatum in concilio Remis a
domno Conone Remense ecclie legato, cele-
brato habito, anno incarnati Verbi MCLV.
inditione VIII. regnante Ludovico Fran-
corum rege glorioso anno octavo.
In eadem synodo Gerardus Replienſis
comes, qui advocacionis prætoris, quam in
villis suis comitatus sancto Remigio subiectis
habebat, quoddam prætoris genus, quod
ſubannatum vocant, ad illa exigebat; in il-
la inquam synodo culpam suam agnovit, &
injustam ejusmodi consuetudinem relaxavit,
prætoribus Radulfo archiepiscopo, Lliardo
Suetionensis, & Godefrido Ambianensis episcopis, & quibusdam laicis.

AD CONCILIUM CATALAUNENSE

A Conone Cardinali A. S. L. anno 1115. celebratum

A D D I T I O.

DE concilio Catalaunensi A Conone cardinali A. S. L. ita agit Lubbertus, ut parum aliqum ultra nomen ex eo intelligatur. Epistolam ipsius Cononis, ex eo concilio datum proferi Mabillonius dicit. ordo S. Benedicti in v. num. LXXXIX. appendit. in volum.

CONILII CARDINALIS SYNODICA
Pro monasterio S. Quintini de Monte prope Peroriam.

CONONI DEI GRATIA PRAENESTINO
EPISCOPUS

Ivo eadem gratia Carotenofis ecclesie minister,
Deorum & debium legati apostolice obedientiam.

Invitavit me sollicitudo vestra ad agenda causam vel per me, vel per vicarium meum de ecclesia sancti Nicolai adverfus monachos Majori monasterii, quae ita est in municipio, quod Parmevia dicitur: quoniam aliquando contra sui secularitatem occuparetur praesumptum; sed secundum legem tractem; quod ad eis contra legem praesumptum est, et archidiacono legato apostolice Domini Hugone Dicitur episcopo per legatum solentur est. Hanc igitur causam idcirco tractandam fuisse, quia in propria persona me non potui tractare paravi. Nunc vero quia equitatis, et vel vobiscum aliquo iudicium non valeo, supplico sanctitati vestrae, quantum illa sincere tractet factis causam istam, ut propter insufficientiam vicarii meum praesudicium patiat absentia mea; sed propter illi necessarium fuerit, secundum tenorem canonum congruo loco, vel tempore expedire praesentia mea. Quidquid enim monachi dicant, si praesentem meum, proparum inrefragabilem, nihil monachos illos in praedicta ecclesia habuisse, nisi per invasionem parvam clericis de loco lupolis, parvam comminationibus terrore, et impetibus periculis; et si firmamentis characterum haberent, tunc apostolica manu, ius de episcopatu, nisi extorta per fuerptionem. Vale.

Episcopi Vnolani Belasensis, Gultelmi Catalaunensis, Gaudesfredi Aduanensis, Cleveraldi Sivoanensis

Ivo humiliter ecclesie Carotenofis minister, Ipiriu scintea & pietatis, & alio iustine aduand.

Quoniam secundum decretales paginas, & 49. ubi licita canonum omnes controuersae ecclesiasticae in locis, in quibus orae sunt, primo non discutuntur, & nisi appellatum fuerit, terminantur; nobis Majori monasterii postpositos ordine precipue, contempta fraternitatis charitate, et iniustum et inordinatum clamorem de me detulit ad sedem apostolicam, quia nullam feceram ei iniuriam, immo iudicio ecclesie mihi commissa praesentem. Guaderio archidiacono, & Hugone fabulo canonum pluribus aliis omnibus obtulerunt iudicium. Unde in auribus Domini cardinalis, & vestri & totius vobis conventus hanc primitus expulso iniuriam, quae de iudiciali vel denegata mihi fuerit, iustitia, et res non ad ordinem reoganit, quare lateque

clamabo ditius & scriptis, quia agroriam & impetum monachorum ferre non valenti inferret violentiam. Hanc enim causam praecedam sedis apostolice legati, in consilio Ecclesiae, & Ideo in causa non offensus, cum exteris episcopis canonice iudicatum, quia ulterius repetenda non est. Quod autem dicit honorarium personarum testimonio comprobe potest, quae clamorem canonico iudicio de qua supra dicitur plurimum defraudauerunt; & iudicium de renovandis conciliis quae remotioris teltis est etiam tricenarium quiesca possit, in quo casu hoc temporaneum canonici in praedicta ecclesia fuerint, nec recedentes, nec accedentes

AD CONCILIUM COLONIENSE

Ad promulgandam in Henrico IV. imperatore anathematis sententiam

Anno 1115. & 1120. celebratum

A D D I T I O.

Urspergensis, unde concilii huius historiam desumpsit Lubbertus, pro suo more litera deturram, rem totam ostendit. Iuvant igitur & sunt 126. et non vixit illi foris per hanc, rem totam hanc, ex amulio Juliano Saxone Eccardi, cuius verba, sed multata Urspergensis descripsit: Ita ergo ille ex anno 1115. rem totam agnoscit.

Quendam cardinalem Romanum nomine Gualterum per munus adflicto (Saxones) quo ipsam imperatoris excommunicationem, & per tam dicant, tunc Adelgouo Magdeburgensarum episcopum, quae ceterarum ecclesiarum praesulis reconciliationem recipiant, sique restantur, & contra quilibet invicem astraque partes moliantur: Et post natus. Adalbertus Moguntinus non multo post fedis apostolice legato Dieterico principis, & Dilectis iudicibus, ipsum sibi ceterisque non paucis praesulis Coloniam occurrere poterat, communit perceptor, quae ipse deinde consecrationem illa intercalam tantum auctoritate confecti possit. Qui conuentus in hunc feno Natalis Domini factus est, non cuius indignatione imperatoris, qui redum plene voluntarius est in consensu quatuor consecrationis. Dein anno sequenti 1120. bisfortem profectus amulissa se habet.

Anno Domini Incarn. 1120. Imperator Henricus natalis Domini Spire cum paucis epi-episcopis & principibus celebrans, ea quae interim Colonia gereretur, graviter tunc, & aduulv enim quatuor litteras Paschales, quibus non solum metropolitano, sed etiam alii episcopos, vel optimates regni, causa praesulis non excommunicationis in se manducant, quatuor Dieterico cardinali, quibus hac iniectionibus auctoritate, in

nere iam defunctus, imo ad sepulchrum positus, quae ad adionem concilii decessus effectus. Sepultus est Coloniam, adstantibus episcopis XIV. cum Laudero dace, aliisque nonnullis principibus. In Natali S. Stephani Adalbertus Mogontinus archiepiscopus ab Ottone venerabili Bambergensi episcopo ordinatur. Milis autem ab imperatore illic Erlinuvius Wirceburgensis episcopus audientiam vel communiorem nonnulli reconciliatus habere meruit. Insuper reuerti communicare renuit, sed vix periculo coactus nullam coram imperatore celebravit, indeque utque ad mortem coartatus. Interim dilectis scisque rursus communioni priusquam reconciliatus ultra imperatoris aspectu simus, & gratia carat. Hac commo- Conrado fortis fide filio, qui postea re- gnavit, commisit, ipse vero postea doctrinae, in Italiae fide una cum regina dotatae domus fide constituit, ac circa apostolicum per ipsos infidens, legatos ad eius legationis imperatoris causam pacificam, quae iterum regnum & sacerdotium disturbare coepertum, & suppliciter delinavit, cuius legationis primatum abbas Cassinensis, cognatus, & in pueribus domini peperit, qui & iterum auctoritate patrum pro commendis pacifice rebus fidelis, & impigre apertissimum invigilare Rudolt.

Ad va illud, quae de hanc, quibus Adulva, quibus affere litteras Paschales, quibus Dieterico cardinali facultatem praesulis legati apostolice munitur, agendi, inter Saxones, & quibus non conciliorem agendi. Suppliciter praesulatus Udarivus Bambergensis in diebus n. CCLXXIV. apud Bambergeni. tom. 2. pag. 177. Consistor. Supplem. Tom. II.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, T. presbytero cardinali apotholice sedis legato sanctam & apotholicam benedictionem.
Ex antiqua relatione compertimus Saxones a principio conversionis fuisse ad Deum fideles atque obediētes beato pontifici & apotholice sedis extrinseci. Quia igitur ad parvas illas per Dei gratiam, ut audivimus, accessit

filii, et in eis super ecclesiam, alii que quibusdam negotiis scandala emergerint, si quid illi aut eorum alibi iuste quae canonice operari poteritis, auctoritate nostra favore cooperante Domino, opereris. Si quod & consolationis auxilium nostro Halberadensii episcopo conferre poteris, conferat, ut apotholice sedis visitatione gaudeat. Data. Foronum VI. idus octobris.

AD CONCILIIUM LATERANENSE IV.

Quo iterum abrogatum est privilegium Henrico concessum,

Anno 1110. celebratum

ADDITIO.

Huius concilii acta ita referet ex Ulpertio, quod Ladbear, ut non ipsa verba verba, ut sensum tantummodo reddiderit. Altonum illorum genuinum fragmentum servavit nobis Gerbous propaphi Reichenbergeris, actus huius scriptus, in libro de additione Dei, quem Petrus Anselmus. tom. II. par. II. pag. 111. vulgavit. Ita vero ibi legitur:

Anno Dominice Incarnationis MCX. (mensuris, legendum anno MCXVI.) facta est in Lateranensi ecclesia synodus praesentis Paschalis papa II. indici. III. nonas martii. Idem Paschalis iura sententiam damnans, & retractans illa distulse legitur, & scriptum Romae servatur:

Audite fratres dilectissimi; confessor Deo patri omnipotenti & vobis, quod praesertim illud privilegium, potius privilegium in tenentis a nobis extortum, anquam alicui datum esse. Contra decreta antecessorum nostrorum confirmamus; & in hac synodo, si cut in priori, illud & omnes, qui pro privilegio habere volunt, excommunicamus. Deo & vobis promittimus, donec illa misera anima in indigno corpore habitat, quomquam aliquod contra decreta patrum nostrorum volumus consentire, si placuit manila illa, quae ab illis haereticis & schismaticis ordinata sunt, annullari deberent, quoddam esse omnino nudari viderentur suis clericis; nos, sequentes decreta sanctorum patrum, de his qui sub Acacio, & Bonifacio & Donatibus ordinati sunt, haerentes de creverunt, ut episcopi, qui sub illis schismaticis ordinati sunt, omnes in suis honoribus permanent, nisi sint innotuerint aut criminosi. De ceteris vero ordinibus penes episcopos potestas sit, ut quorum vita probabilis videatur, in suo gradu consistant.

volunt & coadus. Non est haereticus dicendi. Si voluntarie fecerit, haereticus probari possit. Ad idem concilium referendum arrior fragmentum aliud ex concilio Paschalis, quod legitur apud tandem Gerbous in distulse de differentia clericis regulis de secularibus.

De talibus aut item scriptis, in synodo habet recordationis Paschalis papa non dubitavit Bruno Segonius episcopus inter cetera dicere. Nos clericis & monachis primitiva ecclesiae normam tenentes, Christum & apostolos, ac sanctos patres sequamur, & omnes Simoniacos cum illis perpetuo anathemate damnamus. Invenit pium Spiritu S. Stephanum, & impium Nicolaum cum universis sequacibus suis excommunicamus, ne illorum errori tacendo consentisse in adversus iudicis accesserit.

Demum eadem synodo adhibito decreto aliquo existens confirmatus, quod legitur in codice Udalrici num. III.

DECRETUM PAPE PASCHALIS II.

Quoniam ecclesia in multis locis, & maxime in Teutonice partibus diu laboravit haereticis & schismaticis, & in omnia illa, quae ab illis haereticis & schismaticis ordinata sunt, annullari deberent, quoddam esse omnino nudari viderentur suis clericis; nos, sequentes decreta sanctorum patrum, de his qui sub Acacio, & Bonifacio & Donatibus ordinati sunt, haerentes de creverunt, ut episcopi, qui sub illis schismaticis ordinati sunt, omnes in suis honoribus permanent, nisi sint innotuerint aut criminosi. De ceteris vero ordinibus penes episcopos potestas sit, ut quorum vita probabilis videatur, in suo gradu consistant.

CONVENTUS SERBERIENSIS

Ab episcopi totius Angliae qui Guillelmum Henrici regis filium futurum regis haeredita agnoverant;

Anno MCXVII. celebratur.

Alterius Conventus in chron. ad annum 1116. ita de concilio isto loquitur: conventio optimatum & Baronum totius Angliae apud Salaber. XIV. Kal. aprilis facta est, ... Habita est ibi causa de querela quae inter archiepiscopum Cantuarie Radulphum, & eisdem pontificum Eborum per integram annum veritata fuerat. Hic potius archiepiscopatum renunciavit, quam obedientiam fedu Cantuariensi profiteretur.

De postrema hac controversia ita loquitur Radnerus: habita quoque est ibi diebus causa de querela, quae inter archiepiscopum Cantuariensem, & clericum pontificem Eboracensem per integram pene annum veritata fuerat. Defensio aequidem Thomae electus erat ad regimen paradii pontificatus quidam de clericis regis, vocabulo Thurlanus, convivente Radalpo archiepiscopo, & aliam, quam rei exitus probavit, de quo habere opinionem. Hic itaque electus cum ipso pontifice moneretur, ut ecclesiae Cantuariensi faceret quod debebat, & benedictionem suam ecclesiastico more faceret, respondit benedictionem quom fecerit esse libenter velle suscipere, sed professionem,

quam exigerat, & antecessores suos fecisse sciebat, & illa ratione salubrum. Cuius verba quia Radulphus nec audiret praeterequam amittere voluit, negotium ipsam consueque indeterminatum remansit. Ipse quoque Thurlanus legatos suos Romam direxit; modis, quibus apud Romanos agi oportere sciebat, a papa cupiens absolutionem debite professioni obtinere; sed nihil effecerat. Rex autem Henricus, uti adversus Thurlanum in sua pervicacia laet, & tandem pervicaciam eius tuitioris fuae fiducia salubre non manebat, rupti ei ipsius fiduciam nodos, & aperte protestatus est, illum ut morem antecessorum suorum tam in professione facienda, quam & in aliis dignitati ecclesiae Cantuariensi ex antiquo iure competentibus, exequeretur, aut episcopatu Eboracensem, cum benedictione sanctus caritum. Ad quae ille, clericorum, quasi dignitatis suae libertatis fide reverentia acclamantem, fuisse cordis consilio ingratissimum credens, renuavitque pontificatus; spontens regis, & archiepiscopo, fe, dum viveret, illum non seclamuram, nec aliquum calumniam inde moturum, quicumque subditus fuisset.

LEGES ECCLESIASTICAE SUB REGE ANGLIAE HENRICO I.

Continens chartam regis Henrici primi de libertatibus Angliae: & habuit quilibet comitatus talem.

Henricus rex Anglorum, sancti episcopo & Ursoni de Abetor, & omnibus baronibus & fidelibus suis, tam Francigenis, quam Angligenis, & Wicetreficis, salutem.

Sciatis me Dei misericordia, & communi consilio baronum regni Angliae, regem coronatum esse. Et quia regnum oppretum erat iniquis exactioibus, ego respectu Dei, & amore, quem erga vos habeo, sanctam Dei ecclesiam in primis liberam fisco; ita quod nec vendam, nec ad firmam ponam, nec mortuo archiepiscopo fea episcopo, fe

ve abbat, aliquid accipiam de dominio ecclesiae, vel de hominibus eius donec fuerit in eam ingreditur.

Et si quae baronum vel hominum meorum infirmabant, sicut ipse dabit, vel dare disposuerit pecuniam suam, ita daram esse concedo. Quod si ipse morte praeventus vel atriis vel infirmitate, pecuniam suam nec dederit, nec dare disposuerit, vobis sua, si liberi, aut parentes, aut legitimi homines eius cum pro anima eius dividant, sicut eis melius visum fuerit.

CONVENTUS EPISCOPORUM IN ITALIA

Ab Henrico IV. imperatore convulso, et de ratione conveniendi cum ecclesia Romana consultantur.

Anno 1116.

HENRICUS IV. imperator provocavit in se Romanum pontificem intelligens, armicis Saxonia rebellantibus in arduum redactis, cum nihil plus superesse quod salvus fieret, nisi ut pacem cum Romana ecclesia componeret, vel ut contra eam professus esset in Italia; quo ut pervenit nihil habuit antiquius, quam ut convocatus in Italia esse nota Italia episcopis insignioribus voluntatem suam totamque in causa ecclesie obsequium vestram, palam omnibus proficeretur, paratum se exhibens, crimen, si quod in eam admittitur, ut ex lege indicatur. Id a se praestitum idem imperator in literis, quas ad Haraducum Ratiopolitanum episcopum misit, retulit esse. Has literas, quod eundem episcoporum conventum nullis motum hinc inde, quoque neque hucusque ad praesens ad concilium U. Lateranense exhibent, huc ex codice Udalrici Bambergensis num. CCCXVIII. transmissus, quibus ex affirmata addimus alia literas eisdem imperatori ad eundem episcopum ibidem num. CCCXVII. recitatas. Vadem tamen sic non praesto, ea omnia que affirmat hic Henricus, veritati coherere, inquit enim credo Falcomem hinc loquentem adversus legatos suos Theodericum, Cononem, et Guldonen, que hic dixisse perhibetur. Quamquam vero per iniquam calumniam id affirmat imperator, nihil tamen in ducimus, cur Cono et Guido in concilio Lateranensi residentes pontificem Romanum accusaverint, ut legationum suarum ad illa rata haberet, panderetur cunctis, nihil episcopos non iustos a pontifice.

EPISTOLA HENRICI IMPERATORIS D

Ad Haraducum Ratiopolitanum episcopum.

Ex Cod. Udal. num. CCCXVII.

HENRICUS Dei gratia imper. augustus H. venabili dilectissimo Ratiopolitanum episcopo, gratias agimus patri spiritum, quoniam erga nos & imperii causa salubriter tuae fidei conservati curam habens, credentes imo nec clarius advenire, quod nos negotio, neque via cursumque possint, quam inchoasti, & demonstrasti benevolentiam. Ut autem pie sollicitudinis benevolam, quo sepiissime turbata concilio inconvocato absentium, tibi pleniter auferamus, negotium quod pro communi utilitate totius imperii suscipimus, ad quid perduxerimus, paucis tibi scribere curavimus. In primis innotescere esse volumus, quales inimicorum nostrorum aephalica praesumptio fides nos innotescit, quod communicantes nobis quos excommunicatione ex sententia & legatione Domini apostolice iudicaverunt, & maleficiaeque falsis impudenter super innocentes ag-

gravaverunt. Nos autem arcum, quem in nos latenter intenderat, & fagittas quas exarcurat, propinquantem Domino, declinantes in Italiam transalpinnas, & ibi religionis episcopos, quos abbas, & vicarius eius columnas maris ecclesiae, convocantes de pace vel concordia regni, & sacerdotii sublimis inquisitione tradidimus. Demum communitatis illi omnibus eligentes, scilicet Placentinum, Alensem, Aquensem, magno nominis episcopatum ad Dominum apostolicum, & ad omnium ecclesiarum illos milites, profertem in publicum, quod si quis perforem non palisset, vel pulsate vellet, de pace, quam in corpore & sanguine Domini nos cum pontifice Romano copotimus, & concilium secundum legem, quod in canones nos perhibere plenariam expurgationem, vel, quod abbat, culpabiles invenimus, omnimedam satisfactionem. Igitur Dominus apostolicus unanimes sibi ad hoc conjugens cardinales in testimonium, in praesentiam principis apostolorum negavit, quod Chuoconem in Colonia, vel Saxonia miserit; irritum esse iudicavit, si quis in nos maledictionis effuderit; affirmavit quod ipse nunquam nos excommunicaverit; filio iure quem consecravit, quem benedixit, quod nunquam maledixerit. Damnavit Theodericum, eo quod in regno nostro legatus de epti Domini apostolice inuentus fuerit; nihil optavit quicquid excommunicationis in aliquem fecerit; in praesentia clerici & populi publicitatis est, quod nos praecipue vel imperium, vel regnum, vel habet, quod Vienensis episcopus excommunicationis gradum foveri non erexit; fed potius quod fidei typo nosi zeli peccaverit, veniam pollicitus. De literis bullis, quas in opprobrium nostrum incolat Moguntinus, Coloniensis, Saltzburgenfis, & Halberladiensis inimici nostris misisse, Deum dicitur in testimonium, (se malum illud neminem commisit, nisi exera subreperit, quisquis nobis fidelitatem jurando promiserit, & verram nobis quicquid modo fecerit, pro perjurio & sacrilegio in membris ecclesie nostrae tradidit esse. Nos autem concilio principum nostrorum exequentes, ut omnem ambiguitatem refeceremus, & seditionem gravissimam, que inter Romanos & apostolicum geritur, compelleremus, & Deo gratias, non est invenimus, qui clam, vel palam nobis notum criminis imponeret; sed vos laudis & laetitia audite, est, que nos & imperium nostrum Deo, & beatis apostolis Petro & Paulo committeret. Postquam de capitolium cum universis ordinibus confidimus, & magnificentibus nos magna impendimus. Domique cardinales tres exterorum legationem agentes nos audierunt, & pacem piamusam eo tuncore nobis exhibuerunt; in-

invenerunt per vigam & annulum deinceps se detinerent, quod se eo ecclesie laesum dixerunt. E contrario nos respondentes regalia iura cuivis per baculum & apostolicum concedere iuris nostri esse probavimus. Haec est lumina diffusioris, qua concitatur & periclitatur ecclesia, & invidiosa ecclesiae, affirmant statum ecclesie redintegrare posse per eam. Ergo, miles Christi confidens, quod Christus in mendacio liquentes culicem, & camelam deglucientes in eorum animadversione reprehendat, & apostolus minus tolerandum, ut minus vituperabilis, & dicitur oblatum. Haec illi, quos tantissimis caritari, ut personam nullum periculum excommunicationis imminere notitia dignitatis, & ut libetis, quod ratio postulat, & obviae potis adhibere nos interducenti futurum temeritatis. Nuntium tuum idem tandem recinimus, ut per te cerum te de his omnibus reddat, utpote qui visus vel audita te videmus perfecte cognoscere. Vale.

ALIA EJUSDEM IMPERATORIS AD EMPEM

Excod. n. CCCXVII. **H**ENRICUS DEI GRATIA IMPERATOR AUGUSTUS H. Ratiopolitanum episcopo gratiam suam & omne bonum, ut fidei dilectissimi.

Quod legatos tuos tanto tempore retinimus, nulla alia de causa fecimus, nisi quod nec itineris nostri, nec a Roma aliquam certitudinem tibi mandare possimus. Nunc dilectionis tuae intimate decoremus, episcopos quodam, videlicet Alensem, A-

quem, Placentinum idem venisse, non nota quia nisi quod in concilio, sed concilio voluntate iussit, qui tamen veram pacem concordiam inter nos & papam omni dubitatione remota retulerunt, qui etiam nos omnes, Monasterium romanum, Tridentinum, Augustanum, Brixinorensem, Comacensensem, abbatemque Witenensem in adventu eorum benedixerunt ore, & osculo ex eius parte falenter. Ajunt etiam Dominum papam nunquam aliquem adversarium nostrum Colonicum vel Saltzburgensem, vel Wurtzburgensem, vel Halberladiensem, vel aliquem nostrum nostrum viva voce vel literis falensse. Moguntianum esse ipse, nec tota Romana ecclesia aliter quam tradidit Deo & Domini filii & contrariae potis adhibere nos interducenti futurum temeritatis. Nuntium tuum idem tandem recinimus, ut per te cerum te de his omnibus reddat, utpote qui visus vel audita te videmus perfecte cognoscere. Vale.

AD CONCILIUM LINGONENSE

Pro liberis Ecclesiae a praeconum diripiendis sumo 1116. celebratum

ADDITIO.

An. 1116. **D**E Lingonensi concilio, cuius pauca tractat Vigornensis scriptor, sic ait: *Contra nos fuisse missi supra dictum scriptorem libri veteri miraculorum S. Prudentis martyris apud Lubrum in Hiberni. MSS. tom. 2. pag. 80. Ita enim ait: Concilio presertim Turbarunt iam passim pax dactum quidem degentium, & undique oriebatur prodromum copiae, quae devote Deo famulatum vocabant monasteria, perinde angustis praefaci praesales ecclesiarum pro pulsa quiete ovium suarum. Quapropter communi debuerant traditu, ut multa conglobata lybno committeret paci ecclesiarum condicere. Anno itaque a concepta celebratione Virginis interetate millesimo centesimo sexdecimo linguica provincia cathedra religionis nominis vire locutionis suam per praesens lae percolat editum, omnes invitavit ad concilium sexto idus Junii.*

Huc vero placito deli (sic quippe vulgo dicitur confederatio) praesertim fuerat locus a Beuzano ducibus burga ter quateris fere stadiis iura villulam (scilicet, quam iudicum nuncupavit antiquitas, deli enim ibi admodum grata placiditas, est satis congrua tali censetur negotio. Facto conventu, pra-

esertim venerabilibus viris Galdone fellece archiepiscopi Viennensis, & praefato Jerocerano, imperato silentio, furgens praesens Archipontifex: Jamduodum, ait, dilectissimi factis compererunt facta ab Injuria Christiani Mosiacum, qui obsequio praesertim: *Quam pro socio, & dextera pro dextera cum Christifidis magis gloriofum esset non solum non rependere talionem, verum etiam persequenti maxillam praebere alteram, & auferenti tunicae dimittere & pallium; nunc vero diversimodum nos Christiani non patiamur, fed inferant fratricidii maledicti iudicium: Iamque si ecclesia persequitur, & quam tuere proprio curare ab exortibus sacrae fidei debuerant, miserabiliter invadunt, & afficiunt. Lacerant palam filium matrem videri locutionis suam per praesens lae percolat editum, omnes invitavit ad concilium sexto idus Junii.*

eligiorum locutionem conventum, & diripiunt (scilicet, auferenti maxillam praebere alteram) pro Deo conversationis violenter exproquerent sumptus: Haecine opera Deus Jests docuit? His ne factis praesertim patibis aude? Ab hac enim non est concilio, cui infamatum regnum, sed ad ratarum, quam deviamus

319
 A
 B
 C
 D
 E
 F
 G
 H
 I
 K
 L
 M
 N
 O
 P
 Q
 R
 S
 T
 U
 V
 W
 X
 Y
 Z

quos pertinent, abviam. His & huicmodi
 declamatis a vero facundioso corpore au-
 dientium miscebre potest. Quod si au-
 deliquerit velle contere sacramenta. Il-
 lo vero in tempore S. Stephanus abbas no-
 viter imaginem clavigeri cœli, & corpus al-
 teri Prudenti, quod a concuncto vobis
 & auro lapidibusque pretiosis exornat-
 um fuerat, ad idem concilium ferri fecit,
 nec non & sanctorum aliorum pignora, quo-
 rum longum est referre, que a concuncto totius
 synodi devotissime susceptæ sunt. hinc
 concuncto in preparatis decem colloquio-
 rum tenoribus. Adcertat autem, quæ prædixi
 in hissebis hominum multatudo, nec non & il-
 lumbrum virorum diversæ dignitates non exi-
 gularum copia. Falsâ tamen sacri eloqui exor-
 tatione, quam pacis concilio habuisti exor-
 tationem, & procurum demum populi milia-
 sanctorum suppliciter collectivata suffragia
 in moris est, & progressu tumultuose perla-
 rant oratoria. Narrat subinde agrorum
 permultos S. Prudentem pro recuperanda
 fœderate supplicat. Quod enim non pudet
 propalam dicere) aliqui monachice profes-
 sionis falso jactari talia de Prudente beatis-

319
 A
 B
 C
 D
 E
 F
 G
 H
 I
 K
 L
 M
 N
 O
 P
 Q
 R
 S
 T
 U
 V
 W
 X
 Y
 Z

simo, ac postul sub obtentu fuerat Besu-
 ferant invidia fluminate divulgabam. Quo-
 rum oblocutorum eoque procedit vancora,
 ut ad aures tantum illustratum dicit Burgom-
 ut ad idem concilium ferri fecit, nec non &
 latatis in puerulo cum cæteris proceribus la-
 gaciter eventians, & in dubium veniens
 directo faculitate parentis pueri fuerit accer-
 ditum. Quibus accitis & facti, ut digetum
 est superius (supra enim puerum fœnatis
 restitutum narraverat) referentibus serium
 cum pejarando, reverentibus diu cum a-
 sciendibus obrethoribus nimium indigna-
 tus in laudem proterbi benignissimi condicio-
 nis, ut quo tantique sanctos fuos concubuit
 extolere preceponit.
 Hæc etiam agens narrat suis in conspectu
 concilii sacrorum synodum concuncta parata
 & que, usque ad nos præsentem missa
 necessest, libens prætereo. Denum fit
 concuncto concilio concuncto suam laudem.
 His aliisque patris vitibus, compositio-
 que ecclesie fidei, jurata pace ad imperi-
 um præsulum finitur placitum.

AD CONCILIUM ENGOLISMENSE

Anno MCXVII celebratum

ADDITIO.

A
 B
 C
 D
 E
 F
 G
 H
 I
 K
 L
 M
 N
 O
 P
 Q
 R
 S
 T
 U
 V
 W
 X
 Y
 Z

Acta Engolismensis Concilii referunt, quæ
 inferioribus literis, etiam prænotæ legi-
 timi. Quoniam Ordo, etiam prænotæ legi-
 timi. XX. hyloria controuersis illius, que
 concilium ipsud occupavit.
 Grandis hoc tempore controversia Rotho-
 nensis inter & Kemperliensis monachos
 exorta est super Bella-insulam, quam Io. X.
 & Gregorius VII. Rothonenfibus olim au-
 stuerant contra donationem ab Alano Cor-
 nualigie comite Kemperliensis monachicet
 ipsa eius origine factam. Non obstante
 horum pontificum autoritate, Kemperli-
 gensis, hanc insulam pacifice possederant
 usque ad hoc tempus, quo Herucus Bothe-
 monis abbas, Comitis comitis fidei præ-
 dicit, illam insulam occupavit. Querelas hæc
 dere destitit Gurbandus abbas Kemperliens.
 ad Girardum Engolism. ep. & apud sedis legi-
 tum in primam Comano comiti hac de causa
 scripsit, eumque hortatus est, ut abbatem
 Kemperliensem ad inonachium illud,
 in quod eius antecessores in honorem San-
 ctæ crucis fundauerant, tureret; seque
 mirari dicit, quod personis terre sue in-
 terdicat ne ad iustitiam fæderis Romanæ
 ecclesie veniant, quod nec reges, nec cœ-
 sæ ad facere debent comi, qui a vicario S.
 Petri, sed a summo pontifice, principa-
 tum suum tenent. Cæterum, si id facere
 in pergas, gladium beati Petri ipsi equo-
 in principatum illius mittent, idem Gi-
 rardus episcopus, vocatis paribus, inducit
 que semel & iterum Rothonenfibus abba-
 tis, cum Herucus abbas Rothonenfibus eccle-

320
 A
 B
 C
 D
 E
 F
 G
 H
 I
 K
 L
 M
 N
 O
 P
 Q
 R
 S
 T
 U
 V
 W
 X
 Y
 Z

siatica censura posthabita, per violentiam
 Comani comitis bellam, infulam armata au-
 tuo iuuantem, in eum sententiam iuris sua
 cum Petro Sanonemi electo, Hugone S. E-
 garabii abbate, Ilerio magistro tenebantur
 Sanonensis, aliisque; eandemque insulam
 Kemperliensibus restitui iacobit.
 Actum Engolismæ anno incarnationis Domini
 MCXCVII, indictione X. quod iudicium Ilerio
 Nomanens. Marthone Reuonenti, Morvano
 Venetensi, Rualione Aletensi, cæteris-
 que Britannicis episcopis illis sit significat.
 Ad hæc Morvano Veneteni, in cuius jura
 Rhietonense monasterium itum est, aliis
 comitis scripsit, quibus cum monebat, se in
 fecunda hebbodua imminens quadragesimæ
 concilium celebrare statuit, cui præcipit
 Morvanum episcopum cum Rothonenfibus
 hac adesse, alias si abbas non comparuerit,
 canonicè distributionis sententiam in eum
 proferendam. Cum vero nec se a corpore de-
 ferret, Comiti comitis matr. scripsit, ut miset
 illos monachos pacem & concoriam re-
 format. Respondit Ernengardus, se id
 libenter facturum, si modo Rothonenfibus
 interdidit, & excommunicationis sententia
 relaxaret, que in re Comanus fidei iust
 iniuriam ipsi hædam querebatur, quippe
 qui nihil iniussu Papæ ipsiusque legati in-
 terdidit. Cæterum cum paratum esse
 dare si quel errarisset. In fine legato
 comiti, & monachi concædat. De eodem
 quoque negotio Gilbertus Turcomanus ad
 chieppolium Comano litesas misit, ad quæ

321
 A
 B
 C
 D
 E
 F
 G
 H
 I
 K
 L
 M
 N
 O
 P
 Q
 R
 S
 T
 U
 V
 W
 X
 Y
 Z

respondit comes, se, si craverit, iussu
 in papa erravisse, & ad emendandum se
 in quod peruenisset paratum esse. Tandem cum
 Rothonenfibus abbas concilio defuit, interdi-
 & excommunicationis sententia in eum,
 episcopus monasterium aliena est, quam Joce-
 ranus Lugdunens episcopus probavit, &
 Paschalis papa confirmavit.

LITERÆ GERARDI ENGOLISMENSIS EPISCOPI

A. S. L. ad Hervorum Rotonenfium abbatem, quem ad concilium vocavit.

G
 H
 I
 K
 L
 M
 N
 O
 P
 Q
 R
 S
 T
 U
 V
 W
 X
 Y
 Z

Erardus Engolismensis episcopus & fan-
 the Romanæ ecclesie legatus Heruo
 Rotonenf abbat. In exordio epistolæ te fa-
 larare, nisi quia intercedum non com-
 mens, & cum monachis tuis colloquacio-
 fatis (sicuter patris). Apollonicæ liquem
 fidei autoritate te invitamus, ut concilio
 quod in fecunda hebbodua imminens qua-
 dragesimo Engolism celebraturum sumus, re-
 mota omni occasione, interis, de iustione
 Beila-insula & de inobedientia quod iustia
 didaverit susceperat.

EJUDEM AD MORVANUM VENETENSEM EPISCOPIUM.

G
 H
 I
 K
 L
 M
 N
 O
 P
 Q
 R
 S
 T
 U
 V
 W
 X
 Y
 Z

Erardus Engolismensis episcopus, & fan-
 the Romanæ ecclesie legatus Morvano
 venabili Venetensi episcopo salutem & be-
 nedictionem. Adverte pallidula vita &
 enoritates in ecclesia & populo Dei emer-
 gentes, ex præcepto domini nostri papæ con-
 ciliium in fecunda hebbodua imminens
 qualidime Engolime eadē die dispositum
 moti, ad quod fraternitatem vestram invita-
 mus, atque apollonicæ fidei autoritate vo-
 bis præcipimus, ut Heruum Rotonenfem

322
 A
 B
 C
 D
 E
 F
 G
 H
 I
 K
 L
 M
 N
 O
 P
 Q
 R
 S
 T
 U
 V
 W
 X
 Y
 Z

abbatem ex nostra & vestra parte, quod re-
 motis occasionibus eidem concilio interit,
 inviteris. Quod si a tanto concilio te sub-
 traxerit, præsentium canonice distributionis
 sententiam suscipiet.
 Ad hoc pariter concilium utamque peri-
 ueniat. Hildericus Gemanensis episcopus
 MCXVII. lib. 2. nono. Acto. quæ emissa sunt.
 concilium collectibus, hic suppledam
 dovi.

GIRARDO (Engolismens) EPISCOPO.

P
 Q
 R
 S
 T
 U
 V
 W
 X
 Y
 Z

Offertali credit ad gloriam, in iustis ulci-
 si nolle cum peris. Quod fraternitas ve-
 marbo. Quæ ita episcopus, quæ in concilio
 de Longeo indult, qui pio Hugone, veltro
 scilicet excommunicato, in Engolism con-
 cilio agens, dum quis quæretur gratiam, am-
 fice vestram. In quo scilicet interce-
 nostra rediit, tamen quia semper suspeta
 est officia potestatis, aduc per nos depra-
 cati sibi in interum ignoti. Quod cum con-
 trahit adeptum, si proce-que hoc perora-
 quom offendit non obstat. Abire autem ut
 sic ad inonem remitte reuolens iniurix, cu-
 jus est, in remittenda ex animo iniuria, so-
 lem præuenire occurrere. Ea Deco iusticia
 offensus & clemens præsul. A tyranno
 parum differ sacerdos litesas memor iniurie.
 Præterea immerito perlicuitur, punient
 quom remittit, offensum. Remittis autem,
 & hoc nobis signum. Guillelmo nobis in
 præfatum cominitis et concilio, precipiens,
 ut ex delibationibus vestris, quæ hoc fa-
 tisfaceret Deo, quod excommunicato vestro
 communicare præsumpserat. Si quis igitur
 apud amicum preces amicus ponit, sentiat
 Guillelmo ab animo vestro omnem onem
 propulsum sanctorum, quoniam qui po-
 tuit offendere, potest & vult offensam de-
 vitoris redimere obsequis. Vale.

GELASII PAPA II.

Sedit ab anno MCXVII. ad MCXIX.

APPENDIX AD EPISTOLAS GELASII II.

EPISTOLA GELASII PAPÆ CONTRA G. D.

(Gregorium seu Barzianum) amulum suum.

Ex d. l. cod. n. 293.

Cononi

Eraren- sen

decedere nostro Paschali papa in concilio Be-
 nevendi excommunicatus, in matris eccle-
 sie iustione ingredit. De quo etiam tibi
 notum est, quod cum per nostras omni ma-
 nus pallium accepisset, prædicto domino no-
 stro & tuis, quædam in concilio Romano
 primus ego sum, sedilenter paraveri. In
 hoc autem tanto facinore nullum de Roma-
 no imperatore, Deo gratias, socium habu-
 erunt. Sed in concilio nostro, cum Romanus
 sancto Marcello, Censius, qui dicebatur fan-
 ti Gryffonis, & Teuto, qui tanto per Ita-
 liam tempore debachatus est, tam infamem
 gloriam verberibus suis faceret, equos
 nostris & episcoporum collegio in præterito
 palmarum die Capue regem ipsius cumido-
 lo feci excommunicavimus. Tuo igitur specta-
 mus, ut si factum nostrum omnia hoc per
 mittere tibi legationis partes fratris concu-
 latis nota facere fideus, & ad matris eccle-
 sie vilonem, fide opteret concupiscere, præ-
 stantibus Deo, accingens, dno Capue Iohannis
 April. X AD

AD CANONICOS LUCENSES.

Eorum consuetudines approbat et innovat.

Gelasius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Benedicto Archidiacono, Urbani archiepiscopi, Rainieri presbiteri, Mauro cantori, Lucane ecclesie, et omnique fratribus tam presbiteris, quam clericis in perpetuum.

EX COM-
MUNI-
CATIONE
GELASII
EPI. RIT. III. c. 1. p. 1.
PAGE. 492.

Charitatis bonum est proprium, aliena demerita propria depurare, & alienatam quam propriis gaudere profectibus. Ex propter petitiones vestras clementer admittimus, & vobis antiquis ecclesie matricis consuetudines confirmamus. Ubi videlicet uniones infirmorum, & sepulture civitatis precepta ad matricem ecclesiam pertinent, & officium, & participatio beneficii funus, nam ad alias ecclesias pertinentium vobis nulla clericorum caliditate aut laicorum quorundam, subtrahantur. Electiones priorum, & colloccationes clericorum in aliena ecclesia infra urbem, vel extra in suburbis sine consensu episcopi, & priorum, qui lofantur. Nec laicorum violentia in aliqua ecclesiarum ultra priorum, aut clericorum fiat electio. Et nulla ecclesiarum episcopatus vestri preter eorum consentium alicui subiciantur ecclesie. Neque publica & majora negotia aliqua sub ecclesiarum ipsis invidiis arripant, aut publicas penitentias tribuant. Nec tententias, & interdictum matricis ecclesie temperet infringere. Nulla etiam vestri episcopatus persona sine consensu episcopi, vel priorum, qui loco positi nominantur, matricis ecclesie communicentur, & quod ab episcopo factum fuerit, a nomine istiusdem deus temptet. Sane civitates vestre clerici, & qui in suburbis sunt, solite obedientias, videlicet in letanis in processionibus communibus, in festivitatibus, & stationibus majoris ecclesie eidem impendantur, ut vobis volumus adiut. Porro in quinque festis nocte ante pascha, nulla ecclesia secundum morem vestre civitatis campana sonet; neque, in sabato sancto ceream benedicat; sed ad baptismum predicti clerici, prout consuetum est, veniant. Nulla preterea ecclesiarum missas solenne celebret in festivitate B. Martini, & S. Regu-

li, & in festuca feria pasche, & in processionibus quadragesimali, donec rationis solvantur conventus. Nullis etiam clericorum officium vivorum, aut mortuorum ad matricem ecclesiam pertinere facere, vel celebrare pratantur. Ad hec adjectis statuuntur: ut decime matricis ecclesie ab his, qui tribuant, non fraudentur. Et ultra eas clericis persona subtrahant, aut dimittant. Nulli etiam episcopo liceat aliquam matricis ecclesie canonico officio, seu beneficio, sine canonico private iudicio. Sane charitativa licet ciborum beneficia, que ab episcopis vestris (sive praesentes, sive absentes fuerint) in benevolentibus factis consecratis accipere, vobis, vestrique posteris rata precipimus, & illibata servari. In his omnibus praedictis notis sanctae memoriae Paschalis papae privilegium confirmamus, & stabilitate perpetua corroboramus. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, seculariueque persona hanc nostram constitutionis paginam sciens contra temere venire temptaverit, secundo, tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis, honorifice sal dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscatur, & a sacrosancto corpore, ac sanguine Dei, & Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine distulda ulioni subiacet. Quatenus & hic fructum bonae actionis percipiant, & apud districtum iudicem aeternae pacis inveniant. Amen.

† Ego Gelasius Catholicæ ecclesie episcopus subscripsi.

† Ego Gelasius Catholicæ ecclesie episcopus subscripsi.

† Ego Deusedel Card. Presbyter Tit. S. Laurentii in Damaso subscripsi.

† Ego Petrus Card. Tit. S. Sufianæ subscripsi.

† Ego Guido Card. Presbyter Tit. S. Balbinæ subscripsi.

† Ego Petrus diaconus Card. SS. Coenæ & Damiani subscripsi.

† Ego Petrus diaconus Card. S. Adriani subscripsi.

Datum Fisi per manum Grifonis S. R. E. Diaconi Card. Mibus septembris mensis. XII. anno Domini Incarnat. MCXVIII. Pontificatus autem Domini Gelasii II. PP. anno I.

ANNO
GHRISTE
1118.

AD CANONICOS REGULARES S. FRIGIDIANI LUCENSIS.

Jura eorum & libertates confirmat.

Gelasius episcopus servus servorum Dei dilectis in Christo filiis, Atono presbitero, & vno presbitero in E. Frigidiani ecclesie regularium vitam professi, episcopi successores in eadem religione permanentis in perpetuum.

EX COM-
MUNI-
CATIONE
GELASII
EPI. RIT. III. c. 1. p. 1.
PAGE. 492.

Decente nos apostolo Paulo cognoscimus, quia ubi spiritus Domini, ibi libertas. Quia igitur Domini spiritum in vobis habere credimus, de igitur operum exhibitione confirmamus, libertatem corporis, & praedecessore nostro sanctae memoriae Paschalis papa collata est, nos auxiliante Domino confirmamus. Et que ab eo vobis per privilegia paginam concessa sunt, nos quoque praesentis decreti auctoritate concedimus, & rata, atque stabilia permanentes censamus, sicut ab eo collatum est. Lucani episcopi reverentia, praeterea canonicas consuetudines observandi vobis avocavitatem, & iocundam, ad suscipere religionis augmentum. Neque ullam gravamen vobis inferri permitimus ex privilegio, quod a nobis B. Martini canonici pro antiquis ecclesiis sue consuetudinibus acceptum. Regularibus enim congregationibus nihil illi praedictant. Nulla quisquam vestram processum, aut litaniarum perturbet indolentiam, nisi que ante Ascensionem Domini, totius concursu civitatis, publice sunt. Parochianos vestros, nisi forte publice crimine teneantur, nullus invidis vobis excommunicare, aut ad poenitentiam presumat admittere. Sicut in suprafactis privilegiis vestris scripta continetur. Neque ulli capellanorum liceat sine consensu vestro, mortuos vestre parochiae sepelire. Sed vos eos infirmos, si-

cut convalescentes, & mortuos praeter alicuius unionem sepeliat. Christiani, oleum infirmorum, qui vestra ex antiqua consuetudine suscipere solent, majoris ecclesie clerici, hac ubi occasione non auferant. Neque clericos vestros ordinari prohibeant, ut per Dei gratiam quiete & pacifice conversentur, profectibus vestris propensionibus plenius observare possint. Si quis sine ecclesiastica seculariue persona hanc nostram constitutionis paginam sciens contra temere venire temptaverit, secundo, tertiove communita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorifice sal dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscatur, & a sacrosancto corpore, ac sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine distulda ulioni subiacet. Quatenus etiam eidem loco jura serventur, ut patet Domini nostri Jesu Christi. Quatenus & hic fructum bonae rationis percipiant, & apud districtum iudicem aeternae pacis inveniant. Amen.

† Ego Gelasius Catholicæ ecclesie episcopus subscripsi.

† Ego Lambertus Offensis episcopus.

† Ego Deusedel presbyter Card. S. Laurentii in Damaso.

† Ego Guido presbyter Card. Tit. S. Balbinæ.

† Ego Petrus diaconus Card. SS. Coenæ & Damiani.

† Ego Petrus diaconus Card. S. Adriani.

† Ego Amicus subdiaconus Card. & abbas S. Laurentii fisci muris.

Datum Fisi per manum Gargogni S. R. E. diaconi card. VI. Kal. Octob. Indict. XII. anno Domini Incarnationis MCXIII. Pontificatus autem domini Gelasii II. pape an. I.

AD COLONIENSE CONCILIUM.

In quo dicit decessit est Henricus IV. imperator, anno 1118. celebratum.

ADDITIO ET ADNOTATIO CHRONOLOGICA.

An. 1118.

DE anno quo utrumque concilium a domino suo A. L. celebratum est in Concilio in metropoli Palenim adnotatum ad annum 1118. 21.

Concilia Colonienſe, & Frigidianſe ad hunc poſitus annum 1118. cum Baronio, quam ad annum frequentius conſiderari oportere, perſpicuum jam fore eruiſit arbitrio, quo in codice Udalrici Barberiſis vulgata eſt epiſtola Adalberti Moſguntini ad (Archiepiscopum) Bambergenſem episcopum, in qua illud reſargit, quod concilio Colonienſi invitatus venire neglexit, iterumque ad Concilium Frigidianſem in Kal. Auguſti, a legato papa (Comenſi) celebratum, ut bene videtur demeruit. Cum igitur concilia in diem dominicam indici non fuerit, diſque V. Kal. Auguſti hoc anno, non vero Februario. Supplem. Tom. II.

quenti, in dominicam incidit, hinc anno 1118. hinc concilia assignanda eſt arbitrio. Frigidianſe adnotatum ab hoc anno 1118. removendum non eſſe deduco patitur ex auctore coarctato vitz S. Norberti cap. 4. narrat enim virum ſanctum poſt peroratum causam ſuam in concilio Frigidianſi reſeſſe, & moribus ſuis omnibus abdicatis uam ſociis duobus pauperem tandemque literis ſeſe deſtine, & cum aliquando pertraxit, & perſeſſe tandem ad Agidium, hincque iuſticiem Gelaſium natum vitam ſuam illi adprobare. Cum igitur poſtſeſſe ad portum S. Agidii hoc anno 1118. apparuit, ut moſt pagus hinc non 14. & ante 22. hinc inde diſceſſerit, ut iter ſuum proſequeretur, nec eo iterum redierit; hinc Frigidianſe concilium hoc anno celebratum conſpicitur. In-

super utraque hoc concilium anno 1118. adfuit vetustas auctor chronicus Sangerpi. Eritentur legitur in Actibus Reu. German. Menk. to. III. pag. 20.

Ad acta vero hujus concilii utroque per- tinet epistola sequens de dilectis Bambergensibus edita accepta n. 291.

Reverentissimo Bambergensi episcopo A. Mo- gustino scribit monasterii indigne fra- trum dilectione et ratione invola- le pignu.

Q Uod proxime dominus Franchinus Ro- mane ecclesie legatus nobis aposto- lica auctoritate denunciavit, notitia quo- que diligentia, per omnia Romane auctori- tatis fabdita, solertim impleverat, denunti- atis et vobis hoc eam auctoritate et no- tificata, ut ad concilium Colonia celebrandum venitis venire praesentia. Sed quia hoc ne- que praetermitti fuerit negligentia cum quidem que & ceteris eisdem concilio neglectibus, vobis quoque iniqua esse sententia, (scilicet vel divini officii suspensio, vel a communione corporis & sanguinis

Domini formidanda interdictio, nisi notis- sima peccationis diligentia hoc praesentis, & ce- rissima laicitatis velica reverentia, ne id fieret, apud ecclesiam promouerit. Quibus simul concubentibus causis & cooperantibus, hoc tandem obtinuit, ne quid seve- ritatis vestrae laboret dilectio, cuius habi- tum in ecclesia valuisse devotio. Dignam nimirum arbitratum sum in omnibus hono- ri vestro & reverentiae parcendum, & pro- posse, loco & tempore providere & con- sultere, cum sanctitatis vestrae dilectio beato Ma- gno de devote caritatis nobis obligaverit munere. De extero, siquid in mandatum ac- ceperimus, demanantibus ut ad concilium V. Kalenduarum Augusti, Fridelariae a praesidio legato celebrandum, indubitanter veniat, ne hujus & mandati neglector effectus, au- thoritatis sententia decretum, missa peccatio- nis amplius prevaleret, vobis indicatis. Praeterea duxem F. & confirmare ejus G. Palatinum & reliquos complices eorum in praesidio concilio excommunicatos move- rit. Literarum nostras rogamus, ut ad concilio- tribus nostris, Praeganti scilicet & Moqviansi episcopis, dirigatis.

AD FRIDESLARIENSE CONCILIUM

Contra Henricum imperatorem, anno 1118. celebratum

ADDITIO.

AN. 1118. P Rimo omnium cordi mihi verba anonymi scriptoris abbas S. Vedasti apud Dab- lberium Spitelge. tom. 2. pag. 697. qui concilium hoc in Christofori collectione scribit, ro- tum nomine designari ab autore illo erro- rem Fridelariae in Anversio. Missus ad eam ecclesiam Franchinus Copo episcopus Praenestinus, Romane ecclesie legatus, congregatum esse concilium magnum in loco qui vocatur Frisibart, tam de abbatis & episcopis, quam de multi- tudine clericorum & monachorum, cum propter obedientiam, quae vocabatur, non au- sus fuit desse D. abbas hujus nostri concilii videlicet S. Vedasti Rodanus, ne ab officio & communione ecclesie suspenderetur. Excommunicatum in eodem concilio impera- tor Henricus, sicut in Gallicana ecclesia, cum propter praedictam obedientiam, non pro- pter tyrannidem quam exercebat in ecclesiam. Propter fideles imperator cum multis sollicitudine & timore adum de perardum concilium fuit, sed de omnibus abbas Ro- sandus non sine minor sollicitudine, acque timore domum rediit, ut prope medium festum imperatoris: sicque in turbato re- gno fuit esse satis miser peccatoris.

EPISTOLA MOGUNTINI ARCHIEPIS- COPI

Ad Wirzburgenses canonicos.

Dilectis in Christo Wirzburgensibus ecclesie fratribus & diacono, & canonicis, magis- tro scholarem & ceteris ejusdem ecclesie communitis, A. Moguntinus Dilectis de quibus est epistola in Christo servatis & orationem.

Ecclesia, cui qualicumque, Deo iube- re, deservio, hanc vestram ecclesiam, tanquam mater speculam filiam tuam, semper fovens & diligens, quantum de profectu suo in Domino amplius exultat laetata, tantum, si qua infirmitas de ea sanis respiciat, ab- bandantiori abborbet tristitia, & merito. Nos enim unum in Christo sentire, unam esse debemus, videlicet apud membra con- cordiae; quod caput Christi est, a quo qui- que se demittat alius schismatis & haereticis la- cris ergo, profecto in aeternum peribit. Des- enim noluit non Deus divisionis est, sed Deus pacis & unitatis, a quo differunt, qui a Romana discordat ecclesia, cui in his, quae precipit roborat sanctorum patrum au- thoritas, non obediit aliter est: quod totum quique tate his perniciosus consentit, quod non obediit, si autem contentum ob- scuritate, quid ergo dicemus de aliquo ob- scuritate mentis contradicente & impugnan- te evidentissimum veritatem? De quo commu- niter

anctis vobis propheta dicitur: Vni, qui po- luit lacem tenebras & tenebras lacum & amarum dulce & dulce amarum, & cetera, quae turbulit fecerunt. Quae de familia vestra fraternitatis potestatem nos reclarit idem esse ac si liberos filios claritatem factibus accenti adjuvare. Proinde, chasillim- ni, iam innox & rogo fraternitatem vestram, ut viciniam diligit sententiam, sanctae matris nolite ecclesie catholice anticum diligit, & sollicitus totum summum & in- tentiosem vobis ac novi Testamenti in hoc eadem suscipiendum, quod genus humanu Deo per obedientiam reconciliatur, a quo in primo parente per inobedientiam recitit, & de dilatata regnum cupiscentis & se- lictitatem regnum christi. Ad hoc, quantum aliquid vestrum prioris esse detestati sunt, quam fuis convenit profectio, communi- catio excommunicatis, & defensoribus, quod dolens dico, non inclinus in grave & in- tolerabile periculum. Nam ut testificari po- test, dominus Henricus frater vester, qui in- terfuit concilio Fridelariae domini cardinalis C. noster per intercessionem inter- cessit, sententiam excommunicatio- nis incursum. Quam nec eorum im- spectore cordium incursum, tam mox vos, quam diligo vos, qui ex profectio haereticis debetis esse speculum & fenestrae, per quas solis veri radii immitti debent ecclesiae san- ctae. Ad summum, nullas vestram, Deo teste, sinecitas & adentius diligit & inquirat, quae pacis sunt, quam ego & sequentes quod expedit eis erga Deum & hominem, venter & amplior. Alioquin nec ego me quilibet fatis sapientem, contento regere, obsequium & dilectionem cuiquam doemus impendere. Denique communitatis has insupera- biles vestras vestras direximus literas, multum consideratis vestris intercessionibus, sollicitationis: in autem, quod abit cor & aures obdura veritas, ut nihil in vos durus dicitur, cavebo ulterius per dissimulationem non bonam communitatis vestrae alicui Deum pacis & charitatis omnium corda ver- titur in sui amice affectum accendat.

ITEM EPISTOLA, CUIUS SUPRA, AD BAMBERGENSES CANONICOS.

Sacrae Bambergensis ecclesiae clero, primari- bus & subditis A. de Epistola communi- tatis, Moguntini monasterii clero, vestrae sapientiae & unum esse in Christo Corbis & ecclesiae Catholicae.

I Nnuentes religioni cleri hujus honestatem & prudentiam semper ubique predicabilem, non facile persequere potuit, vos in aliquo exorbitate ecclesiae communitatis: maxime cum habetis episcopum & animarum vestrarum, & oportere vos obedi- re Deo magis quam hominibus, quia me- jus est condire in Domino, quam condire in principibus, in filiis hominum, in quibus non est falax. Sed nunc, quod tamen dolentes audivimus ubique a laicis baptisatum, quomodo Romana & Catholica communione postposita, episcopi quoque vel excom- munitati, obedientia postposita, alique vestrum excom-

municatis pariter indifferenter communi- catis & pronunciat, quo Dei sunt reddidit ob- sequio Caesaris. Profecto memine debetis quantum privilegia habeatis a Romana eccle- sia matris vestrae, quae magistra, quae si vras vestras gradibus per obedientiam perdet vestri episcopus; sero puenient, episcopi jam officio (supremis. Sufficere autem vobis poterat, nobis quoque fatis est & culibet di- cipulo, si fit licet magister eius, & evidens esse exemplum omnibus, quod Clemens ne- mi loquatur, cum non loquatur Petrus. Proinde cum hoc vos volente ferre nobilis eccle- sia inter confessoribus illas elegandis & spe- cialis excillat prerogativa; nos, qui, licet indigni, metropolitani famigum cura vice beati Petri, nec non portuimus hoc istum vestrum diluere, ut in loco isto non esse solliciti. Tangit etenim nos mutuum debum, quod magis obligatione inter nos & locum istum est, a die ordinationis meae con- tractum. Si enim inter XV. Moguntini privilegii (suffraganeos, oleo benedictionis tan- quam filios Aaron in sacerdotium (suscitando extorram, primogenitis postpositis, filium vestrum in meo primogenitum pielegit episcopus, quomodo ille non compatitur, ut filius patris? quomodo denique non cummo- vatur, ut sciamus vos fratres ut filios? Quod si ille vras vestras vras ostendit, quod de salute & caute communitatis observan- da ab excommunicatis, ut debuit communat, acque, ut Sara filium tuum Isaac cum Isaac ludere non permisit, & altero in diver- sas culturas separato haeredit filium istam domum, qui esse ecclesia, reservare, officium suum, inquam, fecit de vos fecum pastor vester conservavit. Nos quoque in partem apostolicam sollicitudinis vocati, fun- gentes timore vocis nobis delegata, quia cumus animum vestrum intercomunicatio- nis inter vos esse, interdicimus in omni loco hoc divini officii verbo Domino & iudicio Spiritus Sancti usque ad (satisfactionem vestri episcopi.)

Denique idem Adalbertus scriptis literis D. ad hoc concilium, invitavit Eginonem abba- tem S. Udalrici Auglanum. Has literas a profectio de Ludalicio Narratione de con- gressu inter Hermannum Augustinensem & piscopum (quem in concilio Coloniae) fac- ta communitatis privatum litera filii inno- centii & Eginonis legati Casimiro in legatione. Anac. to. III. par. II. pag. 14. novae editionis.

Sacrae Augustensis ecclesiae filii & fratri- bus, cum E. abate sancti Udalrici, Ar- noldu. * Moguntini filii monasterii indigne, fratrum dilectionem cum oratione.

Q Uod proxime a domino Praenestino Ro- mane fedis legato apostolica auctori- tate denunciatum fuit vobis, nos quoque cum dem denunciamus, in quibus nec negligentibus, nec vos neque quem dicitis episcopum vestrum, sancto concilio interdictis, ipsum quidem, qui iam qua a domo in episcopatu quoque vestri excom- munitati, communitatis corporis & sanguinis con-

* A. Adalbertus.

mini utique ad satisfactionem privatum esse factis: vos autem adhuc nostra intercessionem dilatis, idem tamen submissis suis factis concilio Fridericæ V. Kal. Augusti celebrando, abbates & prelatos ecclesie vestre interesse faciatis. Quod quidem sicut in mandato accepimus, apostolica auctoritate & nostra precipimus. Fratresca super querela illius

vestri Adalberti nos eadem firmasse, que a postulatorem fidei fecisse cognovimus, fraternitati vestre notificamus. Adulterum enim & adulteram & omnes contentiones excommunicavimus. In qua damnatione vellet discipulus episcopus non excipitur, quia non faciendo iustitiam patitur, iniquam, confesum criminis adhibere probatur.

CONCILIUM VVORMATIENSE

A CONONE AS. L. Anno 1118. celebratum.

ANNO 1118. P Ræter duo illa concilia Coloniensæ & Fridericæ, que a Conone A. S. L. celebrata historice plures agnoscunt, tertium aliud ab eo collectum videtur sub Chronici Regii S. Pantaleonis Coloniensis, qui rannu duorum illorum non meminit. Quare dubius hæretum Vvormatiense scripsit pro Fridericæ. En epus verba. *Non Fridericus episcopus a domino Paschali missus, & eo mortuo a successore suo Gelasio ad officium sanctum per episcopum VVormatiensem ordinatus, litteris adprece auctoritate patrum roboratas tenens. Coloniensium nostris electis ex eorum sententia VVormatæ synodum celebravit.* Huius sive alterius concilii a Conone habiti occasione datam arbitror epistolam Cononius ad Fridericum Coloniensem archiepiscopum, quam hic ex Martene Vet. Mon. t. I. pag. 604. subijcio.

Cono Præmissus Dei gratia episcopus & apostolicæ sedis vicarius venerabili fratri Friderico Coloniensi archiepiscopo, amica sue dimidio, gaudium & lætissimum in Spiritu Sancto.

D Enuntiavimus vobis in nomine Domini, ut non cito moveamini a vestro sensu

CALLISTI II. PAPA

Sedit ab Anno 1119. usque ad 1124.

AD EPISTOLAS CALLISTI II. PAPÆ

APPENDIX

ADMONITIO EDITORIS.

ANNO 1119. Q Uamquam ille, quas subijcimus, epistolæ non quidem omnes a Callisto datæ sunt, invari tamen est in collectione conciliorum exhibere que ad canonicam pontificis electionem afferendam pertinent. Suppetant illæ ex duplici editione, nempe ex Udalrici codicis, & ex Martene Petri. Monum. t. I. pag. 604. ex quo hic damus eodem quo E apud illos ordine servato.

EPISTOLA PETRI EPISCOPI PORTUENSIS AD CARDINALES.

Qui cum Gelasio obissent fuerunt.

Laudas eorum in providendo, ecclesie necessitatibus prudentiam.

Dilectis in Christo fratribus, episcopis cardinalibus & cæteris clericis sive laicis qui cum papa Gel. fuerunt. P. Perseus.

Salutem in Domino.

S CRIPTUM est: Si oculus tuus fuerit simplex, ut visum certum tuum laudum P. p. 604. Proinde benedixit Deus, qui simpliciter acc-

Et sic ut in P. p. 604.

cordis vestri tanta prudentia illustravit, ut magni ecclesie necessitatibus salubri & a tanto concilio provideretur. Eiect enim memoratus domini papæ Gelasio contra veritatem, petitioni tamen vestre prompto & a lacri animo diligentiam dedit, atque ut cæteri fratres vobiscum in unum saperent sollicitus laboravit. Quod honeste factis per Deum gratiam factum est, sicut per nuncios nostros, qui auxiliante Deo, in proximo ad vos venturi sunt, plenius cognoscetis.

EPISTOLA CRESCENTII SABINENSIS ET VITALIS ALBENSIS EPISCOPORUM AD CARDINALES

Electio summi pontificis per eos facta apostolum præbet, rogantque concilium a papa celebrari pro bono pacis.

Carlismis in Christo fratribus, episcopis, cardinalibus, & quicquid cum Reame filii C. Sabinensis, Albanus in Domino salutem.

L iterat a vestra fraternitate communitis & gratias iterant, utque, & petitioni vestre cum devotione assensum præbimus, licet venerabilis frater nosler O. archiepiscopus Salvatoris cum socio suo vobis narrare poterit, quos ad dominum papam & ad vos direximus cum literis confirmationis & nostris subscriptionibus. Ipsi enim viderunt & audierunt, quomodo nos in celsis Marti omnes pariter congregati sumus episcopi, cardinales, presbyteri, diaconi, subdiaconi cum reliqua multitudine Romanæ urbis, cleri & populi, & electionem nostris a nobis factam fregit, ut proprio laudavimus & confirmavimus. Reclat igitur ut fecit petitioni vestre sedum præbimus assensum, ita & vos necessitates nostras, largiente Domino, ad satisfactionem auxiliium (r.). Ex concilio nostro, si vobis placeat, domino pace suggerit concilium celebrare, de pace si fieri potest & ecclesie liberatione tradare.

EPISTOLA CARDINALIUM ROMÆ EXISTENTIUM AD CARDINALES

Qui ultra montes erant.

Approbat electionem papæ per eos factam.

C ardinale Romæ degentes Bonifacius tituli sancti Marci, Johannes tituli Sanctæ Cecilie, Anastasius S. Clementis, Benedictus tituli Eudoxie, Diviti tituli sancti Eusebii, Tibaldus tituli Pamphachi, Reincrius tituli S. Marcellini & Petri, Dodericus tituli S. Praxedis, Gregorius S. Lucine tituli, Hago tituli Apollinarum, cæciliensis fratibus & cardinalibus qui ultra montes erant, salutem.

Dilectionem vestram latere non credimus, quod ex Romanæ ecclesie filii, presbyteri & diaconibus, & infra archiepiscopos, presbyteri, vel extra in locis sanctis populi decessum summi pontificis, persona ad papale officium

idonea decretis sanctorum pontificum testibus, ad culmen apostolicum debeat exaltari. Sane quidem nostris exigentibus meritis, quia non sumus in quo fieri feculorum decessum, cum ex Romano more electionum faceret impediamur, electionem quam de domino Gu. olim archiepiscopo Viennensi, nunc vero domino nostro fecimus, claritate debita contentimus, & contentiendos nos, Spiritu affante, laudamus, unanimitate vincente corroboramus.

EPISTOLA CARDINALIUM ROMÆ EXISTENTIUM

Ad cardinales qui ultra montes erant. Eijdem argumentis.

V enerabilibus in domino fratribus, diaconibus cardinalibus, qui ultra montes erant, diacones cardinalis qui Romæ facti, salutem.

Quocumque nos, carissimi nobis, scriptis, in disiectione nostra tum pro eodem ordine, tum pro ejusdem officii qualitate bene condere poteris. Quocirca dilectioni vestre non sumus, eodem nos vobiscum charitatis vinculo connexos, ad totius ecclesie utilitatem ac statum de tanti viri electione idem sentire, laudare, confirmare, ac per omnia unanimitate. Quisquid igitur præserti vobis divina gratis favente provenerit, nostris fratibus vestris significare curavimus.

EPISTOLA CARDINALIUM ROMÆ EXISTENTIUM AD EPISCOPOS GALLIÆ.

Confirmata Calixti papæ electione, erant pro ejusdem electionis & orationes.

E piscopi cardinales qui Romæ sunt, dilectis fratribus in Christo universis Galliarum & aliarum partium episcopis, abbatibus, & cæteris Christi fidelibus, salutem.

Fraternæ dilectioni vestre notum esse volumus, quia nos qui communi voto & desiderio electionem a fratribus nostris, qui ultra montes sunt, factam de domino Gu. Viennensi archiepiscopo, in Romanæ ecclesie pontificem Calixtum, omnes pariter laudavimus & confirmavimus. Vestram itaque fraternitatem rogamus, obsecramus in Domino in idipsum nobiscum sentire, laudare, & tenere, eique vice beati Petri sicut Romano pontifici obedire. Presibus etiam assiduis pro eo Dominum exoramus, quatenus ei virtutis suæ præbeat incrementa, eamque cum grege suis credito prædicat ad gaudia sempiterna.

EPISTOLA CARDINALIUM QUI SUNT ROMÆ AD CARDINALES ULTRAMONTES EXISTENTES.

Mittunt nuntios cum decreto electionis, seu decretis confirmationis.

F ratribus in Christo carissimis episcopis, & cardinalibus, & reliquis B. Petri & Pauli, qui ultra montes sunt, fratres qui Romæ sunt salutem dicunt. Alii

ANNO CHRISTI 1119.

Aliis jam literis vobis significavimus, quod a vobis de nominis electione factum est. (Supra) Idcirco, a nobis quoque perire) cum magna ceteri & populi multitudine laudatum est & confirmatum. Et quia terrenti itineris securitatem non habemus, nuncios cum literis & subscriptionibus nominis per mare ad vos, Deco auxiliante, mitemus. Dominum papam Callixtum tua ecclesia predicat, non enim eius in missarum celebrationibus celebravit, & a fornicariis, sicut in Aquiro laudo & confirmo.

Ego Petrus Postuensis episcopus laudo & confirmo.
Ego Vitalis Albanus episcopus laudo & confirmo.
Ego Manfredus titullus S. Marci laudo & confirmo.
Ego Benedictus Tiburtinus episcopus laudo & confirmo.
Ego Comes diaconus cardinalis S. Marie in Aquiro laudo & confirmo.
Ego Nicolaus primicerius scholæ cantuarum laudo & confirmo.
Ego Rainerus prior subdiaconus scholæ banoice laudo & confirmo.
Ego Gregorius scholæ basilicæ subdiaconus laudo & confirmo.

CONFIRMATIO ELECTIONIS CALLISTI PAPÆ II.

Cardinalium Romæ consensuum subscriptionibus roborata.

Venerabilis episcopi & cardinalis & clericis, ac laicis, qui cum domino Gelasio fuerant, episcopi & cardinales & ceteri clerici vice laici fideles B. Petri, salutem in Domino.
De obitu domini nostri beate memorie pape Gelasii tanto amplius contristamur, quanto majora per eum subdita sperabamus. Verum quia sic placuit ei, qui natus fuit regi & disponit omnia, sit nomen eius benedictum in sæcula. Post ipsius autem obitum non dubitamus cum vobis incuncte necessitatem, ut effect vobis opus & saluti vestrius electione tradere, atque ideo quod vos summa, sicut ipsi novimus, necessitate cogente feceritis, nos quoque rebus istis idipsum nobiscum sentire mandamus. Accipite siquidem literis quæ missis, in altero die apud sceleratam familiam Johannis de insula congregati sumus, episcopi cardinales, presbyteri, diaconi & subdiaconi, ac reliqui clerici, iudices quoque & fornicati, ac ceteri parati ordines, & plures Romani nobiles, Praefecti etiam per nomen, qui nunc in maius frequentia cleri & populi electionem a vobis factam secundum Romanam consuetudinem laudavimus & confirmavimus, & clerici quidem post confirmationem laudantibus cantabant. Laici vero, ut moris est, magnis vocibus acclamabant, Callixtam papam Iulianum Petrus elegit. Multi etiam qui tunc nobiscum adfuit, postquam audito quod a nobis confirmatum fuerit, laudaverunt. Ut autem de unitate nostre concordia vos certiores efficiamus, nomina eorum, non tantum ad vos scripsimus directis, sed etiam ad electionem per Dei gratiam a fratribus nostris episcopis & cardinalibus factam domino Guidone Viennensi episcopo ego Cre-

Ego Johannes exorcista laudo & confirmo.
Ego Paulus leitor laudo & confirmo.
Ego Nicolaus hotiarius laudo & confirmo.
Ego Benedictus presbyter prior S. Marie Majoris cum omnibus clericis ejusdem ecclesie laudo & confirmo.
Ego Johannes archipresbyter sancti Petri apostoli cum omnibus catholicis ejusdem ecclesie laudo & confirmo.
Ego Alexis hotiarius laudo & confirmo.
Ego Nicolaus archipresbyter S. Anastasia cum tota parochia nostra laudo & confirmo.
Ego Dodo archipresbyter S. Marie in Aquila cum omnibus clericis ejusdem laudo & confirmo.
Ego Johannes archipresbyter sancti Laurentii in Lucina cum omnibus clericis ejusdem ecclesie laudo & confirmo.
Ego Senebaldo archipresbyter S. Marie secundæ ceteri laudo & confirmo.
Clerici in Insula laudamus & confirmamus.
Clerici S. Adelberti omnes laudamus & confirmamus.
Ego Petrus presbyter S. Marie de Maximiano laudo & confirmo.
Ego R. archipresbyter ecclesie B. Marie traxens Tyberim de titulo Callixti, cum omnibus canonicis & capellanis ejusdem ecclesie laudo & confirmo.
Ego Benedictus archipresbyter S. Marie in Monticelio cum clericis nostris laudo & confirmo.
Ego Anastasius S. Pauli abbas cum omni congregatione nostra laudo & confirmo.
Ego Petrus abbas S. Silvestri cum fratribus nostris omnibus laudo & confirmo.
Ego Robertus abbas S. Andreae de Civitate Sevacum cum omni congregatione nostra laudo & confirmo.
Ego Rainerus S. Basilii laudo & confirmo.
Ego Petrus prior & rector monasterii sancti domini Cosmæ & Damiani cum tota congregatione nostra laudo & confirmo.

Ego

ANNO CHRISTI 1119.

Ego Heinrich abbas sancti Laurentii Paparum cum omnibus fratribus nostris laudo & confirmo.
Ego Otto archipresbyter sancti Salvatore, qui vocatur Aquila-felix, laudo & confirmo.
Ego Gregorius archipresbyter S. Gregorii cum clericis nostris laudo & confirmo.
Ego Gratianus archipresbyter sancti Stephani in Coelio monte laudo & confirmo.
Ego Centius presbyter ecclesie S. Simonis laudo & confirmo.
Ego Johannes Ycononus S. Johannis ante Portam Latinam laudo & confirmo.
Ego Azo archipresbyter in Vis-Italia sancte Marie cum omnibus clericis ejusdem ecclesie laudo & confirmo.
Ego Johannes archipresbyter S. Marie in Minerva cum clericis nostris laudo & confirmo.
Ego Nicolaus archipresbyter S. Sixtini cum clericis nostris laudo & confirmo.

LITERÆ HERETICORUM AD CALLISTUM II., PAPAM.

Ipsum electioni assensum præbent.

Callixto Del gratia universali pontifici R. S. Eusebii cardinalis, & G. S. apollinarum, & M. S. Pancrati abbas obedienciam in Domino.

Tu litteræ electionis vestre ad nos non pervenerunt, ac tamen nobis manifestata, gavisi sumus, gratias Deum, ut si quid minus in ea est, gratia ipsius benigna vo-

bis & nobis impleat. Nos quod jam seipsum plurimum fatigati pro catholice veritatis confessione vix jam valentes sufficere, postquam per Dei misericordiam respicimus. Verum quia id in vobis habentes poscimus Deum credimus, electionem vestram, quam neque legem ipsorum, neque tumor ambitionis inhiis, tangamus. Deo datam amplexi sumus. Intelleximus enim a vobis completum fuisse capitulum electionis, quam Apollolus in epistola ad Hebræos inserit: *Ne quisquam inquit, nisi qui fuerit honoratus, sed qui vocatur a Deo tanquam Jerosolimitico* Igitur vestra a Deo vocato, nullam maculam secundum conscientiam noscimus, cum in probando electionem vestram candorem vorum quod semper habuimus colaudamus amplectimur, sperantes omnem maculam heretici per sanctum studium vestrum ab ecclesia Romana propelli. Unde notum suscitata diligencia electioni vestre, eam confirmantes, subscrubimus, tanto quidem devotius, quanto purioris esse per Dei gratiam confidimus.

Similiter presbyter. Bonus homo, presbyter Berardus, presbyter Angelus S. Andreae, presbyter Angelus, Johannes archipresbyter S. Marie Rebunde, Dodo presbyter S. Marie in Aquila, Desiderius archipresbyter sancti domini Apollinarum, cum omnibus clericis ejusdem ecclesie, presbyter Benedictus S. Stephanus, presbyter Johannes S. Nicolai, Angelus sancte Marie in Via, Beraldus S. Basilii, Albaldo & Johannes abbas sancti Apollinaris, presbyter Mannus S. Petri ad vincula, presbyter Leo, & Nicolaus S. Laurentii in Lucino, cum pluribus aliis.

CONVENTUS AD RENUM

Pro pace & rerum ablatarum restitutione, ac Callisti II. admissione

Anno 1119, celebratur.

An. 1119.

Rescebant hoc tempore in Germania, sibi licet sanctum habebatur, adeoat tregua illa Dei, cupis nata creatio apud omnes religio, passim violaretur, ac ipsa sacramenta pro observatione detone paret, profusa existimarent. Rebus istis componendis Henricus imperator, ait Angliam Saxo Eccardi, totius regni sacerdotum se program nunciis convocavit generaliter fecerunt, quibus in consensu in festo sancti Johannis Baptiste, ubi de omnibus que scribitur impoverent, iuxta Senatus consilium se satisfecerunt, ipsosque, quo concordato, circa memoratis in festo sancti Petri pariter habito, tam ad observantiam quam unicuique ipsius imperator consilio, per omne regnum uniuers-

que suis vobis spoliata propria concedi præciter, custodiam regum antiquorum licentiam in distonem nostram recepit, pacemque universam per provincias ab omnibus haberi collaudatur, sed parum profecti res ipsa comprobant, adhiberi etiam leges tam Romanorum quam Visigothorum, immo discefferunt electionem, confirmantes electionem Domini Callixti, cui omnes notissimi episcopi obedienciam præbent, quibus in consensu in festo sancti Michaelis, collaudantur, imperator pollicetur se ipsum ibi ob reconciliacionem universali ecclesie præsentandum iri. Id eodem Callixto in festo sancti Petri pariter habito, apud Argentonem ipsum convenientes multis rationibus obtinuerunt.

(A) In eod. Udal. additor: *Hæc igitur ad vobis positum debet scribendum (L. scilicet) præbentur assensum, via & ut in negotiabilibus nostris, largiens Domino, nobis præbere solentis assensum in ecclesiis nostris, laudantur, in omni parte iugiter concilium celebrare, de pace, & de ecclesia liberatione traditur.*

concedit descendere in universoni mundum, si tantum sit eam pacem imperatorum daret & fulciret, quod honorem Dei & matris ecclesie non obfcuraret, acceptumque dominis ac patribus nostris cardinalibus, qui in ipsam de latere vestro ad nos missi sunt, totius consilii & ingenii nostri vires in hoc contrarium, ut tam generale bonum ad communem ecclesie & regni utilitatem non differretur ulterius. Sed quia tam imperium quam imperator tanquam hereditario quodam iure baculum & annulum possidere volebant, pro quibus universa laicorum multum modo potius his imperatorum exercebat, donec commoni quique consilio, cum his qui aderant fratribus & dominis cardinalibus huic periculo nostro compatientibus, inde ecclesie censuram venturibus, & ob hoc vix nobis assentientibus, omnes pariter insinimus, quod in ipsius presentia ecclesia deberet electionem facere, nihil in hoc statuente, nec per hoc in aliquo, quod abie, apostolica instituta & canonicis traditionibus præjudicantes, sed totam vestra presentia & vestra deliberationis referentiam, immobilia enim per ordinem modum & sua esse præcepta nondubitanus, quæ ad tunc ad corroborandam libertatem & ecclesie æternæ lege facta ipse tamen imperator parum attendens quanti periculi liquorem per vestram misericordiam evaderet, & quod utcumque concessa sibi potest ad hoc impediat, legitur iudicia vestre discretiōnis in legatorum veltorum presentiam, quantum ea abbas sit ex his expeditius cognoscere poterit. Quocirca si per huius eadem five graviores ecclesia Dei debet sustinere, seu virtute, vel ratione, vel rebus, ut pro palma videtur de cetero (subijcti sit ad despectiones ignominie. Hæc non ideo dixerimus quod per nos vestra excellentia circumquæda in omnibus potuerit si posse. Sed quia sine (sibi vestra auctoritate libertatem ecclesie desiderantibus. Itaque maiestatis vestre genibus provoluit, tam suppliciter, quam jure deploremus, ut in fratre episcopo Rotome opus ecclesie agnoscat dignamini, & quem ipsa libere & canonicè ad hunc apicem promovit, misericordia vestra confirmet & probet: expulsiōne sua iusticiam libertas

ecclesie, quod laicus quidam adhuc occupat ipsius sedem, & dissipando episcopatum persequitur & destruit, qui fidelis et non abhorret, sub ipso articulo extendendæ excommunicationis. Propterea memorandæ ecclesiæ clementiam vestram In fervore & fidelitate sententiam ecclesie pariter & beneficiis suis ad hæc profuturum omni cartule perferenda communi, & alia comparanda desiderant in hoc sancto consilio, quæ ad vos ipsi pertinentiales, præparandæ, & nisi aliam asperitas & tot locorum angustiam ante periculum his præcipue diobus malis nobis insufficit. Desiderio enim faciem vestram videre desideramus anequam ab alterutrum viam universæ carnis ingrediamur.

Nec improbabile est in hoc pariter contentum approbatione fuisse sacramenti formalium quam episcopi investituram per scriptum recipi nuncupant. Hanc vero exhibet Udalricus non. CCCIX. in hac verba.

JURAMENTUM SUI PROMISSIO

Vel imperatori debita fides.

AB hac hora in astra fidelis ero N. imperatori per rectam fidem secundam. Cum me scire & posse. Non ero in consilio ut vicam aut membra perdat, Italicum regnum, & partem sanctam Romanam. Intra regnum adiutor ero te secundum meam fide & posse ad tendendum & defendendum contra omnes homines, qui sibi tollere volunt præteritis, & per te eam dem amplexeris, senior me neque per te, neque per subiectam personam tui tibi vicam aut membra, nec te capiet propter hoc, quod ufque modo contra eum fecisti, nisi in alia te consilia cum convitus fueris. Prædia & proprietates que iure & legaliter habes & eas terras, que per scriptum jure habes, non dabo collas, nisi iusto iudicio per veram legem sit iudicatum. Si beneficium de regno aut de ecclesie non habueris, & legem & iustitiam ante nullum me senioris fueris, nec te distringet ad curam venire senior meus, nisi te ipsoe volueris.

Secundo non. Februarii factus est conventus episcoporum abbasque sic procedunt ex præcepto Regis apud Glocestriam per subscriptionem pontificis in locum defuncti. Justo quoque Regis quidem consensu Cantuariensis venerunt illic patrem sibi electum, sive suscepturum. Verum dum sui ordinis personam, iuxta morem a tempore B. Augustini ecclesie Cantuariensis servatum, monachi existerent, & episcopus non ad quod clerici erant, in hoc sibi penitus infesto habent, regis pedibus prostrati perierunt lachrymosa voce, ne infestæ professionis hominem

SYNODUS GLOCESTRIS

In quo Monachorum iura quedam ad episcopos adempta sunt,

Anno 1122. celebrata. Ex Gerovasio A.D. Pontif. Cantuar. p. 1663.

AD CONCILIUM LATERANENSE I. GENERALE

A Callisto II. papa anno 1122. celebratum

ANOTATIO ET ADDITIO.

Acta hujus concilii ex variis auctoribus ac præsertim ex Urpergerii accepta Binuapad Labbam ita descripti, ut in antiquissimos plane quales, verumque interfectos incurat. Juvat igitur in ordinem formam omnia referre, eaque diligenter quæ ibi consilia traduntur, quibus digredens Annalium Saxonen Ecclesiasticum adhibere. Anno 1126 Henricus filii metuens ab his, quæ principes & episcopus in Colonien concilio collectos messorum timebat, venit in Italiam, & se prociat Urbem, cum quibusdam cardinalibus de pace cum Paschali pontifice componenda consultavit. Decreta est ad pontificem legatio, in qua vicissim ad imperatorem non prociat. Utae conveniens rone cum mandatis, ut imperatori renuncieret, nolle pontificem de investituris quibus remittere. Hæc omnia eo tempore quæ, quo Paschalis papa Romæ concilium habebat, Annalium Saxone Eccard, & ex literis ex Udalrici a nobis supra ad annum 1126. prædictis intelligimus; quare immerito Binus hæc ipsa ad concilium Lateranense generale Paschali II. referit. Ita sebus infestis Henricus rediit in Germaniam, ab omnia in principio consensio statu usque ad Callistum II. pontificem mandavit. Sic eo pontifice Saxones ad imperatorem deservierunt, causam presentem (scilicet in Romanum pontificem. Tunc corundem Saxorum concilium Heriboldum convenit, quo sefe redierunt Henricus, consensio tandem ut iudicatus ecclesie Germanicæ concederet, mitterenturque ad pontificem legati, ut impetrata ab eo ex cardinalibus legatio veniret in Germaniam. Ad Eodem anno in quo quibus successit sequenti anno 1122. missio cardinalium in Germaniam. Venientes illic episcopus invitavit primo Moguntiam, dein Vormatiam, ut produdis ex concilio Udalrici, & ex Annalibus Saxone supra ad conventum Vormaticensem demonstravi. Ex quibus falsi revo-

cutio Binus, qui accessit hæc post concilium Germanicæ Romanæ Callisti scribit. In hoc Vormaticensi concilio Henricus cessit investituris, & pontifex vicissim investituram per scriptum illi permittit, cujus utriusque prioris vigile tabule die IX. Kal. Aprilis anni MCXXII. signatur. Rebus ita compositis sequenti anno 1123. die XV. Kal. Aprilis generale concilium Romanæ in Laterano convenit. Ex his inferas mandata plane scriptis Binium, & Romanam legationem anni 1122. in occasione Romanæ concilio celebrata, Romam eo peracto tulle. His ad historiam concilii hujus reformandum animadvertens, nunc promenda quædam sunt, quibus consensio quædam ad annum 1122. concilii suppletur. Habes illa ex Annalibus Saxone ad annum 1122. his verbis: *Althero Bremenfis archiepiscopus post Fridricum, qui 1121. Kal. Februarii, obierat, canonice post se depositenda pallii dignitate Romanæ usadi. Ibi a domino apostolico Callisto honorifice exortitur, ut archiepiscopum ad se conferret, & hincque rursus sancto & iudicatis inde pallium obtinasi, negligentiæ duorum antecessorum suorum amissionem, & in damno transgressionem. Adidit quoque dominus apostolicus hanc constitutionem, ut si pontifex aliquis legationem predicandam licentiam habebat quousque terra ad Oceanum versus partes illas extenditur. His ita actis in hoc quoque dominus Papa honorifice post se perdidit, quædam hinc consensio facta clericum, qui sciam Romanæ venerat, Sueris episcopum ordinavit. Post ad patriam remans addebo sibi cardinale vero rebus, qui se decessit domus apostolicæ Italianæ obediens, obsecrat. Ab imperatore gloriosus exceptus Bertram venit, frequentissime totius provincie illius conveniens palamiter eum excepit. Hincque ad nos venit, & ex Venetus Labbei edidit inter ad concilium hujus accesserit bullam Callisti, qua ex deditio-*

ANNO CHRISTI 1123.

tionem concilii has admittit Pisanus archiepiscopus conlocandis episcopis Corficis. Nec immerito ita quidem; cum id repita discussio & definitio sit anni. Præterea Romanæ aderat dum hæc tractarentur Caesars, qui delem reuocatum historiam scripsit vulgatum à Muratori Ret. Ital. to. VII. pag. 235. ex illo vero totum rei in concilio discussionem repetere iuvat. Ita ergo scribit: *In isto anno (nempe MCXXIII) ut ipse in fine hujus narrationis adnotat* *Callistus papa II. Romæ in Lateranensi ecclesia S. Johannis synodum fecit, & Januensis & Pisanæ ad synodum propter discordiam eorum, vocauit, itaque pluribus diebus litem Corficæ consecrationis, à cardinalibus, & ab episcopis, & archiepiscopis deo iure, & iustitiam non concordata. Tandem domini papa ipse non concordata, & episcopos discordantes, litem hujus consecrationis iudicari iussit, qui sessione iudicæ decesserunt, postquam decesserunt & decesserunt episcopos, nomen quorum in privilegio Januensis scripta sunt, qui ab aliis sic signantur, & in quadam parte palatii sistenti fuerunt, & in quadam parte palatii sistenti consuetudinibus certando, antiquum regitrum Romanæ ecclesie legere fecerunt, & ibi inuenerunt, quod Pisanus archiepiscopus Corficæ iniuste tenuerat, & sic omnia negotia concordata eorum sunt. Iuxta palatii præsentium episcopos, & abbatibus, & archiepiscopos numero CCC. uenerunt, & ibi Guillelmus Rauenmatis, ecclesie archiepiscopus, qui instantiam eorum iudicari iussit. Dominus, nos non sumus ausi dare sententiam eorum te, sed dabimus tuis consilium obtinere uim sententiam. Consilium uerum, & gloriosum tale est, ut archiepiscopus Pisanus aduersus Consuetudines consecrationis dimittat, & aliter de illis non se intromittat. Papa uero aduersus consilio surrexit, & dixit: Archiepiscopus episcopos abdicat, carnis & palatii mundit, uobis hoc concilium. Qui surrexerunt, & tribus quibus diuersis: Plicet: Plicet: Plicet. Et papa dixit: Ex ego te parte Deo, & B. Petri, & mea laudo, & confirmo, & mandatum inueniunt, quod uobis iudicando, & confirmando. Archiepiscopus uero Pisanus, inter alios episcopos sedens, hoc audiuit, & anulum ad prædicationem papa protulit, & ita unum dixit: Uterque unus archiepiscopus, & episcopos non ero. Papalis anulum & mitram cum pido longe protulit, & dixit: Frater male fecisti, & deinde pisanum pro alio dixit: Mane autem uenit uenit papa in pleno concilio Consuetudines consecrationis sententiam dare præcepit, & Gregorius diaconus S. Angeli, qui postea fuit papa Innocentius, sententiam dedit, sicut scripta est in privilegio Januensis. Sententia lata, sicut Pisanus à Romana curia sine licentia receperunt. Januensis uero eum licentia Romana curia, & cum triumpho & gloria Januam uenerunt, & pariter in plura priuilegia, & omnia que in synodo gesta fuerant per ordinem à Caesario narrata fuerunt, sicut ordinem, & aduersus in synodo, & ante synodum, & post synodum per seorsum etiam in parte facta, & que episcopi sine huiusmodi fuerunt ualuerunt.*

Hæc Caesari, qui præfens concilio aderat,

narratio uix coherere potest cum illa que de concilio quodam Romano sub Callisto II. facta, & de eodem, & S. Pauli, & de illud diuinationem scripsit, qui & ipse præfens aderat, dum concilium Romæ ageretur. Ille enim affirmat histor. cap. XXXVII. concilium facta secunda tempore, & post unum in concilio iterum diebus tantum tandem, facta scilicet quarta, secundo patres confestim, nec deinceps ultra. Quomodo congruat hæc concilio non pluribus diebus descriptam est inter cardinales, episcopos & archiepiscopos, nec conuenientibus illis, totius rei uentilatio commissa est iudicibus à pontifice delegatis, qui post diligentem discussionem sententiam suam extulerunt pontifici, qui præstantiam patribus exposuit, à quibus admittitur, *manerentque patres in pleno concilio sententiam dedit sicut scripta est in privilegio Januensis, in ea scilicet bulla, que ex Ughello à Veneto Labbei codicum ecclesiarum altaris, uire crucibus à latrone inter alia Lateranensis hujus concilii recitatur, figuræ die VIII. idus Aprilis anni 1123.º. Porro concilium cepit die XV. Kal. Aprilis, ut Pagrus in critica Breviario veterum testimonio demonstrat; seu potius VI. Kal. aprilis ut infra, quæ cum sententia nouissima concilii de prædicat, ut ipse notat in eadem bulla, uel sententia sua affirmat; hinc constat concilium illud dies XIX. uel saltem XII. pertraxerat. Quod factum melius congruit cum idea quam de illo Caesarius exhibet. Et legitur concilium illud, quæ meminit Landolphus, alterum Romanum sub Callisto II. quod post annum. 1120. actum oportet, ut cum Olrico Mediolanensi archiepiscopo, qui illi adiecit, conuenire potest. Non enim nisi anno 1120. Olricus cepit.*

Hic recessit, locus superest, ut inter adia concilii hujus Lateranensis generalis ea insinuetur, que de concilio Romæ celebrato quo tempore Odericus II. uoxus Calistinus aduersus Romanæ uerit confederandis, narrat Chronicon Calistini lib. IX. cap. IXX. VIII. Repraesentat illa Labbeus ad annum 1122. et uouaque synodum Romanam, à Lateranensi generali diuersam, constituit. Una ræmen est eademque, ut demonstrat Girard, qui Odericus successit obitus, qui ex uetustis documentis anno 1123. Ianuario mense conuenit P. Angelus. A Nuce in notis ad illud Chronicon. Ex quo fit et electus in locum defuncti Odericus mense martio uenit Romanæ, concilio obituemque mercis martio habere interitus potuerit. Tria ergo Romana concilia, que Labbeus intra biennii spatium inter annum nempe 1122. & 1123. distinguit, ad unum idemque concilium referenda sunt. Quod sane alii ante me intellexerunt de concilio obituemque anni, ut Labbeus male statuit, 1122. & de illo quod anno 1123. ad obituemque, ut ille patet, diuerso; non uero hæc uelque de concilio cui Calistinus abbas interitus habebatur est. Cum uero in eo concilio, cupis meminit Chronicon Calistini, querere plures in notis ab episcopis peditas fuerit, hinc opportuno uilum est patribus, præca eductur, ut concilio obituemque episcopos obseruanti impugnat. Hunc canonem concilii Lateranensis sub Callisto II. cum aliis ab editis nonnulli discrepantibus in MS. de-

ANNO CHRISTI 1123.

dice marchionis de Laubes radus Martenus dedit. Veter. Monum. to. VII. pag. 98. ex quo illam cum ceteris eius codicibus Labbeus discrepantibus hic subiecit apponitis et regione canonibus uulgatis, ut discernim ueritatemque lectores melius intelligant. Quamquam uerit scripsit ille ex suo co-

CONCILIUM LATERANENSIS GENERALIS CANONES.

Labbei
XIV.

Martensii
II.

XIII.
S I quis tregum diffugerit, usque tertio, ad satisfactionem ab episcopo admoheatur. Quod si tertio admonitus satisfacere contempserit, episcopos, uel cum Metropolitanis consilio, aut cum duobus, aut uno uiciorum episcoporum, in rebellem anathematis sententiam dicit, & per scripturam episcopos circumquaque demittit.

III.
Q Uidquid uerit de pace & treuis Dei, & incendio seu de publicis fratribus consecratoribus nostris Romanis pontificibus antecessoribus, non nisi sancti spiritus auctoritate confirmamus.

XII.
S ANctorum patrum canonibus confensa sententia, oblationes de sacramento & reuerentiam altari B. Petri, & Saluatoris, & S. Marie Rotunde, & de aliis omnium ecclesiarum altaris, uire crucibus à latrone inter alia Lateranensis hujus concilii recitatur, figuræ die VIII. idus Aprilis anni 1123.º. Porro concilium cepit die XV. Kal. Aprilis, ut Pagrus in critica Breviario veterum testimonio demonstrat; seu potius VI. Kal. aprilis ut infra, quæ cum sententia nouissima concilii de prædicat, ut ipse notat in eadem bulla, uel sententia sua affirmat; hinc constat concilium illud dies XIX. uel saltem XII. pertraxerat. Quod factum melius congruit cum idea quam de illo Caesarius exhibet. Et legitur concilium illud, quæ meminit Landolphus, alterum Romanum sub Callisto II. quod post annum. 1120. actum oportet, ut cum Olrico Mediolanensi archiepiscopo, qui illi adiecit, conuenire potest. Non enim nisi anno 1120. Olricus cepit.

IV.
S ANctorum etiam patrum uelibus habentibus, generalis synodus facimus, ut mosach propriis episcopis cum omni humilitate subiecti existant, & eis ut magistris, & ecclesie Dei pastoribus, debitam obedientiam, & deuotionem in omnibus habentibus exhibent, publicas missarum solemnitates uilum celebrent, à publicis inter infirmorum visitationibus, inuentionibus, cum eam penitentibus, quod ad illorum salutem officium pertinet, sefe omnino ablineant. In ecclesiis uero, quibus ministrare obsecuntur, presbyter nonnisi per manum illi pres. episcopi habeant, qui de suscepta animarum cura respiciantur.

XIIII.
Tertio habet monachos inter & episcopos in concilio descriptam est Petro Diacono cap. 78. descriptum habet apud Gastulum Hist. Casin. l. i. pag. 343. his uerbis.

clericorum, religio cecidit, dum monachis contempto concilii desiderio, ita episcopos inuisitabilem concupiscunt, & omnes, que sua funt querunt, & qui mundum cum suis concupiscuntis relinquunt, hinc in mundo facti inuare non desinunt. Et quibus per beatum Benedictum à curis mundualibus, uel quoque quibus offerat, ad tollenda ea, que episcoporum uerit oportuerunt fatigantur. Cæmque fuerit huius rei necesse.

Concilio diversi diversis fonsionib;... ANNO CHRISTI 1123

eclesia non ab hominibus, neque per hominim;... ANNO CHRISTI 1123

EUJSEMI CONCILII LATERANENSIS I. OECUMENICI

Sab Callisto papa II. anno 1123. habuit

Alla genuini.

Concilium Lateranense I. Oecumenicum... ANNO DOMINICAE NATIVITATIS MCXXIII. INDID. I. VI. Kal. Aprilis.

Nullus in episcopum consecratur, nisi canonice electus... ANNO DOMINICAE NATIVITATIS MCXXIII. INDID. I. VI. Kal. Aprilis.

Il prohibent leges. Leges autem divinae... ANNO CHRISTI 1124.

primum, moientibus pontificatim, interdici-... ANNO CHRISTI 1124.

Ilam vero partem desinuerunt Por-... ANNO CHRISTI 1124.

Interdicimus etiam abaribus & monachis... ANNO CHRISTI 1124.

AD CARNOTENSE CONCILIUM

In causa fore alyi ecclesiastici violati anno 1124. celebratum

ADDITIO.

Oncellium quidem Carnotense habet... ANNO CHRISTI 1124.

dem octavo, cui 129. vicemiter egressi... ANNO CHRISTI 1124.

nis adorati, quod pariter exequi fidem et
ad decipitur in anno quo Concilium conve-
nit. Optime igitur definiendum est ad
quod pariter referat. Monitori Lanca Le-
mores mox vole sententiam illam concilii
de veritate accusationis contra illi igni ferri
probata, nequam confirmata Gallium
pontificem, cum Romani pontificis nomen
in se vel in aliis admiserint, fed Cillidi
authoritas, de qua Hildebertus, concilio con-
gendo, non vero feneratoris equi confirmande
interferebat. In hoc pariter concilio promon-
terescit. In hoc pariter concilio pronun-
tationem habet eodem. Hildeberto orationem,
quam dein ipse amicum rogavit in
scriptis rededit & Marurorius ex MS. Ambro-
siano vulgavit Anecd. to. III. pp. 217.
ex eo vero huc transfere.

SERMO IN CARNOTENSIS CONCILIO.

S Emonem quem in Carnotensi scriptum
Concilio tenorari superveniens prohibuit
causa, et ad mirarem eruditorem exarare
non gravatur, nonnullis quibusdum postu-
latiis recedat. Quod est de castro, de
militibus, de aliis plurima, quibus styli
nostrum fontem laqueum excipit, prole credidi-
simi. Scilicet licet oportet episcopum vivere,
ut etiam sepulchrum exequi, proinde
verbo, esse quod De usum infierorem populo
faciendum, cuius nec doctrina in benedictio-
nem est, nec vita. Ex abundantia, fratres, hoc
addidit, sciens quod pegegerit mecum,
non honorare, vos diligit in Christo, vos
in his omnibus mogeturque, vel amicum
postulare convenit, vel facere possum postula-
re. Unde et vos veritas assecuram me
promittit, quod utinam concilio non commisit
siquis invidiam arguat, nisi solvam quod
propono; in si ito indigent, ridiculis scri-
ptor inveniat. In insidio itaque delictum est,
in pagina confecta. Malo tamen ingratu-
tam defensa, qua faciendum iudicium
accusari. Hinc est, quod operi manum ap-
pouit, rogans ipsum fieri procul ab oculis
hominum, si scieratis ipsam linguam homi-
num formidare. In quo quod ad hoc
dididit aliquid, aut dempsit, si non eundem
desiderent ordinem: fecit; quod scribere
creverim, non predicare, & corrigere scri-
ptor, si quid fieri non possit.

Nisi fallor, presens capitulum sermonis
initium fuit. Oculi sepulchri in capite eius,
fluitas autem in tenebris ambulat. In super-
ficie huius littere nihil, quod ad finem cruce-
dicendi, nihil quod motus viri respiciat ad-
dividit aliquid, aut dempsit, si non eundem
desiderent ordinem: fecit; quod scribere
creverim, non predicare, & corrigere scri-
ptor, si quid fieri non possit.

In huiusmodi capite scriptura sapientis oculis
esse commemorat. Verum non sapientia
facit sapientem, sed quod scilicet deus
Deum; quia sapientes tuos homines ut
faciant mala, bene autem facere nesciunt.
Alia vero & longe alia est sapientia, sci-
entia, quia christumque charitatem in ce-
lo sua misericentes pauperi Deum fenerunt,
quia faciunt nobis amicos de mamma-
na iniquitatis, cum delectantur, in aeterna
non saluberrima recedunt. Huiusmodi fa-
ciunt sapientem in Christo capite suo inten-
tione equis sicut, in in ipso legat, quod nu-
llo salus atque ipse. In ipso sequitur pro-
pter illud, in aduam & aduam metur
quod in ipso dicitur, quod in ipso dicitur,
labium tuorum ego custodivi omni dicitur.
Vobis etiam, quorum profectio est facerem-
vobis, inquam, per ceteris idipsum
discunt, nam & vestram caput ipse Chris-
tus est. A Christo autem mentis lumina a-
vertere, in tenebris ambulare est. Ne ergo
vos tenebre comprehendant, in eo sint lu-
mina cordis vestri. Lumen enim de luce Chri-
sti, Christi liber vita est, fed liber scriptus
dicitur, & inus; si dirigitur in hanc lucem
lumen vestra, bene sicut vestra, & flus
dicitur. Si libro bene inhaerent oculi ves-
tri, fors in eo tempore videtis, in quo
autem spiritualia. Fors enim cum Maria,
cernetis Christum in numeris a Magis ad-
oratum, cum Anna susceptum in templo, cum
discipulis a discipulo traditum Judaeis, cum
Iohanne clavis & lauce perforatum. Fors,
inquam, aspicit obsequio Ioseph eundem
exhibuit sepulcro, custodiam a militibus
in sepulchro, testibus angelis suscita-
tum de sepulchro. Inus autem aliorum est
genitum Dei filium, quotidie autem in
Patre: *Filius meus es tu, ego hodie genui te.*
Inter non mentibus sapientiam, qua eru-
perit abyssi, & nubes toto contereunt. In
tus antipnelmiam reformationem vestram.
Verbum caro factum est, & habitavit in nobis.
Præterea cum his omnibus docebimini,
faciendum debere gloriam Deo, qui con-
tra vitia odium, confederationem vobis-
bus, doctrinam populo, reverentiam sacra-
mentis, quorum scilicet sacramentorum con-
tempsum iudicium de his ergo rogatur scri-
bere, quia feceritis obsequio oratione
faciendum inde procer subverti. Pulsantis
bus ad notum misericordie fortassis apud me,
& ex eorum potero suffragis, quod non
nec ingratum, nec meritis possit commo-
do.

Triæ itaque sunt in civitate Dei nostri fa-
cramenta, quæ & tempora eorum præfere-
runt, & in reparatione filiorum Dei princi-
palem obtineat notantur. Enorum primum
tam communi secundum baptismum, tertium
Dominice mensæ sacra libatio. His in juven-
tute mundi formæ est divinus impreta, cer-
tis finis assignat, quos excedere quia non ex-
tendit, auctoritas non permittit. Quæ
Christiana formam coniugii prime parentis
nuptiæ præterdunt. Baptisum diluvis ab-
lutio expressit. In sacrificio Melchisedec
præfatum est sacra. Caetera sacramenta
non amplius ad aliquid auxiliantur. Domi-
nicæ mensæ, singula necesse est percussamus.
In illo igitur primum parentum coniugio

maiculum, & feminam communis affectus
alinxit. Etas amoribus succidendo pro-
convenit. Coniux una sub uno marito,
Secretorio ubi licet vir uxorem cogno-
vit. Individuum itaque ad morem matrimo-
nium. Ecce formam, ecce primi terminos
coniugii. Non tamen excedere, atque ut
carnis carnalis necessitas, proles, & du-
ritia doceant. Conflat enim necessitate fa-
ctum, ut ad negotium nuptiale frater forori
cohereret, & propinquatum nomina con-
suevit mentioni suorum. Decline amoro-
prolis viri usque ad plates intravit uxores.
Divortium autem contraformam est duritia ma-
rimonii. Quis de Jacob Dominus dixit au-
diamus. *Jacob dilexit, & dilexit ipse ho-*
bus. Ille tamen ante parum claudis, dicitur
ante meritam, Patriarcha esse patriar-
chis, ex Jacob licet, ex pecudum caliditate
discuntis nomen concompilator, inter Lamec
& Rachael dimittit, atque coniugium de-
bitum perfolvens. Helicam cum ei Phenax
filios generare, Samuelem ex Anna sus-
cepit. Furant & alii mei facti, qui non
ad liberam tantum, fed simal ad utilitas ce-
litum ingressi, bacceditionem filiorum ex car-
ner præter carnem querunt. Quorum ius-
tus cum talibus contentiosus, in quo
heret indignationem, Angustus nuptias
Abrahæ non his commendat verbis: *Sicut*
non est impar meritum patientie in Petro, qui
passus est, & in Johanne, qui passus non est.
Jacob non est impar meritum continentie in Jo-
hannæ, qui nullas expertus est nuptias, & in
Aborah, qui duos filios generavit. Illius
eum salubritas & huius conjugium Dominus præ-
terit, & dicitur ad iudicium. Anus
dicitur cordis vestri, anus vestri.
permissi, & in nuptiis nuptiis, in si
*ita terminos itaque primi coniugii occide-
ritia suscipit et confanguntis, prolis affe-
dit multiplex uxore, vitium duritia dis-
tium ad alteram hanc duritia rei figurat.*
fit ilium sum in mundum, factum ex mulie-
re, factum sub lege, ut qui sub lege non est
redimeret, ut adoptivum filium recuperaret;
adventus huius facti permissi, in nuptiis
relinquit nuptiarum. Ex tunc a matrimonio
*exclusa est cum amittat coniugiantis, re-
motis uxorum numeris, evasgit inhibitiom*
divortium. Etiam, quia nuptias nuptias
fit in mundum, nota præcipit deus mundo.
Mandatum, inquit, novum do vobis, ut di-
ligitis invicem, sicut dilexit vos. Et illud:
In rogatione suavit, quæ facta sunt
et dilectionem habuerit ad invicem.
Sancta & sine exemplo huius novi hominis,
& vite simul & duritia. Qui enim caritate
venit ad bonam, dolens simul & vita
dilavit inter homines calidam. Si qui
enim sub eo dicitur inimico etiam diligen-
tem caritas dilatur. Dicitur bonum
pro malo recedente, caritas dilatur.
Dicitur iter extraxerit tantum contrahe-
das esse nuptias, ut caritas dilatur. Ma-
gnum in hoc etiam & celebre coniugium
amici sunt: unde, qui nalcitur inimici.
Inde est, ut carne quæ nescit nisi
uxor uniat; animo autem univërfa con-

parentia. A Christianis autem nuptis illo
multa uxore exclusa est sub gratia, qua Sal-
vatore nato quondam potens erat spiritua-
les filii, quam caritas hinc hinc locis im-
tandæ generans, qui generatorem
quod Johannes generare reuens propter
Christum. Unde & ipse Apollolus ait. *Polo*
etiam sciamus esse, sicut & ego sum. Ne igitur
homo homo fiat opus, & salus quæ
non est instituta, licentia contentum
conjugibus obliterata est. Ne fornicatione uxo-
rem incidendo, uxorem indela est. De quo
apient Apollolus in his loquitur verbis. Quis
quisque suam habet præter fornicationem, &
iniquam suam. Hoc autem dico non fecerunt
imperium, sed secundum consuetudinem.
Præterea dicitur. Dicitur qui ad proceden-
dam gens humanum, mulierem uli con-
jugavit unam carnem: Lamec autem evoca-
vit unam carnem, in qua iam tuæ era-
tuatque est quoddam coniugii bonum, sci-
licet fides, qua sicut uxore ad alterum viven-
tem, viro, licet vi ad alteram, dum super-
est et coniux adhibet prohibetur de for-
nitate vel huiusmodi hominem defraudat
matrimonium, unitari pluralitas cetera.
Cessit enim stabiliti divortium, in quo
facramentum dicitur. Dicitur qui ad proceden-
tem. Omne nuptiarum bonum imperium est
in paronibus Christi, proles, & factum
est. Hinc cognovit ipsum Dominum; si-
cut, quia nullum aliorum; factum autem,
quia nullum divortium. Porro nullum divor-
tem esse nihil aliud est, quam utque ad al-
tem motum coniugium habile, & sicutum
perdurare. Magnæ quæ aliis omnibus omnia,
qui in legitimo exequitur matrimonio, ipse
quisque stabiliti sacramentum Angustus ad-
ferit, prærogative potius, quam singulari-
ter. Etiam, quæ in nuptiis, in nuptiis, in
prober, dicitur; Sacramentum enim sacre
rei signum est, non contentendæ tradit au-
thoritas. Quod autem sub nuptiis nuptias ce-
ditur, in nuptiis hinc signum rei figurat.
Quod assensu vili simal & mulieris, sacre
rei signum est. Quod unus unit tantum con-
jungatur, sacre rei signum est. Quod indig-
tem invicem genitio utam, hinc signum
rei signum est. Quod separari non possint
in Domino coniugii, sacra rei signum
est. Idcirco cum Apollolus de coniugio lo-
quens dicitur. Etiam, quæ in nuptiis, in
nuptiis; dico autem in Christo & in ecclesia.
Nimirum sponsus ecclesie Christus, sponsa
Christi ecclesia. Hora, qua fons super for-
tem sedet, reformationem unam, nota autem
hinc hora quæ sexta. Olfendit hoc eu-
vangelia, cum dicit: Jesus paravit us in-
vestras sedatis super fontem, hora autem quasi
hinc. Si fides permissi, hinc nota autem
hinc, sexta atque. In hac arate celebrati no-
mptos oportet; atas enim illa plenitudino
portis est, in qua submissa facta est ecclesia
& viro parator. Ante hoc tempus parvula
fact, & subera nondum habebat. Ul) ad hoc
tempus ventum est, in uberior inventa
est, & viro parator. Quod Angustus in
de tempore Christiane reformationis hinc ob-
tem. In vestra nota, quæ nota est nisi hinc
apere Christi, & regni sui predictari hinc

1124

strum suum, quod scribit, & ubi scribit
est, qui in eum factus creatus. His enim
temporibus, & his locis quibus: Etonem
est quod predicatum, quod in praesenti
locutione fuerit esse profectus, quoniam
non quidem omnes, sed tantum multi in eius
praesentia corporali fuerunt, qui in eum non
fuerunt ab eo mortui voluntate credere. Quia
vixit enim multo multo tempore, cum ista
manifestatione de illo confiteretur praesentia
prophetarum, nulle adesse, & nulle
que profetiae, tanquam fidei, & sublimiter
diffusam divinam credere auctoritatem, quantum
per & infirmis est intellectus hominis ali-
quid credere oportet. Quod ergo mirum, si
tam infidelibus aliquid in eum, qui statim
fuit in prioribus saeculis notatus, ut eis ap-
paret, vel praedicti moris nullo, qui non
quod non miraculis suis creditur esse pro-
fessus? His itaque praesentibus, consilium est
infirmitati mortalium, & medicamine con-
gruum, & tempore opportuno. Hora ideo
facta debet supra putare, leges, sciens hora
venturam ad fontem Samaritanorum, &
ipsa ad fontem vocatum Samaritanorum
invenit. Sicut hoc & sub dote bibere po-
tuit, adque Samaritanam, dedit de
fonti, ipsa susceptura potum aquae fal-
satis in vitam aeternam, quae in hoc
Carnotensi potum perit, extra hanc litentia
Samaritanam ministravit. Tempus hoc tempus
opportunitatis, in quo nuptias filio suo patris
familias faceret, in quo Christus ecclesiam
oculatore officio oris sui, in quod interu-
bera virginis sponsae ipsorum virgo communi-
ca & quiescere letaretur. Tempus, in quo
opportunitatis, in quo generaret filios adque
in quo laici quodammodo aliter, re-
robis autem panis confirmaret doctrine.
Hanc itaque temporis plenitudinem, quae ad
celebrandas (piratales nuptias) super ordi-
nata est & expressa, in hoc tempore con-
fusus annorum mystice dignet, qui in contra-
dum carnalium expetit nuptiarum. Unde & ipse
Sacramentum est, quia facta est signum
est.

De communis consensu.

Quod animam ipsam, & ecclesiam fons
fontem & communis consensus aditu-
xerit, opere pretium est non tacere. Ec-
clesiam Christus elegit, electam dilexit
quam in finem, quam dilecta permanens
etiam post finem. De hac electione ipse
discipulis loquens ait: Ego sum elegi ad
mundo, ut caris, & fructum afferatis, & fru-
ctus offerat mundo. Ergo, inquit, Dominus
sine, elegit caris in electis carnis filii. Et
idem quod discipulis dilectum suum ipse
infirmitas dicit: Jam non dico mortuos
quia vivos noscit quid faciat Dominus. Eius
fuit enim dicit amicus, quia amicus, quoniam
quod a Patre non auditur, non factus est.
Hujus dilectionis magnificentudinem Evangelista
pertrahens: Cum dilexisset, inquit, suos
qui erant in mundo, in finem dilexit non
scolice in tantum dilexit non in tempore
viam vitam fecit propter eos. O vere be-
atissimam, atque imitantam dilectionem! coepit

hac anie crucem, delavit ad crucem; per-
manens aut prope crucem. Mittens enim di-
scipulos ad Jerusalem, Dominus ad
interitus inter lapos, dicit: Nolite time-
re, ego vobiscum sum usque ad consummationem
saeculi. Qui hoc ergo ecclesiam elegit,
qui electam dilexit usque ad mortem, du-
bitum non est ipsum nuptias eius dedisse
aeternam. Quod autem sponsa hac elegenti,
ad diligenti (pono) confiteretur, sapientibus
testimonium declaratur. Ambrosius Jesus
sua Mater Galileae vidit, quae frater Sa-
maritanus, qui dicitur Petrus, & Andream
fratrem sui mittente retia in mare; etiam enim
sponsam sponsum. Quare alia res: Panteo post me,
sicut enim possidet hominem. Qui statim
velitit vobis, & vobis, fecit facti cum.
Et progredii unde vidit alios duos fratres,
Jacobum & Johannem fratrem suum
cum Zebedaeo, ipsum respiciens retia,
inquit, non est: Venite post me. Qui statim
velitit retia, & patris facti sunt cum.
Vidit & Matthaeum sedentem in telonio,
qui & dixit: Sequere me, qui statim
prosequens eum, & secutus fuit & alii, quo etiam
Scriptura dixit commemorat: Dominus ecce
non reliquitis omnia, & secutus sumus te.
Quid ergo erit nobis, & vocati sumus, & in
causa inquam potum in mundum perit
de relinquentibus, ad nuptias venient, de
convivis in (sponsam) transierit. Deposuit
retia, fructuosus homines piscaturus, quam
piscet. Facillime carnales liberos con-
jugii, felicitas caelo generaturis, quam equali-
cor. Evolvibus negotiis amenturam, veras
divitias fallacibus proponentes. Dubi-
tatum non potest hac ecclesiae primitias adde-
re. Idem, quod factum vocatam
tem fecit fuisse. Vocatur etiam quondam
Diaboli cohabita, cupis mentibus dum la-
vatur fontem Christi, & ipse sponsa.
Christi. Quod tamen hunc hunc hunc
Danonio liberatur. Quotidie regis Aucti
vere a finibus terre videt sapientiam Sa-
lomonem. Quotidie nosse Ofce meretricem
dicit uxorem. Quanto autem annoe sponsa
in unum fidei serere, audiamus. Eragantem
in actibus Apollonem discipuli, casaque
denunciant, non loquatur in nomine Jesu.
Ipsi tamen gratias agunt & gaudent, &
quod tamen digni habiti sunt pro nomine Jesu
tamquam panis. Idem faciunt etiam synoga-
gam, dum confiteretur Christum. Ponuntur
in custodia publica, dicentes, quia non est
in alio aliquo fuisse. Ipsi tamen gratias
agunt & gaudent quoniam digni habiti sunt
pro nomine Jesu tamquam panis. Dicitur
etiam civitatem lapidans, a Judaeis Ste-
phanus. Miris Hierodes, qui quosdam
de ecclesia abstraxerat, tradidit Petrum carce-
nari, volens post Pascha producere eum po-
pulo. Ipsi tamen gratias agunt, & gau-
dent, quoniam digni habiti sunt pro nomine
Jesu tamquam panis. Teri virgines
pro Christo Paulus, fomes lapidatur pro
Christo, ter pro Christo naufragium fecit.
Ipsae tamen in laboribus plurimis, in carce-
ribus abundantibus, in plagis supra modum
clamant. Quae nos separant a Caritate Chri-
sti. Alii ludibria expulerunt, & verbera,
nullam suscipiunt redemptionem, a commu-
nibus

melibus, in pelibus capitis, hinc in
necibus, & quae periseta funis. Ipsi
tamen inter flammam, & fumentum dices
belliarum cum Paulo dicunt: Quis nos
paravit a cordata? Quis nos paravit
Christum notificator tota de eccle-
sia, propter Christum xlinatur quasi ovem
occisionis, id exerta quod fas Dominus dicit:
Veni hora, ut amicum, qui nascitur vobis, ar-
bitror obsequium se praestare Deo. Ipsa ta-
men inter mille mortes cum Paulo exultat,
cum Paulo clamat: Quis nos separavit a
Caritate Christi? Quis nos separavit a
propter Salomonem dicebat: Ego Hierusalem
nunquid dilexisti, quia amore lingo. Ecce
facet, & plenas gratias continet. Hoc in-
ter Christum de ecclesia, quod non sunt
nuptias, quas patet, non perit, virginitas.
Generatur filii, quibus sepulcrum non pol-
licetur hereditaria mortalitas. Hoc itaque
mythicos ille signat confensus, qui in con-
jugii carnalium expetit nuptiarum, unde &
ipse sacramentum est, quia facta est signum
est. Sed nec illud a mysterio vacat, quod
diximus unum esse sacramentum, in quo
ipsum Christi, quoniam una est ecclesia
Christi Christi. De differentibus membris unum
corpus est sub capite Christo. De duobus
gregibus unum ovium, quod unus est Christi-
lo per Salomonem Dominus ipse sic lo-
quitur: Una columba mea, perfectissima mea, una
est mater mea, & generatrix mea. De eodem
Cyprianus advertebat Novatianum: Ecclesia,
inquit, non est, quae in multitudinem laicis
sacerdotibus secundum aetate extenditur, quomodo
suis multi radii sunt, laicis unum, & radii
arbitri motus sunt, velut unum tenent radii
sunt, hoc unicum concordia insuperabiliter coher-
entibus ostenditur, unde in evangelio tonica
Dominus non dividit ecclesiam, quae unus
est, qui est Christus, qui unus est, qui
Christum patris unum, etiam vobis accipit-
tur. Ideo loquitur ad Moysen Deus dicens:
In domo una constituetur, quod est constitutus
unus est Christus, & laicis Domini
mili ejici foras non potest, nec alia
credentibus praeter unum ecclesiam domus
est. Delictus ab hac unitate synoga, quae
perpetua sponsalibus, Christi degenetatur
in aditram Antichristi. Jam tunc ea legiti-
mum sponsum avertera est, quando in ec-
clesiam cum lapide, & cum ligno fornicatus
est. Mite ad eam viri suus, qui dicitur:
Revertere, & non est reversa. Novissime
mitis & ipse, venit, invenit, venit ad eam,
& in mentibus invenit, cum. Quomodo
in manu ejus, murentibus aetate, & ver-
miculatis argere faciens auribus ejus. De-
nique gratiam suam revertenti promittent,
ait: Revertete, & non est reversa. Pro do-
lor, ea tunc in eis foribus verbera. Quae
quod delinquit fontem David patrem in
abolutione ignominiae lux. Tunc in ledto
prostitutionis dimissa est, quia non cognovit
tempus visitationis suae. Tunc replebitur
promissum, quia verum abdicavit spon-
sum, maledictus cocco nati, & dicens: Es
dilectus illius est, non autem Meo discipuli
sumus. Tunc accipit, quae respicit fuisse ju-

gam ejus, & omni ejus lege, quando clamavit:
Non habebis regem, nisi Caesarem. Erit ta-
men, erit, regem, tempore, in quo illa
de contemptu in gratiam rediet, in dilectum
de sepulchra convenerit, de meretricis pro-
fuerit in Virginem. Tunc & ipsa fiet sponsa
Christi, non quidem altera, sed una, & ipsa,
& columba Jesu Christi. Sicut autem spon-
sa Christi sponsa una, sic & sponsa eccle-
siae sponsum unum. Unum habet ea sponsum,
unum diligit, unum cognoscit, unum generat,
unum ladat, unum ille Sandus sanctorum est.
Imitatur Deus & homo est. Sandum hunc san-
ctum Christum multi perit, quod factum
fuit unum. Sicut facta referret historia; pra-
milla est manus & brachium, cum Jacob ex-
Rebecca nateretur. Deinde dicit capite ce-
terum membra in unum, quod factum
unum autem manus praemissa plantam po-
terit Esau praegerit, sic ea caput antecessit
nasciturum, sed ipsa membrum capitis nas-
citurum; reliqua partes corporum caput fecerat
fuit; sed partes ipsa membra capitis jam
nati. Sicut autem illa, & illa membra cor-
porum unum, ita ea caput corpori bujus caput
est, in quo unum est, in quo unum est, in quo
unum, hic Hellas, & Hellus; sic perique
veteris zmulatores tenentur. Quia licet, non
populus dicit cervicis, & in carnis ejus
conferit, quod unum est, quod unum est
quod unum latam & sparsionis, quod
dicit ad mortem, Penitenciam Moysi, tan-
quam vinculis quibus digitorum pedes ejus
ligatis, ac tenuis notantur. Ovi autem
veritas de terra ora est, locuti sunt apostoli
veritatem, secuti sunt martyres, secuti sunt
filii, quos undecima hora in vincam Faci-
milias vidit. Matthaeus commemorat. Illi
quibus sub lege Christi in tempore patri-
ficatus, sed hae fidei iam membra nati Christi.
Sicut autem illa, & illa membra corpus
unum, & ecclesiam unum, quod unum est
unum Christum, & unus velleque
unus Christus. Attendit Moysen; praeco
sponi non sponsum fuit. Considera pluraquam
Prophetam, invidiam, quod est constitutus
quod unum est, quod unum est, quod unum est
Paulum respice. Dilectam est a sponso, quia
oportet eum pati multa pro nomine Jesu.
Invenit Petrum & Andream, protere disci-
pulos; domestici quidem sponsi fuerunt,
nulli autem sponsi. Vides igitur sponsam
Christi unam esse ecclesiam, & sponsum ec-
clesiam unum esse Christum. Unusque autem
temporale anniatis signum est carum videt
fonsorum, quod in contra carnalis conjugii
singulae requiruntur: unde & ipsa sacra-
mentum est, quia facta est signum est.
Nuptias in unum est. Unusque autem
proinde indulta commixtum cum fit necessaria
licentia femini, magnum etiam in ea est fa-
ceramentum. Eius namque dicitur: Quae
veritas in unum est, quod unum est, quod unum est
in carne, caro est, quae quod unum est
est spiritus, spiritus est. Porro carnalis ge-
neratio tota carnalis agitur. Spiritus
autem unum est, quod unum est, quod unum est
videt, vides earchumem, vides mitem-
fuit; id autem quod in aqua fit, non vi-
detur, quod aqua carachumem, quod fit
finitissimum. * Putum vides elementum, quod
850

ANNO
CHRISTI
1124.

no crucis, atque virtute diabolum vim
 ingratum acquirat. Oligius vero dicitur,
 in iusticia dei occidit ius. Chisti li-
 ber egredietur. Proteret vbera minuet, fed
 agnus opuztat, qui tollit peccata mundi.
 Generatio hinc ex veteri materia novum pro-
 genium creat, non mutans substantiam, sed
 tollens culpam. Purgat enim ab antiquo
 perisom contagio, infertens carnis corpori
 Chisti, et coelestem de terrena efficitur.
 Generatur illa generatio: prima primus
 Adam, secundus in illa renascitur. Generat
 ex illa Diabolus, quod per illum dispen-
 ditur redimere angolorum. Unde et ea-
 que in carne generat, et transmittit, quia
 illius, qui generat in spiritu, carnis
 figuram est.

Legimus autem Dominum super his, qui
 vobis invicem de conjugio complacent, et
 dicentem: *Quod Deus coniungit, homo
 non separet.* Hinc est, quod nisi in morte alteri-
 us dirimi non potest copula conjugialis.
 De quoque Apollolus ad Corinthios scribens
 ait: *Maluit diligere est, quam non separare
 vestros.* Quod si dixerint viri, qui li-
 berata est a lege viri. Cui vult nubat tan-
 tum in Domino. Utroque igitur superfluit,
 superflus et inordinatus est conjugium,
 si sic et spirituale conjugium Chisti, et
 Eccliesie nunquam dirimitur, nunquam sol-
 vitur, quia nunquam Chritus, nunquam
 sponsa Chisti moritur. Chritus enim refer-
 tur ex mortui iam non moritur, nisi illa
 ipsa non dimittatur. Et Apollolus: *Si ter-
 restris, inquit, domus vestra dissoluta, ha-
 bebimus domum non mansuetam, sed aream
 in celis.* In celis igitur uterque vivit, in
 celis alter alteri congaudet. Vivit sponsus
 in celis, anima simul et corpore consumma-
 tus. Vivit sponsa in celis, nequaquam
 felicitate de glorificatione, quia de omni-
 bus glorificanda carne consumat. Congaudet spon-
 sus sponsae, quia absterit Deus omnem la-
 crymam ab oculis eius, et introducti sunt
 in cubiculum suum. Congaudet sponsa spon-
 so, quoniam sedes ad dexteram maiestatis
 in excelsis, et regnum eius regnum omnium
 seculorum. Hanc profecto congaudenti vi-
 cissitudinem caritas docuit, caritas movit,
 caritas et caritas in caritate, et transfe-
 ritur in seculum cum tempore. De caritate illa
 sic Ilias ait: *Dixit Dominus, cuius ignis est
 in Sion, et dixerunt in Hierusalem.* No-
 bis, fratres carissimi, in hac urbe, Hieru-
 solum vero vilionem pacis interpretari.
 Quare quidem Sanctorum animae, dum mor-
 tualiter vivis circumferunt corpus, in Si-
 on esse dicuntur, sicut in Hierusalem, quia
 quod sperant, et praestolantur mercedem.
 Erunt autem eadem in Hierusalem, quando
 videlicet hola suscepta, facit ad faciem Deum
 duplitem, mutantes imperfectionem plebsitudo-
 nis, in boni numerum, inagnam veritate. In
 illa Sion erit Apollolus cum dicebat: *Vide-
 mus tunc per Jerusalem in anagnam.* Hanc
 bis Hierusalem promittit, cum subinte-
 ditur: *Tunc autem Hierusalem, iterum
 idem: Nunc cognoscit ex parte, tunc autem
 cognoscit, sicut et cognovit nos.* Illi igitur
 ignis in Sion, et Caminus in Hierusalem, quia
 struuntur futor modicus eius in hac vita,

plurimus in futura. In hac igniolus, in fu-
 tura caminus. Hic portio, ubi plerumque
 vultus enim quod perfertur est, et exco-
 cutur quod ex parte est. Porro sicut nunquam
 Chritus, nunquam Eccliesia moritur, ita nun-
 quam una basta inter eos extinguitur, aut
 extinguitur caritas, nunquam solvitur, sed
 fovetur eorum beatitudine, et spirituale con-
 jugium. Hujus tamen factae perennitatem
 copulata est stabilitas carnis conjugii desig-
 natus, quam viventi vita et usque non so-
 luto, sed Deus, non fori lex assignavit, fed
 post. Unde et stabilitas hinc Sacramentum
 est, quia facere sit figuram est.

CL. MURATORII IN EUJDEM SERMO-
NEM ADNOTATIO.

In Praefat. ad epistolam quaedam Hildeberti
a se vulgatae.

NON dixerunt, qui cogitabant, et hinc
 consideratione intuebantur in anno
 secundo sermone tria tantum enumerata sacra-
 menta, quorum primum est Conjugium, se-
 cundum Baptismus, tertium Dominice mensa-
 era libatio. Quorum de reliquis eccliesie sacra-
 mentis hinc tactatur, continuo ingreditur, non
 tenentur autem nostrorum temporum
 Novatoribus arma ministrat, et caque tria
 tantummodo sacramenta probat. At animad-
 vertendum, non adeo folios facile veteres
 eccliesiales scriptores, et quum de sacra-
 mentis agebatur, septem tempore commemo-
 rant. Profecto neque plus, neque paucius
 quum septem, tempore habuit, et agno-
 vitque eccliesia Catholica. Singi autem de
 eis egere Patres, ut ex Theologia dogmatica li-
 cilliter agitur constat; rariorem vero aut mem-
 morate fortasse apud illos reperitur, qui de omni-
 bus, hoc est de septem, eccliesiae sacramen-
 tis, sermone ex professo instituitur. Petro
 praetertiam Lombardo, magistro, ut ajunt,
 presentium hinc debemus praeter illa Theologi-
 ca argumenta in summa conspecta. Traditum
 de septem Sacramentis plenum, et ad me-
 thodum digestum, quam tenere postea (succes-
 sive scilicet Theologi. Et revera sermons
 habuit author ita de tribus sacramentis li-
 quitur, ut reliqua non excludat: uno satis
 prodit, illa sacramenta in eccliesia haberi,
 quom scribit: *Tria sunt in civitate Dei no-
 strae sacramenta, quae de tempore veteris
 Testamenti sunt, et in reparatione. Primum
 principium obitus nolluntur.* Quibus ex ver-
 bis intelligimus, ipsum de his tribus dumtaxat
 agere, quod et praecipua ab ipso tan-
 tatur, et institutione sacramentis veteris
 est priora.

*Ad ea confirmanda, quae hic tradit Muratorius, de septem sacramentis Hildeberti
 est et rescripta adnotatio, quamquam Hildeberti
 tria tantummodo nominat, sed hic exhibet
 integrum sermone S. Ottonis Bambergensis
 episcopi qui per hoc tempora floruit, quo
 sermone hinc dicitur: *Ad hoc conveitit ad hoc
 traditum habet, quibus interduca sunt
 eorum tunc existit praesulis in Canoni vulgatae.
 Illan vero eo libenter hic tradit quod
 dogmaticis sit, et ad episcopo praesulis, ut
 forte etiam scriptur, ut populus illis tradit.**

ANNO
CHRISTI
1124.

ANNO
CHRISTI
1124.

tor; atque inter concilia & decreta publico au-
 thoritate stabilita, suam interduca locum utri-
 usque confirmat, sed non adnotat, quibus
 numerus quos episcopi praesentantur, vel scri-
 ptis mandantur.

Fratres, amulet vos Dei amulone; vo-
 nis omnes qui in sacramento sunt in me au-
 diendum convenitis, & me docente, Chritio
 creditis et Chritiani facti estis, una in
 Domino eccliesia, id est depositi per fidem
 Dominum meo, Jesu Chritio, una, inquam,
 vos omnes eccliesia estis, una & unica (p-
 fusa Domini mei Jesu Chriti, quia unica uni-
 versalis eccliesia per fidem incorporati estis.
 Sed quia ego peccavi, et deponi hujus vero
 deponitio auctor esse videtur (sed non ego
 mi uno deponi vos virginem castam
 exhibere) hinc est quod amulor vos, non
 tamen qualiter, fed Dei amulone, Nam
 & mali amulone esse potest juxta illud A-
 postoli: *Sunt quidam qui amulor vos non
 bene;* amulori autem est, velle indignari,
 & parare vobis indignari quod prae-
 sentis diei, amulor vos quia irrita et
 indignatione ferre non possum, nec potero,
 si, quod abste, inpartum Domini mei Jesu
 Chriti, qui per fidem meo, et in partum
 Dei alitens vos dnoo contaminari volueritis;
 hoc enim est fornicationis genus, quod
 maxime separat a Deo. Fratres, attendite,
 quod non in Chritio baptizati estis, &
 omnes Chritiani indultis, originalium & ac-
 tuum peccatorum indeligniam accepti-
 bis ab ipso, mundi esse & landi, non per
 vos, fed per cum sanctificati & mandati
 quiaque in sanguine suo lavit peccata mun-
 di; nolite ergo iterum inquinare vos cura-
 ta dolorem, nam hae est immundicia, quae
 omnino Deus odit, penitus seculis sepa-
 rat a gratia Dei; nolite vos profluere cor-
 ruptionibus, & immundis scripturis; divi-
 creatori vero, nulli autem creaturae solvi-
 non honore, obsequio, neque iniquitate ejus
 de, et futur veniat ferre vos in unum non
 de, spe, & caritate praesente, ut benedictio
 eius veniat super vos & super filios vestros,
 & ut et crederet, & fidem operibus vestris,
 nantes, visam habetis in corpore ipsius
 qui de tenebris vos vocavit in admirabile
 lumen suum; certi enim esse & nullatenus
 dubitate debetis, quia si hanc, in qua ho-
 die positus estis, hancque advenit, et
 istam sanctificationem ipsius adjutorio fer-
 vate usque ad finem vestre flueritis, non
 solent, non morietur vestrum, fed etiam
 gaudium regni caelestis habebitis in
 aeternum. Sed quia vestra praesens life peccati
 ducti non potest: ludam enim &
 temptasti et vita homini ferre terram:
 difficultas a vobis, tradit vobis quae tradi-
 ta sunt nobis a Domino. Arrat fidelis....
 Inter vos & Domini fidelis septem sacra-
 menta eccliesiae, quae septem significativa
 dona Spiritus Sancti, quibus interduca sunt
 laboribus & caritative hujus vitae non desic-
 erit, ut scilicet diligenter enumerare que
 tradidit vobis, discedentes a vobis.

Primum ergo Sacramentum est, quod
 imbuti estis, sacrosantum Baptismus. Hoc
 sacramentum, fratres nati, abhinc & tempore
 tenere, venerati debetis, & parvulis vestris
 opportuno tempore, sicut vobis sub-
 baptis
 Constat. Suscepit. Tom. II.

quo Pasche per Pentecostes per manus sacerdotum
 tradere debetis; certissime scietes, quod
 quicumque hunc non habuit, hunc vos
 graviter, regno Dei carebit; & inferi ma-
 ledicti originalis pnaus luce aeterna.

Secundum sacramentum est Confirmatio,
 id est, undio Chritiana in me au-
 diendum convenitis, & me docente, vide-
 licet, ut Spiritus Sancti corroboratio man-
 tianet, & amentur contra omnes tentatio-
 nes, & nequitia vestra praesentis vitae.
 Non autem utique in sacrosanctum differendum
 est, ut quidam putant, fed in ipsius ad-
 lescence ferore percipiendum; quia illa
 zara magis honorat et remittuntur.
 Tertium Sacramentum est undio intimo-
 rum, quod idem mortuus est necessarium,
 quia in illa undione per virtutem Spiritus
 Sancti remittit datur peccatorum: quae
 quae mortuus est, quae mortuus est, quae
 idem, contra malignos spiritus in ex-
 tra vitam animabus indidat eadem Spiritus
 Sancti virtute pugnantur armatus. Hoc
 omni Chritiano in agone mortis antitenu-
 me desiderandum, & devotissime percipi-
 endum est, utpote remedium animae certissi-
 mum.

Quartum Sacramentum est Eucharistia,
 id est, Corpus & sanguis Domini. Hoc Sacra-
 mentum videtur, & mortuus est necessa-
 rium. Sive enim baptizati estis, &
 omnes Chritiani, hoc vultum semper attendite
 est. Est enim cibum animae vestrae, vitam in se
 habens aeternam. Unde frequenter Missae ce-
 lebranda sunt, & vos ad eandem devote
 convenite debetis, ut ipsius hinc vultum
 communicetis. Quod si non potestis, quia
 carnales estis, hunc tam sanctissimum re-
 vos ad omnes missae participari, saltem
 per mediocrem vestrum, sicut faceret
 est, qui pro vobis communicat, feliiter
 teneverit, ac devote missae audiendo con-
 veniat. Operatur tamen & vos ipsi ter-
 vel quater in unum, quod magis in unum
 facti, & confidendum facere, atque ipso
 Sacramento communicare.

Quintum Sacramentum est per penitentiam
 remedia, id est, Confessio, id est, Confessio
 qui post Baptismus propter graves culpas
 ab Eccliesia proci, per satisfactionem
 penitentiae iterum et conformantur. Et hoc
 Sacramento convenit, quod magna & recurat
 est cadentium in pugna & vulneratorum.
 Sextum Sacramentum est conjugium, id
 est, copula matrimonialis. Quinque autem
 superiora Sacramenta sunt necessaria, &
 omni Chritiano necessaria: illa autem
 quae post Christum facta, quia non omnibus
 conferuntur, sed est tantum qui se continere
 non possunt, quae aut ad superiora Sacramenta
 omnes homines trahendi sunt & inviandi.
 Ita nullus ad hoc trahendus est, & invitandus
 nisi qui, ut dictum est, se non continere
 non possunt, sed vago & illicito concubitu se-
 polluant & commaculant: his enim tandem
 est, ut infirmis hinc beneficiis subveniant
 remedio.

ANNO
CHRISTI
1124.

quo Pasche per Pentecostes per manus sacerdotum
 tradere debetis; certissime scietes, quod
 quicumque hunc non habuit, hunc vos
 graviter, regno Dei carebit; & inferi ma-
 ledicti originalis pnaus luce aeterna.

ANNO CHRISITI 1124.

licebit. Sed unus vice unam tantum habere debet uxorem, & una unum. Quod an- aliis, a malo est. Si quis ergo in vobis est, qui plures habuerunt uxores ante Baptis- mum, nunc una de illis, qui ubi magis placet, eligat, dimittatque aliam, hanc solum placet, eligat, dimittatque aliam, hanc solum habeat, ritu Christiano. Et pariter femine, audio, quia vos o mulieres, necare conviciatis. Quod quantum abominatio- nis habeat, exprimi sermone non potest. Videte hoc vel bruti animalia faciunt sceleris suis. Particulidum non fiat anodo in vo- bis: quia sine gravissima poenitentia dimitti non potest. Sive iugum sit masculi, sive feminae, diligenter contrite peccata vestros: Dei enim est & mare procreare & fomi- nam.

Septimum itaque Sacramentum est ordi- natio, sive consecratio clericorum, quod & ipsum particulare est, & non generale, quia non omni homini necessarium est, quon- vis enim omnes homines indignant clericis, non tamen est necessarium omnes homines fieri clericos. Ad ipsum tamen Sacramen- tum, qui moribus ac scientia magis idonei sunt, invitandi potius quam trahendi. Unde adhector vos de invito, quia cogere non debeo, ut de liberis vestris ac clericatum tradi- dat, liberalibus studiis prius diligenter in- struatis, ut ipsi per vos, sicut alii genes, de lingua vestra, latinisque conciliis possit habere clericos & sacerdotis. Ita ergo septem Sacramenta, quae iterum vestri causa enumerata libet, & baptismum, confirma- tionem, indorum unitionem, eucharisti- am, lapsum reconciliatorem, conjugium, & ordines, per nos humiles vos paranim- phos sponso coelestis in aram vestrae di- ditionis vobis, ecclesiae ac sponse sue trans- mittere dignatus est. Quapropter omni ho- mini ac reverentia ad Sacramenta servate diligenter, & veneramini; docete ac filios vestros, ut memoriter teneant, & diligenter observent in omnes generationes. Ecce habetis ecclesiam, habetis sacerdotem, de his omnibus, & quocumque tempore neces- saria vobis abundantius vos instruere tamen- tem. Ipsum ergo sicut me auditis, hono- rates & amantes eam, & quocumque vo- bis dixerit facientes. Et tunc ego vado, ite- rum cito reverentur ad vos. Valet in Do- mino dilectissimi.

Domini ad Carnotensem Concilium acta per nos confirmata sequuntur largitionis factae monachi Majoris majoris, cujus in-

strumens tabulat ex annalibus Ordinis. S. Bredardi Append. num. XV. profertur.

In Nomine summi Dei & Salvatoris no- stri Jesu Christi.

Ego Guasticus Rotomagensem Dei gratia huius archiepiscopum, norum fieri volu- o-mibus sanctae & Catholicae fidei cultori- bus, quoniam adit nostram praesentiam vice quodam futurum cadaveris huius factus hoc- cus (scilicet Montfortensis omnes Ebroten- sis, notique parochianus, deprecant parva- tem nostram & multa praesente deposcent, ut ecclesiam eandem B. Martini, qui dicitur de Nogeneto, super fluvium Andelum, qui sibi iure quasi haereditario a progenitoribus, qui tam confederaverat, dimissam, homo li- cet facultatis antiquorum iure possideret. Deo & B. Martini & monachi Majoris monasterii, quibus eam ad emendam & in melius reformandum devoto donabat & con- cediendo, nostra potius auctoritate & con- cessione monachi eisdem confirmarem. Ca- jus ergo iustis in hac parte petitionibus, tum propter ecclesiam ipsorum ubique religionem, tum quia ioculatio illam, quam prius usua- nenti illi, minus, ut videtur, regulares in- habitaverat, per eos in ampliore credidi proficere religionem, assensum benigne tri- buerit, praesentam S. Martini ecclesiam cum omnibus ad eam pertinentibus iam dicti Ma- joris-monasterii ecclesiae, & eius monachi in perpetuum possidendam libere concessi. Eux concilio hae nostra apud omnes (successores nostros fidei & libertati huiusmodi, proprii sigilli impressione cartulam hanc iustis nostro iure conscripam muniri praecipit. Facta est autem haec nostra concessio prius apud Ro- tomagensem anno ab incarnatione Domini MCCCXIII. praesentibus asque laudantibus Testibus venerabilibus Blesensium comite, A- malrico eodem, Evano Majoris-monasterii archidiacono, & Radulfo Mordens. De hinc an- no ipso necdum transacto (a) apud Carno- tum IV. idus Martii in ecclesia B. Mariae tempore concilii ibidem a Romana ecclesia cardinalibus & legatis Petri plesbytero & Gregorio diacono Boloniensi celebrati, ubi interfuerit de monachi eorum domnus willemus abbas; Laurentius prior, & Evanus sa- cripta, Radulphus Mordens, Rainaldus de Ca- stro-Guotteri notarius. De clericis quoque nostris conscribentur hoc qui nobiscum sanc- erunt Gualfredus Decanus nepos meus, & domnus Guido de Stampis archidiaconus.

ANNO CHRISITI 1124.

An. 1124. Dec. 11. pag. 339.

(si quis de re spectat, vide in sequenti de- finitione.)

HO.

ANNO CHRISITI 1124.

HONORIUS II. PAPA

scribit ad epistolam et decreta honorii II.

APPENDIX AD EPISTOLAS ET DECRETA HONORII II. EX GERHO LIB. DE AEDIF. DEI CAP. XXVII.

Papa Honorius Domino Salzburgensi archiepiscopo de rebus quibusdam certis etiam designat per legatum suum sedem Apostolicam constitu- tos inquit:

Unt scripta jam olim super his causis pro- mulgata penes ipsum Dominum archie- piscopum. Non illi est necesse de his que- rere; aut expedire nostrum ex vestri parte aliquod scriptum. Scriptis antiquis utamur, quia sedem Dei habens, novum habebimur xianum, in quibuscumque illi favent antiquae traditiones Patrum. (a)

Idem Gerhous haec narrat traditum ab eodem Honorio facti definitionem:

Prius adhibi mihi beate memoriae Ho- norius, cum in ejus curia fuisset magis- tere Luulio inter magistros Francie. Mi- dum adhibere consecrari, Christum, quod quod homo est, hominis quomodo filium esse naturalem, sed Dei Patris filium adop- tivum: & ego e contrario asseruerim, non ad hominem assumptionem pertinere adop- tionem, quod filius Dei esse, praedixit papa Honorius adhibi mihi concitatus ad hoc ipsum per quemdam libellum a quodam ca- nonico Lateranensi, valenter iterato, ipsi procerum, & a me peccatum, in quo di- ligenter fuit investigatum, quae differentia

esse inter filios operatos, quos etiam pro- prios & naturales dicit consistit, & filios ad- optatos filios naturalibus minime conuen- dit. Tunc ergo refutato adoptionis voca- bulo in Christo Dei & hominis proprio & naturali filio, ego in per extraxit, & in fide Petri per succellente Petri firmatus, ab urbe redi cum letitia, certum tenem, verum esse, quod Petrus de filio hominis hominibus strantibus ipse non erraverit, di- cens: Tu es Christus filius Dei vivi.

DECRETUM HONORII.

Habet S. Thomas Cantuariensis Episc. LXXXVII. pag. 118.

Ure sit omnis episcopus excommuni- catorum omnino nomina tam vicinis episcopus, quam filii parochianis prae- indicare, etaque in celebri loco posita pra- foribus ecclesiae cunctis venientibus incau- reat, quatenus in utaque diligentia excommu- nicatam utique ecclesiam aditus denegat, & excusationis causa omnibus auferat.

BISUNTINUM CONCILIUM

Suo placitum Dei pro ecclesiarum & praeorum violentia liberandis

Ab Asfrico Archiepiscopo anno 1124. habuit.

Bisuntini concilii anno 1124. sub Anter- io Archiepiscopo Bisuntino celebrata. D- annus est in anonymo auctore miraculo- rum S. Prudentii martyris, cujus opus vul- gariter Labbeus Biblioth. MSS. tom. 2. pag. 625. his verbis: Anno millesimo centesimo vigesimo quarto venerabilis Asfricus archie- piscopus Christophianus iniquissimus decrevit conficere consilium (in concilium) quod plebs- dem dicitur in diebus Bisuntinis in fellea Pentecostae) quibus serais populi aliquantulo- rumque filio raptorum iurem praestita iustitia- ram devotius fludent adus imma. Locus au- tem tali negotio asfrico innotuit, cuius pau- perem traxerat plus minus ab ipsa alijum mille quingenti passibus. Est cum ibi pluri- cis distent soli, quam T'bisum vocant in- cole, Durio flumine praeterfluat a latere.

Hoc itaque archiepiscopi innotente decreto fa- cto popularis ex conficere. Certe vero non potest quod nullus praesentis seculi avaris ex- conditionis accurrunt. Praeterea quampluri- mum sanctorum illius gloriosa perita font- pignora, quae longum illi nominum reconse- cre. Inter quos & sanctorum Calii Petri usque plurimissima zona & capsa multorum rei- gnarum cum beato B. Romigis a nobis de- cretum fuit ac suspensio ad nos sedis hono- rificae dispensa. Hoc usque auctor de concilio, addens dein miracula ibidem praestita in- teresse S. Prudentii, cuius vulgo opinan- tur esse brachium illud argenteum, quan- tumque reliquias B. Romigis ipsa contineret. Hae autem omnia cum gestis in concilio, ad- lateris cohaerentia hic praetero.

ANNO
CHRISTO
1125.

AD CONCILIUM LONDINENSE

In causa discipline, adfuerunt Joanne de Crema A. S. L.

Anno 1125. celebratum

ADDITIO.

Ab. 1125. Concilii hujus canones ex Simone Londoniensis exhibet Labbeus, & ad quos ex eodem feruntur repetit Willielmum consil. Britan. t. I. pag. 407. qui de MS. codice Cantuariensi quatuor addidit. Nihil tamen in eis præter vocabularum tantummodo immutationes videtur; quare melius omnique, hanc gratè literarè auditori judico. Lutam mones, desit in eodem libro præfationem, in qua annis lobis concilii adduntur, ex quo non minoris consensu ad dicendum illud esse Quinceiensis, ut superius adhibendum est; nonobstanti illè, jatum in limine, occurrit ubi annus 1126. cum primo Honorii dicitur; quo optime corrigi Labbeus, legendum anno 1125. adnotat.

Adde, insuper idem Anglus collectos tertiam illam Honorii bullam de conversatione inter Eboracensem & Cantuariensem episcopos, quem cognovimus Joanne de Crema legato suo in Britanniam commisit se scribi in litteris, quæ Labbeus actis concilii Londoniensis præmittit. Hanc ergo bullam referens ad quod desit, quamquam die post Londinense concilium datam esse, ita videtur, cum pontifex audiret Eboracensi & Cantuariensi episcopis, qui cum Joanne ad urbem remeante Roman venerant, ea de re definitur sententiam pronuncians.

BULLA HONORII PAPER II.

Eboraco Ebor. archiep. privilegia nullam emendat ecclesie Eboracensi.

Honorius episcopus, servus servorum Dei venerabilis fratri Thuriano, Eboracensi archiepiscopo, & successores canonice procedentes in perpetuum. In eminenti apostolice sedis auctoritate, disponente Domino, constituimus, ex ipso nobis apostolice officio fratres nostros episcopos intima caritate diligere, & ecclesiis tibi a Deo commissis suam debemus judicium conservare, pro ipsarum quocumque volumus statu satagere, atque eorum, quosque successores libenter, assistente Domino, providere. Ideoque charissime frater Thuriane, archiepiscopo, tibi talique successores, & per vos Ebor. ecclesiam, quosque successores presbiteros, Eboracensis ecclesie metropoli, iustitiam, & quicquid parochiarum vel episcoporum

ANNO
CHRISTO
1125.

LUGDUNENSE CONCILIUM

Quo Pontius Cluniacensis abbas deponitur & anathemate punitur,

A Petro A. S. L. anno 1126. celebratum.

An. 1126.

Pontius olim Cluniacensis abbas de multis pollutatus criminibus coram Calisto II. pontifice, resque agnus, abbas dignitatem in pontifici manu deposuit; & sequi voti religione obstricti proficiscendi in Palestinianam, totaque se terris christianorum militum devotendi. Ibero aliquando subsitit, vitamque ad recti nonnulli B directit, ut non exiguum functionem famulo sibi comparaverit. Tum rediit in Galliam, ubi non diu post, quam lituus in corde celebrato quietum produxit; nam valida militum manu patata Cluniacem petiit, monasterium inaudito, fabricosque nullius monarchi fibid-judis reliquos cambabate expulit. Re compta Humbaldus Lugdunensis archiepiscopus sententiam excommunicationis in Pontium dicit. Nec Honorius II. pontifex sepius gratias malo sepe optulit; nam sicut aditum in Galliam Pontius episcopus sum ex latece legatum cum literis ad Cluniacem, & primores Gallie, & Cluniacensis, & ad episcopum Lugdunensem, quo jundis simul omnes viribus innotorem eperent, corruentemque Cluniacensem rem relitterent, & confirmarent. Strenue id præditum a Petro, adientibus episcopis & Gallie procuribus. Quare collecto Lugduni concilio anathema in Pontium præsentè Petro ab ecclesia Gallicana dictum est; tum exasit Pontius ut Romæ se iret ad iudicium pontificis. Venit ille ad urbem, non tamen causam suam tacit coram pontifice sustulit; a quo iterum abbatia, quæque in Galliam invasit, expoliatus, & novo anathemate damnatus est; nec diu post hoc iudicium supervixit. Hæc omnia iustus leges in re. VI. annuum ordinis S. Benedicti, quos Mattheoli similibus ex obis auctoritas iam intermissa adiecit P. Edmundus Martene Scripser enim ordinis clarissimus. Ex illo vero hic dandas censet epistolæ tres Honorii in causa Pontii castis, cum sententia excommunicationis a Petro A. S. L. in concilio Lugdunensi pronuntiata, ac denique bullam Honorii, qua Petrus in Lugdunensi concilio Terentia confirmatur, totique hæc controversie finis imponitur.

HONORII PAPER II.

Bulle ad omnes episcopos & preeres Gallie, ut Pontium olim abbatem Cluniacensem corrent.

Ex Annal. Orl. t. VI. p. 100. ppod.

Honorius episcopus servus servorum Dei venerabilibus patribus archiepiscopis, episcopis, baronibus & aliis fidelibus per Franciam, Aquitaniam, & Burgundiam constitutis salutem & apostolicam benedictionem. Universe bonitatis inimicus Diabolus ut religionem fratrum Cluniacensium tribuere fecit triticum, cepit. Pontium namque ad

ANNO
CHRISTO
1126.

pertrahendos fratres divino famulatu mancipatos atrogavit spiritum tantulum de ultra marinis partibus utro ambicionis addidit, & ut ad eo monasterium Cluniacense occuparet efficit. Quomobrem dictum filium nostrum Petrum Diaconum cardinalem ad vos ex gremio Sacerdotum Romanæ ecclesie dirigentes, caritati vobis mandando precipimus, ut ipsius concilio innotorem Pontium Cluniacensem monasterio & obediens, atque omnibus perterritis, quosque eliminare nequimere procuretis; idem enim Elias nosler Petrus vice nostrus in Pontium & in omnes fautores ejus anathematis confirmabit sententiam. Dilectum vero filium nostrum Petrum Cluniacensem abbatem manu tenere & honorare curetis. Data Lateranisi VIII. Kal. maii.

EJUSDEM LITERÆ AD MONACHOS CLUNIACENSES

Ut Pontium abbatem rejiciant.

Honorius episcopus servus servorum Dei, antecessis monachis & conversis ad Cluniacense monasterium pertinentibus salutem & apostolicam benedictionem. Gravavim admodum quoniam, sicut accepimus, fecit collegi unitatem & statum religionis. Pontius abbas, a gravat spiritu vitius est ausu temerario perturbare. Quamvis ergo vae sit homini illi per quem scandalum venit; ad probationem tanquam & purificationem bonorum necesse est scandalum provenire: vis enim & audacia nullo in bello cognoscitur, in adversis comprobatur. Quo circa dilectum filium nostrum Petrum cardinalem ad vos & dilectum fratrem ecclesie dirigentes mandando precipimus, ut in charitativitate firmiter persistentes, eidem Pontio nullum omnino consilium vel auxilium preberitis, sed potius ab ipso tanquam a schismatice & innotore vos omnimodis abstinete. Idem namque filius nosler Petrus vice nostrus in Pontium, cum omnes fautores ejus anathematis confirmabit sententiam. Precipimus autem, ut dilecto filio nostro Cluniacensi abbati, tanquam pastori vestro, & auctoritate, & benedictione, & humiliter obediatis, & reverentiam exhibeatis. Datum Lateranisi VIII. Kal. maii.

EJUSDEM AD HUMBALDUM ARCHIEPISCOPUM LUGDUNENSEM

Ejusdem argumenti.

Honorius episcopus servus servorum Dei venerabilis Hu... Lugdunensi archiepiscopo apostolice sedis legato salutem & apostolicam benedictionem. Dilectum quoniam, sicut accepimus, relict-

gione Cluniacensem Pontius tunc peccatorem dicit. Gratias ergo vobis referimus fraternitatis, quod tanquam religionis amator et vultus restituit. Inlanti igitur vigilantia tam per ecclesia maiorem quam per ecclesias potestatis illum de monasterio trahere, & in cacernem ponere omnibus modis elaboros. Nos autem de latere nostro legatos et vestigiis transmittimus, qui tibi ad hoc experiamur condilium & saluum prebeat. Data Laterani VIII. Kalend. maji.

FORMULA EXCOMMUNICATIONIS
IN PONTIUM ET PONTIANOS.

Hec est excommunicatio, quam fecit Petrus cardinalis sancte Romanæ ecclesie legatus in virtute Spiritus Sancti, & in auctoritate domini papæ Honorii, cuius vice fungitur, in Pontium infaorem, & schismaticum, & in burgenses Cluniacenses, & in omnes eorum fautores in Lugdunensi synodo VII. Kal. juni in presentia episcoporum contententium, & abbatum, & presbyterorum multorum, & clericorum.

Quantum contra nos in presentia Domini papæ Honorii, totiusque Romanæ ecclesie Pontius Cluniacense monasterium irracionabilis laicorum violentia invaserit, Romanæ ecclesie misericordiam magis quam iustitiam severitatem sequentes, tertio tam iterum, quam nuntius cum ad nos vocavimus, ut voluntatem domini papæ Honorii ex ore nostro saper hoc audiret, sique velati rotas ipsius universali patri in omnibus obediret. Verum qui domno papæ Honorio, cuius vice fungimur, obedire, & de perpetratâ invasioni ecclesie ferre nosse premittere, hanc instatulam Deo, & sancte Romanæ ecclesie iterum non ferentes, auctoritate apostolorum Petri, & Pauli, & domini papæ Honorii, qui nobis plenus, & in hoc negotio sua vice tenens, & in presentia excommunicationis sententiam domini Humberti archiepiscopi Lugdunensis S. R. E. & domini papæ Honorii legati, & eius suffraganeorum in eundem Pontium, & in burgenses fautores ejus iuste iterum prolatam in presentem confirmamus synodo, quam iterum renovantes, predictum Pontium, ac monachos et coherentes, nec non & burgenses Cluniacenses anathematizati vinculo invidiamus, quousque resipiscant, et ad condignam redant satisfactionem. Principium etiam ubi anathematizatus est nullus in ecclesiis vel in officiis infra ambitum maris Cluniaci, aut deforis infra claustra, vel pertinentiam totius burgi constituit campas pulsare, vel officia celebrare divina, vel capulum facere prestatum quousque Pontius invidiamus, & ob hanc infestatione queat. Eiusdem anathematizati vinculo insuper eos innedimus, qui de sauro ecclesie Cluniacensis quousque causa donationis vel reversionis, seu reversionis acciperent, ac deinceps acciperent, vel deriderint. Præterea obedientias, in quibus Pontius suos priores intravit, scilicet Silvianicum cum Eudorgio priore, & suis fautoribus, & Mastilium cum priore, & suis priorum, & abbatum, & patrona cum priore, & divina officia

ibi celebrarent, interdicens. Denique omnem chilianitatis officium (supradictis locis interdicens, excepto baptismate puerorum, & pœnitentiæ morientium, violentum ab eis admittendum, data facultate in omnibus Ludovici Vincentii, & aliorum, qui obedientiam Romanæ ecclesie & Petri abbatis fideliter servaverit. Eodem vinculo ligamus etiam, qui vidualium in archiepiscopum Cluniaci prelio, vel dono, vel in defensione hujus sceleris portant.

HONORII PAPÆ BULLA

Ejusdem arguendi.

Honoriusepiscopus servus servorum Dei, dilectus in Christo filio Petro Cluniacensi abbate salutem & apostolicam benedictionem.

Universalis ecclesie sollicitudo nobis adimplendæ omnium bonorum Dno commissa, mentis incertum incandescat urgeret non desinit, religionis statum inconvulsam servare, & religionis licet libertatem debiam custodire. Sancta ramen mater ecclesia, quæ ad tempus ex parte perigrinata in terris, multarum oppressionum purgatur turbine, & valide persecutionis examinatur fornacis, celumque inspicimus, gemebunda suspirat, donec illi coelesti consilii assuetudine, quæ de laumercabilibus coronæ remuneratæ premio, sui creatoris contemplatione letatur. Cæterum navis B. Petri exoritur cœlesti, qui Civitatis præfata gubernator, quousvis nullus collator procellis, & horrendis ventorum flautibus agitetur, nunquam tamen naufragii damnum incurret, sed ad portum tranquillitatem cum eis qui adhibent, securus pervenerit. Pontius quidem, Beati Benedicti inimicus, præceptioibus & monachi ordinis maleus, qui Cluniacensem abbatiam in manu prædecessoris nostri felicis memorie papæ Callisti sine spe recuperationis refestaverat, & de perpetuo ierosolymis videtur vobis adstrinxerat, contra voluntatem Dei & nostram, Cluniacense monasterium sperbera oblatione & presumptione sacrilege occupavit: nitentem vero Religionis Cluniacensem fratrum, quæ per totam Galliam claustrat, perturbans, corda simplicium veneno suo pravavit infecit. Præterea sacrilegium & rapinatum flagitium præteritis superaddens peccata, via sacra, & thesaurum monasterii, qui ex voto fidelium ad pauperum usus, cum foret opportunum, fuerat destinatus, diripiit, & ejus maximam partem in vestimentis militibus, sagittariis, & ballistis dissipavit. Quia igitur in tanta peccatorum induravit, nequaquam resipiscere voluit, venerabilis frater noster Hincaldus Lugdunensis archiepiscopus apostolicæ sedis legatus, in eam excommunicationis sententiam promulgavit. Cæterum postquam sanctorum collegio, tantumque religionis flagrantem Cluniacense monasterio invidiam veridice relatione cognovimus, dilectum filium nostrum Petrum diaconum cardinem de grege nostro Romanæ ecclesie ad partes illas mittendum duximus, qui præcepto, & ab-

horitate nostra Pontium infaorem, & fautores ejus vinculo anathematizati innodavit. Post hæc tunc ad illi filii Petri Cluniacensis abbatis, & idem Pontius permissis B. Michaelis obaviis, ad nostram venire preteritiam, & de predicta controversia, & excelsis, nolro & monachi ecclesie obedire iudicio statuitis, & ac saper, hoc vestrum aliquis falleretur, utriusque obides in presentia pronominati dilecti filii Petri cardinalis diaconi præbuitis. Statuto itaque termino, nolro et confossili presentibus. Pontius vero cum monachis, & burgensibus, nondum tamen cum suis ab excommunicationis vinculo abolutus ad urbem venit. Ut utrumque utrumque usum ecclesiarum de excessu, pro quo excommunicatus fuerat, satisficeret, & postmodum sua rationis ordinem, ad causam suam permitteret referimus, a nolro fratribus illi presentibus requiritus: ipse vero spiritu elationis tumidus in infatiatione & verborum involuera aurore mox linguam extendens, falsissime nobis & ecclesie Romanæ contremisit: nos quousque quidem monachos, qui cum eo venerant, post acceptam satisfactionem recepimus, & ad causam suam agendum admissimus. Tunc ergo se in Cluniacensem abbatem canonicæ, & secundum beati Benedicti regalem eiecit, & per prædecessorem nostrum felicis memorie papam Callistum, & per nos ipsos confirmatum, modo vero per Pontium infaorem, & complexos suos infideles burgenses falsis expulsum, bona etiam monasterii, & thesaurum fuisse diripiendum, per callidium filium nostrum, Mattheum priorem S. Marini de Campis, quem advocatum & cause tue patronum sacrarum, supplicem allegavit, & ut tibi de ablati restitueret, & in rogata restituenda fieret postulavit. Cæterum monachi, qui cum Pontio venerant, ex adverso patrem suum Pontio filio fraudulenter ablatum, nec unquam cum Cluniacensis monasterii regimine dimissæ clamabant. Qui statim proditus apostolici viri regeiturum papæ Callisti volumimus, & asserione testium, qui tunc presentibus fuerant, convicti sunt. Uti igitur verba ipsius ad Pontium directæ ponamus, hæc sunt: Tibi prædictus ex ab hujusmodi levitate deffusus, & quam in manu nostra sine recuperatione, spe restituti Cluniacensem abbatem nullatenus molestare prestatas. Si vero nostri præcepti transgressor extiteris, gratiam beati Petri, & nostram amittere, & in quanto ad nos citaveris, non exaudieris. Item ad velatum Cluniacensem inter cetera, conzelum tuum & contentiones agitari multarum relatione compertimus, & vehementer te aggravamur. Pontius namque cum olim vobis monasterium præfati, concordem unitatem vestram dividere, & simpliciter mentium vestrum sollicitate non desinit, unde uni-

versitati vestre precipimus, ut acur per obedientiam beati Petri salvere animas vestras capitis, protinus ab eis omnino schismaticis, & infidelibus abbatem Pontium Cluniacensis abbatum unanimiter & devoto humilitatis subiectionem & obedientiam deferatis, & in Pontio illo, qui in nostris manibus sine spe recuperationis abbatem Cluniacensem penitus refestavit, nullam de cetero spern habeatis; cum quod de eo in causa hæc constitutum, nisi prius ratione mutabimus, & in presentibus hujus præcepti nostri temeriter extiteris, & abbatie vel aliquas promotionis nomine iniurias fuerit, vel ordinis promotionem hauriens, & in presentibus ecclesiarum de excessu (sunt illius), & anathematizati sententia iacobit. Idem de eodem ad te Petre fili carissime. Quod autem de Pontio illo, qui per nos abbatem Cluniacensem præfati, quam omnino sine recuperationis spe in manibus nostris refestavit constitutum, nulla volumus ratione mutari. Quousque quemadmodum iudicis postulabat officium, diligentius indagato negotio, habito consilio, & communi alicuius statum nostrorum episcoporum & cardinalium, Petro præfati urbis, & alio nobilibus Romanis, & legi perierit collaudantibus, & contentis de beati abbatis, de monachorum obedientia, de omnibus tam exterius, quam interius ad eundem abbatem pertinentibus, plenarie se vero abundantem perhibuit, penarie se vero quodam per executione justitiae delectas abfolventes, illos quos Pontius & burgenses pro parte sua obligaverant, allegavit. Burgenses etiam de thesauris Cluniacensis monasterii restituendo, & alio damno restituro in manu sua, ad quem causa (peccata cognovimus, damnarimus, penam legali adhibita, & in presentibus restituro est eum de discretione commisit. Præterea, Pontium excommunicatum, infaorem, de predictis, sacrilegum, & schismaticum, & in presentibus sententiam, hanc excommunicationem, & in presentibus sententiam violenter tentavit, locus & ob hanc peccata, & in presentibus.

Ego Honorius catholice ecclesie episcopus, Ego Portuensis interitus, Datum Laterani, per manum Americi sanctæ Romanæ ecclesie diaconi cardinalis cancellarii XIII. Kal. novembris, indictione III. anno Domini incarnationis MCXXVI. pontificatus autem domini Honorii II. papæ secundo.

ANNO CHRISTI 1127.

Ex cod. B. CCCXXIX.

annos & de mensis mandaverunt concedi: quidem autem annos, in quo plurimi con-
cedat. Minus vero quam 6. menses non repe-
ri, quoniam hac laecia indulta sunt, quanto
magis faccedebunt: Inducere namque non sub
magis angustio tempore, sed sub longo spatio con-
cedenda sunt, ut accusati se preparare ad
causa contra iudicandos plerique se munire ve-
lesent. Iudices autem & accusatores tales esse
debet, qui omni careant suspitione, & ex
ex caritatis radice sua desiderent sententiam
promovere.

*H. sanctissimus & universalis papa A. Dei
gratia Johannes Maguntinus ecclesie humiliter mi-
gratus fuisse & apostolica sedis legatus & abbas,
in tanto apostolice obedientiam, & amoris-
nam, ut tanto patri revertentem.*

Acceptis tandem istis litteris (super cau-
sa fratris Iuliani, & tamen frater dicti debet,
qui sancte Wirtzbergensis ecclesie episcopatum
usurpat, Intellectum totius cause cau-
dicum longe alteri, quam que veritas habet,
summo apostolatus vestro innotuit, quoniam
multa solent per supertensionem fieri.
Iidem namque sanctitati vestre contra nos
querelas deposuit, dicens se a nobis pre-
judicium sustinere, & contra iustitiam progre-
ssari. Nos vero in hac causa, Deo teste, &
confidentia nostra, nihil egimus, quod cano-
nicis regulis possit obviare, nihil unde fan-
ditati vestre suspicari esse debeamus, nihil
diximus, qui causam ipsam plenius tra-
ctaverit, possit reprehendere, & sic quicquid
in hac causa egimus, & non solo amittit, sed
seu officii nostri: innotuit, non contra san-
ctorum patrum canones, sed secundum canones
Papegimus. Scimus quidem, iuxta sanctorum Pa-
pae regulas divinitus non adiri debere, antequam
episcopatum non adiri debere, antequam
causa eius citius appareat. Sed optime no-
visse sanctissimum apostolatus vestre, hanc fan-
ditatum patrum sententiam, & de sanctorum
patrum causis, non de manifestis delictis
intelligi. Eius vero, quo de agris, impeden-
tissima causa, & certum certum nullum le-
gitime defensionis, nullum jus, & certum
colorem recipere, sed contra iustitiam, &
omnibus, quod nulli meritorum privilegii,
nulla praecunte electione ad tanti sacerdotii
gradum est affecutus, sed tyrannice, quem
possimus, locum legitimi pastoris sibi usur-
pavit, quem sibi sancta Wirtzbergensis eccle-
sia de filiis suis communi voto & consen-

su clerici, & plebis, nobisque laudantibus,
& contentionibus nonnive intromittendum
elegerat, utroque, & meritis, & moribus
bilis, ecclesiastica disciplina adprime erudi-
tum, fide catholicum, natura prudentem,
vita castum, sobrium, humiliter, affabilem,
litteratum, in lege Dei imbutum, in scri-
pturis scripturarum cautum, & per omnia
sacerdotali nomine & honore dignissimum.

*Honoris episcopi ferus forororum Dei
venerabilis frater A. Maguntinus archiepiscopus
venerabilis frater A. Maguntinus archiepiscopus
IV.*

Super causa Gebhardi, de quo nos roga-
vit tua fraternitas, fratrum nostrorum re-
quisitorum, & cardinalium consilium requi-
sivimus. Ex eorum ergo deliberatione provi-
sum est, quod in Herbipolensi ecclesia idem
Gebhardus episcopatum apicem non ulterius
debet obtinere. Datum Lateran. IV. non
martii.

*Frater G. (Gerardus) sanctae Romanae
ecclesiae presbyter cardinalis, & apostolica
sedis legatus. Dilectus in Christo frater
A. Propositus de alii Wirtzbergensis ecclesie
episcopi Juliano, & amon bonum*

Quantis & quomodo disturnis calamitatibus
ecclesia vestra iam diu sit afflicta, & attri-
ta, non solum Theoticum, verum & Ita-
licum constat esse notissimum. Super quibus
participat & deum timentibus viris com-
paratur & conolet vobis Theotica eccle-
sia, & compassa est, & conolet vobis
iamdiu mater vestra sancta Romana eccle-
sia. Unde ad te venientem bona memorie
Dominum R. episcopum vestrum benigne
recepit, & benigne dimisit, sperans quod
per cum Deus vestre finem imponere affli-
cti vobis vestre. Post obitum vero ejus cum
Dominus noster Papa H. audiret Dominum
G. eidem ecclesiae incumbere, Domino Mogun-
tino, tanquam velum metropolitano, & ap-
ostolice sedis legato per litteras, & ap-
ostolice sedis voce ex communi episcoporum, &
cardinalium deliberatione mandavit, quod pre-
dictus frater G. in Herbipolensi ecclesia
episcopatus apicem ulterius obtinere non de-
beret. Ex parte itaque Dei & beati Petri,
& Domini mei pape Honorii vobis pre-
cipiendo mandamus, ut idipsum sentias, &
ipsam sapientiam ostendat, ut non sit in vobis
causa, sed eadem in te vito se reparan-
do, & nullam ei revertentiam tanquam ve-
luti episcopo vel electo exhibendo in unum
conventualis, & quantos poterit episcopos
conveniat. Deum canones elium
venerit. Alioquin vobis, & ecclesie vestre
divinum officium interdicimus. Ad hac be-
ne agenda cooperetur vobis divina gratia.

Ex cod. B. CCCXXIX.

Ex cod. B. CCCXXIX.

ANNO CHRISTI 1127.

Ex cod. B. CCCXXIX.

VVIRCEBURGENSE CONCILIUM SEU CONVENTUS

In quo Conradus rex Germaniae inoffensae daturus, Anno 1127. celebratur.

Quoniam concilii nomen conventui
huic nullibi tribuitur, merito tamen in-
ter concilia accendendum iudico, cum ex
ecclesiasticis, & pro decernenda ecclesiasti-
ca pena in Conradum fratrem Frederici du-
cis Althatie, (qui dein regem & imperium
obtinuit) regni Germanici contra Lothar-
ium regem invasit, condidit. En verba
Annalium Saxonis Eccardiani. *Anno Do-
minice Incarnatis millesimo CXXVII. (a
Natali anno 1127. capto) Rex saeculi Do-
mini VVirtzburh celebrat, in quo Joannem
nunc prelatum, Conradum fratrem Frederici
ducis Althatie regium nunc usquepote-
stis, & Salsburgensis archiepiscopi, & Mogun-
tini, & Salsburgensis archiepiscopi, aliosque
plures, qui tunc aderant episcopi Conventus
excitantur. Concilii huic synodici
capitulum ad Adalbertum Moguntino ad-*

S. Ottonem Bambergensem, nobis Udalricum
in suo codice num. CCCXXXVII. fer-
vavit.

*Dei gratia Maguntinus archiepiscopus, &
apostolica sedis legatus venerabilis frater
O. Bambergensis episcopus Julstus in Domino.*
Excommunicationem, quam communicatio
B. fratrum & principum consilio in invasorem
regni fecimus, iamdudum fraternitati vestre
per litteras nostras significavimus. Sed quoniam
dubitamus, utrum ad vos perveniret littera,
quod nos quidem enim quod ecclesia vestra
vult esse ligatur; multum iterum presentes
apices, monentes, ut quod fecimus nos,
& vos faciat, & per omnes ecclesias
vestras ipsam iniquitatem auctorem cum
sacerdotibus sua a communione christiana, &
omni divino officio arceri precipiat.

CONVENTUS APUD LUFEN

Pro Ortheodoxa Ellenbaradi Frisingensis episcopi diu antea defuncti Anno 1129. habetur.

An. 1129. Ex cod. B. CCCXXIX.

Anno Domine Incarnatis millesimo
centesimo vigesimo nono primo Kalend.
Augusti collectis apud Lufen quampulchris
Salsburgensis, Frisingens, Ratisbonensium,
Patavienis, Ailensis ecclesiarum clericis,
religiosis, & literatis, Iulij archiepiscopi
monachis, & non modico Principum, ac
populorum collegio, coram archiepiscopo
Salsburgensi, Conrado, & Reginaldo, Bri-
xienis episcopo, inter cetera causa Ellenbaradi
Frisingensis episcopi, iamdudum ante an-
nos quinquaginta duos, interitus viam univer-
se carnis, (ingressi) ventilata est. Quia hoc
ipso tempore Gregorii VII. qui & Hilde-
brandus, sub haeretico Wicbertino quibusdam
causis, sed eodem tempore, a prefato archiepis-
copo poltane sedis archiepiscopo, plus annos
quinguinta duos, quibus libi reclamacione
canonica, iam mortuus quam vivus, ver cano-
nibus est adhibitus, interitus biliter est
imperiis. Cum utique duobus annis ipse
de mundo exisset, & quam Wicbertus
harenlicus Rom. sedis cathedram invasisset,
decessit beati viri meritis exigentibus, probabili-
septem probabilium virorum testimonio cano-
nicis excelsus, imo meritum praxoga-
tiva & miraculorum attestatione, venerabili
semper inventus, reverentiam, quam apud
Concordia. Supplm. Tom. II.

Dominum & homines dudum vivens cre-
nuit, etiam mortuus, Dominum propitius ire-
retagabiliter obtinuit. Probatum est itaque
legitimo, ac canonico Radeoldo abbate Ail-
tensis thelonio, Diethmaro S. Adorae decano,
Hannonis presbyteri, Curonis parochia-
ni, Richeri presbyteri de Gine, ceterarumque
quod venerabilium personarum, quos venerabi-
lis idem episcopus in gratia felix apostoli-
ca, & communione matris ecclesie indubi-
tante obierit. Ne ergo digna tantae rei me-
morio ulla posterorum oblivione delatari,
placuit ut huic comprobationis nostrae, per
litterarum indubio polleris notitiam transmitta-
retur. Ad haec sunt praesentibus subscriptis
probabilibus, alius quampulchris. Abbas Sals-
burgensis Baldricus, abbas Scientis Gulterus,
Prepositus Salsburgensis Hermannus, Prepositus
Chimelfordensis Hartmannus, Praepositus
de Percheteris Kademan Thierneis, Praepositus
de Garze Hugo, Praepositus de
cella Burchardus, Verherus canonicus Ra-
tiponensis, Frisingensis canonici, Adalgero
praepositus, Adalgerus praepositus, Wichmanus
praepositus S. Castrum, Holooldus praepo-
situs S. Zenonis, Walderus Tridentinus
praepositus.

B b 2 AD

AD CATALAUNENSE CONCILIUM

In causa Henrici Viridunensis episcopi Anno 1139. celebratum

A D D I T I O.

Catalaunense concilium a Labbeo omnium, & a Papeo indicatum, Venetus Labbeo dicitur suppletus; sed totum de excoicatione repetere poterat ex eandem additamentis ad historiam episcoporum Viridunensium apud Daberiem Spiegel. to. II. pag. 231. omisit. Mem. qd totum hoc transferre. Ita vero. Henricus Viridunensis episcopus dissolutus, quem Henricus (Viridunensis) accusavit cum Clerus (Viridunensis) & Laurentius (abbas S. Victor) proclamationem (namque scriptam) intulit. Honorius cum missis literis evocavit, & ab ablata restituit abbati mandat, suspendens interim cum a divino officio: ille suspensus quidem existit, sed fe neutrum mandatum complevit. Papa cum secundo jam gravius evocante, ille sibi rimuit; sultus maneribus & executionibus Roman venit, cardinalis sibi concilians, ante papam in jus fessit: in quem cum accusatores presentes capitula criminalia etiam scripio protulissent, excusatores episcopi, ut eos repellent, quos indignos audientia, impingebant eis quadam crimina. Cumque utreeque partes in contumeliosa verba prorumperent, Honorius a venerabili Laurentio, qui & ipse rationem adferens, & equis: *Te pater quod dicit de criminibus episcopo iuliano & ille: Domine, ait, ego non oris, sed populus clamat. Rapuit papa verbum ex ore eius, & quia favorabilis finiente, nullam probed, & lico nihil certi finiente, nullam probed determinat sententiam, causam ipsam*

discutiendam Mattheo Albanensi episcopo, legato suo in Gallias posito mandavit. Mattheus ipsum episcopum, & accusatores Catalaunensem ad sui presentiam evocavit, ubi tam ipse, quam episcopos & accusatores, Remensis, multoque alios episcopos, abbates quoque ac sapientes, & religiosissimos ad iustitiam sue cause adducit. Henricus primo capit confisium a Bernardo sancti memoris abbate Clarevalensi, cujus consilio regna & ecclesie Galliarum hodieque intantur, ille consilii gratissimum esse inolevit violenter prece: Ideoque priusquam legnomio in eum accusatio ad publicum tantorum virorum audientiam veniat, seois non omittit caute, episcoporum abemunitis, sed fe consilio eius ille, & eo proloquutore adfatis concilio dicit: quoniam clerus & populus vix communibus oculis & infurrescent, & maxime hi, quos exaltavit, & ecclesiasticis honoribus accumulavit, in opprobrium & depositionem eius conspiraverunt, se nolite eis iavitis prece, fed ne amplius ecclesie scandalio esset, longos contentiosissimas & amentatissimas episcopatas, ac recedit anno XIII. ex quo susceperat de manu Cesaris. Qui ne tritis abiret, preclibus abbas latis excalem pro eo a majoribus concilio celebratum decem marcarum exegit, quibus & vadimonia eius in eadem urbe redemit: Et tunc male litigavit in pape, quem Viridunensis ecclesie super eius accusatione vel depositione.

AD CONCILIUM TOLOSANUM

Pro inquirendis hareticis

Anno 1139. (ut inscribitur) celebratum

A D N O T A T I O C R I T I C A.

Ada concilii Tolosani apud Labbeum ad annum 1129. dum ille, flatim anachronismum suspicatus sum. Quae enim in eodem decimum dum cogito Labbei volumem exsolvit, & ad annum 1129. pervenienti mihi occurrit concilium Tolosanum a Romano diacono cardinali S. Angeli A. S. L. eo anno celebratum, quod concilio eidem canonico qui nostro habitaebantur. Ex quo tandem intellecti concilium hoc bis per incuriam in collectionem irrepsisse, cum revera fesset tantummodo anno 1129. concilium. Nullum est igitur apud 1129. Tolosanum concilium. IN-

S. Angeli egisse fessum Gregorium, qui fequenti anno 1130. Romanam cathedram, nomine in Innocentium II. mutato, ascendit. Hec decimum dum cogito Labbei volumem exsolvit, & ad annum 1129. pervenienti mihi occurrit concilium Tolosanum a Romano diacono cardinali S. Angeli A. S. L. eo anno celebratum, quod concilio eidem canonico qui nostro habitaebantur. Ex quo tandem intellecti concilium hoc bis per incuriam in collectionem irrepsisse, cum revera fesset tantummodo anno 1129. concilium. Nullum est igitur apud 1129. Tolosanum concilium. IN-

INNOCENTII II.

Idem ab anno 1130. ad annum 1143.

EPISTOLARUM INNOCENTII II.

A P P E N D I X.

AD CONRADUM SALZBURGENSEM EPISCOPUM

Post laudem vite canonice, cessat ne frater Bertholdus/gradonensis/ insinuatione mutes.

Ex Græco
epist. in
l. IV. tit. XLV.
lib. III.
f. 11. v. 9.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Conrado Salzburgensi archiepiscopo salutem, & apostolicam benedictionem. De dignitate, & excellentia vite canonice multa nos docet divina scriptura, & multa possemus dicere, quod vita canonice vita est apostolica, quoniam apostolicis contentis omnibus hac vita cum Domino vixerunt, & post attentionem cum multitudine credentium, cujus erat anima una & cor unum, hac vita vixentes, eam posteris iuxta exemplum tenendam reliquerunt. Quod inartyr & pontifex videntes ad informationem fidelium in suis de rebus memorare curavit, dicens: *Scimus vos non ignorare quae vira canonice/ hactenus vire bone Christianorum vigant, & ad hoc gratia Dei viget, & maxime intrer est, qui in forte Domino electi sunt, istos, aliosque, dicit in alio/ ubi apostolorum igitur: Multitudine credentium erat cor unum, & anima una. Hanc beati Augustini regulis ordinatum sanctus Hieronymus suis epistolis informavit. Itaque utraq; eorum munus auctoritatis, non minoris meriti ætatemque vitam dominicam aspirante, ac proficiente Domini spiritui observare, quam religionem iocoficam quidem spiritus perforantia culturo. Unde antecessorum nostrorum decretis statutum esse meminimus, ne professionis canonice quilibet postquam Dei vice superdupat fess hominem inopetare, alioquin levitatis insinuat, vel diffiditiosis religionis obtenta de claustris audiat sine prelati & congregationis permissione discedere. Quorum veltigis interitus, quod quod quidem factum in claustris Bertholdus gradonensis de mutatione ordinis sui vana presumptione attentare voluerunt, apostolica auctoritate ne fiat interdictum; principes, ut quod Deo voverant reddere, & regulam beati Augustini, quam proficuli sunt, Domino juvante fideliter observare fudeant, in cujus observantia fess forte remissus, & minus ferventes repererit, monemus fraternitatem suam, ut fecundam datam tibi a Deo fapiemus, professionem, & ordinem tui servaveris, & mandata regule obseveres, fess intererit, diste commoneas. Data Laterani XVII. Kalendas aprilis.*

AD LOTHARIUM REGEM

Excellentiam suam canonice, & illegitimam Antiochie nuptiarum, Archiepiscopi Ravennatis mittere fess illum significavit. Innocentius episcopus servus servorum Dei dilecto filio L. illi & gloriosissimo Romanorum regi salutem, & Apostolicam bened.

Ex Cod.
Vatic. n.
CCC.LIII.

Quod excellentia nobilitatis tui studio, & fervens in fidelitate beati Petri tempore extitit, & forte divina bonitate gratia perferunt tunc honoribus decoravit, atque ad dirigendum fess ecclesie, & statum imperii referendum ad regni falgitia sublimavit. Prædeceffore nos fecit felicis memorie papa H. quod te per multam utilitatem creditam ecclesie profuturam, electionem de te ab archiepiscopo, episcopis, ac regi principibus fessam pro unitate ecclesie & regi invariabiliter conservanda auctoritate apostolicam confirmavit, & pro imperiali dignitate plenitudine fess fessenda per dilectum filium nostrum G. (2) Genesinalem, te ad sedem apostolicam evocavit. Quo nimirum fess conditionis exempto, quo ego dignus non fui, episcopi & catholici cardines me licet Injunctum, & reitentionem in Romanam pontificem unanimiter elegerunt. Quibus, ut ante Deum loquar, nullo ambrosio honore, nulla homino presumptione assensum praebere, sed sola tua tantorumque consensum virorum, non absque gravi periculo contentio, facta compulsa obedientia, confisus insuper de omnipotentis Dei misericordia Injunctum mihi officium ad honorem Dei & ecclesie Romanæ suscepi. Postmodum vero Petrus Leonis, qui papatum a longis retro temporibus afflaverat, parentum violentia, sanguinis effusione, decrostatione laudatam imaginem beati Petri credidit occupavit, & Bertrigras, ac religiosus quoque, ad Apostolorum limina devotissimas causas venientes, capto & terris carcere fessualibus ac fessis vinculis maxcipator, fess, directive tormentorum generibus cruciare non detinet. Sanguinem quoque nostrum, & nostrum, qui nobiscum vixit, libitudo pedere concupiscens, gadiis, venena ac multitudine prodicionibus vite nostre inaudit. Pro ecclesia fessiva compemenda, & statum tui ecclesie, quam imperii in melius reformando, per patientia scripta, & vesteribiliba

fa-

ANNO
CHRIST.
1150.* Gualc.
rium

fratrem nostrum G. Ravennatem archiepiscopum, vnum ut religiose, prudenter, cunctaque incorum honestate concipimus, excutione tua iterato mandamus, quatinus proxima hyeme cum archiepiscopis, ac regni principibus ad nostram presentiam venias, imperialis dignitatis decorem, cooperante Domino, suscipiatur. Sit itaque, fili karissime, regnum tuum adiutorium regi celsiss. ut post temporale regnum, quod longum tibi Dominus faciat, cum ipse sine fine potius regnare; temporibus tuis habeat ecclesia honorem suum, et in rege loquatur, et in gloria tua floreat. Gloriamque, et operantur heretici, bus tuis catholicis, et opprimantur heretici, ut regnum tuum Deus exaltet, et inimicus tuos lub pedibus tuis humilet. Ad hæc venerabilem fratrem nostrum prefatum, ad archiepiscopatum tuum gloriæ strenuus commendamus, rogantes, ut pro fridit apostolice reverentia cum benigne recipias, et honeste pertractas. Omnipotens Dominus incolam te, fili karissime, custodiat, et suam curam fidei iterat conseruat. Gloriosum filium nostram R. (2) regim ex nostra parte devote falcus, canique pro falcipien-
 (a) Riccio
 tum

AD GERARDUM.

Gerardo cardinali legationem apostolicam per Germaniam confirmas.

G. (Gregorius) quondam diaconus cardinalis, nunc autem disponente Domino Romano ecclesie universis archiepiscopis, abbatibus, clerico, et aliis fidelibus, hanc legationem apostolicam saltem et benedictionem.

Exeod. n.
CCCCXLI.

Dilectissimus pater nobis fidelis memoris Honorius papa, vices suas dilectio filio suo fratri nostro G. cardinali presbitero, religiosio dignus, et prudenti viro, in Teutonico regno comite, quoque ecclesia, divina suffragante clementia, ipsum inbenzentes vestigiis, ut opus libi inmundum. Deo duce, perficitur, beati Petri auctoritate mandamus. Ipsum regno apostolice sedis legatum pro reverentia beati Petri et sancte Romanæ ecclesie benigne suscipite: ad hæc fratertrati vestre mandamus, quatenus illud viro regi legato, quoque ecclesia, et de sua prudentia et honestate te, in regem assumptis, open et consilium unanimitate præbere: et quoniam, quod de nobis factum est, a predecessore nostro fidelis memorie papa Honorio, et sancte Romana ecclesia confirmatum est, mandamus vobis, quatinus ipsum imperii dignitate, et honoris plenitudine suscepturam, ad apostolicum limum hinc veniat, et per nos transmittatur, et ubi honorifice et potestative veniat, et pacem consistere valeat, et ecclesiam defendere pro vestrum prestantiam, fides oportere, exhibitionem,

ANNO
CHRIST.
1150.

A

AD LOTHARIUM REGEM

Ejusdem argumenti.

Quondam sancti Angeli cardinalis diaconi. Et ex ordine. Conos, nunc autem, Deo disponente, in pontificem Romanum electus. Gualfr. Paganus, et Albanus, et Hostiensis, et Chusabo Sabiniensis, episcopi et catholici, cardinales qui Romæ sunt, Lothario illustri et glorioso regi, et sancte ecclesie catholice, quod capite defendat in barbam, et apostolicam benedictionem.

Dilectissimus pater nobis fidelis memorie papa Honorius, cum tota sancta catholica Romanæ ecclesie, quæ maximum fidem ad godum de perona tua speravit sancte ecclesie venturam, quod de factum est auctoritate apostolica confirmari, et in Cæsarum regni invasionem excommunicationis sententiam promulgavit. Nos autem ut frater frater vestrigis, quoniam de tute fidei inherentes, et iustitia valde condimus, per dilectissimum fratrem nostrum Gerardum, cardinalem presbiterum, apostolice sedis legatum, prudente vestre mandamus, quatinus proxima veneta hyeme ad sedem apostolicam venias, honoris et dignitatis plenitudine operante Domino, suscipiatur. Sicut ego tantum viro decet, ita mantus accedes, ut a pacem fraturae, et hoies ecclesie, et imperii suffragante divina gratia valde salugetur, Causam Halverdensium episcoporum præfati fratri nostro G. committimus, Colonieno vero archiepiscopo, et quo rogari, ut ibi fidei fori, episcopale officium indulgentiam. Datum apud Palladium * XII. Calend. Martii.

EJUSDEM AD QUOSDAM ABBATES.

Landat eorum congregationem pro stabilienda ordini disciplina.

Innocentius episcopus, servus servorum Dei dilectis, filiis, R. Redebanc, R. de Mandi, S. Caliceus, H. Theresis, A. S. Amadii, Jo. Aquiriginis, W. Leimel, S. Lobiensis, Pa. S. Sepulchri Cameracensis, S. Luciani Belvacensis, S. Eligi Novionensis, B. S. Nicolai de fatto, in nomine Domini conventibus, et ceteris abbatibus in eodem spiritu congregatis, salutem et apostolicam benedictionem. Evangelice institutionis vestrae adscriptas, quas quod ubi dæi vel tres congregati fuerint in nomine meo, ubi sit ipse in medio eorum. Accedit quoque quod palmata ceclin, dicitur: Ecce quæ homo, et quæ sum mundum, habitare fratres in unum. Jacta ut unum in capite, quod defendit in barbam, barbam Domini. secundum itaque pro vobis in Domino, et debita evaluatione replicam, quoniam tantum non esse in unum, si iustitiam non nasticam disciplinam observantibus inebrets, et de die in diem in eodem proficere cupierit, omnipotenti Deo magis ac magis pla-

ANNO
CHRIST.
1150.

A

1150.

ANNO
CHRIST.
1150.

A

1150.

1150.

tere contentis. (4) Placeat equidem nobis, et hoc ipsum apostolice auctoritate firmamus, quod videmus, tamen in nos materlolum vestrum celebrare conventum communitur decesseritis. Uode etiam deliquimus nostrum est, ut augumentum fuvantur, quod capite defendat in barbam, penetralia vestri cordis infundat. et tam in sacro conventu dicendi et exequendi que rectorum, vobis tribuat facultatem. Nec dubitemus, qui etiam hoc ipso ornam vos imitatores fore monitis, quibus fuisse coc unum et animam unam in primitiva ecclesia legitimus. Preterea quod vestro communi decreto de adjungendo monasterio ad correctione fratrum secundum regalem beati Benedi-

(a) Nostri approbationis meminere abbas provincie Romanen. in epist. ad Adrianum papam IV. Inter episcopos B. Bernardi, hi verbis: Conclamaverunt nostrum, quem nos vestri privilegia apostolice autoritate confirmamus: et vos propter honorabilem benedictionem confirmamus. Hinc nihil insolite colligitur Capitulum generalium Ordinis S. Benedicti. originem ad Innocentium papam referendum esse. Venerit Capitula generalia in Majori monasterio tempore. Ab eorum approbatione hinc secum ante hæc epistolam, celebrata fuisse recipio. Verum his in capitulis soli superiores Majori monasterio subditi interant. MARTINE.

PRO CANONICA INNOCENTIUM ELEGTIONE ASSERENDÆ EPISTOLÆ TRES.

EDITORIS MONITUM.

Tres sequentes epistolae vastus sum in codice Udalrici, nro. 332-345-346, quart cum inscripto uno hand benevolente abhorrentes agnorim, idem dandi hic sensus. Cum enim fuisse, epistola Ecclesie Dei cunctis libi vobis depofuerim, iuvat ea documenta afferre, quo legitimum Ecclesie caput, sub quo non rara convenerant consilia, afferimus, et confirmamus.

EPISTOLA CARDINALIUM ET EPISCOPORUM S. R. E. AD LOTHARIUM REGEM.

I. divina inspirante clemencia Romanorum clarissimo regi, iustitie rigore fulgenti: Episcopi N. et N. et Cardinales Romani cum ceteris fratribus salutem et perpetuam salutem huius vestrorum. Nulli Christiano ignorat, optime Rex, quod Romana ecclesia Dei institutione et sanctorum Patrum imitatione et religiosiorum virorum devotissimo huius vestrorum. Nulli Christiano est constitente cuncta profpere consistunt, caque deficiente cuncta invaicunt. Et si cut aliis excellit, sic ventorum ac temporum tyrannide hostibus suis vestrorum. Nulli Christiano mandaturum turbine consistantur, tanto laudius purificatur. Beate regis memorie Papa H. migrante, et vnum universis vestris ingrediens nos Episcopi et Cardinales G. Cardinalium Diaconum sancti Angeli virum honestum, moribus compositum, Deo Deumque mentibus curam, in summum pontificem eligimus: in eodem Lateranensium consiliatum cæteris fidelium deduximus, et in sede summa posuimus nos et infans religiosorum tuas honoravimus. Post hoc in beatissimum archiepiscopum, et que ex more gentes ingredierentur, et omnia insignia pontificalia H. Pape, Galiti Pape, Palthalis Pape, siucumque predecessorum et tribuimus.

nediti et aliorum sanctorum Patrum regulis, fidele discretio concludit, nos, auctore domino, etiam in iustitia, et in honorabilium fratrum vestrorum, pro factum in suo monasterio professionem, et abque parati et aliorum fratrum licentia, ad alium locum, autem convolare, nec alicui licet curam suscipere vel tenere. De cetero universis vestris debite salutationis et apostolice benedictionis apostolicam perlaborantes, hortamur in Domino, fratertratem diligite, et exaltationem mutam inter vos ad honorem Dei inrefragabiliter conservate. Omnipotens Dominus actus vestros affluendo prevariari, et adjuvando misericorditer condonare. Datum Patis XV. Calendas Decembris.

His vero circa barbam teriam iret perasid, Petrus Leonis hora sexta, qua Joda Christus crucifixus, et intantum caligo mundum induxit, cum aliis conturbatis, que contangente infelix manifico pretio conduktiv, ecclesiam sancti Martii tutissimum fratrum propinquum, feliciter indit, capam subeam indederit indit, et hanc apostolicas infingia arripit. Sequenti autem die ecclesiam beati Petri arsum petit, machinis circumpositis, tanta furoris fragore, homicidii perasid, et nimia humani sanguinis effusione, quo cum improbis, Apolloniorum principis intravit januis. Aliter autem die arata manu ad Lateranensem ecclesiam perrexit, fumo ignis, sanguine cum violerent invadit, Palatium contendit, portes consingit, fides Pontificum convertit, sacrarium beati Laurentii apostoli, quo optima fidei vita fati diripiunt, ad propria se recolligit. Posthæ Palladium, in quo Dominus noiter Papa Innocentius cum catholica ecclesia re sedebat, aggreditor, et venam equitibus, qui plurimum voratis in confusione fove Ironicone monum turpiter recellit. Deprivationes vero ecclesiarum et præcipue beati Petri thelagum, quatenus pensant Romani, et succerantur imperatores. Deo autem caveantur in lampadibus aureis, calcibus, tabularibus, candidalibus, imagnibus, cuculis, benedictis, aliisque vasis pretiosis, nec deo pallis, et ceteris, ut supra, quibus aurum, contextis, dicectiones necnon et prædium ecclesiasticorum Ingnationes, et petriginorum expolationes quante fieri quæ Romanum Jerusalem profunderent, parti usque diffamant. Quo vero iuxta iustitiam non sunt refeceras, sed regibus sitis (iuxta quædam). Sed per Dei gratiam inveniuntur, cum vobis in unum latrat, E, marchiones, principes, alique ecclesie in auxilium catholice et apostolice benevolentie properant. Orientales et Occidentales Ecclesie prædicant, et que ex more gentes patique contentia usoque spiritu arsharhate condemnant. Dominum vero Innocentium Papam a catholice ecclesie lectum, catholicæ con-

ANNO
CHRIST.
1150.

A

1150.

consecratum, sicut uniuersalem patrem & beati Petri vicarium amplectens, vos aduertant, sicutque minus frequentat. Quod igitur super his celsitudo uestra, o gloriosissime Rex, agere debeat, tegalis providentia Spiritu sancto fulgore, ac inuenire igitur, & archiepiscopis, & episcopis, abbatibus religioſis uiris, nec non & regi principibus solito more in auxilium principis Apollonium properant occurrere, quatenus Ecclesia Dei letetur, & regie Christiana subleuetur, schismaticorum perſidia comprimatur, corona capitis tui a regie celsitudinis frater noster G. C. Ravennatis, & Ravennatis Ecclesia archiepiscopus uiva uobis uoce clarificabit, quem attentius feruentius ueſtre commendamus, & ut cum pro euerſa tenenti beati Petri & regie Christiana Ecclesie honeste traditis, rogamus.

EPISTOLA GUALTERRI RAVENNATENSIS ARCHIEPISCOPI AD N. SANCTI NEOFILITANUM SEU MAGDHARGENSEM ARCHIEPISCOPIUM.

Venerabili Domino N. Sancti Parthenopolitane Ecclesie, & archiepiscopo G. sancte Ravennatis Ecclesie ministro, licet indignus, salutem & perpetuam in Christo dilectionem.

Visis sanctissime paternitatis ueſtre literis quibus me, quamquam inuſum & facie ignominiosum uisitare uoluitis, plurimum in Domino gauisus sumus & congratulati, quem tunc longa terrarum spatia a nobis separauerunt corporaliter, tamen, quia diuina concedit, ſeparata conſangue ſpiritaliter uos amplectimur, & pro uobis uobis ſeruire parati ſumus. Super quo uero uisum noſtrum conſulimus deſiderat, ſaltem reſponſum ueſtrum ſperamus. Romanus ſedis Episcopus beatorum memorie patris noſtri Honorii, ſicut adiuuimus & in ueneranda competimus, Innocentius, qui quondam Gregorius dicebatur, Sancti Agathe Diaconi Cardinalis, bonorum omnium, Duo quemadmodum ab eterno prouident diſpoſitione, pro electionem uenerabilium fratrum & dominorum noſtrorum unanimitur in unum conuentum, Guillelmi Præſentini, M. Albanenſis & Joannis Holienſis, D. Sabiniensis Episcoporum, & reliquorum Catholicorum Cardinalium ad Sanctam Romanam Ecclesiam regimini altissimum eſt canonice Poſtmodum uero Petrus Leonis, qui papam a longis retro temporibus affecerat, paruum uolentia, sanguinis effuſione, decurtatione famularum inſignium, facta & conſpiratione inuereunda facie (subeum libi cappam ſanctum) uniuersalem matrem noſtram ſanctam Romanam Ecclesiam turpiter uſurpare & ſimoniacè occupare contendit. His itaque ueritate comperit, cum conſpiratione Italice Ecclesie prædium Innocentium uisum ſubium, prudentem, cultum, & mansuetum & humilem, omnique morum honestatè conditum pro conſolatione ſuperſedis uenerabiles fratres diuinitus conſecrationem, noſtrum uniuersalem patrem, papam, & apollonicum indubitanter amplectimur, deuote colimus, & ueneramus. Prædium

uſo Petrus, uere Leonis regentis filium quarentem quem deuoere, tanquam non eledum, led contra Deum & ſanctam Ecclesiam erudum, non aſſumptum fed intruſum, non apollonicum fed apollonicum, non catholicum fed hereticum, non conſecratum fed exsecratum, diuina ei in omnibus & per omnia contradicente auctoritate, condemnantis abdicamus. Veſtre igitur ſanctitatis prudentiam ſuppliciter exoramus & uicaria charitate conſtantiam ueſtre fidei uel columnam inſolubilem in Domino confortamus, quatenus in fide beati Petri & in obedientia ueſtra uisum dilectionis partem noſtri Innocentii, pro gratiam S. Spiritus elicit, ſanctique Romanæ ecclesie dilectione ſimitur preſtatis. Præterea ne uelſtri Chriſti inuenientia a perſidis & indubilibus forſem interueniat, quod diuina clementia, diuinitus diuatur, & nauis Petri fluitibus marinis hinc inde conculca periclitetur, deuotiſſime iugiter, ut dominum Lotharium inuictum Romanam regem ad urbem fine dilatione uenire uſititler & inſtante exhortari dignemur, & tam ueſtre dioceſos fratres & episcopos tam, quam etiam religioſos ueſtro conuincimur, ueſtre alter Petri aliquando inueneris, in prædicia fide indubitanter conſimemus, quatenus tam per dominum regem, quam & per uos pax ecclesie reformetur, & iudicis preſentis heretici, que nuper in eadem ecclesia exorta eſt, præſente Domino, funditus extirpetur, & contra omnia que ei extolitur contra unitatem & ueritatem, uos tanquam murum ſeruum pro domino Dominis fratres opponatur. De cetero in ueſtris diſſimilis orationibus in omnibus uobis & per omnia humiliter commendamus, obſequi rogatur, ut hoc, quod ante homines uel ad homines diu abſque exitum, ante Deum ueſtre fulliſſimantibus nobis meritis, elice quoadque mereamur. Orantem pro uobis ueſtram ſanctitatem diuina pietas ad matrem prædium & ad ſanctam ecclesiam honorem & utilitatem incolumem in laudem conſeruari dignetur.

EPISTOLA HENRICI LUCENSIS EPISCOPI AD EUENDEM.

Venerabili Domino N. sancti Parthenopolitane Ecclesie digno archiepiscopo H. Dei gratia Lucensium ſeruari & episcopo, ſpiritali conſilio & ſtrudindis. De ordine electionis Romani pontificis, ſi uobis placuſſet a uobis religioſe ac me apollonicum & uobis notificaretur, expeſte non obert incongruum. Sed quatenus uobis, ut patri & domino meo, non ſatisfacere non deſideo, di multis pauca ſerſerungam. Conueniente cardinalibus in Ecclesia S. Andreæ apollonit ſtatutum eſt ab eis, obſe perſonis, duobus episcopis, G. Præſentino, & C. Sabiniensis, tribus Cardinalibus præſbyteris P. Pifano, P. Rufo, & Petro Leonis, tribus Cardinalibus apollonicis, Gregorio ſcilicet Joſeph. Americo cancellario, electionem Pontificis committi, ita ut ſi committeretur dominum papam Honorium, qui tunc in articulo moris politus erat, ab hac uita tranſiſſe, perſona que ab eis committeretur

ſerui, uel a parte ſanioris conſilii, ab omnibus pro domino & Romano conſilio ſuſceptur. Præſentibus etiam cum ceteris decreuit, ut ſi quis electioni ſuſtine facta contradicere, anathemati ſubiaceret; & ſi quis alium alioſceptur eligere, factum pro inſactu haberetur, nec ipſe ulterius in ecclesia locutus conſequeretur, quod & ipſe Petrus Leonis ore proprio conſeruat; adulescent, non oportere ſe dubitare, quod occuſeretur. Ceterum Petrus Leonis cum Jonathan ab eis recedens, ut coruus ille uel ſubmersus uel carnium ingratie detentus, ad fratres poſtea redire contempſit; & ſi quis uelſtrum conſilium aliter ſeruat, eligere ſe fatigabit. Quod alſi dominus papa Honorius que crederent iam mortuum, ſe ad fenestram populo offendit; cum fratrum & propinquorum, ſe materibus & obsequiis conuulſorum turba miniſtrorum, præce Antichriſti, ſupra quod dicitur Deus ante tempus ſe extulimur ſeruat, & tunc preſentem illi, quorum dicit Deus intererat, ecclesie periculum expaſſentes, & temporalia proſelia ſum inuicentes, cum Papa Honorio in VI. ſe. de ſimo quaſdrageſimo ad patres facti apollitus eſt; celebratis exequiis pro necitate loci & temporis, non tamen ex more ſicut oportebat, cum calumnias tempus inſtare, de obſe Sabiniensis, B. Rufus, A. Cancellarius, quinquem Gregorium Cardinalem Diaconom ſancti Angeli, inuſum & omnibus nodis tenentem, cum religioſis uiriſ episcopis, cardinalibus præſbyteris, diaconibus, & ſubdiaconibus, in ſumpſum pontificem elegerunt, cum Petro Leonis, qui erat in uerſis. P. Pifano ſenſe Joſephæ ſepulchro ſeruat. Quod uero conſeruat eſt ab his, qui obſum in corde conſeruat, ut inſuperant parentem, nam & ipſe Petrus Leonis retro temporibus ad ſe peruenire, ut aua dambatur perſonificum debent ſubſcriptionem exhibere, & ſe ſua cuique iura ſeruentur.

AD CONCILII HERBIPOLENSE

In quo Innocentius electus confirmator anno 1130. celebratum

A D D I T I O.

A Nouſſia Sano Eccardi ad annum 1130. eſt in habet de hoc concilio que annuſſia Magdeburgenſi ad tandem annum admanuſſi, cuius uerba recitat collector Veneti conſilio. ſe. 11. p. 1250. ſed cum alioſceptur ad ſe, que Magdeburgenſi conſilio, ſe. 11. p. 1250. eſt ſeruatum bis referendum.

Concilium XVI. episcoporum ſenſe obſeruat a rege Wicibon conſeruat; ſui ad ſe archiepiscopos Rauenne, apollonicæ ſedis legatus uel Gregorius, qui & Innocentius, qui Petro Leonis in electione præſulati a Lothario rege & conſeruat ſenſe electus eligere & conſeruat. Ibi excomunicator. Supplem. Tom. II.

probatuſſi iudicis, tribus generibus numerum non ſuis inſeruat, & ſeruat. Præſentibus quoque potuerunt, proſi dolo, cum episcopo Portuenſi rubre cappam illius ueſtiant. Quod factum multæ ſanguinis effuſiones, multæ locorum urbis deſtrudiones, terribiles facturarum inſignium decurtationes; huius ſacræ ſe pro ſpendio milium ſuorum ſibiſque obſequium, conſeruat tunc: quatenus Leo euſidem Petri Leonis frater, & alter Leo frangens panem, cum urtrique ſeruat dentibus, alter in alterum, & antequam papa obliſſer iurauerunt contra cardinalibus, quod nec ſeruat de electione non ſeruat (ſandulum faceret, fed quem ecclesia eligeret, pro domino uenerantur, & colentur. Nos autem ſententiam & conſilium religioſorum uirorum conſeruat & orbis uirorum de Turſia, de Longobardia, & de Ultramontanis partibus amplectamur, approbantes, & imitantes, Petrus Leonis in hoc faculoſe ut ſchismaticum, & quoniam ſum ſchisma defendit, hereticum in modis abdicamus. Dominum uero Innocentium pro patre & domino pontificem ſeruat, reſcipimus, ueneramus, & ſeruat. Præſentem uerum pro uobis tantum dominus omnium conſeruat dignetur. Me fed ſeruat ueſtre ſanctitatis inueniſſa ſe, quaſi uisum de ſimul ueſtre, deprecor ut exſidimur.

DECRETA INNOCENTII PAPÆ II.

Ex diſſis Innocentii papæ.

Sane de præſbyteris, qui Parochias ad Mater ſuſtinerent in Eccleſiis, conſeruat, ſeruat, & ſeruat. Præſentem ſeruat ſeruat pro uobis tantum dominus omnium conſeruat dignetur. Me fed ſeruat ueſtre ſanctitatis inueniſſa ſe, quaſi uisum de ſimul ueſtre, deprecor ut exſidimur.

AD CONCILII HERBIPOLENSE

In quo Innocentius electus confirmator anno 1130. celebratum

A D D I T I O.

municati ſeruat Petrus Leonis, Conradus (Henrici imperatoris conſeruat), qui regnum inuſtrat contra Lotharium, & frater ſeruat Fridericus (dux Sueuorum) cum omnibus ſeruat ſeruat.

ſeruat ſeruat conſeruat ſeruat. E In Chriſto plurimum dilecto fratri Otroni CCIII. Bambergienſi ecclesie ſeruat cardinalis & apollonicæ ſedis legatus, ſalutem, & omne bonum. Fraternaliter ueſtre notum eſt credimus, quatenus ſeruat ſeruat papa Innocentius cum literis ſuis miſit uos ad regem, & ad regem. C c primo.

ANNO CHRISTI 1130.

principes, qui cum amore & honore nos recepit; sed reiponsum suam ad concilium principum distulit, inter quos fratricidam vestram curiam, aut inter primos pro servitio ecclesiae ad curiam festinasse credimus, quippe quem inter reliquos episcopos regni Teutonici mater nostra Romana ecclesia quidam prerogativa dilexit, & tanquam speciem filium creans proprio manibus benedixit. Rogamus itaque dilectionem vestram, & in ea fide & devotione, quam patri vestre Romanae sedis debetis mandamus, ut omni occasione, & exactione remota, quantum ad nos veniat, & in causa ecclesiae, tanquam fidelis catholicus nobis assistendo, legationem domini papae cum literis suis, una cum aliis fratribus recipiatis, & obaudiatis.

Ex cod. n. CCLXIX. *L. Dei gratia Romanorum rex Ottoni dilecto, Ad legem suam Babenbergensium episcoporum, gratiam suam & omne honorem.*

Propter instantiam, & valde necessarium ecclesiae & regni negotium Wurtzburgh gratia Spiritus sancti tractandum de infirmitate tua, quae adventum tuum ad nos tardavit, dolemus, quoniam pendente tuae deterioratione, ac consilio ad opus ecclesiae & regni porritum non indigemus. Verum quoniam virtus in infirmitate praefertur, in ea caritate, quam ecclesiae, pro qua Dei gratia semper devote laborasti, debes, & commoneat te & quam intire rogamus, ut si alio vehiculo non possis, navigio factem ad nos, & ad convocatum venerabilium confaratum, & copiosorum tuorum Wurtzburgh una nobiscum adventum tuum desiderabiliter praerolantium invitare properes. Vale.

Ex cod. n. CCLX. *Dei gratia sancti Romani ecclesiae minister licet indignus, non vero apostolica sententia.*

MELPHITANUM CONCILIUM IN APULIA

Ab Anacleto II. antipapa Anno 1130. celebratum.

Concilium Melphitanum anno 1130. ab Anacleto II. antipapa celebratum merito nulla apud veteres scriptores laeserit, si unum excipias Romualdum Salernitanum archiepiscopum in Chronica a Muratori to. VII. Ret. Ital. vulgato, qui tamen nihil praeter nomen

memorat. Ita enim scribit de Anacleto: *A quo (Rogerio Giliotto Sicilia regis) recepit episcopus, cuius auctoritate Apuliam intravit, & apud Meliphitanum concilium celebravit: Nec plura de hoc concilio alia nemini competo-*

CONCILIUM AD S. AEGIDIUM

Ab Innocentio II. Anno 1130. celebratum.

DE concilio ad S. Aegidium nihil supra nomen fecimus; nomen vero servavit nobis Sigwardus Cremenensis episcopus in chronico vulgato a Muratori Ret. Ital. to. 7. p.

pag. 190. Hec vero ille de Innocentio II. aegidii: *Papae praeconis, apud S. Aegidium concilium celebravit.*

ANNO CHRISTI 1130.

AD CONCILIUM STAMPENSE

In causa schismatis celebratum anno 1130.

ADDITIO.

Stampensis huius concilii formam habent *Lutovici et alibi, quae de Bismarck, et ab auctore casu traduntur; sed non plus aliquod nactus sum de hoc ipso concilio in Italia. Arnaldi Sagivini archidiaconi, in scriptis Leocontinis apud Muratori Ret. It. to. III. pag. 423. Est autem lucubritio illa perpetua involutiva in Girardum Eugisifonem episcopum, qui Anacleti antipapa pariter fecerat episcopus. Nunciatus in Gallis schismate, dum pro partibus vario favore multi macta loquuntur, fidelique populus ancipiti captatur errore, primus regem catholicum principem fr. Franconum Ludovicus occurrit. Is vocatis episcopis & omnibus, qui probare intentionem in Gallis habebantur, convocato etiam clero, regnique maioribus concilium facit generale, cuiusque de Petro Leonis ob & patrio ecclesiae foreturo obnoxium, nihil tamen super hoc cessitum regis voluit arrogare episcopi & patribus, qui ex monastica religione conveniant, omni tradita potestate, ut eis & in eos omnis definitio conferretur, eo quod penes sanctos episcopos ecclesiae dispensatio tota consistit, & abbas, quos divinitus contemplatio recreat, divina fides consilia non creditur. Cui concilio quam (quoniam) interesse Girardo non poterat, cum illius tunc deformitatis imagine congnatis*

nuncium destitit. Utramque te novisse personam & electionis ordinem plerisque legitur, proculdubio cum Innocentio papa haere iudicium, eo quod plane vice eius honoratis egressis, & ipsius electio prima tempore, & a praecipuis Romanae ecclesiae fuerat celebrata personis: Petro Perum pro opulenta manum cathedram postea usurpasse, virtum adeo vice reprobatum, & nominis ut si ipsam ecclesiam quilibet electionis forma defenderet, promoveri tamen vix qualitas, & infamia minime fuisset. Id tibi, & tuos largitioni (a) sublevis autem fore, & quoniam Lugdunensis, tuae monasterii officium, rum totam fere Italiam ab ipius Urbis mocibus excepisse. Aderant autem ibi venerabiles, quos Romae fuerant ubi eadem temporaria persona, quae reum friem plane cognoverat, praeterquam occultata de lingua percipissent. Habebatur quoque super hoc ipso & aliarum, quae non aderant, aliter delegata testimonia. Inual & perlassiones personarum, quas spiritum Dei habere certa fides esset, cujus totum hominem deus in eadem fere confluentem volutarem; si cur enim una bonorum fides, sic & spiritus unus; malorum vero spiritus multiplex, & volutus ambigus. Hinc usque illi de Concilio suo, in quo pro Innocentio deservit episcopus.

(c) l. lega. 11291

REMENSE CONCILIUM

In quo Hugo comes Rocciensis anathemate puniunt Anno circiter 1130. celebratum.

Pulo antequam Innocentius II. Remense concilium celebraret, Raynaldus Remensis archiepiscopus provinciale concilium in urbe metropoli habuit, quo dies dicitur Hugoni comiti Rocciensi, & Lovoldo vicecomiti rei illate iniurie in ecclesiam, fuisse monstratum S. Theodorici, Laudunensis, cuius villam Triniacum (Trigni) iniquis exactionibus verabant. Patres cognita causa

utrumque anathemate punierunt. En verba Bartholomei episcopi Laudunensis in charta vulgatae in tom. VI. n. XXVI. appendicis annualium Ord. S. Benedicti: *Quapropter cum Remis convenire episcoporum ageretur, iudicio rogam uterque excommunicatus esset. Haec tantum de hoc Remensi concilio ad posteros veterant.*

CONCILIUM APUD LUPIANUM

In quo ecclesia de Biciano monachis S. Tiberis Agatenfis datur, Anno 1131. vel 1132. celebratum.

Concilium, quo placuit huius, cui interfuit Arnaldus archiepiscopus Narbonensis S. L. cum P. (a) Lutevr. R. (b) Magaloniensi, Augerio abbate Lutevrini, aliiisque, mentio fit in discussione teulium facta in concilio Montpeliciensi anni 1132. ubi de dicto concilio hac ipsa de causa inter monachos Concilior. Supplem. Tom. II.

Del & Tiberiensis actum est. In hoc legimus ad Lupianum concilio ecclesiae de Biciano in Agatenfi diocesi monachis S. Tiberis Agatenfis diocesis adjudicata esse, nequaquam pro iure in eam suo monachis Casp. Dei concilio Montpeliciensi. Vnde inferius ad concilium Montpeliciensi anno 1134.

C c a AD

Ab Innocentio II. Papa celebratum anno 1131.

A D D I T I O.

Remenfis concilii canones Aromandis prior, & post eum collectores omnes oderunt, nec alios unquam in eos edictos viderunt (seu vulgares, seu vulgari polle fupicant) fuit. Id ego pariter cum illis fentiebam, donec Udalrici Bambergensis fententiam obtuli. Hunc ego nactus, ab ipfo faciem imite concilio hujus canones offerunt, quos cum edictis conferens in multis ab illis discrepare comperi. Nam & canones nonnullos exhibet, quos inter vulgares fupra quas, & in his, quicum edictis congruunt, addita funt nomina, que in his delectantur. Deiant vicidiam apud Udalricum qua-

CONCILIUM INNOCENTII P A P E II.

Hæc funt exemplaria eorum que a Domino Innocentio, ecclesie catholice apofolice, decreta, & a tota fynodo Remensis manumifit scripta.

I. Primum ergo statutum est, ne qua emtio, aut venditio fiat doni ecclesiastici, & qui emerit, eodem privatur quo acceptat, emtorque, & venditor, & interventor emtionis fententia, excommunicationis damnati funt.

II. Placuit etiam domo apofolice, & Concilio concilio, ne quis audiat mifam presbyteri habentis concubinam vel uxorem.

III. Assensu etiam omnium firmatum est, ut clerici omnes a subsidio non & supra conjungentes funt, & qui non fuerint continentes deponantur.

IV. Acclamantibus etiam omnibus præceptum est, ne quis in archidiaconum vel decanum, five episcopum, nisi qui diaconus vel presbyter est ordinetur.

V. Sanctum est etiam auctoritate apofolice, & totius concilii, ne admittantur ad lectionem divinitatis, nisi illerati, ubi secreta divini mysterii petra fundantur. Atque hæc medicina est inventa, contra morbum, qui multum invaluit. Nam illerati lectionem divinx pagine audientes, & non intelligentes, in plateis coram mulierculis disputant, & in errore inducuntur, & in verba profana prorumpunt.

VI. Data est etiam fententia, ut clerici ordinati, & ecclesiasticæ beneficentia possidentes, ubicunque fuerint domi suæ, five in studio, in habitu clericali sint, & capillos rotos, & barbæ rasam habeant, vestes quoque rotundas. Et hoc remedium illi vitio repertum est, quo divites quidam donis ecclesiasticis prætorum fugiunt præfen-

dam in editis legenda. Discriminis hujus non alla ratio fuppetit, nisi quod in aliquot collectis funt (sub uno concilio Remensis titulo quedam, ab eodem pontifice in aliis conciliis, puta in Claromontano & forte etiam in Lateranensi II. generali definita. In eadem omnia discrepantia quinam Remensium codicum generum genuim credidit, qui vero aliunde additi, non facile quæ deniret; quamquam exhibitos ab Udalrico persuasit, quod ille codicem funm circa illos annos, quibus concilium habitum est, aboleret.

tiam, ut liberius ad libitum suam vitam, & elemofinas pauperum in superfluitibus suis expendant.

VII. Iustit etiam domus apofolice, omnino voce contententis, ut mortuo facdote, vel episcopo, bona ejus in libera potestate oconomis funt, quodque catholicus quis successit ex integro illa recipiat.

VIII. Constat quoque in hoc venerabilis omnium fratrum conventus, ut quilibet etiam ecclesie, cujus dotes ad sustentationem clericis sufficiunt, proprium habeant sacerdotem, ne recipiant mercenarius & conductus.

IX. In verbo Domini dictum & editum est, ne quis manum imponat, aut clerico, aut monacho quilibet ordinis. Quod qui violaverit, a divini officii participatione & omni ecclesiastica communione long fiat.

X. Ecclesie, ex quo consecratur fuerint, liberæ & absolutas a manu laicorum esse, dispositum est.

XI. Banno confirmatum est, rusticos hæc paco quotidie in corpore, & in rebus suis, dum ætat, vel redempt, vel commorantur in agricultura, vel in aliquo operis manuum.

XII. Lex postea est generalis observanda pacis omni loco & omni tempore anni, ab advertepente feria III. usque ad marturium feria V. (a) Ubi eam vero, que in vulgari nostro pax diei nuncupatur, inviolabiliter custodiri decretum est temporibus ab antiquo institutis. Clericis & monachis, & mulieribus pas perpetua, banni confirmatione, data est.

XIII. De conjugio dissolvendis caute decernatur est, quod post manifestatum nuptiarum celebrationem nec marito, nec uxori licet querere occasionem spontaneam dissolvendi conjugii, nec juramentum eorum recipiendum, qui induti familiaritate privata jurant cognationem conjugatorum. Sed si quis fidelis pro charitate Christi aliquam lineam conlinguinitatis præpedientem conjugium, monstraverit, exterioque iudicii, & testimonio comprobaverit, ei fides habendam esse ceteris fidei apofolice venerabilis auctoritas.

IN PRÆCEDENTIS CANONES ANNOTATIONES COLLECTORIS.

Canon I. est canon I. Remens. sed pro illo nota Infamia, Udalricus ponit excommunicationem, nisi fententia demerit fuit. Nec aliam quam excommunicationis penam in eos canones indigit Remens. anni 1139. can. I. Gerundenf. anni 1078. can. 8. est etiam contra sanctissimum Chalcedonensium concilium can. 8.
Canon II. est Remens. vulgati can. V.
Canon III. est vulgatus can. IV.
Can. IV. est vulgatus can. VIII. fed in vulgato nihil legitur de episcopo nisi fatem ex diacono eligendo. Hæc tamen de episcopo fassit Uthraus II. in concilio Claromontano anno 1093. cap. V. non legitur in editis.
Can. VI. respondet Remens. II. fed plus aliquid explicit de vestium forma.
Can. VII. respondet canon III. vulgato.
Can. VIII. respondet edito IX.
Can. IX. respondet edito XIII. nam Imperator nuntius clericis petente hic est as inferre manus viginti.
Can. X. respondet vulgato VII.
Can. XI. respondet canon vulgato X. & XI. fed inter eos, qui pace perpetua deponantur, mulieres pariter expellit, tum, quod in editis delectatur, & fed de veteris canonis expresse fuerunt, Audonarcenf. anni 1099. can. III. Narbonenf. anni 1034. can. XV. Claromontano anni 1093. can. IV.
Can. XII. est in editis canon XI. fed alibi verit expmitur, & paulo ab editis in edictpre, quod pax fere iugra Dei usque ad solis ortum ferve II. in editis præfcribitur; hic vero usque ad vespere ferve II. in eam legendum in administratione hildem mona.
Can. XIII. omnino oecch in editis, fed non diffimilem fententiam habes in concilio Londonens. can. XVI.
Canon postremus idem fere nihil habet cum edito XVI. fed præcedentium, & subsequendum conciliorum canones habet admiffis.

EX ANNOTATIONIBUS MEIS

In Pagina 4. 215. II.

Animadvertere hic juvat canones illi XVII. quo concilio huic adfcribunt duo MSS. codices, unde a Sirmond, qui omnium primus illos edit, disprompti fuerunt, omnes vel fere omnes, ad iterum concilium, quod illud præcedit, Claromontano ab Innocentio anno præcedenti celebratum, præterea, ut notum constat, id quod canon XIII. si quis fassent. Diabolo Gre. & recensor inter canones Claromontano a Baluio vulgatus Can. X. & Claromontano pariter ascribitur a Bernardo Guidonis in libri. de conciliis, & Ptolomeo Lucensi apud Balu. in nota ad hoc concilium, legenda in collis. Vagito. Labbanæ. to XIII. col. 148. Secundo quod fere omnes illos canones, qui Remens. concilio tribuuntur, totidem verbis inter Claromontano leguntur; id vero omnino canones, & exceptis V. IX. XII. XIII. animadvertatur. Vicissim omnes plura fententia fuisse fentias in concilio Remens. quod in canobus hujus, vel aliter, vel naspam leguntur, ut patet ex summa canonum Remensium, quam ex codice Udalrici supra dedimus; Scat & constat ex epistola LV. Innocentii relate in eodem collis. col. 144. in qua pontifex asserit mandatum a se fuisse in concilio Remens. ut abbatum obediencia, & presbiterum episcopi fassiperent, quam fententiam in canobus XVII. infra quæramus. Cetero jure canones illi XVII. collidendum esse canonum ex duplici concilio ab Innocentio in Gallis celebrato Claromontano & Remens. & fere etiam Ledensium postquam.

XIV. Nec vero illa occasio recipienda est ex decreto apofolice fedis & totius concilii, si quis postquam uxorem, duxerit, se ipsum accusabit iudex, occultum cum cognata uxoris admiffi.

In fine damnati fuit fententia excommunicationis in favores regni & ecclesie, Petrus Leonis & Conradus cum omnibus suis fautoribus, inclinat; ceteris ardentibus, ad extinguendum memoriam illorum, ab archiepiscopo, episcopis, abbatibus totius concilii, depositi fuit etiam cardinales, qui discesserunt ab unitate fassæ matris ecclesie.

ANNO
CHRISTO
1133-
1134-

COLONIENSIS CONCILII

In quo de dubijs ad fidem Coloniensem ecclesie causis tractata est

A tribus apostolicis scilicet legatis, Lotbario rege presentis,

Anno 1132. celebratum.

An. 1133.

Riterico Coloniensis archiepiscopo anno 1131. defuncto, successores illius facti est in discordia, quae causam praebuit ut Coloniensis illud concilium celebratum, quae hactenus leguntur in chronico regio S. Pantaleonis Coloniensis apud Accordatum in corpor. Historie. tom. I. pag. 929. Anno 1132. (Annalium. hie annum incipit) Henricus (Dux) Rex tractator, Eberhardus Monasteriensis episcopus, primum decanus majoris ecclesie beati Petri Coloniae, qui huc concilio interest, et deinde infernus mortuus, repositus ad locum (suum tumulatur, cui WERNERUS succedit.

nefino episcopo, Widone qui Innocentio Romae successit, & Johanne Cremonensi episcopo, Tandem iudicio regis & principum, & ipsorum cardinalium ad unanimam sententiam ecclesie perducitur, atque saniori consilio, Godofredo cessante, dominus Ruolo praepositus sancti Geronis Coloniensis cathedralis intronizatur. Interim dum hac agenda tractator, Eberhardus Monasteriensis episcopus, primum decanus majoris ecclesie beati Petri Coloniae, qui huc concilio interest, et deinde infernus mortuus, repositus ad locum (suum tumulatur, cui WERNERUS succedit.

AD PISANUM CONCILIIUM

Contra antipapam anno 1134. celebratum

A D D I T I O.

INNOCENTII PAPAE II. EPISTOLA

AD GAUFRIDIUM ARCHIEPISCOPUM

Et Dilectis ecclesiae suffraganeorum episcopos atque abbates per eandem propositionem constituit.

Invenit eor ad concilium Pisanum.

An. 1134.
Ex Marti-
no inter
sda in
causa Da-
vidi Ann.
eod. t. III.
pag. 83.

Navis ecclesiae, cui rector Christus passus agitetur, remigant tamen (sape in ea Domino, nunquam submergitur. De providentia siquidem sui concilii coelestis nautae providentia veritas concilii vobiscum dabat, navem agitat, ut militibus correntibus exciter, pigros animet, & cautos industriores efficiat. Gloria igitur tibi in altissimis Deo, quoniam fides vestra nunquam deficit, sed emergente in ecclesiam scissinate probati inventi estis, & manifeste factum est Christi discipuli domum Dominum illustratis. Ut autem de statu ecclesiae vobiscum, curis tractare possimus, & levius vobis in carno pateret accessus, ordinato in urbe vicario, & dispositis illis, quae fidelibus nostris opportuna esse cognovimus, cum fratribus nostris sani, Deo gratias, & incolae Pisis morantur, & ut novis morbis nova medicamina possint commodius adhiberi, concitante Domino, proxima Pentecostae solemnitate generale ibidem concilium celebrare decrevimus: quo circa universitati vestrae praesentium auctoritate praecipimus, ut eodem termino, omni occasione sumpta, vestram nobis exhiberet praesentiam, quatenus admittantur solliciti sancti gratia, vestri fratri consilio & auxilio, ea condituere veritatem, unde modo & in posterum ecclesiae collectetur. Dilectum autem filium Jo-

monachum capellanum nostrum fraternaliter vestrae attentius commendamus, rogantes, ut pro beati Petri reverentia, cum benigne suscipiat, & honeste tractetis. Datum Pisis VI. idus novembris.
Ad Pisanum vero hujus concilii gesta quod attinet ea promissa iudico, quae ex Vaticanis monumentis deinde cardinalis Aragonis in vita Innocentii, Rer. Ital. tom. III. par. I. pag. 415.
Eo autem in maiori ecclesia Pisana convocato omnibus ecclesiarum praesatis de Hispania, Guafconia, Anglia, Francia, Burgundia, Almania, Hungaria, Lombardia & Tusciam quartam conciliari celebravit. In quo inter caetera illi episcopi qui inferius adnotantur, fuerunt depositi. Eustachius, Valentinus Arafacensis, Petrus Terebantensis, Hubertus Lusitanus, Bergomensis, & Bonasus Aretinus.
Quo iam hie narratur de depositis Huberti Lusani episcopi occisati coherere non Episcopus, cum de depositis post concilium ante recessum suum recessit, ut ex Ugolino constat, & pro Innocentio Petri contra Anacleum, ut ex ejus epistola fapertis profecta distinetur. Huius quoque Pisanis concilii commisit avarum nullum exhibet Labatius, hoc habeo, quo profertur, desumptum ex additionibus ad Panorarium in M. S. codice Pisanensi, de quo in praefatione Collectionis hujus die.

ANNO
CHRISTO
1134-

417
dilectis. Respondent autem fere eorum nomine. illi statueret, in reliquis deinceps habitis constitutis in Concilio Remensi ab Innocentio conditis, quod scilicet ea quae in prioribus conciliis

C A N O N E S.

Innocentius Papa II. in Pisano Concilio residens statuit.

Et pars
can. VII.
& cin-
Vili. con-
Lateralis.
II. gener.

U T autem lex continentia, & Deo placens munditia in ecclesiasticis personis, & sacris ordinibus dilatetur, latuitus quatenus Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, diaconales, canonicis, & Monachi, qui factum transgredientes propositum, uxores hie copulare praesumpserint, separentur. Hujusmodi namque copulationem, quoniam con-

trae ecclesiasticam regulam consistit esse contrariam, matrimonium non esse sancimus. Qui & ab invicem separati pro tantis excessibus condignam poenitentiam agant. Id ipsum quoque de sanctimonialibus, feminis, si quod abijt) nubere praeventur, observari decrevimus.

ANNO
CHRISTO
1134-

Innocentius Papa II. generali Concilio Pisis residens statuit.

Rem. can. I.
(2) Rem. 11

S I quis simoniacus ordinatus fuerit, ab officio ordinis cadat quod illicite usurpavit; vel (a) si quis praebendam, aut honorem vel promotionem aliquam ecclesiasticam, interveniente alicuius ardore avaritiae, per pecuniam acquisiverit; honore male acquisito careat, & ampor, ac venditor, & interventor nota infamiae percellatur.

sed qui prudentia & merito vite clarant, praedicti ecclesiae concedatur honores.

C A N O N XII.

Rem. can. VIII.
(3) Rem. de
sacris
demus

I N novam autem & praecipimus ac mandamus (b) ut nullus in archidiaconum, vel decanum, nisi diaconus vel Presbyter ordinetur. Archidiaconi vero decani vel praepositi, qui infra ordines praenotatos existunt; si sine benedictione ordinari contententur, honore susceperint.

P R aecipimus ut (c) si quis fuadente diabolo hujus sacrilicij reatum incurserit, quod in clericum vel monachum violentas manus injecerit, anathematis subjaceat; & nullus episcoporum illum absolvere praesumat, nisi mortis urgente periculo, donec apostolicus conspectus praesentetur.

C A N O N VII.

C A N O N XIV.

Rem. can. VIII.
(4) Rem. de
sacris
demus

P R ohibemus autem ne adolescentibus vel infra sacros ordines constitutis;

P R aecipimus etiam ut (in) eos qui ad ecclesiam, vel miterium confugiunt nullus omnino manus mittere audeat, siquis fecerit, excommunicatur.

C A N O N IX.

Demum praeterea hic minime solummodo literas S. Leopoldi marchionis Austriae de fundatione canonica Claustro Neuburgensis in Austria, ex quibus concilii hujus quaedam distinetur. Promoveat fuit vero ex Pisanis concilio diplomatice parte I. pag. 336.

In nomine summe & individue Trinitatis, Leopoldus nobilis marchio orientalis, fundator ecclesie Neuburgensis.
Quotiam regibus secularibus impedit, Deo per nos ad summa placere necesse, eos, quos ipsi placidos & iustissime munditibus illis exemptos prosumus, diligere, congregare, conservare, ac modis omnibus corum quieti providere, debemus operam dare: hoc enim modo fit & praesentis nobis vix incognitas, temporum tranquillitas, pacis & omnimoda felicitas prosperetur, in qua rebus, & quae ipsi in futuro sunt in exilis reposita, & non ulinquere praevivimus bonis.
Igitur ego Leopoldus marchio orientalis cum nobilissima conjugis Agnetae, cum una Concilior. Supplem. Tom. II.

nimi omnium filiorum & filiarum marum confessione, omni quorumque mortuorum sepius contradictione, Sigeridum & Prunilicum, qui tunc praefatos erant cum omni familia & possessionibus, quas vel ipse, vel alii fideles traderunt, cum Davidica devotione in simplicitate cordis mihi latus universa Deo, & ecclesiae Neuburgensi quam ipse in honorem sancti Dei genitricis semperque virginis Mariae fundavit) obtuli, ut fratribus (sub regula S. Augustini) Christo servitutibus in perpetuum traderent, in qua traditione, tenet, si tunc omnis libera data facultas est requirendi, si quae vis quaeque juris recognoscatur, in omnibus his, quae obtata fuere, sed nec vix, nec mulier, qui D d quid

quod contradicere, inveniri potuerunt.
Proinde in consecratione ejusdem basilicę domini Chunrado Salebergensis archiepiscopio & Regimaro Patavinii, nostro diocelano & Romano Curatoris archiepiscopio, cum diebus & populo quod die in sinuam commiserant, notificavi, quod locum prædictum cum possessionibus suis (anno Petri & beatissimum Innocentium apostolicum ipse obtulerant per litteras apostolicas ipsius Innocentii, cuius legatus in Pfaffen symodum veniente, & coram episcopis quinquaginta sex delegata degante, beatus apostolicus in liberam defensionem prædictam episcopos & episcopos, & omnium unum episcoporum, qui aderant, banno & subscriptione confirmatum, pro libertate loci ejusdem nobis remissum privilegium, quod ipse petram frequenter totius populi recitari fecit.)

Huc vel significavit comites, & quae nobilioris oriensalis regionis, Ostakarus maritimus de Pilsen, Gebhardus de Pungen cum fratre Adalberto, & filio Herimanno, Lutoldo de Plegen, & filius eius, Lutoldus, & Egelbertus de Pateneis, Sigebardus & Gebhardus de quocumque Adalbrando, Arnicus cum fratre Adalberto de Pergen, Orto de Legenbach, & Harvicus, Haidenicus quocumque fratres eius, Walterus de sancto An-

drea cum fratribus suis, Adelramo de Epingerge, Henrico de Rudnice, Ernelo de Treisimo, Otto & frater eius Walchus de Neustade, Henricus de Simmingun, Rudolphus de Becke.

Hic itaque gessit in talem sententiam prædicti pontifices asurgunt: possessiones hae tradite ecclesie apostolico privilegio communiter sunt. Dominus enim nollet apostolicus omnem invatorem & raptozem hujus sublimitate anathemata damnari. Vos quoque pauperes Christi, regulam S. Augustini absque proprietate sequentes, & quos ad Dei laudis eul volumus. Idcirco domini apostolice sententiam defendite, & quod cepit presertim, omnem invatorem & raptozem domo Dei que est ecclesie eius, perpetuo anathemata & sparamus, qui de vita eorum temere quicquam, vel mutare, aut substantias ipsorum invadere vel dissipare presumpserit, a die, qua hoc orationem a generali synodo apostolice privilegio manitus & possessionibus doctorum summi pontificis est defensata. Ad confirmationem omnium, que vel didi, vel gesta sunt in hoc solemnio negotio, hanc cartam proprio manu scriptam legimus, anno incarnatione domini nostri Jesu Christi MCXXXIV. indit. XV. III. Kal. obob. in Chiroli feleto ad luv. III.

chi de Calz Dei infrastrat in eam. Tunc illi canonice examinari præparant super evangelia Dei hoc vel vidisse, & hoc verum esse. Produunt & alii quorum testes qui dicuntur: se interfuisse placito illo quod habitum est apud Cochemum inter monachos S. Thyerii & monachos Casle Dei in presertitia Adelberti Agathensis episcopi, presentissimum A. Narboneus archiepiscopo, & L. Neumansi episcopo, dicentes se vidisse & audivisse quosdam testes idoneos ibidem parasse, quod Bernardus Agathensis episcopus, qui induerat monachos Casle Dei in ecclesiam suam authenticam ratum personam donationis facta a Berengario antecessore Ivo Deodato abbati, & monasterio S. Thyerii de Becliano, cum accepisset testimonia personarum auctoritatis hanc in sum super donatione facta a Berengario antecessore Ivo Deodato abbati, & monasterio S. Thyerii de Becliano, ipsi autem Berengario Agathensis archiepiscopi, & archidiaconi Bertranno Narboneus archiepiscopi, in placito de eadem causa habito apud Casle, presentibus monachis Casle Dei, & S. Thyerii factum, correnti, & adjudicaverunt ecclesiam de Becliano monachis S. Thyerii, quod prædicti Adelbertus Agathensis & P. Narboneus & G. (A.) Neumansi episcopi, & archidiaconi hanc sententiam esse & tenendam iudicaverunt. & sicut prædicti quatuor testes hoc vel vidisse & audivisse premissi sunt, ita nobis presentibus examinati super evangelium Dei quod habitum est, apud Narboneus archiepiscopus, & Ermengaldus Agathensis archidiaconus, & R. facilla & magister Durandus, qui interfuit prefato placito de Cochem, coram nobis se vidisse & audisse viam voce protulerunt. Hi omnes, qui hoc testimonium nobis perhibuerunt, eandem de prefata restitutione sententiam attestati sunt fuisse confirmatum apud Lunipium a supra nominato A. Agathensi & A. Narboneus & P. Lutrensi, & R. Magalonensi episcopis, & R. tunc archidiacono, nec episcopo Agathensi, nisi ante nos venissent de Casle Dei, & S. Thyerii. Hi omnes de causa, & insuper admisionem & precepto Gualonis diaconi cardinalis, & apostolice sedis legati, presentibus Agathensis, & Becliano, & Becliano revellit. Hanc revellitionem, eodem R. episcopo attestante sic habam, nos & nobisum se assensum, presentibus archiepiscopis, & apostolicis fedis legati episcopi & ampliores autentici & religiosi viri approbamus, & approbatum vice apostolicam sedis legatum, nec legato genium, & confirmamus, & pro canonica donatione Berengario Agathensi episcopo facta, & legitime professione subscrupta tibi tutisque fuscibus, & monasterio S. Thyerii, qui presentibus, prefatum ecclesiam de Becliano decimis & omnibus iure ad eam pertinentibus omni decimis questione quocumque perpetuo possidendum adjudicamus. Adhuc hoc anno Verri incipit MCXXXIV. apud Montempefanum, universali patre Innocentio, rege Francorum Ludovico. Ego Hugon Rotomagensis archiepiscopus & apostolicus fedis legatus.

HUGONIS ARCHIEPISCOPI ROTOMAGENSIS ET A. S. L.

Epistola ad Innocentium papam de gestis et de supra ecclesia de Becliano.

U NIVERSALI papa Innocentio domino & patri suo, Hugo Rotomagensis sacerdos devotum & debitum reverentiam.
Precepto proprio diem dormus, & locum fatulium abbati Casle Dei, & abbati S. Thyerii pro controversia inter eos discutenda super ecclesia de Becliano, videlicet III. nobis venerabilis apud Montem-pefanum; & Becliano, cum accepisset nobis monito, & litteram (suum apud Taraschnonem & iterum fuisse postea ad diem datam, quia habebat celebrare quadam consecuta causa fratris sui capitis nec ad locum ubi prebiterium secure poterat venire pro Ordo de Ribala, que ininiari ibi dicebatur. Quibus nos responsumus, qua nos pro obedientia vestra habebamus tradere per Adhesos & Indias manifestas, qua per Adhesos aperte per multa loca parari fecerat. Post aliquot denique dies, vestra predicti benedictione, & apud Montempefanum pervenimus, multis utique mirabilibus libi nobiscum habuimus venerabilis archiepiscopus & Arceatorum, & plures episcopos & religiosi viros. Perstentive fe ante nos ad ipsius abbas S. Thyerii; fed abbas Casle Dei, nec ipse venit, nec pro se responsum ecclesiam de Becliano se aliquam pretendi. Eo itaque fide deficiente, quævis ab episcopo Agathensi, in cuius parochia fuit ecclesia de Becliano, ut coram Deo & nobis oblatione confitebimur nobis oblatum, ad quod vel Casle Dei vel S. Thyerii monasterium prefata ecclesia & clericatus pertinet. Iniquipoli episcopi & clercici eius tunc presentibus, pro ut acceptant, aut antecessoris sui, ad usum & possessionem perirent. S. Thyerii. Hanc instrumentum veterari bonæ memorie Agathensis episcopi & monasterio Becliano lata sunt, & testes prodierunt viri bonæ fame & antiqui, qui examinari probaverunt se vidisse, & apud monasterium S. Thyerii possidere ecclesiam de Becliano, nec nos vidisse ecclesiam de Becliano possessionem suis anni, antequam monachi de Casle Dei in ea venissent. Invenimus etiam per attentionem domini A. Narboneus episcopi, & archiepiscopi Becliano, nec Berengario successore Berengarii Agathensis episcopi, qui monachos Casle Dei in ecclesiam de Becliano induxit, cogita veritate factum correnti, & ecclesiam de Becliano realibus & omnibus iure ad eam pertinentibus omni decimis questione quocumque perpetuo possidendum adjudicamus. Adhuc hoc anno Verri incipit MCXXXIV. apud Montempefanum, universali patre Innocentio, rege Francorum Ludovico. Ego Hugon Rotomagensis archiepiscopus & apostolicus fedis legatus.

MONSPELIENSE CONCLIIUM

In quo ecclesia de Becliano S. Thyerii adjudicatur.

Anno 1134. celebratum.

BEcliam (Bezan) oppidum est in diocesi Agathensi monasterio S. Thyerii proximum, cui proinde monasterio largitione Berengarii Agathensis episcopi ante annos XXXIII. ecclesia de oppidulo Becliano dicitur ecclesiam monachi Casle Dei occupaverant; sua reprobentibus Thiberiensibus monachis synodus papa Innocentii papa indulta est, qui Guido diaconus cardinalis A. S. L. archiepiscopus tunc, Hugo Rotomagensis, Bernardus Arelatensis, Arnaldus Narboneus apostolicus fedis legatus, episcopi duo, abbates & alii interfecerant. Quod facturum, docent gemine illic littere, quarum altera, in anularum ordinis S. Benedicli proferitur, Annadventuratum tenem juvat controversie hae dehinc de convenisse concilium aliis Utica. (Uses) de quo ad annum 1134.

Ugo Dei gratia Rotomagensis archiepiscopus, fedis apostolice legatus, archiepiscopi Amari abbati S. Thyerii, iussus succurrere in portum.
Religionis & Deo ferventibus providere, eorumque possessiones & jura ecclesiastica conservare omnibus, qui in regimine possunt, sanctorum patrum mandata audire, & ad preter cauta membra archiepiscopi de Becliano multa temperant ventilant, ad auctoritate apostolica fastucium terminandam.

Considerabimur itaque nobiscum apud Montem-pefanum venerabilibus archiepiscopis & A. Arelatensi, & B. Narboneus & A. Beclianus apollone Legatis, & episcopis; R.

(C) Agathensium, & G. (A.) Arelaticum, & folii P. (C) abbate S. Agildis, & aliis quampluribus religiosis personis, tu ad diem in prefato loco tibi auctoritate apostolica committimus, ut diligenter attendas, & nos nunti, abbas vero Casle Dei, qui ad eundem diem, & eundem locum auctoritate, apostolica & nos vocatur fuerat, nec ipse venit, nec ipse se reprobales misit, nec ipsum quam exculationem canonice abici preterdunt. Eo itaque fide deficiente, nos precepto domini nostri papa Innocentii iuratum sequentes, quævis ab ecclesia Agathensi, in cuius parochia fuit ecclesia de Becliano, ut coram Deo, & nobis omnibus ibidem confitebimur, veraciter protestantur, ad quod jure canonico vel eam vel Becliano monasterium perimeret prefata illa ecclesia de Becliano. Illi siquidem qua vere, prout ab antecessoribus acceptant, ad usum & possessionem S. Thyerii, qui monasterio Deo auctore presentibus, presentibus respondunt. Ad hanc, tu Ademare abbas potissimum instrumenta donationis facte de ecclesia de Becliano ecclesie S. Thyerii, & predecessorum suo Deodato, quod instrumentum tu Becliano bous memorie Agathensi episcopo fidum, & annis Dominicæ incarnationis, & testibus idoneis coram te existit. Consequenter & tu produxisti quatuor testes, viros antiquos, asserentes A. S. Thyerii possidisse quiete per multos annos eandem ecclesiam de Becliano, antequam monachi

(A) Dicitur hic L. in fine episcopi Neumansi nominari edit.

ANNO CHRISTI 1134-1135

regario Agatheni episcopo fida & legitima possessione tubercata fere XXXIII. annorum, ut asserunt, post instrumentum regarii episcopi, quod anno Dominico Incarnationis, & scilicet idoneis roboratum exhibet.

TESTIMONIA EPISCOPORUM MAGALONENSIS, AGATHENSI ET LUTEVENSIS

De eadem ecclesia.

Ex cod. p. 210. ap. (2) Dno. f. atque.

(b) Petro (c) Raimundo

Notum sit omnibus presentibus & futuris, quod ego R. Agatheni episcopus, & diaconus litterensis, quod fuit agitari a meo Lupiano inter Ademaram abbatem S. Tyberii & Stephanum abbatem Caste Dei, & in ipso placito atque abbate presente, & in ipso placito coram diebus Hugone Rosomagnensi archiepiscopo, & Augustino abbate Lutecensi, & multis aliis religiosis personis, ecclesiam de Beclano Alderberti Agathensis episcopi cura Arn. archiepiscopo Narbonensi A. S. L. notis omnibus contentibus, & scilicet S. Tyberii, & A. abbati reddi adju-

cavis. Vidi etiam & audivi in placito, quod fuit apud Neaufum ante venerabilem Bernardum Arlemansium archiepiscopum Romanensium sedis legatum, & Petrum tunc temporis Vivatensem episcopum, quibus contra veritatem predictae ecclesiae dominus papa Innocentius mandaverat terminandam, quod ego A. Sancti Tyberii abbate iustitiam suam persequi, abbas de Casa. Dei festinatum audire & recipere noluisset. Hoc totum testificatio ego R. Agathensis episcopus sic verum esse coram te Hugone Rosomagnensi archiepiscopo A. S. L. & coram B. Arlemansii & Narbonensi archiepiscopis & G. Araucani episcopo & P. P. abbate S. Agildii, & aliis asserentibus.

Ego R. Magalonensis episcopus sic verum esse testificor coram diebus Hugone Rosomagnensi archiepiscopo, & aliis. Ego P. Lutecensis episcopus cum cramoelicis Agathensis ecclesiae audivi etiam testificor a clericis ecclesiae ecclesiae, quod Berengarius Agathensis episcopus ecclesiam S. Petri de Beclano S. Tyberio & Deodato abbati dederat, postea vero intertali placito, quod fuit agitari apud Lupianum, & ea quae supra sunt littera scripta, vera esse recognovit, & testificor.

CONSTITUTIO THURSTANI

ARCHIEPISCOPI EBORACENSIS

De aedificiis clericorum funditorum anno 1134. lata.

An. 1134. Ex Wil. hist. i. 1. Sicut plerumque contingere quod clericis, sicut & ceteri homines, pro aliqua necessitate vel humana fragilitate, aliquando debentur & deinde obligati, de mutuo transant. Considerantes igitur humanitatis & charitatis esse officium utroque impedimento aliquid prohibere iustitiam, vel remedium, habuimus in ecclesia beati Petri, & persequendo iure tenendum firmatum, quod, delicto

canonico, redditus praedicti illius sequentis anno pro annis eius & ad, si quod debeat, persequendum distributum, totum quidem secundum capituli consilium & dispositionem. Id quoque in ceteris ecclesiis nostris S. Jo. de Beverico, S. Willibaldi de Rippon, S. Marie de Suthwell, S. Oswaldi de Gloc. praesentium attestacione firmum esse concedimus. Si qui vero hoc violenter praesumpserit, iudicet inde Deus secundum iustitiam, & bonitatem suam. Amen.

MEDIOLANENSE CONCILIUM

Quo Robaldus Albenis episcopus Mediolanensi ecclesia praeficitur

Anno 1135. celebratum.

An. 1135.

Relicti opera S. Bernardi abbatis ad obsequium Innocentii II. Mediolanensis de archiepiscopo suo praefectio agere coeperunt. Eo consilio synodum ex Mediolanensis ecclesiae iustitiam convocantur. In quo Robaldus Albenis episcopus, qui & eundem ecclesiae Mediolanensem laboraverat, archiepiscopo renunciat fuit. Rem narat Ludolphus junior hist. Mediol. cap. LXI. his verbis: Mediolanense vero ordina-

ris & decem, qui papa Innocentio fidelitatem iuraverunt, iustitiam de hoc Mediolanensem convocant, petunt Letricum Narvarionem, Vividum Torpensem, & alios iustitiam venire Mediolanum, qui in consilio concilio suo subsecutorum Robaldum Albenis episcopi (dilectum) episcopum in Mediolanensem archiepiscopum, habita securitate, retinenda, prout dicitur, Albanensem episcopatum.

CON-

ANNO CHRISTI 1135

CONCILIIUM APUD ARDEAM

In quo supra convenerunt inter clericos ecclesiae S. Gaveni & monachos pro quibusdam capitulis in Saradina passis.

Anno 1135. celebratum.

Ex Gestis. Hist. Cant. no. 1. p. 313.

Ego Aubertus S. Pisanae ecclesiae archiepiscopus, Romanus sedis legatus in perpetuum. Quia in ecclesiarum negotia magna dispensationis sollicitudinem quaque (peculatori studio habere hortatur &c. Ideoque ante nostram praesentiam querela, qua fuerat inter ecclesiam S. Gaveni, & monasterium S. Petri de Narcki deponita fuit. Idcirco quod archiepiscopus Petrus ecclesiam (sancti) Georgii de Bari, & ecclesiam S. Mariae Gratianensis S. Benedicti Carlinensis sine athenis clericorum S. Gaveni, & abique consilio patetere lateant obtulerat. Monachi praeterea caritatem donum a Tadiis factum habuerunt, praedictae ecclesiae praecipitantes susceperunt. Unde clericis S. Gaveni adversus monachos de occultatione agentes, nullo modo, sine illorum auctoritate, ratam posse fieri rationem ostendebant. Causa itaque utriusque partis facta in nostra praesentia examinata, comprehensa, quod monachi praefatae ecclesiae iniuste acquiescerent. Sed et aliqua pariter gravaretur, placuit nobis concordiam quae lance pensare. Quatenus monachi sancti Benedicti iam divites cappellis, tenent, salva tamen S. Gaveni reverentia: Consensum

namque vel servitium, quod ecclesia S. Nicolae debarbat, vel ecclesia sancti Gregorii de Ortalredo fecerit ecclesiae S. consensile faciet capella S. Georgii de Bari. Quando archiepiscopus Romanus iocit, vel nuncium (num) ibi miserit cardinalem, vel nuncium Romanum (susceperit, adjuvator, ut praedictae capellae facti de illa ecclesia S. Mariae de Gauron pro posse, & qualitate divitiarum (sumor, Prior S. Petri de Nueji reverentiam S. Gaveni exhibebit. Ad ipsorum modum & ordinem monachos, nos exigimus. Hoc ergo ratum & firmum esse volumus ut monachi de S. Benedicti habeant & teneant praefatas Ecclesias, salva S. Gaveni reverentia. De quibus decernimus & nostro sigillo munimus, ut nullus archiepiscopus vel S. Gaveni canonicus litigat vel moleste praefatas ecclesias audeat, donec praedictam reverentiam Monachi exhibuerit. Fa. fa. sunt haec consilia & assensu archiepiscoporum, & episcoporum, atque abbatum, nec non clericorum in concilio apud Ardeam habito praesentibus, anno Domini millesimo centesimo tricesimo quinto, indictione sexta. Ego Aubertus Pisanus ecclesiae archiepiscopus A. S. L. feci iussu, & subscripsi.

locus copiosus

SYNODUS HEREFORDENSIS

Anno 1137. celebrata.

An. 1137. Ex Wil. hist. pag. 213.

Huiusmodi terminis episcopus Herefordensis in epistola ad archidiaconum, aliterque dimisit huius. Robertus Dei gratia Hereford. episcopus archidiaconus, & omni clerico Hereford. ecclesiae salutem. Sciatis quod abbas de Castellans reddidit singulis annis ad

festum S. Michaelis XII. denar. ecclesiae Lemontre pro terra parte decimae de Monkeleona, unde habent corpora. Hoc assensu statutum est coram me in synodo Hereford. praesentibus iussu abbate de Cant. anno Domini MCXXXVII.

AD CONCILIUM LONDINENSE

Anno 1138. habitum

ADDITIO.

An. 1138.

Conventus Londinensis canonice ex Epistolam no. II. concilii Anglie fecit Labbanus, casque representat Vividum no. I. pag. 415. qui dicit pag. 417. alio plane no. 112. dicitur canonice sed tunc Londinensis concilium anni 1138. titulo ex MS. videtur colligere S. Jo. Baptista Oxfordiensis exhibet. An revera utraque canonum synodus ad unum idemque concilium pertinet, affirmare non

possum; cum enim Londinensis concilia duo per secedentes huius anni convenissent, quorum alterum est anni 1137. quod ex Ragio profert Venetus Abbat editor, & Vividus per incertam causam, alterum vero certum anni 1138. fieri iussu patet, ut fano singula concilia illorum collectiorum videntur. Ut cumque res habet ista, in canonice codicibus Oxfordiensis.

CON-

VETICENSIS, SEU UZETENSIS SYNODUS

In causa ecclesie de Beccano inter monachos Casae Dei & Tyberinenses
A Guidone cardinali A. S. L. Anno 1139.

An. 1139. Anno 1139. Guido cardinalis A. S. L. cum archiepiscopo item inter monachos Casae Dei & S. Tiberii Agathensis definitur; sed cum nihil secus diffidit...

Casa Dei tam praesentes, quam futuri ecclesiam beati Martini de Valentinis, cum omnibus; que ad eam pertinent; que utique juris erant monasterii S. Tyberii...

GUIDONIS CARDINALIS ET A. S. L. EPISTOLA AD ADEMARUM ABBATEM S. TYBERII

De ecclesia de Beccano.

Guido diaconus apostolicus sedis legatus & cardinalis, carissimo in Domino fratri Ademaro abbati S. Tyberii salutem...

Casa Dei fud eodem habitu vivere proponeret, fufcepit ad ecclesiam de Beccano non persistencia monachis Casae Dei collata sunt...

(a) Petrus (b) Petrus (c) Guido (d) Carinus (e) Nicodemus (f) Agathensis, G. (g) Nemausensis, Johanne Vivianensis, & G. (d) Uticensis episcopus P. S. Agidi, & Johanne S. Eildi Clara...

ALIA EJUSDEM CARDINALIS EPISTOLA

Epistolam argumenti.

Venerabilibus & prudentibus viris Arnobio Narbonensi archiepiscopo, ecclesiae Romanae legato, & R. Agathensi episcopo...

LATERANENSE II. G. CONCILIIUM.

de memoris Agathensis, Johannis Nemausensis, P. Luticensis, & R. Magalonensis episcoporum consilio rebus inter ecclesiam de Beccano beati Tyberii monasterio adjudicaverit, quod utique domus papa Innocentius, tam per quereimoalem bonae recordationis abbas contra eadem ecclesiam...

temu satisfaciari; hae autem in nullo fuisse lutevati, & praefatus abbas cum fratribus suis valde conquisitari; & nos miramur nimium, ut dolemus. Ut ergo & domini papa mandata, & factum a nobis iudicium imitari vigorem, & robor obtineat...

AD CONCILIIUM LATERANENSE II. GENERALE

Ab Innocentio II. anno 1139. tributum
A D D I T I O.

Ad pleniores concilii hujus hystoriam, in se multa quae a Bivio, & alia, quae a Lasso collectae sunt, juxta etiam haec afferre ex Joanne Iperio seu alio scriptore Clarense monasterii S. Bertini in Belgicop. XLVIII. apud Mari. Anecd. to. III. pag. 538.

per Paschalem papam in hoc eodem causa. Papa igitur Innocentius utrique auditis rationibus, privilegia quoque penes feceratis, cum cardinalium tractans quae petitionis privilegia praevaleat, ipse cum tota curia judicium adis notis informans, hanc libertatem sancti Bertini ecclesiam cum suo abbate perpetuo liberam a Cluniacensium jurisdictione publico iudicio definitive...

Leo vero nosse indoluit huiusmodi causa super hae sententia secum adferens, propterea gaudentes repugnare, quae privilegium hic incipit: Innocentius episcopus servorum Dei, dilecto filio Leoni S. Bertini abbati, dilectis filiis Rogerio regalaris substituentis in personam. Quae ad personam ecclesiarum de. Datum Laterani anno Domini MCCCXXVII. (a) Item altituras, Cluniacensis papa mandat Theoderico comiti Flamburgensi...

SYNODUS FLORENTINA DIOECESANA

A Gualfredo Florentino episcopo

Anno 1139. celebrata.

ANNO
CHRISTE
1139
1140.AN. 1139.
EX USQUE
I. III. P.
91.

IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Gualfredo divina favente clemencia Florentinae ecclesie pascens, charissimis ac dilectissimis in Christo fratribus & filijs plebanis omnibus Florentini episcopatus suis concompensatis, & coram successores, in perpetuum & cum domino mansuissimè privilegium, sincerum & sanctum privilegium, pincque postulatissimè vultu episcopatus, vestrisque successores per hujus chartæ privilegium id quod petitis a nobis in synodo cum toto nostro clericatu revidendis, confirmamus, & stabilius, & ad invariabilitatem in perpetuum maneat iure, & rationabiliter ordinantes episcopali auctoritate precipimus, secundum quod a domino nostro archidiacono, & octo Plebanis, ac nostris vicedominis inventum & constitutum, & confirmatum est; videlicet, ut nec nostri successores vos amplius aggravare valeant, vel in aliquo plus a vobis exigant, præter quom quod ab antiquis per unumquemque constitutum est. Non enim volumus, sicut nec iustum est, ad consequentiam vel ad exemplum tibi id quod pro rato accidit, & id quod eius dispensatione inevitabili necessitate consistente aliquando, & ad momentum temporis solummodo factum est, maxime cum... nōres contenti utentium, comprobati legis vigorem, & consuetudinis, utique longevi firmissima habeatur auctoritas. Secundum itaque quod nostris auctoribus, juris strenui & præclarè ad memoriam et antiqua consuetudine reducunt, ita vobis jam supra nominatis ple-

banis, vestrisque successoribus confirmamus, & stabilius ordinamus, & sub anathematis vinculo confringimus, & coarctamus tam nos ipsos, & aliquando frangere aut ferimus, quam omnes nostros successores, si violabiliter non custodierint, & non observaverint, nec eis fas, vel licentia in aliquo tempore hoc non observari. Cum abbi, certibus effecta debet profectus in statu suorum sacerdotum in qualibet ecclesia... infringere, &c. addeat.

Ego Gualfredo, Dei gratia, Florentinum episcopatus tibi pleb. In S. Stephano in campo Pauli, tunc successores ibi privilegium confirmo, salvo omni usque, cum ecclesia S. Joannis tempore beate memorie R. episcopi habuit, & circa viginti... tertio anno.

Ego Joannes sacerdos, & canonicus interfectus, & subcriptus.

Ego Ujaccio sacerdos, & canonicus interfectus, & subcriptus.

Ego Gualfredo canonicus interfectus & subcriptus.

Ego Ugo iudex, qui dicitur Ehabella interfectus & subcriptus.

Ego Vox vicedominus interfectus & subcriptus.

Ego Rogerius iudex interfectus & idem subcriptus.

Ego Julius canonicus & diaconus interfectus & subcriptus.

Ego Raynaldus iudex interfectus & subcriptus.

Ego Petrus vicedominus interfectus, & subcriptus.

Datum Florentia per manus Petri Nardi Florentini ecclesie archidiaconi XVII. Kal. Julii anno millesimo centesimo trigesimo nono, Indictione II.

ANNO
CHRISTE
1140.

AD CONCILIUM SENONENSE

Anno 1140. celebratum

A D D I T I O.

Agitur vir doctissimus in critica Baroni ad annum 1140. 6. 7. adnotavit, in hoc Senonensi concilio, *Agitur iussu ex quo peribam adfusa sibi affirmavit duces Amnaccensi canonici, de restituendo Toronensi nobis episcopatu. Integram usque, ut ait ad hunc concilium iussu, hinc tandem Agitur ex Hieronymo adnotavit in variatione restaurations abbatis S. Martini Toronensis Decr. Spic. 10. II. pag. 95. ad inf. fol. Martini nomine Henricus pasci, tempore febris secunda XI. Kal. maji vestris hora, jam incumbente nocte, cum solus forte per novam fabricam ecclesie fandi Martini sine aliquo timore transiret, & ecce subito voces quasdam velut cum impetu terribili adveniens magne multitudinis audivit: tunc etiam flammam super se venientem vidit; ita ut particulam tunicae suae ad carnis sub eo de brachio iuxta pugnam combussit: statimque petterius in terram cecidit; & continuo quasi in certam caecum vidit quampires ad se venientes, istique colloquentes, quos jam defunctos esse crebiter, quoque viventes cognoverat. Postea ei visum est, quod esset in campo rotarum, & villorum foribus totiusque duces amenitate repleto; in quo consistens, & per nimiam levitate priore terroris horrore effugato, exhiberetur, & velut totas recessus & renovatus, vidit quatuor abbas vestibus indutos cum candelabris, ac thuribalis ad se venientes: hos faucebant res honorabiles vestis episcopales indumentis decorati, baculos pontificales in manibus tenentes, vitas aureas etiam in capibus portantes, in quibus quasque nomen scriptum contineretur: nam in ejus mitra, qui medius incebat, scriptum erat: S. Amatoris episcopus; in ejus qui ad dexteram gradabat, S. Eligii episcopus; in ejus qui ad sinistram habebat, S. Abbatris episcopus: post cum vero sequebatur dominus Gerardus presbyter, vitæ religiosus veste sacerdotali indutus, qui fidelis procurator elemosinarum sanctæ Mariæ existerat. Restat itaque Eucherius juris propinquus, qualem blandingium mansuolum suum (sæpe cum proicit; deinde liberum vitæ vite, quem in manu sua gestabat, et ostendit, & coram se legere præcepit;*

perlequamque ad eos recipiens in frua fuo restitit. Ad locum in quo prius iterat rediit. Postea beatus Eligius juveni appropinquans librum vestris sine quo ab obtulit, & juvenis cum tibi factis notis esse fecit legere notat. Sanctus quoque Acharius et in dextera sua scriptum ostendit: In nomine Domini Jesu per nos vestros restituatur episcopus. Et post hæc, ut nos audire, quo venerant, discederent. His ergo viis adolefcentem deo cessat ad se ipsam reverens de terra surrexit, & ad patris sui domum rediens tota nocte lectulo insomni decubavit; mane facta aqua benedicta de aspergi rogavit, sicque recreatus particulam vitæ in cubiculo, & carnem sub ea liquifaciam ostendit, & his que videbat somnalia retrahit. Sequenti feria VI. accerto secreto Guillermo canonico decano, qui postea abbas in ordine Clarevalensi claruit: peccata sua confessus est, acceptaque ab eo absolutione, & poenitentia injuncta, proxima Dominica corpus Domini suscepit, quo percepit; mirum dicta: vitam S. Eucherii, quem ante sex dies in extera legerat, memorie revocatum cunctis audientibus, ac si orationem, Dominicum, cuius legere cepit: obfusculari, tibi novitate percussu convenimus, & multa ad invicem super tam mirabili visione conferre, & conicere cepimus. Licet enim quidam adolefcentem distandi esse videndi petium discurrant, hanc vitam potius componere, nos tamen sentiens quis non igitur, ceteri etiam suscipi distamini nunquam cum allicium fatis; quantum, etiam tam composuimus, nullo modo tamen cum sine libro tam curam memoriam cum & corde tenet coram legere valisset. Consilio itaque cum religiosus viris habito, debeat, scriptum erat: S. Amatoris episcopus; in ejus qui ad dexteram gradabat, S. Eligii episcopus; in ejus qui ad sinistram habebat, S. Abbatris episcopus: post cum vero sequebatur dominus Gerardus presbyter, vitæ religiosus veste sacerdotali indutus, qui fidelis procurator elemosinarum sanctæ Mariæ existerat. Restat itaque Eucherius juris propinquus, qualem blandingium mansuolum suum (sæpe cum proicit; deinde liberum vitæ vite, quem in manu sua gestabat, et ostendit, & coram se legere præcepit;

CONCILIUM TREVIRENSE

Ab Malberto Trevirensi archiepiscopo circa annum 1140. habitum.

AN. 1140.

ADHERO Trevirensis archiepiscopus si il suo a Conrado tunc rege dei Imperatore restitui abbatibus S. Maximini Trevirensis obtinuerat. Quod, cum eo tempore abbas vacaret mansuetum, electus est monachus quidam Leddinus, hunc vero cum resperet archiepiscopus, monachi a pontifice admittendum & consecrandum curavit. Ita plane & propostio Confessionem ecclesie in visio archiepiscopo admittit & confirmatus fuit. Cum quo (proximo jam electo) Romanus magnus expulsi pergeret, ait Glofhorius de gollis archiepiscopus Trevirensis in Corpor. Hist. Longæ: to. II. p. 2000.

Eccles.
Corp. Hist.
I. II. p.
2000.

litteræ apostolicæ restituerunt dominum archiepiscopo sine voluntati valde contrarias, quæ cum domino archiepiscopo in synodo revidentis ostendit, ipse ex animi commotione ipse in terram lapsus, vultu apud dominum parum innotentem accusatus, ad ipse esse conditus et diem præscriptum, & cum ad diem non venisset, episcopatus esse officio suspensus. Hæc omnia mala venientes simul super illam, & de omni rebus liberrati tunc Dominus, Romanus enim veniens efficit, quod abbas Sancti Maximini obedientiam ei promissit, & juramentum fidelitatem ei fecit, & electionem Confessionem restituit.

AD

REGIENSIS SYNODUS

In causa patris inter Regiosens civis & capitano componenda
Anno 1141. a Gualterio Ravenennensi archiepiscopo habita.

IN nomine sancte & individue Trinitatis.
Sicut ad passus curam pertinet supra-
regem illi committimus impigre vigilare, et
vigilanti studio ministrare; dum pro pace in-
ter Regios civis, & capitano componenda
dominus Gualterius factus Ravennensis
Regii esset, & in canonica sancte Marie Re-
giosensis ecclesie, sicut, immo proprius me-
tropolitano resideret, aliquid sibi domo
Alberio episcopo Ravennensi, & Jo-
hannae quoque Ravennatis ecclesie archiepis-
chytero cardinali & presbytero Fantulino
cardinale, siquae Andrea presbytero cano-
fubdiacono cardinali, & Banulo
Regis ecclesie canonice & capellani, plu-
ribus quoque de archiepiscopis eiusdem e-
piscopatus coram eo sententias: consensu
venerabilis archiepiscopi, ipse caritatis di-
vinitus accensit, ut erat ipse ad deceni e-
loquio eruditus, ac mira facundia repletus,
presens fratris habubria excellitis vite mo-
nita misabiliter predicare, & diversarum
scripturarum varia secula ad morum conformi-
tatem, & vite honestatem, fraternae quo-
que dilectionis unitatem ac bonae conversationis
ordines convenientiam predicando mis-
cuerit spiritus sancti rore perfusus, dulci-
ter propinare. Tunc Achilles, equidem ec-
clesie archidiaconus, & Banulo
de beneficio archidiaconatum coram eodem
archiepischo advenit canonice cepit con-
tendere. Contra quem Ogerius archiepiscopus
eum clam majores ecclesie archiepiscopus
& domus Gratiani archiepiscopi fratris
ecclesie sancti Prosperei de beneficiis cano-
nicarum prabendarum, quos Bernardus quondam
archidiaconus, & Sichelmus S. Poteri, Propolitus,
& postea archidiaconus pro beneficio archidia-
conatus, sed prebendarum modo deturbarent,
& de aliis inter se terminandis ceperunt pro-
clamare. Quorum advenit se iam allega-
tionibus quam tractationibus sine inde
diligenter auditis, prefatus archiepiscopus,
tam divinitus, quam humanis legibus infusa-
tus, hujusmodi sententiam promulgavit.
Videlicet archidiaconus non pro beneficiis aliis re-
bus, unde inter tam & canonice & fratres
sancti Prosperei controversabatur, tacitum
esse debere, & eisdem fratribus quiete sine
molesta possidere. De his vero, que in pri-
vilegiis venerabilium episcoporum bene me-
morie Adelberri & Sigefredi ad beneficium
archidiaconatus declarantur pertinere conten-
tum esse. Et tamen tenore, quod si quando
predictus archidiaconus aliquid earum rerum
que a predictis archidiaconibus aliquo titulo
possidere fuerit probationibus & argumen-
tis tam instrumentorum quam etiam testium,
quibus sibi sit adhibenda probatio porciat
ad archidiaconatum pertinere. Fratres tam
canonice, quam S. Prosperei nullam sibi exi-

de inquietudinem faciant, calumniosis inten-
tionibus ab utraque parte remotis. Precepit
etiam, veritas in sumo sagaciter canonice las-
tibus per manus archiepiscopi & archidia-
coni debere difponi. Terram quoque man-
fessioniarum, quam eidem archidiacono a man-
fessioniarum emat, ecclesie sancte Marie de-
bere reddere, & secundum tenorem Regii
per manus archiepiscopi & archidia-
coni debere difponi, eo tamen tenore, quod
si posset probari, eisdem terras venditorum
forte, nec ad manfessioniarum pertinere, archi-
diaconus eas debere habere, alioquin quam
venditoribus agere de evitione. Bona vero
ecclesie; que nomine predicti eidem archidia-
conus dederat, revocari, & ut omnino,
sua dederat auferret precepit. Precium
vero plane, anuli, & amalarum, quas
archidiaconus vendiderat, ecclesie reddi de-
bet. Quod si quod quicquam sicut fecerunt
eius confessionem sine libere, & quatuordecim
solidi, pro quorum restitutione quasdam
fusa possessiones in pignore, donec debitum
solueret, dedit episcopo Capellanum petre-
ra sancti Jacobi ab archidiacono fundatum,
quam sibi proprie vendicabat, que, ut le-
ges divine, & humane censent, in bonis nul-
lus esse, quod est divini iuris, ad episcopi
solius & canonicorum pro velle episcopi di-
positionem proprie iudicavit pertinere. Precepit
etiam ut eidem archidiaconus pro suo
speciali servitio preter communes servitios
de equis, nullam fervorem vel equum in
canonica de comuni ad vum singulare
servitium retineret; quod si vellet habere de
iure propriis expensis regeret. Prebium vero
fabricie in celebratione episcopi dimisit, ut
pro beneficio suo foret, ut quoniam eidem
archidiacono cum concedere, vel non concede-
re vellet. Hanc vero notitiam prefatus archi-
episcopus ad futurum memoriam hujusmodi
precepit, & prefato Andrea presbytero suo
Cancellario scribendam mandavit & proprio
sigillo firmari precepit.

Ata Regi per manus Andrea presbyteri
& cancellarii, anno Dominicæ Incarnatio-
nis Millesimo centesimo quadragesimo primo
die XXI. mensis aprilis. Indictione IV. ten-
toribus domini Innocentii papa II. & Com-
muni regis anno III. post octavas domini Gual-
terri vigesimo tertio.
Ego Gualterius archiepiscopus hanc notitiam
consensum, quia manu propria non potui
scribere, sibi esse precepti.
Ego Johannes archiepiscopus sancte Raven-
natis ecclesie subscrpsi.
Ego Henricus Gumiacensis episcopus manu
mea subscrpsi.
Ego Fantulinus presbyter cardinalis sancte
Ravennatis ecclesie subscrpsi.
Banulus subdiaconus cardinalis subscrpsi.
Ego Divio Saxanus episcopus manus mea
subscrpsi.
Ego Benno Cefenas episcopus manus mea
subscrpsi

VIENNENSE, & GAUFRIDI CONCILII
VIENNENSE CONCILIIUM
pro eligendo Valentiniensi episcopo in locum alterius depositi
Anno 1141. celebratum.

An. 1141.
Ex Mart.
Anno 4.
111. p.
1049 in
vitalibus
Valentini.

IN Valentiniensi Galliarum Valentia Inopi-
nata emerit tribunaliter. Placuit enim fe-
veritati apostolice Eufachium illius sedis an-
tistitem degradari, Eufachium piosus libe-
ram, quantum in se erat, potestatem clerico
delegat ac populo. Erat autem vir ille no-
bitatiat propria clarus, militum millibus,
quibus vel emens cineretur, vel large sua de-
beret, admodum gratus; qui si paulo antea
intemperantia sua modum potere possidet,
& perniciosis affectibus adeo non
auferat, nulli vel manus eius probrato
secundum. Hic pravus (suscipiens) frater, im-
bis ac terribis elector in differt, lummi
decreta pontificis, culjam tunc inobediens
esse corperat, potestatis cessare contendit;
& anno septem Valentiniensi ecclesie, do-
minus papa jubente Innocentio, divino ca-
ruit officio. At ubi Deo Iste piebent suam
vultuare complacuit apud Viennam metropoli-
tanum Stephanus archiepiscopus iussurgen-
tibus, Valentini urbis opprobrium, & ec-
clesie defolationem ad mentem eius revocan-

do, ut pontifex et canonice elligatur Valen-
tino clerico pertractat & precepit. Tunc pa-
pae, communi consilio, Johannes Boneval-
lis abbas episcopus, vellet noni episcopatum far-
cinum lubre compellitur. Tantis quoque fa-
ma de eo increbuit, ut sub eius postora-
ta Valentine ecclesie libertas recuperari non
ambigeretur. Adhuc tamen, ut diximus, vit
ille Eufachius ubi cum principis & coloni-
nis, parentum se familiarium ope tanquam
dominus prefacebat. Qui cum nollet popu-
lum nisi in manus fori dimittere, infansius di-
versarum regionum congregat exercitus, &
sub nomine postestitiois tyrannus illi,
qui quasi in secum & scia domum Dei de-
jecerat, depelli precipitur. Summo iure
mane secunde ferre paschali in tempore, anno
ab Incarnatione Domini MCXLI. Eufachius
in manu potentis & brachio excoelo fu-
gatur ab urbe, & post relictum cum ingenti
plausu clerici ac populi Johannes pontifi-
cali solennitate in cathedra.

CONCILIA A GAUFRIDO

Carnotensi episcopo

In causa Dolensi celebrata ante annum 1141. celebrata.

Anno 1141.

Gaufridus Carnotensis episcopus dilectus
Avinionam legatus, controversam in
Dolensi, & Toronenfem legem de iure
metropolitano in ecclesia Britannia minoris
desuperant lege distulit, nec dubita quoniam
in concilio. Atque tamen concilium illarum
non intercederet, locorum non sunt habita
nomina indicari consue in concilio Innocentio
II. papa episcopo ad archiepiscopum Toronen-
sem, quoniam profero se illi in concilio Dolensi
episcopatus vulgatis a Martene Annotat. ad
III. pag. 885.

Venerabilis frater noster Dolensis archi-
episcopus nostram presentiam veniens, con-
quellus est nobis in controversa subjectionis,
quam ab eo exigit, se multoties gravatum
esse. In pluribus namque locis, Salimico videlicet,
Veneto, Commanis, Parisius, Tur-

& Parisiis ad desolationem hujus controversie
in venerabilis fratris noster G. Carnotensis
episcopi A. S. L. presentia se paratum.
Alitit alicui, & etiam multas ob hoc ex-
cessus sustulit, & inconvencient, etiam quom-
dum assensu episcopatus, quem se detinere ad-
dit, sine ratione, & iudicio spoliatus fuit. Ne
ignitur Toronenfem ecclesie & Dolensis huius-
modi attradationibus amplius fatigaretur,
per presentiam sibi scripta mandamus atque
precipimus, quod beati Lucae festivitate se-
quentis anni nostro te conspectu repraesentet,
ecclesie sue iustitiam speret hanc obtere-
dere, & de Alesterii episcopatus responde-
re, ut tunc utriusque partis iudicium
gratius, eadem controversiam didante ju-
sticia terminare possimus.

CELESTINUS II.

Sedit ab anno 1143. usque ad annum 1144.

AD EPISTOLAS CELESTINI II.

A P P E N D I X.

AD GERHOU M REPOSITUM REICHERSPERGENSEM

Solatur illum, quod multa iustitias ad adversarios, & ut ad se venias, iustitias.

Ex Gerheli Comment. in p[ri]m. XXIV. p. 492.

Celestinus episcopus servus servorum Dei dilecto filio Gerbo Reicherpergeni preposito salatem & apostolicam benedictionem.

Super tribulationibus & angustis, quas per veritatis & iustitiae assertionem dilecti filii nostri G. diacani cardinalis articulatione te comparatur, & in quibus feculam Deum postulas, orem tibi, & conitium libenter impendimus. In quibus tanto maiorem patientiam te oportet habere, quanto certius eam tuam indolentiam eidem perficere, quoniam pro defensione iustitiae sustineris. Scis enim, nec novum esse nec innotium, quod iuxta apostolum, qui volunt pie vivere in Christo, perfectionem patiuntur ab impiis & dissulari, beatitudinem aeternam illis expugnatis, Beati, (inquit,) qui perfectionem patienter propter iustitiam. Nos tamen pro debito officii nostri a multis tibi obviare & censuras ecclesiasticas quo cohibere volumus. Ue per presentia tibi scripta mandamus, quatenus proxima Dominica, qua legitur, ego sum pastor bonus, notitia compendit, ut si presentes, ut per te ipsum causa plenius cognita, quieti, & tranquillitati tue propitius, & sicut dilecto filio oportuit tibi subvenire valeamus.

MOGUNTINUM CONCILIUM

In causa litis inter fratres monasterii SS. Petri, & Pauli Erfurtenfes & Diöcesanogengen.

Anno 1143, ab Henrico Moguntino celebratum.

An. 1143.

Concilii huius acta nulla superant, praeter tabulam compositionis inter monasterium Erfurtense & Diöcesanogengen (Diösbürg) in diocesi Moguntina. Tabula haec vulgatae Georgius Christianus Johannis in Spiritibus tabularum & litterarum notis, pag. 119. et quo hinc habere solet.

Ex Georg. Christ. Jo. Tabul. p. 119.

In nomine sanctae & individuae Trinitatis. Henricus Dei gratia Moguntinensis ecclesiae archiepiscopus, notam fieri volumus curitis Christi fidelibus presbiteris, fratribus, & quocumque modo sancti Spiritus inspiratione & nostro aliorumque venerabilium, & religiosiorum viorum, consilio determinata sit diuturna auctoritate firratum inter fratres monasterii Petri & Pauli in Erfurth, & fratrum de sancto Disiboto super iniusta praedicti ablatio. Bilcoferode. Multis antea plures sy-

AD ALVIVM ATREBATEMSEM EPISCOPIUM.

Causam matrimonii eiusdem ad se advocat.

Celestinus episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Alvisio Atrebatensem episcopo salatem & apostolicam benedictionem. Litera tua fraternitatem transmissa reuocetis, & quod de conjugatione inter carissimum filium Stephani illius Blesensis diocesis filium & filium nobilis viri Theodocii Flandrensis comitis in eis continetur diligenter expendimus. Verum quoniam episcopus Galiae in iustitia de observatione mandatorum sedis apostolicae tepidus invenimus, & idem filius noster..... comes in causa matrimonii R. de Perona omnino inopinatam & contra iustitiam ab ipso tractat eum, causam ipsam iudicio sedis apostolicae duximus referendam. Si vero tu ipse, vel quilibet alius in causa canonice procedere voluerit, proxima Dominica, qua canitur: ego sum dominus, & vos congregati potest referatis, ut in utraque parte presentia causam ipsam disingent inquirere, & quod canonica aequitas detulerit exhibere statuere valeamus. Datum Laterani XVIII. idis novembrii.

1143.

1143.

1143.

ANNO 1143.

laudant, in id conflicti totus conventus unanimiter concordavit, ut equid precibus ad Bisceferos possideres in illa nostra auctoritate cogente sine pretii quantitate, & equitate iudicent, remittent, profoliorum fratris cenobiorum inter se caritative perpetuo dividerent: si aliqui pro redemptione dandum esset, equaliter darent, redemptumque equaliter possiderent; si una congregatio aliquid ex hoc pretio reciperet, redemptum totidem cum alia partietur.

Ergo notum sit unicuique, non eisdem praedicti partem, cariam videlicet a Giselberto, quondam vicodomo, recepisse, & eam praedictis abbatibus equaliter divisisse.

Item notum esse volumus, quod cella S. Martini juxta Falcanaha & praedia ad illam pertinentia, non sunt cum hoc pretio dividenda, quoniam dominus Rurhardus archiepiscopus, cujus nos vicem gerimus, ante plures annos cum praedium in Bilcoferode ad Epiphertum delegaret, iudicium fructuum, & in quibus videlicet Diedone, qui tibi specialiter manumone elegerat, eandem cellam cum praedis ad illam pertinentibus SS. apostolorum principibus delegavit.

Et ut haec notitia, quae a nobis determinata sunt, & in hac carta prenotata, rata & inconculsa permaneat, auctoritate, & sigilli nostri impressione corroboravimus, ut nulli post hoc liceat horum aliquid perturbare vel irritum facere.

Harum autem rerum testes sunt. Rurhardus Argentiniensis episcopus. Antelmus Hasselbergensis episcopus. Hartmannus majoris ecclesiae decanus & S. Stephani praepositus. Henricus majoris ecclesiae cultus, & Epiphertus monasterii praepositus. Gerlacus S. Vithonis praepositus. Arnoldus praepositus & camerarius.

CONCILIUM VINTONIENSE

In controversia inter archiepiscopum Cantuariensem & monachos Cantuarie

Anno 1143. constitum.

Ex Will. Cant. Brit. I. l. p. 411. Chron. VI. Ther. in a. 1143.

Anno Dominicae Incarnationis MCLXIII. D. consilio adunato apud Vintoniam, praesidente Henrico, eisdem civitatis episcopo, & apostolice sedis vice legato, compellente archiepiscopo Cant. Theobaldo, qui fratribus & coepiscopis Roberto Longo, Jocelino Salestrie, Alexandro Lincolnis, Seyfredo Cycellie, Roberto Herefordie, Radulpho Bathoniensi, Rogero Gese, Willhelmo Dunelmis, Aescino Rofecellis, Simonc Wigornis, Adalfo Kartholice, Uretho Gloungarnis una cum abbatibus, & ceteris pluribus religiosis, controversia magna de parvominis l. l. VII. d. inter Theobaldum archiepiscopum, & monachos episcopi, & Hugonem abbatem S. Augustini episcopi, monachosque jam dudum in sua habita: quatenus in consilio summi pontificis, Innocentii II. super agitata, tandem eodem papa jubente mihi Henrico, Vintoniensi episcopo in hac parva vice, Was agenti, & Roberto Herefordensi epi-

Goreboldus Frislarisens praepositus. Magister Wilhelmus Gortbertus major praepositus. Adelhardus S. Severi praepositus.

Capellani.

Gortfridus. Conradus. Giselbertus.

Abbat.

Wernerus de S. Albano. Solmarus Hirsingensis. Cuno S. Disiboti. Henricus S. Jacobi.

Regulares Praepositi.

Erenfridus de Wincle. Antonius de Eleclat. Guntaerus de Lupoldesberg.

Comites.

Emicho de Linange. Conradus de Chireberch. Dauno de Grentona. Wigger & frater eius Gotefridus de Hauße. Retherus de Werde. Dudo de Rutenberg, urbis praefectus.

Ministeriales.

Embricho Ringravius. Dudo & Margot frater ejus. Rurhardus vicodominus. Conradus de Geimare.

Acta sunt autem hoc anno dominicae incarnationis MCLXIII. indictione VI. rogante regi: Conrado hujus nominis tertio.

scopo, ipso archiepiscopo cum suis, & abbatibus cum suis eandem iustitiam singulis literis deferentibus, quia de illa causa plenius notitia in Anglia haberi poterat, commissa est terminanda. Contingit igitur tempore, utraque parte ad praefigatum concilium evocata, cum didicissent in privilegio Romanorum pontificum monasterium S. Augustini, ut per propositum sedis apostolicae nunciatum, nullusque alterius ditioni subditum, abbatem & monachos praedicti loci, neque subjectionem, neque consuetudinem, neque reditum, aut quicquam, in magna, sine in minimo, archiepiscopo, & ecclesiae sanctae Trinitatis solvere debere, licet supra dictis l. l. VII. d. de jam dudum factis S. Augustini episcopi monachisque jam dudum in sua habita: quatenus in consilio summi pontificis, Innocentii II. super agitata, tandem eodem papa jubente mihi Henrico, Vintoniensi episcopo in hac parva vice, Was agenti, & Roberto Herefordensi epi-

ANNO 1143.

Capellani.

Gortfridus. Conradus. Giselbertus.

Abbat.

Wernerus de S. Albano. Solmarus Hirsingensis. Cuno S. Disiboti. Henricus S. Jacobi.

Regulares Praepositi.

Erenfridus de Wincle. Antonius de Eleclat. Guntaerus de Lupoldesberg.

Comites.

Emicho de Linange. Conradus de Chireberch. Dauno de Grentona. Wigger & frater eius Gotefridus de Hauße. Retherus de Werde. Dudo de Rutenberg, urbis praefectus.

Ministeriales.

Embricho Ringravius. Dudo & Margot frater ejus. Rurhardus vicodominus. Conradus de Geimare.

Acta sunt autem hoc anno dominicae incarnationis MCLXIII. indictione VI. rogante regi: Conrado hujus nominis tertio.

scopo, ipso archiepiscopo cum suis, & abbatibus cum suis eandem iustitiam singulis literis deferentibus, quia de illa causa plenius notitia in Anglia haberi poterat, commissa est terminanda. Contingit igitur tempore, utraque parte ad praefigatum concilium evocata, cum didicissent in privilegio Romanorum pontificum monasterium S. Augustini, ut per propositum sedis apostolicae nunciatum, nullusque alterius ditioni subditum, abbatem & monachos praedicti loci, neque subjectionem, neque consuetudinem, neque reditum, aut quicquam, in magna, sine in minimo, archiepiscopo, & ecclesiae sanctae Trinitatis solvere debere, licet supra dictis l. l. VII. d. de jam dudum factis S. Augustini episcopi monachisque jam dudum in sua habita: quatenus in consilio summi pontificis, Innocentii II. super agitata, tandem eodem papa jubente mihi Henrico, Vintoniensi episcopo in hac parva vice, Was agenti, & Roberto Herefordensi epi-

honestam causam, de qua eisdem denariis habuisset, vel exigere possuisset, conperisset; causamque diximus tam avari- causam, tam gravem utriusque ecclesie la- borum amabili modificatione scdare, & matri ecclesie nostre Cantuar. cui nos ipsi ecclesie beati Augustini videmus gra- vaminis relevare. Confutamus utique, & quodammodo coegimus abbatem & mona- chos ut darent archiepiscopo & ecclesie

LUCIUS II.

Scilicet ab anno 1144. ad annum 1145.

A DE EPISTOLAS LUCII II.

A P P E N D I X .

AD MONACHOS S. PANCRATII.

Invitas declarat abbas per quas filii patris sui successores sunt in ecclesia.

Ex Brevi- habet Wil- liam Conc. Brit. I. p. 445.

Lucus episcopus, servus servorum Dei, dilectis & monachis sancti Pancratii fili- um, & apostolicam benedictionem. Cum simus ad regionem universalem eccle- siam Domino disponente, vocati, licet ad solvendo debemus, & ad obsequia, nutri- untur honorandis, sic ea renouare evellere, que canonicis obviant institutis, & matre- riam dissolutionis videntur afferre. Nunc respondet vobis, sub predecessorum vestrorum negli- gentia, consuetudinem introducam, quod filii eorum, qui vestras eccl. tenuerunt, ut firmationem de obsequiis ecclesie, consecru- tis, sub representationi collatione volunt ipsi ecclesie iure successione habere, & talium confirmationum obtentu aliqua pensione ca- rentia, patres filios filii contere successore- rum. Cum igitur ex hoc & canonice disci- plina vobis infringitur, & temporalia vo- stris vel confirmationibus, & predictis canoni- corum priorum, vel etiam ab apostolica se- de veritate tacta impetratas, irritas esse co- scimus, presentium vobis auctoritate, hanc- tum concedentes, ut ad omnia vestra non- obstantibus concessionebus, ad confirmatione- bus illis, licet vobis idoneas personas ege- re, & ecclias episcopo presentiare, ut anti- quas autem de temporalibus debent respon- dere. Nulli ergo omnino hominum liceat hac paginam nostre concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem om- nipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Dat. Veller. K. L.

EJUDEM AD SALZBURGENSEM ARCHIEP. ET AD GURGENSEM EPISC.

Lucus Episcopus, servus servorum Dei, Venerabilibus Fratribus Chanois Salz- burgensi Archiepiscopo, Romano Gurgen- si Episcopo Saluton & Apostolicam benedictio- nem.

Veritatem ad Apostolicam sedem dilectum filium nostrum Gerthum Rubeisgergensem in- proprium paterna benignitate suscepimus. Xfii. & pro religione & honestate iura personam eius honoramus cum gratia sedis apostolicæ ad propria remissimus. Ipsum itaque velite fraternitati nostræ commendare nec pro presen- tia scripta rogamus, quatenus, licet reveren- tia obtentu solus religionis & honestatis sc- ellis, pro beati Petri, & sancti habentium ipsius de cetero honoratis, & diligatis, et in necessitatibus ius opem sibi, & consilium tribuatis.

IDEM CUM ADHUC ESSET PRESBYTER CARDINALIS.

De abusivis, & abominabilibus, que hic hoc tempore in ecclesia Dei sunt, multa, reverendissime, in charta nostrâ, & pia nota posuimus: quia peccatis nostris vigentibus multo plus sunt in hoc periculo tempore, quam in diebus partum nostro- rum. Que tanto liberius, & crebrius sunt recito credamus, & eorum per dno hanc opponendo tibi in prælio in die Domini. Unde credimus Antichristum vel jam venisse, vel in proximo venturum esse, cujus faciem, sicut in Job legitur, præcedit egredietur, & sequetur siquidem virtutum, & vitiosorum vi- minium, ut eo liberius volentiam suam faciat, quo fere nullus est, qui ei contradic- tum hoc autem, bone frater, religio sit a- gendum sit, non ignorat tua religiositas a- cantuabulis scribis litteris tradita. Ego autem, hoc mihi viduo faciendum, & utinam faciam; & hoc tibi consilio tanquam charis- simo fratri, ut abominaciones, que sunt, Do- mini addito vitium, & super his, qui faci- unt, doleamus; quatenus vir ille verbibus per frontem nostram figet, & non occida- mus.

Ex Brevi- habet Wil- liam Conc. Brit. I. p. 445.

Veritatem ad Apostolicam sedem dilectum filium nostrum Gerthum Rubeisgergensem in- proprium paterna benignitate suscepimus. Xfii. & pro religione & honestate iura personam eius honoramus cum gratia sedis apostolicæ ad propria remissimus. Ipsum itaque velite fraternitati nostræ commendare nec pro presen- tia scripta rogamus, quatenus, licet reveren- tia obtentu solus religionis & honestatis sc- ellis, pro beati Petri, & sancti habentium ipsius de cetero honoratis, & diligatis, et in necessitatibus ius opem sibi, & consilium tribuatis.

ANNO CHRIS- TI 1144

AD ATREBATEMSEM, ET MORINEN- SEM EPISCOPOS

Ut damnata illa VVithero de VVerdone dum Hierosolymam profecti tunc, reparari curet.

B. p. 419.

Lucus episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Alvirio Atrebatensi, & Miloni Morinensi episcopis, salutem & apostolicam benedictionem. Nobilis vir Walterus de Verdone per nos ab Hierosolymis rediens quæsiit est quod parochianis vestris, postquam Hierosolymam iter incepit, terram suam deridatam, & plurima damna sibi intulerunt. Ideo- que, quoniam possessiones & bona eorum ab irreverentibus in statu Hierosolymam profectum sub sanctis Dei ecclesie protectione consti- tant, per apostolica vobis scripta mandamus, quatenus eisdem parochianis vobis, de quibus vobis conquisita fuerat, Audiolus monachis, ut damna postmodum sibi illata cum integritate restituant; quod si contemp- torum extiterit, canonica nos censura coar- ceatis. Datum Ceperani XV. Kal. Julii.

AD ATREBATEMSEM, ET CAMERA- GENSEM EPISCOPOS.

Ut casum matrimonialium cognoscant, & in- casum ea de causa excommunicatione relaxent.

Lucus episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus Alvirio Atrebatensi, & Nicolao Cameracensi episcopis, salu- tem & apostolicam benedictionem.

ROMANUM CONCILIUM

In quo Dalmati ecclesia Thuronensi subiecta declaratur.

A Lucio II. anno 1144. celebratum.

An. 1144.

Agitata diu magna animi contestatione quaesito de iure metropolitani in ecclia minoris Britannie, post variis Pontificum Romanorum definitis, nunquam tamen perceptiva sententia, ad Lucii II. pontificalis tandem auctoritate est. Igitur iudicis convocatis plurimum, quo scilicet pontifici- bus, episcopis, presbyteris, & clericis, quom definitio operaretur, presens in Thuronensi ecclesia fere decemque minoris Britannie ecclesie pronuntia. Iudicium hoc, quatenus nullis concilio appellatum legi- timum concilio tenore respondens dicit, quod in consensu ipsorum, & ab omnibus, & clericorum iterum sit, & res ipsa consilio vere tale populo ostendat. Nec forte ipsorum patris concilio tenore præter hanc controversia iudicio desunt; ut enim facit exprimitur verba illa epistole Lucii inferiori rescribenda ad Guisfridum comitem Britannie: Habitum nostrum concilio, quod fere postquam est pro concilio. Ceterum concilio, in Lucio ex Martine in Act. II. pag. 887. hic exhibito, additis duabus eius litteris, quibus de iudicio hoc suo episcopo Britannie min- Conclit. Sogel. Tom. II.

Nobis vir Ebrardus de Britolio per nos ab Hierosolymis rediens significavit, quod quando iam sum confanguineum, filiam videlicet Thomæ de Marca, contra prohibitionem episcopi, & ecclesie Belvacensis hic copulare postulationem, filii legitime ipse ab eodem episcopo de excommunicationis vinculo innodatus, & terra sua divinis officis interdicta. Tandem vero & illam dimisit, & aliam, sicut assensit, filii legitime matrimonio coniugavit. Ad cuncti vero abstinentiam in prædecessoris nostri felicis memorie, & nostra etiam presentia, cum Hierosolymam tenderet, & nos propterea paratos fuisse, quod idem prædecessor noster interdictis partibus absentem recipere noluit, sed causam ipsam velite discrepationis cognoscendam & terminandam commisit. Cuius nos vestigis inherentes per apostolica scripta mandamus, quatenus infra quadraginta dies postquam presentia scripta percipieris, tam ipsum quam eandem intellectum, videlicet filiam, Ioume, ante vestram presentiam evocetis, & causam ipsam hinc inde studiosius inquiras. Si vero confanguinitas inter ipsos per idoneos testes probata fuerit, & ipsum contra prohibitionem episcopi, & ecclesie Belvacensis eam duxerit, & propter hoc terram suam interdictam & excommunicatam fuisse contiteri, ipsum ab eisdem mulieris querimoniis omnino abluatis, & matrimonium, & quod cum altera contraxit, propter hoc de cetero nullatenus impediat. Verum si quis ea vobis necessitate quodam emergente inter se non potest, alter, adfictis iuris discretis & sapientibus viris, nihilominus aures audiat & iupradidum diligenter. Datum XVI. Kal. Julii.

& Britannie comitem facti certiores. Evidet vero hæc omnia collecta actum in causa Dalmati episcopus apud eundem Martine. Ibid. Lucius episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Hugoni Thuronensi archiepiscopo, cuiusque successores canonicè habitudines in perpetuum. Que iudici veritate dicta sunt, non literarum debent memorie commendari, nec privatum hominum valeant in posterum refugatione turbari. Prædecessor siquidem noster felicis memorie papa Innocentius controversiam, que de pralatione Thuronensi ecclesie & subiectione Dolensis inter eorum pallores jam- du agitata est, venerabili fratri nostro Gaufrido Carnotensi episcopo, tunc apostolicæ sedis legato, cognoscendam terminandam- que commisit: que cum in eius presentia necdum sine debito terminata, Dolensis archiepiscopus, nobis presentibus, ad eisdem prædecessoris nostri presentiam venit, con- querens in dilatione ipsius causæ & multo hoc extenuis gravatam esse. F. f. pen-

ANNO CHRIS- TI 1144

cepti Britannie ceterisque episcopi, Turonensi ecclesie, tanquam metropolitani propria, subjec- & debant ei obedientiam tan- & reverentiam humiliter exhiberent. Hoc tamen negotio tractata habita, ut licet nobis Gaufridus Dolensis episcopus, quando emissa ecclesie prefuerit, pallium habeat, & Romano pontifici tantum subiacat: post ipsum vero nullus Dolensis episcopus ad pallium aspirare presumat: sed, sicut jam dictum est, Turonensem ecclesiam propriam metropolitani recognoscat, & reverentem ei obediat: Si qua igitur in futurum ecclesie- scia seculari vel personae hujus nulli distinc- tionis interstitium sciens, contra cam venire temere tentaverit, secundo, tertio communita, ita non satisfactione congrua & satisfactoria, pastoralis honorifice sui dignitate careat, remaneque per divinum jus existere de peccata iniquitate cognoscat, & a sacramento corpore, & sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine distri- ctis ultioni subiacet. Obstantibus autem fidei pax Domini nostri Jesu Christi, quantum fieri studium non admodum percipiam, & apud distritum iudicem pariter aeternae pacis inveniant. Amen. Amen.

S. Petrus. S. Paulus. S. Petrus. S. Paulus. S. Petrus. S. Paulus. S. Petrus. S. Paulus.

Actus Papa II. Lucei manumissio. Offensio nobis, Domus, misericordiam.

- † Ego Lucius catholicus ecclesie episcopus.
† Ego Conradus Sabinensis episcopus.
† Ego Thodevinus S. Rufini episcopus.
† Ego Albericus Holtensis episcopus.
† Ego Petrus Presbyter cardinalis de titulo Pastoris.
† Ego Thomas Presbyter cardinalis titulo S. Petri.
† Ego Gilbertus presbyter cardinalis titulo S. Marci.
† Ego Ranerius presbyter cardinalis de titulo S. Stephani in Castro monte.
† Ego Manfredus presbyter cardinalis titulo S. Savine.
† Ego Anbertus presbyter cardinalis titulo S. Anastasie.
† Ego Gregorius diaconus cardinalis SS. Sergii & Bacchi.
† Ego Ottavianus diaconus cardinalis S. Nicolai in carcere Tulliano.
† Ego Guido in Romana ecclesia altaris minister indistinctus.
† Ego Johannes diaconus cardinalis S. Adriani.
† Ego Gregorius diaconus cardinalis S. Anselmi.
† Ego Hugo Romanus ecclesie diaconus in S. Lucia in Hesperia.

Datum Lateranense per manum Baronis Capetani & scripturis, idibus Maii, indictione VII, incarnationis dominice anno MCXLIV, pontificatus vero domini Lucii II, papa anno primo.

EUGENIUS PAPA III. AD EPISTOLAS EUGENII III. APPENDIX

AD FRIDERICUM IMPERATOREM. Gratulatur ei de sua electione, servans tam inchoata a Conrado pro ecclesia exaltatione completuram.

Eugenius episcopus, servus servorum. Dei, carissimo in Christo filio Frederico, illustri Romanorum regi, salutem & apostolicam benedictionem.

Natus egregie tuae nobilitatis, & literis benignis & honeste fuscipis, & ipsorum fideli & prudenti narratione, & illarum dignissima inspectione, personam tuam jam pridem nobis dilectam, non solum patrii tunc recolenda memoria Conrado Romanorum regis, pari voto & unanimo consensu principum in regni fastigium promotum esse manifeste cognovimus. Quod tanto uberius exultatione suscipimus, quanto per dilecti filii nostri O. presbyteri cardinalis narrationem, & tuarum litterarum susceptionem, certiores de tuae voluntatis iam antea tenebamus. Deo igitur, a quo omnia dantur optima & omnia donantur perfectam, de corde gratias debitas persolverentes, quod fitis ut firmiter, divina clementia disponente, tam concorditer eadem esse cognovimus, benigno favore fidei apostolicae approbamus. Creditum enim quod bonum a jam dicto patre tuo & praefatoque fratre nobis & ecclesie Romanae promissum; per generose devotionis tui studium, desideratum a nobis, auxiliante Domino, (sic) futurus esset. Nos igitur, tuae honoris & exultationis tui augmentum, pro debito communi nobis officio, superna cooperate gratia, attentius intendimus laborare. Ea propter de communis fratris nostrorum consilio, legatum de latere nostro ad te fecerunt dispositum in proximo destinatum, per quem intentionem & propostionem tuam tuae glorie dilectionem aperire. Interim autem regiam dignitatem quam antea tenueris, ut profectionis regie firmam perspicacis lamine tenes (semper attendas, & ecclesie Dei, & praefatoque personis promissum & debum patris ad defendendum insuperabiliter & semper exhibeas: ut dictis, pupillis, orphanis & universis populo tuo regimini solus sine fine servare potes) & iustitiam facis, ut ipsi de tua protectione ad defensionem pro regie dignitate excellentia muneri, & tibi devote obedienter intendant, & tu de regia sollicitudine, & apud homines gloriam, & apud Deum reges regnant, cum sanctis regibus vitam percipere merearis aeternam. Datum Signae VI. Kal. Junii.

EJUSDEM AD CONRADUM JMPERATOREM. Eius intus iterum confirmat electionem praepositi Constantii, & apostolicam archiepiscopi Coloniae. Eiusdem ad Gregorium episcopus servus servorum Dei carissimo in Christo filio Cuarado illustri Romanorum regi, salutem & apostolicam benedictionem.

Quod vos benedictionis aliquid futurum, non ex vestris meritis fieri, fed ex apostolicis fidei beniginitate, creditis. Sui primam debet honoris dilectione, postquam apostolicis consentit obire manibus. Nos igitur pro officii nostri debito de vestris, & opati vobis communi fidei sollicitudine filium nostrum G. sancte Romanorum Imperatoris. P. F.

Quantum affectum erga personam tuam, & eorum tibi a Deo committimus habemus, plurimus experimentis tuam clementeris, quos agnovimus. In quo inflexibiliter permanentes, peritos excellentes tuae, & quantum cum Deo possumus, admittimus, & cum ecclesie honestate regis tui voluntati gratanter praebemus assensum, ficut devotè beati Petri filii & specialis sanctae Romanae ecclesiae defensionis, non solum magnitudinis tuas preces in electione, & antea predicto patre recipientes affectu, tibi, tamquam carissimo filio nostro, duximus amplexum, licet quidem postmodum penitus mendum, licet quidem postmodum penitus diversa ab his, quae dilectionis tuae litteris significasti, fuisse. Causa vero fratris nostri Colonienis archiepiscopi gravis fir, quoniam longum est enumerare, ab his, qui circa te sunt, poterit manifeste cognoscere. Si enim quam circa officium tuum per agnoscendum, & inobedientiam (supponendo hinc de Domino auctore celebravimus, excelsis fontibus perstiteris, nisi regis parentes absentia detrimendum aliquid regno, quod maxime nobis cavendum erat, eveniarum extende putavimus). Et suae post reditum tuum nobilium firmi flaturam, ipsam sententia digna fidei suscipienda ferendum, nisi tunc legatio majestatis praesentem. Sed precibus tuis, quantum postsumus, immo, non solum in praesentem, sed etiam in futurum, fuit, sententiam ab ipsius damnatione retraximus, & usque ad Dominicum, qua cantatur, Ego sum pastor bonus, inducias ei concessimus. Quia igitur, quod nos preces ablegavit, gravi fidei ecclesie, & dilectissime sanctissimae lesione in hoc ex toto audire nossum, regiam aquilantem elementa ferret, & his, qui in Romana ecclesia matrum incumbunt, cujus omnipotens Deus constituit defensorum, sicut de benignitate tua speramus, tanquam plissim justis amator, intendas. Dilectissimi nostri Henricum antequam regem in Domino salutamus. Data Lateranensi III. Kal. decembris.

AD PRAELOS POLONIE. Arguit eos quod, licet a G. nonis suo iterum fidenter non obsequerent, tamen in resistant eandem sententiam confirmat.

Eugenius episcopus servus servorum Dei I. p. 405. venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis, & aliis ecclesiarum praelatis per Poloniae constitentis, salutem & apostolicam benedictionem. Quod vos benedictionis aliquid futurum, non ex vestris meritis fieri, fed ex apostolicis fidei beniginitate, creditis. Sui primam debet honoris dilectione, postquam apostolicis consentit obire manibus. Nos igitur pro officii nostri debito de vestris, & opati vobis communi fidei sollicitudine filium nostrum G. sancte Romanorum Imperatoris. P. F.

penas sustulisse. Propter quod suppliciter postulare, ut sicut praedictor nobis eadem causam ad suam praesentem revocaret, & debitum finem impeteret. Cujus petitioni acquiescit, apostolicis litteris, venerabilis in Christo frater Hugo Turonensis archiepiscopo, precipiendo mandavit, ut apostolice consuetudini praesentem, ecclesie tuae iustitiam super hoc ostendere praeparatus. Quo laetam divino iudicio vnam universae carnis ingressu, tamquam frater archiepiscopo, quam Dolensis, pro huius controversae decisione nostro consuetudini praesentem. Cum autem in hoc negotio iustitiam praesentem, scriptis argumenta plurima produxisset, produdum est tandem in medium praedictoris nostri beato memorati Urbani papae privilegium, in quo manente iustitiam nebulatur, quod dicitur multis huius rei in sua & legatorum etiam fidei apostolicae praesentia discussionibus & retraditionibus, scriptis Romanorum pontificum, Nicolai videlicet, & Joannis, Leonis quoque IX, & Gregorii VII, diligenter inspectis, & omnibus hinc inde diligentem examinationem pertractatis, est communi fratrum suorum episcoporum, & multorum aliorum, & nonnullorum centena decrevit, & scriptis (in manus) roboravit, ut tam Dolensis episcopus, quam ceteri deinceps Britanniarum episcopi Turonensem ecclesiam suam esse metropolitani recognoscerent, & debitam ei reverentiam exhiberent, nec ullo ulterius tempore post Rolandi obitum, qui tunc Dolensis eccl. praesidebat, ad pallium suum Dolensis eccl. intraret. Ad haec vero Dolensis nihil, quod ratione subnixum foret, respondebat, nec partem tuam aliquam Romani pontificis auctoritate fuerit potuit. Communitatis itaque consensu, quoniam in hoc negotio, sicut indiget, disponente Domino potuit, & via veritatis deviare nec possumus, nec debemus; eiusdem praedictoris nostri vestigia inhaerentes, in consilio fratris prefati Conradi Sab. Inerit Tullius, felix nostris episcoporum, Raimondo Tolentini archiepiscopi, Henrici Whitonensis, Ulgerii Andagavensis, Johannis Astenensis, Nichil Henrici, & Philippi Bajocensis episcoporum, Gregorii sanctae Mariae Transiberinae, Petri sanctae Potentianae, Thomae sancti Vitalis, Gilberti sancti Marci, Guidonis in Romanis presbyterorum cardinalium, Gregorii sanctorum Sergii & Bacchi, Odonis filii Georgii ad velum aureum, Gildonis sanctorum Cosmae & Damiani, & sancti Nicolai in carcere diaconorum cardinalium, Petri Cluniacensis, Americi sancti Juliani Turonensis, Berneis Nucernensis abbatum; Petri praetoris sanctae Mariae de Caritate, nobilium quoque Romanorum, Henrici Brimigenis paronem, & Chencil nepotis eius, Leonis Petri Leonis, & Petri Uguitionis, maiusque aliorum tam clericorum quam laicorum, eandem fidenter, idibus Maii, indictione VII, incarnationis dominicae anno MCXLIV, pontificatus vero domini Lucii II, papa anno primo.

transgressus in mandata apostolica quibus agnoverit Toroniam nepropolitana...

dignitatis privilegio, sub absentia dignitatis cuius regis & procurator eius dnostror...

Theobaldus Dei gratia Cantuar. archiepiscopus, totius Anglie primas, et apostolicus sedis legatus...

et apostolica, quae famulari, auctoritate precipimus, atque in futurum...

Dracum affere ex eodem VVibaldi registro anno. XCIX. Henrici regis Romanorum...

nam de iureo ad vos tranxit sub proxima deliberationis mora...

REnefic concilium hocuque Trevirensis concilii preceffidit synodus...

de titulo Sancti Marcelli, Guido presbyter de titulo Sancti Petri...

Carissimus pater noster, catholicis fidei cultor, a nobis & a regno suo discedens...

Affertur ex novelli ex Anglia episcopi, quae de re hac memorat S. Thome...

REnefic concilium hocuque Trevirensis concilii preceffidit synodus...

de titulo Sancti Marcelli, Guido presbyter de titulo Sancti Petri...

Carissimus pater noster, catholicis fidei cultor, a nobis & a regno suo discedens...

Affertur ex novelli ex Anglia episcopi, quae de re hac memorat S. Thome...

REnefic concilium hocuque Trevirensis concilii preceffidit synodus...

de titulo Sancti Marcelli, Guido presbyter de titulo Sancti Petri...

CONCILIIUM ERFORDIENSE

Ab Henrico Moguntino archiepiscopo per variis ecclesie negotiis Anno 1149. celebratum.

An. 1149. Henricus Dei gratia Moguntinensis ecclesie humilis minister Wibaldo, speciali amico suo, Cortheiensis ecclesie venerabilis abbatis, dilectionis & benignitatis ad omnidivocam & promptam exhibitionem.

Fideli admonitioni & placidiorum vellet, quam in professione nostra ad omnium pacem nobis exhibuit, non solum gratias referimus, vocam etiam suo loco & temporis re condigna operis exhibitione respondere parati sumus. Juxta autem petitionem legati vestri adhesionem querendam negotiorum, quae ex precepto domini papae in scribitibus, suffraganeis nostris Erfordis tractavimus, & terminavimus, vobis innoscere curamus. Primum capitulum erat de quodam abbate ad veteris comitis Saxonum, quod quidam bona ecclesie sue violenter tulisset, & perstaciter teneret, quam, a domino papa nobis innotuit, consilio & auxilio fratris nostri Arcturii utrimque facta pace & concordia,

terminavimus. Secundum erat de comite H. qui uxorem suam dimiserat, & aliam. superduxerat. Hujus negotii talis erat adio. Dominus Hiltenstedensis episcopus accesserat, quod inter ipsam & priorem, quam pro uxore habebat, propter cognitionem canonica facta erat separatio, sed quod de inchoatibus, quem cum nepote (sua commiserat, penitenciam suscepisset vel pergerisset non amittabat. Unde fratris nobis decernentibus, quod ante pacem ponentiam matrimonium tantum ad syndum nostram in feria secunda post Ascensionem Domini ad satisfacionem eum vocavimus. Præterea Heroviclensem abbatem qui in consilio ecclesie nostrae & ab ipse verbo nostro Fuldenfem suscipiens abbatibus, ab obedientia nostra (se alienavit, fratris nostris (audientibus vocavimus. Post hec multa erant, quae singula nosse estis enumerare, sed hoc vos magis (sicut conjunctim desiderare.

6) Ord. S. Henr. quod an. 1149. Congr. Brunf. unione et MART.

SALISBURG. PROVINCE CONCLIA DUO

Alterum Salisburgi, aliud Ratisbonae habitum

Anno 1150.

An. 1150. G Emili hujus provincialis concilii nuda mentio superest, illius quidem apud Chronographum Salisburgensem, hujus vero apud Cædrem in chron. c. de utroque apud Hanfatum Germ. Sac. 10. 2. pag. 252. Ita ethnographus Anno 1150. synodus quinque episcoporum sub Eberhardo archiepiscopo apud Salisburgi habetur. Crastis vero ita habetur Eberhardus S. Salisburgensis ecclesie archiepiscopus in synodo cum Ratisbona, suffraganeis suis assistentibus, habuit oratoris maritis Merse bene inflavit.

In alterutro ex his conciliis facta credo ea, quae in sequenti epistola ad Eugenium papam Otto celsus Fulgensis episcopus memorat.

Venerabili patri de domino E. sumus pontifici. O. Dei gratia Fulgensis forum cum abba subjectionis reverentia admodum servitibus & orationis.

In synodo provinciali morum et verbum coram archiepiscopo & suffraganeis ejus, quod in Regalibus abbatibus modernis institutiones et consuetudines Claustralium non observarent. Nos ergo cum ad nostrum Episcopum

ejusmodi Abbates, sicut alii fratres ad suos sermone, super his questionibus discurrerem venit religiosis ad Monasterium N. Abbatibus, et mutationes aliquas juxta coram consuetudinem, quae hic reprehendebatur, exigimus. Qui responderunt, se nullatenus posse antea, factura illius Canonum se infringere, vel murare sine magna conurbatione vel potius destructione loci, pro eo, quod et advocatos graviter ferret, & de familiaribus, qui ministeriales dicerentur, se usque ad mortem teni clamarent. Nobis vero cum verbum morum nec leviter esse dimittendum videretur, abbatibus vero pluribus ex causis, gravare vel impossibile esset ad faciendum, gravem appetitionem audientiam. Placuit itaque nobis pater & dominice, causam hanc ad vos translatam, quae & prudentiam, ac pietatem & auctoritatem, immo Imperium, tamen hoc vestro significavit prudentiam, per se abbatibus nec tunc in synodo, nec potius de aliquo pulsatum esse, quinque longo jam tempore, fratresque suos, atque quod vivimus.

Epistol. 6. 10. 11.

Anno 1150. 1151. 1152.

AD CONCILIIUM LONDINENSE

habitu anno 1151.

A D D I T I O.

An. 1151. 1152. 1153.

Hic anno Theobaldus Cantuariensis Archiepiscopus, & A. S. L. tenuit Concilium generale apud Londin in media quadraginta, ubi Rex Stephanus, & filius suus Eadricus, & Anglia proceres interfuerunt, & oratione illud concilium novis applicationibus infrendunt. In Anglia namque applicationes in usu non erant, donec eas Henricus Vintoniensis episcopus, dum legatus est

fer, malo fere crudeliter intravit; in eodem namque concilio ad Romani Pontificis auctoritatem ter appellatus est. Ita Valentius Convent. in Chron. & A. Hunting. in hunc animum. Hoc vero concilium idem credo cum illo, cujus canones ex Baluzio Venetus Libræ editor dicit, & collector Anglicanus nefcio quo concilio, omisit.

VENETUM CONCILIIUM

In causa Jurium quorundam ecclesie Marianensis S. Marie

Anno 1151. habitum.

An. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160.

IN nomine Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi anno Domini millesimo cenciesimo quinquagesimo quarto mensis Januarii, indictione prima, Ritvolet.

Quia in sede equitatis positi sumus, ideo ea, quae justitia forent curæ, ac studio ad redam tramtem docere modis quibus possumus, studere debemus, & lites atque contentiones cæcæ extingueret, quod didicimus exinde alterius non queat oriri. Quapropter nos quidem Henricus Duxatus Dei nati Gradensis patriarcha, dum in nostra aula resideremus, adhibitis nobis venerabilibus fratribus nostris episcopis & maxima multitudine reverendorum clericorum nostrae patriæ venit inter nos presentiam Angelus da Molinos Torcelanus archidiaconus, & S. Marie a Murianis abbas, et consuevit esse injustitia, quae prædictæ ecclesie Marianensis S. Marie, et ipse patiebatur, Stephanus quod vicarius, et clericus ecclesie S. Stephani epidem loci (subterfere nitentur illam justitiam seu equitatem concitari per temporaria. Hanc autem perobviationem nos et nostri confratres episcopi (sape audientes, vocari fecimus coram nostra presentia jam dictorum vicarius, et clericus prædictæ ecclesie S. Stephani, ad quam vocationem tunc similiter in nostra presentia advenit præfatus Torcelanus archidiaconus et præfatus ecclesie S. Marie, et ostendit nobis unam breviam chartulam testatam & roboratam, factam, per curiam anno Incarnationis ejusdem nostri Redemptoris millesimo quinquagesimo tertio, et clericus præfatus vicarius, qui se fecit, et Dominicus Dardado, seu Johannes Luganus Theodotus, & Johannes Venetus, atque reliqua. Martini Felix, sire & Florentius clericus filius Johannis Florentis de Cletamii vel ordine ecclesiastico, quod exire inter fu-

fer, malo fere crudeliter intravit; in eodem namque concilio ad Romani Pontificis auctoritatem ter appellatus est. Ita Valentius Convent. in Chron. & A. Hunting. in hunc animum. Hoc vero concilium idem credo cum illo, cujus canones ex Baluzio Venetus Libræ editor dicit, & collector Anglicanus nefcio quo concilio, omisit.

quoque superius denotata est, in parvas decurritur Kartula Dominici Gradens patriarchae, praedecessoris nostri, scilicet quod tam praesata ecclesia S. Stephani, atque vicarius & clerici eiusdem ecclesiae, quam & omnes aliae ecclesiae, quae sunt, & heri debent in praedicto loco a Marianis, & vicariis, & clericis eorundem ecclesiarum, quae supra scripta obsequia eodem modo, ut superius denotatum est, secundum antiquam consuetudinem semper observaverunt per totum annu circulum, tam ipse, quam supra scriptae ecclesiae clausae, private sint ab omni divino officio, donec idoneam satisfactionem exinde faciant supra scriptis plebi S. Mariae, & supra scripto archidiacono, & plebano, & suis successores plebanis, qui per totam decessor in supra scripta ecclesia constituti fuerint. Praeterea, sicut praedicti Angelo de Molino archidiacono, & plebano iam dictis plebi S. Mariae, . . . in piena curia a domino nostro sanctissimo, & benignissimo papa Eugenio interdicere concilium est ex literis venerabilis sacrosanctae Romanae ecclesiae cardinalium cognovimus, ita tibi, iussive successores plebanis in perpetuum plenissimam potestatem concedimus interdicere omne divinum officium & beneficium tam vicariis, quam clericis omnium ecclesiarum, quae sunt, vel fieri debent in praedicto loco Marianis, nisi praesata ecclesia S. Mariae, & tibi tibi, iussive successores plebanis debita obsequia, secundum quod supra scriptum est, exhibuerint, & supra scripto Angelo de Molino archidiacono, & plebano, iussive successores plebanis semper, sicut suis plebanis obedientiam & reverentiam admplementent . . .

Ego Henricus Dandulus Dei gratia Gradens patriarcha mm. ss.

Ego Johannes Pollanus Dei gratia Castellanus episcopus mm. ss.

Ego Petrus Michael Dei gratia Torcellanus episcopus mm. ss.

Ego Dominicus Meinio Dei gratia Equilensis episcopus mm. ss.

Ego Bonifidius Dei gratia Civitatis novae episcopus mm. ss.

Ego Johannes Dei gratia Capulanus Episcopus mm. ss.

Ego Bonaudus Primicerius S. Marci mm. ss.

Ego Dominicus . . . Ecclesiae S. Bartholo-

mei Vicarius Dei gratia Castellanus Archidiaconus mm. ss.

Ego Henricus Norwigiojus Archiepiscopus S. Gallitane Ecclesiae mm. ss.

Ego Niclaus Mazulo Castellanus ecclesiae primicerius mm. ss.

Ego Michael Caroffo ecclesiae beatae Theopet. Joan. Baptiste mm. ss.

Ego Petrus Arpo Vicarius ecclesiae S. Raphaelis mm. ss.

Ego Vitalis Michael Clericus mm. ss.

Ego Angelus Roma presbyter mm. ss.

Ego presbyter Rudolphus mm. ss.

Ego Leonardus S. Margaritae plebanus mm. ss.

Ego Marcus Fomola . . . mm. ss.

Ego Lanus presbyter mm. ss.

Ego Stephanus Natalis Subdiaconus mm. ss.

Dominicus Venetus Diaconus, & Notarius, m. fas scribit.

Ego presbyter Marcus plebanus de Li-tore airo mm. ss.

Ego Andreas Michael presbyter mm. ss.

Ego Johannes Mariae . . . clericus notarius, atque canonicus ecc. S. Marci mm. ss.

Ego Petrus Graeco clericus canonicus mm. ss.

Ego presbyter Petrus, & Dom. patriarchae Subdiaconus mm. ss.

Ego Dominicus Syttadeo diaconus & canonicus mm. ss.

Ego Blauius presbyter & notarius mm. ss.

Ego Martinius Agello presb. & S. Marini plebanus mm. ss.

Ego Johannes Dondi presbyter, ecclesiae S. Mathei mm. sub scriptis.

Ego Amoldus Dondi presb. & can. mm. ss.

Ego Stephanus Magno Diaconus canonicus S. Marci mm. ss.

Ego Paduaris presb. canonicus mm. ss.

Ego Nicolaus presb. mm. ss.

Ego Simon Beneditus diaconus mm. ss.

Ego Dominicus presb. & notarius praedicti interfuit, & de mandato praesati D. patriarchae compleri, & roborari.

In nomine Sanctae & Individuae Trinitatis, Helinus Dei gratia Trevisensis archiepiscopus, dilectae filiae Iudith eadem gratia abbatissa Romaricensis & forobris eius in potentem.

Quemolitas tuas contra duces Matheum iam per tempora multa agitas, & tandem concilium praecipuum domini papae comoculose & abbatibus & principibus terra a nobis definitis, utile duximus tibi & ecclesiae tuae sigillo nostro, & auctoritate nostra nostra quam suffraganeorum nostrorum diligenter munire. De diversis igitur quovismodo assensu communi statutus, quod capitulum vestrum liberam electionem habebit, de praepositis & de cancellariis praesentibus, & de electione illi eorum praesentibus assensum, salvo iure suo. Si autem persona quacunque electa postmodum ecclesiam iniuriam fuerit, ipsa vero capituli, quae praesentia fuerit, deponatur. Quod si quidem praesentibus beneficiis & redditibus suis, unde vivere debent, quos ab ecclesia tenent, alicui in fodum dare non licebit, neque suos sedare eos cogit, immo etiam dare & accipere in sede & veritate prohibebit. Quando autem praepositi Volagi & cancellarii in poterabilis placitum tenere voluerint, laudante & assensu advocate, diem placitatus praesentibus debent. Summam autem quavis definitur praepositi & cancellarii consilio & assensu advocate, consilio tamen minister ecclesiae praecedente. Talibus autem, qui ipsi duntaxat loci, in quibus super homines electi facere consueverant, penitus quiescere. Clerici & ecclesiales, & res totam a dace & ab advocatis, & a venditionibus non imbecillibus, sed in libris liberari, ut dignum est in pace remaneant. Servitium vero quod venotates ab ecclesiis exigebant, ex toto dissimilium est. Dominus autem dux vel ministri sui non cogent homines ecclesiae exire extra banum suum ad placitandum, neque quax quemquam hominum electi absque abbatissa placitabit. De omni autem, quax dux super homines summo, in omni negotio & in omni proventu ecclesia medietatem recipiat. Advocati vero in poterabilis averam non accipiant, nisi pallione cum absolute renunciantia, & in ecclesia plenarie averam suam ad censurandum prius accipere. Supra scripto vero & ab advocatis, qui a dace, & ab advocatis insulte sollicitudine, a modo redicere caripantur. Suffraganeus vero minister ecclesiae & advocatus placitum tenere debent, & ecclesia totum censum habebit, nisi in duabus poterabilibus videlicet tempore & archiepiscopi, quibus non nisi dimidia pars census est ecclesiae; idem vero de placito fabricum, ecclesiae videlicet medicum quaxvis respectat. Quando vero dux in quolibet castro cum

rom manabit, de quo vivet: si vero per terram transierit, ad quamlibet ecclesiam pernoctaverit, villicus de communi quatuor per curiam cum fidelitate summo cum provocabit, & hoc fecit in anno, & in maiorem nec recedet. Si vero excurat per curiam aliquando pernoctaverit, de iure suo vivet. Qui si forte in aliquo pacem ultra infregit, nisi ammoneatur a dace infra sex septimanas oblatam restituerit, de iure tenentur oblatam, et quae prohibent, ne in eis aliquo accipiant, donec ecclesiae facti fuerint. Insuper ex praecipuo domini papae vel vinculo anathematis nisi remanent, donec resipuerint, & ecclesiae facti fuerint. Forum vero Archiarum esse concedimus, ita ut abique omni dace, & abique multa acquirantur, & abique omni genere exactiois conceatur. De tabernis relatione fidelium distulsum est, quod in tertio anno in XXX. duobus poterabilibus dux suum vinum vendit, quod oblatum, quod vinum vultis dace, ab ecclesia tenent, alicui in fodum dare non licebit, neque suos sedare eos cogit, immo etiam dare & accipere in sede & veritate prohibebit. Quando autem praepositi Volagi & cancellarii in poterabilis placitum tenere voluerint, laudante & assensu advocate, diem placitatus praesentibus debent. Summam autem quavis definitur praepositi & cancellarii consilio & assensu advocate, consilio tamen minister ecclesiae praecedente. Talibus autem, qui ipsi duntaxat loci, in quibus super homines electi facere consueverant, penitus quiescere. Clerici & ecclesiales, & res totam a dace & ab advocatis, & a venditionibus non imbecillibus, sed in libris liberari, ut dignum est in pace remaneant. Servitium vero quod venotates ab ecclesiis exigebant, ex toto dissimilium est. Dominus autem dux vel ministri sui non cogent homines ecclesiae exire extra banum suum ad placitandum, neque quax quemquam hominum electi absque abbatissa placitabit. De omni autem, quax dux super homines summo, in omni negotio & in omni proventu ecclesia medietatem recipiat. Advocati vero in poterabilis averam non accipiant, nisi pallione cum absolute renunciantia, & in ecclesia plenarie averam suam ad censurandum prius accipere. Supra scripto vero & ab advocatis, qui a dace, & ab advocatis insulte sollicitudine, a modo redicere caripantur. Suffraganeus vero minister ecclesiae & advocatus placitum tenere debent, & ecclesia totum censum habebit, nisi in duabus poterabilibus videlicet tempore & archiepiscopi, quibus non nisi dimidia pars census est ecclesiae; idem vero de placito fabricum, ecclesiae videlicet medicum quaxvis respectat. Quando vero dux in quolibet castro cum

rom manabit, de quo vivet: si vero per terram transierit, ad quamlibet ecclesiam pernoctaverit, villicus de communi quatuor per curiam cum fidelitate summo cum provocabit, & hoc fecit in anno, & in maiorem nec recedet. Si vero excurat per curiam aliquando pernoctaverit, de iure suo vivet. Qui si forte in aliquo pacem ultra infregit, nisi ammoneatur a dace infra sex septimanas oblatam restituerit, de iure tenentur oblatam, et quae prohibent, ne in eis aliquo accipiant, donec ecclesiae facti fuerint. Insuper ex praecipuo domini papae vel vinculo anathematis nisi remanent, donec resipuerint, & ecclesiae facti fuerint. Forum vero Archiarum esse concedimus, ita ut abique omni dace, & abique multa acquirantur, & abique omni genere exactiois conceatur. De tabernis relatione fidelium distulsum est, quod in tertio anno in XXX. duobus poterabilibus dux suum vinum vendit, quod oblatum, quod vinum vultis dace, ab ecclesia tenent, alicui in fodum dare non licebit, neque suos sedare eos cogit, immo etiam dare & accipere in sede & veritate prohibebit. Quando autem praepositi Volagi & cancellarii in poterabilis placitum tenere voluerint, laudante & assensu advocate, diem placitatus praesentibus debent. Summam autem quavis definitur praepositi & cancellarii consilio & assensu advocate, consilio tamen minister ecclesiae praecedente. Talibus autem, qui ipsi duntaxat loci, in quibus super homines electi facere consueverant, penitus quiescere. Clerici & ecclesiales, & res totam a dace & ab advocatis, & a venditionibus non imbecillibus, sed in libris liberari, ut dignum est in pace remaneant. Servitium vero quod venotates ab ecclesiis exigebant, ex toto dissimilium est. Dominus autem dux vel ministri sui non cogent homines ecclesiae exire extra banum suum ad placitandum, neque quax quemquam hominum electi absque abbatissa placitabit. De omni autem, quax dux super homines summo, in omni negotio & in omni proventu ecclesia medietatem recipiat. Advocati vero in poterabilis averam non accipiant, nisi pallione cum absolute renunciantia, & in ecclesia plenarie averam suam ad censurandum prius accipere. Supra scripto vero & ab advocatis, qui a dace, & ab advocatis insulte sollicitudine, a modo redicere caripantur. Suffraganeus vero minister ecclesiae & advocatus placitum tenere debent, & ecclesia totum censum habebit, nisi in duabus poterabilibus videlicet tempore & archiepiscopi, quibus non nisi dimidia pars census est ecclesiae; idem vero de placito fabricum, ecclesiae videlicet medicum quaxvis respectat. Quando vero dux in quolibet castro cum

METENSE CONCILIIUM

A Johanne presbytero cardinali S. R. E. L.

Anno 1152. costum.

An. 1152. Huius Concilii id tantummodo superius, quod servatis nobis Gloscheris in historiae sequitur archiepiscopatum Trevisicum, non agens de archiepiscopatu Trevisicensi archiepiscopi, qui anno 1152. decessit, haec notat. Venantur comperio quae ob-

tae suffraganei eius episcopi, Stephanus Metensis, Henricus Tullensis, Albertus Verulanensis, & Jordanus presbyter cardinalis Romanae ecclesiae, qui tunc Meis omnino abbatum Iuvencis Lubringis conventum adhaerentem

concordiam adhaerentem

concordiam adhaerentem

concordiam adhaerentem

ANNO
CHRIST.
1152.

abbas S. Eughatii, Ricardus abbas de
Springhithab, Philippus decanus Metensis
ecclesie archidiaconus, Hugomagister schola-
ris, Rigeherus propostus S. Salvatoris, Al-
bertus primicerius Wirtunensis, Willhelmus
archidiaconus, Ricardus archidiaconus, Andreas
decanus, Ricardus abbas Gordenis, Ma-
nengaldus abbas Sandi Michaelis, Hugo
Albus decanus & archidiaconus Tullenus,
chidiaconus, Ricardus archidiaconus Cliter-
nensis ordinis, Rannulfus abbas de clau-
ro, Renardus abbas Morimondensis, Milo ab-
bas de Chilla, Odo abbas villa parci, Be-
nignus abbas de villis, Romanicus eccle-
sias tatesburg, Theobaldus propostus, Co-
no cancellarius, Petrus cancellarius, Magis-
ter Widricus Salluriensis, Theodericus de
domno Martini, Magister Agano, Nobles

et milites. Henricus dux de Lemburg, Hen-
ricus comes de Namur, Henricus comes
de Salm, Fredericus comes de Wan, Cofvius
comes de Facromont, Tolmanus comes de Cail-
comes de Salvgi, Henricus comes de Aita, De
familia S. Petri, Engelbertus & Fredericus
frater ejus, Fembarius & Guillelmus frater
epi Heremanni, & Galterus frater ejus
de palatio, Theodericus de Romonte, Ur-
icus de Sampion. Hi duo cum ducenti, et
Magister Bovo Tullenis archidiaconus, Ro-
nicus abbas Galmofanensis, Durandus ab-
bas Belli-campi, Adum autem est hoc ano
ab Incarnatione Domini 1152. epacha XII.
inditione XV. concurrente quatuor. Data
Breves per manum Helvini Treverensis ar-
chiepiscopi XVII. Kal. septemb.

An. 1152.

CONCILIIUM COLONIENSE

In causa Vortileus clerici Mindensis oculis per injuriam orbati,

Anno 1152. habitum.

ANNO
CHRIST.
1152.

Coloniense concilium novimus indi-
cavit, ante Wibaldus abbas episcopus CCC-
LXV. ubi de Vortileo subsidia, Mindensi
a sacrelegis quibusdam oculis orbato agens,
causam ejus, & quam ex de injuria in-
piscopus suum illuxerat accentionem de-
latam scribit ad Concilium Colonense. In
eodem pariter consilio cogitant indicat
Walderi diaconi Mindensis causam, qui de
piscopus illum suum Henricum quem vi-
tense sibi decanus possedit. Quod vero
adum in eo consilio fit in priori causa per-
piscopus declarat episcopo, quam de rebus epis-
dem concilio Mogunensis archiepiscopus
& primices ex clero ad Pontificem de-
derunt. Hanc ego cod. W. b. ad. de
CCCLXII. hic refero, addita etiam epi-
stola CCCLXV. Wibaldi ad Arnoldum
Coloniensem, ex quo reficimus gesta con-
cilio in altera Windensi subsidia, & quid sub-
inde ab utroque Mindensi clerico adu-
sit. Anno tamen sequenti in altero, ut
arbitror, concilio Mindensi ille episcopus
cum invidiam exccarat consilio loco
rici auovera a se penitus nequivit, epi-
scopatu se sponte abdicavit, ut ex Chro-
nico S. Pantaleonis Eccardiano tom. II.
de eundem anno dicitur.

ANNO
CHRIST.
1152.

nium perhibemus. Notum igitur excellente
majestati vestre facimus, quod jam dictus
pauper ad presentiam nostram veniens, que-
rimoniam miserabilem & lacrymabilem co-
nam nobis deposuit, quod consensu & jussu
episcopi a ministris suis exccatus sit.
Communicatio itaque consilio super hac cau-
sa cum fratribus nostris, visum fuit nobis,
ut episcopus ad audientiam nostram evoca-
retur, & super hoc verbo audiretur. Qui
cum responsurus impositus praesente nocte
le exhibuisset, & de hoc nefando factu
palatus fuisset, consensus fuit, quod undecim
ministeriales de domo sua egreffi, & ad eum
regressi, hoc factum detrahentes, se neque
fessente, perpetraverunt. Adjecti quoque, quod
cum in hos omnes tam contententes, quam
facientes, sententiam vestre excommunicati-
onem pronuntiasset, quod tumulus interve-
nisset, quomodo eorum, qui in comitatu fuerant,
quoniam manum le in clericum misisse
naverunt, absolvere coactus sit. Post hujus-
modi confessionem, cum purgationem inno-
centiam se nobis offerret, ecclesia te se-
re reclamante, non fuimus ausi eum audire,
tam quia periculosum nobis visum fuit pro-
piter hujusmodi confessionem, tum quia ten-
tationem excelsam visis fuisse servissim-
um, in malis vestris omnes, tam con-
sentientes quam facientes, sententiam ves-
tram cum omnibus iustisragantibus nobis
praeter Trajunctum, qui tunc forte abs-
ita promulgavimus, quatenus ceteris nolles
mittere tenerent, quoadque sententia
vestra se exhibent, & secandum manda-
tum vestrum condigne satisfatione se hup-
nant. Velle igitur paternitatis interest, ut
sub tali testimonio ditorum a quo factorem
in beneplacito discretionis vestrae & pu-
dentiae super hoc negotio iudicetur.

Reverendo patri ac fratri pontifici Euge-
nio, Arnoldus sanctae Coloniensis ecclesiae
humilis minister, VV. majoris ecclesiae pro-
positus, A. Decanus, T. Xantenis propostus,
G. Bunnensis propostus, & universus
praefatae ecclesiae conventus, debitam cum
omni subjectione obedientiam.

De controversia, quae inter episcopum
Mindensem, & pauperem clericum Vortile-
um nomine coram nobis ventilata fuit, ad
montem & rogati ab utraque parte testimo-
nium dare super his quae vidimus & audivi-
mus, & coram nobis tractata sunt, testimo-

ANNO
CHRIST.
1152.

WIBALDI ABBATIS AD ARNOLDUM COLONIENSEM EPISCOPI.

Reverendo in Christo patri suo & domino Arnoldo, sanctae Coloniensis ecclesiae venerabili aeternae id est in saecula saecula catholicae, exiguat oratione & devotum servitium.

ANNO
CHRIST.
1152.

Etati sumus in his quae dicta sunt no-
bis, & in domum Domini latentes &
gratias agentes vivimus, pro eo quod glo-
riatum de tyrannis & latronibus triumphum
reportatis, qui ubique locorum, ut ipe-
tas facientes, nunc exereverunt, ut nulla
ecclesia, nullus omnino locus facer ut lae-
cus ab illorum perfida infestatione defendi-
tur. Quam quidem vltoriam vestrae beatitudinis
divina potentia, mus amon concedat.
Velle autem celsitudini nostrae esse volu-
mus, quod in transito proxime beati Ja-
cobi Apostoli festo Mindau, rogata episcopi,
& petitione cleri descendentes, ad
compandacis, quae sapientiam diffensionis
quasdam, quibus episcopi & cleri fuerat
perturbata concedat. Et haec quidem ca-
use non erant criminales aut penitentiae, sed
potius de iudis, videlicet de molendinis &
de paludibus, de compensis, de haeredita-
tibus & patrimonis, pro quibus adventum
se hibabant villici episcopi & clerici cano-
nicorum, & quidam clerici contra quosdam
laicos. Erat haec commotio paulo infatice
adversus episcopum, pro eo quod in concilio
Coloniensi accusationem cum gravi re-
pella sustulerat, nullo tamen, quod per-
fecerat potuimus, in tantum progrediente,
ut illius oerati verbo & aculationis, vel
etiam querelae Walderi illo parochiani vel
testimonii modo velle adfuisse. Siquidem in
eodem solemnitate celebratione praedicti
episcopus publice in palatio ecclesiae denudat
excommunicatus & anathematis
sententiam patuli in eos, qui clericum ca-
verant, vel operam consilii vel auxilii in
hoc maleficio adhibuerant. Omnibus igitur
deus divino beneficio in conciliis convoc-
dum, tenturum etiam Waldero illi per-
nactam quam in episcopi vexatione diffusa-
ret; sed & ipse multo audientibus affe-
ruit, quod fide data esse a nobis credidit
se pacem cum ipso reformaret. Quid
nos, qui nobilitatem vestram & mentis ex-
cellentiam iamdudum novimus, nequaquam
credere potuimus, ut iustissimum veluti
episcopi, quae metropolitani demum militavit, &
personam vestram per omnibus dilexit &
honoravit, hanc velleis infere contume-
liam, ut causam ipsius, quam ex domo
terminare propter importunum accusatorum
insolentiam non potuissit, pro concordiam
sibi non paternam. Novit enim eruditio

ANNO
CHRIST.
1152.

vestra, quorum consilio, quare discipula,
idem adversari episcopi iudicium vestrum,
quod iustissimum & ecclesiae vestrae tes-
tificatione & assensu erat subsumum, recusa-
re praesumpserunt, quo ordine quibusve in-
ductis datus appellaturus, sicut ex trans-
scriptis eorum libellis considerate poterit
vestra discretio, retentis apud nos eorum ex-
emplaribus. Et licet, ut praedictum est,
plene sciamus animi vestri inagitationem
in tam viles & abjectas meditationes nequa-
quam decidere potuisse, ut cum jam dicto
Waldero tam enormes conditiones inire de-
beretis, pro familiaritatem & intima dile-
ctione, quae sapientiam vestram longo
jam tempore diligimus, admonere coramam
vestram non dubitavimus, ut apud domum
Mindensem, & ecclesiam ipsam ab hac fa-
piscione gloriam vestram liberare non desi-
deremus. Auxit enim necum episcopo lili-
terarum vestrarum, quae domino papa scri-
ptae sunt, in quibus dicitur, quae pro ipsius
innocentia nihil agere videretur, quia a vo-
bis scriptas vix percellas omnino negavi-
mus, ob hoc felicit, quod intelligenti ve-
stra bene noravit, hoc esse inferioris iudi-
cii officium, ut cum ab ipso ad superiores
partem videretur favore inclinasse. Quid
in literis illis nequaquam factam esse cog-
nosceris.

Ego Walderus Dei gratia diaconus &
sanctae Meticensis ecclesiae quatuordecim
canonicus papa appello, ipse tunc Hen-
ricus & me & mea commisit, ad quem te
vultus Mindensem episcopum invoco, pro
malicia subreptione decanatus meae, & pro
illis, quae habeo contra te responsum
dionis septembris. Ego Vortileus, sub-
diaconus appello te H. Mindensem episc-
copum, ad praesentiam domini papae de
sacrillegio eo, quod tuo consilio & iussu
excoletus sum & plagatus. Diem statum
Kal. octobris. Hujusmodi appellatores,
immo vero confusos, effraes, furiosos
episcopi, non atque sanguinis effusione
in pavimento tuo prolece, & sicut e-
piscopo non praesentare, ita nec ab ipso
vile, quod non manu decanatus
ecclesiae beati Martini in Minca eadem
die susceperis.

Wl.

ULMENSIS CONVENTUS

In quo lex quadam ecclesiastica immunitati regnanti decreta est

Anno 1152. habitus.

An. 1152. **U**lmensis hinc conventus praeterendum haudquaquam doxi, cum legem condidit ad ecclesiasticam disciplinam spectantem, sed juri ecclesiae non parum oppositam. Hinc expressim Eugenius in sua epistola ad Vithalium abbatem inter Vithalenses num. CCLXXXIII. quae ad Martini Vel. Mon. tom. II. pag. 553. hoc transcribo.

Eugenius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio Carysto abbati, salutem & apostolicam benedictionem.

DE quorum parte devotio abque dubitatione confidimus, si considerent committimus, quod digno cupimus effectui mancipari. Inde est, quod charitati tuae causam venerabilis fratris nostri A. (z) Carystensis episcopi attentius discussis commendandam, quatenus tu & fraterum nostrorum episcoporum, qui ad carissimi filii nostri Fridrici Romanorum regis curiam convenit, consilio & auxilio letus, non inhoneste verbis vel factis, sicut alia vice factum est, possit impune trahi, vel ecclesia sua iuxta pravorem delicta debita iustitia defraudari. Nec parum tu in hac causa, quasi in aliena diffinidandum, sicut ait Petrus: *Res tuae non agitur, paries cum proximo ardet.* Similis enim causa jam tibi peperit, vel in proximo pariet inimicos. Illud autem, quod in curia Ulmi diu habitans in ecclesiarum destructionem noviter est a hinc introducum, nequaquam silentio praeterendum est, nec quod qui pro rapina & incendii ecclesiasticis bonis illatis excommunicationi subdant, novo judicio excommunicatos dedicant, nisi prius in laicorum

judicio damnationis sententia seriantur. Quod si forte tam tu, quam fratres nostri episcopi putaveritis fulminandum, hoc proculdubio inde proveniet, ut nulli episcoporum in illis parcius liceat contra quolibet facturum tuum disciplinam ecclesiasticam exercere. Disciplina enim cessante, peribit Regio Chritiana: religio cessante, peribit & iustus animarum. Et propterea, carissime fili, tam super hoc quam super aliis, cum ad curias conventus, qui contra honorem Dei, contra ecclesiae salutarem vigorem, contra honestatem regni, pravorum malicia moliri videritis, vixiter & unanimiter resistatis, ut vestro patienti studio & labore malitia sapientia vincat, iniquitatem iustitia, superet, & ecclesiae Dei, & regni illustris in suo decore incolumis conservetur. Ad hoc fœderatis tu quadam notificamus, quae faciente Ar. (z) haereticis ruiticiana quadam turba abique nobilium & majorum civitatis nuper est in Urbe molita. Circiter enim duo millia in unum fuit secretis conjurati, & in proximis Kal. novembrii centum perpetuo fenatores malorum operum & duos consules, alter quorum infra Urbem, alter extra illorum centum consilio republicae factum disponant, immo populi rodant. Unum autem, quem voluit imperator ducere, creare disponant, quem ipsi centum duobus consulis & omni populo Romano ferant quod debeat mortificare imperare. Quod quia contra coronam regni & carissimi filii nostri Fridrici Romanorum regis honorem attente praesentant, eidem volumus per te secretis natis, ut super hoc maturo consilio, quid factu opus sit, providere penderent. Datum Signie XII. Kal. octobris.

SYNODUS APUD KENANAM

In Hibernia a Joanne Paparone A. S. L.

Anno 1152. habitus.

An. 1152. **I**dem in hac synodo constitutiones, vel saltem ex illis quadam leguntur in constitutionibus synodi Novae Vllie habitae an-

1216. quas ibi ex Willmsi refractam, quae hinc leiores repetant, quae sola de praesenti synodo innotescunt.

LEODIENSE CONCILIUM

A Gerardo card. A. S. L. Anno forte 1152. habitum.

An. 1152. **Q**uicunque tandem ille fuerit Gerardus, quem ex Lobienis scholastico canonico Leodiensem, dein cardinalem S. R. E. reuocatum asserit veritus audire conuentionem ad historiam Abbatum Leodiensium vulgatam apud Dacherium Spiegel. to. 2. pag. 719. profecto constat circa Eugenii fidei Adriani successores tempora legationem Leodiensem egisse. In vero Leodis quondam celestem ha-

bit, tunc eodem continuatore. Nec plura de consilio isto, cuius tamen nomen haud omniterandum censui, ne quid desiderandum in re, conciliari restingerem. Cur vero anno 1152. aliquantulum fecit legatio Germanica Gerardi Card. tit. S. Stephani in Casio monte, hoc non getat; qui potuit idem esse Gerardus concilii Leodiensis auctor & pater.

SYNODUS ATREBATENSIS DIOECESANA

A Godescalco Atrebatensi episcopo

Anno 1153. habitus.

An. 1153. **Q**uamquam ab afferendis dioecesanis hoc temporum synodis & numeris & planeque inutilitas me ferece perit: hanc Christum ab hora nostra usque ad finem saeculi. Quaedam enim in ea praescripta sunt quae non ita facile in synodis vel ante vel circa haec tempora reperiantur. Ut et illud de ratiis ad lampadas alendis per certas anni solennes dies ad sanctorum cultum incendendas. Voluit enim id accidit Theologia, quibus suorum hoc veritas ecclesiae documentum appeteret ad probandum veritatis ecclesiae reobtinuisse, ut lampadas in ecclesia non ad deperitenda tantummodo noculis teobras, ut contemneret heterodos, sed & in honore Dei & sanctorum arderent. Dedit vero tabulas concilii hujus Baluzius Mitell. to. V. pag. 460. ex quo hoc transiero.

In nomine patris & filii & spiritus sancti Amen. Quoniam aut quibus obvio antiquitatis aliquando irreperit, errorem posteris generare conseruaret, ideoque ego Godescalcus, Dei gratia, Atrebatensis coelector, literis & memorie mandare curavi & sigilli mei testimonio rata facere. Dederunt itaque praesentis fratres de suo paritero communitate triginta solidos de duobus caponibus, assignantes mansuras, & tempora disinguentes, a quibus & quibus praedicti reditus exigendi laforent & accipiendi ad hunc modum. A Bernardo Beccofibus solisque successibus per sua mansura decem & octo solidi; ita quae in natali Domini media pars, id est, novem solidi, & in nativitate beati Johannis novem cultos ecclesiae performantur. Item a Gerardo fratre Aidelphi solisque Beccofibus per sua mansura undecim solidi & dimidius in natali Domini, & in nativitate beati Johannis totidem cultos ecclesiae performantur. Item a domini Luca archidiacono solisque successibus per sua mansura in Natali Domini duodecim denarii & duae pones cultos ecclesiae performantur. Usque quoque ecclesiae certa praememorata beneficia deputaverit, scilicet quod ex un-

novem lampadibus ante vultum Christi pendentibus lumen subministraret subignatis temporibus, ut in vigiliis Sacerdotis hanc Christum ab hora nostra usque ad finem saeculi sequenti diei lumen lampadam non deficeret, totidemque horarum spatio in omnibus solemnitatibus, quas subscrībimus, in praesentium lampadam lumen continuandum esse statuerat. In Circumcisione Domini, in Apparitione, in Resurrectione, in Ascensione, in Pentecoste, in solemnitate omnium Sanctorum, & in omnibus solemnitatibus sanctae Dei genitricis Mariae, & in omnibus domini dominicis diebus. Robertus vero alter fratrum intellegens tantulis redibus tot lampadam luminibus per tot tempora non posse sufficere, aitare de Vimis earum luminis indigentia, me tam conferentem quam pensitantes, adiecit, ut videlicet tenore ut illis nunquam suis temporibus luminis copia deficeret, & decimae lampadi veteris occidentalem ecclesiae partem ante turrim penitentem ex eadem copia ignis subministraret, qui omnibus & totis nobilibus, & redditis sufficerent, ecclesiae indicentes luceret, finito completorio ferre accendendus, & mane, cum aurores finem desideret, extinguendus. Quod si ex his beneficiis decem lampadam luminis antedictis aliqui superabundare contingerent, in episcopi semper fide dispositione, in episcopi communitate, in episcoporum eidem lampadibus igne accessio deceretur. Ne quis vero in posterum praesumat praedictam lampadam honorem vel aufere vel loco ipsarum ante horas illuminationis earum commutare, iudiciorum interpositis prohibemus. Reclarum est hoc scriptum in synodo Atrebatensi coram me sub his personis & scribis, Luca archidiacono, Cleremabio presbitero, Niccolao Decano, Anselmo Cantore, Fulcone magistro, dominiq. abbatis sanctae suadae eximiationis, primo domo Werrioco abbate sancti Vedasti, Gosvino abbatum equitum, Hugone abbate sancti Anardi, Fulcone abbate Haionienis, Hugone abbate Marciacensis, Radulfo abbate de Monte sancti Eligii, Balduino abbate de Mireole, Sibone abbate ecclesiae de Alcuere, pluribusque beneficiis dignis viris, & canonicis factis A-

trebatensis ecclesie, Hartaro, Rolando, Guglielmo, Hugone, Hubero Sacrodotibus, & inferioris ordinis multis clericis honeste

vitz. Adum Aterebati anno dominice Incarnationis MCLII. anno V. episcopatus domini Godefridici.

ANASTASIUS PAPA IV.

Scdis ab anno 1153. ad annum 1154.

ANASTASIUS IV. EPISTOLARUM

APPENDIX.

AD WIBALDUM ABBATEM CORBEJENSEM ET STABULENSEM.

Annali usum 1158 ad omnia dimittaxit concessit.

MAH. VET.
MON. I. II.

A Anastasius episcopus servus servorum dei, dilecto filio Corbejensi abbati, salutem & apostolicam benedictionem. Semper apostolica sedes ecclesiarum prelati, quos ampliori fide charitate devotio agnovit, abundantior honorem impendit, & eorum honestis petitionibus illustri curat assensu. Inde est, quod antiqua devotione, quam erga te dem apud nos diuolueris habere, induci, & quorundam fratrum nostrorum precibus incitanti, asum annali ex assensu honorate apostolice sedis in vita tua tibi tantum duximus indulgendum, & in augmentum tui dilectio-

nis anulum quoque tibi per dilectum filium nostrum G. diaconum cardinalem, qui ad partes Teutonicas regni pro antistite officium a nobis transmissit, destinamus. Tui ergo devotio cum tanta gratiarum adione beneficium illud accipiat, ita te semper exhibeat in sacrosanctae matris tue Romane ecclesie veneratione ferventem, ut & nos hoc claritatis & beneficentis signum tibi gaudeamus impensum, & tu ad illa beneficia, quae in futurum tempore debeat idoneo impendi. Datum Laterani. VII. Idus Februarii.

ADRIANUS PAPA IV.

Scdis ab anno 1154. ad annum 1159.

CONCILIIUM AD MORETUM

Pro Vicelegationibus Monachis aduersus comitem Nivernensem.

Sub istum Eugenium, vel forte Theodorisum pontificatum sui corpore succedens, celebre ad Moretum conventi, iusio presentis ad iudicandum cum suis episcopis Francorum regis. Huiusmodi iustitiam iudicantis vicelegationibus causationibus, quos Nivernensis comes urgebat, audire tandem monachos intulerat, inter que illud maximum, quod et clandestinis artibus Vicelegationibus oppidiculis incaltavit, ut sumptis armis a monachis, quorum dominum subdebat, rebellarent. Postius eius monasterii abbas reos illos poposcit ante Joannem Paparensem cardinalem S. R. E. Joannem per eos dies ex Anglicana & Hibernica legatione redux per Gallias transibat. Haec commendatis Vicelegationibus monachorum causam scribit Eugenius in epistola XXV. ad Guillelmum Nivernensem comitem, & XXXVII. ad Ludovicum Francie regem apud Labbeum to. XII. pag. 1599. Venet. edit. Joannesa sua in Joannem cardinali A. S. per Gallias legatione Cluniaci agentes causa deliquit discuta in Vicelegationibus persequens anathematis ferendam tuncquidem tamen sic repressi homines. In multo ferociter in Joannem, tem & monachos inveni fuit, Nivernensis comite occulte illis favente. Monachorum alio auxilio destituti ad Regem confu-

erunt, ut ejus favore protelli ad lato anathemate Vicelegationibus tenent adlatos. Tunc advenit Rege indium esse concilium, in quo de lato anathemate non valetis ptequam edictum, de mandato Vicelegationibus causationibus, quos Nivernensis comes urgebat, audire tandem & Monachorum in eundem comitem relet. Vicelegationibus obtridit anathemate non dicitur illis, tum iustus Nivernensis ut in cultodia illis haberet, ad muram Regis tradidos. Ita sedulo cessavit, & parlatio scribitis Monachis redit. Concilii huius abbas auctoritate, quod cedex multatus sit, exhibet author historice Vicelegationibus in epistola Ducherlanio, II. pag. 532. edit. in folio. Res tota duplici sententia tempore & loco dicitur, quod cedex moderatus sit, comitem ignoratur, altera ad Moretum urbare ab omni periculo dominum ad Lupam vivum colvit. De tempore nihil certum est, quamquam non diu ante annum 1155. tum his & illis monachis narratis scribit, ejus historice comitis subdit: *Drpina bontati natiom anno quinquies antedico comiti quinquagesimo quod apostolis Nivisi, quod manum, quod dicitur anno 3. Quod dicitur, qui requirit Vicelegationibus ecclesie de. Is est enim 1155. Ex quo inferas, aliquandiu ante tunc annum concilium illud conveniss-*

se. His primis adhae accepha proment-

..... Monasterio meo cum treuga & pace revertente tua iura disponere ecclesie, accidit fulcipere me hunc cum quodam feruo ecclesie pro causa possessionis ipsius ecclesie, quam de illi examine ad iudicari fore determinandam. Protraxit itaque ut tempus certaminis advenit, veris in feditione homines illi, qui proferunt, me cum fratribus & pueris non optinuerit, fugati que nobis & improvisis & imperatis, clausura monasterii violaverunt, ornamenta dilapidaverunt, vastitas diversis generis dissipaverunt, legentes rapuerunt, caritatem bonorum omnium fecerunt, indignitate convulsantes contumnaverunt, cadem in monachos, & famulos nostros exsecraverunt, & me ad moretum perierunt, & cum venerunt, in mille frusta conciderunt; deinde ineraditos nos ad preliandum obseverant, domos frugum, molendinos evertunt, & quidquid nostrorum pte manibus habuere, totum occupaverunt, & in concumeliam regis majestatis facti sunt pnos nostris. Tandem datus opportunum, henc in concilio habere, & in concilio esse corere, ad te singulari prelatum meum confugi: proinde aditas aequalitas tui iudicio, sanguinem meum & meorum, motique meam de manu istorum requiro, & detrimenta domus mee ab ipsis repto, salvo per omnia vestro iure, atque apostolice, ejus injuriam profum remittere nec possim nec debeo. His dictis contentus.

Surgens autem tyrannus, comes feliciter Nivernensis, causam perditionis prosequutus, ait: Cum constet Vicelegationibus oppidum multorum militum psonarumque esse referent, nec fme homines aniam movi vel quantitati, usque ex multis hinc inde partibus ex majori numero adventis, & ad varia studia ferretur, & studio potius, quam ad morem gerentes, non est jure impudandum eldis indigenis, & in omni lege & honestate pndis, quidquid extorrem vulgus per excessum & deliquit commisit, domum usque inflixit non est iusticia, si pari crimine julto & impius obligatur. Ceterum cum ubique numeroque, ac proinde fortiter quodammodo pre debetis, quoniam dicitur, & pncipalissimis & honestis ac fidei familiaribus curam gerentibus, quos solipsi aegrotis pncipales negotio complice morem: Quoapropter regio placet moderantius esse referentur ab abate auctore sceleris, ut innoxius ab insolitis, justitiae censura in reos decernatur. Ad hoc tyranno responsum est: Quoniam magis & legitime pncipaliter quos pncipaliter excludere & defendere atque immunum servare ab omni periculo dominum ad vicium suum, mortem necne spontaneum profalitate illius non abhorret, jam non nostri, sed prolixiores & defensores domini sui cecidit sunt, & ad iudicandis iquali ex necessitate articulo combuto, tum solario quam auxilio suo com defraudaverunt. Atque Ideo ab abate istum excludendum est, quidquid requirit ipsi inligantibus, juvenilibus, & opem ferentibus, plebeja manus committit. Tunc omnes pariter qui cum abate vel Vi-

cellano non exierunt, vel fratras in auxilio obediis non se adjuverunt, vel auxilio obediis non se adjuverunt, vel auxilio conditionis, infidelitatis, sacrilegii, perjurii, & quae homicidii.

Quo facto, prolatum est primum capitulum de ferentis regis, ut abbas testificandus probaret detrimenta sua vel ecclesie, & quidquid legitime probatum fuisset, condemnati crimine capitali totum restitueret. Cui capitulum hoc abbas obicit. Cum palam constaret homines istos ab immunitate perniciae sua tribus apostolicis excommunicatis & anathematizatos esse, peccatum fidei vacare dominum, & in concilio profum, mentum perjuris, testificationem profum, legem facere sacrilegii. Respondit ei Lingo. (In quippe semper & ubique Vicelegationibus parte advenit, & cum Humberto de Zalabi archidiacono Nivernensi monasterio causam prolocutor Burgensium in advocacione sua fulcepere) Agram, inquit, tantummodo fentem si primum, non habemus homines pro lege excommunicatorum, donec ab ecclesia generaliter denonimentum, vocetur, pubicetur: quod ab illis factum, non scimus. Ad quos abbas: Parvo sunt, aut dominus, & dominus Parisiensis, necne dominus Trecentis, qui iusti apostolici pontificis sacrilegos proditores deminantes publicaverunt. Attellatibus episcopis hinc ita habere, persuasum est abbati facere probationem, quam nisi suo juri contrariam fore constaret. Sed quia planum non advenit oblatioe ac ministri ecclesie, per quo probatio facienda erat, dilata est in subsequenti capitulo, quo pariter tam praesentes quam abentes convenientes sunt Moretum.

Erant autem ibi comitum maritis, id est tertia fies. Et ut qui fuerant requisiti convenirent, egressi sunt omnes cum rege & optimatibus suis in memorie consue supra Moretum. Ubi cum abbas referret summam probationis suae, dixit emisse centumorum hexagenarium militum solidorum, & pncipaliter debeat, & aequarum, & praterinjuriarum proditoris, & prater fatum quorum occidit, & prater sacrilegium invalse & violare sacrosanctae ecclesie. Quo audito comitis factis contentari non potuit, proinus in fugam vertit, nec sollicitus ferri probationem: & aciente rege ad complices & confidales scelerum suorum repperant. Abba vero iura regis fecit probacionem suam, & dominum, & auxiliariis illis praevaluit. Ut autem cognovit res perditas abesse, & iniussu tenore regiam curiam Unterburgis: Felicitis, ait, abbas comitem, & auxiliarios, & auxiliaarios viros comprobaverit perfidiam suam. Quod ambrosia quae excederat a juria, profertur sententia eorum restituta contra Joannem, & defensores istum, inquit, capitulum delatissimum, adhuc illa prolaturus, si expedites vel iudicio fe dignos inventi paterentur. Nunc autem quoniam exortio capite ipsorum exigentiam ab omni jure, quod didicant regis iudicium, ut omnes Nivernensis, qui de fidelitate regis praesens aede, profanos illos proditores vel compre-

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

REMENSE CONCILIIUM

Anno 1157. sub Saneone archiepiscopo celebratum.

I. De Paphis. (a)

Quoniam impurissima Manichæorum secta tergiversativa lubrica sub specie religionis apud imperitiosos occulta simplici animas perditum ire, molitur, & per abjectissimos reatros, qui sæpe de loco fugiant ad locum, nominæ commutatur, captivas ducunt mulierulas oncratas peccatis: Nos egregi dominico, cuius curam suscepimus, ne per illos in precipitium ead, consulescentes, statuiamus ut quoniam inter factitæge nefandæque, quibus non inquirunt solum, verum etiam inficere ecclesiam conantur, coniugium quod a domino institutum sanctumque est, ut quadi

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

999
ANNO 1157.
999
ANNO 1157.

Ex Mart. Ver. Mon. T. VII. p. 74.

(a) Paphis sine pili: Gallie pifere, didi: non Martice Abbatibus per contumeliam. Hæc nota Germanice Casares, inquis: Eadem Schenaz-mis a Cærgio Iuliano, Hærendo Paphis, Gallii Texcorum, non videtur appropiæ. - nota verum: Hæc Cærgio, verum Cærgio Cærgio, non videtur appropiæ. - nota verum: Hæc Cærgio, verum Cærgio Cærgio, non videtur appropiæ.

Interd.

De pace.

III.

Clerici, monachi, conversi, peregrini, femine, & qui cum eis ad eos pertinentes ambulat, in perpetua pace sint. Grege, armenta, agricolæ, aratra, vinearumque cultores & mercatores semper in pace sint. Ceterum pax illa, quam irugam Dei vocant, a vespera ferre quartæ usque ad mane ferre secundæ debet observari. Quorum vero improbitas temerare illa præsumitur, nisi communiti emendare festinaverit, canonica ultione feriendæ (*) sunt. Porro dominus suus, cuius hoc est, conveniat, ut cum satisfactæ per iudicium sub-

Concilior. Suppl. Tom. II.

ire compellat. Quod si noluerit, eadem lex erit illius. Deinde erga submissitas interpellabit. Ipsa vero pro suo officio, quo tuert ecclesias debet, ad emendationem cogere poterit improbos. Hæc igitur ratione & prædonum manus comprirentur, & ecclesie tranquillam & quietam vitam agent in omni pietate & castitate.

II. IV.

De inordinatis ecclesiasticarum rerum. De vicanariis.

Adversus improborum temeritatem & audaciam, qui personas five res ecclesiasticas vesare & lacere neque timent neque studeant, sollicitè super regem dominicum vigilantes, decrevimus ut nemo quicumque ecclesiarum bona invadere vel auferre præsumat; sed si quis adversus ecclesiam five monasterium aliquid fecerit habere iuste crediderit, ad episcopum illius diocesis, five ad metropolitanam querelam deferat, qui vocatis paribus, examinatosque diligent cura præcognita, si nem legitimum imponat. Si vero episcopus vel metropolitanus quod abis, negligenter fuerit, apud regiam potestatem querela deponatur, ipsiusque mandato per eos quos oportet, iustitiam obtinere qui iniuriam se pati queritur, mereatur; missaque cum eo qui causatur, si regi placuerit, legatione, ut per eam cognoscatur quam iuste causæ sit ventilata five terminata. Quicumque vero importunus, hoc ordine non servato, etis iustam se dixerit habere rationem, in personas five res ecclesiasticas irruere vel invadere præsumerit, adverserion canonica feriatur.

V.

De sacerdotibus.

Quia nonnullarum ecclesiarum vel monasteriorum vel personarum levitas, seu, quod deterius est, cupiditas ecclesiis suis mercenariis consuevit præficere sacerdotibus, etoque crebrius commutare, qui ipsi suos opes locant, in superbia sit ventilata malivolis ministerium amplexu vituperatur; quia sacerdotibus obliis causas committere differunt, quo ab aliquid extorquant, sanctorum patrum vestigia sequentes, præcipium, ut qui modo per totum archiepiscopatum sine cura sunt sacerdotes, præsentantibus eis ad quos spectat usque ad instantem festivitatem ad episcopos, si idonei vel fuerint, ecclesiarum curas suscipiant. Postquam vero vacaverint, intra diem quadraginta spatium alio substituto, eundem episcopum offerant. Immoque ille, nisi rationabilem causam ei obijcere poterit, curam illi committit: in prædictum hi quorum intererit, iuxta prædictam tempus sacerdotum episcopo presentate neglectatam, per episcopum idoneo statuatur: in finem & populus, quod ei expedit, stabilem habebit facerdotem, & quid adversus episcopos oblatret malivolis non habeat. Sacerdotes quoque honestis & castis velibus utantur.

VI.

ANNO
CERLII
1157.

VI.

De regularibus qui tenent parochias.

Statutum quoque, ut si quando arbitrati fuerint abbates ecclesie suis aliquem de canonicis, qui eis subfunt, munituratum, non aliter id fiat, nisi episcopus eum presentaverit; & si episcopus eum suscipere voluerit liberum & emancipatum, abbas illum episcopo tradat, sicque cura accepta, ulterius sine licentia episcopi eum removere a ministerio, atque revocare ad claustrum potestatem abba non habeat.

VII.

De sanctimonialium.

Quodam sanctimonialium longioribus atque pretiosioribus vestibus quam expedit, monasterii esse novimus onerositas aliarumque, que tate habere non possunt, advenum se invidiam exercere. Porro quod longe deturibus multoque periculosus existit, singulas vel binas

vel tertio (*) in villis aut in agris novis manitare, & ex eo pessime opinio nis tumorem fapuis excitari. Status quo ergo tenendum proclivis fuis normalibus, simplicibus agnificis pelibus sint confortes, omnique ad claustrum ab habitaculis indecentibus revocentur, ut intra claustra monasterii, ubi vix tute sunt, carum corpora & corda inviolata Domino conserventur. Solent quoque, quod valde reprehensibile patet, cum predicatoribus circumire, & in comitatu vulgarium clericorum sine laicorum per diverticula vitium ambulantes, & ad idem hospitium quasi itineris necessitate divertere: quod quam maxime exempli fit, nemin em potest latere. Placet ergo, ut si quando monasteria earum vastata fuerint vel accensa, aliunde acciderit eis supra vires, supra quod videtur elemosina imploranda, id per clericos vel conversos fiat. Ipxi autem domini fcedant, meiores beatam Virginem famulam repertam, quando est ab angulo salutat. Recordantes quoque Dinam filiam patriarche, patriarchatum forem, dum exit videre filias regionis alienas vix passim.

ANNO
CERLII
1157.

ANNO
CERLII
1157.

tate ipsum eum, et venerat, non sine labore fuisse revesum. Addiditque cum reddita sibi sanitate libenter ad nos illo loco, alio tempore veritatem. Quorum attentionis, ut prout adhibuit fuis normalibus dominorum episcopus Hilandensis & Mindensis, qui eundem episcopus in domo quaque fua collegerat, prx manibus habebant, quam eodem tempore contingerat, quam nuntiorum commente verba. Quibus cum necdum ad plenum crederetur, dixere se velle juramento monitare, omnium factum non veritate, non idcirco venisse non voluit, sed ut de veritate potest. Dominus abbas e contra: non leviter, inquit, hec juramentum prefabili nobis fidem tantum imbecillitatem in domino Osenbrugenfium, fua qui perit in fua rede, nisi voluntas defuisset, potuit & prodire. Addidit quoque dominus episcopus, quorum licet ibi ledit fuerant, de re non latis tate minus curate testificatos fuis. Curque in hunc modum hinc & inde disceptaret, ante expectatum appellavit in hac verba.

Episcopi Wihaldus, Dei gratia Corbejenfis abbas, appello domnum & convocao ad presentiam eius dominum Philippum Osenbrugenfem episcopus, respondentem domino papa & nobis in offaria Sandi Martini episcopi & decimationibus principalium ecclesiarum in Norff, Wpcedere, Meppe, Affeburg, Loung, Viskie, cum suis antiquis terminis, quas decimationes Corbejenfium ecclesie injulle auferri. Etiam Thid, provoco prapostolum & magistrum Theridum, qui ad gravamen cause nostre de re iocerta jurare voluit, & scriptis fide in presentia domini papa respondentis.

Audita appellatione, nihil ultra in causa procedere prefumimus; fed vestro, prout venerat, judicio examinandum relinquimus.

EPISTOLA VVERNERI

Episcopi Mindensis ad Archiepiscopum Magdeburgensem.

Reverendo domino sancte Magdeburgensif ecclesie archiepiscopo VV, per misericordiam Dei id quod est in ecclesia Mindensif, adfusus orationes in Domino, cum fidei devotionis obsequio.

Apostolice sedis omnem eventum & vestre potestatis omne devotionis obsequium exhibere cupientes, divinx miserationum gratias referimus, quod dominus papa adeo vestram preces exponens, ut alius & infirmis ecclesiarum negotia ad vestra discretela tate tranfmitteret diligentiam. Venerabilis fiquidem frater noster Philippus Osenbrugenfem episcopus vestram ex mandato domini papa aditura presentiam, in Mindensif loco apud nos receptus est hospicio; fed in ipso processu itineris magna nimis eum agritudine occupavit: pruis quidem ob magnitudinem induritie fuis multas fuit, non minus ex labore itineris eadem ipfius infirmitas affe, fed in ipfo, quo veniebat, proce tate corporis eius excrevit. Eodem itaque venerabilis frater noster ad Hohenheimensem civitatem descendente, & no-

bis vias eius comitantibus, & usque ad confinium vestrum ipfius veniente, tantia nobis ipfius agritudine intulit, quod nullatenus procedere potuisset, quem tam immoderata infirmitas ante & in via apprehendisset. Vixit tamen nobis hadenus in omnibus bonis expertam benevolentiam cum omnidiligentia depositimus, quatenus ob hanc necessitatem pronominati domini Philippi episcopi absentem, in statu nostre devotionis & servitii, miser corditer fuffragis, atque personas honorabiles presentium prefentores, legationem ipfius ad vestram presentiam habentes, nisi vestre corditer potestatem, dilectum dominum Corbejenfem, ut ab hoc verba deflisset, patente communitatis.

EPISTOLA FRIDERICI MONASTERIENSIS EPISCOPI AD WICMANNUM ARCHIEPISCOPIUM.

Domino Wicmanno archiepiscopo reverendo, Friderico Monasteriensif, intimum servitii & orationis affectum.

Perit ad nos dominus Osenbrugenfem episcopus gravaminis sui causis, & convocato quia infernus est & laborare non potest; tum quia Corbejenfis abbas turbariam videtur inferre. Expropter excellentiam vestram communitas esse cupimus & rogamus obnitris, quatenus eum, tamquam scelerem & coepiscopus manentem, & nullam omnino ei injuriam fieri sinas, Percepimus etiam, ut si forte, quod abfit, unus opprimatur, ad plures tam episcopus quem archiepiscopus tunc inconveniens distretur. Valeat.

EPISTOLA BERNARDI HILDESHEIMENSIS EPISCOPI

Ad Wicmannum archiepiscopum Magdeburgensem.

Reverendo domino Wicmanno, sancte Magdeburgensif ecclesie archiepiscopo, B. (a) Dei gratia Hildeshemienfium humilis minister, devotas orationes in Domino & ferventium.

Venerabilis frater noster Philippus Osenbrugenfem episcopus vestram ex mandato domini papa ad negotium domini Corbejenfis abbatris aditura presentiam, in ipfo processu itineris magna nimis occupatus est infirmitatis fuis multas & graves passiones sustulit; verum ex labore inchoatis itineris eadem ipfius infirmitas vehementer augmentata fuit. Eodem itaque passu venerabilis frater noster jam dicto itinere ad nos in civitatem nostram descendente, tanta nobis ipfius agritudine intulit, quod nullatenus processu potuisset, nisi vix fua conventionem omnimodo postponere vellet. Vestram itaque nobis hadenus exhibitam benevolentiam cum omnidiligentia depositimus, quatenus ob hanc necessitatem pronominati domini Philippi absentem, in statu nostre devotionis & servitii prefentores, atque personas honorabiles presentium prefentores,

ANNO
CERLII
1157.

SYNODUS INCERTI LOCI IN PROVINCIA MAGDEBURGENSI

In causa litte inter episcopum Osnaburgensem & abbatem Corbejenfem,

Anno 1157. bapfia.

Quoniam synodus hujus, alla perierunt, & operis summo rhabna archiepiscopi Magdeburgensis ad Adrianum papam, quoniam de rebus omnibus in eadem synodo actis fieri creperunt. Superfuit etiam litera vrea, videlicet Episcopi Mindensif, & noster, Hildeshemienf, que, in eadem synodo prodissa fuit. His vero omnia supradicta codex episcopi Wihaldi abbatris Corbejenf & Sinabulensif apud Martine Vici. Mon. II. pag. 184, ex quo omnia hic recito.

EPISTOLA SYNODICA

Wicmanni archiepiscopi Magdeburgensis ad Adrianum papam.

An. 1157. *Adrianus Dei gratia sancte Romanensis ecclesie summo & digne reverendo pontifice, Vicmannus Magdeburgensis presulor humilis, tam voluntarium quam debitum, obedientiam, cum orationibus ac fidei servitio.* Super quoniam, quam dominus Wihaldus Corbejenf venerabilis abbas advertit dominum Hildeshemienf episcopus Osenbrugenfem ecclesie habet, pro quibusdam decimis ecclesie Corbejenf ab Osenbrugenfem infusse, sicut asserit dominus abbas, ablatas, injugate nobis paternicas vestra, quatinus u-

ANNO
CHRISTII
1157.
1158.

totum legationem ejus ad vestram prudentiam
decentes misericorditer & in dilectione re-
mittatis. Ipse omnino divina gratia ad im-
minentem periculo creptus, ubi filii vestra

bilinias significaverit, pro paxnotato nego-
tio abique tergiversatione vestro conspe-
ctui presentabit. Gratia Dei vobiscum.

ANNO
CHRISTII
1157.
1158.

NORTHAMPTON IN ANGLIA CONCILIIUM

Pro elegendi abbate S. Augustini Cantuarie ad obsequium
A Theobaldo Cantuariensi circa annum 1157. celebratum.

An. 1157.
Ex Will-
eloni Conc.
Brit. L. 1.
P. 442.

SUB initium regni regis Henrici II. Theo-
baldus synodum Northamptonie coegit.
In qua Sylvester, abbas S. Augustini
Cant. ad obedientiam convocatus. Certe-
rita Eggerus ab Sylvestri avare R. Seyghari
de fratre filii Henrici Vintoniensis episcopi.
ut acciperet Eugenius papa predictum
abbatem in ecclesia sua sine profusione bene-

fici, ex quod fecisset cum Roma tributaria.
Theobaldus presbitero necesse, regis
glorioso R. Henrico de mandato Adonis
episcopi Northampton in presbitero regis &
episcoporum Anglia compulsi cum ad subje-
ctionem, in eisdem eisdem faceret presbitero
nem.

OTTONIS FRISINGENSIS CONSTITUTIONUM

Pro canonici suis confirmatio ab A. S. LL. asserta
Anno 1158.

An. 1158.
Ex Lanig.
Spici. p.
233. in
Frisingens.

IN nomine sancte & individue Trinitatis.
Otto, Dei gratia, Frisingensis ecclesie
(episcopus) in Christo fratribus, Ab-
bati preposito & universis sancte Dei ge-
nitricis Marie eisdem ecclesie canonicis ec-
clorume successoribus canonicis habitantibus
in perpetuum. Diuina nos adiutorium dem-
onstratione omnibus hominibus affectum de-
bemus charitate, effectum vero speculatus
ad his qui filii domesticis sunt, aut quis ad
ardorem curam per episcopum sollicitu-
dem deputati sunt. Ea propter, reverendi fra-
tres, nolite saluti vestrique utilitatis fra-
pro debito nobis jugiter invigilantes, tem-
poralium vobis curare minere curamus, ut spiri-
tualibus discipulis, & honorabilibus studi-
diligenter operam intendatis. Consueti-
gatis, quae hoc tempore in regno Teutonico
legatione fangebantur, & eorum adhibita
autoritate antequam & rationabiles ecclesie
vestra consueverunt, quae, ut dicitur, le-
vestra (servari) videlicet modum fallendi in
choro, reverentiam in capitulo, dormiendi
& his personis quae specialiter exemptionem
nem defendere possunt, contempiores re-
gulari disciplina subiacent. Pueros & ado-
lescentes, qui pro atatis lubrico statu ad-
discipline laevissime proni sunt, scholasti-
am discipline subicere volumus, donec ad
ordinem subdacionis congruo tempore,
promoveantur, nec occasione foras eos
evagari ante hunc tempus concedimus. San-
& de stipendiis, quae ad communionem prae-
bendam pertinent, vel in mancipiis, five in aliis
reditibus illud statuiamus, ut ubicunque ad
singulares usurpationis usus commo-
vacare inciperent, nemini beneficiarum, sed

ad commonem fratrum utilitatem deputen-
tur, nec forte ad tria vel quatuor mancipia
quotidianis usibus necessaria; pro bono ta-
men pacis ea, quae in praesentiarum ad al-
ium illorum de his canonicis concessi sunt,
luis possessoribus quiete habeantur; quae ad oblationem
pertinent, vel in futurum largitione cuj-
piam ecclesiastica seculari-ve persone per-
tinent, decernimus, ut hi qui ea iuste
sinebant, decernimus, ut hi qui ea iuste
rent, passim non quibilibet beneficiarum,
sed his qui a subdacione, & sigilla-
& probate fidei sunt, ut qui dimi-
nam possessionem quibus beneficii pro ser-
vitiis primis infirmitate singulis annis fra-
tribus in memoriam sanctuarum ex inde
perolvere voluntur. Salva eorum iustitia
que cognoscitur ordinem, ubi aliquo praedio
poterit defendere ex delegato jurisdictionem.
Sanctius etiam atque praesentis scripti pa-
gina confirmamus vobis universa bona, quae
habemus venerabilibus & catholicis am-
factibus sanctuarum vobis donacione con-
cessa sunt, vel legaliter commutatione con-
veniant, in decimis, acies, cultis arvis &
incultas, quae vel vos, vel in praesentiarum
rum usus possiditis, vel in aliquo loco
necesse acquiritur estis, ea vobis dimin-
te vel in eis aliquo modo vos inestare praeser-
finant, fed omnia rata integra, libereque
permanant vestris, ac vestrorum successe-
riarum idoneis vobis iugiter profutura. Prae-
terea quod vobis non liberalitate concessimus,
que est in praedictis decem ecclesie, quae est in praedictis
decem Adalberti apud Eberbach, & be-
dionis una apud Tance, & beneficium Agri-
diaconi apud Hasilbach cum mancipiis, &
beneficium Albuonis prepositi Mosstons, & benefi-
cium et cetera cum Mittenvalde, & Eich, & benefi-
cium unum apud Altpach, & benefi-
cium ecclesiam Zollingen & aliis, sicut eas in

ANNO
CHRISTII
1159.

Praesentiarum habet dilectus frater noster Alber-
tius, praepositus majoris ecclesie, omnia
ecclesia apud Haga cum iis ecclesiis, omnia
buque earum pertinentibus, dotibus, & decimis,
certisq; ceterisque usibus, vestris contradic-
tionibus, statuentibus, ut ad usum praebende
vestrae, quam novam oblationem vocatis,
cedant, & omnia vobis quiete & inconcul-
sitate permanent. Sane & quae in praesenti ad
eamdem collationem collata sunt, & in fu-
turo cujuscunque liberalitate conferentur,
cujusq; beneficiarii omnino problemus, &
praepositorum ad libitum possessionibus domi-
nium & ordinationem renovari volumus.
Sed sicut in fratrurn dispositione per officia-
lem canonicum, quae filii statuere, fideliter
ad ministranda ad hoc, ut in praesenti ad
honesto modo omnibus providentur, areas
nostras in monte hoc, quae vel hodierna die
in possessione vestra sunt, vel ab his adhue
laicis vel nobilibus sine ministerio aliquo qui-
bus in sodum per vestrum fidem bona i-
dolum voluntate redimuntur, vobis coarctan-
dus, ita videlicet, ut quicunque vestrum
donatum suam canonicum ius vel desideret, vel
in testamento dimiserit, idem sine contradic-
tione alicujus possidat & aream, excepta
sed portam occidentalem terti, videlicet

ham, quam habent filii Ottonis palatini co-
mitis, & quae est comitis Gerhardi de Chur-
lingen, & quae est Rudolphi de Passperch,
& ad portam orientalem, ea quam habet
Burchardus advocatus Mosburgensis, quasi
de rationem civitatis de jure laicorum exal
volumus. Solus autem canonicus inter se &
non ad ceteros clericos, ius laicos, praeroga-
tam distinctionem necesse contendimus. Quod
si quis canonicorum intellectus abierit, in po-
testate praepositi & fratrum sit concedere
donum & aream ejus, cui fratrum illius
placuerit. Si quis ergo persona laice, nec
intra traditionem hujusmodi nollet scripti pa-
giam fieri temerare vel infringere pae-
tamperit, nisi communiter respicere, eam
se coram divini iudicis matre cognoscatur. Con-
servantes autem, in praesenti pacem & in
futuro studium temperate retributionis in-
venire. Signum domini Ottonis Frisingens.
episcopi. Datum in manio Alshunni no-
vari. Adun dominice incarnationis anno
MCLVIII. ind. VI. anno autem domini Ot-
tonis Frisingens. ecclesie episcopi XIX. re-
gnum sancti imperatoris Fridrici, an-
no regni ejus VII. imperio vero VII. in Chris-
to felicitet Amen.

ANNO
CHRISTII
1159.

ALEXANDER PAPA III.

Scripta ab anno 1159. usque ad annum 1181.

EPISTOLARUM ALEXANDRI PAPAE III.

A P P E N D I X.

ADMONITIO COLLECTORIS

Epistolae Alex. III. collectionem amplissimam
tribus auctam apud. La. quibus per
Labbet editorem Venetum alteris appen-
dicis accessio facta est. Tam longe ram-
abest ut omnium quae sunt in Epistolario
codex integer suppetat eruditus, ut itera-
rum epistolarum Pontificis portio major in
voluta adhuc dispersa volumina disperdit.
P. Martene & Durand in aliter Veterum
Monumentorum volumine plenum regitum
epistolarum Pontif. hujus pro Remensi pro-
vincia exhibuerunt. In quo literis quingente
ciciter continendis, quibus ut ad iungas
quasvis illi decessimus in primo Anecdoto-
rum volumine, easque item quas in primo
Monumentorum vulgatum. P. Christianus
Lanpo in collectione quatuordecim in causa
S. Thomae Cantuariensis nonnullas Alexan-
dri III. litteras afferit, fructus in Labbeo qua-
rendas. Adde affert, quod in Wilkins in concilii
Basilicensi Britanico, quibus Ludewig, quas
Ludewig in Reliquis, Lanigius in Spicilegio,
quas Pezius in codice diplomatico,
Hanckius in Germania sacra, Guichenonius
in sua bibliotheca, ex quibus volumine aliis-
que si quis in unum corpus pontificis hujus
epistolae colligendas suscepit, est profecto
volumine nec lane modicum impleturus es-
set. Tanta rerum copia me deterruit, ne id
modo susciperem, quae forte reverentiam
non displiceret, consilium, totam hanc illicque
dispergam mensura in unum veli horum
congregandi. Id me longius a praesenti fore

po abstraheret, quare eam utilem cogitationem
in aliud tempus & locum remittor.
Erit fortasse, vita comitis, quod illa ag-
gregavit, a Nurembergae episcopo Alexan-
dro abbas ut eandem rem praesentem praesentem
propius; epistolas nempe canonicas & dogma-
ticas, quibus geminas adjungam e. M. S.
codice Luceni demptomas.

HENRICO ARCHIEPISCOPO REMENSI

Pro quadam milite, qui peccatis exigentibus
in tormentum decessit.

Alexander episcopus, servas servorum
Dei, venerabilis fratris Henrico, salu-
tem & apostolicam benedictionem.
Litteras suas debita benignitate suscepimus,
in quibus pro quadam milite, qui
peccatis exigentibus in tormentum decessit,
ut sepeliretur in ecclesiastica indulgentia,
re precibus venerabilis fratris nostri
Cantuariensis archiepiscopi motum, nos at-
tente rogasse cognovimus. Vestrum locum
in omnibus, quam communitatem cum Deo possi-
mus, iam tibi, quam et velimus deserre,
& petitiones vestras libentius exaudire;
quia tamen a regibus, principibus, & baroni-
bus terre, quae cum eisdem causam fratri-
precibus assensum praebimus, in hujusmodi
la. consuetudo ex hoc incrementum potest
faciliter, ne grave tibi fiat vel molestum
quod

Ex Mart.
Vet. Mon.
t. II. pag. 2.

mentum propter hoc infligere voluerim, tu
ipiam quantum in te est, protegas, ma-
tas et defendas, & nullam sibi inuriam
vel gravamen inflex permittas. Data La-
teranis st. Kal. Junii.

E I D E M.

*Ut compellat S. Urinari, & Antonianis ce-
nones dimitte omnes fornicarios. Eos
vero qui infra ordinem subdiaconatus
sunt & habent conjugem, ad-
hæret conjugem: sibi autem
temperet in eo Jun & supra,
ut hæret ecclesie &
dimittere uxorem.*

ALEXANDER episcopus, servus servorum
Dei, venerabili fratri Henrico Remen-
si archiepiscopo, salutem & apostolicam
benedictionem.

Perventi ad nos quod S. Urinari & An-
tonienfes canonici, qui prelatiōis Lobiensē
ecclesie subesse nōcuntur, & comitris &
diffolite vilitate, fornicarios in propriis
domiciliis tenere prefamur, & quaten e-
rum, sicut aduivimus, matrimonia contra-
rent. Unde quoniam hoc SS. Patron in-
stitutionibus nōcitur omnimodis obviare,
ut hi qui aliis exemplum boni patere de-
berent, male vivendo pravus operibus ad
Silliticia provocent, discretioni tue per ap-
ostolica scripta precipiendo mandamus, qua-
situm universis, qui fornicarios tenere so-
lent, & ecclesiasticis beneficiis possunt
carere facias. Si autem ad subdiaconatum
eius existant & conjuges habent, uxoribus
adherere, ut beneficiis ecclesiasticis possint
carere facias. Si autem ad subdiaconatum
eius existant & conjuges habent, uxoribus
adherere, ut beneficiis ecclesiasticis possint
carere facias. Si autem ad subdiaconatum
eius existant & conjuges habent, uxoribus
adherere, ut beneficiis ecclesiasticis possint
carere facias.

O. ABBATI URSCAMPENSIS,
ET F. DECANO REMENSIS.

*Pro Alerno Bolognensi, ne separari cum ab-
sente, nisi per conjugem.*

ALEXANDER episcopus, servus servorum
Dei, dilectis filiis (C) O. abbati Urscam-
pensi & F. decano Remensi, salutem & apo-
stolicam benedictionem.

Ad audientiam nostram noverris esse peti-
tum, quod quidam B. nomine in civitate
Belonica legitimum debere matrimonium
contraxisse, & circa decimum cum uxore
sua in omni tranquillitate mansisse. Cum
autem Alernum & prænominatam B. fratrem
uxoris fratris sui consobrinam sibi matrimo-
nio copulasset, quidam & facti nobis propo-
nunt, adolecentes, in hoc hæretis
100

postea illius proximo loco sperare videret,
patribus & majoribus suis reitencibus, ju-
nioris fratris Alerni matrimonium impedi-
re nuncunt, de matrimonio sancto fratris
primogeniti sui, prout dicitur, in eodem ma-
trimonio simillimum esse, modis omnibus re-
tentos. Quia vero labori videlicet satis
manifesta suspicio, quod adolecentes, reitenc-
tibus majoribus junioris fratris tantum-
modo matrimonium impendant, & difficile
nuncunt; preterea cum si charitatis zelo
dicerentur, dissolutioni matrimonii falso
primogeniti sui, prout dicitur, in eodem ma-
trimonio simillimum esse, modis omnibus re-
tentos. Quia vero labori videlicet satis
manifesta suspicio, quod adolecentes, reitenc-
tibus majoribus junioris fratris tantum-
modo matrimonium impendant, & difficile
nuncunt; preterea cum si charitatis zelo
dicerentur, dissolutioni matrimonii falso
primogeniti sui, prout dicitur, in eodem ma-
trimonio simillimum esse, modis omnibus re-
tentos.

Perventi ad nos quod S. Urinari & An-
tonienfes canonici, qui prelatiōis Lobiensē
ecclesie subesse nōcuntur, & comitris &
diffolite vilitate, fornicarios in propriis
domiciliis tenere prefamur, & quaten e-
rum, sicut aduivimus, matrimonia contra-
rent. Unde quoniam hoc SS. Patron in-
stitutionibus nōcitur omnimodis obviare,
ut hi qui aliis exemplum boni patere de-
berent, male vivendo pravus operibus ad
Silliticia provocent, discretioni tue per ap-
ostolica scripta precipiendo mandamus, qua-
situm universis, qui fornicarios tenere so-
lent, & ecclesiasticis beneficiis possunt
carere facias. Si autem ad subdiaconatum
eius existant & conjuges habent, uxoribus
adherere, ut beneficiis ecclesiasticis possint
carere facias. Si autem ad subdiaconatum
eius existant & conjuges habent, uxoribus
adherere, ut beneficiis ecclesiasticis possint
carere facias.

NOTA COLLECTORIS IN HANC EPISTOLAM.

ID est, in re adeo ambigua cum alterutrum veniat in discrimen fide quod cognari inter se cog-
nator, five quod sit alterutrum, quingum dicitur, pretus tunc potius periturus quod a locu-
lato mudo, canonica vitionem, et que postquam, quod Deus ipse, de feret, reprob-
MANSI.

PHILIPPO ABBATI
PRÆMONSTRATENSIS, &c.

Pro pace Francostratensis ecclesie.

ALEXANDER episcopus, servus servorum
Dei, Philippo Præmonstratensi, & ce-
lestibus abbati Francostratensi in Dei no-
mine congregatis.

Perventi ad nos quod occasione quorundam,
que inter vos noviter facti sunt, non
paucorum converforum vestrorum animi
fuit turbatus, utque in quibusdam eorum
facibus converterant ad seculum, quam ad
recipiēda statuta illa valiant inclinari.

Unde quoniam pensandum est majoribus &
etiam vobis, ne gregem dominicum audaciter
dispargant, quem lenitate conventus &
charitate servare; universis vestris consu-
tis illis & monemus, quod quatuor subterno
ordinis, quanto potest studio evitent, et
universas novitates, de quibus inter vos
aliqua diffidit possit emergere, in tempus
aliqua differant. Contineat vos intra termi-
nos partium vestrorum, & videte ne dum vos
ad nova & dubia desiderata extendere, que
certa tenetis & sensitis utilis, cum plurimo
dispendio amittatis. Non negandum & vobis
& omnibus, qui divine se studio servatis, ut
ad majora tempe est attendendum, & cum
B. Apollonio posteriorum obitos in ante-
riora se debere indifferenter extendere.

Sed & omnibus istis temporibus, ut
intendi faciat & tempus colligendi. Et
tempus seminandi & tempus metendi. Et
de facili autem omnis labor amittitur, si
non tempore opportunitatis laboraverit. Quo-
pro quatenus in religiosis conventibus malum
Concilior. Supplic. Tom. II.

quoque sit parentela. Ceterum si alie
graves persone & marare apparuerit, qui-
bus fides sit adhibenda, vos causam au-
dialis, & eam, remoto appellations obla-
tione, sine causa impetite, eadem perso-
nas monentes propensas & horantes, ut
sicut ratio videtur exigere, primam fratris
primogeniti, deinde junioris matrimonium
impendant & occupent. Verum si commu-
tata loci non habeat quod aliquo inter
eos parentela existat, nec alia persone,
quas dicitur, apparuerit, que idem ma-
trimonium legemque impendant. Verum si
faciat, Alernum & uxorem ejus sine quo-
tione aliqua innotui manere nostra auctoritate
faciat. Preterea, si tanta fuit in uxore fra-
tris de ipsi quædam, ut matrimonium appa-
reant, quod nihil penitus sit in suo ma-
trimonio, quod non fit in altero, nullis au-
dialis, nisi uterque matrimonium volente
imperet, cum hoc non amore julitris,
sed odio, non bono zelo facere videtur,
quoniam tolerabilis esse esse conjunctio
contra hominum statuta, quæ quod Deus con-
cipere statuit. Data, Evescenti III. Ka-
lendas Junii.

Codicillo sit vitandum, malum vos alieno
exemplo quam experimento proprio elode-
ri. Videti enim quia facti parve res cre-
vere concordia, ita maxima per discordiam
sunt dilapso. Melius est autem venturū
malis ante tempus occurrere, quam post-
quam venerint pro querendis remediis la-
borare, Salomone dicitur: *Sapienter videat
remedia dicitur, sapienter transiens super
res dispendia.* Vires igitur ex toto con-
silio usque ad pacem excedite, donec plenius
coabates vestri ex omni parte conveniat,
omnes, qui ad pacem possent facere, in-
vovate, & parvulos, ut quosdam eorum
gallina pullos suos sub alii charitatis involu-
te ad se fovere debetis, paternam pietate fer-
vate. Cum autem pater ecclesie suo red-
diderit, & plebui videtur ab offitio
convenirent, utilis & firmus tunc pote-
ritis quod salubre facit stabilire. Nam si
quod roboris constitutionibus vestris ex vo-
bis forte desit, ex apostolicis sedis au-
thoritate poterit ministrari. Interim vero
tenete quod compitis, & alii veteribus ab-
firmatis ab apostolica sede statuti nisi sitis,
quos sine ulla auctoritate oblati a ordi-
dis non possit amplius perturbari.

HENRICO REMENSI ARCHIEPISCOPO
ET G. TORNACENSIS EPISCOPO.

*Ut pravam consuetudinem tollant in Parochia
Diddisfien.*

ALEXANDER episcopus, servus servorum
Dei, venerabilibus fratribus Henrico
Remensi archiepiscopo, & (A) G. Torna-
censi episcopo, salutem & apostolicam be-
nedictionem.

De quodam subdiacono Laudunensi, qui uxorem duxerat, & de lise Laudunensis episcopi adversus capellanos Lauduni.

ALEXANDER episcopus, servus servorum
Dei, venerabili fratri Henrico Remen-
si archiepiscopo, salutem & apostolicam
benedictionem.

Suggestum est nobis quod R. Belm. Lau-
dunensis ecclesie canonicus, cui sit in B.
subdiaconi ordine constitutus, quodam
fili conatus est matrimonio copulari, &
eidem, sicut videtur publicè adhibere
presumit. Unde quoniam antiquis san-
ctorum patrum sanctoribus & in concilio quod
in (A) Lateranensi ecclesia ultimum fuerat
celebratum, curam habebat, quod hujus
modi matrimonia minime contrahantur, &
si contrada fuerint, penitus licentiar; ve-
nerabili fratri nostro (G.) Laudunensi episcopo
dedimus in mandatis, quatinus, si quod
eum habeat, monentibus B. & eam, quam sibi
nifus est matrimonio copulari, non differat
omnimodo separatione, nec nos ulterius coha-
sibi in his acquirere voluerint, ipsos vin-
culo excommunicationis attingat. De ce-
tero ad aures nostras, quod gravis esse
dinoicitur, noverris pervenisse, quod idem
episcopus capellanos Laudunenses cogere,
notitis & predecessoris sui scriptis autentici-
cis que habent omnimodis abnuntiare, &
eas in manu sua libere resignare, nec non
super his de cetero queritum moverent.

Unde quoniam hoc in nostrum profectus con-
temptum, & ecclesie Romane injuriam no-
scitis penitus redire, nos per scripta
nostra precipiendo mandavimus, & de vir-
tute obedirete injurimus, quatinus memo-
ria scripta, si ea receperit, capellanos
supradictis omni occasione cessante restituat,
eisdem a juramento absolvat, & de tanto factisiduo excessu,
omni occasione & excculatione cessante, et
per ipsum vel per sufficientem responsum
apostolicum se compote reddiderint. Et si
eo per apostolica scripta tuo discretioni
mandamus quantum, si hac que precedit
fieri effectum mancipare noscitur, tu eum
ad hoc exceptis, non adhibere comparis,
et si hac ita esse invenieris, ipsum occasione,
excculatione, & appellatione remota, ab officio
pontificali suspendas, & facias ab
omnibus pro suspēso teneri, donec pre-
scriptis capellani scripta sua restituat, &
de tam gravi factisiduo excessu per se
vel per dignum & sufficientem responsum
ad apostolicam sedem accedat. Ad hoc prænominatos
capellanos a juramento absolvas,
& prefatum R. ab ea quam sibi nifus est
matrimonio copulare disjungas. Preterea
tuo injungamus, ut si idem episcopus vel
alii, latiori prelatiōne, quoniam ad nos
accedit, indignationem aut aliquid detri-

100

Relatum est auribus nostris ex transmissa confectione patriarchanorum Dudalensis ecclesie, quod cum alicui ordo a circitoribus decimas obsequitur, quod in certam Dominicam non exhibetur, quod de decimis dicitur esse subtrahendum; tandem proxime sequenti feria post tertiam dominicam eum oportebit juramento firmare, quod integre decimas persolvisset, nisi forte supplerere voluerit quod de decimis dicitur tributasse. Si vero in prestanto facramento mansit, veluti, seu aliqua parte trepidavit, ita quod trepidatio possit notari; vel si unus vel plures digiti manus deseruerit, qui non sint possit super reliquis sine trepidatione qualibet, & de preterita & iniqua consuetudine duos solidos & decimam in duplum solvere, quam dicitur subtraxisse. Quæ utriusque confusio prava equo humano juri contraria, nec nisi de superabundantibus cupiditatis radice nocivè pioecillit, quam magis fide commendandam, quam cum timore, quam illi qui ad factas reliquias irreverentiam ducimus impudenter, accedunt. Quoniam igitur pravæ consuetudines sunt penitus extirpandæ, nec debent locum inter clericos vel laicos invenire, fraternitatemque per apostolica scripta mandamus, quatinus, si res ita se habet, tam honestam & detestabilem consuetudinem auctoritate nostra & vestra excutatis & penitus extirpetis. & ex eo quod prestanto juramento trepidaverunt, qui juramentum facere compelluntur, aut quod totam manum ferre reliquias non potuerunt, ipsos non sustineatis de cetero alio qua pena multari. Si qui vero fuerint, qui propter hoc penam aliquam irrogaverint, ipsos a tanta presumptione, subdito appellacionis remedio, censura ecclesiastica commetatis, preterea decimas decimas a laicis exigi, vel esse ipsi extolvi, aut eis de subtrahitione decimarum excusationem vel juramentum quodlibet exhiberi. Data Tusculani III. nonas Martii.

E I D E M

Respondet ad diversâ de quibus cum confutatur.

Alexander episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri nostro Henrico lementis archiepiscopo, salutem & apostolicam benedictionem. Quam sacrosancta Romana ecclesia caput & magnifica omnium ecclesiarum sit, disponente Deo, conata, & ad eam consultationem & questionem de diversis mundi partibus merito referatur, quod eam super variis juris questionibus consultaverit, gratulatur, & prudentiam tuam non immerito commendamus. Inde est quod tibi extraxerunt tui scriptis presentibus dignum duximus respondere. Si frustratorie dilationis causa vel etiam necessario ante sententiam vel potius fuerat appellatio, hujusmodi appellacionem annus indulget fore; aut si urgent & evidens necessitas comparerit,

indulgetur biennium, nisi forte iudex a quo appellatum fuerit, (secundum iocorum & provinciarum consuetudinem) & quantitate temporis fuerit moderatus, inter qua tunc is qui appellavit, causam appellacionis non fuerit prosecutus, tenebit sententia. Si post sententiam appellaverit, & a causa (sua exceptis) viderit, nec amplius (super eodem negotio audietur appellans; si vero aliquo omni gravamine & ante litem ingressam fuerit appellatum, hujusmodi audietur appellans, quoniam facti canones passim appellare permittunt. Si tamen ante sententiam appellaverit, cogetur illius stare iudicio, a quo noscitur appellasse; si autem in agro vel in alia causa appellatum fuerit appellatum, non solent dicitur hujusmodi appellacionem, sed in sui vocacionem. Præterea si raptor sit, vel alias violentæ detentor aliusve rei, qui appellat, hujusmodi appellatio facta in iudicio apud ecclesiasticas personas solet audiri, nisi forte manifestus raptor, vel fornicator exstiterit, sicut ille quod absenteem & non requisitum ad se excommunicavit. Ad hæc in causa aliqua aliquis appellavit, & pendente appellacione aliquod crimen committit, vel prius commississe dicitur, vel modo etiam de accusetur, vel committitur de alia re, a quo non sit appellatum, nec illa contingat iudicem a quo in alio quoque negotio appellavit, potest, si voluerit tamquam suspensum vitare. Aliquin debet stare iudicio ipsius a quo appellatum est, maxime si iudex (suis ordinariis exceptis. Item, si duobus eorum iudice litigantibus, aliter ad nostram, aliter ad sui iudicis audientiam super eodem negotio appellaverit, & ille qui ad suam iudicem appellavit, ad diem appellacionis veniens ad eum se appellasse proponat, eo tacto quod adversarius ad audientiam Romanam pontificis appellasset, si legitimum citatus non fuerit, nec aliquem misisset nuntium, aut etiam alias parere contempserit, & in eum excommunicacionis sententiam tulisset, tenebit utriusque excommunicacionis sententia pro extantia, nisi cognoverit iudex eum ad audientiam Romanam pontificis appellasse. Denique quod in fine questionum tuarum quærit, si a civili iudice erit appellatum, an hujusmodi appellatio teneat: tenet quidem in his, qui nostra sunt temporalis jurisdictionis (subiecti); in aliis vero si de controversiæ ecclesie tenent, secundum juris rigorem tenent non credimus. Datum Tusculani XI. Kalendas Aprilis.

MELDENSI EPISCOPO

U nulli parochialis ecclesie concedatur, qui non resideat.

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Meldenensi episcopo (A), salutem & apostolicam benedictionem. Sicut ad officium nostrum pervenit que incongrua sunt prohibita; ita nobis postulatum conveniens que recta (sunt stabilire, & stabilita apostolicæ firmitatis præsidio ro-

rare. Hac itaque ratione industi, auctoritate duximus apostolica prohibendum, ne in episcopatu tuo aut alicui ecclesiam parochialem tenere, nisi est in persona volente propria deservire, salva misericordia circa eos qui infirmitatis vel alia causa canonica impediunt, tuam non possent presentiam exhibere. Datum Lateranis... kalendas Aprilis.

EJUSDEM AD MONACHOS S. GEORGII LUCENSES

Ut ecclesiam quam per pecuniam acquirunt resignent.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis præposito & monachis S. Georgii Lucani, salutem & apostolicam benedictionem. Ad aures nostras pervenit quod cum ecclesia sancti Martini de fossis Natali, quam contra statuta & decreta sanctorum Patrum quadragesima libris oneratis, & per violentiam & favorem consulum Lucanæ civitatis longo tempore tenueratis, ad commotionem canonicorum Lucanæ ecclesie in capitulo loco per presbyterum, qui ibidem moratur, simpliciter, fili præposito, restituis, tandem electus Lucanus eam jamdudum presbytero suo obediens tam regendam & gubernandam commisit, & in hæc partem non eam quam decuit gravitatem & maturitatem servavit. Unde quoniam non est vobis tutum, (sed omnino periculosum, & cum amplius detinere, & expedit vobis de tali acquisitione penitentiam agere, & digne Deo per congrua satisfactionis opera reconciliari, hujusmodi contractus invalidus fuit, & simoniaci (sicut praviter) universitatem vestram monemus, mandamus, atque precipimus, quatenus cum salutaem & sanam vestram diligitis, prælabitur ecclesiam penitus derelinquant, ne vos de ipsa vel bonis ejus ulterius intronitatis, quia hoc in grave damnatione & injuria dicitur non tantum periculum ordinis & religionis vestre potest proculdubio redire. Nos quoque de simonia vestri acriter cogemur punire. Datum Anagnini III. idus Aprilis.

Ex archiepis moxie ecclesie Lucensis.

EJUSDEM AD EOSDEM

De eodem argumento.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis R. præposito, & universis monachis S. Georgii S. & A. B. Intellecto & cognito quod B. quondam præpositus vester contra ordinem honestatem & in animæ fide periculum ecclesie S. Martini de fossis Natalis ab abbate Moatilis viridis XL. libras olei emisit, & insuper commercium suggerente diabolo contractis, nos contra idem ipsum, sicut a bone memoria antecessore nostro adriano papa in irritum revocatum fuerat, irritum revocatum, per apostolica vos scripta præcipimus mandavimus ut tandem ecclesiam cum omnibus bonis suis omni occasione & excusatione cessante dimitteretis, & in ea vos inermisittere de cetero nullatenus præsumeretis. Vos vero, sicut accepimus, prælabitur ecclesiam gerimus omnimodo & molestum in animarum vestrarum periculum præsumimus detinere, & preceptis divinis in hæc parte non verimini contrarie. Unde nos, cum soluta clementia apostolicæ sedis non animi temperare, ita in vos dare vindicemus, quod poena decere scieritis quam periculum fidei apostolicis contraire preceptis, ne autem inobedientiam & contumaciam vestram dara cogatur animadversione punire, vobis per scripta præsentia mandamus & mandando precipimus, quatenus infra quindem dies post harum publicationem prælabitur ecclesiam cum omnibus bonis præscriptis, occasione & appellatione postposita, dimittatis, & de ipsa vos intronitrate ulterius non præsumatis. Quod si in presumptione & inobedientia vestra forte duxistis persistendum, nos dilectis filiis nostris electo & canonicis Lucani per scripta nostra mandamus, ut ecclesiam ipsam auctoritate nostra intrarent, eam vobis super nulla ratione postponant. Et si super hoc eis violentiam inulerint, in ecclesia vestra divina prohibuit officio celebrari. Datum Ferentini VIII. kal. aprilis.

ibidem.

ib. p. 911.

Ex charta de Moatili. No. 294. (a) Simoni.

AD CONCILIABULUM PAPIENSE.

A Fridrico Imperatore indictum, quo Vidorius III. antipapa electis confirmatur,

Anno 1160. celebratum.

ADDITIO.

Conciliabuli Papiensis acta varia, & in plura ex scriptis monumentis, apud Labbeum & superque eius editorem Venetum suppetunt. His tamen non (perendum additamentum ex variis quae huc illuc coram documentis, non exhibebantur, quae hucusque in litteris fori, quam de rebus in hoc concilio gelis tulit Otto Morena seruan. Lullianus hitoricus verius, non qualis est in vitator codice ab Otto Meiolanensi seratore vulgato; sed quale e MSS. Anobranis codicibus emaculatis prodixit Maratorius Rec. Ital. tom. VI. p. 103. Anagninis hantivari, non prius huius narrationem exhiberem, cum vni totj fere, tota decrepta sit ex epistola synodica conciliabuli huius, prout interitorem quam in Labbeo, hoc referam. Ut eisdem darem fuisse ratio, quod si non aliter, saltem valeret ad adducendam veram fidem in his quae varie in variis codicibus leguntur. Cum vero paucis referat scriptor hic supra, quae ex epistola excepit, nihil ultra meretur fidei supra id quod epistola schismaticorum debetur. Brevem aliam quendam concilii huiusmodi adieci ex anonymo vulgato conuico eius chronicon, a Sicwardo vulgato, Bafnagium in novissima lectionum Canianarum editione t. III. par. II. pag. 106. reproduxit.

Historia Concilii ex Otrone Morena.

Imperator deinde cum omni suo exercitu Papiam perrexit. Otrone tempore huiusmodi discordia erat inter papam Vidorem, qui prius vocabatur Othavianus, & Raynaldum cancellarium, qui in electione sua vocatus fuerat Alexander tertius, qui similiter ad papatus honorem levatus erat; ob quam discordiam Imperator olim mandaverat suos legatos, & fecisset comitem Otroneum Palatinum, & comitem Guidonem de Blauderato, ac... & itaque Alexander, rogans eos, ut illi succederent primum caput juris (*) Papiam venientibus rationes allegari curam archiepiscopi, episcopos, abbatibus, alisque religionis & co-

ANNO CXXXII 1160.

quibus omnibus (a) cardinalibus cum domino Vidore tunc Othaviano & Rolandus fecerit eligere, remanerent tantum viginti electos, quorum novem ianoris concilio, & de multa compositione facta, quorum prima vox erat in electione, donnum Vidorem cum capitulo beati Petri, petitione populi, contenti & desiderio cleri assensu, eisdem fecerunt, & nobilium Romanorum donnum Vidorem elegerunt; & clerus & populus fecerunt confectionem interrogatos per secundum, si placeret, tribus vicibus clarioribus fuisse equales. Probabunt enim, quod Rolandus, XII. die post omnium Vidoris promotionem (b) ab Urbe egressus apud Citeram, prope terram Siciliam, in loco quod dicitur innatus, quod vocatur; probrum est quod, quod in secundo die post promotionem domni Vidoris Rolandus interrogatus a rethoribus cleri Romani, & clericis eius cardinalis, si domno Vidore esset obediendum, expresse confessus est, nequam qualem emanatum, & expresse dixit: sic (c) & nobilitate sui novissimum fore videtur. Super his verbis fuerunt testes (*), & sub illa declaratione sacris Evangelicis iuraverunt: donnus Petrus Ranus (d) decanus basilice beati Petri, cum decano, & quibusdam personis sua de totius capitali beati Petri, cujus etiam littera ad plerum testimonium habebat; (f) suprajuraverunt (g) etiam hoc officium vestros, & praesertim cleri Romani, qui omnia voluerunt, & praesertim, & fuerunt ultra albi inter archiepiscopos; & alios clericos. Praeterea Petrus illis tribus praefectus, & alii quam plures Romani obediens in conspectu concilii, iam dicti capitulis omnes similiter testimonium perhibuerunt, & jurare voluerunt. Sed quia praedictorum testimonium sufficiens non erat, deinde venerabiles episcopi Hermannus Verdenis, & Daniel Pragensis de Boemia, & Otto Palatinus comes, qui domnus Imperator et comitis XXI. episcopos, & quosdam aliorum religionum tunc praedictum sentium Romae delegaverat, ut partes ante concilii praesentiam Papiam vocarent, in conspectu concilii praesentibus fuerunt, quod Rolandum cancellarium, & quae partem, trinis edictis per ipsa intervalla peremptorie & solemniter ad praesentiam ecclesiae tunc Papiam congregandae vocaverunt; quod Rolandus & sui cardinales viva voce & manifeste exterius idem vel examen aliquod ecclesiae se nolle recipere. Ita igitur, & alii quos pluribus rationibus auditis, quas longum fore enarrare, communicato consilio praedicti patriarchae, & novem archiepiscoporum, & XXXVIII. episcoporum, cum Papiam congregandae manebant, qui omnes adraere concilio, donnum Vidorem laudaverunt, & electionem Rolandi confirmaverunt: post quos omnes christianissimus Imperator electionem domni Vidoris confirmavit, & post eum omnes eius principes, scilicet dux Henricus de Saxonia, dux Bertholdus de Zaringia, dux Federicus de Rotenburg, (h) comes Palatinus de Reno lupus (*) Imperatoris, co-

(a) haec & multa compositione facta, quorum prima vox erat in electione, donnum Vidorem cum capitulo beati Petri, petitione populi, contenti & desiderio cleri assensu, eisdem fecerunt, & nobilium Romanorum donnum Vidorem elegerunt; & clerus & populus fecerunt confectionem interrogatos per secundum, si placeret, tribus vicibus clarioribus fuisse equales. Probabunt enim, quod Rolandus, XII. die post omnium Vidoris promotionem (b) ab Urbe egressus apud Citeram, prope terram Siciliam, in loco quod dicitur innatus, quod vocatur; probrum est quod, quod in secundo die post promotionem domni Vidoris Rolandus interrogatus a rethoribus cleri Romani, & clericis eius cardinalis, si domno Vidore esset obediendum, expresse confessus est, nequam qualem emanatum, & expresse dixit: sic (c) & nobilitate sui novissimum fore videtur. Super his verbis fuerunt testes (*), & sub illa declaratione sacris Evangelicis iuraverunt: donnus Petrus Ranus (d) decanus basilice beati Petri, cum decano, & quibusdam personis sua de totius capitali beati Petri, cujus etiam littera ad plerum testimonium habebat; (f) suprajuraverunt (g) etiam hoc officium vestros, & praesertim cleri Romani, qui omnia voluerunt, & praesertim, & fuerunt ultra albi inter archiepiscopos; & alios clericos. Praeterea Petrus illis tribus praefectus, & alii quam plures Romani obediens in conspectu concilii, iam dicti capitulis omnes similiter testimonium perhibuerunt, & jurare voluerunt. Sed quia praedictorum testimonium sufficiens non erat, deinde venerabiles episcopi Hermannus Verdenis, & Daniel Pragensis de Boemia, & Otto Palatinus comes, qui domnus Imperator et comitis XXI. episcopos, & quosdam aliorum religionum tunc praedictum sentium Romae delegaverat, ut partes ante concilii praesentiam Papiam vocarent, in conspectu concilii praesentibus fuerunt, quod Rolandum cancellarium, & quae partem, trinis edictis per ipsa intervalla peremptorie & solemniter ad praesentiam ecclesiae tunc Papiam congregandae vocaverunt; quod Rolandus & sui cardinales viva voce & manifeste exterius idem vel examen aliquod ecclesiae se nolle recipere. Ita igitur, & alii quos pluribus rationibus auditis, quas longum fore enarrare, communicato consilio praedicti patriarchae, & novem archiepiscoporum, & XXXVIII. episcoporum, cum Papiam congregandae manebant, qui omnes adraere concilio, donnum Vidorem laudaverunt, & electionem Rolandi confirmaverunt: post quos omnes christianissimus Imperator electionem domni Vidoris confirmavit, & post eum omnes eius principes, scilicet dux Henricus de Saxonia, dux Bertholdus de Zaringia, dux Federicus de Rotenburg, (h) comes Palatinus de Reno lupus (*) Imperatoris, co-

(b) In epistola...

(c) In epistola...

(d) In epistola...

(e) In epistola...

(f) In epistola...

(g) In epistola...

(h) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

comes Palatinus de Saxonia, & comes Palatinus de Bavaria, & alii quam plures marchionum, & comites tam Longobardi, quam Teutonici electionem domni Vidoris firmaverunt.

His ita perpetratis dedit licentiam dulcissimi Imperator, quo dulcor nullus fuit longis retro temporibus, duci Henrico de Saxonia, & duci Bertholdo, & etiam fecit omnibus archiepiscopis, episcopis, abbatibus, qui fecum erant in exercitu, & cum militibus suis, ad sua pariter remanere, cum omnibus suis equis; quibus omnibus recentibus remanere Imperator Papiam cum duce Federico, regis quondam Conradi filio, & cum Corrado comite Palatino de Rhegovia, & duce suo Ottone Palatino comite, & aliis quibusdam Principibus.

Historia ejusdem concilii ex anonymo Sicwardi.

Roma capta, destruxa, & concremata est. Quo die Imperator flatum venit Papiam cum episcopis & principibus qui congregati erant. Et inde nono februarii curiae & colloqui initium habere. Per sex dies in hoc die discusso inter ipsos; quibusdam hanc, quibusdam illam confirmare volentibus. Tertia infraque die februarii, quia nec Alexander papa venerat; nec legati eius, nec aliquis pro parte eius fessim stabat, Imperator omnes episcopos convocans in hanc eos consensum duxit, ut omnes Vidorem papam susciperent, & Ratoni sequenti die idem IV. Kal. februarii ab ipso Imperatore & episcopis suscipitur, & intronizatur in monasterio S. Sixti, Imperatore frenam eius, & Rivam vicum fuit, & a fessantibus de quo fessante plente, & ad altare cum patriarcha Aquilejensi inter manus cum deducere. Alexander autem cum omnibus cardinalibus tunc in Franciam deveniens ibi morabatur.

EPISTOLA EPISCOPORUM SCHISMATICORUM.

In Concilio Papiensi congregatorum de electione Vidarii V. antipape.

Di gratia Aquilejensis patriarchae, Adr. Lagunensis, & Colonensis, VV. Magisterburgensis, & H. Brunensis archiepiscopi, & abbatum & aliorum religiosorum in conc. Papiensi congregati, regibus, archiepiscopis, abbatibus, decanis, conventibus marchionibus & omnibus Christi fidelibus, ad quos littera ipsa perveniat, salutem & orthodoxam in Christo.

Quis fessatissimus turbato Christianissimo animo admodum fessavit, non iam ad refecandam schismata Papiam fuimus congregati, quosdam causas sedumque negotii & fessati concilio, & fessatissimo universis fessantiarum duximus intinandum; quatenus per scripta praesentia vera veritate innotuit, adnotandum animi fessantem, quam forte congererent, vehementer expellere, & amovendo per scripta schismata non seducatur. Cum

ANNO CXXXII 1160.

(a) haec & multa compositione facta, quorum prima vox erat in electione, donnum Vidorem cum capitulo beati Petri, petitione populi, contenti & desiderio cleri assensu, eisdem fecerunt, & nobilium Romanorum donnum Vidorem elegerunt; & clerus & populus fecerunt confectionem interrogatos per secundum, si placeret, tribus vicibus clarioribus fuisse equales. Probabunt enim, quod Rolandus, XII. die post omnium Vidoris promotionem (b) ab Urbe egressus apud Citeram, prope terram Siciliam, in loco quod dicitur innatus, quod vocatur; probrum est quod, quod in secundo die post promotionem domni Vidoris Rolandus interrogatus a rethoribus cleri Romani, & clericis eius cardinalis, si domno Vidore esset obediendum, expresse confessus est, nequam qualem emanatum, & expresse dixit: sic (c) & nobilitate sui novissimum fore videtur. Super his verbis fuerunt testes (*), & sub illa declaratione sacris Evangelicis iuraverunt: donnus Petrus Ranus (d) decanus basilice beati Petri, cum decano, & quibusdam personis sua de totius capitali beati Petri, cujus etiam littera ad plerum testimonium habebat; (f) suprajuraverunt (g) etiam hoc officium vestros, & praesertim cleri Romani, qui omnia voluerunt, & praesertim, & fuerunt ultra albi inter archiepiscopos; & alios clericos. Praeterea Petrus illis tribus praefectus, & alii quam plures Romani obediens in conspectu concilii, iam dicti capitulis omnes similiter testimonium perhibuerunt, & jurare voluerunt. Sed quia praedictorum testimonium sufficiens non erat, deinde venerabiles episcopi Hermannus Verdenis, & Daniel Pragensis de Boemia, & Otto Palatinus comes, qui domnus Imperator et comitis XXI. episcopos, & quosdam aliorum religionum tunc praedictum sentium Romae delegaverat, ut partes ante concilii praesentiam Papiam vocarent, in conspectu concilii praesentibus fuerunt, quod Rolandum cancellarium, & quae partem, trinis edictis per ipsa intervalla peremptorie & solemniter ad praesentiam ecclesiae tunc Papiam congregandae vocaverunt; quod Rolandus & sui cardinales viva voce & manifeste exterius idem vel examen aliquod ecclesiae se nolle recipere. Ita igitur, & alii quos pluribus rationibus auditis, quas longum fore enarrare, communicato consilio praedicti patriarchae, & novem archiepiscoporum, & XXXVIII. episcoporum, cum Papiam congregandae manebant, qui omnes adraere concilio, donnum Vidorem laudaverunt, & electionem Rolandi confirmaverunt: post quos omnes christianissimus Imperator electionem domni Vidoris confirmavit, & post eum omnes eius principes, scilicet dux Henricus de Saxonia, dux Bertholdus de Zaringia, dux Federicus de Rotenburg, (h) comes Palatinus de Reno lupus (*) Imperatoris, co-

(b) In epistola...

(c) In epistola...

(d) In epistola...

(e) In epistola...

(f) In epistola...

(g) In epistola...

(h) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

(*) In epistola...

NEW ENGLAND 1160.
Definit
 Cum igitur orthodoxorum Papae congregatorum univertitas confederat, causa per septem continuos dies, remoto omni seculari iudicio, legitime agitata, et discussa, diligenter inspecta, sufficiens et canonice in conspectu concilii per Telles idoneos est comprobata, nimirum papam Vidorem et nullum alium in basilica B. Petri a favori come, et Herberus praepositus, quod dominus imperator ex consilio duodecim (d) aliorum episcoporum et multorum religionis abbatum aliquotumque religiosorum tunc presentium Romani delegaverat, ut partes ad concilii praesentiam Papam convocaret, testimonium perhiberetur, quod R. cardinalem et partem eius reser edidit per intervalla temporum, necnon et solemniter ad praesentiam ecclesiae Papae tunc congregatae, remoto omni seculari iudicio, vocaverat, et quod R. et sui cardinales viva voce et ore proprio iudicium vel examen aliquod ecclesiae se nolle recipere manifeste dixerunt. (c) Otenim illi quod idem legati R. fulgite laequosium securitatum et facturum, et in concilio concilium et reddendo praesare voluerent. Ad maioris quae securitatis plenitudinem dominus papa Vidore aures et caesela & fenestras et nobilioris Romani, dominum elegerat Vidorem, quia ipse erat de nobilitate secundum consuetudinem interrogaret per ferriam, si placeret, et ubi vicibus clara voce responderet. Placet.

Definit
 Probatum est quod in secunda die pro promotionem domini Vidoris, Rollandus interrogatus a rectoribus civitatis Romani et a clericis de sua cardinalitate, si dominus Vidore esset obedientissimus et fidei confessor esset et nequam fuisse immanitatem, & expressit dixit: *ita* (c) *obediens et, quoniam immanitate sua quiescit.* Super his capitulis futuris telis, et de aliis quae in articulo III. evangelii iuraverunt dominus Petrus Christianus decanus basilicae sancti Petri cum duobus fratribus suis in persona sua & tunc capitulis sancti Petri, (c) ubi corpus ipsum a populo prius requisivit, quod eius mater notitia, & caput omnium ecclesiarum: cujus etiam primus testimonium habebamus; similiter iuraverunt religiosi & honestissimi retores & presbiteri civitatis Romani, quibus ubi omnia videnda et tractaverunt, quorum nomina sunt haec: dominus (c) Bahilus archiepiscopus, dominus Malmus archiepiscopus, J. archiepiscopus, Almerardus archiepiscopus, Bernardus archiepiscopus; item J. archiepiscopus, Gentilis presbiter, Thulomeus archiepiscopus, Bonedecus decanus, magister Gerardus, Nicolaus et alii religiosi, et boni clerici Romani. Praeterea P. illudris Urbis praefectus, Stephanus de Tebaldo, Stephanus Normanus, Guaimundus filius Petri Leons, J. de Stefano, et alii religiosi & nobilissimi Romani, qui ad vocationem serenissimi Imperatoris venerant, in conspectu concilii lu-

NEW ENGLAND 1161.
 per jam dilis capitulis omnes pariter testimonium perhiberunt, & iurare voluerunt. Sed nos quae religionis archiepiscoporum, Bahilum & capituli beatorum Petri & Pauli in vicibus habebamus & abundantissimum, duximus laicis in hac parte praesentibus. Deinde venerabiles episcopi Her. Verdensis, Daniel Fragensis, G. Palanus comes, et Herberus praepositus, quod dominus imperator ex consilio duodecim (d) aliorum episcoporum & multorum religionis abbatum aliquotumque religiosorum tunc presentium Romani delegaverat, ut partes ad concilii praesentiam Papam convocaret, testimonium perhiberetur, quod R. cardinalem et partem eius reser edidit per intervalla temporum, necnon et solemniter ad praesentiam ecclesiae Papae tunc congregatae, remoto omni seculari iudicio, vocaverat, et quod R. et sui cardinales viva voce et ore proprio iudicium vel examen aliquod ecclesiae se nolle recipere manifeste dixerunt. (c) Otenim illi quod idem legati R. fulgite laequosium securitatum et facturum, et in concilio concilium et reddendo praesare voluerent. Ad maioris quae securitatis plenitudinem dominus papa Vidore aures et caesela & fenestras et nobilioris Romani, dominum elegerat Vidorem, quia ipse erat de nobilitate secundum consuetudinem interrogaret per ferriam, si placeret, et ubi vicibus clara voce responderet. Placet.

NEW ENGLAND 1162.
 Probatum est quod in secunda die pro promotionem domini Vidoris, Rollandus interrogatus a rectoribus civitatis Romani et a clericis de sua cardinalitate, si dominus Vidore esset obedientissimus et fidei confessor esset et nequam fuisse immanitatem, & expressit dixit: *ita* (c) *obediens et, quoniam immanitate sua quiescit.* Super his capitulis futuris telis, et de aliis quae in articulo III. evangelii iuraverunt dominus Petrus Christianus decanus basilicae sancti Petri cum duobus fratribus suis in persona sua & tunc capitulis sancti Petri, (c) ubi corpus ipsum a populo prius requisivit, quod eius mater notitia, & caput omnium ecclesiarum: cujus etiam primus testimonium habebamus; similiter iuraverunt religiosi & honestissimi retores & presbiteri civitatis Romani, quibus ubi omnia videnda et tractaverunt, quorum nomina sunt haec: dominus (c) Bahilus archiepiscopus, dominus Malmus archiepiscopus, J. archiepiscopus, Almerardus archiepiscopus, Bernardus archiepiscopus; item J. archiepiscopus, Gentilis presbiter, Thulomeus archiepiscopus, Bonedecus decanus, magister Gerardus, Nicolaus et alii religiosi, et boni clerici Romani. Praeterea P. illudris Urbis praefectus, Stephanus de Tebaldo, Stephanus Normanus, Guaimundus filius Petri Leons, J. de Stefano, et alii religiosi & nobilissimi Romani, qui ad vocationem serenissimi Imperatoris venerant, in conspectu concilii lu-

Definit

Sunt haec in edit. Labbei, sed pro textu ibi dicitur sine die.

(d) Lab. ibi

(b) Definit

(e) Variant

NEW ENGLAND 1162.
 mavent, & ipse W. in medio concilii hoc ausavit & non negavit. Nam dominus G. cardinalis sancti Adriani infirmate detentus per crogatum nobis visis, et summe impolitus, & per manum praecepti dominum Vidorem fe elegit, & ei obedire, & eum & non aliam in dominum & papam velle se habere. Et de cardinalibus sancti Marie in Via laia, sicut pro certo cognovimus, eum elegit, & ei obedire. Propter quod etiam, dum ad concilium tendebat, a fautoribus eius, scilicet caput eius & crudeliter verberatus, & saccerca trusus. G. Sabienlis episcopus, & Ar. cardinals et alii multo obedierunt domino Vidori, qui ut accepimus, vasa pie peculiariter sedulo, petite abierunt, & praeterea nos antiquorum vestigia et Romanae civitatis consuetudinem imitantes, librum de vita et ordinatione Romanorum pontificum super similibus casibus in medio concilio fecimus recitari, ubi manifestissime conperimus, quod in huiusmodi negotiis, illum (e) videlicet datus Ecclesiae praesentibus, qui praesentibus populi, consensu et obedientia cardinalium prior est in cathedra beati Petri collocatus. Illud etiam quod de Anacleto et domino Innocentio non temporibus a caesela recolinimus, ad manum etiam huiusmodi est revocatum, quod licet una et eadem die ambo immanati fuissent, ille potius est ab ecclesia approbatus, immantatio aliqua diei parte praesertim. A faeculo non est audium, quod post unius inannationem die tracta, alias potes fuerit imannatus. Rollandus autem nec una tantum, fed undecima tractu die post imannationem domini Vidoris fuit imannatus. Praeterea (c) vidimus scripta Hen. Piani cardinals ad dominum imperatorem directa, in quibus expresse conturbatur, ut eximiam arguerit fubre iudicium et examen. Super haec omnia (b) Hen. et O. cardinales sancti Nicolai crederent fruis, qui tempore concilii, et ante apud Vindobonam, et in J. Anagninis, et P. Petri, qui a Rollando transmissi tunc apud Praetentium morabantur, D. per otto continuos dies a toto concilio se respexit, et per litteras et nuncios (c) fruis vocati, et conferentem venire. Ex his (c) igitur nobis sufficienter intrudite, et veritate hinc plene dicentibus, placuit reverendo concilio, ut ecclesie dominum Vidorem, qui tamquam mansuetus et innocens ecclesiae iudicium venerat susceperat, approbaret et confirmaret; et ecclesie Rollandi penitus culleretur. Et factum est, quod huius itaque domini Vidoris, remoto omni seculari iudicio, Sancti Spiritus gratia invocata, confirmata et recepta, christianissimi imperatoris, nullo post omnes episcopos, et post omnem clerum ultimus ex concilio et petitione concilii electionem domini Vidoris recepta & approbata, & post eum omnes principes eius, & innumerabiles hominum multitudine, quae praesens erat, interregis vicibus, si ei placeret, responderit cum iudicio: Placet. Sequenti die proxima, idem prima sexta feria quadragesimae, dominus Vidore cum praesertim ad interregem G. vatoris extra civitatem, in qua fuerat huius-

NEW ENGLAND 1160.
 A prius, ad cathedralam ecclesiam gloriose debentus est: Ibi religiosissimi imperator ante januas ecclesiae cum suscepti, & descendenti de ecclesia, in manu eius, & apprehensum per manum usque ad altare addidit, & pedes eius est oscularis, & nos omnes, patriarcha, archiepiscopi, episcopi & abbates, et ceteros principes cum universa multitudine, quae praesens erat, pedes apostolicos osculari sumus. Proxima autem die sequenti, idem fassibulo, habito generali concilio, dominus vidore cum illo Rollandum olim cancellarium, sumo fohannicorum, & principales eius fautores, accensis candelis anathematizavimus, & tradidimus cum interitum carnis, ut spiritus salustis sit in inferis, in cetero et partem Dei omnipotentis et beatorum apollofolum Petri et Pauli et omnium sanctorum, et virtuosum orthodoxorum, qui divino intuitu ad refectanda schismata convenerunt, universitatem vestram imploramus, et monemus in Christo, ut ea quae ecclesia Papae congregata ad honorem Ecclesiae et ipse iusque maiestatem Romanae ecclesiae praesentem litteratam et ad salutem omnium Christianorum fideliter ordinavit, vos omni dubio et ambiguitate remota, irrefragabiliter ratum et inconvulsum tenetis, et ad observandum servetis. Christus universalem pontificem et papam Vidorem, de quo jus sanditate et religione omnino condidimus, per tempora longa conservet, et praesertim et omnimodam tranquillitatem et pacem: ita quod per cum Dominus honoretur, et ecclesiae Romanae, et omnis religio gratum Domino accipit incrementum. Ut autem omnis adeo plebs christianae dignum duxerit, ut omnium confusio nostrum et nomina subfibrantur.

NEW ENGLAND 1161.
 Ego Peregrius Aqueleus patriarcha, cum fratribus sudraganis interit & consensu.
 Ego Arnoldus Moguntinus
 Ego Reinaldus Coloniensis
 Ego Wilmundus Aquisgranensis
 Ego Ardricus Bremensis archiepiscopi interitum & cum omnibus suffraganeis nostris consensimus.
 Ego Arnulfus Treverensis archiepiscopus
 Eberardus Salzburgensis archiepiscopus (c) (d) Deud apud Lab.
 Aetelanus archiepiscopus
 Vienna archiepiscopus
 Ego Arnulfus Raponensis pater legatus suos & litteras suas concesserunt.
 Rex Hungarorum
 Rex Danorum
 Ego Arnulfus pater legatus suos & litteras (e) Haec patet in Lab. & editis Lab.
 Ego Arnulfus Raponensis pater legatus suos & litteras (e) Haec patet in Lab. & editis Lab.
 Episcopus Auglandensis
 Episcopus Tridentinus
 Episcopus Paduanus
 Episcopus Hieronensis, E. Teliponus, E. Mantuanus, P. caventus, Venensis, Pergamensis, Incolensis, Mutinus, Laudensis, Firmianus, Ferentinus, Terdonensis, Aquefensis, Avenensis, Taurinus, Vercellensis, Iperdensis, Comensis, Pavesis, Ticinensis, Mediolanensis, Verulanensis, Tullianensis, Viadensis, Balcanensis, etc.

(d) Hec

(e) Hec

(f) Hec

(g) Hec

(h) Hec

(i) Hec

(j) Hec

(k) Hec

(l) Hec

(m) Hec

(n) Hec

(o) Hec

(p) Hec

(q) Hec

(r) Hec

(s) Hec

(t) Hec

ANNO
CHRISTE
1160.
1161.

CONCILIABULUM CREMONENSE

A Frederico Imperatore pro confirmanda Victore antipapa

Anno 1160. celebratum.

An 1160. **N**on satis habuit Fredericus Imperator Vi-
dori suo pontificatum suffragium patrum
Papiensium adhaerentium; quin et nova con-
firmatione ratum suum habendum statuit.
Quare novo Cremonae concilio indidit adim-
sum a patribus Papiensibus pontificem iterum
recipiendum curavit. Talem ejus rei locu-
pletem habeo auctorem chronici regis S. Fran-

talooni; Coloniensis vulgari ab Eccardo in
corp. historic. to. 6. pag. 941. qui ita scribit.
Similis (nempe isti, quae paginæ ad hunc
apud eundem & synodum, quem Imperator Cre-
monae habuit in Domusca quae est ante A-
craenham, id est post mille centum et asy-
do Papiensi abolita.

CONCILIUM ANDEGAVENSE IN CAPITULO
S. ALBINII

A Joſta Taronenſi archiepiſcipo inter annum 1157. & 1161. celebratum.

Inter an-
1157. &
1161.

Hugone Rufo Dolensi episcopo adhuc fu-
perstite, iusto circa annum 1161. et
Engelbaldo Taronenſi archiepiſcipo jam de-
functo, id est non ante annum 1157. a Joſta
Engelbaldo succedente Taronenſi archiepiſcipo
concilium indidit ad Andegavensem in ca-
pitulo Eccleſiae S. Albinii celebrandum. Hu-
jus concilii, alius ignoti, meminerunt duo
et textibus jurium in causa Taronenſis Eccleſie
in Dolensium. Telliſ alius aſſeruit quod
dam eſſet *ſeductor* pro quodam *conſuetu-
dine* quae erat inter domum Taronenſem &
monaſterium ſuum, videt dominum Taronenſem
ſedentem in capitulo S. Albinii cum quibusdam

ſuis ſuſſraganeis, inter quos erat Hugo Do-
lenſis. Alter vero teliſſit videlicet *ſe quodcum
Dominus Joſta* (Taronenſis archiepiſcipo) *ad
audiendam cauſam ſederet apud Andegavem
in capitulo S. Albinii, eundem Joſtinum* (Do-
natum) *interſeſſe cum preſato archiepiſcipo
per linguam unam ex ſuſſraganeis ſuis, ut
quod Dominus Conſuetudinis ſedis a dextris
archiepiſcipo, & Hugo a ſiniſtris*. Haec tan-
tum de concilio Andegavensi. Porro dicta
illa ſedium recitantur in Aëtis in causa Do-
lenſis vulgariſa a P. Martene Anecd. to. III.
pag. 916.

CONCILIUM ANAGNINUM

In cauſa Hugonis abbatis Cluniacenſis ſchiſmatici

Anno 1161. habitum.

An 1161. **I**n eo ſchiſmate, quod ſub Alexandro III.
Eccleſiam diſtraxit in partes, viſi plures,
probi alias et religioſi, imprudenter incau-
tisque ditionis conſilia eſſeſi ſunt. Quos
inter celebriſſi Hugo Cluniacenſium abbas,
qui nec Alexandro pape nec Victori III. an-
tipape adherenti, fatuacum rei eventum ex-
pandendum ſtaſit. Dignam autem rem cenſuit
Alexander, tunc Anagnini moras agens, quam
in patrum concilio proponeret, ſimilique de
remedio gravi huius malo opportuno delibera-
rent. Viſum eſt Hugonem anathematis ſen-
tentia punire, eundemque ſignate depo-
ſitum alium ſubſtituere. Formula etiam con-
ſulta eſt, in quam Cluniacenſes pro Alexan-
dro jurarent. Hujus decreti executio com-
miſſa Hugoni tunc Belvacenſi episcopo, dein
archiepiſcipo Remenſi Ludovico VII. Fran-
corum regis fratri, ad quem datae littere et
concilium et res in eo geſtae teliſſantes. In-
juſtimum illi ſimul eſt ut Ymarum, olim Tuſ-
tulanum episcopum et cardinalem aetis ſchiſ-
matis patronum precipuum caperet vel ſal-
tem et Monasterio (forte Cluniacenſi, ubi pene
Hugonem agebat) expelleret. Episcopum
illam ad Hugonem Belvacensem curam altera
ad Fratres Cluniacenſes, quibus narrata Hu-

gonis abbas damnatione mandat pontifex,
ut alium ſibi abbatem eligant, utpoſe ad
concilium hoc pertinentes ex registro Remenſi
a Martene Vet. Monum. to. II. vulgariſa haec
transfero.

ALEXANDER PAPA HENRICO
BELVACENſI

De excommunicatione & depoſitione H. abba-
tis Cluniacenſis.

Alexander episcopus, ſervus ſervorum
Dei, venerabili fratri Henrico Belvacenſi
vacanti episcopo, ſalutem & apoſtolicam
benediſſionem.
Illa ardentis caritatis conſtantia & ſincere
illuſſime devotionis aſſectio, quam in tempore
procroſello & turbido circa facturoſas
Romanam Eccleſiam & perſonam noſtram
ſideliter oſtendiſti, nos ammonet & inducit,
ut quod a te circa Eccleſiam Dei ſu-
ſcepſiſſime geſtum eſt, immanis laudam præ-
ſtitiſſimo extolamus, & hoc in nobis eſſe et
obediſſimo tam gratiſſimum a noſtra & fra-
trum noſtrorum memoria memoria tempore di-

ANNO
CHRISTE
1161.

habatur. Dilecti ſiquidem filii noſtri (a)
Henricus (b) Odo ſanctae Romanae eccleſie
cardinales et apoſtolicæ ſedis legati no-
bis jam ſepe et ſopius retulerunt, licet hoc
ipſum ex comuni et publica fama, et ex
ipſo effectu operis maniſeſtius agnoſcamus,
qualiter te pro domo Dei, murum nequa-
litate oppoſueris, quare ſchiſmaticum
et hereticum potendiſſime conſutaveris, et
animum cariffimi filii Ludovici illuſtris
regis Francorum fratris tui, & aliorum tam
ſacularium principum, quam eccleſiaſtico-
rum viſitum, multis perſonaliſſimis in ca-
tholica eccleſie firmaveris unitate. Ex co-
rundem etiam cardinalium relatione cogno-
vimus, quanto tempore nos & familiaſ iſ-
torum in domo propria retinueris, & excen-
ſus tuis quam late, quam liberaliter procu-
raveris, & quantos coſtiteris caritatis aſ-
ſectioe tradere. Noſtram vero receptio-
nem, in quo concilio in Francia celebrato
ſolemniter facta eſt, magis quam tibi nulli
notandum impunitas, cujus quidem ſtudii,
vigilantia, & labore, & animi heſitantium
ad rectitudinem ſententiam revocati, & in
devotione eccleſie perſiſtentes, in ea ſirmi-
tudo roborati. Unde quoniam proventum de
exaltatione ſanctae Romanae eccleſie ad
honorem & promotionem tuam, & commi-
ſſio tibi eccleſie non eſt dubium pertinere,
praedictum filium noſtrum regem inducas mo-
do omnibus et hereticis, ut in ea, quam con-
ſuevit devotione permanere, et rebel-
les qui in ejuſ regio exiſtunt ad obedien-
tiam & fidelitatem eccleſie ac noſtram re-
gum auctoritate compeller. Porro quia Hu-
go Cluniacenſis diſtus abbas in animae ſuae
periculum ab eccleſie unitate recellit, et in
hereticam et ſchiſmaticam poſſentiam Oda-
variſi correptiſſe praevicacem, huiusmodi fratrum
noſtrorum concilio, cum excommunicationem
denunciamus, et negotium ipſum diſcretio-
ni tuae duximus impendendum, fraternitati
tuae per apoſtolicæ ſcripturae mandantes, qua-

ſinus memorati filii noſtri regis equoſo ha-
bito et favore, cujus quidem regnum occu-
patione illa per eundem abbatem inſeſtari po-
teſt et plurimum moleſtari, continuo accip-
tis hiſ litteris Cluniacem accedas, et omni
appellatione ceſſante, cum apoſtolicæ ſedis
auctoritate deponas, et cum conſilio ca-
tholicorum fratrum tuorum monaſterii alium
in loco ejus ſubſtituere non moreris, pri-
vilegio a ſede apoſtolicæ Cluniacenſi eccleſie
indulto nullum tibi facere depoſitione
ipſius abbatem impediſſimum ſuſtineas.
Dignum eſt enim, ut qui ſe ab eccleſia ſua
deſtitit, expers dignitate eccleſiaſtica
pro ſua maiſtate merito habeatur. Quid ſi
ad ejus depoſitionem procedere forte non
poteris, et heretica perverſitate reſiſta, ad
ſinam matris eccleſie volueris remeare, tam
quam complices ſuorum, ſi et ipſi ad obedi-
entiam noſtram duxerint redeundum, vice
noſtra recipias, et ſententia, qua tenetur,
excommunicationis abſoluta, juramento
quidem prius ab eis ſuſcepſito, ſicut in ſub-
ſequentibus continetur. Ego H. apoſt.
& ſanctae ſedis vicarius, hereticum &
ſchiſmaticum, & omnes principales factores
ejus, & ab hac hora in ſententia ſideſiſi & obedi-
entia pro haec Petro & domno papa Alexan-
dro, episcopo ſucceſſoribus ſuae ſucceſſoribus.
Sic me Deus adjuvet & hoc ſanctae
venerabilis. Ad hoc nihilominus experientie
Cuius mandatum, ut quibusvisque modo poſ-
ſit, eccleſie devotione permanere, et rebel-
(c) ſchiſmaticum et hereticum Tuſtulanum,
quoniam episcopum capias, vel a monaſte-
rio profuſus eſcias. Dilectio vero filios no-
ſtros, R. latorem praſentium et ſocios ejus, qui
in fidelitate Romanae eccleſie permanſerunt,
ad ipſum monaſterium tuum adducas, et
eos in ſtatum ſuum quiete facias ac pa-
ciſſice permanere. Dilectum praedictum filium
noſtrum R. Cluniacenſis eccleſie monachum,
caritati tuae permiſſo eſſe intervenſum noſtro
attentius commendandum. Datum Anagnini
VII. idus Aprilis.

(a) Henricus Fifanus, monachus Cisterciensis ab Eugenio III. sacro cardinalium collegio adscip-
tus, de quo supra.
(b) Iste videtur Odo, sive Otto discipulus cardinalis S. Georgii in Vela aurea, qui precipue
fuit auctor defensionis summum pontificatum Alexandro III.
(c) Iste Ymarus, de quo supra, et Cluniacensis monachus S. Martini a Campi
deinde prior Cisterciensis S. Arnulphi, tunc Caritati ad Ligerni, ac postmodum abbas Pridensium
Monasterii novi. Ad Innocentio III. creatus cardinalis plurimas fauſte obtulit legationes, in hoc
vero reſiſta, quod Odo avaritiae & impioſitae conſuetudine ſuſcepſiſſe conſideratus. Iste de quo supra
non debet, & Hugonem abbatem Cluniacensem a vero pontifice avertit. MARTENE

De depositione Hugonis abbatis Cluniacensis.

Alexander episcopus, servus servorum Dei dilectis filiis universis fratribus Cluniacensis monasterii in comunione excellentibus & in nostra fidelitate & obedientia reverentibus, salutem & apostolicam benedictionem.

Sicut Cluniacense monasterium nobile quondam, honestissimum, ac famosum ad pacificandam ecclesiam Romanam specialiter respicit & tutelam illi quocumque tempore adhaerere semperque ad assistere in suis opportunitatibus consuevit; & in illis praesentibus temporibus, in quibus schismata & haereticus pervenerunt, ipsum monasterium ad regnum matris & sacrationis compatiens, ab eius unitate nulla umquam occasione discessit, nullis blanditiis & terroribus a fide catholice ecclesie deviarit, utiis estimans opprimi temporaliter & affligi, quam ab unitate ecclesie & a materno gremio sequestrari. Nunc vero eadem ecclesia, peccatis exigentibus, subannato & spectabili omnium populorum orbis facta est fabula, quae olim inter Gallicanas ecclesias (anonymis) rotabatur: ita ut pro schismaticis fratribus ipsam Cluniacensem ecclesiam maculantibus illud Jeremie vaticinium in medium proponatur: *Parta est vasa deorsum, sacerdos eius gementes, virgines eius iniquales, & ipsa opera amaritudine.* Eisdem quoque salis & haereticis fratribus, qui quomodoque in ecclesie comunione fuerunt, & nunc miserabiliter squamosis orbibus inhaerentes, audoem & caput schismatici imitantur, alius sermo aptatur, quo dicitur: *Qui sequestrantur in croceis, amplexati sunt horrea.* Ille quidem qui caput in ecclesia illa insularitio videbatur, aliorum causa debilitatum est, sed potius, quod merentes dicitur, amputatum, cum tota Gallicana & universa pene totius orbis ecclesia in nefusa devotione & in medio quodammodo Osvianum schismaticum & haereticum condemnante, ille qui abbas dicitur, a catholice unitate ecclesie praecisus, et praesentem in anima sua periculum periculis conseruari conseruari compellatur, & dicitur: *Equestris est a filia Syon omnis decore eius, iudici juxta principis eius velut arbor, non fructus parans, abscidunt abique fortitudine eius faciem subvertentes.* Sicut enim ex relatione accipimus plurimum quidam ipsorum fratrum eidem Hugoni debito abbati & Ymaro apostolice & schismatici, Tusculano quon-

dam episcopo, in ordinis & anime suae perniciem adherentes traditi sunt in reprobum sententiam; & qui aliquando religionis ac catholice habebant, usque adeo in erroris laqueis & pervertitis sententiis conseruerunt, quod eis non immerito illud propheticum adpateat: *Filius Syon tuelys aniel, cura primo quomodo reparati sunt in casa vestra, operi manuum vestrarum.* Nos igitur conseruantes tantam iudicatum egerimus a Babylone, & a senibus iudicibus, qui videbant regere populum, nec tam valentes praeteriretore impunitum, & ne multa recitarem, manifesti, vicina loca sub commauale fecerunt; venerabili fratri nostro Henrico Beluacensi episcopo, viro utique religioso, prouido, & honesto admodum in mandatis, ut continuo Cluniacum accedens, ipsum Hugonem dictum abbatem, omni appellatione, cessante, apostolice sedis auctoritate depnaret, & cum consilio catholico fratrum eiusdem monasterii, alium loco eius substituere non moreretur. Privilegium, quod Cluniacensi ecclesiae a Romanis pontificibus dicitur esse indultum, nullum ei super depositione ipsius abbatis impedimentum vel oblaucum irrogante. Dignum est enim, ut qui se pertra fidei, & a catholice ecclesie unitate iabraxit, exers dignitatis ecclesiasticae pro sue malitie merito habeatur. Porro nos detentis vestris constantiam & fidei pietatem, quam circa forsantiam Rom. eccl. & specialiter circa perionam nostram habetis, gratiam admodum acceptante tenentis, & cum licet commendanda est plurimum in Domino commendatis, propodium & voluntatem habemus vos, sic ut viro religioso, catholicos, & honestos, & ipsius sanctae Romanae ecclesiae fidei, inserta in Christi viceribus affectione diligere propensius honorare, & in vestris postulationibus exaudire. Quia vero non qui incipit, sed qui persequitur, pro virtute persequitur, & in vobis universitatem vestram per apostolica scripta rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, quatenus fidei & laudabiliter incipitis, in depositione & fidelitate ecclesiae a nostra, firmi atque immobiles persistatis, & praedictum fratrem nostrum Henricum Beluacensem episcopum accedentem illis honorifice suscipietis, quidemque ipse super negotio huius consilio statuerit, sumit atque inuolabitur obedientis, & tam consilium quam auxilium eidem pro viribus militetis, praedictis schismaticis tamquam peccatis mortuarum respectum. Datum Anagnini septimo idus Aprilis. R.

R.

In quo paci in die dimissis servanda certe leges constituitur.

Anno 1161. februarii.

An. 1161. febr. 1160.

Rutenense concilium ab Hugone Rutemensi episcopo celebratum, & quomodo dicebantur, tam pignere, quam nulla in eo decreta placuit, & consuetudinari animadversione tunc digna. Hugo enim ille habuit consilio abbatum praepositorum, & archidiaconorum, sicutum de baronum terra, iunxit, ut amoveret nobiles & monachos & omnes homines tam clericos quam laicos in omnitempo sine sub pace scilicet. Quia de causis interdicta sunt aucta nobis, nescimus multum de clericis (necque armigeris baronibus) ita pacem qui frequenter eis illorum in pignus vel in focuitatem accipere fas esto. (Clericorum verba excerptis) Ne vero huius servanda pacis adjuvanda desint, vidam et patribus, singulis qui aliquid possiderent, annum multum indicare, ex quo collecta pecunia de novo facerentur illis, quomodo res factis irremediabilibus sublati essent. Haec omnia legitimum in epistola Alexandri papae III. inter Labbeanas Append. III. epistola XV. quae data in insubricis Verulis II. id. maji pontificatus anno II. Haec datam illi legimus concilium Rutense ad annum 1161. referri oportere: fuste tamen ledio mendosa est, & pro anno III. legendum, annum XI. nempe anno 1170. cum eius anno, nempe Verulis II. id. maji (et Latii) pontificem egisset, Joannes de Ceccano in chianico testetur. Lieras Alexandri, utpote a Labbeo relatas, omitto.

AD CONCILIUM MONSPELIENSE,

In quo anathema Victorii III. anapa, ejusque celebratio distulsa.

Anno 1162. ab Alexandro III. februarii

A D D I T I O.

An. 1162.

Vitellacense monasterium ordinis S. Benedicti sine iure sine linearibus Cluniacenses subserunt. Monachi eius eorum nobis semper reclamantur apud pontifices, & et variis licet ab his impetratis litteris, & tempore adhuc ad ingratum obsequium conserunt. Accidit tandem ut Cluniacense (ex Alexandro III. suscipiente) tempore, quam natus eodem Guillelmo Vitellacensis abbas Pontificem convenit apud Montem Pessulanum, impetravitque ab eo monasterii sui libertatem, nec in voce, & contentum ab eodem Pontifice concilium est, sed, ait Hugo Pissavianus in Historia Vitellacensi a Dacherio Spigelio, to. II. pag. 337. nov. edit. vulgata lib. IV. communi consilio de unitate atque arbitrio omnium episcoporum, presbyterorum, diaconorum, subdiaconorum, cardinalium in consilio, & scriptum exemplar conscriptum. Quibus verbis non ambigere existimus, concilium illud, quod loci tunc agebatur, peris proinde actis, a Labbeo hinc inde peris, & bulla, qua factus illa data est Vitellacensis, ablatum.

gouinus, Vigel, monasterium, quod proprie ac specialiter B. Petri parvi existit, Cluniacensis ecclesiae fivorem religionis, & quae tunc temporis inibi habebatur, attendens, cum religio in eodem Piss. monasterio tunc ex parte maxima deperisset, commoisse dinoscitur, & praedictus Calixtus papa & ipsam auctoritate proprio consilio, quae tamen quidem ut occurrat abbas, qui ibidem esset pro tempore innotuit, alius ibi debet communi fratrum consensu, vel partim consensu sanctorum Cluniacensium, abbas, & dicitur subrogari. Nos vero devotissimis vestris constantiam & fidei firmitatem, quam in hoc tempore procellis tam vos quam bonum memorum Pontius Vigel, abbas, & circa Romanam ecclesiam habuistis, diligenter attendentes, & considerantes etiam quam manifeste Cluniacensis ecclesia tempore huius turbationis exaruit, & quomodo a pristina religione et honestate corruens, ad unitatem ecclesiae se fecerit alienam: praedictum monasterium vestro in devotione et fide ecclesiae firmitate permanente, et religione per Dei gratiam ibidem plenarie restituta, ut utraque ecclesia fructum videatur pro meritis reportare, commisionem illam, quam idem antecessor noster Pachelis papa fecerat, de communi fratre nostro concilio distulsa rerocondam, & statuentes, ut idem monasterium Cluniacensi ecclesiae in nullo penitus subiacere debeat, nec aliqui teneatur, nisi tantum Rom. ecclesiae, & pro illa quae adhibentes circa huiusmodi inuener, honoris prerogativa est solita decorare. Antecessor enim noster bonae memoriae Pachelis papa, sicut ex privilegio praedecessoris nostri felicis recordationis Calixti papae co-

VIENNENSIS IN GALLIA CONVENTUS

Pro receptione Guidonis Crenensis antipape coram Reginaldo Coloniensi convocatus

Anno 1104.

Vidore III. antipapa factis functio, Guido Crenensis fuit nomine Pafchalis III. adfuitum est a fecundis. Concilium hanc admissit Fredericus I. imperator, quem tunc ad Gallias recipere Reginaldum Coloniensem Archiepiscopum, ad eos missi. Veniens ille Viennam Gallie, convocavit archiepiscopos et archiepiscoporum et principum. Quod ibi factum ad in causa ecclesie dicitur ex epistola eius, quem S. Thomas Cantuariensis archiepiscopus Romanus ad concilium ablegavit. Ita etiam ad illum scribit: *Causarum imperatoris veniens Viennam, archiepiscopos quatuor convocavit, primoque missos ad*

opus imperatoris quosvis. Postmodum de receptis Guidonis Crenensis, quem imperator receperat, nullatenus inquit concilio, nisi ipse & de his qui preerat illi. Quod concilium totum ipsum Guidonem coram eo excommunicare curavit. Ipsi vero cum non pisset parare, non tam suam pretere, nisi comiti Henrico (de quo vide supra historiam conventus ad Saonam) colloquium suum habere cum eo debitorum. Hanc de Viennensi conventu, ad epistolam in scripto epistolario in causa S. Thomae Cantuariensis operi Christiani Lupi to. X. epill. III. pag. 67. edit. Venet.

CONCILIABULUM NORTHAMPTONIENSE

Quo S. Thomas Cantuariensis archiepiscopus condemnatur

Anno 1104. bithun.

Northamptonensis concilium non quidem omniis latibus; sed cum excerpta a Barono in *Annalibus* relata profert, integra & infusa eius nulla, qualis exhiobitur in vita S. Thomae Cantuariensis a quatuor doctissimis conscriptis descripta omittit. Id quo consilio actum ab eo sit, ignoro; sicut neque commentum habeo, cur Anglus conciliaris collector *Willelmus* concilii huius acta concilio inter-episcopum Radulphi de *Dicto* conclusit. Praefert igitur integra exhibere et historiae ista sancti Thomae quadrupartita. Ita ergo ibi pag. 25.

Et prater tempus, locus etiam determinatus, nobis videlicet illud & regium castrum, quod dicitur Northampton. Ad diem & locum hanc ex edito regio regni pontificis universi & proceres districissime congregati. Facta igitur concilio tractatur in causam archiepiscopos, quod ad quamdam regis citationem se in propria persona non exhibuerit. Qui tamen omnium responsum se se misisse probaverit, tamen omnium procerum & etiam pontificum iudicio non omnia eius bona mobilia facta confiscata, nisi tunc regi obsequium prebuerit, curare iudicium. Quod eis valgo dicitur. De omni mobilis suo in regis misericordia iudicatum est. Dum vero audiret se iam iudicatum se, *Quasi*, inquit, *si iudicium hoc non sit iustitiam, facit ipsi iudicium non tunc debent. Nunc quippe iudicatum forma hoc est: forte iudicium non canonici aucto Clarendone promulgatur. Significum a faculo non est auctum, quatenus Cantuariensis archiepiscopus in curia regum Anglorum quoque quatuor causa iudicatum: Tam propter dignitatem ecclesie, tam propter auctoritatem personae, tam quia ipsi regem omnium qui in regno sunt, spiritalis pater est, & id ad semper se defendendum ab omnibus. Verumtamen multo magis, quam de iudicio vel pro-*

bitibus iudicantibus, de confractis factis, & coepiscopis querebatur, novam, dicens, formam hanc, & ordinem iudiciorum novum, ut archiepiscopus a suis suffraganeis, aut pater a filijs iudicetur, hoc est, gentio hic lata in archiepiscopalem, seria quanta, prima fuit concilio actio.

De vero sequenti rei ipse exegit ad archiepiscopum pecuniam, quoniam, ut asserbat cancellarius, tunc a se acceptam, cumnam argenteorum videlicet libras quingentas. Quas licet Archiepiscopo a rege sibi donatas, non mutuo acceptas, in veritate affirmaverit, tamen ad hoc volentes adiacere annuili, eo quo archiepiscopus pecuniam illam, etiam donationis titulo quod tunc probare non poterat, consensit et recipere. Ad iudicia sibi pecunia, exegit rex cautionem. Quod cum facere moraretur archiepiscopus, dicitur ei si in faciem, quod aut caveat, et tunc redderet. Verum nonnulli, rege iam ex archiepiscopo videntes, archiepiscopum ab omnibus, etiam suis suffraganeis delictorum, iam quodammodo naufragis, comatosi aliquid eorum sponte se obtulerunt & sedeprecari per eos. Et erant desideriosus quiete uniusaque pro centum libris. Et hoc actum fere (extra, fuit secunda concilio actio. In crastinum vero, cum sederet archiepiscopus fororum in quodam concilio cum suis coepiscopis, ex edito regi fere obsequium non pateret exitus, propositum est ex parte regis adverteri archiepiscopum, quod cum haberet vacantes episcopatus & abbatias, & multos redditus domini regis per annos plurimos in manu sua, nullam eis super his reddidit rationem, quam nunc sibi requirit exhiberi.

Et reddente rationem, rationis formam daturam, videlicet ducenta triginta marcarum milia. In palatio vero & hoc ad concilium venerant univrsi, iam audientes hoc obdu-

puerunt. Et iam passim fubmurmurabant somnam captationem archiepiscopali superesse. Alio vero etiam graviora suspicabantur. Et hoc quidem iam passim super his iniquis archiepiscopos, proditores quosvis consulere, & de consilio responderent. Dum igitur pontificis qui aderat, quod super his respondendum, agendumque effect recipere, Henricus, tunc Vintoniensis episcopus, qui quidem archiepiscopali favit, fed propter metum occulte, tunc in electione archiepiscopos, tunc Cantuariensis archidiaconi, & Regis cancellarii, ab omnibus curis nexibus Anglicanis ecclesie redditus furie absolutus. Et quidem huius tam evidenti resolutione reliqui episcopi decesse non poterant.

Verum Londoniensis episcopus Gilbertus, decanus ecclesie Cantuariensis, inquit: *Si pater recedit, unde te, non desistat, quod tibi consilium, considerata temporum multitudine, quam nimiam catholicis ecclesie & vobis omnibus paraverit, si in his regi restitue voluerit, non sibi archiepiscopos, sed in consilio, si iam iudicet, cedere debere. Et forsitan, si hanc in te rediret humilitatem, te in universum restitueret. Archiepiscopus inquit: *Non tamen quod consilio responderet. Deinde Vintoniensis fuit intelli: Hae forma consilii catholice ecclesie tenetur primitiva, non quare obligat & tenetur Anglia primis vobis id religiois exemplum, ut ad matrem & communitatem principum quique episcopos auctoritatis & canonum suorum sibi commissa debent habere, qui erit de cetero factis confusus, nisi ut nulla agatur de iure, sed omnia consueverunt pro libitu? Et si erit factorum, sicut papae, Hilarij, & aliorum, non tamen & ipse gloriatus in verbis, subijcit: *Nisi temporis instantia, & catholice ecclesie periculis aliquid exegerit, standum usque esset curis sanctis. Nunc tamen quia concilium auctoritas, plurimum subsistendum est severitati, ut in eo periculis dispensato, quod passit deesse, fovera correctio. In consilio vero cedendum regi, nisi tunc ad tempus. Ne propter praecedentia decesserit, inde si quatuor regi, fuit iterum. Episcopus deinde Lincniensis, simplex homo & minus videns, ait: *Pater omnium hominum usus & sanguinem requirit, necessariumque erit alterum horum, aut archiepiscopos, aut tota cedendum. Quis sibi, factus de archiepiscopos presentem, se episcopos, non cessare. Nec id est aliud videt. Examinatis autem episcopos Bartholomeus ait: *Palam est quomodo dies mali sunt. Et si postquam sub dissimulatione omnia ista, ut in consilio pertransierit, cleget id precipue procedendum. Sed nec ad id facile pervenietur, nisi plurimum subtrahatur severitate. Temporis instantia id requirit, maxime cum non generalis, sed perlocutus hoc perficiatur. Satis est igitur nunc caput in parte periclitari, quam totam Anglicanam ecclesiam inevitabiliter dissimulatur exponere. Vintoniensis vero episcopus Rogerus, tunc decanus, dicitur quid inde sentiret, ita temperavit respondendo, ut etiam negando palam ostenderet.*****

quid animi haberet. *Nullum, ait in hac parte dabo consilium. Quia si dixerit & deo ipsitatem amuram curam ad regiam voluntatem committam, quatenus agere relinquitur contra conscientiam meam, & in capite non condemnationem loquatur ut meum. Si fructum regi restituerit, tunc qui sui fructus agunt, per quos id ipsum restitue regi, si tunc quaeque exiret exire. Synagoga, & esset fori meo de cetero cum publicis habitibus, & condemnationem. Isteo non hoc dico.*

His ille peribit federum aliquando fidem fecerit, per quos id ipsum restitue regi, si tunc quaeque exiret exire. Synagoga, & esset fori meo de cetero cum publicis habitibus, & condemnationem. Isteo non hoc dico.

Vocati illi aperit illis introitorem proterant, credentes aliquid audire, quod regem fatiare concilium. Adstantibus his ait archiepiscopus: *Supra me de quibus non nominavit. Vocati illi aperit illis introitorem proterant, credentes aliquid audire, quod regem fatiare concilium. Adstantibus his ait archiepiscopus: *Supra me de quibus non nominavit. Vocati illi aperit illis introitorem proterant, credentes aliquid audire, quod regem fatiare concilium. Adstantibus his ait archiepiscopus: *Supra me de quibus non nominavit.***

non habent ad praefatum, qui in his regi restitue voluerit, non sibi archiepiscopos, sed in consilio, si iam iudicet, cedere debere. Et forsitan, si hanc in te rediret humilitatem, te in universum restitueret. Archiepiscopus inquit: *Non tamen quod consilio responderet. Deinde Vintoniensis fuit intelli: Hae forma consilii catholice ecclesie tenetur primitiva, non quare obligat & tenetur Anglia primis vobis id religiois exemplum, ut ad matrem & communitatem principum quique episcopos auctoritatis & canonum suorum sibi commissa debent habere, qui erit de cetero factis confusus, nisi ut nulla agatur de iure, sed omnia consueverunt pro libitu? Et si erit factorum, sicut papae, Hilarij, & aliorum, non tamen & ipse gloriatus in verbis, subijcit: *Nisi temporis instantia, & catholice ecclesie periculis aliquid exegerit, standum usque esset curis sanctis. Nunc tamen quia concilium auctoritas, plurimum subsistendum est severitati, ut in eo periculis dispensato, quod passit deesse, fovera correctio. In consilio vero cedendum regi, nisi tunc ad tempus. Ne propter praecedentia decesserit, inde si quatuor regi, fuit iterum. Episcopus deinde Lincniensis, simplex homo & minus videns, ait: *Pater omnium hominum usus & sanguinem requirit, necessariumque erit alterum horum, aut archiepiscopos, aut tota cedendum. Quis sibi, factus de archiepiscopos presentem, se episcopos, non cessare. Nec id est aliud videt. Examinatis autem episcopos Bartholomeus ait: *Palam est quomodo dies mali sunt. Et si postquam sub dissimulatione omnia ista, ut in consilio pertransierit, cleget id precipue procedendum. Sed nec ad id facile pervenietur, nisi plurimum subtrahatur severitate. Temporis instantia id requirit, maxime cum non generalis, sed perlocutus hoc perficiatur. Satis est igitur nunc caput in parte periclitari, quam totam Anglicanam ecclesiam inevitabiliter dissimulatur exponere. Vintoniensis vero episcopus Rogerus, tunc decanus, dicitur quid inde sentiret, ita temperavit respondendo, ut etiam negando palam ostenderet.****

erebat, & a nobilibus quibusdam Thomæ nunciatum est, quod si sui copiam faceret illi mitteret. Tunc ad curiam archiepiscopi accessit, eo quod necdum le martyrio fecisset idoneam, a quadam religiose actus in monasterio de Tintinneto sui carcerem, inquit, quod in honorem beati promansyrani, quoniam Stephanus de posteris vestram celebraret, ne adaverfariano protervitas adverfus ipsum prevaleret.

In crastino vero, quo vulgo dies martis dicitur, quo & archiepiscopus venire martis illatus, antequam curiam intraret, conveniunt ad eum pontifices, attoniti quidem & exterriti propter audita. Unde non aperte proferunt, enomiatatque se ad verum nationis specie, a rificiose et fustebant. ut ipse de omnibus, & de ipso archiepiscopo regis se per omnia voluit subfocionem fecisset. Unde jam audient regis iræ & arbitrio: si forte sic fecisset, non fecerat, & indignam. Adicientes etiam quia nisi ferret sic, jam audiret ipse in curia perjurii crimen imponi, & tamquam proditorum rem vererem, fideliter dominum comprehendunt non servaret: regis videlicet ipsas consuetudines non observans, ad quas etiam specialiter observandas nova juravandi obligatione se adhibuit, quod quatuor indico.

Quibus ipse respondit: Fratres mei, ficut jam etiam, fratri contra me mundum. Insuper inimicus. Sed quod plures laqueum meum, qui exortus est detrahendum, & filii matris meo pugnant contra me. Et si ego tunc, sacra facula post futura enarrabit, quatenus me solum desereritis in certamine. Quatenus me archiepiscopus vestrum & patrem, quantosque jam peccator, per duo centos annos dies sic jam judicaveritis. Et ad hoc convos est bis quo dicitis, vos non solum in errorem, sed in criminali causa in forma perjurii, iudicare me perjurum. Verum committit vobis omnibus in merito obedientiam, sub ordinis vestri periculo, hoc imbecis, ne dicitur interesse iudicio, quo mea perjurii causa. Quod dicitur, quod in matrem meam, omnium religionis opprobrium, Roma dum ecclesiam appellat. Et si, ut rumor jam in vulgo est, iudicaveris in me suspiciter manus, vobis istam rem procipiam, ut pro patre vestro & archiepiscopo, quem decet, ecclesiasticam excoctio confirmam. Quam autem scitis, quia fremat mundum, inferat inimici, erant corpus, caro quoque inferna ego tamen, fecerit Dominus, nec turper edam, nec eridim nisi gregem enormiter derelinquam. Verum contra prædictum archiepiscopum preceptum Londoniensis episcopi consilio appellavit, & Vintoniensi. Sub tanta, inquit, parvi utrimque, diplomata sua perpetuum relevat, necesse quidem gratie poterit affirmare.

Igitur pontifices omnes dicentes, ad archiepiscopum propebant, praterquam duo, qui archiepiscopum thalamum tardius ingredientes, secreto confortabant & animabant Archiepiscopum. Nempè dominus Vintoniensis Hieronymus, qui quia archiepiscopo adversa veracius amplius compatiebatur afflicto, & Saresburiensis Iohannes. Et hi tamen propter metum occulti. Et post episcoporum disceptum

circo intravit occurrans, & ut permonitis erat, militum comes de beato promansyrano Stephano celebravit. Et erat militum quatuordecim. Etiam Juliano principis, & adveniens ne loquebatur. Et hanc quidem militam, prater morem eodie, qui festus non erat, cum pallo celebravit. Militibus vero regi, qui belis forte tunc aderant, id tacite considerabant, quibus visum est rem ipsam aliquid preterdere.

Missa tamen cum debita devotione celebrata, amocibus humeris, ad quorundam amicorum & familiariorum virorum suggestionem, passio cum infusa, ceteris indutus velibus sacris, capta clericis superjecta, profecit ad regiam curiam ultra.

Et quoniam ex auditis timoribus ubi et homo secum ipsemet, sed etiam ecclesiasticam communione postulat viaticum, Eucharisiam accepit. Unde jam suadente factus & securus, tamquam si ad prædium, ille ille evangelicus, sic dictum est, ad curiam, propebat.

Intraurus cameram regis, ubi cum rex præfatoribus, ad oilium ipsam a crucis baxulo crucem accepit, & palam cunctis vidensibus ipse cum bajulavit, sequentibus episcopis, & id alter quam decem, introprocebatibus. Occurrens Robertus Herefordensis, inquit. Pater Juliane, & ego ovicapellani crucem deferam ante præfatum perjurum. Sic enim condicet. Archiepiscopus ait Juliam esse in ipsam deferre, sed vobis proditione tunc mauto, & eius vultu destitit, non esse nisi audiantium, sed quo princeps munit. Londinienis ad hac: Si videtur rex te armatum intrare, gladium super forisorem exeres in caput tuum. Et tunc quibus quid proderunt talia arma tua. Archiepiscopus inquit: Hac Deo committimus, si Londoniensis istas bestias inquit, & ab hac Juliane, ut video, de cetero non recedens. Et proccellit. Audiens autem rex archiepiscopum armatum venire, oblitus vel deposito gladio illo, de quo dicitur in Londoniensis citius recedens in conclave ardens. Sedente hic foris archiepiscopo solo cum filii episcopis ex adverso, & loco & animo adunati.

Vocis igitur præconis vocis pontificibus & proceibus univeris, gravem & grandem rex deponit querimoniam, quod archiepiscopum in ignominiam egi, & regi se intraverit. Non tamen regis fed proditoris, fed de proditione sic notabilis reddens. Inauditam a saculo in curiam aliter, quæ Christiame professionis hoc factum esse regi testimonium præbentes, dicebant, illum vnam semper & superbum extitisse. Et ignominiam hanc non in solam regem, sed in regnum totum, ipsos omnes reddendæ. Et hoc merito regi accidit, quod talem fecerit fili secundum in regno, cui subiecerit omnes, & patem nullis. Omnes igitur passim & manifeste proditorum & tanta bax acceptæ: non jam honoris ætatem, sed juraverat, servaverat; fed postus in saculo bax & regi, & regno perpetuum proditionis maculam ingessisset, & propterea in eum, tamquam regis per-

perjurum & proditorum, animadvertendum. Et (super hoc clamor invalenscat.

Unde & audientes hæc per totam aulam, tremore & horrore concitabantur. Exiens autem Rogerus, Eboracensis archiepiscopus ad clericos suos, quos ibi inventos: et erat enim ibi magister Robertus, Grandis cognomine, & Obertus Arundelii, & Keredamus hinc. Non decet nos videre, qui hæc habent hinc. Sed pro Deo & quo iustitia dominaverit usque ad quod non obliuiscimus, ut in officio suo fuerit non potest.

Cum autem quidam, qui velint dicebant, cum virgo & baculi de cæniculo, in quo rex erat, cum regibus, & clericis descendissent, & vultu maxime & digitis extensis versus archiepiscopum extensus, quoque non erant, crucis fed signaculo lignosum, archiepiscopus inclinato capite, sedenti ad pedes discipulo inquit: Tunc jam tibi proditorum non tamen. Ad hæc enim corone mea pariterque, sic. Max mox discipulis inquit: Non tamen principes, & Leviticis, enim nulla illud & triumphale orationem, & non potestis sanctum & terribile, in quo nulla bella non videtur. Quæ ergo igitur te quodam extensus, regis Anglorum non.

Dum ego magister & discipulus fed in auxo colloqueretur, veniens Barthomeus Eboracensis episcopus, prociens ad pedes archiepiscopi, ait: Pater, miserere tui. Miserere & miseri. Omnes cum bax perius edis cepit suo. Exit namque edillum a regis, ut qui amplius non archiepiscopus, sed publicus hujus iudicaverit, in capite suo. Dicitum est etiam, quod Iohannes Saresburiensis, & Willimus Norwicheus episcopi, qui archiepiscopum venerant, transierunt ad supplicium, sed necesse murmurandam fuit, quæstion est: Quatenus non redderet Cantuariæ ecclesie? Et responsum est: Liborum & quatenus ad omni nec archiepiscopi, & inquit, quæstionem est, quæ quibus jam liberatis, nec tamen esse solo responditur. Omnes inquit: Et hoc aliter si habes, quam Londoniæ regi suggestit indignationem indignationem archiepiscopi, & procebus archiepiscopum vnam super causa criminis condemnasset. Quod quidem propter nimis manifestam sanctatum sanctorum pervasivationem non audens, regis in ardo positi volunt & revertunt, quod agendum. Quæter hæc evadenda foret necessitas. Et denum de communi consilio archiepiscopo hoc continuatum est, quod archiepiscopum ad Romanam sedem de perarij comitibus appellaret, & regi fed obligaret in verbis veritatis promissione, fed omne opus operam ad magis permissum, quod Deo iudicet, viribus adhibitis sub hæc conditione, ut rex eos de beneficio suo ab hoc, quod tunc imminet archiepiscopum, abolveret iudicio. Regi igitur te itaque archiepiscopum a concilio regis omnes simul episcopi ad archiepiscopum. Quorum unus eloquens, Hieronymus Cilestrensis episcopus, prosumpsit operam ad magis permissum, quod Deo iudicet, & sententiam tibi obtulit, sed quæ de Concilio. Supplem. Tom. II.

anno regi iurasti fidelitatem; hæc est illi, a munda, & quæstionem ad archiepiscopum, non fore, & consuetudinem, quæ ipse iurasti, confirmandas; & tu miseris ad destruentem, præcipue tantum quo infertus ad terrorem quo dignitatem & honorem, delecto te non perjuris dicimus, & perjuris de beneficiis de cetero non habebis obediens. Non tamen & misere sed domini pax prolebus ponentes, te quoque perjurum appellamus, super his perjurum. Et diem illius, archiepiscopus inquit; Andro. Subrahentes sepsi fecimus federe ex adverso diutius in futurum licentiam dicitur.

Jam igitur terror & horror, plquam regis, ut verus invader. Regis enim cum principibus, pontificibus subraclis, fedate pro tribunali, cum regibus, & clericis descendissent, ut aliqui dicitur archiepiscopum immineere. Et tunc inquit principes, & quoque regni majores aperuerunt ora sua, ut non raptem de suggestis, & perjurum ad proditorum archiepiscopum iudicarent.

Tandem a rege processerunt comites, barones, & plarima turba ad archiepiscopum, & quæstionem archiepiscopum. Leviticis ait: Mandat tibi rex, ut venias videlicet rationes super objectis, sicut ipse promissum te facturum. Aliquis autem iudicium, non tamen inquit, quæstionem est. Iuxta tunc dicit: Jam, fili come, & tu prax ardens. Non te lateat, fili, quam familiaris regis, & quam fidelis fructum patrum hujusmodi fuerim. Cujus rei gratia placuit ei, ad proditorum in archiepiscopum Cantuariæ ecclesie. Deus scit, me id non volente. Nata enim fuit infamia mea. Et magis pro suo, quam pro Deo amore acquiescit. Id factus habet palam est, dum Deo & se nisi subraclis, & ipsam regem. Verumtamen in non promotione, dum ostendit fræc prolebe Henrico regi, quod necesse murmurandam fuit, quæstion est: Quatenus non redderet Cantuariæ ecclesie? Et responsum est: Liborum & quatenus ad omni nec archiepiscopi, & inquit, quæstionem est, quæ quibus jam liberatis, nec tamen esse solo responditur. Omnes inquit: Et hoc aliter si habes, quam Londoniæ regi suggestit indignationem indignationem archiepiscopi, & procebus archiepiscopum vnam super causa criminis condemnasset. Quod quidem propter nimis manifestam sanctatum sanctorum pervasivationem non audens, regis in ardo positi volunt & revertunt, quod agendum. Quæter hæc evadenda foret necessitas. Et denum de communi consilio archiepiscopo hoc continuatum est, quod archiepiscopum ad Romanam sedem de perarij comitibus appellaret, & regi fed obligaret in verbis veritatis promissione, fed omne opus operam ad magis permissum, quod Deo iudicet, viribus adhibitis sub hæc conditione, ut rex eos de beneficio suo ab hoc, quod tunc imminet archiepiscopum, abolveret iudicio. Regi igitur te itaque archiepiscopum a concilio regis omnes simul episcopi ad archiepiscopum. Quorum unus eloquens, Hieronymus Cilestrensis episcopus, prosumpsit operam ad magis permissum, quod Deo iudicet, & sententiam tibi obtulit, sed quæ de Concilio. Supplem. Tom. II.

tamen comitem, & Ranulphum quoniam, preteritis et maculam proditionis improperantes, tanquam mententes relictis, viciniam improperant, quod relictis non viderant, alterum fratrum (a) & (pauim), nec viri reprehensione dignum; aliteris vero cognatum quod in his minime cognatione conuictis, ob crimen laici in suum non venientis igitur ad ulteriores partem clauula si iana, nec potuit exire, nullo ibi invento culode. Et non reu ageretur in viutu & dubio, muta Dei conigit claves plurimas in fasciculo pendere a muro, quas arripientes familiaris quidam archiepiscopi, & post alteram attentavit, donec aperiret januam.

Egressus igitur a curia, cum in equo ceter, vix potuit equum regere, crucem portare, & benedictionem dare potentibus. Occurreret enim ei multitudine maxima pauperum & infirmorum, acclamantium & dicentium: *Benedictus Deus, qui eripuit seruum suum a facie inimicorum suorum.* Putabatur enim iam fuisse extindus. Procedente igitur & subséquente turba pauperum, cum clero et populo, in gaudio et letitia perducitur ad hospitium, ad ecclesiam videlicet beati Andree religiosorum monachorum conventuale monasterium. Videns autem exultationem picbis sequentibus se dixit: *Quam gloriosa processio non conducti a facie tribulationis. Sinite pauperes Christi, & non sine tribulationibus participetis omnes iustorum.* Er impleta sunt domas et acta circumaque discubentium.

Inter epulas accesserunt Londoniensis et Cestreniensis episcopi ad mensam, dicentes se viam pacis inuenisse. Requirit archiepiscopo sub quali forma, inquit: *Quod sit penitentia igitur iure te de regno. Quis nomen pigritatis domi maneris episcopi, & successit & Mouchetiam, regi assignaueris ad tempus, credimus quod inde paratur: Et inueneris resignabis, & penitentiam remittes, et gratiam suam tibi restituas. Ad hoc archiepiscopus: *Hecia materiam fuit quod dicit Cantuariensis episcopus, ad accipi, quod rex modo tunc in domino. Bis licet ad eius resistentionem Cantuariensis, exultat compassi rei quod dicitur, tamen his fieri temporibus omnino non spero. Nihilominus vel casibus**

turbatiuis iedaude, vel recuperanda regia gratias causa, motusque iuris, quod in isto monasterio Cantuariensis ecclesie habet dicitur, renuenciam: *culit periculo vel discrimini caput istud opponere.* Et caput tenent, indignantes episcopi regredi fuit, hac regi nunciantes. Et accessit eis in his regis indignatio.

Prandente igitur archiepiscopo, infra prandendum, in ecclesiastica Historia tribulatione de persecutione Liberii episcopi lectio fuit. Ubi cum illico euangelii, felleit; *Sic nos presertim fuerint in ista ciuitate, fugite in aliam, interpositum audire, respectu ad discipulum qui scripsit haec.* Et ut cognoscere, sicut nos cuius probate, euangelicam iam animo conceperat fugam. Hymno vero dicto archiepiscopi surgens a mensa, confestim Rogertum Vignorntem, & Robertum Herefordensem episcopos, & Rosenlem episcopum, propriam capellam suam, ad regem misit, postulans ab eo securum de terra sua egressum. Qui cito reuertit reuertente regem respondit, quod in crathno ad concilium hoc disisset.

Ipsa die duo magni & fidelissimi proceres ad eum in iplo nodis confinio accesserunt, vultu miserabiles & lacrymosi, tandem pedora sua, & confidentes, & protestantes per intermedium iudicum Dei, quod iudicauerit licentibus viros magnos, & malefidos vultu malencis inuigues, utpote malis postatos facinoribus, in illius necem compellente, et de ad eum occidendum mutuis inuicem aditititue iuramentis. Ne ergo cauta ecclesie, que nondum penam innocentis, in morte qui pateretur occasam, capere cogitare de fuga.

Intelligente moram ibi periculosam esse, et per eam ibi parari posse insidias, archiepiscopus nocte in ecclesia S. Andree parati libi lectum inter duo altaria. Quo accedens cum paucis, profortus cepit placere penitentiam cum litania: Et singulorum Sacerdotum voce prononciamus singulas fecit genuflexiones. Quo completo, prouide fatigatus strato se projecit, capedine quiescit simulans occasioem. Deinde lectore fei tabernaculi, et per posticum exiit, parum ante gallicium, clam delitauit fugam.

Quo acti decani Monasterii S. Euvruii Aurelianensis causa delata est,

Inter annum 1165. & 1177. celebratum.

AB anno 1165. usque ad annum 1177. Stephanus, qui dein Tornacensis iustitias obtinuit, abbatiam monasterii S. Euaritii Aurelianensis, canonicorum ord. S. Augustini, rexit. Eo abbate Joannes decanus monasterii illi, qui ex eiusdem loci eorum potentium raptorum vindicauerat, nec traditus est. Impius faceris ut debita euenio puniret, Senonensis concilii patres, qui tunc conuenerunt, hac epistola idem Stephanus compellauit.

PLANCUS ECCLESIE AURELIANENSIS

Super infectione Joannis decani, quam profectus Stephanus in exilio episcoporum praefectus Stephanus sicut temporis fuit. Et Euenrii Aureliae abbas.

SOTOR vestra sancta filia fidelis hujus Aurelianensis ecclesie, rorante sanguine lachrymarum, et asperas amantudine precum ministerio motus vobis effudit, planctum unigeniti mouet, filium uteri filii, quem generat, maternis equalibus requirit, et ecce non comparat, et ipsa quo ibit? Postea est quali signum ad sagittam, facta est opprobrium vicinis vici, & qui videri mouent capita sua super eam. Ipsa autem aures Domini Sabbaor: *videtis Domine quomodo lesiva tui, qui effusus est.* Et quis eam, nisi sit demens, in furore non habet, qui visdet lachrymas, quod in maxillis ejet, & conueniat? quis attendat cruentas ejus exequias, & lamentabile fetorem ejus oculis prosequatur? Patres mei, factum est verbum in diebus nostris, quod quicumque audierit, & stinnet ambe aures eius. Diuertit in dolo viis sanguinum & dolos, & de fructum lateribus fronsione mentis homines impetere conuincit unanimitur in mimum altaris, ferum simul & filium eius. In manibus orum vasa mortis, cum isam ducent fecerit lachrymis illius, qui altero fese polluerat homicidio, de mortis faucibus & exilli proficiatione suo redemptore interuentu. Non sinitit generatit praerataque pueritit, sicut Chanae, & non Julia, progenies viperarum non timuit sanguinem Dominice passiois, quod ratio defecit vertice singuli nostrum gerunt, in factu et licita profundis artem vulneribus, & facient ad celestis pulchritudinis similitudinem figuratam notis turpibus deformate. Vium egressum de grege hominum excrementis carnificis & faciat, vitam qui in ecclesia sua dispersa colligit, lapsa erigens,

fatigata reparans, possessione ecclesie sic reuocaret perditis, ut non pederet reuocatas. Joannem notum martyrem simul causa fecit & pena. Causa rigor ecclesiasticae iustitiae, pona dolor pallionis illius; qua dicitur Joannes, immo dominus papa per Joannem. Non licet tibi habere portione fratris tui clericis. Infrenuit Herodes, & factus ipse speculator, in capite Joannis cruciatu spebitur, modo exiit. At si qua in eo terreni conuicti macula inhaerent, totum delavisti credimus & absterge dolores mentis, qui cum reuerendissimo; Dominici corporis, immo dominici sacramentum, quod ea, qua potuit, circumstanti succipit, inter profanos gemius, inter alia sulphura conspici cordis, & humilitati spiritus, post susceptum Eucharistiam praesentibus nobis facti sumus explicit, & qui vidit testimonium perhibuit & testimonium eius verum est. Vestra interit, speculatores dominus Israet, custodes marmorum Hierusalem, praesentibus ovium Christi, vestra interit, & amicum adhibere praeteritis, & providentiam futuris, & licet fore vobis offeratur illud: *Melior est in temporibus occurrere, quam post exitum vindicari;* tamen *Deus ultionum Deus ultionum gemitibus inenarrabilibus interpellat a vobis.* Clamavit vobiscum vix sanguinis fratris velis Abel de terra, clamabit, & commovebit non solum terram, sed etiam caelum. Profecto enim quis locus tuus, aut quo causa poterit esse excusata, si venerandi ministeri altaris adhaerent sicut oves occisionis? Quem merum integritati aut vallum fidei providentium? Si ferri rabies excedenda potentialia veteranda cruentati? Quis demque cauterum aut securum esse poterit, si columnas ecclesie sacrelega manus impune confringit? Habemus et Casarem qui condidere pestit et vix inhumitantes nostris, eius ministeri altaris adhaerent sicut ovium non solum offenderent Cornicem ecclesie, sed Juliani majestatis. Eduxit gladium divinitus fidi commissum; persequetur et comprehendet, et non erit qui eruat eum. Facillime in hoc (sumi) munus spectat venia, per quod salus et incolumitas multorum procuratur; infansant simul leges proficiationis, ardentur iure coelestis, ut concurrentibus duobus gladiis, quo in defensione Christi passuri (suscipite legimus, & duplici confusione conteratur. Moveant vos lachrymosa videsse crucis insipita, & commune discrimen vulneribus, & singularum, et sic remedium conferre nostro dolo, ut honestati vestrae simul provideatis et saluti.

riam, scientiam, et fortitudinem. Qui an-
gustis temporibus, iustificationem Dei non
obliviscatur, sed per gratiam, et aliam qua-
eris, his sublata est gloria, scientia, et
fortitudo, et oratione generationis; exempla
probationis, Saul; Nabuchodonosor, et Sa-
lomon, et alii qui sapienter. Alii autem post
delictum suum, cordis contritione, humilia-
verunt se Domino, in his gratia Dei accessit
cum omnibus fuperditi abundantius effu-
cescit, sicut David, Ezechiel, et alii quan-
pluribus. Chiesiam sanctam, et sicque
comparavit liberatam sanguine proprio, lu-
sifundendo flagella, spura, clavos, mortis an-
gustias; non rebus exemplum, ut fe-
quatur vestigia, sed ut impletur. *Compassio-
nem, et correptionem. Et ecclesia Dei in po-
pulis constat ordinata: in clero et populo.*
In clero sunt apud nos, quatuordecim viri
episcopi, et ceteri retores ecclesie, quibus
commissa est cura et regimen ipsius ecclesie,
qui tradere habent negotia ecclesialia, ut
totum reducant ad fiam animarum. Unde
didicim ed Petro, et in Petro alius rectoribus
ecclesie: *tu et Petrus, et super hanc petra-
m edificabo ecclesiam meam; et porta in-
feri non prevalens adversus eam.* In po-
pulo sunt reges, et principes, et aliam
potestates, que secularia habent tradere
negotia, ut totum reducant ad pacem et u-
nitatem ecclesie. Et qui certum est, reges
potestatem suam ab ecclesia accipere, et non
ipsam ab illis, sed a Christo; (sua pace
voluntatem non habetis episcopi pre-
cipere, absolvere aliquem, vel excommuni-
care, trahere clericos ad secularia exami-
na, iudicare de decimis, de ecclesiis, inter-
dicere episcopi, ne tradant de transgredi-
tione fidei iuramenti, et multa alia, que
in hunc modum scripta sunt in veteri
dines vestras, quod iustitiam ait. Dominus
enim dicit: *Leges meas custodite.* Et iterum
per prophetam: *Vni, qui condunt leges in-*

RADULFI EPISCOPI LEODIENSIS DECRETA

Adversus incendiarios, et verum ecclesiasticarum depravatores.

Ex Anec-
do. h. i.
pag. 491.

Radulfus Dei gratia Leodiensis episco-
pus, omnibus prelati & subditi in Leo-
denti episcopatu constituti; salutem & pa-
ceram dilectionis. Deo auctore, et
sancti mundi ipse in magistro fide positus,
& ubique terrarum sufficit dile malitia,
sua nos tamen, in quo fides marchie impe-
riales devenerunt, per ceteris ampliora &
graviora sustinuit. Conscientibus preterito-
rum & presentium ex imputare, sicut
nobis videtur, causis, nulli ordini, nulli
regi, nulli honestati, nulli inopiam, nulli
etiam in aliquo defertur. Deo auctore, et
prexia omnibus sunt, eo majori auctora, quo
majori licentia. Villas & septa earum vio-
lentim trumpano, & his preda, vel incendio
commissis, ad atrium magis, & timore.
Dei, & reverentia legum longe a fe postea,
munitates atrii frangunt, & insuper domi-
cillis ob refugium in atrio consuevit, & in-
iuncto, quem sicut in proximo ad sacras
ades migraturum, quando videt flammam
ignis parietes ecclesiarum lambere, in frau-
dem iuris tunc demum incipit conclama-

ipso suo facto cum tota terra sua flammam
indidit subiacet. I. Et ecclesiam in fundo, vel de feodo
quo habuerit; in ea missa celebrari nulli li-
cebit. Omne solatium ecclesiarum calere ne-
cessitas, absque huiusmodi parvorum &
visitatione inhorrorum, si tamen rei objecti
crimini non fuerit. II. Omnes enim qui in perpetratione in-
cendi, vel preda, aut illam ei prederint,
vel in comitatu quos vexillum vel ducatum
scilicet fecerit fuerint, nisi infra legitimas
citaciones satisfecerint, tunc erunt de quo-
cumque crimine accusati, et sententia. Et si
lectum agritudinis decubaverit, vincto ca-
rebit, nisi vero penituerit, & ablata pro-
portione sua reddiderit, & de cetero nullatenus
se venturos in damnationem ecclesie iure-
jurando firmaverit, & de banis episcopi
vel archidiaconi satisfecerit. IV. Qui autem aliqua circumventio-
ne, aut fraudulenti fuerint, post primam cog-
nitionem rei gerenda, & in consilio impio-
rum non abierint, & in via peccatorum non
legit avertent, & fecum, quos possint, a via
iniquitatis converterint, & hoc septima ma-
nu honorum virorum qui cum inquis illis
conquisiti non fuerint, jurantur religionem
probarunt, illi procul a se non esse cupi-
a tenentur, ista poena incensarii debita
non invenitur. V. Si autem aliqua magna violentia, vel
reneraria irrupto arto excommunicatum
aliquo spellerit, usque ad ejectionem ca-
daveris erui ecclesia illius arrii abfiteat.
VI. Si autem aliqui talis aliquem abfiteat
sacerdote in arto spellerit, ipse statim ex
presumptione sacerdotalis officii illi inter-
dictio erit. Abandonati autem poena que
presumptione gravior lapsus esse, horrendo
hiatu presuntoris huiusmodi terra non ab-
solvitur. VII. Preda vero cuiuscunque pradosi,
ad quancunque villam, vel capellam, vel
civitatem minata fuerit, nisi diffidit villa,
post auditum clamorem, banno suo usque
ad iuris dictionem suam tenerit, & ipsa
vel oppidum, vel civitas huius interdictio us-
que ad dignam satisfactionem iacta; entro
vero vel venditur, usque ad redditionem ab-
latum, maledictio banno subiacet. VIII. Incendiarii autem, quovismis interdi-
ctio subijcitur fit, non tamen statim ana-
themate feriendi, sed tribus citationibus ju-

atorem, ad satisfactionem vocandi. Si ce-
rto venerint, & damnum illatum bona fide
restituerint, reconcilii ecclesie mercentur
tunc. Quod si ad excusandas excusationes
peccatis quod in manifesto egi negare tu-
averint, in hoc casu neganti factum pro-
bario incumbere debet. IX. Sub interdicti autem, vel anathematis
sententia jacentes, principaliter auctores in-
cendi, vel preda, quovismis satisfecerit
contumax, ad quancunque locum venerint,
nullius christiani folatium participabunt, nec
receptione, nec foro digni erunt: ipfisque in
villa, vel in oppido, vel in civitate exilite-
ribus, nulli missis celebrare licebit. Solemnitas
divini cultus clausis ecclesiis omnino
cessabit. Puffabulum quoque campanarum
incrimeturum erit; ut saltem hoc iactura-
tionis rubore corrigantur, aut a bonis Chris-
tianis, quorum damno intravitum exitu,
compellantur. X. Hoc quoque addendum existimavimus,
ut de bonis ecclesiasticis nullus eis salvamen-
tum dare praesumat: tolerabilis iudicantes
nos damna fide licuro coram suscipere, quam
illos detrimens nullius incrementum quovism
accipere. XI. Igitur ab omni clero severissime te-
nenda sunt interdictionis & excommunicatio-
nis sententia. XII. Quod si aliqui meticulosos, vel pre-
ce, vel favore aliquo incitatus solerti;
convulsus de illicito pravorum consensu, five
plebanus, five decanus, ab omni clero & bo-
netico ecclesie tanquam purgationem pro-
mouentis erit: fero vero firmam cunctis
mandatorum de bonis suis ejectionis fuerit; hanc
ecclesia, pro qua persecutionem patitur, ne-
cessaria providebit: si vero propter iustitiam
que facta est alicui pauperum periculum in-
currerit; hanc episcopus solatium relaxatio-
nis debet. XIII. Si autem aliqui pseudo-sacerdos in
locum vi ejectionis subintraverit, si publice
excommunicandus erit, & tanquam cen-
suram ab omni vitandus, & a toto epi-
scopatu, absque fide reconciliationis, prohi-
ciendus. XIV. Et quamvis sacrilegos malefactores
ecclesiastica censura ferociter deumtinetur;
omni tamen potestatis a Deo nobis concessa,
& credita nobis sollicitudine, suo loco &
tempore utendum esse cognoscimus.

ANNO
MURIST
1169.

unam confitemur, ut essentia ratio minime
diversa reddatur: hypostasis vero singulæ
quæ dicimus, ut in sacrosanctis nobis et scrip-
tis de patre, filio, sanctoque spiritu fit
noto. Quippe si separatas ejusmodi notas
non confiteremur, ut paternitatem ut fili-
um, notione eadem de deo con-
fiteremur, ut sanctificationem, sed de con-
fitemur. Ream confitemur: ream
filiis nullo modo potest ut deus illi ratio
reddatur. Itaque necesse est, ad commu-
nem adjecto peculiari, hanc hœc normam
confitemur sequi. Communem est divinitatem
peculiare paternitas. Hæc conjungentes di-
camus, Credo in Deum patrem. Verius in
confessione filii confitemus fati, & communem
peculiare jungentes confitemur. Credo
in Deum filium. Similiter & Spiritum sanctum
verbis confitentem modo conceptis di-
camus; Credo in divinum spiritum illum
sanctum, qui procedit a patre, qui cum
patre confessione divinitatis unitatem, ac nihilominus personarum peculiare dicentem in
separatione proprietas, quam in singulis
personis intelligimus, confitemur. Quæ verba
substantiam & hypostasin ejus dicunt,
personas saltem diversas fratres conjungunt,
ac dum tres hypostases dicere recitant,
Sabellii scilicet non evitate deridendum sunt;
qui & ipse notione hanc tenentque con-
fessiones, personas diversas confitentur; tam-
dem hypostasin dicent, prout vult exigere
etiam transformari. Ceterum illi quis fortasse
testimonium tandi Patri bus; ac ex illis
deprompta, non factis idonea putet: adju-
mentum alia de fide exponente peculiari,
quam de fide communit, & ut ei subscriberet,
Eusebium illum Armenium impellit,
qui opiniois contrarie suspitione de
nonnullis inceptat. Ea in expositione Ba-
siili verba hanc sunt. Itaque patet et eos ap-
pente facti, quod fides communis est, quæ
quæ a patribus nostris Nicææ sunt expofita,
& quidem in ea sententia, quæ integre de
verbis eadem. Sunt enim, qui & in hac
parte fide veritas fœderat confitentem
& pro libitu fua mentem verborum in ea
est posituram: tamen quod Marcellus etiam
impie convellens hypostasin domini nostri
Jesu Christi, commonet propositi filium
notum, prout se ferre ausus est, hinc exi-
pionibus filii subministrata principia; male
scilicet fœderum vocabuli confubstantialis
exponens. Interdum illius Arii Sabellii quidam
interpretati adhibent, dum idem hypostasin
& substantiam opinantur esse, hinc ad-
ducente blasphemis fœs occasionis rapiunt,
quod in fide scripturatum fit: qui quis dicit
et alia esse substantiam filium
Dei, hinc anathematizat: tandem universalis
Ecclesia. Non enim dixi deridetur, idem esse
substantiam & hypostasin. Quippe si unus
& idem voces hæc descriptæ, quod opus
erat utramque scilicet, quod opus
est, id eam ob causam factum, quod
illam de substantia patris esse negaret,
et alia hypostasin esse perhiberet. Itaque
notum illam esse ad confessionem
sententia: hoc salubris doctrina declarationem continet. Quod si de aliis quoque
sanctis hominibus testimonium suppeditata sunt, magnum ille divinis in verbis Gregorius
ipsum verba sunt: Medium quam dico, ut
videtur intelligi: ad quam foliam si respiciamus, & pravam illam contradictionem

ANNO
MURIST
1169.

etiam
divisionem
vitalium,
recti faciemus: ut non ad unam hypostasin
notam nostram cogatur, idque hoc
solum metu, sed etiam plures confubstantiam;
ex hoc etiam nonnulli nomines relictore
confitentur, exillibantibus, patrem, filium
& spiritum sanctum eundem esse. Item paulo
post. Omnia sunt unam substantiam ne-
cesse est, tres hypostasin fere tres personas
esse profitemur, servatam etiam unicuique
quæ proprietas. Levitibus autem Deum
unum de mai quoque dicitur, si
& filius & spiritus sanctus, ut
tantum, neque tamen vel compingantur,
vel commiscantur: tum ratione naturæ &
quædam in divinitate (ut sic loquar) no-
minibus voluntate, quædam in
identitate: tres vero hypostases terribili-
bus, si nullam animi nostri commotionem,
et resolutionem, vel confusionem cogita-
mus: de dum animam ad unam causam refer-
tam, quam rectam fuerit, totam in nihilum red-
damus. Idem magnus ac divinus vir, in ora-
tione, quæ patrem committitur: Credo in
unum baptizatum (id est in unum) in nomine
patris, et filii, et spiritus sancti, qui
omnes, eisdem substantiæ ac majestatis, in
quibus & baptismi sui perfœctio constat,
tamen in nominibus quam in rebus, (non
tamen quod quilibet in inter se committit
abjuratio illi Deum negans impietatis,
historiæque confesso. Atque ita perfœctio-
nem adfirmantem, unam quidem, quod ad
essentiam & individua adferentem, ad-
gnoscens; tria vero, quantum ad hypo-
stases, vel personas, ut quidam loqui ma-
lunt. Nec enim indecoro te gerant, de his
quæ exantur: perinde ac si patres nos in
nominibus, non in rebus confitent. Quid
enim dicitur, qui tres hypostases adferunt,
an hoc eo dicitur, quod tres essentias exi-
stunt? (sic vult quidam interpretari) sub-
stantiam, ingenem clancorum excitatur.
Unam enim & eandem horum trium essen-
tiam statuit quædam in rebus, qui personas dicitur
si num unum veluti quædam essentiam
angit, quod tres vultus aut humanam
domino personam habet? ut quoque recla-
matis, alibi in hoc dicitur, quædam
quæ tandem illa est, unquamque
ita fœcti. Quod ergo (nam & hoc interrogare
libet) aut vobis hypostases dicuntur
aut vobis personas? in rebus esse tria,
quæ dividantur: non nascitur (id est
Optime. Quo præcipue magis aliqui confitentur,
& idem dicant, quam quam ita senti-
ent, ad quæ syllabis discrepantes. Similiter
de notione, quæ illa substantiam, et
dicitur lumen ecclesiam. Quam enim ita
substantiam, & tres hypostases a nobis pro
confitentur, quod alterum divinitatis nomen
aut alterum, ut illud Athanasium, et
Eusebius declarat, ac similibus quibusdam
Italis intelligerentur, verum ob linguæ
angustiam verborumque inopiam, hypostases
ab essentia divinitatis non possent, ca-
que de causa in illius locum personarum in-
divisum tenent, nec tres substantias admi-
tuntibus, inquit: Deum quom dico, uno
propter & simpliciter unitate, et tripliciter
fœctis, ut quidam appellare malent, tres personas:
nec enim de nominibus substantiam tenentur,
quamvis syllabas ad eandem sententiam tendunt) uno autem, quantum ad substantiam,
hæc

ANNO
MURIST
1169.

qui dux quidem Domini naturas ante unio-

sequentes ergo tandem illos patres uni-

verum confona voce unum & eundem filium dominum nostrum Jesum Christum confitemur esse docemus. eundem in divinitate per-

sequentes ergo sanctos illos patres, uni-
verum confona voce unum & eundem filium,
dominum nostrum Jesum Christum confitemur
esse docemus. eundem in divinitate per-

Αὐτὸν ὡς τὸν ἑνὸν μὲν πρὸ τοῦ ἕκτου ὄρον
τῆς ἁγίας ἁποστόλων, καὶ ὡς τὸν ἑνὸν
ἀποστόλον ἑξήκοντα ἑξαπλάσιον.

Εὐσεβίου τῶν τοῦ ἁγίου πατρῶος, ἕως ἃς
τὸν αὐτὸν ἀπαγορεύει ὡς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστὸν, ἐμφανῶς ἀπαρτῶν τὸ ἀποδεικτικόν. τὸ
ἄλλο τὸ αὐτὸν ἐξ ὁρίων, καὶ τίλους τὸν αὐ-

αὐτῶν ἡμῶν ἐν τῷ πατρὶ ὡς ἡμεῖς ἐκ τῆς
ἑξήκοντα ἑξαπλάσιον ὡς ἡμεῖς τὸν αὐ-

αὐτῶν ἡμῶν ἐν τῷ πατρὶ ὡς ἡμεῖς ἐκ τῆς
ἑξήκοντα ἑξαπλάσιον ὡς ἡμεῖς τὸν αὐ-

αὐτῶν ἡμῶν ἐν τῷ πατρὶ ὡς ἡμεῖς ἐκ τῆς
ἑξήκοντα ἑξαπλάσιον ὡς ἡμεῖς τὸν αὐ-

Εὐσεβίου τῶν τοῦ ἁγίου πατρῶος, ἕως ἃς
τὸν αὐτὸν ἀπαγορεύει ὡς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστὸν, ἐμφανῶς ἀπαρτῶν τὸ ἀποδεικτικόν.

Εὐσεβίου τῶν τοῦ ἁγίου πατρῶος, ἕως ἃς
τὸν αὐτὸν ἀπαγορεύει ὡς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστὸν, ἐμφανῶς ἀπαρτῶν τὸ ἀποδεικτικόν.

Εὐσεβίου τῶν τοῦ ἁγίου πατρῶος, ἕως ἃς
τὸν αὐτὸν ἀπαγορεύει ὡς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστὸν, ἐμφανῶς ἀπαρτῶν τὸ ἀποδεικτικόν.

Εὐσεβίου τῶν τοῦ ἁγίου πατρῶος, ἕως ἃς
τὸν αὐτὸν ἀπαγορεύει ὡς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστὸν, ἐμφανῶς ἀπαρτῶν τὸ ἀποδεικτικόν.

Εὐσεβίου τῶν τοῦ ἁγίου πατρῶος, ἕως ἃς
τὸν αὐτὸν ἀπαγορεύει ὡς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστὸν, ἐμφανῶς ἀπαρτῶν τὸ ἀποδεικτικόν.

Εὐσεβίου τῶν τοῦ ἁγίου πατρῶος, ἕως ἃς
τὸν αὐτὸν ἀπαγορεύει ὡς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστὸν, ἐμφανῶς ἀπαρτῶν τὸ ἀποδεικτικόν.

Εὐσεβίου τῶν τοῦ ἁγίου πατρῶος, ἕως ἃς
τὸν αὐτὸν ἀπαγορεύει ὡς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστὸν, ἐμφανῶς ἀπαρτῶν τὸ ἀποδεικτικόν.

Εὐσεβίου τῶν τοῦ ἁγίου πατρῶος, ἕως ἃς
τὸν αὐτὸν ἀπαγορεύει ὡς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστὸν, ἐμφανῶς ἀπαρτῶν τὸ ἀποδεικτικόν.

Εὐσεβίου τῶν τοῦ ἁγίου πατρῶος, ἕως ἃς
τὸν αὐτὸν ἀπαγορεύει ὡς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστὸν, ἐμφανῶς ἀπαρτῶν τὸ ἀποδεικτικόν.

Εὐσεβίου τῶν τοῦ ἁγίου πατρῶος, ἕως ἃς
τὸν αὐτὸν ἀπαγορεύει ὡς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστὸν, ἐμφανῶς ἀπαρτῶν τὸ ἀποδεικτικόν.

et in sa-

B

C

A

B

C

ΚΥΡΙΑΑΟΥ

ἐν τῷ πατρὶ ὡς ἡμεῖς ἐκ τῆς ἑξήκοντα ἑξαπλάσιον ὡς ἡμεῖς τὸν αὐτὸν ὡς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἐμφανῶς ἀπαρτῶν τὸ ἀποδεικτικόν.

ΤΟΥ ΑΤΤΟΥ

ἐν τῷ πατρὶ ὡς ἡμεῖς ἐκ τῆς ἑξήκοντα ἑξαπλάσιον ὡς ἡμεῖς τὸν αὐτὸν ὡς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἐμφανῶς ἀπαρτῶν τὸ ἀποδεικτικόν.

ΕΚ ΤΟΥ ΟΥΟΥ

ἴσους τὸν αὐτὸν ἐν θεότητι, καὶ ἴσους τὸν αὐτὸν ἐν ἀδελφότητι.

ΚΥΡΙΑΑΟΥ

ἐν τῷ πατρὶ ὡς ἡμεῖς ἐκ τῆς ἑξήκοντα ἑξαπλάσιον ὡς ἡμεῖς τὸν αὐτὸν ὡς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἐμφανῶς ἀπαρτῶν τὸ ἀποδεικτικόν.

ΤΟΥ ΑΤΤΟΥ

ἐν τῷ πατρὶ ὡς ἡμεῖς ἐκ τῆς ἑξήκοντα ἑξαπλάσιον ὡς ἡμεῖς τὸν αὐτὸν ὡς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἐμφανῶς ἀπαρτῶν τὸ ἀποδεικτικόν.

ΕΚ ΤΟΥ ΟΥΟΥ

ὅσον ἀλλοίως, καὶ ἄδελφον ἀλλοίως ἢ αὐ-

ΚΥΡΙΑΑΟΥ

ἐν τῷ πατρὶ ὡς ἡμεῖς ἐκ τῆς ἑξήκοντα ἑξαπλάσιον ὡς ἡμεῖς τὸν αὐτὸν ὡς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἐμφανῶς ἀπαρτῶν τὸ ἀποδεικτικόν.

EX DECRETO.

Sequentes ergo sanctos illos patres, uni-

CYRILLI

Idem fodus a Scriptura sacra, sanctique

EJUSDEM,

Nos unis filius, Christum unum, eundem

EX DECRETO.

Eundem in divinitate perfectum, & eundem

CYRILLI

Idem perfectus in divinitate, ac perfectus

EJUSDEM,

Præterea hic quoque prius adfecer, sed

EX DECRETO.

Verè Deum, & eundem verè hominem,

GRILLI,

Deum perfectum, & perfectum hominem,

dic-

ANNO CHRISTI 1175.

HALLENSE MAGDEBURGICUM CONCILIUM

A VVigmanno Magdeburgensi archiepiscopo circa annum 1176. habito.

An. 1176. circ.

Vigmannus Magdeburgensis archiepiscopus, ut malis occurreret, quae infans Iudith battis (torneamentorum) fuit in German. inuenerat, convocatis suffraganeis suis omnesque Iudith battis reprobatores excommunicans oratione inuocavit, ut scribit vetustior auctor Chronicon Henrici IV. pag. 294. Nequissimi quoque tamen id valuit, ut ad sanationem morbo afflicte mentes redirent. Cum igitur Conradus filius Theodorici marchionis Misenensis eius se belli iniuste obleda- retur, accidit ut idem lancea confodis perierit anno 1176. die XV. Kal. decembris. In casu occasione habendi concilium Wigmanno archiepiscopo presbitero, illi Wigmanno immortui in anathemate quidem deliberandum esse, consultatus. Patrum sententiam, totaque rem in eo concilio gelamta narrat idem Vetro- celsus hitoricus. Cum archiepiscopus idem convocatis suffraganeis suis, cum magna ceteri frequentia, in ecclesia Hallensi conuentum haberet, pater occisi, scilicet Theodorici us marchio & fratres ejus, Otto Misenensis, Dedo comes de Rechitz, Helnicus comes de Wistin, Fridericus comes de Brene cum multis nobilibus archiepiscopi ad aduocentes, bilibus viris, & ministerialibus aduocentes, lachrymia prouoluerunt, postulantes, ut occisio communionem concederet fidelium sepulture, afferentes eorum, & absolutum, communionem Domnici corpori messuie. Cum enim comes idem mortuus vulnere debilitatus iaceret, conigit sacerdotem quandam religiosem trazine, qui,

perentibus amicis eius, ad uoluntatem accedens, magna ad ipso infantia rogatus est, ut precationibus ejus & confessionibus satisfacere, & a vinculo excommunicationis eum abolveret, fideiiter promittens, si diuina misericordia vires spemque sibi largiretur, nunquam de peccato se tolli causa excommunicationis sententiam miseraturus quibus & de hoc & de aliis suis precibus Deum sibi modis omnibus placaturus; quod hoc tantum ad militandum Deo tunc figurat devote dei, ut in eius conspectu manibuscum appareret. Sacerdos vero ille cordis in eo contritus quippe percipiens, confessione ejus audita, & penitentia inuadita, ab excommunicationis nodo cum casibusque reconciliatum, Domnici corporis participem faciens, sicut petierat, cruce figurate quibus peradis molisso post tempore exspiravit. Cum itaque principes praedictorum archiepiscopo eorum cognato (quia filius fororis patris ipsorum fuit) & cetero hoc adhereret; sacerdos horum omnium excoctor, cum praesens esset, iuramento hoc confirmare, ut nulla remaneret dubietas, rogabat; quod ille alacriter adimplevit. Praetera principes praedicti, exigente hoc ab eis archiepiscopo, iurarent ad iuramentum de peccato adhibere, nec aliam in omni ditione sua huiusmodi exercitum permittere, hominibus suis, & ministerialibus ad modis omnibus coercere. Sicque demum archiepiscopo motu apostolice auctoritate. Unde factum est, ut tandem fultura careret, donec unus militum familiaris eius, Wenerbergo nomine, confessionem de hoc summi Pontificis reportaret.

REDONENSE CONCILIUM

A Bartholomaeo Turonensi Archiepiscopo anno 1176. celebratum.

Concilio Redonensi ex suffraganeis Turonensis archiepiscopi Bartholomaei, eodem tempore, celebrati duplex mentio in vetustis monumentis occurrit. Inter seculares res, quae extant inter alia in causa Dolensis episcopatus, vulgata in Anecedotis Martene to. III. pag. 913. Hugo comes Turonenis affertur *Vixi etiam, quod cum dimisit Turonensis cum episcopo Britanniae Redoni. Nec plura ille, sicut nec alius quisque de hoc concilio.*

Dolens, venit cum aliis abbatibus, qui ad uocationem praedicti archiepiscopi Turonensis conuenerunt. Certum annum episcopi concilii sub Bartholomaeo archiepiscopo, indat auctor Chronici Kempertienensis vulgatus a Baluzio Miscellan. to. I. pag. 516. qui ad annum 1176. scribit: Bartholomaeo archiepiscopo Turonensis concilium Redoni cum episcopo Britanniae Redoni. Nec plura ille, sicut nec alius quisque de hoc concilio.

AD

ANNO CHRISTI 1177.

AD VENETUM CONCILIUM

Quo pax inter Fridericum Imperatorem & Alexandrum III. pontificem coactis,

Anno 1177. celebratum,

ADDITIO.

Ille, qui Lubetum ad Venetum Concilium illud conuexit, pauca addenda succurrunt, cum summa diligentia omnino sperari de illo non potest. Quae sunt, quae in eodem Concilio aduersus Imperatorem lecturibus, ut conditiones inuicem inter Superatorem & Imperatorem pacis relaxas & optulissimas monumentis legitur. Eius oportet iustitiam laudare Spizler. Godefr. pag. 165. ubi adferri conditiones, utriusque uel oblatas vel contractas, & in publicis tabulis relatas, adque hic reprodurs.

Ridetur imperator Alexandrum pontificem in catholicum & uniuersalem pontificem recipere, ac doctam ei reuersionem adhibere, perinde ac catholici ipsius antecessores catholice ejus antecessibus satisfecissent, eademque successibus eius catholice inuentionis exhibebit. Reddet veram pacem Alexandro & omnibus successibus ejus & uniuersis Romanae ecclesiae.

Quancumque possidet, ut tenet, vix praesentium, hinc rem aliam, quam Rom. Ecclesia habuit, & ipso vel per se, vel per alios abhulit, bona fide restituit, salvo omni iure Romanae ecclesiae. Quaque possessione restituit, ad eas etiam ceteros auxiliatio erit.

Imperator & pontifex ad honorem & iura ecclesiae atque imperii confirmanda se inuicem adiuuauerunt. Pontifex, ut benignus pater, decorum & charitatum imperatoris aduersus christianissimum imperatorem, ut deuotus filius & christianissimus Imperator, dilectum reuerendum patrem & S. Petri Vi-D

Quae a tempore schismatis, vel occasione ipsius, aut sine ordine iudiciali ecclesiasticis ab imperatore vel suis erepta sunt, eis restituit.

Beatrici imperatricis recipit Alexandrum pontificem in catholicum & venerabilem pontificem. Henricus rex, hinc eorum, in illius recipit eum, quae ei & catholici successibus ejus debita reuerentiam adhibebit, & sacramento eodem foederis, quo se imperator obstrinxit.

Fridericus imperator & Henricus rex filius ejus, pacem veram reddent Guilelmo regi Sicilia ad annos quindecim, sicut per se sequentes pacis est constitutum. Imperator Constantinopolitano & adiutoribus ecclesiae Romanae pacem reddent, nec mali quidquam referent per se, vel per suos, pro opera ecclesiae Romanae impensa.

De controversiis, quae antea Adriani pontificis inter ecclesiam & imperium uersabantur, sequentes ex parte pontificis & imperatoris constituerunt, quibus man-

dubitur, ut eas pro arbitrio transigant. Quod si illi non consentirent, iudicio statueretur pontificis & imperatoris, vel eorum, quos ipse delegauerunt.

Circulatio cancellario, Moganninus archiepiscopus Philippo, Colonienfis concederet, & plenissimo iure firmabitur. Primus archiepiscopus, qui in Theonico regio vacaret, Conrado. (a) auctoritate pontificis & auxilio imperatoris delecteretur, qui locum uideatur. Et, qui Colanum (b) appellat, abbatia Gilbertus. Illi, qui dicuntur, eius cardinalis non ea sponte & iudicio dimiserunt, & in ordinibus, quos ante schisma habuerant, restituerunt.

Gero (c), nunc dicitus Halberstadius deponeret, & Ulricus restitueretur. Almerones Girono factus, & beneficia data similes, & ab omnibus introitus, auctoritate pontificis & imperatoris delectantur, & suis ecclesiae restitueretur.

De electione Brandeburgensis episcopi, qui in Breuenem archiepiscopatum ledus fuerat, cognoscitur, & si rite factus fuerit, ad eam ecclesiam traducetur. Et quancumque ab Alderino, qui nunc praesens Breueni ecclesiae, alienata sunt, prout rite factum uisum fuerit, eidem ecclesiae restitueretur. Quae Salisburgensi ecclesiae tempore schismatis amplexi sunt, ei plene reddentur.

Omnes clerici ex Italia aut alii regionibus, quae sunt extra Theonanicum regnum dispositi, & iudicio Alexandri pontificis causam, & successibus ejus relinquuntur. Si vero imperator rogauerit pro ordinibus aliquorum imperator ad decem vel duodecim ex audietur.

Cardinonum Manupanus, episcopatus quondam suo restitueretur, (d) ut ut ille, qui in eodem in catholicum traducatur; nisi forte in schismate pontificem & imperatorem conuenerit, quos fuerat archiepiscopus inducatur. Archiepiscopus de Savoia archiepiscopus terratum quondam (sum) & alia beneficia, quae ante schisma habuit, restitueretur.

Omnes ordinati a quondam Cardolice in Theonico regio restitueretur ordinibus suis, nisi ea percipiat. De Argentinensi & Basiliensi diocesis episcopis, qui ordinati fuerunt a Vidone Cremonensi in eodem regno restitueretur, sequentes committent decem vel octo hominibus, quos ipse elegerit, qui iuramento affirmabunt, si illi concilium pontificis atque imperatoris iurauerint, quod se iuste dare possent, si antea iure suae atque ipsorum detrimentum solam fecerint, & pontifex atque imperator eorum concilio obtemperabunt.

(a) Moganninus, episcopus Colanum, abbas Gilbertus, cardines non ea sponte & iudicio dimiserunt, & in ordinibus, quos ante schisma habuerant, restituerunt. (b) Colanum, abbas Gilbertus. (c) Gero. (d) Manupanus.

Pos.

ANNO
CHRISTI
1179.

prionem, quas correctiores per editis omnia-
bus exhibet P. Martene Vet. Mon. tom. 10.
VII. pag. 98. Labbeus e verubus schedis
dederat illas mancas corruptaque; au-
diores ex alio M. S. codice vulgavit Da-
cheries Societate, to. XII. Vet. edit. Illas
iterum e M. S. codice S. Viditoris Parisien-

us multo correctiores & nonnihil audas
produxit P. Martene Vet. Monu. to. VII.
pag. 98. qui & variantia catalogi Da-
cheries diligenter adnotavit: Martena-
no labore ad illustrandum hoc Concilio-
rum supplementum utendum duxi.

ANNO
CHRISTI
1179.

CANONES CONCILII LATERANENSIS III.

Ex Anonymi Zwentensis historia Romanorum Pontificum.

In quadragesima convocatis diversarum nationum & regionum infinitis episcopis & prelatibus, ad insolentias & enormitates, que tempore schismatis exercebantur, sedandis, Roma synodus celebravit, in qua synodica capitula statuta XIX. (a)

I.

Quod sacerdos dotem ecclesie vel decimas alienas [alienans] privandus est officio & beneficio. [b]

I I.

Quod nullus clericus vel presbyter habeat plures ecclesias vel canonicas in diversis partibus. (c)

I I I.

Quod clericus [d] sacerdos manifeste fornicarie cohabitans privandus est officio & beneficio.

I V.

Quod nullus episcopus debet ordinare clericum nisi ad certum titulum. (e)

V.

Quod nullus episcopus vel archidiaconus debet exactionem habere vel collectas in clericis suis. [f]

V I.

Quod laici decimationes non habeant. [g]

ANNOTATIONES IN SUPRASCRIPTIS CANONES.

[a] In editis fuit XXVII. Sed forte canon. I. de electione summi Pontificis ab Anonymo non ponitur in censum.

[b] In editis non legitur.

[c] In editis can. XIII.

[d] Namine clerici sacerdotis hic designatur clericus in factis. Canon iste est in editis XI.

[e] In editis can. V.

[f] In editis can. IV. & VII.

[g] In editis expressis verbum non legitur; quanquam & id deducitur ex cap. XVIII. qui tenem non indicacionem omnibus magistris veta nisi audientes suos pretio doceant; sed gratis docere non magistris jubet, qui beneficium ab ecclesia, ut id presentat, accipiunt.

[h] In editis IV. Sed ibi archiepiscopus concessit LX. vel L. equites; episcopus XX. vel XXX.

[i] Decem in editis.

[k] In editis XXV. Sed nihil ibi de vestito ingessit in Religionem;

[l] In editis canon. XXVII.

[m] In editis can. XII.

XII.

ANNO
CHRISTI
1179.

X I I.

Quod nullus clericus investituram summat a laico. (n)

X I I I.

Quod non fiat sacerdos nisi filius legitimus. (o)

Capitula de nigris monachis.

I.

Quod nihil debent exigere ab illis qui convertuntur ad religionem. [p]

(n) In editis ibidem.

(o) Deest in editis.

(p) Hic et ceteros sequentes canones unum cum X. in editis confluit.

EXCEPTUM E BULLA CLEMENTIS P A P E III.

In quo de canonis Lateranensis sermo.

Estatia
Aureod.
Mart. r. I.
d. 98.

CUM in Lateranensi concilio fuerit generaliter interdictum, ne monachi aut etiam canonici regulares singuli in oppidis vel aliis locis popularibus habitent & c.

NOTA COLLECTORIS.

In editis id edicatur monachis, nihil verum legitur de regularibus canonicis.

FRAGMENTUM EPISTOLÆ ALEXANDRI III.

Edicentis, ut prepositio quodam Petri Lombardi dematur, & concilio ferre Lateranensi scripta Remensis archiepiscopo.

Cum Christus perfectus sit Deus & perfectus homo, mirum est, quia conuertere quicumque dicere presunt, quod Christus non sit aliquid secundum quod homo. Ne autem tanta in ecclesia Dei postula necessitas laboris, vel error induci; fraternitati tuae, & c. quatenus convocatis magistris scholiarum Parisiensis & Remensis & aliarum civitatum, auctoritate nostra intercedis sub anathemate, ne qui de cetero auserit dicere, Christum non esse aliquid secundum quod homo; quia sicut Christus est verus Deus, ita verus homo, ex anima rationali & humana carne subsistens.

Anonymus scriptor Annalium Bofoniensium in Eccardi corp. Historic. to. I.

pag. 2018. de rebus in hoc concilio generalibus scribit: In media quadagesima Rome, presidente domino Alexandro papa, concilium est habitum cum tribus patriarchis, & archiepiscopis, episcopis & abbatibus, militarium numerum excedentibus, preter prepositum & clericorum ac laicorum infinitum numerum; ibi multa decreta sunt promulgata, omnibus subficientibus, episcopi & clerici a schismatibus ordinati remoti, violenter extrusi fuit repositi. Pascha pene ab omnibus ibi celebrato dominus papa sub terminatione anathematis omnibus ad apostolicam sedem intendentibus pacem firmam constituit, omneque cum apostolica benedictione dimisit.

S U B S C R I P T I O N E S.

Sive nomina prelatorum qui concilio huic interfuerunt.

Anno ab incarnatione Domini MCCCXIX. presidente sancte Romane ecclesie summo papam Alexandro III. pontificatus eius XX. mense martio, indictione XI. quinta, septima, & nonadecima die mensis, facta iam discordia, que inter ecclesiam & imper-

rium, occasione schismatis per obsequium hereticarum adversus prelatum (adversum) papam introduci, & per successores eiusdem obsequium, Guidonem Cremenfem & Johannem Strumenfem diutius perduravit longo tempore inlualerat, predicto Johan-

nc

Philippus Crotonas Græcus.
Lectarius (a) episcopus Græcus.

De provincia S. Severini. (b)

Peregrinus (c) Embracensis (d) episcopus.
Perentinus (e) Strabiminus.

De provincia Sicilie Messanenſis.

Nicolaus Messanenſis archiepiscopus.
Guido Cephalodienſis episcopus.

De provincia Orientis Phœnicis.

Willelmus Tyrenſis (f) archiepiscopus.
Iocus Aconſis episcopus.
Romanus Tripolitanus.

De provincia Calceſſia.

V. Gabbulenſis (g) episcopus.

Provincia Paleſtrina ſecunde.

Heraclius Ceſarienſis archiepiscopus.
Radulfus Sebasteus.

Provincia Paleſtina prima.

Petrus Jeroſolymitanenſis eccleſiæ prior loco
Patriarchæ.
Albertus Bethleemitanus. (h)

Provincia Piſane.

Hubaldus Piſanus archiepiscopus.
Gaganenſis episcopus de Corſica (i)

De provincia Turreſi (k) Sardinia.

Johanna Adreſenſis. (l)
Cometa Ampuſanenſis. (m)

Provincia Januſenſis.

Hugo Januſenſis archiepiscopus.

- (a) Spic. Eternitinus.
(b) Spic. Sicilie Meſſanenſis.
(c) Spic. Paganus.
(d) Sive Umbriſanenſis.
(e) Spic. Jernus.
(f) Spic. Tyrenſis.
(g) Spic. Gabbulenſis.
(h) Spic. Ballemitanus.
(i) Spic. Corſim.
(k) Spic. Turreſenſis.
(l) Spic. Adreſenſis.
(m) Spic. Apuritanus.

(n) Spic. Joſeph Marazanenſis episcopus de Corſica. Neque Joſeph, neque Ludus locum habent in Italia Sacra. In mare ſed falſitur, nam Ludus ſubſcriptiſſe conſe. Latæ. ibid. legitur

- (o) Omifus in Spicilogio.
(p) Spic. Coracienſis.
(q) Spic. Eaventinus.
(r) Spic. Lurenſis.
(s) Spic. Cæſarienſis.
(t) Spic. Avenſis.
(u) Ab Ughello in Italia Sacra, prætermiſſus.
(x) Spic. Aligruſus.
(y) Gulla appellatus in Italia Sacra.
(z) Spic. Viofredus.
(aa) Spic. Guigo.
(bb) Spic. Gannarus, apud Ughellum dicitur Germanus ſeu Goomarus.
(cc) Spic. Glogonenſis.
(dd) Spic. Terceſenſis.

A Lodiſ Martinenſis. (n)

Provincia Revennanſis.

Girardus Ravenna archiepiscopus.
Bernardus Parmenſis.
Albericus Reſinus.
Arſtius Mutanenſis.
Johannes Bononiſenſis. (o)
Henricus Corſolenſis. (p)
Johannes Faventinus. (q)
Alexander Juvenſis. (r)
Lamfredus Pompiſienſis.
Leonardus Cefanus. (s)
Gabriel Adrienſis. (t)
Albericus (u) Bobbiſienſis.

Provincia Mediolanenſis.

Algiſus (x) Mediolanenſis archiepiscopus.
Johannes Biſicienſis episcopus.
Galo (y) Bergamenſis.
Umfredus (z) Cremonenſis.
Albericus Laudienſis.
Obertus Terdonenſis.
Hubertus Aqueſis.
Guido (a) ſanenſis.
Lautericus Albiganenſis.
Stephanus Vigintimilienſis.
Milo Taurinienſis.
Garmarus (b) Iſperienſis.
C. Bonifatius Novarienſis.

De provincia Aquilejenſis.

Garſtinus Manſuanus.
Anſelmus Camanus.
Gerardus Paduanus.
Salomon Tridentinus.

Provincia Venetie.

Henricus Gadenſis Patriarcha.
Marinus Glogienſis (c) episcopus.
Leonardus Treceſienſis (d) episcopus.

De

De provincia Jadaſenſis. (a)

Andreas Alſanenſis archiepiscopus.
Lamfredus Alſanenſis.
Drobo Vigilienſis. (b)

De provincia Spalatenſis. (c)

Rainerius Spalatenſis archiepiscopus.
Matthæus Nonenſis episcopus.
Michael Scardonienſis. (d)

Provincia Remenſis.

Willelmus Remenſis archiepiscopus.
Nevolo Sacſonenſis episcopus.
Theobaldus Ambrōſianus episcopus.
Reinoldus (e) Noviomenſis.
Rogerius Laudanenſis.
Dietricus Moranenſis.
Rogerius Cameracenſis.

De provincia Rotomagenſis.

Egidius Ebroicenſis episcopus.

Provincia Senonenſis.

Guido Senonenſis archiepiscopus.
Johannes Carnotenſis.
Simon Meldenſis.
Matthæus Treceſis.
W. Autiſſodorenſis.
Obaldus Nervenenſis (f)

Provincia Bituricenſis.

Garinus Bituricenſis archiepiscopus.
Girardus Caturcenſis.
ſebbrandus Lemovicenſis.

Provincia Turonenſis.

Radulfus Andegavenſis episcopus.
Gaufridus Biocenſis.
Eudo Lehoenſis.

Provincia Burdegalenſis.

W. Burdegalenſis archiepiscopus.
Johannes Pélavenſis episcopus.
Ademarus Santonenſis.

Provincia Auxitane. (g)

Aſtius Concremarus episcopus.
Bernardus Clonenſis. (h)
Ademarus Bajonenſis.

Conſilior. Supplem. Tom. II.

- (a) Spic. Ladaſenſis.
(b) Spic. Vigilienſis.
(c) Dicit hic titulus in Spicilogio, ſed ſine ulla diſtinctione legitur Rencrus Spaltenſis archiepiscopus.

- (d) Spic. Sardonienſis.
(e) Spic. Reinaltus.
(f) Spic. Naveranenſis, lege Niveranenſis.
(g) Spic. Auxitane.
(h) Spic. Clonenſis.
(i) Spic. Bigintanus.
(k) Spic. Oſa.
(l) Spic. Gabbillonienſis.
(m) Spic. Rainerius.
(n) Spic. Moranus.
(o) Spic. Bernerudus Schlerenſis.
(p) Spic. Glarenſis.
(q) Spic. Albiticus.

A Garſius Valatenſis.

A. Araldus Bigoritanus. (l)

W. Aqueſis.

Provincia Narbonenſis.

Pontius Narbonenſis archiepiscopus.
Johannes Magalonenſis episcopus.
Raimundus Uſicenſis.
Bernardus Biterrenſis.
Otto (k) Terceſenſis.

Provincia Bracarenſis.

Johannes Lucenſis.
W. Eſitenſis.

B

Provincia Arlantenſis.

Raimundus Arlantenſis archiepiscopus.
Fulco Maſſilienſis.
Pontius Gabbillonienſis. (l)
Petrus Avinionenſis.
W. Tricadrinus.
Petrus Tolonenſis.

Provincia Aqueſis.

Bernardus archiepiscopus Aqueſis. (m)
Petrus Aptenſis.
Henricus (n) Regenſis.
C. Bernardus (o) Seltrenſis.

Provincia Ebrodenſis.

Petrus Ebrodenſis archiepiscopus.
Fulco Antropolitanus.
Raimundus Glaudetenſis. (p)
W. Vincienſis.

Provincia Viennenſis.

Robertus Viennenſis Archiepiscopus.
Odo Valentinus.
Robertus Dienſis.
Johannes Gratianopolitanus.
D. Artuſus [q] Gebennenſis.
Lambertus Mauritanenſis.

Provincia Darentenſis.

Aimo Darentenſis archiepiscopus.
Cono Serdilenſis.

De provincia Lugdunſis.

Engelbertus Gabbillonienſis episcopus.

D d d De

A Goradius Gargilius (h)
A Utricus Curciensis.

De provincia Bifontina.

Rogerus Laufanensis episcopus.
Rainaldus (a) Bellicensis.

Provincia Terragonensis.

Berengarius (h) Terragonen archiepiscopus.

Raimundus Gerandensis. (c)
Bernardus Barochonensis.

Petrus Autonensis.
Pontius Bertofanus. (d)

Bergarius Ylerdensis.
Arnaldus Orgellenis.

Stephanus Olenisus.
Raimonicus. (e)

Petrus Pamploniensis.
Rodericus Galagotanus.

Provincia Tolotana.

Celebrinus Tolotanus archiepiscopus.
Raimundus Palentinus (f) episcopus.

Conafius Sogobienis.
Michael Olsamoniens. (g)

Odelicus Sequentiens.
Provincia Compoftellana.

Petrus Compoftellanus archiepiscopus.
Santius Abulensis.

Petrus civitatis Rodetici.

De provincia Trevirensis.

Arnaldus Trevirensis archiepiscopus.
Fredericus Merensis.

Provincia Coloniensis.

Radulfus Leodienfis (h) episcopus.

Provincia Maguniana.

Christianus Magunianus archiepiscopus.
Otho (i) Babergensis episcopus.

Bertholdus Conflancienfis.
Olicus Spirenfis.

- (a) Spic. Rastaldus.
- (b) Spic. Gerandens.
- (c) Spic. Dertolanus.
- (d) Spic. Hugo Rutenfis.
- (e) Spic. Palletinus.
- (f) Spic. Oxmunicus.
- (g) Spic. Leodiensis.
- (h) Spic. Odo Bambergens.
- (i) Spic. Guamariensis.
- (j) Spic. Odo Calkensis episcopus.
- (k) Spic. Branderburgens.
- (l) Spic. adit Ispilofus.
- (m) Spic. Theobaldus Pataniensis.
- (n) Spic. Virensis.
- (o) Spic. Provincie Anglie.
- (p) Spic. Baroviensis.
- (q) Spic. Petrus.
- (r) Spic. Treverensis.
- (s) Spic. de Caltre.
- (t) Spic. Lumbrenfis.
- (u) Spic. Guastirordenfis.

LEMOVICENSE CONCILIIUM

In quo festinavit Henricus Albanensis episcopus, & apollonicus sedis legatus, lata anno MCLXXXII. adveniens episcopus S. Severi in gratiam Burgalensis monasterii S. Crucis, anno 1180. habitum.

Estrapat
Mort. V.
Mort. 3.
D. VII. p. 31.
excavatio
S. Crucis
Hordig.

HENRICUS Dei gratia Albanensis episcopus, apollonicus sedis legatus, dilectis in Christo filiis Arnaldo abbati, & fratribus S. Crucis Burdegaliensis salutem & sinceram dilectionis affectum.

Causam que inter vos & abbatem S. Severi, episcopi monasterium, super ecclesiam S. Marie de Solaco vertebatur, dominus Alexander papa tertius sub certamina nobis commisit, appellatione remota, terminandam. Nos itaque mandatum apollonicum exequi volentes, partem utramque ad nostram prefectoriam convocavimus, diem in octavis nativitatis S. Johannis assignantes. Ad quam diem cum tu, dilecti fili abbas sancte Crucis, ad castrum Deliculi, quod in Albigenfi episcopatu est, ad nos prefertum paratus & instructus veneris, abbas S. Severi nec venit, nec responsalia pro eo aut pro monasterio suo comparavit, qui causam vellet facere, licet ipse ad hoc esset, & causas eandem coram Rom. pontif. fuisset. Tamen abbas de Altoponte & duo clerici sine literis abbas vel capituli venerunt, qui dicentes se ab abbate S. Severi transmissis, allegaverunt eum gravi aegritudine detentum, quare ad diem assignatum non venisset. Verum fidem spero his nobis nullam fecerunt. Et licet tu, sancte Crucis abbas, per advocatos tuos expensas tibi adjudicari propter defectum adversae partis instanter postulares; tamen tam quonitionem optinam quam totam causam duximus prosequendam; idem utrique parti perentoriam assignantes octabam nativitatis S. Marie. Ad quam diem apud Ancium, ad nos tu nihilominus paratus & instructus te habuisti, cum multa difficultate laborum, & expensarum venisti, nec pars S. Severi, nec responsalia apparuit, qui pro te vel factum causam abstinere allegaret. Sed cum te per plures dies detentum, adversarios tuos expensas, rationes & allegationes tuas, tam super causa principalem quam super quonitionem expensarum, per advocatos tuos proponens, & diffinitionem de omnibus daretis sententiam, instanter postulasti. Nos vero cum venerabilibus fratribus nostris Pibravienfis, Ancienfis, Magalonicis & Lodovicensis episcopis, aliisque personis in utroque jure peritis, qui nobis affidebant, consilio habito, abbatem & monasterium sancti Severi tibi condemnavimus in expensis, quae fecisti pro causa eadem demum terminum prosequenda. Et licet major pars affertorum nostrorum in eo conveniret, sed quod totam causam diffinierimus, quia diem perentoriam assignavimus. Et quia pars sancti Severi, que monasterium sancte Crucis traxerat in causam, contumaciter abstinere videbatur, cum nec responsalia sibi abstinens excusans, appareret, tamen can-

dem partem manifestius portantes, aliam diem perentoriam assignavimus in octabis Kalendarum Decembris, credentes quod in eadem tunc ranc effluens, & ibi plenus de causa nobis posset liquere. Sane ad eandem apud Patium tuos venerabiles fratres nostri Auxitanus archiepiscopus & Iulfragani (ui, & prelati eisdem provincia ad concilium quod ibi celebravimus convenerunt, amicus tuus venerabilis frater tuus fuisset. Erat abbas sancti Severi per te & monasterio suo causam per advocatos suos moveri, afferit, quod olim cum monasterio tuo, & abbas sancti Severi in pace fuisse ecclesiam S. Marie de Solaco in pace possideret, a monachis S. Crucis Burdegaliensis exinde per violentiam fuerunt expulsi, & super eadem expulsiore coram Romanis pontificibus & in synodo sanctis fecerunt proclamationes, & in jus literarum fuerant contenti. Quare possessionem eisdem ecclesie sibi restitui, & possessionem eandem advocatos tuos responderet, tam violentiam, quam expulsiorem, & proclamationes, & hinc contentiones confanter negasti; sed ecclesiam de Solaco monasterio S. Crucis per Amatum quondam Olorentem, & Hugonem Dienfem episcopos, tunc apollonicus sedis legatos, in concilio quod Burdegate celebraverunt, & postmodum per papam Pascalem tibi adjudicari fecisti, afferens. Quarum sententiarum munimenta praemissis dixisti habere. Ad idem etiam, quod ipse fecit sententias, non solum per quadringenta annos ecclesia sanctae Marie de Solaco a monasterio sancta Crucis in pace possedit fuerat & obtenta; sed ultra quam omnium memoria extaret. Sed ante omnia quae tibi restitui experia, quos tibi apud Ancium adjudicaveramus. Cumque super his hinc inde dilataretur fuisset, & propter multas inlicitationes de facto nos minime contret, praecipimus utrique parti, ut telles suos produceret ad suam intentionem probandam. Ibi abbas sancti Severi quatuor testes produxit, & tu contumaciter praedictis testibus, praedictas abbas sancti Severi pro aliis testibus producentes inducias postulavit, allegans per machinationem de metum abbas sanctae Crucis telles suos sibi fuisse subdolos. Sed quoniam hoc, tu abbas sancta Crucis, constanter negares, allegans quod post duos dies perentoribus tibi assignatis inducias in expensis, non solum sanctae, tamen illum diem perentorium assignavimus, testium diem post Epiphaniam, ita quod tunc ad sententiam plenarie hinc inde veniret instructi. Ad eandem diem cum amice partes ad nos pars sancti Severi, que monasterium sanctae Crucis traxerat in causam, contumaciter abstinere videbatur, cum nec responsalia sibi abstinens excusans, appareret, tamen can-

Conciliar. Supplim. Tom. II.

omnibus convocati, causa terminaretur: ita ab invicem ogeduntur: Sed Polmarus cum suis ad laicos, quoniam tunc multitudine maxima in concilio conveniret, egreditur, & ne aliqua mora electionis fiat, modis omnibus laborat, monet, & hortatur. Ejus in favorem Henricus dux de Lombarcia multitudine ante civibus monuit, ne ab invicem separarentur; et si digressi fuerint, revoquantur: ad quod missi sunt primo clerici, secundo nobiles & liberi, tertio militaria secundo nobiles & cives idonei; qui reveri nunciant, quodam longius recessisse, quodam in vicinio jam ad prandium concidisse: qui oratione, est, juxta discessit, ad nonam expectantem; & tunc congregatis omnibus, per episcopum constitudo, in pace tractarent. At illi non adqueverunt, sed absentes taxatum cum potius quam electum, magno concursu in oratorium & in sedem episcopalem traxerunt, & sic ad propria recesserunt. Circa nonam vero horam pacis condidit ad Boland ad signum campanæ venientes, qualiter talis electio cassetur, omnibus modis elaborare intendunt, & missa legatione imperatoris dismissionem partium intimantur, a quo ad Constantiam partium evocati sunt, uti iudicio principum sanctum fuit, quod imperator per concilium principum, si in electione personam fabricaret: quæ vellet idoneam personam fabricaret: At ipse optionem electionis iterum in presentia (ex eis concepit, ita si presentie electionis discordiam concione vellet. Ubi vero, quamvis pauci Rudolphum propostum iterum electum presentaverunt, & ab imperatore inveniunt, ad propostum presentaverunt: sed nonnulli favore Polmarii domum Jacobi Petri procuraverunt, & clausis intusursum januis, aditum omnem cum satellibus & armis ei prohibuerunt: Sed apud sanctum Simonem solemniter susceptus auctoritate imperatoris episcopatum acquirit. At Polmarus terra, & marique laboriosum iter arripuit, Lucium papam adire, causam dixit, iustitiam fidei Apostolorum expetit. Papa dudum litteras omnium personarum ecclesie Trevisinis superfecerat contra eum; & qua per subscriptionem mandata velle, & audiret, & ad curiam suam die etis præfata adversus suos cum personis ecclesie evocavit; & audio elec-

tionis ordinis, circa utramque personam, nihil eo tempore super his actum esse, quicquid de eadem præsentiam imperatoris, qui cum eodem negotio scripserat, quæ jam in prelovisi vi erat occurrere ei apud Veronam. Ubi dum conveniret, & de negotio, quæ iter sedem apostolicam & imperium verbarantur, questionibus hinc inde dicerent, inter ceteros que lionis illa habitus est, non una de minimis. Imperator enim causam Rudolphi propostum suam faciebat, unde & condant Petiti, ut eum quem per sententiam principum inveniisset, papa consecrare non diceret: quod tam apostolicæ more curie de die in diem prosequendo imperatori firmam spem fæ voluntatis excedente promittent; tandem fugerunt ei imperatoris a cardinalibus, quod ad sententiam dandam papa procedere non posset, nisi adversa allegationibus utriusque partis; ex contentis iuris imperatoris Rudolphus cum suis processit ad curiam, cui ex adversa parte Polmarus cum suis, quo evocaverat ad se, cum deo majore ecclesie reverentia paratus, item causæ ingressus est. Lite igitur contestata, dum utriusque disputationem curis, & allegationibus eorum in prelovisi reddere curie presentate fuissent, quæ ita perplexum erat negotium, ut hinc imperatorum, inde papam graviter tangere videretur, differentiam sententiam promulgare distulit, & sic non modicum tempus sapientem.

Prælat denique ex proferre, quæ de hoc concilio narrat. Anonymus 2. v. in cap. 1. hoc coxvus in aillor. Pontif. Rom.

Ipsè (Lucius) & imperator Veronæ convenientes, ut iniser spirituales patrem, & filium dulcia (*) miscetur colloquio, & inter se amantem ex duabus principalibus curis, & quibus duobus orbis capitibus una Republica electa, ecclesiastica simul & secularia inter eos transfusa negotia, ubi etiam vicem scripturam reddere curis presentate, & vigore sustulit, communi consilio omnium, qui ibi convenirent, archiepiscoporum episcoporum & aliorum principum contra diversis litteris, & etiam auctoribus, quibus diversis nomina, diversarum libidem processio fallens, Catharos, Paternos; & eos qui se tam falso nomine humilatos, vel papas de Lugduno, quam superbo mentantur Padagos, Jorques, Arnolditas, Publicanos inturgunt, & suos eos pro condemnant.

VVINDESORENSIS CONVENTUS

Episcoporum, & Cleri Angliæ per eligend. archiepiscopum Cantuariensium

Anno 1184. habitus.

ANNO
1184
1185.

De S. Dunstani iussu regis magnus clericorum conventus factus est apud Windesorem ad eligendum archiepiscopum Cantuar. in loco Richardo modo defuncti: Gregorius ita de re loquitur: Rex Angliæ misit nuncios & litteras ad conventum Cant. Ecclesie, precipiens, ut cum priore suo plures ad quem miserent monachos ad Windesores. Quo cum venisset die octavo, cum S. Dunstani simul cum episcopis & clero Angliæ, dixit ad monachos rex: Miserent mei, domini mei & amici mei, vos enim ecclesie fideles mei & amici, omnes fore nati de terra mea, unde mihi magis tenemini. Rogo igitur vos, per diem, quam mihi debent, loquamini cum episcopis meis, & inter vos tale habeat consilium, quod Deo

& sanctæ ecclesie honor conservetur, & regi status perveniret in pace, & si honor debitus mihi conservetur idem mihi, quem prædecessores mei in hac causa noluerunt habuisse. Post varios deinde sermones inter abbatem, episcopos, & conventum Cantuar. ex post prorogationem consilii hujus, tandem prior electionem declaravit sui verbis: Nos enim in nomine sanctæ Trinitatis eligimus vicium venerabilium dominorum B. Wigericeniensem episcopum, in patrem & pastorem Cantuariensis ecclesie. Et surgens introivit in novum electum in ecclesiam, & canctas & Deum laudantes, & sanctorum genitum non solum Wellmoutibus; sed etiam totius Londonie civitatis.

URBANUS PAPA III.

Sedit ab anno 1185. usque ad 1187.

AD EPISTOLAS URBANI III.

APPENDIX.

AD GUILLELMUM PRIOREM GRANDIMONTENSEM.

Varia statuta pro pace & quiete monachorum Grandimontensium.

ANNO
1187.
Annotat.
1. l. p.
614.

Urbanus episcopus, servus servorum Dei dilectis filiis Guillelmo priori Grandimontis, eiusque fratribus, tam presentibus, quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum.

Quapropter in preteritum Sancti Spiritus coelestis tabulari magisterio diligenter eorum religionis in vestro ordine habitus observare latius expanditis, ut secundum Apostolum conversatio vestra sit vita in vitam: tanto nostro immutet officio felicitius attendendum, ne invidiam humani generis, qui semper circum, quærens quem deorum, pias invidet. Audis preteritum, per quos caliditatis altitiam adversus vos, Dominio resistente, prevailat, & propostum religionis & ordinis, sub quo laudabiliter, militat, violenta suggestione immutet a liquidetur, vel perturbet, in vobis fratrum pacis gratiam violando. Unde siquidem est, quod cum inter vos, permittente ipso qui fideles suos tenari non patitur supra id quod portare possit, feminarum scandalum subertum fuerit, quod sollicitudine plurimorum adhibita, hædus sedari nequeunt, ad nos presentiam quidam ex utraque parte fratrum vestrorum accesserunt, eorum nobis & fratribus nostris, plurima de institutione vestri ordinis, & illatæ hinc inde de ipsarum, proponentes. Nos vero, auditis omnibus diligenter, que in nostro duxerunt auditorio proponenda, ut de cetero Intim-

co virtutum omnium nocendi aditus clauderetur, & in ordine vestro fraternæ pacis concordiam tam facile ipsi callidus non turbarer, in his que genere videbantur materiam juriorum, manum concessio apostolice de fratrū nostrorum consilio dumtaxat apponenda, ut siquidem frater adveniens ut qui, relicto fratri, ad ordinem vestrum confugiant, pro quo pro tempore fuerit, & successores sui catholici, vel capituli, si prior non fuerit, obedientiam, & reverentiam promittant absolute. Fratrum autem singulis in his que ad concordiam & honorem domus pertinent, fratrum charitatis officium, & auxilium debite subventionis impendant. Majores fæ, Einwick, secundum Apostolum, abiores, quarum juxta apostolicam evangelicamque doctrinam se invicem honore presentant, & qui forte major est meritis, non erubescat amore Domini fieri minoribus ministrare. Paci vestre præterea providentes, statum ad recipiendum alterius religionis hominem memo ego invicem, ne dum instituta relictis ordinis qui ad vos confugerit, & vestrum obedientiam discipline animo simpliciorum avertas, & alius vos contrarie impetrorum extiterit, se profectus eorum volueritis retinere. Priori autem, tam in presentibus, quam in temporalibus, plenam consuetudinem auctoritate apostolica posuimus: ita ut un-

converteatur, qui magis idoneus fuerit in
 cellis vestris temporaria dispendia commit-
 ta, qui de ipsius prioris mandato, et ceteris
 in pios fines depositis, etiam omnia provida con-
 sideratione conuertat. Cura vero spirita-
 lium libere de mandato prioris curae cler-
 icorum ipsos refoctat. Ita quod nullus laico-
 rum intratum in consensibus, pontificis, et
 divinis officis celebrandis, & corrigendis
 excessibus clericorum, ullam sibi auctorita-
 tem usurpet: sed hæc omnia per potentes
 iudicium, et de mandato ipsius, per
 clericos explentur. Ad hæc, ad illius præ-
 dilectorum notorum felicitis recordationis
 Alexandri & Lucii Romanorum pontificum
 omnibus regulam, etiam in his, quibus, sicut
 in vestro ordine, & superpositis nostræ cor-
 reptionis capitulis valde continetur, labo-
 rem loco pontificis, & in peccatorum
 sanctorum remissionem inuenimus, quæ in
 ipsa observantia statuatur. Institutionem
 quoque quam ad castigationem vestram post
 confirmationem felicitis recordationis Adria-
 nidi, auctoritate temporaria confirmamus, &
 perpetuis decernimus amplius vultu-
 rum; statuentes ut liberum vobis sit, fecun-
 dum regulam vestram, atque instituta
 omnia, atque servata, transmissis vel
 molestis, Domino famulari, salva in omni-
 bus apostolicæ fidei auctoritate. Preterea
 domum & loca vestra, cum omnibus que in
 presentiam iuris & pacifice possidetis,
 vel in futurum condecione pontificum, largi-
 tione regu, vel principum, & oblatione
 factum, seu aliis iuris modis, Deo pro-
 pitio, poteritis adipisci. Ius beati Petri &
 scripti privilegio communibus; statuentes ut
 ea firma vobis vestrique successoribus &
 illibata permanent. Et licet præfatum do-
 num tunc habuerit, licet præfatum do-
 num tenere perturbatione, aut eius posses-
 siones auferri, vel ad alios retrocere, minere,
 seu quiblibet convalescere, nec omnia
 integra conservare, et eorum pro-
 quorum gubernatione ac sustentatione con-
 cessa sunt vobis omnimodo profutura. Si
 qua igitur in futurum ecclesiastica auctori-
 tate, personæ hanc necesse sit carere di-
 gnam, scilicet contra, cum tenere venire
 tentaverit, secundo, tertiove communita,
 nisi reatum suo digna satisfactione correxerit,
 potestatis, etiam si carere di-
 gnitate, etiamque fidei divino officio existere
 de perpetrata iniquitate cognoscatur, &
 a sacratissimo corpore & sanguine Dei &
 Domini Redemptoris Iesu Christi illi ali-
 quatenus, etiam in extreme excommunicatione
 ulitioni subiacet. Cuiusmodi eidem loco
 suo iura servaverit sit pax Domini no-
 bis adionis percipiat, & apud dilectum
 Iudicem premia æternæ pacis inveniant.
 Amen.

† Ego Urbani catholice ecclesie epis-
 copus. † Ego Paulus Prendinensis episcopus. † Ego Johannes tituli S. Marci presby-
 ter cardinalis subscrisit.

† Ego Petrus Le Bon presbyter cardina-
 lituli Sancte Sufanne subscrisit.

† Ego Adalardus tituli S. Calisti
 presbyter cardinalis subscrisit.

† Ego Pandulfus presbyter cardinalis titu-
 li S. Crucis in Jerusalem subscrisit.

† Ego Albani presbyter cardina-
 lituli S. Crucis in Jerusalem subscrisit.

† Ego M. ior presbyter cardinalis SS. Jo-
 hannis & Pauli tituli Pammachi subscrisit.

† Ego Adalardus tituli S. Marcelli pres-
 byter cardinalis subscrisit.

† Ego Jaciatus S. Marie in Cosmedin
 diaconus cardinalis subscrisit.

† Ego Robertus S. Angeli diaconus cardina-
 lituli subscrisit.

† Ego Octavianus SS. Sergii & Barchi-
 diaconus cardinalis subscrisit.

† Ego Colomanus S. Petri in Portu
 diaconus cardinalis subscrisit.

† Ego Petrus S. Nicolai in Carcere Tuli-
 liano diaconus cardinalis subscrisit.

† Ego Rod S. Georgii ad Velum aureum
 diaconus cardinalis subscrisit.

Datum Verone per manum Moysis la-
 tarianensis canonici vicem apertis cancella-
 ribus Julii, indictione IV. Incarnationis
 Domini anno MCCLXXVII. nonas
 calendas vero Domini Urbani papæ III. anno
 primo.

C AD FRIDERICUM IMPERATOREM

De iniuriis ecclesie Romanæ illatis ab eo
 conquisitur.

Urbani episcopus servus servorum Dei Instab-
 katilimo in Christo Iesu F. Illius Rom-
 nanorum imperatori temper augusto falu-
 tem & apostolicam benedictionem.

Si datus esset deus, & ceteris prudenti-
 a stabilius, ut inter ecclesiam & imperium
 ad salutem Christiani populi tanta
 concordie caritas, quod adversus nec
 nec futurorum, & malignorum iudicia pro-
 valeat, nec ab alterutra partium aliquid
 in præjudicium alterius vel dispendium ac-
 ceperit, gratum nobis existeret & acceptum,
 & universis Deo timentibus, sicut cretus
 mus, complaceret. Cum ad hoc species
 Dei duorum statuerit censuram gladorum, ut
 duo alter alteri cohereret, iniquum
 malitiam distititio unius compelleret, &
 contempserit alterius potentia resisteret.

Quos nos pax, sicut convenit, affectibus
 inuentus ab ipsis notis promotionis nisi
 firmum conceptum propositum, & tenemus
 inter ecclesiam & imperium, per unum
 ferentem pactum perpetuum & concordiam
 reformare, & ut salva conscientia loquamur,
 nequaquam occasione quævis inus vel queri-
 tus ab hoc proposito desisterent. Sane imperator
 les apices ea que deus benignitate suscepimus,
 & coramque fidei piemus inuestita, ut
 que custodiamus de nostra conscientia
 innotescit, ferentem tuam per singula
 nos nec sine multitudine commendatione
 scripsimus, quod in promotione nostra pacem
 ecclesie tua excellentia profecuta debita re-
 verentia & devotione iuravit, quos

lacrob-
 Sicut.

* Literis

nos manum Domini noluit nos ex notis
 missis, sed ex ipsa misericordia operari.
 Atterentes, licet credimus, quod licet
 excipit, sed divina institutione calcatur, ita
 in ecclesia Dei revereri & servare debet
 catholicam unitatem. Postquam fatemur nos
 a tua magnitudine per litteras, & punctis
 accepit, quod per partitionem calcatur, ita
 ad tuum spectat officium, sub tua vo-
 luntate protectione recipere, & ad hoc fine
 noluit consistere beneficiatio voluntatis, He-
 gressum illius in ecclesia non solum
 luum desinare. Bona utique & commendand-
 a promissa, si debita officia contempserit,
 sed quod sine administratione non ferimus, res
 in contrarium verti debet, cum scientiam
 filius tuus non ad defensionem terræ nostræ,
 sed potius videatur ad oppressionem inter-
 dere, & a civitatibus & aliis locis, que
 nostræ iustificatione calcatur, ita
 cet. Verbio, Verbio, & quibusdam aliis,
 forum & alia indebita vestra exagit, &
 quibusdam denegaturis, que postulat, pro
 fua voluntate arbitrio committit. Placuit
 ergo omnino, placuit, ut affectus, qui
 contrarius effectus existit, grave gravem,
 nec tua credimus excellentia convenire.
 Quod autem Novarium pro culpa sua, a
 Christi corpore, & a communione ecclesie
 tuæ se ferentis evadit, deita commendatione
 prosequitur, nec alteri salutis &
 honoris tuo, qui universos extolentes, licet
 adversus Deum & ecclesiam vestram accepta
 debitas potestate regimine, & statuta eccle-
 siastica firmiter observare, congrue provis-
 des. Ex eo vero quod nobis fuisse factis
 & concordiam noluerimus disturbare, quod
 affectum tuum ad hoc cognoscimus, quod
 alient forte suggestione indestum, ut pro
 his que gratiarum deberes potestati affi-
 nio conceptis in ecclesia non solum. Nam
 cum Cremonenses ipsi sepas ad nostram
 presentiam accessissent, humiliter postulantes,
 ut nos sub apostolicæ sedis protectione
 obtinerent scriptis, capitulis, & ad redemptio-
 nem nostram, qui universis ad nos
 devote clamantibus favorem tenemus
 apostolicum impertiri, nos tamen contra
 tuam excellentiam in mandatum, ut de re-
 formanda concordia omnia, qua possent,
 sollicitudine laboraret. In quo, si quam hæc
 materiam congerendis, ferentis tua con-
 dierit, quod nos id, recurrens ad conscientiam,
 non videmus. Episcopus Cremonensis
 civitatis Lombardiæ nequaquam nos pro-
 hibuit meminimus, ne magnitudinis tua
 impugnatione Cremon. iporum affligeret,
 & consilium & iudicium distulisset. Licet
 episcopos ab initio percurimus
 prohibuit, cum ecclesie Italici nequaquam
 hæc materiam fuerit consuetum, hæc feru-
 tum imponere, & impudenter privilegii
 expulsi, sicut tua scriptis non dubitat,
 Concilii. Sæpentes. Tom. II.

habebat, quod ipsi ecclesie nostræ condi-
 tionibus propterea non debeat inducere
 notum, non grave excellentiam tuam gerere
 volumus vel momentum in nos sibi com-
 missis ecclesiis tam indebita conditioni
 fuisse præsumpserunt, auctore domino pa-
 tris officio contempserunt. Quibusdam ta-
 men pro certo tenuimus, ut possessiones
 & bona ecclesiarum Cremonensium decessis in
 imperiali collatione auxilii non valerent,
 quod quidem loquendi nobis officii debuit
 recurrentes, quod tenemus ecclesiarum omni-
 um status providere. Si qui vero aliter re-
 noluit litteræ emanant, ac nobis libenter
 volumus presentari, & si non illa conscientia
 profecerunt, cum nonnulla fecerit.
 Ferentis tua, & si nonnulla fecerit
 ferentis imperentur, nequaquam denegabimus
 veritatem. In his omnibus & aliis, dum
 conscientiam & affectus nostros sollicita
 investigatione discutimus, nil nobis vultum
 contra tuam excellentiam invenimus, ex
 quo iulum hæc materiam congerendi,
 nisi forte occasione diverendi potestas ad
 ergo omnino, placuit, ut affectus, qui
 contrarius effectus existit, grave gravem,
 nec tua credimus excellentia convenire.
 Quod autem Novarium pro culpa sua, a
 Christi corpore, & a communione ecclesie
 tuæ se ferentis evadit, deita commendatione
 prosequitur, nec alteri salutis &
 honoris tuo, qui universos extolentes, licet
 adversus Deum & ecclesiam vestram accepta
 debitas potestate regimine, & statuta eccle-
 siastica firmiter observare, congrue provis-
 des. Ex eo vero quod nobis fuisse factis
 & concordiam noluerimus disturbare, quod
 affectum tuum ad hoc cognoscimus, quod
 alient forte suggestione indestum, ut pro
 his que gratiarum deberes potestati affi-
 nio conceptis in ecclesia non solum. Nam
 cum Cremonenses ipsi sepas ad nostram
 presentiam accessissent, humiliter postulantes,
 ut nos sub apostolicæ sedis protectione
 obtinerent scriptis, capitulis, & ad redemptio-
 nem nostram, qui universis ad nos
 devote clamantibus favorem tenemus
 apostolicum impertiri, nos tamen contra
 tuam excellentiam in mandatum, ut de re-
 formanda concordia omnia, qua possent,
 sollicitudine laboraret. In quo, si quam hæc
 materiam congerendis, ferentis tua con-
 dierit, quod nos id, recurrens ad conscientiam,
 non videmus. Episcopus Cremonensis
 civitatis Lombardiæ nequaquam nos pro-
 hibuit meminimus, ne magnitudinis tua
 impugnatione Cremon. iporum affligeret,
 & consilium & iudicium distulisset. Licet
 episcopos ab initio percurimus
 prohibuit, cum ecclesie Italici nequaquam
 hæc materiam fuerit consuetum, hæc feru-
 tum imponere, & impudenter privilegii
 expulsi, sicut tua scriptis non dubitat,
 Concilii. Sæpentes. Tom. II.

C AD MAGDEBURGENSEM
 ARCHIEPISCOPUM

Ejusdem argumenti, & ut fructum pacis sese
 intersupat.

Urbani episcopus, servus servorum Dei eadem
 Dei, venerabilis frater Magdeburgensi p. 44.
 Archiepiscopo, salutem & apostolicam ben-
 edictionem.

Firmum in corde notum propositum habendi te sincerus in vicibus tuis, quibus
 caritas tua fundatur, que diffusa per Christi-
 tum in cordibus electis, hic corpus eccle-
 siæ compage (ut virtutis anedit, ut & caput
 membris ineffabili panctura coheret, &
 membrorum unitas, & imperabilis privilegii
 capitis non recedat. Noverit ergo tua fra-

* Loca
 mendas

* P. Pap-
 redit

* ad
 life

* P. 44.

tenitas, quod nos circa te & comanien- tes, ecclesiam caritatis hujus ardore ferventes, fiduciam de te gerimus spiritalium, quod sicut materiam tuam in quaquam singulari dilectionis amplectimur; ita etiam recompensatione laudabili a tua devotione obsequium copiosum semper in tuis affectibus oblectamur. Hac ergo fuerunt fiducia materiam tibi nostram immodice turbationis exponimus, ut nostris te participante molestis, de prudentia & subdolo tuo majus in domino solatium capiamus. Communita in domino altitudo, ut ecclesie Romanæ restituit possessiones ejus, quas desinet occupatas, nec visatur velletur, per quod inter ecclesiam & imperium firma possit pax &

concordia provenire. Unde hoc ipsum per litteras tibi duximus apud nos intimandum, rogantes a te ut eas & mandantes, quantum cum ad partes illas accesserit, in quibus eis aliquo tunc fraternitas potuitur, suadere tibi & consilium non omittas, ut ecclesiam Dei sicut ad suam speiuram gloriam & salutare oculo benignior respiciat, & materiam sollemnemque discordia, sicut decet ejus magnificum principatum, funditus in medio laudabili pietate praecedat. Quod si forsitan te commone non fecerit, culpam dilectionis & nobilissimatis in eam partem non visuris esse referendum, quae culpam visuræ prelatore discidia, cum ea manu ejus potest, in quibus amandata. Dat. Verone VI. Kal. Marcii.

AD MOSOMENSE CONCILIIUM

A Fulmaro Treverensi archiepiscopo in causa felienis sua contra Rudolphum animum,

Anno 1186. celebratum

ADDITIO.

1. Fulmaro ad Treverensem cathedram in diffidulo electus apud Urbanum III. papa causa fæ visidolum obtinuit, aut 2. quaque apud hunc sedis legatione venit 3. in Galliam Trevirin dem venturus, cum 4. pervenisset Mosomum concilium habuit, 5. de quo pauca ex magno Chronico Belgicam ad annum 1186. Pagus ad eundem 6. annum, & ex eo Venetus Labbei edidit. 7. Multo plura dat veritas author rerum 8. ab archiepiscopo Treverensium gelatum 9. in Martine Vete Monum. 10. IV. pag. 219. quem hic exhibeo: 11. Fulmarus legationem sedis apud hunc papa per nuntios imperavit, ut facta sua majorem auctoritate hanc pontificis fortiter vigorem. Accepta igitur fæ voluntatis plenitudine, statim Treverensibus & suffraganeis ecclesis concilium indicit apud Mosomum castrum archiepiscopi Remensis, qui cum eo tempore manu tenebat, & solatium ei per se & suos in multis exhibebat. Univeris itaque tam clerici quam prelati congregaverunt ecclesiarum, & plurimique pastores ecclesiarum de archidiaconatu, quod inter Treverim & Ivodum castrum, consistunt esse, timentes ordinis suo, ad concilium illud, antecedente eos Metensi episcopo, Dominico quoque cantuari monacho, convenerunt. Petrus vero Tullesius, & Henricus Virdunensis episcopi, appellatione interposita, non venerunt. Venerunt & multi tam magistri quam clerici de Francia, inter quos etiam quidam episcopi, & ministrantes eum, ut auctoritatis sibi concessæ potestate uteretur, & subditos suos a subjectione resilientes, censura ecclesiastica, excoheret. Hujus ergo suffragii animatum, quædam quoadmodum & eorum Treverentium excommunicavit, quodam ab officio & beneficio suspendit, quodam vero

1. sine spe venie depositus. Petram etiam Tullesensem episcopum excommunicavit, Henricum Virdunensem aliter te ostendens, ab episcopatu depositus, & sic in abentes gestatus, non convictus neque confessus damnavit. Hac ergo causa malorum ascendente fontem eliminavit, & indignationem imperatoris contra eum magis ac magis accendit. 2. Porro Tullesensem episcopum ideo dicitur 3. deovite Fulmarus, quod rogantem illum per urbem ejus tranivit, recipere recusat; 4. sicut; quod recipi illum ab imperatore 5. annulo ejus favente noverit. Que pariter 6. causa Virdunensem episcopum a sede 7. jecit, quæquam ille interpretis ad pontificem Romanum appellatione tentavit, in se laxam elusit. 8. Hanc rament Fulmarus feveritatem illi, episcopum panis dicitur detulisset Gregorius VIII. qui dum huc ageretur Urbem, 9. non III. successit, scriptique interit ad eundem Fulmarum ad ea ejus anno 10. concilio recidit. Valgæ litteras illas fatis dervig Recliamur. 11. pag. 428. 12. quo huc transferendas, utpote ab eorum cilio huc penitus alienas, censuit. 13. Gregorius, episcopus, servus servorum Dei 14. venerabilis fratri F. Treverensi archiepiscopo salutem & apostolicam benedictionem. 15. Propositum vicini effectus; & supervenientes cause fæe compellunt mutari, quod si non dicitur fuerit volutate. Nec locum ex hoc reprehensionis relinquimus, quod Salomon dicit: Omnia tempora habent, & tempora loquentis de tempore tacendi. Ex hoc insuper videm etiam ecclesie Dei fæ interdum velle, ut per illorum necessitate initiata, & cohibet aut differt fæe vindictam, quam quieto & pacato tempore flaturat exercenda, juxta hoc quod Salomon dicit: Sæpe

ANNO CHRISTI 1186.

Ensi Majo hujus anni conditum, et ex Chron. Geroffii etc. 1280.

CONSTANTINOPOLITANUM CONCILIIUM

Anno 1186. habitum.

AD CONSTANTINOPOLITANUM ISTUD CONCILIIUM

Data est novella Ihsacii Angeli Græcorum imperatoris, quam ex Jure Græco Romano Leucianus 10m. l. lib. 2. hinc translegit.

ΙΣΑΑΚΙΟΥ ΑΓΓΕΛΙΟΥ

Συνοδικα Βασιλικη, καιριου της γαμουλας φησι απαιρη των τω τω μακαρη πλεον δεδωμενων αρχιερωδων διωξικων εν και εις τα ετα μη ανωτα, γινωσκον φησιν, οτι εν ποτε ος η τε μακαρη πλεον εδωμεναι αρχιερωδων μεταλλουσι, και η ανωταμενω, η ουνοτε γινωσκον, μετα επισημοις, η κληρω, η ιπποκωμοις ε.

Scriptum imperatoris manu subscriptum, quod irritas facit electiones, quæ sunt per absentiam pontificis alienius, in urbe canonice, autque statuti, in urbem non aliter fieri electionem debere, nisi comes in urbe degentes pontifices accessit fuerint, & vel presentes fuerint, vel statim sua exhibuerint. Ad. Negis. Symeonis de X. færa quatuor, indicione P.

Ο Μά λιλρχου, Θεου η γαρωφ, τω δ μακαριω τω ἀληθωδι κωτο, ος ε τω τω αρχιερω αρχιερωδων υπε επισημοις, η ανωτα, μετα της βασιλικης μας τω τω μακαρη περιβητοισι, επινω ε λεγωφ θελωκεν παριστασε, και ηω τω ιπποκωμοις κωτοιοις υπεσημοις, ηω επισημοις τα κληρω, και ος βου ε η τω τω μακαρη και ηω ανωτα, και τω τω φηλομεναι ος ηω επισημοις ες τω

Quil non arguitur peccatum fratris sui, si non scriptum, similis est ei, qui veniuntum relinquat admodum ab animalibus venenosis. Quorum autem hoc a majestate mea in orationis ipso verbulo prolatum fit, ubi progressa fuerit oratio, clarissime indicabit. Quippe quia sanctissimi Cyriaci metropolitani majestati nostre submissivius suggererit, nonnumquam aliqua preter fratros

ANNO 1186. Greg. Rom. l. 1. p. 129.

Similis argumenti.

Gregorius episcopus servus servorum Dei Karolus in Christo filius Henricus illudri regis etc. Romanorum imperatori salutem & apostolicam benedictionem.

Aborantibus nobis in hoc mai magno his & de spacio & diversis cogitationum etc. Radibus agitaris, consolio ex literis rebus nobis accessit, dum ita regium animus ad ecclesiam reverentiam didicimus Christianam, ut non sine fidei laboratoribus cum adiutorio Dei ad salutem populi Iherusalem advenimus, si magnitudinis tua favorem, sicut pro certo speramus, contingerit in Domino, quasnos igitur & exhortamur imperatorem in bono, quosque ipsi preposito, perseveres, & gratum te Deo & militibus pro per verba & opera fides exhibere. Speramus enim, quo in diebus ministratoribus nostris taliter circa celsitudinem regiam Rom. prestante domino te fecerit ecclesia, ut regiam celsitudo honorem tuum libi gauderet conservatum, & populus Christianus per contrarios voluntates eorum, quibus precipualiter commisit eis gubernandis, sperat non debebat utilitate frustrari. Nos sane multa & sublimia verba non solentis habere, nec ut in veritate nos domino & restituere ambulare, nec tam vobis solis, quam populum suum mediocriter tamque voluntatis, sed ad hanc magnificentiam regiam, quod nuncius, quos missi, taliter te gesserunt, ut bene in eius magnificentia regia debet complacere. Dat. Parm. III. die Kal. Decembris. Indivione VI.

CONVENTUS MOGUNTINUS

Seu Curia Dei, in qua Fredericus imperator aliquo episcopo & principibus etc. in expeditione pro recuperanda Hierosolyma assumptus.

Anno 1188. celebratus.

Abbas in fide Conciliorum coactione locum concedendum censuit conventui ad Gyfortium, in quo Gallie Angliam, quo reges cum episcopis & principibus plane multum notum in factam expeditionem Hierosolymam, dederat cruce assumpta & manu Henrici Albenensis A. S. L. Simili ego pariter consilio fuit assumptum esse locum conventus Moguntinus in Germania habito, cui idem apostolicus legatus non dissimili de causa innotuit, ubi & Fredericus imperator cum suis edocuit. Idem & editioni assumpta, cruce nomen deditur, ita vero rem describit Glocheter vetustus auctor hunc in A. Treverensium episcopus gestatum inter Historicos adit. Ecanon. co. II. pag. 218.

igitur vir venerabilis Henricus episc. Alba-

genis de nobis confurgens transivit montana consellationis, & venit in terram, quos nominaverat sibi papa, & predicavit in eis, praedicationem dicens, qui non bajulat cruceum fidei & sequitur Christum, non est eo dignus. Fada autem hac voce conventum multum ad certum Moguntinam, quos appellavit curia Christi, ubi Christianissimus imperator cum filio suo ducis Suevie, & principibus populi filii, & cum multisque valida armatorum, impetra cruce, sequitur cum ceteris imperibus gubernaculis.

In hoc pariter conventu Fredericus innotuit vifam filii Colonienfium archiepiscopus gratum filii Henrici. Grate nomen uterque imperator quod archiepiscopus filii Folmaro Treverensi electo contra Rodolphum, semulum eius, qui ipse favebat, addidit. Id tradit Albericus Monachus Trumfortium

tum in chronico ad annum 1188. his verbis Imperator contra Colonienfium archiepiscopum habuit discordiam, quibus apud Maguntiam mediante Legato pacificis cruce signatus est imperator idem, cum exagatio oblii manus primis invitatis.

Exstant in Diplomatario Viennensi in Ludewig Reliquis to. II. pag. 449. num. CCXV. Henrici Albenensis A. S. L. ad conventum hunc primis invitatis, litere etc. etc. etc. quae hic exhibeo.

Karolinus in Christo frater & amicus, venerabilibus Dei gratia archiepiscopis, episcopis, abbatibus, parochis, & aliis ecclesiarum prelatis & dilectis in Domino nobilibus viris, ducibus, comitibus, marchionibus & aliis principibus univiers per regnum Teutoniam constituti ad quos littere istae pervenerunt. Henricus datus filius Albanus episcopus apostolicus dilectus legatus, salutem in Domino.

Ex quo vos illa turruis, vos geminus, vos doloribus nostris lamentabilis nuper novitate ruitis asperit, qui ad tantum stragem non ingemiscit populi Christiani? qui terram illam sanctam, quam redemptio nostra ipsi dedidimus, in Domino donata, fuerit jam prostratum exponi non dolentes? qui cruceam salvificam captam non depoluerit? & concussam ab ethnicis, & lanctuarum domibus profanatas? Hec, his ad auditum quidem similes, cum fixuras altorum crux ipsa fulcipere, terra tremare, sol exipare, petre scissis fure, & aperta cretibus monumenta. Cuius ergo vobis saevum peffus auditis lite non enollum, cum spuis afflicto, confugit, habere concumelias crux admirabilis, nostrorum curam valentem, restitutum ad hanc magnificentiam etc. figuram vite, vexillum militum christianorum? Fateamur necesse est, quamvis quidam minoru partium, sed majore quam potentium vobis timore. Verum tantum quae uti versae vobis Dei misericordiae & vestras, extenus nos debere non debemus, quam sperandum nobis est, quod qui peccatis excubiis, populum Christianissimum, qui jamdudum concupiscentias suas oculis fidei fluctuatur declinare in terram, de judio flagellavit, redemptionem nobis de misericordiam sua reservavit. Quomodo namque aliorum permittere litum cruceis ab ethnicis, nisi iterum crucifigendam ab eis? Ecce videmus iteratum redemptionis nostrum myffellum, duo pro nobis fide nunc nomini non peperit vel cruce, qui quocumque proprio filio non peperit, fed pro nobis omnibus tradidit illum. Non enim abbreviata est in manus Domini, nec brachium Domini infirmatum, ut in filios non debent, sed ad operam misericordiam suam inestruabilis altitudo Dei, ut torquent mundi devotionem etc. exchert, atque per obsequium vestrum & aliorum, quos ad hoc effugere dignatus fuimus, nobis salubriter & Dei, & forte augustinus, barbare nationis hostilitate triumphet. Eccc nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutaris, in quibus univiers milites Christi abiciant opera terribilia, & ad vindictam indignam injuriam crucis utrum different arma lucis, Ihericam fidei, & saluti galeam

adsumentes. Malitia fidei, non militia, quod haedus Christi, cuius coelestis & terrenus excubiis tormentis inestinguibili exercubilibus & immortalis crucis verum meruerunt. Felix est adei militum, qui ad hoc vincere cupit, sed magis mori amat animas, nec prope pepercit injurie, ut necessitatem fidelibus suis imponeret ad hanc iustitiam compellentem. Adhuc quod signaculum vite genuerunt, quibus malis ad evadendum intolerabilis percussio imponat; & quamvis multiplicia viae interitus existerent, peccatis jam egressi tenentur percussio; & quos debent esse divinitus oblatam sibi vite signaculum recubantem. Inde est, quod a recentissimo domino F. Romanorum Imperatore, & semel per Augusto, & Henrico, quae mandata fidei apostolice pro eodem negotio, quantum Domino cooperate facultas fuppet, laboramus; sollemniter est curia constituta apud Maguntiam, ad quam dominica, qua cantatur *Intare Hierusalem*, *Item Josiam agens & conventum iustas omnes, qui diligunt eam*. Quoniam igitur eadem curia, quae in diebus Domini dounata, iter imperialis majestas sua potestate non convocat, nosque ex parte Dei, & ea qua fungimur, legitimos auctoritate univerfiterent vestram ad eandem curiam convocamus, & nequi vestrum legitima & certa necessitate presentiam vestram praedicto concilio christianitatis exhibere dimissit, in iudicium fratres & clero. Vos autem, venerabiles episcopi, in convocanda abbatibus & aliis prelatis, qui sibi vobis sunt, una cum presentiam portituro, qui forte vestrum, credentibus poterit, fore praecipuum studiosos. Illud etiam univiersi vestre devotionis nominandum, ut ad curiam Iustae Christi in ea gravitate & modestia, qua conventio vestra, eruditione, pietate & omni curitate & gloria temporaria, iudicium, iudicium vestrae legitima, & conversatio factatur.

Insuper in altero ex his conventibus, ad Glortium dempe sive Moguntino, in diebus vestris, ad hoc convocanda Henrico Albenensis A. S. L. editum illud & MS. codice profert P. Martene, & Vet. Mon. to. 4. pag. 975. etc. quo haec transiit.

Verum, postquam haec scripsi, eadem, ipsas Henrici litteras vel editum incensum, in quibus nactus sum in Codice Diplomatum, ut in Viennensi in reliquis Ludewig to. II. pag. 427. num. CLM. etc. quae ex parte deo describendas censui. Moxi fide tamen juvat litteras, epistolae huc Ludewigiana, ad hunc esse fragmentum alterum, ut consilio de hoc, & de forte augustinus, ego praterendum hic censui, quod sane nihil quicquam lo rem meam conferat. Porro ut utroque codice Marteniano, scilicet, & de hoc, & de forte augustinus, tulli, & quamquam Ludewigii editionem, utpote pleniorum, hic represento, va-

Itaut con-

fulus

riano

STATUTA SYNODALIA ODONIS EPISCOPI
TULLENSIS

Anno 1192. edita.

Ex. autographo Belli-prati.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti Odo Dei gratia Leucobonensis in episcopatu nostro constitutus in perpetuum. Novent in posterum, ac memoriter tenent universi, quod dilecti nobis in Dominum fratres & amici archidiaconi & abbas copate nostrum ad nos venientes, & pro lacrimabilibus iniuriis, quibus ecclesie nostre & ecclesiarum ministris quotidie oppressi irreparabiliter laborant & afflictantur, pariter ingemiscentes; unanimit

ter nos preceperunt, ut contra tyrannidem raptorem & quorumlibet malefactorum in eos defensionem, illud auxilium & protectionis consilium atque tutamen eis misericorditer exhiberemus; quod ex iniuria nobis cura de officio pastoralis eis patere exhibere debebamus. Unde nos communicato cum eis consilio, sicut rationabile nobis visum fuit, & eorum dilectam confideratio nobis consilium, statuis quod in prefata pagina capitulatum annotari precepimus.

C A N O N E S.

I.

Statuimus itaque, & sub anathemate interdiximus, ut quando per quodcumque castrum seu villam in episcopatu nostro consistenter bona ecclesiarum nostrorum, seu eujuslibet clericorum nostrorum per injuriam ablationem deducta transire, vel forte ibi pernoctare contigerit, ita quod exinde nihil profusum ibi remaneat, interitum autem bonum illud vel ex toto, vel ex parte receptari, vendi, aut quocumque modo expendi contigerit, divina ibi fieri omnino interdictionis, & emptores pariter cum praedictoribus eadem excommunicationis sententia innodatos esse usque ad integram restitutionem, & condignam satisfactionem decernimus: hoc adiciendum, quod interitum si qui ibi manentes, & illius iniuria non contentantes nec auctores in extremis positi fuerint, confessionis & viatici suffragio fungantur: sepulturam vero in atriis non habeant, donec ablatis ex integro restituti, & divina ibi celebrentur, & extra atrium positi sine omni emendatione debito atriis honorati demerant.

I I.

Constituimus etiam, ut si aliquis de principibus aut nobilioribus hujus terrae bona qualibet ecclesiarum seu clericorum nostrorum in propria persona sua per violentiam diriperit, & in villam suam deduxerit; in eadem villa, & in tota alia terra sua divina non celebrentur, donec ablata ex integro restituantur. Si vero milites, vel quicumque de

rit, & beneficio, si habuerit, & officio carcat in perpetuum.

communione scienter praefiterit, sub interdicto cum eisdem teneatur.

I V.

Porro de his qui corpus alicujus defuncti violenter in cimiterio tumulaverit, eo tempore quo villa illa a christianis obsequio propter justitiam suspensa fuerit; constituitur, ut quamdiu ibi sepulchrum fuerit, divina ibi penitus non celebrentur; & cum ejectum fuerit, nec in illo, nec in alio cimiterio deinceps unquam sepeliantur. De his vero qui corpus sic tumulaverunt, si quis ante reconciliationem obierit, similiter christiana sepultura careat in perpetuum.

V.

Et quoniam gravis & intolerabilis plagam domibus religiosorum imminet ex hoc, quod potentes terrores boves feu cetera animalia, vel carnos ad carrucatum sibi violenter diripiunt; irretractabili determinatione constituitur, ut illi qui talem violentiam fecerint, itatim sub interdicto excommunicationis teneantur; & illi qui eis dederint vel vendiderint quod carnicibus, postquam violentiam illam cognoverint, similiter excommunicentur, & villa illa, ad quam deportatum fuerit quod carnicaverint, ab omni christianitatis obsequio suspendatur, quoque damna domibus illarum ex integro releantur, & digni de cetero Deo nobisque satisfiat.

V I.

De fugitivis vero qui professiones suas irritas facientes, de quolibet ordine ad saeculum revertuntur, similiter constituitur, ut singulis dominicis diebus per sola manua eis facere licebit si voluerit; si autem inde purgare non possent, & ad emendationem, culpe pro modo illa decem solidos solvere voluerit, & octidecem solidos quos nobis illum receperit, & sententia vinculo absolutus erit.

I I I.

Quia vero diligenti ac perutili consideratione haec deliberavimus, & communi omnium subditorum nobis eorum tam rogatu quam assensu hoc teneri decrevimus ac praecipimus, statuimus, quod quicumque subditus nobis simpliciter clericus, seu etiam monachus hoc nostrum mandatum transgressus fue-

I V.

V I I.

Si quis vero nobilium vel potentum terro tempore, quo excommunicatus fuerit a nobis, presbyterum aliquem adduxerit, & contra interdictum nostrum divina sibi celebrare fecerit, ille, qui taliter celebrare praefiterit, excommunicatur, & officio & beneficio ecclesiastico in episcopatu nostro carcat in perpetuum.

V I I I.

Constituimus etiam, ut si aliquis presbyter a nobis excommunicatus in praesenti nostra divina celebrare praefiterit, beneficio, & officio ecclesiastico carcat in perpetuum.

I X.

De haereticis autem qui vocantur *Waldway*, omnibus fidelibus tam clericis quam laicis in remissionem peccatorum suorum praecipimus, ut quicumque eos invenerint, vinculis strictis teneant, & ad sedem Tullenfem penulidos adducant.

X.

Illud fane memoris commendandum, quod si pro executione hujus iustitiae a propriis fedibus suis, quod iustitiae fuerint apud nos nostrum patrocinio nostraque dispositione victus & vestitus administratum, prout dignum fuerit, indubitanter invenient. Omnibus hujus caritatem tenorem servantibus sit pax & gaudium per omnia saecula saeculorum. Actum legitime, publice recitatum, canonice in sancta Tullenfi synodo confirmatum, indictione xviii. idus Maji anno dominice incarnationis MCXCIIII.

ANNO
CHRIST.
1199.
1201.

fortitudine toleras, ad memoriam nostram reducimus, & mollitatem sedula cogita- mus. Variatum quod in te perfectionem virtutis adimplem, non potuisti tu con- stantia proposito domino, tuam super prudentiam commendamus, & fortitudinis tuam plurimum in Domino gaudemus. Nos autem fraternitati tue volentes patrocinio apostolicum impertiri, tam te, quam ec- clesiam regimini tuo committimus sub beati Petri & nostra protectione suscipimus. Verum quia sicut ex literis tuis nobis innotuit, carissimi in Christo filii nostri Philippus Fran- ciscus, & R. Anglii regis illustres, dum inter te componitur, statuerunt super ca- put tuum quatuor clericos eligendas, ad quos pertinet iudicare etiam tenere, vel non tenere debeat sententia, quam in ter-

ANNO
CHRIST.
1199.
1201.

rum vel homines regum ipsorum pro suis excessibus ordine canonico duxerim promul- gandas; (quam si iudicaverim non tenere, ipsi regibus vel aliis, in cujus terram, vel homines frontantini taliter; locis hinc tua, et redditis occupare, donec lata sententia revoctur; fraternitati tue sub po- na officii, et beneficii districte inhiibemus, ne illi tam inique commotionis auctoritatem prebeas, vel alienum; sed, sicut conveni- lit, et antecessores tui fecisse noscuntur, tui jurisdictionis officium pro tuam provin- ciam ruderem exerceat; neque sententiam tuam habebis, et habebimus; si quam in terras vel homines tua jurisdictionis subje- ctos habeamus canonice promulgaverit, vel amodo decreverit promulgare. Datum Romae apud S. Petrum III. Nonas Junii.

FRIZILARIENSE CONCILIUM,

In quo pro fide servanda supremis morientium voluntatibus Sanctis edita,

A Gerardo archiepiscopo Maguntino circa exitum saeculi XII. & sequenti exordium habitum.

An. 1199.
dec. 10.
ex. 10.
vel. 10.
si.

EXUNTE saeculo XII., & XIII. exordi- entem Maguntina cathedra infestaba Ge- cularis, sub quo habitum Frizilari pro- vinciale concilium his verbis induitur in sy- nodo discreta anni 1199. sub Sebastiano Maguntino archiepiscopo legenda apud Lu- dwig. Spilici. Eccles. pag. 129. cap. XXVIII.

Quoniam iam olim multis conciliis provin- cialibus, velis Frizilariensis domini Gerar- di, & aliorum archiepiscoporum Maguntin- sis, super testamentarum ordinationem cano- nicam, quod omnino suam roborare volu- mus, videmus tantum &c. Nec plura de Con- cilio hoc compet.

AD CONCILIUM DIVIONENSE

Adversus in castas Philippi regis nuptias

Anno addito celebratum

ADDITIO.

An. 1199.

ONCILLI Divionensis a Petro presbytero cardinali S. Marcelli A. S. legato habito si pella intra sententiam interdicti in regnum Gallie universum latam tota concilio Lab- bus. Unum aliud addendum suppetit li- ber V. epistolatum Innocentii III. collectio- nis Balaunae episk. XXXV. ad Bituricensium archiepiscopum, quod hic ipsi pontificis verbis daret placeat. Acceduntur nuper ad Apo- stolicam sedem Burgenses de Clavaria contra venerabilium fratrum nostrum illustrissimum episcopum quorundam intruderunt; afferen- tes, quod cum olim eidem episcopi in eos tam-

quam suspectos de haeresi excommunicationis jurisdictionem promulgasset, ipse tandem ad di- cendum filii nostri Petri iudici sancti Marcelli presbyteri cardinali Apostolicae sedis legati praesentiam accedentes, juraverunt se mande- rari ecclesiae pariter. Unde cardinalis ipse in concilio apud Divionem habito praesen- tibus multis archiepiscopis & episcopis et- iam ad excommunicationem, quam infamia pro- fusa abbas, & penitentiam eis competerent injunxit, quam ipse postmodum humiliter com- plevit.

PERTHUSANUM IN SCOTIA CONCILIUM

A Joanne Card. A. S. L.

Anno 1201. habitum.

An. 1201.

Utopiam Perthusanum concilium Colle- gium non fuisse, sed tantum fuisse, et- iam hujus nomen servatum. Afforum portione

quandam hic tradit ex officina Britannico- rum conciliarum editione acceptam.

ANNO
CHRIST.
1201.

CHARTA CONFIRMATIONIS JOHANNIS CARDINALIS

In Scotia, & Hibernia legatus de Ecclesiis Monachorum de Cisterciensis ordinis episcopatus sancti Andree & Glasgouensis.

ANNO
CHRIST.
1201.

Johannes titulo S. Stephani in Caesio monte miserabiliter interitus presbyter cardinalis, Apostolicus sedis in Scotia, & Hiber- nia legatus, omnibus sanctae matris eccle- siae filiis litteris suis vitaris, vel auditus, salutem in Domino.

Novit universitas vestra, quod anno MCCL. incarnationis dominice, cum legationis officio ex precepto domini Innocentii papa in Scotia, & Hibernia fungens, in concilio a nobis apud Petri in Scotia, celebrato, die S. Nicolai, in praesentia nos- tra ita convenit inter dominos sancti Andree & Glasgou. episcopos, & abbatem, & monachos de Chelcho, de omnibus eccle- siis, quas habent idem monachi tam in episcopatu sancti Andree, quam Glasgou. dominicos in charta domini Rogeri episco- pi sancti Andree, & charta beati Gregorii Joceilli, Glasgou. episcopi, ad usus pro- prios monachorum, & scilicet, quod idem monachi praesentibus clericis vel sacerdotibus idoneis episcopis ad omnes ecclesias illas, qui erant vicarij perpetui, & scilicet, curam animarum de manu episcopi, & respon- dentem episcopa de episcopatu, de procuratorum vero secundum quod con- tineretur in Lateranensi concilio. Ita quod si episcopus vel archidiaconus vel decanus videret parochiam suam, ecclesia, qui tunc- que possit, deinde rationabiliter ad- procuratorem ipsi faciendum, faciat. Alie, qui pauperiores sunt, conjungantur, ad- se scilicet, vel tres, vel quatuor, vel quocumque, quod possit, deinde rationabiliter ad- procuratorem semel in anno, si episcopus, archi- diaconus, vel decanus visitationem suam fecerit. Salvis tamen & vicariis illorum, qui nunc in quibusdam vicariis, in forma de- cretorum tunc vicarij perpetui, & per epi-

ANNO
CHRIST.
1201.

scopum infuiti. Cedentibus autem, vel in ipsi ecclesia, vel in vicariis, qui abbas, vel monachi praesentibus, con- tinentur ab episcopo, nisi episcopo rationabili- ter ab oblatente, quare non sine recipien- di. De defolatione autem ipsi clericis, vel sacerdotibus assignanda erit in provin- sione & voluntate abbas & monacho- rum, ita tamen quod nullus sit defectus de episcopatu, & quod clericus, vel sacer- dotes praesentibus concedat, vel facien- dum, et si forte aliqui everserit (& a) defec- tus illis, qui rationabiliter tenentur Chelcho. In ecclesia, vel in episcopatu secu- ndum constitutionem Lateranensem con- cilio episcopi auctoritate episcopali clericos per ecclesiam compellunt ad episcopatum (supple- mentum) in defecatum sancti Jacobi celebrato, die S. Nicolai, in praesentia nos- tra ita convenit inter dominos sancti Andree & Glasgou. episcopos, & abbatem, & monachos de Chelcho, de omnibus eccle- siis, quas habent idem monachi tam in episcopatu sancti Andree, quam Glasgou. dominicos in charta domini Rogeri episco- pi sancti Andree, & charta beati Gregorii Joceilli, Glasgou. episcopi, ad usus pro- prios monachorum, & scilicet, quod idem monachi praesentibus clericis vel sacerdotibus idoneis episcopis ad omnes ecclesias illas, qui erant vicarij perpetui, & scilicet, curam animarum de manu episcopi, & respon- dentem episcopa de episcopatu, de procuratorum vero secundum quod con- tineretur in Lateranensi concilio. Ita quod si episcopus vel archidiaconus vel decanus videret parochiam suam, ecclesia, qui tunc- que possit, deinde rationabiliter ad- procuratorem ipsi faciendum, faciat. Alie, qui pauperiores sunt, conjungantur, ad- se scilicet, vel tres, vel quatuor, vel quocumque, quod possit, deinde rationabiliter ad- procuratorem semel in anno, si episcopus, archi- diaconus, vel decanus visitationem suam fecerit. Salvis tamen & vicariis illorum, qui nunc in quibusdam vicariis, in forma de- cretorum tunc vicarij perpetui, & per epi-

ANNO
CHRIST.
1201.

(b) Chart. defecatus operatur.

(b) Chart. defecatus operatur.

COMPOSITIO ADPOSITIO

facta inter episcopos sancti Andree & Glasgouensis, & abbatem & monachos de Chelcho.

ANNO

Johannes misericordia divina titulo sancti Stephani in Caesio monte presbyter car- dinalis, apostolicus sedis legatus, venerabilibus in Christo fratribus, episcopis, ab- batis, prioribus, & universis ecclesiarum praesentibus per regnum Scotiae constitutis, pre- sentes litteras inspecturis, salutem in salu- tis auctore. Eorum nos deest utilitati, & quieti ampliori cura, & sollicitudine provi- dent, qui pro insigni devotionis sue, ma- gnam, & liberate donavit, quae fangit. Hinc est quod cum monasterium de Chelcho specialiter beati Petri juris exisset, & ad Romanam ecclesiam nullo preterito med- iante, illud, sicut ipsum est, ab emen- tum sacrum iudicis volumus communitate, de quod abbat, didum monasterium & res eius in aliquo patiantur contra iustitiam de-

erimentum. Cum igitur congregato concilio auctoritate nostra in partibus Scotticis controversa legamus, quae inter abbatem & fratres ejusdem loci, & venerabilis fratris Andree, & Glasgou. episcopos (subor- tata fuerat super institutiombus ecclesiarum, quae in quibusdam vicariis, compositionem ipsam nostro mediante scripta, compositionem ipsam rationabiliter factam, sicut in eorum ad- stantibus pensatis continetur, sigillo nostro tunc privilegio, & liberate donavit, quae fangit. Hinc est quod cum monasterium de Chelcho specialiter beati Petri juris exisset, & ad Romanam ecclesiam nullo preterito med- iante, illud, sicut ipsum est, ab emen- tum sacrum iudicis volumus communitate, de quod abbat, didum monasterium & res eius in aliquo patiantur contra iustitiam de-

(c) lib. Magistro archidiaconus R archi- diacono & abbas.

CONCILIUM APUD VALLEM GUIDONIS

In quo pro servandis diligenter rebus ecclesiasticis statuta, comita sunt

Anno 1207. vel 1208. habitum.

ANNO 1207. vel forte frequentius ab episcopis Turonensis proveniens habitum fuit concilium apud Vallem Guidonis (quod modo locus appellatur Laval in Genoua, nunci diocesis) in quo quidem a collectoribus, quorum diligentiam fugit; et ad eam concilii saluandis a Petro de Lambec Turonensi archiepiscopo anno 1215. legitur etiam apud Labbeum to. XIV. cap. 136. edit. Veter. Canone enim IV. ejus concilii statutum est, ut rerum, & bonorum ecclesiasticorum catalogus in archivio custodiret, ut in Concilio apud Vallem Guidonis a

felicis memorandis Gaufrido praedeposito, necnon proposita fuit dispensatio statutorum. Gaufridus hoc anno Turonensis archiepiscopus renuantiatur, anno sequenti 1208. decessit, ut iura hinc biennium concilium illud, de quo sit silent omnes, lapsi optoret. Ad regnum concilii referendum est pater statutum aliud de fustellio in comitis antiquo monachorum numero, quod ab eodem Gaufrido sanctum fuisse in canone XIX. ejusdem Saluandensis concilii legitur.

AD S. SEVERUM IN CAPITĒ VASCONIÆ CONCILIUM

Anno 1208. habitum.

Sententia Navarrae episcopi Confratris, & apostolicae sedis legati lata in concilio in provincia Narbonensi MCCCLIII. apud S. Severum in capite Vasconiae celebrato, ad verba ejusdem ville burgensium.

Ex fideiis Stephani Dulaure Ord. S. Ben.

Quoniam habent innoxeremus, & omnia temporalia ad occasionem veniunt fuerunt: ideo licet charitati praesentium & futurorum luce clarior innoveat, quod hinc ad minus dicitur in diocesi Adurensi, quocumque fuit de abbate & conventu ejusdem loci; nisi Navarro Conventuensi episcopo, & apostolicae sedis legato, ut punitis supplicibus, ut ad ultimum acceterem, & caussam eorum sine debito terminarem. Quorum precibus acquiescens, veni ad locum Superius nominatum, & post multa verba hinc inde prolata, ad ultimum pariter convenirent, ut homines fandi Severi coram nobis de querimoniis abbatis & conventui responderent, in violabilitate ferrentur quidquid nos pro sententiam dicentem villis pro se & reliquo populo committeri juraverunt: & hoc idem ut similiter abbas & conventus coram nobis de omnibus querimoniis hominibus responderent, & sententiam nostram in violabilitate observarent. Abbas ad nostrum libitum firmavit, ut decebat. Quapropter, & ut de communibus bonis tenentis provinciae terminaretur, maturioris aut consilio, ibidem celebravimus provinciale concilium. Homines vero statim ab eo, quod firmaverunt, voluerunt aliquid mutare. Tandem episcoporum consilio ad riam regiam reverentes, illi ibidem viginti pro se & reliquo populo, sub religione sui juramenti, solemniter promittunt, ut quidquid ego Navarrae Conventuensi episcopus, apostolicae sedis legatus, super praedictis querimoniis per arbitrium debitum, ipsi modis omnibus observarent;

vel quinque millia solidorum mortuorum solvere mactati. Abbas etiam compromisit similibus illa obtemperare. Igitur in praesentibus hinc ad minus, videlicet quod abbas & monachi vendant in exequiis mortuorum, crucebus paribus, & locis ubi defuncti ponantur, indumentis sacerdotalia, cultivationem campanarum, locum etiam in pluvio vel cimiterio ad corpora tumularum parvulorum. Dicitur insuper, quod quidam abbas & monachi de sepe dictis hominibus hujusmodi querimonias in medium proferunt; videlicet quod contra prohibitionem eorum capellanum, quemdam mortuum ex capellanum de domo, & sepelirent eum in cimiterio, ac delinque decem eundem prohibitionem, auctoritate discederent quod contra prohibitionem, in malicia perflerunt quae ad undecim corpora in eodem cimiterio pro violentiam tumularum. In eodem quocumque cimiterio tumulis lapideis constructis, ibidem campanas mactant matrem ecclesiam, praesumptanter Populus insuper ad eundem locum conventionem officia a quibusdam laicis audiretur; ibidem, se episcopum, apostolicae sedis legatum, super praedictis querimoniis per arbitrium debitum, ipsi modis omnibus observarent;

ecclesiam sepe dicto abbati abtulerunt & monachi, occasione ipsorum domine, qui videlicet abbatem illius ecclesiam, unde canon facta fuerat, competere afferbant; & in eodem facto violentas manus in quemdam monachum injecerunt. Partas laicos frequenter oblatioes, Oblationes in diebus, & quae per vicarias aliosum afferunt, pauperibus tribuunt. In janis ecclesiam offerentes diebus dominicis & festivis, quidquid offeratur dabant pauperibus in usus. Baptizaverunt parvulos suos in parochia aliena, cum capellanus praefo esse libentissimè in porta ecclesiae baptizate. Confructuere, quod mulieres tempore praesentium diebus in ipis in motuorum, & martiarum, more solito non offerent. Et qua una offerre potica auferat fuerit, quidam dehonestante, aut verba plena convitiis inferendo. Decimas, & primitias de omnibus acquiritis licite non solvunt. Extraneos insuper atrocias affligentes, ut nihil penitus monachi vendere prohibuerunt omnibus publice per praecorum. Abbas praecorum obmiserat facientes, alium qui quotidie praecoratur, a floritate consilium & populi creaverunt. Claves etiam villae, quae abbas jure dominus penes se tenebat, auferre et per vicarias praesumptum: Cum monasterium silvam haberet, quae vulgo dicitur Buda, clamavit praeco ut omnes pariter, caula fecerant arbore, & ad usum regium, qui vicariis pientes celesiter cum fevibus, & aliiis ferreis instrumentis, ligna & arbores succidentes, cum jumentis nens communitate intraverant. Possidiones etiam rusticorum & villanorum famuli Severi emptiois titulo & pignoris sibi vendicant vicarium. Quid plura? Volentes monasterium privari omnino dominio, in cimiterio sepelirent, considerant, quae si quis transgreditur, certa poenitentia summa poenitentia. Quarundam contrarium occasione, conparationis factum manifeste. Jus quidem, & aqua dicitur eorum Leza, de quibusdam, quae extra villam in foro, pacis tempore vendebatur, & pedagium falis, fermi & piscium, pariter retinentes. Pro clausura in janis villae quidam conditiones, & tempus abbas concesserat; id ipsi replicant, quod pro clausura villae essent in perpetuum, ac ideo eas sibi vendicant & aliam. Cum monasterium donatione fundatis, & tempus ab antiquo, ipsi novo pifandi genere, & ubicumque volunt, reas immittent in captum non venient. Homines nonnulli centulias, qui propter genus, & abbas sponte villas deservit, ex quo villam intraverant, burgenses repugant, & multoies eos qui remanent in villis, venant indobite & praedantur. In eadem villa pro sua auctoritate collectas facient, in quibus quidam domus monasterii, & servientes abbas & monachorum, compatant, & damnamus ut vicarias, & aliam, quoniam hominum confaris & nonnullis vicariis. Omnia superius praebita fuerant proposita coram episcopis, abbatibus, & aliis bonis capitulis, qui ab hoc a concilio convocati. Quorum consilio volentes dare totam contentiam cum jam, excepto Aduren, recessisset co-

Consilio. Supplet. Tom. II.

mes episcopi. Sed homines villae procciam nostrum impederent, ex certa scientia, ut videlicet, & aliam, quoniam hominum confaris & nonnullis vicariis. Omnia superius praebita fuerant proposita coram episcopis, abbatibus, & aliis bonis capitulis, qui ab hoc a concilio convocati. Quorum consilio volentes dare totam contentiam cum jam, excepto Aduren, recessisset co-

Kkk

midium teneatur. Quia mandaverat uxori-
bus; et aliis hominibus quod non offer-
rent, ut conciverent, quilibet reddat legem
ecclesie, et de vitium corrigatur, ut
manifestum sit jus ecclesie non perire. De
decimis et primitiis decimas quod de omni-
bus licite acquisitis integre persolvantur.
Quod nisi fecerint, utraque potestate, vide-
licet ecclesiastica, et civilis, esse reddere
compellantur. Quia preceam auctoritate
propria constituitur, secundam legem ad
sed quia tantum eos pariter notamus pro
qualibet clamazione quam prece fecerit, ad
legem confectam, id est ad matrem &
emendam, qualibet de populo teneatur.
Quicunque tenus intravit, legem solvat
similiter confectam. Pro quolibet foras &
qualibet fecati & arbore incisa tandem nil
hominum persolventes. Quia claustra villae
abbati per violentiam abulerunt, licet ad
confessionem omnium teneantur, tamen
quod factum gerere notamus, ad illa die
qua abduerunt ei claves, pro qualibet die
quolibet de populo legem confectam abbatii
monachis solvat. De jure quoque Lezna di-
citur, quod in die mercati nihil vendatur in
villa penitus de illis que in foro vendi so-
lent, unde abbas illud jus accipit. Quod si
forte coningeret, abbas Leznam accipiat,
& pro iniuria damnam insuper confectum.
Conjuratione que nomine confratrum vel
alio modo facta sunt, penitus deleantur &
contra voluntatem abbatii nullo modo sint
de cetero. Si forte fierent, teneantur ad
damnata, & conjuratio destruantur. Collecta
vero ab abbate nuncio femper sunt; quod
damnata solvat. In quibus utique collectis
domus que in horro abbaris sunt & fer-
vientes abbatii, vel monachorum; qui ta-
men eorum panem comolunt nullam pre-
beat portionem, nisi forte domos vel alia
bona in villa habeant, quibus justum fit
ideonam partem dare. De terris rusticorum
& villicorum, quos sine consensu abbatii
quod cetero non fiat, quod si fieri, ha-
bitudini contractus decernimus irritandos.
Super pedagio ferri, salis, & piscium, ab-
bas curiam convocat, & que de illis ab-
bas, facta obtineat. De aliis Leznis & pe-
dagis decimus quod, sicut quiete habitus,
possidat nunc & semper. Quocumque modo
homines monasterii censuales villam intra-
verint, sic intra villam abbas plerumque in
illis habeat, ac sic in villis permanent.
Si vero aliquis rusticorum a villa volerit

pervenire, ut ibi uxorem recipiat; si a bur-
genbus requiritur, abbas non denegat. De
nisi forte manifestus vacuum remaneret, de-
damno usato hominibus monasterii, qui ha-
bitant in villis, decimus quod illi, de qui-
bus conquiretur abbas, dampnum restituat,
& legem dent nihilominus consuetas, vel
jurent quod non fecerint, si voluerint sub-
terfugere prebata. De homicidio, si forte
a contumacibus vel amicis defuncti aliqua
personaliter impetatur, abbas iustitiam fac-
ciat licet oportet. De piscibus capiendis,
decimus quod infra terminos de quibus se-
pua molendinorum vel etiam infra opus
prostruuntur, nulla extendantur extra, nec alio
modo pisces capiant; sed extra terminos
medum non penitus nec mentiam. Quia
prohibitum fuit, ne monachi vidualia ven-
derentur, duodecim jurati principes jure-
rent, quod de mandato eorum, vel consilio
non emanavit; etiam jurare voluerint, qui-
libet eorum, & etiam omnes alii abbati &
monachi legem solvant. Hanc inquam,
auctoritate episcoporum & concilii fuit
peracta: sed ea que post discessum concilii
non cognoscimus, quod domus vel collegii
tamen tenentur. Sed si de aliquo personaliter
querimonia proponatur, abbas fidei faciat
iustitiam competentem. De secundo molendi-
no, quia in vita monachi possidentur illud
in patientia, decimus quod in pace possi-
dendant nunc & semper. Querimonia ab-
batis de quodam homine, & querimonia
nobilissimi pedicibus ab abbate, vel mona-
chis, fructuariai iudicamus. Quorundam
capitalia usque modo dicere distulimus, que
nunc aperire decernimus videlicet quod
claves portarum villae sub custodia abbatii
sint nunc & semper. Piscionem villae abbas
eligat & constituat. Iustitiam & placita in
manu abbatii & eorum eo, vel in ea
posse diffiniamus. Mandata & prohibitions
ex parte abbatii factae non videntur.
Constitutiones, collectae, talie, et consue-
tudo arbitrio abbatii femper sunt. Et ut hanc
prebata cautus & inviolabiliter conserventur.
Hanc omnia per me Navarrum diffinitive per-
sententiam promulgata fuerunt apud Be-
niam in claustrum, anno millesimo ducesimo
quinto octavo ab incarnatione Domini millesimo
Obobris.

AD CONCILIUM LAMBETHENSE

Seu constitutiones Stephani de Langton Cantuariensis episcopi

Anno 1209. editae.

VARIANTES QUÆ DAM SELECTÆ

N Obviamus concilium magne Brianniæ dicit, *Elisenf. scilicet de Lambethense res collectas constitutiones habere, ante a tenent, hanc majori momenti variantem non Spirituano vulgari, ad duplicem MS. 10-1181.*

Stat. I.	<i>Edit. Labb.</i> habuerit optimum	<i>Elisenf.</i> <i>Cod. aterg.</i>	<i>Cod. MSS.</i> habuerit animalia optime puta domo, cui de conductu debetur, que in Anglia vocatur Hericium, & cui de pure &c. quam predialium addit obligatum ad liberationem annine sue.
Stat. I.	habemus ad solationes.	<i>Cod. aterg.</i> <i>Elisenf.</i>	habemus ad solationem motu- arum de pure debiti.
Stat. II.	potationum	<i>Elisenf.</i> <i>Cod.</i>	potationem communionem per salute recepturi prout Deus dedit, spectentur.
	prout Deus dedit imple- tur, ac expietur. Viatores & peregrinos. mutato nomine	<i>Elisenf.</i> <i>Elisenf.</i> <i>Cod.</i>	Viatores peregrinos & mutato nomine. Si in quadragesima in festo IX. lectionum <i>deff.</i> Nor. de illa materia Extra. de celebr. Missæ c. con- sulituli.
Stat. III.	in festis IX. lectionum.	<i>Cod.</i> <i>Cod.</i> <i>addunt</i>	ex parre & tibi & omnes Doctores & S. in con- fessionem Oxon. que incipit Ad hanc datimus.
	vel pro ecclesie sue negotio manifeste absente	<i>Elisenf.</i> superaddit	

AD MONTILIENSE CONCILIUM,

In quo Raymundus Tolosanus comes ejusque fautores ad obsequium Ecclesie
agente Milone A. S. L. redacti sunt.

Anno 1209. habuit

AD D I T I O.

1° Montiliensi concilio ad obsequium
Ecclesie saltem in speciem rediit To-
losanus comes cum fautoribus suis nar-
ravit Labbeus, apud quem legas pariter
expressam juratam formulam, qua se ec-
clesie obtulit Raymundus, factio-
nis ejus aditii principes, item et consules
Avenionensis. Que pariter inveniuntur
Tolofano a Milone Apollonie Sedis Le-
gato idem Labour adiecti, nec omittit ea
que de consensu ad eodem comite plene
inter ecclesiam quique provinciarum in-
veteri charta reperit. Repetenda hic ex
me superant præcepta facta baronibus
Tolosanis factiois a Milone A. S. L. que
ut dicitur, fecit Martage Associa. 10.
p. pag. 81; ex quo hic opportune subijungo
Concilio. Supplem. Tom. II.

PRÆCEPTA FACTA BARONIBUS

A Domino Milone apollonie legato

1° In nomine Domini, anno posthincitatus domi-
ni millesimo centesimo primo, die
calendas Julii, ego Milon domini pape no-
tarius, apollonie fidei Legatus, vobis ba-
ronibus, videlicet Guillelmo de Baucio, Hugoni
de Baucio, R. de Baucio, Dragoneo,
Guillelmo Alnadi, R. Dagot, Ricano de
C. k k k
C.

ANNO CHRISTI 1210.

Gualterius de Blanel, Gualterius de Aca pro fe & hominibus suis & fidelibus & vasa in manibus supradicti domini patriarche recipientis pro ecclesia nomine domini archiepis recipientis pro ecclesia nomine domini papae & suo & archiepiscoporum & episcoporum infra dictos terminos positum & ecclesiarum candarum, omnes ecclesias & monasteria, possessiones, redditus, & unius, mobilia, & immobilia bona, & unius promittentes dictas ecclesias & monasteria cum omnibus rebus suis habitis & habendis, & personis in eis positis & personis cum omnibus rebus suis habitis & habendis, & claustra ecclesiarum, & servientes, & seruos, & ancillas & homines, & universa suppellectilia & bona libera & absoluta per se successoresque suos, homines, milites, vassallos, nuncios, & seruos in perpetuum permanere ac omnibus angaris & parangariis, taliis, servitiis, & servitiis universis, excepto accensu, & seruo tantum, quod eis debent cuncti sive laici sive Graeci tam in dignitatibus quam in minoribus officiis & ordinibus constituti propter terras quas tenent ab ipsis, si quas tenent & teneant, & quod tempore captenent vel teneant, & Constantinopolitanae civitatis regie Constantinopolitanae civitatis, & nihil aliud debent, & nihil aliud praefati barones per se, successores suos, vassallos, homines, fideles, & servos, sibi in praedictis ecclesiis sive monasteriis vendicare, nisi que in posterum usurpare; sed si qui ex praedictis clericis tam praesatis quam ceteris ecclesiis vel monasteriis destructis voverint, debent quantum eis licuerit, repugnare decetero deponerent. Si qui vero fuerint de clericis Laicis vel Graecis, sive monachis, papatibus vel calogis, in dignitatibus vel minoribus officiis constituti, qui dictorum baronum terras detineant & laborant, & actiolium vivere noluerint, termino inter eos statuto, nisi voluerint quod barones accipendi de bonis eorum tantum quod eorum debitum, & nihil amplius, perolverint, sed in cunctis absoluti & liberi quorum ad personas de res ipsorum & ecclesiarum que superabundant debitum perpetuo in posterum pervenerunt. Heredes quoque sive filios clericorum sive papatum & uxores eorum non capiant vel detineant vel fa-

ciant detineri vel capiant quando ad mobilia eorum terras poterint extendere manus, sive de eorum mobilibus eis poterit super debiti quantitate satisfieri competerent. Fili quoque Isaacum Graecorum sive clericorum sive papatum in baronum servitio parva morem solutum perseverent, nisi per archiepiscopos vel episcopos vel de eorum licentia factis ordinati. Post ordinationem vero eodem privilegio gaudeant quod funguntur clerici in obedientia Romae ecclesiae constituti. Si qui vero papatum vel monachatum Graecorum baronum detinerint & laboraverint terras que ad ecclesiarum vel monasteriorum non pertinent iura, eodem modo praedictis respondent dominis qui fecerint laici qui eorum terras detinent & laborant. Alioquin si praefati barones contra iamdudum veteris, vel aliquod praesentium, post admisionem & tandem in excommunicatione persistant quidem de damnis & iniuriis canonice satisfecerint irogatis. Ut autem praesatis fides plenior laboretur, de voluntate & contentione & auctoritate dominorum Thome papae & archiepiscoporum & omnium baronum in praesenti charta positum apponimus sigilla constituti. Salvis in omnibus doctis. Acta sunt haec apud Ravennam anno Domini MCCC. indictione XIII. praesentibus archiepiscopis & episcopis, & clericis & clericis & militibus videlicet Hieracali, Asenbensi, Larisensi, Neozarenensi archiepiscopis, Avallonensi, Fermopliensi, Davallensi, Zaratoniensi, Citrensi electis, & quorum contentione & voluntate & auctoritate sunt praesentibus praefatis, & praesentibus cantore Leonardo, Jacobo presbytero, Henrico magistro, Bonifacio canonico ecclesiae sanctae Sophiae de Constantinopoli, archidiacono priore Casclerorum Bononie, archidiacono priore Claveri noster, domo Athabano, decano Davallensi, domo Adalco rotundus imperii Romane, & Rolando rotundus imperii Romane, & Raino de Gumballa, & Guillemo de Sere, & Bonus de Sano & Paichro, & Gerardino de Gumballa, & Gualtero de Alesio, & Hugone de Settequero, abbas de Pungis, & Philippo de Momen, & alii praesentibus. Haec autem completa sunt mente Martii die secundo intrante.

ANNO CHRISTI 1212.

ANNO CHRISTI 1212.

KELMOELLOCENSE CONCILIUM IN IRLANDIA

In quo lis quadam inter canonicos ymellicenses eorum Castellensium archiepiscopis agitata

Anno 1212. vel 1210. habitum.

ANNO CHRISTI 1212.

Locus iste, modo obsequens, situs est in Irlandia in ditone Castellensium archiepiscopis: ibi vero concilium circa annum 1210. convocavit dicitur ex his verbis Innocentii III. papa in collectione epistolatum ejus Baluziana lib. XIII. ep. 195. *Ex litteris tam supradictis archiepiscopis Castellensium quam capitulis ecclesie Ymellicensis (Kemelensis) modo evertis acceptis, quod cum tam*

super electione ac ordinatione (in episcopatum Ymellicense) papa dixit VV. quam etiam super quibusdam ejus excessibus in concilio apud Kelmoellocense celebrato super praefatis archiepiscopis inter dictum VV. & canonicos quosdam Jobaria fuisset, & denum ab utraque parte ad nostram auctoritatem appellatum etc. Haec tantum de concilio, omnibus concilio collectoribus huc usque ignoto.

NORTHAMPTONENSE IN ANGLIA CONCILIUM

Quo Joannes Anglia rex a communionem ecclesiae excoi declarat,

Anno 1211. habitum.

ANNO CHRISTI 1212.

Quia inter Angliam ecclesiam pro his annis agitur, ex his litteris ecclesiasticis nota sunt. Joannes rex Stephaniae Cantuarum archiepiscopum electum angustere, rescribat. *Ex de sancta meritis consue Anglia subiecta etc. Tunc habitum est concilium, de quo VVilkinson ex anal. Margen, ad hunc annum ita differt.*

regis Joanne & proceribus Angliae, cum idem rex ecclesiam satisficere molles, coram omni concilio & in faciem suam a legato, virto virtutis, constanter excommunicatus denunciant. Plures etiam minx ex ore domini papae per legatum incantantur, quam omnia rex pro nihilo duxit. Auditor annulum Waverlicensium hoc concilium ad annum sequentem referret, & plura de antiquo & muris minis regis & legatorum papae habet in Annal.

Quidam ex capitulum domini papae legatum venit in Angliam, & a regis calliditas legationem suam et executis: Denique concilio apud Northampton, praesente

AD CONVENTUM APAMIENSEM

Quo leges ad subditorum morei componendas a Simone Monfortis cum episcopis condita,

Anno 1212. habitum.

ADDITIO.

ANNO CHRISTI 1212.

Simon Monfortius, celebre in expeditionibus contra Albigenses, monachum, dicitur suam quam baroni inuicem & moribus depravatum acceptat, reformaturus ac repare curatur, ad Apamiensem, oppidum in ditone Toluana (ut arbitretur) convocavit ex ecclesiasticis laicisque ingenuis, ut ex Vallifortensi refert Lubinus tom. XIII. pag. 842. Ven. edit. Leges in eo convocato directae, quas apud Ledbum supra quatuor, ex Maricue A. recitat. tom. I. pag. 832. sic supple.

I. Ecclesias a laicis incaustellaris prohibemus, & in servitium redigi, immo & intercellulari dicta praecipimus, vel servari auctoritate, sed in callis & in villis aliquid dominorum episcopos non possint reiores tales munitiones.

CONSUETUDINES

Quae dominus comes Mantis factis stabilibus apud * Paniam.

ANNO CHRISTI 1212.

Hae sunt consuetudines & omnia privilegia ecclesiarum & domorum regum, & hominum a iure canonico & humano concessa, & libertates earundem ab omnibus & ubicumque serventur & custodiantur.

Item, omnes primicie sine difficultate aliqua reddantur ecclesiis, siue contulerint seodi in partibus istis, & omnes decimae reddantur, sicut scriptum est, & praecipitur a papa.

III.

Item, nullus clericus tallienor occasione hereditatis, si quam habuerit, nisi effe cactor, aut usurarius, & idem de pauper vidua.

IV.

IV.

Item, in dominicis diebus nullum fiat forum venale de cetero; & si inventum fuerit indictum, in illam diem ad arbitrium domini terre & communitatis mutetur.

V.

Item, quicumque in quolibet crimine vel alio modo clericum occiderit, etiam non ea haberet nisi coronam, reddatur episcopo, vel archidiacono, aut mandato suo sine dilacione. Quod si renuerit, statim excommunicetur, & ad domino superiore reddere compellatur.

VI.

Item, nulli baronum, aut militum cogant dare talliam homines ecclesiarum & domorum religionum, illos clericos homines, quos ex donatione & ex concessione regum & principum, & aliorum dominorum terrarum, vel alio iusto modo liberos possederunt usque ad tempora ista, sed nisi liberi ab omni exactione illorum, in quorum terris vel villis morantur, si vero eorum possessio per militiam hæreticorum, & aliorum malorum principum in hac parte interrupta fuerit, & hac de causa dubitatio exorta fuerit, sine omni dilacione veritas inquiritur, aut probatio admittitur sine diffugio; & si violentia intervenisse veritas fuerit inventa, ex tunc ab omni exactione & tallia abstantur domini castorum, aut villarum, in quibus habitant.

VII.

Item, parochiani cogantur venire ad ecclesiam dominicis & festivis diebus, in quibus cessatur ab operibus, & ibidem missam & predicationem ex integro audire: ita quod si in his diebus festis, dominus, vel domini quilibet domus ad ecclesiam non venerint, & in villa præsentis fuerint nulla precepti infirmitate, aut alia causa rationabili, perolverint sine denariis Tarenensis monasterii, quorum medietas erit domini villæ, & alia medietas per medium sacerdotis & ecclesie.

VIII.

Item, in omnibus villis in quibus non sunt ecclesie, & extant domus hæreticorum, detur domus una quæ apote erit ad faciendam ecclesiam, & alia detur sacerdoti ad habitandum. Si vero ecclesia ibi fuerit, & sacerdos domum non haberet, detur domus una in perpetuum presbytero, quæ vicinior erit ecclesie.

IX.

Item, quicumque de cetero dimittet in terram suam hæreticum morari, five per penam, five propter quæcumque aliam causam, & fuerit inde confessus & convic-

tus, ob hanc feloniam amittet in perpetuum omnem terram suam, & corpus suum erit in manu domini ad redimendum pro voluntate sua.

X.

Item, cultibet, five milite, five rustico, licitum erit delegare in clemeosinam de hereditate propria usque ad quintam partem, ad consuetudinem & usum Francie circa Parisius, falvis tamen baronibus & fortis, & fore alieno, & salvo integro servitio superioris domini, quod debet habere dominus in reliqua terra, quæ remanet pro hereditate hereditibus.

XI.

Item, in iudiciis exhibendis, aut iudicis exercendis nulla exactione fiat a paribus vel pateris alioquin consuetudinibus, aut occasione advocatorum aut assessorum, sed gratis omnino exhibebit iustitia iudicibus, & pauperi non habenti advocatus detur ad omnia.

XII.

Item, nullus credens hæreticus, licet sit reconciliatus, fiat præpositus, aut bajulus, aut assessor, in iudicio thetic, aut advocatus. Et idem proventus fit de Iudeis, excepto hoc quod Iudeus poterit contra Iudeum testimonium ferre.

XIII.

Nullus hæreticus veritas & reconciliatus habeat licentiam remeandi in villam, in qua consistat in illa villa perversa facta, sed extra villam illam poterit converti, ubi comes permiserit.

XIV.

Item, clerici, & quilibet viri religiosi, & peregrini, et milites liberi et immuni ab omni exactione pedagi, transiunt per totam terram nostram, nisi essent mercatores.

XV.

Item, barones Francie, & milites, tenentur servire comiti, quando, & ab eorum quæ habebit guerram contra personam quamlibet, ratione jusque terre acquirat, vel acquirenda in hac terra, & hoc comitum militum ad usum quorum comes detur terram suam & reditus: ita tamen quod si reditus ex integro fecerunt pro comite fuerint assignati sciendum, tunc comitis promissio militum tenentur servire baro, aut miles sic assignatus, quamdiu habebit guerram domini comes pro hac terra acquirenda, vel acquirenda, sicut est dictum. Et tunc autem miles, cui dedit terram suam & reditus, secundum passionem, non tenentur servire cum integro numero militum ad serviendum. Verum si comes in necessitate sua, aut ter-

XX.

Item, si fur, sed pro voluntate vellet jurare aliquem, aut aliquos in guerra, five vicinos, five remotos, milites sui prædanti non tenentur eum sequi in hoc, aut eodem servire per se, vel per alios, nisi hoc fecerint pro amore & beneficio suo.

XXI.

Item, milites Francigenæ qui debent servitium domino comiti, tenentur et servire cum milibus Francigenis, nec possunt in eum militum Francigenarum ponere milites terre in servitio suo usque ad viginti annos: sed ex tunc cum talibus militibus idoneis, qui in terra inveniri poterit, quilibet serviet ei.

XXVII.

Item, milites licentiarum a comite, in Francia non debent morari sine causa rationabili amplius, nisi usque ad terminum sibi præfixum a comite: & tamen comes tenetur eos ex parte post terminum eipsum, salvo servitio suo usque quatuor mensibus, sed ex tunc sine omni reclamacione poterit terram eorum in manu sua recipere communi, & inde facere libere voluntatis sua; nisi poterit ostendere comiti plenarie sufficientem causam, aut inevitabilem, quare citius non poterit venire.

XXVIII.

Item, omnes barones, milites & alii domini in terra comitis tenentur reddere castra & fortis comiti, sine dilacione & conditione aliqua,trato & pacato ad voluntatem suam; scilicet quotiescumque voluerit illis fortis & castra que tenent ab eo, & ipse comes tamquam bonus dominus in illa sita & valore, in quo receperit, tenetur reddere eidem sine diminutione & damno, præteritis negotiis suis.

XXIX.

Item, ad bellum campale, five nominatum, vel ad currendum comitis, si fuerit litibus extrinsecis, tenentur omnes liberi communitatis, barones, milites, maiores, minores qui fuerint citati. Quod si barones, vel alius domus terre in hac fundatione nulle ad commune, auxilium daturus, nisi sufficienti causa possit excusari, terra quam tenet a comite, erit in manu & voluntate aliorum, aut alium minores, scilicet barones, milites, & agricolas tenentur in leupadibus articulis, si citati rationabiliter fuerint, & de qualibet domo du meliores, si E fuerint: si autem in domo non fuerint nisi unus, ille idem tenentur ire. Qui autem non levis, & super hoc comprobatus fuerit, nisi sufficienti causa possit excusari, bona mobilis erit in manu & voluntate comitis & domini, usque quo manebit per medium.

XX.

Item, barones, milites, & alii domini terrarum, qui debent servitium comiti, si citati ad quindecim non venerint ad locum præfixum a comite ad exercitum: ita quod infra quindecim dies arripuerit, & pars reddituum singulorum unius anni, scilicet terre illius quam tenent a comite, erunt pro emenda in manu & voluntate comitis, nisi causa sufficienti poterit excusari. Si vero venerit, sed non cum debito numero militum, pro quolibet milite qui deerit, dabit duplicia Appenda, quæ in libidum sine decemio numero militum fuerint. Hæc eadem pena erit baronibus & militibus indigenis, si comiti debitum servitium non reddiderint.

XXI.

Item, nullus in terra comitis, quæ subest dictioni ac potestati, sit a tenentur firmare de novo, aut reddificare castrum vel fortiam quæ diruta fuit sine assensu comitis.

XXII.

Item, milites indigenæ, qui fuerint catholici, & hucusque in fide catholica perseveraverunt, & tenentur servitium Comitis suis, five comiti, five alio, quod dominus propriis indigenis. Illi autem, qui servitio comitis & baronibus ad arbitrium ipsorum.

XXIII.

Item, nulli iudicentur credentes fuisse hæreticorum, aut fuisse hæretici, nisi testimonio episcoporum & sacerdotum.

XXIV.

Item, nullus baro, aut miles, aut quilibet alius dominus, cui comes dederit terram in partibus illis, poterit exigere terramentum tallie statutum & confirmatum communitatis, barones, milites, maiores, minores qui fuerint citati. Quod si barones, vel alius domus terre in hac fundatione nulle ad commune, auxilium daturus, nisi sufficienti causa possit excusari, terra quam tenet a comite, erit in manu & voluntate aliorum, aut alium minores, scilicet barones, milites, & agricolas tenentur in leupadibus articulis, si citati rationabiliter fuerint, & de qualibet domo du meliores, si E fuerint: si autem in domo non fuerint nisi unus, ille idem tenentur ire. Qui autem non levis, & super hoc comprobatus fuerit, nisi sufficienti causa possit excusari, bona mobilis erit in manu & voluntate comitis & domini, usque quo manebit per medium.

XXV.

Item, licitum erit omnibus hominibus qui possunt talliam transferre a dominio unius ad

ANNO
CHRISTO
1212.

tata canonica confertur, ut illa prava a-
bulator confecturo, qua quendam ecclesie
solent tunc vacantes preambula a collatione
tamdem suspendere, et inusurquam ex com-
muni assensu nepoti vel consanguineo suo
quocumque parvo vel indigno potest ad ar-
bitrium suum voluntatis medicare. *

XXII.

Inhibetur, ne quis clericus in sacris ordi-
nibus constitutus, in foras hinc habeat ro-
stra, & ne pater, vel consanguineus in-
honoratus, sit pater per placas succedat.

XXIII.

Item, ne quis clericus in sacris ordinibus
constitutus, nisi forte quem paupertas at-
tenuet, in supernicium, sine cappa vel
mantello per vias civitatis liceat.

Explicat inquisitiones in Clericis.

INCIPIUNT DECRETA

De regularibus & monachis.

ANNO
CHRISTO
1212.

Cap. I. & post hac verba. Recipitur in
alio concilio religionis, additur:
Sua regula B. Benedicti & privilegio do-
mini pape.

Post caput IX.

Quia multa scandala & enormia contin-
gent ex crapula quorundam monachorum, ut
per membra se delicias carnis & equi-
voci sallemens fide ingurgitiant, & statu-
tis sub poena excommunicationis, ne a mo-
do talibus intendat commediationibus, ita
sicut in aliis temporibus monastica vita &
ordinatio religiose se conferunt.

Cap. XXVI. ita legitur.

Priorum etiam nulli clerico vel laico li-
ceat ad vitam emere, nec ad terminum,
nec in fraudem illius constitutionis ali-
quid fecere prelatum, cum dicat apostolus, *Ab
omni specie mali abstinete vos*, & in clerico
talis iurum turpis quousque reparari debet;
generaliter vero nec clericus nec laicus pri-
vatus vel domus religiose ullo modo datur
ad firmam.

Post caput XXVII.

Constitutum etiam ut abbatas & priores
& prepositi religionum, si fuerint mani-
feste remissi & negligentes circa observan-
tiam ordinis, & corruptionem subditorum,
non promoveantur ad dignitates sua, magis
ra officia: & si post admonitionem superio-
ris non corexerint, ab officio quod est
abbatis, vel prioratus, vel prepositus de-
ponantur. Si vitam reprobam manifeste duxe-
rint, id constitutum observandum.
Item, cum abbatas & monachi & viri

ANNO
CHRISTO
1212.

religiosi pre aliiis omnibus signum humilita-
tis debeant habere, & ne a modo dextra-
ris equitate personam prohibemus diffin-
de. Non etiam frequenter & manifeste ex-
cedant in famulis, nec juvenes evidenter
nimis laivos & suspectos in familia sua
habent.

DE P.RÆLATIS INSTITUTIONES.

Sequentes constitutiones in concilio Parisi-
ensi quarum partem faciunt, hic vero ter-
tium.

Post caput IX. additur.

B Nullas exactiones super sacerdotibus vel
abbatibus vel clericis alios facere presumentes.

Post caput XVII.

Item, si prelati aliqui in officio suo do-
lore vel negligenter manifeste se habent,
ita quod sit verisimile, quod bonus vir in
eum non haberet, ad manum administratio-
nem non promovetur de cetero.

Cap. XIX. additur.

Ad que facienda sacerdotas proprios pre-
cipimus advocari.

Post caput XX.

Si autem prelati aut canonici aut qua-
cumque alie persone in hoc sumus in-
cididerint, ipso facto, tanquam in li clerico
cum manus violentas injecerit, sicut hoc
excommunicationis & tanto archiepi vinculo
quod sit contra formam et signum Jeshu Chri-
stianissimi notatur incurrit, juxta illud
Augustini super Genesim: *Fere dimisit Do-
minus incarnari, qui præcedit hoc tam pro-
prium flagitium in partem non in forma quem
Dignus de fergere gloriosa. E tales non ab-
solvantur nisi a papa.*

Post caput XXI.

Si vero magnitudinem peccatorum & alii qui fu-
per hoc manifeste suspecti & infamati sunt,
de cetero incidunt in hoc vitium, ipso fa-
cto sicut de excommunicatione.

Hoc autem & cetera superaddita sub po-
na suspensionis & excommunicationis episco-
pi precipimus.

INSTITUTIONES DE MONIALIBUS.

In concilio Parisiensi non quarto sed tertio
loco ponitur.

Cap. II. additur.

Est sint lampades ardentes tota nocte in
domitorio.

Cap. V. additur.

Ante septennium nulla de cetero reci-
piatur.

Quia.

ANNO
CHRISTO
1212.

ANNO
CHRISTO
1212.

Quintitor vero cap. IX. X. XI. XII. XIII.
XV. & seq.

PARS V. DE USURIARIIS
ET RAPTORIBUS.

I.

Statutum quod nullus simoniacus vel fe-
nerator, vel raptor possit condere telamenu-
m, vel legare aliquo uxori suæ, vel fili-
o, aut filibus, vel nepotibus, aut mona-
chis, aut quibuscumque personis, cum of-
ferre aliquid de rapina nihil aliud sit quam
innolare filium in conspectu patris, et cum
ex precepto Domini nulli liceat offerre pre-
bendam aut proventus licet super altare Do-
mini.

II.

Statutum sub poena excommunicationis,
ne nutrit Christiana nutrit filium Judæi,
ne Christianæ obediens interit, puerper-
que Judæorum, nec alii Christiani eis ser-
viant, ne per superficialium legem tunc
habilitatem, quam prave exponendo pre-
tendunt, serventes Christianos secum com-
morantes in sua incredulitate inducant ba-
tizatum.

III.

Statutum sub poena excommunicationis,
ne quis clericus monachus vel alius fene-
ratori serviat, aut computationes usurarum
aut venditiones usurarum ad terminum vel
contra sua eius usurarios de monialis ad mun-
danas scribat, et quod nulli advocatus
omnino usurarum vel hereticus defendat. Cum
subnotum desistere noluerit, primo ab of-
ficio et beneficio suspendatur, deinde ex-
communicatur.

IV.

Statutum de speciali mandato domini pape
lo remedium usurariorum volentium. D
converti ad usum, ut ea que per usum
sequuntur vel rapinam, in manus filio pre-
lati, legati vel missi, corde et ore relin-
gent, ut ipse Deus habens pre oculis,
de illicite acquisitis eis quo postea sunt in or-
dinatione sua, condempnas diligenter omni-
bus penes ipsos circumstantibus, condemp-
natum Deum que videtur ordinari.

Si indigeat, si plures parvulus habeat, si
crucem accipiat, si valeducularius exeat,
cum eo licite dispoere valeat, dando ei
auctoritate ecclesie, cujus vice in hac par-
te fungitur, que videtur secundum statum
ejus expedire, vel militibus, aut monachi-
is, aut quibuscumque personis de eis con-
querentibus, a quibus tenentor usuras ac-
cepit, restituit. Prædictus prelati mediator
inter feneratoros et spoliatos partem usura-
rum ab eo rapturam, secundum quod Deus
ei inspiraverit, demodo spoliatos sicut fe-
nerator in arbitrium prelati se absolute po-
tuit, restituit. Si autem per illa lana &
dilecta concilia feneratoros et magis contra
ecclesiam obdurerent, & converti ad usu-

ANNO
CHRISTO
1212.

rum noluerit aliquo modo, immo, cum &
statum suum in eis pertraherent, detestari-
sint, nolentes audire aut prelatum solus-
aut cum quibus, aut ecclesiam, tunc se-
cero est usendum, tamquam incedendum
trida membra, ne totum corpus fraudem
terent, & ne per eos feneratoris partibus,
sicut fit per hereticos, quibus hi obdura-
ri, sint detestator.

V.

Omibus prelati in virtute Spiritus Sancti
& sub interminatione diffiniti iudici pre-
cipimus, ut ad extirpandum infectionem in-
totius ecclesie, videat usuram quocumque
modo aut manifestam, aut aliqua similitu-
dine palliarum iniquitates factas, simoniacas
& legittimas de his qui super hoc hinc
infamati, non habito respectu ad mundanum
vel odium. Sub poena excommunicationis
& in remedium penitentium in omibus pa-
rochianis injungant, & si necesse fuerit,
faciant per centum ecclesiasticam com-
munionem, ut ipsi, si veritas testimonium
perhibeat. Nomina autem illorum, de quibus
us eis per tales constitit, quod sint usur-
tarii, in mercato scribantur, & si post tri-
mensem admonitionem factam publice de nomi-
nari, tanquam nolentes audire solum pre-
latum, vel ipsum cum testibus, vel ecclesi-
am, tanquam ethnicis & publicani coram,
omnibus demerentur excommunicationis, pul-
satis campanis, exinctis candleis, singulis
Dominici diebus & festis excommunicati,
nec eis liceat appellare, & omnia eccle-
siastica sacramenta eis denegentur, obla-
tionis eorum nullatenus recipiant, & cum
in fine vice ad ammonitionem prelatum
suum usum noluerit desistere, vel usuras
desistere penes ipsos non recaverint, pre-
cipimus ne quis faceret, vel monentium
elemosynam ejus, vel cum ad sepulchrum
in morte precipit, immo de ipso concilio
pudendum dicitur, sic statendum, ut despo-
nuntur terræ bursum & totæ ejus possidionem
per usum adquirentem saltem, ut ordi-
ne de ea arbitrio ecclesie, & canes viri-
tatis eorum totum turpiter ab ecclesie
fons effluent corrodant, & memores eorum
animas impetentes divino iudicio solum-
t.

VI.

Sub eadem diffinitione precipimus, quod
poliam feneratori nominati fuerit excom-
municatus, omnes et serventes, preter pri-
vatas exceptas a canone Gregorii & illius
Innocentii, excommunicationis simili vinculo
innotentur.

VII.

Si qui sacerdotas, vel abbatas, vel quos-
cumque persone religiose hujusmodi fene-
ratos post denuntiationem in ecclesiam factam,
ad oblationem, aut sepulchrum, vel habi-
tationem religionis sine sufficienti iustificatione
spoliatas exhibuerit, sciatur receperit, ipse

minus operari nulla possent ratione secundum inferiores causas durare in posterum, si forte Tolofanus comes ut silius ejus peccatis notis exigentibus terram quous inactio recuperaret amissam. Ideoque sancti

tati velut humiliter supplicamus, quatenus super hoc taliter et tam cuncte dignemini providere, si placet, quod novissimus error non sit peior prioris. Conseruet Dominus sanctitatem vestram ecclesie sancte sue.

BITURICENSE CONCILIUM

Quo Burdigalensis archiepiscopus non venit vocatus

Anno 1237. habitum.

An. 1237. **D**E hoc Bituricensi concilio nihil scimus, nisi quod scribit Innocentius papa III. in epistola ad Bituricensem archiepiscopum regis. Xv. epistola 120. data bigine die V. id. Julii anno pontificatus XV. Narrat in ea pontifex certiorum se factum esse, quod Burgalensis archiepiscopus ad concilium a Bituricensi archiepiscopo jure pri-

matie invitatus venire neglexerit, cujus pernicitiam nos suspensivam ab officio metropolitanice dignitatis penam incurrit. In memorio factum agnovit pontifex, quomquam pariter se significat adsumum illum fore reituumendum, si hieram ad concilium alterum vocatus paruerit. Nec de concilio hoc plura.

CONCILII AD S. ALBANUM IN ANGLIA

In causa pacis inter regem & ecclesiam,

Anno 1237. habitum.

An. 1237. **D**E eo sic agit *Matr. Paris.* Stephanus archiepiscopus Cantuar. 17. Calend. Augusti regem Johannem ducem in ecclesiam Wintonen. missam celebravit. In crastino autem missis res literas ad omnes vicecomes regni Anglie precipiens, ut de singulis dominicorum suorum villis, quatuor legales homines cum jurgocito apud sanctum Albanum pridie nonas Augusti facerent convenire; ut per illos et alios ministrorum, de damnis singularum episcoporum et abla-

tis certitudinem inquireret, & quid singulis deberetur. Dum hac ageretur, interfuerunt concilio apud sanctum Albanum Galfridus, filius Petri, & episcopus Wintoniensis, cum archiepiscopo & episcopo, et magnatibus regni; ubi cunctis pacis regis denunciata, ex eisdem regis parte fuerit acceptum est, quatenus leges Henrici avi sui ab omnibus in regno custodirentur, et omnes leges inique penae contingerent. *Hic. ril.*

AD CONCILIUM LONDINENSE

Eodem de causa eodem anno habitum,

A D D I T I O.

An. 1237. **D**E hoc *Matr. Paris.* ait *pergens l. c.* Eodem anno 8. cal. Septembris convenerunt in civitate Londiniam apud S. Paulum Stephanus Cantuar. archiepiscopus, cum episcopo, abbatibus, prioribus, decanis, et baronibus regni: ubi archiepiscopus induit tam ecclesiis conventionalibus, quam presbiteris secularibus, ut horas canonicas in ecclesiis suis audientibus parochianis suppreffa voce cantarent. In hoc colloquio (ut fama refert) archiepiscopus memoratus, convocatis fororum quibusdam regni procuratoribus, coram assati eos fecerit in hunc modum. Auditis, inquit, quomodo ipse apud Wintoniam regem abso-

luc faceret ab omnibus observari. Inventa est quoque nunc charta quedam Henrici primi, regis Anglie, per quam si volueritis, liberates duo amittis poteritis ad statum pristinum revocare. Et profertur chartam quandam in medium, fecit eam, audientibus cunctis, recitari. Cum autem hec charta perlecta, et baronibus audientibus intellexit fuisse, gavisus fuit gaudio magno valde, et paraverunt omnes in presentia archiepiscopi sepe dicti, quod visio tempore congruo, pro his libertatibus, si necesse fuerit, decerabatur usque ad mortem. Archiepiscopus vero promittit eis fidelissimum auxilium suum pro posse suo; et se consilio ratione facta inter eos, colloquio solutum est.

AD ROTOMAGENSE CONCILIUM

Anno 1244. habitum

A D D I T I O.

P. B. Eflin in sua collectione conciliorum Rotomagensium adha quodam concilio Rotomagis habiti a Roberto de Corcon apud Rotomag. sedis legatus recitavit. Anno isto habitum illud colligit Idem de Corcon apud Rotomag. in quo ad annum 1244. adnotat. *Roberto de Corcon legatus apud Rotomag. celebrato concilio primo Remis, deinde Parisii Rotomagum venit. Nihil concilium de concilio Rotomagis habito; sed forte in eo adventu suo legatus Noemannes presules ibidem ad (de exsultandum nactus, quos condiderat Remis primum, deinde Parisii aulos, canones confirmandos illis proposuit. Nam Parisienses canones eodem plane esse cum his quos sub nomine concilii Rotomagensis edidit pater Eflin, ex utroqueque collatione intellegimus. Gemina tamen eorum canonum editio in eo profuit, quod videlicet laxatissime Parisienfium canonum editionem Laboceanam altera Bediti editio & fane, & suppleat; quod in editione Veneto Laboceanam tom. 13. prebuitur est instituta dicitur in editionibus utriusque comparatione. Sed accuratum collatorum fugie indigne mendam, quod in canone 12. partis prioris concilii Rotomagensis seise offert, ex alia eisdem canonis lectione, prout in concilio Parisiensi exhibetur, emendandum. Ita ergo legit canon Rotomagensis: *ne superflua multitudine annualium (missarum anniversarium) si superflua sacerdotibus, sua missas faciant pro defunctis. Postquam hoc nullum sentiam referit; sed optatim exhibet emendationem lectionis XI. Parisienfium, nec ut a predictis si exhiberent, suas missas faciant pro defunctis. Legitur sacerdotibus, ut eo plures anniversarias missas eadem die celebrarent, missas facias; legebant, quatuordecim diebus de repeti posse verbas ne. Quid fuerit missa facias exposuit Bona Ret. Liturg. lib. l. cap. XV.* Antea advertere etiam juvat, canones Rotomagenses supere Parisienses, nam in Parisiensiis pars quarta, quae ad presulium disciplinam spectat, canones XXII. abolivi-*

tur, in Rotomagensi vero ad canones XXXVI. prorogatur. Deum patet Martene in sua collectione Monumentorum tom. VII. ex Aquilensiensi concilio supplemenda ad concilium Parisiense valgarit. *Agas videlicet col. 97. 100. Porro in codice litoso itulie ipse praebus legebatur; incipit constitutio domini pape & magistri Roberti cardinalis; tum subdantur canones prout in edicis concilii Parisiensiis, sed ultra illos alii XXIII. in parte priore adduntur. Parsi fecundae, quae illi de rogabatibus, non quidem canones novi accedunt, sed veteres auctiores exhibentur. In additamento ad canonem XX. quo penam elicitur in clericos, qui in aliquo vitio se pollucunt; legitur: *si autem praesit &c. in hoc summo instantissimi; utique post Remis concilium incidit, in isto solo sicut si excommunicationis vinculo innodatus. Remensis, hoc concilium ipsum est, quod ab eodem Roberto celebratum dicitur, et anonymo Rotomagensi, cujus verba supra adduxa sunt. Cum autem additio haec in qua mentio fit concilii Remensis in canonibus edicis concilii Parisiensiis & Rotomagensis non legitur; hinc alicui suspicio laboris postea non forte canones, quos sub nomine Parisiensiis concilii Labbois edidit, falso intercepti sunt, & ad Remense concilium pertinere; Concilium vero Rotomagense, cum nec additamentum hoc habeat, Remense praecedere. Quomam enim post concilium Remense & Parisiense Rotomagum venisset, quomam assentit anonymus Rotomagensis, nihil tantum de concilio ibi tunc ab eo celebrato meminit; ideo forte, quod in priori alio adducto (ita Rotomagum illud habebat). Ultra haec omnia Aquilensiensis codex intercurram novumque titulum addit de *ulterioribus & raptibus*, sique canonibus XIII. abolivimus. Tam alii canones legimus fuisse, quibus varia disciplinae castra disponuntur. Nanta haec in manuscriptis varietas ex eo forte provenit, quod cum Robertus tribus in locis concilia habuerit, prioris concilii hactenus, ita in fecundis in textu confirmat curavit, ut aliqua etiam pro opportunitate provinciae adicienda censuerit.**

I.

Clericus facientibus iniungat omni de invicturium in vespertis. Canticaverit vel qui loco ejus fuerit more solito lediones simili- ter injungat. Ille cui injundum fuerit, nec esse habenti recipere & exequi per se non possit. Si contra veritas, si canonicus fuerit, solvat penam duorum denarium Partienicum, vicarius unum denarium Partienicum, minor clericus unum denarium Partienicem, vel libat ante altare retro quatuor libras candidi ducis a canore vel ejus mandato ad locum suum revertatur.

II.

Universis & solis canonicis, qui matutinis interest, dalsuror duo Partienices distribuendi ad beneficiis, Cypriacus fecerit in Missa defertur, si factores fuerit, puniatur in duodecim Partienicibus, diaconus in sex, tubidicus in quatuor.

III.

Nullus canonicus suam residentiam cessit computare in die, in qua non interfuerit matutinis aut matutinis aut vespertinis, nisi forte infirmus fuerit, aut valedicturarius, aut nisi eadem die intraverit civitatem, aut nisi exierit non reverturus eadem die; hoc non reputato archiepiscopopus debet unum canonum, qui facit residentiam locum per diecem, & duos cum visitat provinciam, vel eum vadit Romanam.

IV.

De blado quadragesime nullus percipiat, nisi per viginti unum diem fuerit rediens, sicut superius dictum est.

V.

Omnibus bonis traditur cantetur psalmi, & cum psalmibus debetis, multaque videretur, & numeroque sine vna vel notus factus in honore, neque ita loquatur cum socio, quod a tertio postea audiri quomodo horre cantatur.

VI.

Omnis tam canonicus quam vicarius, & alii clerici de choro, cappas habeant utique ad ecclesiam, & numeroque sine vna vel notus factus in honore, neque ita loquatur cum socio, quod a tertio postea audiri quomodo horre cantatur.

VII.

Illi qui confas habent, sicut quod illas reddat terminis assignatis in donibus que

funt de ecclesia locandis, canonicus praefator laico vel clerico qui non erit de choro, si sciatur velit dare quantum aliquid bona fide, & nullo modo locentur persone inhoneste in claustru vel extra claustrum. Inhoneste mulieres ecclesiaru de claustru.

VIII.

Quamdiu horre cantantur in choro, non cantetur in circulis chori eam nota. Item cum cantatur major missa in choro, nullo modo celebratur in circulo, nec post majorem missam.

IX.

Item, nullus vicarius, vel etiam clericus canonicus indatur sed ad missam celebrandam cum cantatur prima in choro, nullo modo Quomodo qua, fuerit terminatus.

X.

Quater in anno celebratur generale capitulum. In crastino apotholorum Philippi & Jacobi, in crastino inventionis S. Stephani, & in die anniversarii S. Guilelmi, & in crastino Dominicis qua cantatur Benedictus, & quodvis illi canonicus statutus fuerit, de eis quo possunt latere, invariabiliter observentur. Non obstante absentia alicujus vel aliquorum.

XI.

Incipiatur psalmi per unam septimanam in una parte chori, & in altera parte per aliam.

XII.

Nullus poterit intrare chorum in vigilia anniversarii horum potissimum psalmorum comitari, nec ad missam post epistolam. Item canonicus tenebitur esse in choro ad totas vigiliis vel ad totam missam detinendum.

XIII.

Nullus audeat aitare vel ire per claustrum abique indumentis ad chorum pertinens, a matutinis usque ad majorem missam, & ab hora nona usque post completorium, nisi in quadragesima, vel nisi equitand, vel nisi transeundo, & exundo claustrum.

XIV.

Hebdomadarii recipient denarium qui pro penis superius datus levabatur. In quod unumquique recipiat eos in sua septimana, & ponatur in plide quodam distribuendi per annum clericis de choro. Retinendum omnium potestatem interpretandi, & verba obsequia dicta, omnia supplendi, & codicem eos qui contra prescripta venient instituta. Actum in capitulo Bituricem, anno ab incarnatione Domini MCCXIV.

AD CONCILIUM LATERANENSE IV. DECUMENICUM

Sub Innocentio Papa III.

Anno 1215 habitum

DISCUSSIONE CRITICA.

An. 1215. I. An. II. An. III. An. IV. An. V.

Concilium Lateranense IV. oecumenicum ad festu S. Martini IX. novembrii coepit Richardus a S. Germano affert, cui veros omnes adfuerunt, nec decrepat Rainerus in chronico. Tribus sessionibus aboluatum fuisse idem Rainerus cum Richardo a S. Germano tollatur, ambigue conveniunt die festu S. Andree ultimam sessionem habuit, at secunda, qua die coevertit, sicut Richardus, & diligenter adnotat Rainerus his verbis: Prima dies fuit anni in festo S. Martini; secunda XII. cal. Decembris; tertia, die festo S. Andree completa offi sancti, & universali synodus. Hujus concilii canones LXX. editi sunt, nec sane plures memorat Albericus abbas in choro. quid hanc an. scribit: Hanc capitulum habuit concilium numeru septuaginta, eorumque plures recenset. Sed cum ille excurrit his canonibus nonnullis, subdit: Sequuntur die capitula usque ad duo & quinquaginta, pro quinquaginta, ut mendose legit textus, septuaginta respondentium sit, hinc suspicio non levis oritur possit, canones in eodem concilio digestos, ad duos & septuaginta ascendit, quosquam in gratiam numeri rotundit ad septuaginta tantummodo Albericus it. exordio narrationis sua detulit. Quidem tamen de dispositione sit; forte enim constitutiones illa, qua in numero septuaginta displicuntur in editis, alteri distictum videri percipiuntur; omnes tamen editi, nihilque in editis deesse enulligius est summa eorundem canonum, quam coevi plures auctores, ut Albericus, & auctor Chronici Tarenontis exhibent.

Præter canones, plura ibi a patribus disposita sunt, inter que non innumum locum tenent, quo de Tolosa principato Monforti, de missis & canone Tolosano, & a patribus late) a Raynaldus in Anal. eccl. sic narratur. Qua in re præterea neminem dabo ea, que Albericus in chronico memorat producit, in eodem consilio papa commiserat fuit; Egidi, qui vocabatur Tolosano, & de suis filiis videbatur esse restitute ad terras suas, quos et catholici, una cum nobilibus Senonensibus adjuvantur, per Dei adiutorium, ac eorum iudicio, ut illi non de suis liberis possiderent; quod ne fecerit, unum fore vinculum vinculum abbas. Mi. Eius regem infestabant, demeritae nolle, & qua sic ad concilium trahebatur; quorum tam sententiam, licet iniquam, non receperunt donec papa non accepisset, sed libenter ac devote tenent. Et his verbis coxii & oculati scriptoris erimus, litteras illas pontificis suspensas esse, Insuper, que ex pontifice accepit, seu ex ea, qua libere, ferabantur, longe præcederunt diem Concilior. Supplem. Tom. II.

le sponte fe legato apostolico submisit, ut ex Vallifarnesi notat num. 23. Raynaldus, fed locutus fuerit. Cuiusque in re habuerit fese, constat optatum Fuxensis in eadisa apotholice legati reddidit, usque demum anno sequenti eidem Fuxensi comiti, qui legatos despatchavit, & ipsiusque mandatis humiliter parati, relictum ab Honorio III. expeditis ea de re litteras Rome VI. Idus Decembris, postquam fuit anno I, qua litteras vulgavit Baluzius Miscellan. lib. 2. pag. 27.

Constat in additionibus ad idem concilium ex Partio scribit, Stephano archiepiscopo Cantuariensem, quod vno favore & consilio Anglice principes ad productionem in regem Ium induxerit, usque criminis causa dudum ab episcopo Wyntonie a divinis suspensum. Iterum discussi in Concilio causa a pontifice eadem causa revoluta fuisse. Extrat ibidem ex Partio relatu Innocentii littera, quibus abas Stephanum furrum servandum, retinendamque pontificem signatur littera Laterani prælo nona Novembrii. Sed ex hac ipsa littera ad reprehensionem elicitor, nihil ex re in concordiam dicitur, cum enim concilii sessionum primam admodum diei duodecim Novembrii, hinc plane dictimus confirmationem sententia in archiepiscopum Cantuariensem, habita in die 4 Novembrii, in concilio non potuisse fieri, nisi Pontificis, qui confirmationem illam a patribus factam abire, impudentissime mentitur. Facile etiam littera ille pontificis suppliciter fore, cum nec in registro epistolatum Innocentii extat, & Radalphus abbas de Coggeshal, Anglicus & conuus scriptor de censura illa scriptis agens, litterarum Innocentii veritatem fulgentissimè asserit, quibus Pontificis enim in libello de motibus Anglicanis: Pontificis episcopus, & Pandulphus, Norwicen. sic edictis jam per litteras domini pape, vel uterque vel illis, per ipsi legationem imperatoris promissum, ad decem annos eundem omnes reges visitatos, usum archiepiscopum ab officio suspendentem, acclamant iniquis tam officio, sed quod sententiam interpretandi in quodam modo non fuerit regem infestabant, demeritae nolle, & qua sic ad concilium trahebatur; quorum tam sententiam, licet iniquam, non receperunt donec papa non accepisset, sed libenter ac devote tenent. Et his verbis coxii & oculati scriptoris erimus, litteras illas pontificis suspensas esse, Insuper, que ex pontifice accepit, seu ex ea, qua libere, ferabantur, longe præcederunt diem

ANNO
CHRISTO
1216.

idecirca nos episcopos antedictas eius ordinationis prout gerentes, statutus & ordinatus, mox sequatur.

I.

In primis ut in ecclesiis Achromeni, Kemaseni, Slaneni, Skryneni, Donnacraichling, olim sedibus episcopalibus in Midia, nunc vero capitibus ruralium decanatum archiepiscopatus de futuro instituenti; non solum perpetuam & personalem residentiam faciant in iisdem ecclesiis; verum etiam cleri & populi infra limites eorum decanatum sollicitudinem gerant.

II.

Ut nullus in archiepiscopatum ordinetur, nisi qui prebratry fit, sub pœna amonitionis a suo officio.

III.

Item quod vacante per mortem, aut alio quovis modo archiepiscopatus officio, eligendus est per nos, aut successores nostros successor, a quo jurisdictionem suam a nobis habuit.

IV.

Item, ut archiepiscopus quotannis, & festus, si opus fuerit, personaliter visitent statum & conditionem omnium ecclesiarum infra suos decanatus; & si qua ecclesia separatione indigeat, horumque gregem dominicum ad eam reparationem, adque visitationem in nos in proxima synodo transmitti curent. Videant etiam ad omnes pastorem & capellanorum sint recte tecta; corruptelas morum in populo reformare studeant; & quibus abstergere nequeant, ad synodum decanatum referant, ut de his emendandis cum consilio cleri deliberari possit.

V.

Item, ut procurator fidele transcriptum ad nos in synodo transmitti de statu & conditione librorum, vasorum, vestimentorum, & aliorum ornamentorum & suppellectilium in ecclesiis infra suos decanatus, ut de his referendis, quoties expedit, statuas.

VI.

Curent insuper penitentias canonicas, a nobis vel officialibus nostris impostas, dequodlibet peragi, & exemplari in ecclesiis infra suos limites, quibus ipsi cum ecclesiis parochialibus interint, tanquam reles, ut qua humilitate & devotione pre-

sententie laboribus defuncti sunt, testificari possint.

VII.

Item, ut in additione ad officium, iuramentum prestant de fidei executione ipsi officii. Item de inquirendo & presentando nobis & officialibus nostris nomina & cognomina omnium & singulorum infra suos decanatus, qui publice & notorie delinunt, aut vehementer suspecti sunt de aliquo crimine aut infamia, per auctoritatem nostram puniendi & corrigendi.

VIII.

Item, ut capitula ruralia diligenter conservari faciant per se, aut per suos nuncios, in precipuis locis decanatum, & tribus septimanis in tres tenenda, & aliquando extraordinarie ad voluntatem nostram, si nobis volum fuerit aliqui in illis convocantibus cum clero communiare.

IX.

In hisce capitulis ipsi presint & moderentur gradatus cleri de communibus negotiis decanatus; in iisdem etiam faciant inquisitiones fieri de beneficiis vacantibus & quibuslibet de beneficiis vacantis & de intrusis vel laici in beneficiis. Curant insuper transcriptum fieri statutorum provincialium et diocesanorum, & que in singulis capitulis post proximas synodos recitari faciant & exponi clero infra suos limites, ne quis peccet in eadem per aliquem præteritum ignorantia; admonent etiam curatores animarum, ut populo in fide sua parochialis faciant, & exponi eis constitutiones, que ad plebem pertinent & perinent.

X.

Prohibemus archiepiscopis probationem de reitamentorum, traditionem causarum matrimonialium, causas simoniacas & omnes causas criminales, que deprivationem cleri, & amissionem beneficiorum exigunt:

XI.

Pœneretur decanis ruralibus distridium in libens; ne in suis subditos exactione vel tallias per se vel per suos exerceant.

XII.

Quod fit in pœmissis negligenter aut remissius aut inobedienter fuerint, & de hoc constare poterit per tales fide dignos, a nobis aut successibus nostris ab officio suspendantur, donec more emendaverint.

ANNO
CHRISTO
1216.ANNO
CHRISTO
1219-1220.

STATUTA IN CONCILIO APUD TOLOSAM

Transcripta per dominum Romanum S. Angli archiepiscopum cardinalem, A. S. L.

Anno Domini MCCXXIX.

I.

Inhibemus ne prelati, barones, milites vel quicumque domini terrarum natecivis vel creditibus eorum bullas seu admittuntiones terrarum furum committant; sed nec eos, aut etiam aliquos diffamatos de heresi, vel quos credant de hoc esse suspectos, in sua familia vel suo consilio habere vel retinere præsumant. Illos autem debent pro diffamatis habere, contra quos publica fama clamat, vel de quorum diffamatione apud bonos & graves coram episcopo loci legitime constat constituit.

II.

Item, statuis quod parochiani, domini & domini cuilibet domus, deo, canonicis & fœllis diebus, in quibus ab operibus est cessandum, teneantur ad ecclesiam venire, audire & integro prædicationem & divinum officium; nec inde recessuri donec missa compleatur omnino. Quo si alter illorum abstinere extra villam, vel alia legitima causa rationaliter præstiterit, etiam in aliis festis teneatur venire. Quod si non fecerit, dummodo sit in villa, præsentem, nulla infirmitate vel alia rationabili causa detenti, duodecim denarios Tur-

nenfes solvere quilibet teneatur, quorum medietas fit domini villæ, & alia sacerdotis ecclesie.

III.

Sabbato quoque circa vesperas, ob reverentiam B. Mariæ Virginis, ecclesias suas cum devotione visitent.

IV.

Dies festos dicimus sicut in canone continentur, Natale Domini, S. Stephani, S. Johannis evangeliste, SS. Innocentium, S. Silvestri, circumcissionem Domini, Epiphaniam, Purificationem, Advantationem & Assumptionem, & Nativitatem B. Mariæ Virginis, Pascha cum duobus diebus sequentibus, Rogationem, sanctus diebus (a) Natale S. Joannis Baptiste, investitionem & exaltationem s. Petri Crucis, XII. Apollolorum, S. Mariæ Magdalene, S. Laurentii, S. Martini, S. Nicolai, dedicationem S. Michaelis, dedicationem cusumque ecclesiarum, etiam festivitatis cuilibet sancti, in cuius honore constituta est ecclesia. Item, omnem Dominicam in his tantis festis, etiam in aliis festis visitabiles est servandum pro locorum consuetudine, prout prelati innoxerunt.

CONCILIIUM ROMANUM

Pro ecclesie libertate, cujus aggressor antebonatus puniatur,

Anno 1220. habitum.

ANNO
CHRISTO
1220.

Ridiculus Romanorum rex Roman venit imperii coronam a manu Honorii pape III. accepturus. In collatione imperialis bus insignis concilio habito. P. Bernartus, nihil contra veteres more: affirmatur; cum peipia in his rerum circumstantiis olim habere consuevit concilio affirmet. Bonno Alenfo de laudibus Honorii III. imperatoris ex ne Japay in hinc operet nora. Verba verba id sunt: Iuramentum dicit Honorii papa decretum, quod Gregorius papa IX. infirmum dicit in suis litteris ad P. Bernartum. Nunc ergo, cuilibet concilio quod Martine Anecd. tom. I. pag. 993. En verba Gregorii papa.

Ceterum cum olim felix recordationis Honorius papa, prædecessor nostrus, in omnibus aliquis statuta contra ecclesie libertatem edidisset, nisi infra duas menses facta ipsa revocent, excommunicationis sententiam tulisset, & super hoc canonem in late sententiam promulgavit, nos ipsius tenorem sibi, ne id eam sententiam latente duximus transmittendum. Qui talis est: Nostris quod nos nuper in Basiliensi principi apostolicum, presertim ex officio in Clero suo nostro P. Bernartum, presertim in celebratione & super augustis, in celebratione missarum, postquam scriptis suo imposuimus in-

(a) Hic habet dubium officiantia scriptorum, omnia sunt fœlla Alenfovis & Pentecostes cum duobus sequentibus diebus. — MARTENE

ANNO
CHRISTO
1219-1220.

perii diademata, de consilio fratrum nostrorum
decessit cavendū, excommunicatim ex parte
 te Deo omnipotentis, auctoritate beatorum...
 apostolorum Petri & Pauli & nostrā, omnes
 haereticos utriusque sexus, quoscumque nominis
 confutatos, & jactatos, receptatos, & de-
 fensores eorum, necnon & qui de eorum ser-
 vati fuerint statuta edita, constituciones vel
 patrii abusivae intromittent contra religio-
 sitatem, nisi ea capitulorum, suis infra
 duas mensis post hujusmodi sententia publica-

tionem, strictim amoveri. Item excommunicato-
 rum statutorum & scriptorum statutorum, nec
 non potestatis, consules, plectores, consiliarii
 locorum, nisi de eorum hujusmodi statuta vel
 constituciones editae fuerint vel servatae, ne-
 quis & illi qui fecerint ea professores iudica-
 rent, vel publicum forum scribere jube-
 rent.

Datum Viterbi XII. kalendas Martii
 pontificatus nostrī anno IX.

DUNELMENSE CONCILIUM

Anno forte 1120. habitum.

COLLECTORIS PRÆMONITIO.

Ab. 1120. **D**unelmense concilium, quamquam ex Spelmano notum, in reliquorum conciliorum se-
 rie collocandum Labbeus minime dedit, quod scilicet eius constitutiones eodem plane
 ut et aliteram cum constitutionibus Richardi episcopi Sarum, quas ipse ex eisdem
 Spelmani collectione in suam derivavit. Utrum felicititer huiusmodi profiteretur Cos-
 tarius Lubei adjuvor, ut vitium maxime texarum Constitutionum Sarum opportunè emende-
 ret. Id ego concilium viri docti libenter fecutus fuissem, invidias constitutiones haec
 Dunelmenses relinquens, nisi editis nonnullis, quae vixum aeternum in hunc ingenti
 concilio digerenda nimis occupatum fagebant. Inhibita igitur ex integro nova utri-
 usque collatione, competi in constitutionibus Sarum plus multo emendandum ex Dunel-
 mensibus iurificis, id vero a nos hic, exhibitis majoris momenti variantibus, diligenter
 praestitum est. Melius patitur ex constitutionibus Sarum Dunelmensis codex recentior,
 non detur in capite LXXIV. constitutionum Sarum, sicut & nonnullae sanctiones in illis huc
 illuc leguntur, quas praeterea Dunelmenses. Ita v. g. canōn XLII. in Dunelmensibus
 desit, & alia passim; quae tamen adnotare diligenter neglexi quod rem supervacaneam
 fore duxim. Lemmata etiam canonibus praeterea multae aptiora sunt in Dunelmensibus
 quam in Constitutionibus Sarum, in quibus sepe aliud, quid indicat quam in canone con-
 tineatur; ut est illud canōnis XXIII. *Quod parvulus debeat admitti ad levandum purum;*
 cuius canon non verbo quidem cum hoc titulo congruit in Dunelmensibus canon ille cum
 praecedenti recte continetur titulo omisso. Sed neque lemmata illa cavendae ex Dunel-
 mensibus sumpsi; sed enim nihil tunc tantummodo assumpsisse, nisi constitutiones Sarum ex
 integro dandas recepissem, alioquin nudos titulos suppetitare locorum quibus canones
 ipsi suppetunt, supervacaneam iudicavi. Deoque apud antiquissimum canon in Dunel-
 mensibus, cui nihil simile in Constitutionibus ad Sarum respicit; praeter additam multa in
 Dunelmensibus passim seculi offendentia. Variantia igitur haec, quarum pars menda constitu-
 tionum ad Sarum corrigat, pars illas plenius explicat, pars additamento augeat, in eas-
 dae fuerunt, cur ego in meo hoc Collectionis Labbeae supplemento Dunelmensi concilio
 locum suum peculiariter assignavim.

DUNELMENSIS CONSTITUTIONUM & CONSTITUTIONIBUS AD SARUM
 VARIANTIA.

Ad Sarum.

Dunelmenses.

- Can. XIV. Quod a terragio corpus sepeli-
 re non differat.
- Can. XVI. In Romano vel Anglico
 patrem & matrem.
- XVIII. In Gallico sive in Latino ap-
 probetur.
- XX. Convertantur similiter alia.
- Deputerunt.

Et quod pro altaragio corpus
 sepeliri non differat; sed post se-
 pulturam si quod datum fuerit, in
 elemosinam recipiat.

In Romano vel Anglico
 imo patrem & matrem in necessi-
 tate sine praedicto matrimonio-
 in Gallico sive in Gallico seu
 in Anglico, approbat factum. Sin
 autem baptizat puerum; non in-
 tendit re baptizari; & non est
 baptizatus. *leg. re baptizatus.*

Convertantur, nec melius ad ec-
 clesiam cum parvis delati alii ba-
 ptizandi pueri vel puerce deest
 similiter, &c.

Deputerunt, & archidiaconi in
 suis visitationibus hac diligentia
 inquirent.

Aper-

XXIII.

Aperto.
 Vidimus nuper & quoni-
 am, &c. observari.

XXIV.

Ultra quinque.
 Qualitatem persone, &c.
 in deserto factam.

XXV.

Laici qui statim
 Quoslibet monendi sunt laici ad
 confessionem.

XXVII.

Non inquit sacerdos; sed per
 confessionem potest inquirere; ut
 trum sit clericus, laicus, mona-
 chus, sacerdos, diaconus; & sem-
 per.

XXVIII.

Vel eius legatus videlicet inju-
 dio & abluo.

XXX.

Vel alioquin auctoritate eius
 sine etiam.

Aperto & tuam possit aeream
 tate.
 Defect & quoniam, &c. observa-
 ri: pueri autem nunquam negat
 baptismus.

Ultra septem.
 Qualitatem penitentiae &c.
 in desilio factam & alias circum-
 stantias.

Laici statim
 Defect.

Sacerdos vel diaconus & fem-
 per &c. lediturum hanc ex colla-
 tive utriusque esse parat.

Vel eius legatus, videlicet quod
 si convalescat apostolice se respici-
 di representet; vel tali, qui
 cum eis possit dispensare.

Auctoritate eius. *Cetera desunt
 usque ad Cap. XXXI. sed coram
 fuisse charitate multorum, non
 solum usitata peccata multiplici-
 ter, sed etiam nova & inaudita
 cogitantur & perpetrantur; ad
 suscipiendum & audientes publice
 penitentes in capite juniū duo
 ad minus in ecclesia Dunelmensi
 constituuntur confessores; qui eis
 penitentiam debitam imponant.*

De inquisitionibus.

Item in quolibet decantatu duo
 vel tres viri Decum pro oculis ha-
 bentis sint; qui excessum publicos
 praetoribus, personarum, & illorum
 clericorum ad mandatum epi-
 scopi vel eius officialium ipsi de-
 buerunt; per quos etiam publice
 penitentes de eodem decantatu ad
 clavum penitentiae admittantur;
 & ad praedictos confessores in ec-
 clesia Dunelmensi constitutos trans-
 mittantur cum literis, genus &
 quantitate peccati continenti-
 bus; in capite juniū & alio tem-
 pore competenti.

Fieri de his (subornantibus testes,
 & de ipsis falsis subornatis testibus
 ad dissolvenda legitima matrimo-
 nia contracta vel ad impedienda
 legitime contracta, idem volumus
 observari.)

Defect.

Vel claves ecclesiarum recipere.
 Unusquisque per confessionem
 mundam & satisfactoriam.

Dignos cum labris tergat ablatis,
 Habeatque sacrarium (supra se bene-
 fectum).

Defect.

Secreto prenti ... publice pre-
 senti.

Mundam & honestam; ita scilicet
 P p

ANNO
CHRISTO
1221.
1222.

AD PERTHUM IN SCOTIA CONCILIIUM

A Jacobo A. S. L. Anno 1221. habitum.

An. 1222. **P**aucis verbis concilii hujus mentio fit in Chron. Preslat. Anno Domini MCCXXI. magister Jacobus; canonicus sancti Vicensis Patricii, apostolica sedis promeritis, Scotiae & Hiberniae legatus, convocatis totius

CANTUARIENSE CONCILIIUM,

in quo veteratior quidam sententia lata damnatur,

Anno 1222. habitum.

En Paris ad hunc annum.

An. 1222. **H**oc anno comprehensus fuit quidam paucis diebus ante concilium celebratum Cantuarie, a magistro Stephano, Cantuariensi archiepiscopo, habens in corpore & membris, scilicet in latere, manibus & pedibus, quique vulnere crucifixi, & in iudicio concilio simul cum eo, utriusque sexus, scilicet hermaphroditus, eiusdem erroris, quo prior obsecratus fuit, cum suo com-

plice praefentatus, super quo concilii & publice confessi, iudicio ecclesie puniri fuerunt. Similiter & quidam apostata Judas factus ex christiano diacono, qui omisit esse iudicialiter poenitus, quod talco statim areptum suspensus fecit. Haec Paris. Concilium hoc Cantuariense Matth. Westmonaster. Knyghron, & alii confundunt cum concilio Oxoniensi, quod jam sequitur.

AD OXONIENSE CONCILIIUM.

Pro Anglia reformatione

Anno 1222. habitum.

EMENDATIONES ET ADDITIONES.

An. 1222. **O**xoniense concilium ex editione regis ex Collectore Anglicanae Spelmani dare se Liberos proficitur. Restat tamen tale exhibuit, & quale erat in collectione regis; nec summam diligentiam posuit ut cum Spelmani editione conferret; ex quo factum est, ut

quae emendationes ex postrema ista trabere poterat ad correctionem memorum, quibus scripti editi Lupara seu Regia, unum neglexerit. Haec igitur collatio diligentem nos commisit, quo monere strenue sumus, hanc habui majoris momenti qua profeceram.

Lathei editio.

Anglicana.

I.

In proemio.

Ubi scilicet agitur contra misericordiam ... oppositiones opponit.

Contra matrimonium ... exceptiones opponit.

II.

I.

Ipsi etiam per confessorios discretos civitates proprias obeant.

Ipsi per confessorios discretos clericos proprias adducant (lege obducant).

XVI.

XVII.

Ægrotante uno presbytero aut alio debilitato.

Ægrotante &c. vel alias debilitato:

XVII.

XVIII.

Si ei super hoc merito videatur esse factus, non admittatur, cum talia, &c.

Si ei propter hoc merito videatur esse susceptus cum talia &c.

XXIX.

ANNO
CHRISTO
1222.

Lathei editio.
XXIX.

Super hac postmodum volumus per ordinarium loci ecclesie iustitiam exhiberi.

XXX.

Ceterum &c. inhiabemus ne archidiaconi bonum pacis impedit faciant; & si aliquando discordantes ad invicem voluerint concordare, licentia petita, liceat partibus aliter per compositionem dicere, quandoque voluerint, si tamen &c.

XXXV.

... in qua rexit defunctus.

XXXVII.

... Concubinarius turpiter invadant ... pro dicto fecit reputatur.

XLIII.

Camerario autem vel camerario non liceat aliquid recipere. Alioquin &c.

XLIV.

Quam plene penituerit.

XLV.

Ubi reficiuntur de omnibus oppositis Totum residuum.

XLVII.

... ecclesiam vel monasterium, & sic ubique.

XLIX.

Monachi forsam in misericordia; & sic ubique; morantur ... alios seniores.

Anglicana.
XXVI.

Super hoc volumus per ordinarium loci ecclesie iustitiam exhiberi.

XXXVII.

Ceterum &c. ne archidiaconi bonum pacis impedit praefantur, si quando discordantes se sibi ad invicem voluerint concordare, licentia petita, liceat partibus a lite per compositionem recedere, quandoque &c.

XXXVIII.

... quam rexit defunctus.

XXX.

... Concubinarius turpiter inhiabent ... ut quasi securus res agatur.

XLII.

Camerario etiam vel camerario non liceat alicui Monacho vel canonico vel monachi dare denarios vel aliquid aliud pro vilimentis; sed nec a monacho, vel canonico, vel monachi aliquid recipere; alioquin &c.

XLIV.

Quam plene penituerit ac de commissis tempus compleverit. Addeitur in fine, quod deest in Lathe: Si autem monasterium in quo moratur delinquens neminem viceveris aliter voluerit ad monasterium delinquentis, monasterium a quo venit ei velle ministrare.

L.

Ubi reficiuntur, & de omnibus oppositis totum residuum &c.

XLVI.

... ecclesiam manerum vel praedium; & sic ubique.

XLIX.

Monachi forsam in maneria morantur. & sic ubique ... duos ad minus seniores.

Praeter haec variantia, vel melius dixerim emendationes, integrae etiam capita usque Anglicana, frustra in Lathei editione quaerenda; sicut vestigia capita quaedam dei Lathei, quae in Anglicana dissidentur. Tunc quoque in Latheo volumine, ab nostro Collectore diligentius adstantur. Quibus utro Anglicana editio superior est, hic leges.

XXXIII.

Uti abbates anastitii capellanos suos mutant.

Uti autem secundum canonice functiones
Q 9 9 ab.

A abbatibus, a quibus minores vivendi normam habent assumere, super honesta conversatione totidem copiositas suffragetur; decernimus, ut ipsi capellanos (uos vel aliquem illorum singulis mutent anni: qui autem habent tantum unum, illum similiter mutent, nisi causa necessitas fuerit, quatenus si de vita ipsorum, quod abet, contra eos scandalum oritur, tanto plures innocencie sue habeant testes, quanto eorum vita pluribus iustitietur.

XXXIV.

Quod nulli prelati vendant corrodia.

B Præterea volumus, ut prelati domorum religionarum corrodia vel stipendia clericis vel laicis non vendant; aut gratis concedant in preteritum, vel ad tempus, nisi urgentes necessitas hoc expostet, & diocesani accedat consensus.

XXXIX.

De Judæis & mancipiis eorum.

Quoniam abstrudum est, quod filii liberæ ancillæ filius famulætur, & quoniam ex cohabitatione Judæorum cum Christianis non modicum foetis in ecclesiâ Dei scandalum. **C** plurimum laborit, precipimus ut Judæi de cætero non habeant mancipia Christiana; ad quod observandum tam ipsa mancipia per censuram ecclesiasticam, quam ipsos Judæos per poenam canonicam sine extraordinariâ a diocetano excogitandam, volumus efficaciter induci: & quoniam supra statuta juris non habent a nobis foreis, utpote qui per multa onomia his diversis commoda probantur multipliciter nobis infringi; prohibemus, ne de cætero conflantur synagogas, sed precipimus, ut super decimis & oblationibus ab interesse renantur ecclesiis, in quarum parochiis commorantur.

XL.

De impedimentis Judæorum.

Quoniam in partibus istis, sicut inter Christianos & Judæos consuetudo inolevit, ut fore nulla differentia dicantur, propter quod nonnunquam contingit, quod Christiani Judæis mulieribus, vel e contra commissentur; precipimus auctoritate presentis concilii generalis, ut omnes omnino Judæi tam masculi quam foemine, in veste superioriori ante pectus tabulas dæorum digitorum inserant, quam velis sit, deferant manifeste; ita quod utraque tabula dæorum digitorum inserantur habeat in latitudine, & quatuor in longitudine; & ad hoc faciendum per censuram ecclesiasticam compellantur. Ecclesiis etiam de cætero nullatenus intrare permittunt. Et ne occasione habeant ingrediendi, inhiibemus districte, ne deposita eorum in ecclesiis conferantur; & si contra præsumptum fuerit, per episcopum loci corrigatur.

XL.

A abbatibus, a quibus minores vivendi normam habent assumere, super honesta conversatione totidem copiositas suffragetur; decernimus, ut ipsi capellanos (uos vel aliquem illorum singulis mutent anni: qui autem habent tantum unum, illum similiter mutent, nisi causa necessitas fuerit, quatenus si de vita ipsorum, quod abet, contra eos scandalum oritur, tanto plures innocencie sue habeant testes, quanto eorum vita pluribus iustitietur.

XXXIV.

Quod nulli prelati vendant corrodia.

B Præterea volumus, ut prelati domorum religionarum corrodia vel stipendia clericis vel laicis non vendant; aut gratis concedant in preteritum, vel ad tempus, nisi urgentes necessitas hoc expostet, & diocesani accedat consensus.

XXXIX.

De Judæis & mancipiis eorum.

Quoniam abstrudum est, quod filii liberæ ancillæ filius famulætur, & quoniam ex cohabitatione Judæorum cum Christianis non modicum foetis in ecclesiâ Dei scandalum. **C** plurimum laborit, precipimus ut Judæi de cætero non habeant mancipia Christiana; ad quod observandum tam ipsa mancipia per censuram ecclesiasticam, quam ipsos Judæos per poenam canonicam sine extraordinariâ a diocetano excogitandam, volumus efficaciter induci: & quoniam supra statuta juris non habent a nobis foreis, utpote qui per multa onomia his diversis commoda probantur multipliciter nobis infringi; prohibemus, ne de cætero conflantur synagogas, sed precipimus, ut super decimis & oblationibus ab interesse renantur ecclesiis, in quarum parochiis commorantur.

XL.

De impedimentis Judæorum.

Quoniam in partibus istis, sicut inter Christianos & Judæos consuetudo inolevit, ut fore nulla differentia dicantur, propter quod nonnunquam contingit, quod Christiani Judæis mulieribus, vel e contra commissentur; precipimus auctoritate presentis concilii generalis, ut omnes omnino Judæi tam masculi quam foemine, in veste superioriori ante pectus tabulas dæorum digitorum inserant, quam velis sit, deferant manifeste; ita quod utraque tabula dæorum digitorum inserantur habeat in latitudine, & quatuor in longitudine; & ad hoc faciendum per censuram ecclesiasticam compellantur. Ecclesiis etiam de cætero nullatenus intrare permittunt. Et ne occasione habeant ingrediendi, inhiibemus districte, ne deposita eorum in ecclesiis conferantur; & si contra præsumptum fuerit, per episcopum loci corrigatur.

XL.

A

De conversatione regularium.

Quia veteri nonnunquam serpens antiquus, qui pugnare solet in insidiis sanctis viris, quanto magis invenit eos solitarios, & abique consolatione munita conversantes, tanto facillius interdum eos suis insulibus obtulit & confundit; provida deliberatione statuitur & movetur, in uno domicilio regulares et tam monachi, quam canonici conversentur & morantur, in uno domicilio pariter dormiant & quiescant, singulis personis singulis propriis lectis assignatis. In uno etiam refectorio simul edant, nec per se calibet, sed communitur comibus vitæ utilia præparentur. Nec singulis eorum veritas denariis tribuantur, sed talia per certas personas ad hoc deputatas, puta camerarios vel camerarias, diligenter expediantur, qui, prout quilibet iniquaverit, & facultates domus sustinerint, eis indumenta ministrent. Et cum nova eis tradantur, vetera ab eis recipiantur indumenta, que in usus pauperum vel alias necessitates de consilio abbatris vel abbatis, prioris, priorisve conventus, teneantur.

Præter hæc omnia ingens aliud additamentum ad statuta hujus concilii exhibet idem qui supra Anglicana collectet, ex quo hæc transiunt.

STATUTA LEGENDA
IN CONCILIO OXONIENSI

Edita per dom. Stephanum Langton, Cantuariæ archiepiscopum, anno Dom. MCCXXII.

Ex M. S. Hatton. in bibl. Bodl. Oxon. 24.

Ex eodem
Wilkins
ibid.

Auctoritate Dei Patris omnipotentis, & beate Virginis, & omnium Sanctorum, & presentis concilii, etc. ad excusandos assiduos laborantium in vinea Domini Sabach, ut recum contributionibus videantur recipere denarium.

De baptismo.

Baptismus cum severentia & honore magno celebratur, & cum magna cautela; maxime cum distinctione verborum, & prolatione, in quibus tota vis consistit sacramenti, & falus puerorum, sed ut ita dicatur: « Ego baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: ut ubi nomen baptisedit imponatur, & sub eadem forma in lingua, quam melius noverint sacerdotis, docent frequenter laicos baptizate debere pueros in necessitate, & mulieres, & patrem & matrem pueri in summa necessitate discrete, & modo debito baptizate; & formam verborum in suo idem integre pronuntiare comprobet scdam; in antea puerum baptizate. Ad levandum puerum de sacro fonte tres ad plus recipiantur. Item, si in necessitate puer baptizatur a laico, sequentia immersionem non præcedant per sacerdotem. *Concilior. Supplet. Tom. II.*

* *Id. & f. 1222.*

Cõtem expleantur, & aqua, in qua domi baptizatus fuit puer, propter reverentiam baptismi, aut infundatur in ignem, aut in baptisterio ad ecclesiam deferatur. Item, de baptizate, & de confirmatione, si dubitatur, sine triplicatione conferatur, quæ non dicitur iterum, quæ necitur laicæ collatum; & quod baptizatus expostus, de quorum baptismo probabiliter dubitatur, sine inveniantur cum laicis, sine die expozitatus, non casu laicæ dicatur: « Tu es baptizatus, non te baptizo; sed si non baptizatus es, ego baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. » Nullus diaconus, aut inferior clericus baptizet, aut ponentibus injungatur; **D** sed soli sacerdotes, quibus id competit ex officio, nisi summa necessitate, puta, quum sacerdos abesset, aut nullus etiam presens, & non poterit, aut stulte non vult, & mors imminet, pueri aut ægroti, aut de ælle timetur. Item precipimus, ut casibus, quibus baptismus non dicitur, ad ecclesiam deferatur, nec ad comensales usus per aliquem assumatur, propter severentiam sacramenti, sed in usus ecclesiæ, prout necessitas exigit, referentur. Item precipimus ut fontes, in quibus pueri baptizantur, lapidei sint, & integri, & honesti, & quod non fuit aliqua contentio aut horrore, sed magno honore, reverentia hæc universis exhibeatur eisdem.

De confirmatione.

Sacerdotes frequenter monent populum ad confirmationem prælariorum: post baptismum enim facili debere sacramentum confirmationis. Quod si confirmatus fuerit adultus,

Q. 9. 2
tus,

rus, monendus est per sacerdotem loci, ut confiteatur prius, & poſtea confiteatur; veniat (ad) eccleſiam ſuam, ut in calice ſui ſanguinem ſacris laicis, non expectet diu ad confirmandum adventum epifcopi, fed adducat purum ad eum, ubi adſeſſe audiverit prope, quomodo poterit, & ſacſicus ſeu ligationis ſacra deferant competentes, ſufficiant longas & latas. Item ut nullus pare teneatur ad confirmationem a patre aut matre, vicino, & omnia prohibeatur ſape ſiſtice poſt sacerdotes in eccleſia. Item caveant ſibi diligenter parentes, ne parvulus fuo iterato perficeret (ad) confirmationem, cum & ipſi ſunt ſubſcripti. Item ſacerdotibus irregularibus ſi maſculi fuerint, & ipſi talis negligentia gravi ſecundum canones ſubiaceant ulioniſi. Item etiam parentes ſui, qui pueros tenent ad confirmandum, quod ſpirituale vinculum in hoc ſacramento quoque contrahitur, ut in baptiſmo. Item parvuli confirmati tercia die poſt confirmationem deponatur ad eccleſiam, & fronteſ eorum per manus ſacerdotum in baptiſterio, propter reverentiam chriſtiani, abluantur ibidem, & ligatura ſpiritus tunc ſimiliter licet cremetur.

De ſacramento altaris.

Item ut redtores eccleſiarum & presbyteri videant, ut ſumma reverentia & honor maximus ſacris altaris exhibeatur, & maxime ubi ſacrosanctum corpus Domini reſervatur, & miſſa celebratur. Euchariſtia in mundiſte argentea, aut eburnea, aut alia tanto ſacramento digna & idonea conſervetur, nec ultra ſeptem dies conſervetur, ſed ſeptimo, quater alius, reſervetur. Euchariſtia licite quoque ſacra-mento precedente, ad agros per ſacerdotem, aut in ſumma neceſſitate per diaconum, cum ſolemnitate & reverentia dicatur, niſi forte tenuiter temporis inaequalitas iſterdicat. Proinde autem, & quod iſi habeant in cundo & reudendo, & huſius muniti ut debiſum perſolvant agros, et audientes & videntes, inſerunt in calicem tanto ſacramento reverentiam & honorem. Lineamina, corporalia, & alia indumenta altaris integra ſint & mundifiſima, & ſepe abluantur per perfonam in calice poſtea ad hoc deputatam, ad reverentiam & preſentiam Salvatoris noſtri. Una quoque eccleſia calicem habeat argenteum cum patre, integram & bene inventam, cum ampullis ad ſuggerendum vinum & aquam in ſacrum ſanguinem Jeſu Chriſti munde & integre habentur. Caute etiam provident ſacerdotes eccleſiarum, ut vinum habeant purum, & incorruptum, & quod non ſit acrum, ad ſacramentum altaris conſecrandum. Proſervit etiam ſit nihilominus quod major, pars vini, longum minor aque niſiſecuratur in calice ad aqua & vino abſorbatur: ſuſcite enim quod ubi ſit aqua. Frequenter monentur laici, ut ubiqueque videtur corpus Domini reſervari, ſuſtinam genua ſeſtant tamquam creator & redemptor ſuo, & iuſti manibus, quoſque tranſſecit, orent humiliter, & hoc maxime ſat

tempore conſecrationis in elevatione hoſtie, quomodo panis in verum corpus Chriſti tranſformatur, id quod ſit in calice ſui ſanguinem ſacris ſanctiſſimo benedictione tranſformetur. Verba canonis miſſae, praeterim in his, quae ad ſubſtantiam ſacramenti pertinent, plene & integre & cum ſerena animi devotione proſtantur, non tamen ſit inoſus ſacerdos etiam in praemiſſis, quod ſalutem ingerat auditoribus, & officium praeter devotionis pinguedine, quia maſſae noſtientes, impuratae cogitationes, praedant interim ſuavitate unguenti five pinguedinis devotionis. Item ſacerdotum patrum veſtigia inſerent prohibemus, ne quod ſacraſſimalis celebrat bis in die, niſi in die natalis Domini & in Reſurrectionis Domini, aut in alia neceſſitate, videlicet cum in aliquos eccleſiae corpora aliquo ſacris ſuſmulandum, & ut tunc prior miſſa celebratur de die, ſi major iuſtitia ſolemnitas, & poſtior poſt deſectum. Item ſacerdos, poſtquam ſumſerit corpus Chriſti & ſanguinem, aquam feu vinum remiſum in calice ad digito ſuperſumum ſumere non audeat, ſi eadem die miſſam ſolemnis debet iſce. Quae neceſſitate celebrat. Nullo clerico permittatur miſſam iſce altaris, niſi ad minus in ſuperpellicio. Nullus ſacerdos parochialis praesumat miſſam celebrare, antequam matutine perſolvit officium, & primam & tertiam de die. Item tempore, quo miſſam ſolemnis ſumere, accendatur duo candela, una cum lampade ad minus. Provident etiam archidiaconi, ut lineamina & alia ornamenta altaris ſicut decet, ſit honeſta, & libros habeant etiam idoneos ad praedandum pariter & legendum de ſacris laicis, ſacrosanctis veſtimenſiorum, ut qui altaris miniſtrant, ſuperpellicio induantur.

De poenitentia.

Sacerdotes in poenitentia injungenda diligenter attendant circumſtantias, quaſiſent, & genus peccati, & quantitatem delicti, tempus, locum, causam, moram in peccato ſaſtam, devotionem, & annuum poenitentiam, ut ſiſi conſiderat & diſtinde penſitat, majorem aut minorem poenitentiam imponant poenitentibus. Item accedentes ad audiendos confeſſiones communem ſibi eligat locum in eccleſia, ut communiter ab omnibus videri poſſit, & in locis abſtinere non recipiat confeſſiones, & maxime mulierum, niſi per magna neceſſitate aut infirmitate poenitentium. Item nullus ſacerdos alterius poenitentiam admittat ad poenitentiam, niſi licentia ſui praedicti aut epifcopi, ſiſi in ſuo, rapina, fraude, ſimonia, & maxime in detractione decimarum, ſive abſtractione aliquos parſi eccleſiaſticaſ diligenter ſibi caſus ſacerdotis, ne alius injungat poenitentiam, niſi cum ſatisfactio & reſtitutione ſacraſſima injuria paſſis, cum non remittitur peccatum, niſi reſtitatur abſolutio poenitentiam injungat poenitentiam uſuri de oculo occulit crime, unde videri ſuo non reddatur ſuſpecta: Idem etiam de muliere obtineatur. Item in majoribus, & ſecur-

ratibus, & debilis ſacerdos conſulat epifcopum, aut illos, qui vires gerunt epifcopi, providos & diſcretos, quorum conſilio conſultetur, ſicut, quos ſibi ſum ſignare poſſit, & ſolvere, & ne quod abſit, poenitens in deſperationem mittatur, moneat ipſum diligenter, ut interim quicquid boni facere poterit, faciat, & deſer cor ſuum illi ſuſſer ad poenitentiam: & hoc illud facit de eo, qui conſetur, & cum ab ipſo peccato non vult abſtinere, quo caſu manus abſolutionis ei imponi non poterit, cum venia non legaliter ei concedi, niſi prius ſe correxerit. Caveant ſibi ſacerdotes, ut cum peccata a poenitente inquirant, ſed homina poenitentia, cum quibus, nullo modo deo inquirant, ſed circumſtantias peccati & qualitates tantum; cum ſcriptum ſit, *Deus vult menſuram tribi, non alterius, & propria debet conſilio non aliena.* Item ſuper prohibemus, quod nullus ſacerdos poſt lapſum in morale peccatum ad altare poſſum accedere, niſi prius contrahatur. Quod enim errant credentes, quod mortalia deſeantur per conſeſſionem generalem. Nullus ſacerdos ira aut metu etiam viros audeat deſerere conſeſſionem aliquo ſigno, vel verbo, generaliter, aut generaliter, & ſi ſaper hoc conviſus fuerit, ſine ſpe relaxationis non immerito debet degradari. Item, cum ſepe contingit, quod redtores eccleſiarum, & nonnulli ſacerdotes in ſacerdotis ordinibus conſulti, eo quod nullus, ut eis videtur, quod forma poenitentiale ſint ſibi ſuſcepti, ut omnino non conſentent, aut ad alios religioſos, vel ad eos accedant, qui nullam habent ipſos ligandi vel ſolvendi poeſtatem; ſtatutum, quod per ſingulos archidiaconos duo praedicti idonei praedictiſtiantur in ſingulis decanariis, literaturae competentes, & probe omnibus opinionibus ad confeſſiones talium audeant, quibus per nos vires noſtrae poenitentiae ad exequendum auctoritate noſtram volumus imperari; prohibentes humiter, ne religioſi monachi, videlicet aſchores, heretici, & ſubdum aliquos audeant poenitentiam admittere. Idem ſiſi cum licentia praedicti, ſalva in omnibus apoloſice ſedis auctoritate.

De extrema audientia.

Cum magna reverentia deſeratur locus infernorum; infernos etiam viros inſungat ſacerdos cum magna poenitentia in abſolutione celebrare, quae ad hoc ſunt ordinata. Item ad ſacramentum extreme unditionis moneat epifcopoſ populum Domini ſacerdotes, ſcilicet omnes a XVI annis de ſuper, & quod omnes ſe communit paratos exhibent, cum neceſſitate fuerit. Docent frequentes populum ſacerdos, quae ſacramentum licite poſſit iterari, ſcilicet in quocumque periculoſiſſimo ſitu, niſi metus eſt mortis; & cum qui poſt ſuſceptum convaleſcit ab infirmitate, licite poſſit reverti ad opus conjugale. Item tamen ſacerdos ſolum ſub ſacramento ſuſcepto ſubſtitua conſuevit, ut non poſſit ad illud tenerentia manus extendi ad aliqua horribilia exercenda.

De nuptiis.

Matrimonium ſimiliter facit & alia ſacramenta cum honore & reverentia de die & de nocte, ſed deſerſi & deſerſi celebratur. Item in matrimonio contrahendo ſemper in tribus dominicis & ſoleſtis diebus, ſe diſturbatis, quod ſiſiſtibus edicimus, perquirit ſacerdos a populo ſub poena excommunicationis de legitimitate ſponſi & ſponſae. Si ſiſi autem a ſacerdotibus huiſmodi edicimus non reverentiam nuper in concilio ſuper huiſmodi modi ſtatuta non evadet. Item prohibent praedicti frequentes in eccleſia laici, ſub poena excommunicationis non deſerſiſtibus ſibi mutuo de matrimonio contrahendo, niſi in loco celebri, & coram publicis & pluribus perſonalis ad hoc convocatis.

De ordinibus & ordinandis.

Cum quanta reverentia, cordis conſecratione, & animi devotione ad ſacramentum ordinis ſit accedendum, ex eo patet, quod non niſi a ſummo ſacerdote in epifcopo conſecratur, nec paſſim, ſed certis anniſi temporibus, & ſerjano non ſolum ab ordinandis, ſed ab univerſa plebe preſentibus. Hinc eſt, quod ſanctum canonum ſtatuta obſervantes, poenitentiam, ut nullus ad ordines accedat aut admittatur, niſi qui ſuſceptiſſimo examinatus. Item minores clericis ad inferiores gradus non admittuntur, niſi idoneos habeant poenitentiam, & per teſtimonium eorumdem admittantur. Nullus ſimoniacus, homicida, excommunicatus, aut ſuſpenſus, fornicatus, ſacrilegus, inceſtuoſus, aut ſaſtarius, ſi aliter huiſmodi canonum impedimentum ad quocumque ordinem praesumat accedere. Ordinatus in Hereberia, Wallia, ſive Scotia, aut alia cum litteris non commendatis ſive dimiſſiſſis, non quocumque modo, ad ordines ſuſcepti executionem in epifcopo non poſſit, niſi magna neceſſitate admittatur. Idem ſiſi diſpenſatur, inducitur, nec tamen admittatur, niſi prius conſerſiſtibus legitime de eorum ordinatione, vires mandata, & licite de litteraturis, ſuſceptiſſimo poenitentiam, qui vulgareter dicuntur, poenitentiam, non ſunt in laicis ordinibus conſtituti, ad ordines celebrationem accedunt, ut ſiſi probentur, ſacerdos cum magna poenitentia celebrare, quae ad hoc ſunt ordinata. Item ad ſacramentum extreme unditionis moneat epifcopoſ populum Domini ſacerdotes, ſcilicet omnes a XVI annis de ſuper, & quod omnes ſe communit paratos exhibent, cum neceſſitate fuerit. Docent frequentes populum ſacerdos, quae ſacramentum licite poſſit iterari, ſcilicet in quocumque periculoſiſſimo ſitu, niſi metus eſt mortis; & cum qui poſt ſuſceptum convaleſcit ab infirmitate, licite poſſit reverti ad opus conjugale. Item tamen ſacerdos ſolum ſub ſacramento ſuſcepto ſubſtitua conſuevit, ut non poſſit ad illud tenerentia manus extendi ad aliqua horribilia exercenda.

De officio archidiaconorum.

ANNO
CHRIST.
1322.

Archidiaconi & eorum ministri curam habeant & sollicitudinem, tam de his, quæ ad sacramentorum præsertim reverentiam & Dei, de quibus præmissum est, quam de his, quæ inferius subnexa sunt, ut scilicet & irregulares obsequentes transfugas, exerceant. Item injungimus archidiaconis & eorum officariis, ut in visitationibus ecclesiarum, vestimenta, libros, & alia, quæ ad officium pertinent divinum; habeant quoque nihilominus considerationem ad fabricam ecclesie & maxime ad reparandum, quod quæritur, si quis autem defecerit, in his eorum sub poena gravi præstant terminum, ut eorum supplicent. Cautè etiam præ se & suos inquirent, si in quibusdam visitationibus officium impenderint, in rebus aut personis aliquid fecerit corrigendum, & excessus, si quos ibidem. Invenient, ut tunc aut in proximo capitulo corrigantur.

De rebus ecclesie non alienandis.

Vasa, aut vestimenta sacra, aut libros ecclesie sibi tradita nullus laicus Judæus aut Christianus impignorare, aut vendere, aut etiam possidere, aut rectus pignori obligare, aut infodere, aut aliquo modo alienare præsumat, nisi ingens necessitas id excoigat, & prius dioecelani episcopi assensus accedat. Qui autem contra præsumpserit, & quod fecerit vires nullas obtineat, & præcipuo etiam qualiter taliter spoliatur, nisi quod allevaret, intra tempus, quod ex dioecelani episcopi assensu præfixum, se restituat. Item, quod ecclesiastica beneficia receperit, & communitis detineret præsumpserit, & excommunicationis sententia lesatur, antequam se restituat, & latens absolvendus. Item, quod plures & non solum filii & nepotibus suis, verum etiam concubinis suis immittat patrimonium Jesu Christi, domos in laico fœdo edificaverit, præsumat, ut quod ecclesiasticis relictis depertant, dum proximi sanguine bona ecclesiastica congregant, itam in die furoris Domini sibi ad damnationem perpetuam thesaurizat; ne sic de exercito fiat, dirivibus inhiemens, statuentes, ut qui aliter, nisi in necessitate casu, & assensu dioecelani episcopi fecerit, per annum, ad minus, a percipiendone beneficii suspendatur, nisi ad communionem episcopi aut archidiaconi sui, quod fecerit, citius emendaverit.

De testamentis.

Item, legitima testamenta clericorum beneficiatorum decemium volumus firmiter observari, nolumus tamen, quod concubinis suis aliquid in testamento suo reliquerit, quod si factum fuerit, de cetero totum illud episcopi arbitrio convertatur in usus ecclesie, quam tenet defunctus.

De firmis.

ANNO
CHRIST.
1322.

Nullus clericus aliquid beneficium ecclesiasticum alius laico tradat ad firmam, nec etiam fructus decimarum ante separationem eandem vendere præsumat. Si quis clericus beneficium factum in casu licito ad firmam committere voluerit, statuiamus, ut tali pacto committat, quod velit & valeat domos & edificia fulmere, & alia hominibus populis parochialia & episcopalia sufficere fulmere. Qui autem beneficium sic alienaverit, archidiacono loci præsentetur in capitulo, & tanquam generalis procurator, quod illi beneficium pro tempore, quod inter eos convenit, ibidem statuat.

De decimis.

Decima, tam prædiale quam alla, sine difficultate & sine diminutione cum omni integritate solvantur, secundum canonam instituta. Concedimus etiam, quod quilibet (in) parochia sua habeat auctoritate coercendi, & si contumaces fuerint, & commoveri de non correxerit, ipsos excommunicandi. Nullus laicus per quatuordecim temporis diuturnitatem immunitatem sui vendicit decimarum quarumcumque præstatione, cum laicus decimarum factorem canonum instituta decimas præstare non possit. Item in præfatis decimis, & maxime prædialibus, nullæ deducantur expensæ.

De sententiis contra laicos.

Sub interminatione anathematis firmiter prohibemus, ut nullus confabulari, cellulari, aut alius alioquin potestatis literis ballivus possessione sui bona religionum sine quorumcumque ecclesiastica, patrum auti temerario præsumat invadere, aut ex excommunicationis iniquitate ad oppressionibus quibuscumque indebitè contra ecclesiasticam liberatè attemptent molestare. Et si quis contra hanc prohibitionem nostram in propria salutis dilacione, quod avvertat Deo, præsumpserit, & commoveri de non correxerit, terras eorum per archidiaconum locorum sine dilacione ecclesiasticis supplicis præcipium interdicat, & tunc demum sic ad cor non redierit indurati, postis campanis & candelis accensis excommunicato: monitione præmissa præcipium etiam, ut singulis annis ter aut quater in anno solemniter in genere excommunicatorum fornicarii, perarii super sacrosancta, incendiarii, usurarii, fures, attrahentes, falsarii, & malitiosè sapientes, & executores rationabilium testamentorum; ita quod quilibet sciant in expensum quouslibet dejerant, non abolvantur, nec eis poenitentia ab aliquo inferiori injungatur, quod cum convalescerit, ad nos adveniat, nobis aut auctoritate nostra poenitentiam suscipiatur.

De vita & honestate clericorum.

Et his duximus adiungendum, ne iudicium sanguinis in locis sacris tractetur live in

ANNO
CHRIST.
1322.

ecclesia aut in cometerio. Auctoritate quoque generalis concilii distinctius inhiemus, ne quis clericus beneficiatus, aut in sacris ordinibus constitutus, licetis sub poena sanguinis infligendi scribere aut dicere presumat, aut ibi iudicium sanguinis tractatur

aut exerceat, interfici; noviter enim hoc modo ecclesia fe indignum, cum per eos ecclesia Dei per talia præscripta eadum generetur.

Explicitum statuta legenda, ut supra continetur, in concilio Oxon.

ANNO
CHRIST.
1322.

IN PRÆCEDENTIA STATUTA

Jo. Dom. Manf.

ADNOTATIO.

Statuta superiorum cum præceptis antiquis dimissis Rothomagensibus legendis in Libro, to. XIII. p. pag. 124. edit. Vop. in nihilominus conveniant, & cum non abstant in diversis, tunc idem est utriusque verborum sensus; quia & verba ipsa sæpe attingunt recurant. Quodam tamen adhibita, ut ex alio accepti; dicant docti. Sunt etiam verba consuetudine statuta pro diversis Constituentibus, que leguntur in editone Venetæ Libraria to. XIV. pag. 127. editioe hestina in concilio Rothomagibus, quoniam verba sint aliter distincta, interpolata, & diversimodè verba sæpe congruunt; sicque non ita.

Capitulum hinc conspiciatur valet veteres sacris synodibus contributiones per totam Galliam & viciniam Angliam celebres, quæ variè episcopi in suis locis adoptaverint, in commodum factum hinc inde reformatis.

NICÆNUM vel forte CPTANUM GRÆCORUM SCHISMATICORUM CONCILIUM

In quo auditi legati a Cyprii episcopi Græca communionis missi, ut restitui cum responso.

Anno Græcorum 672. Christi 1322. habitum.

Cyprii regnum, idem cum totum imperio Græcorum fœdum expectum, Latini invadunt; idemque ecclesiæ præfates Latinos constituit; ita tamen ut Græci suos permitterent, quibus illi parcerent, quibus schismaticis. Sed cum plura Latini ecclesiæ episcopi, iure videtur uti, & Græcos caruendo ecclesiæ factum episcopi exigerent, quæ sibi nequam concedenda Græcorum episcopi præ religione conferent; ubique vero metuentem se aperte resistere, legatione missa patriarcham CPTANUM confabulerent, quibus ibi ea in se presentari fas esset. Illi quoque, synodo convocata, cum CPOLI habitum ex his synodice verbis colligit, & eorum loco hinc Constantiam irent in medio confabulatione proposuit. Vnum est prius, ut Cyprii in ista que nec fecerit, nec SS. canonicis repugarent, liquident, & subducere te, citra discrimen possident, id

caute agerent; si secus indulgentia quædam ibi dari scirent, ut agerent quæ declinare non possent. Verum tamuliter ante plebe Græcorum, atque obediendè augeri Cypriorum perplexitatem; tandem aperius definitum, ne Græci facerdes manibus suis in Latinoorum episcoporum manibus inferre ulterius audent, quod hoc argumentum esset fidelitatis & subjectionis, ceterum postulentibus Latinis, ut cum Græcis dandus esset novus episcopus, si non in eis ipso Latino episcopo daretur; postulantibus etiam ut integrum esset Græco ad Latinos appellare; in his plane dandum aliquid restituit synodus censuit. Hac omnia odoet synodus concilii ex Cotelero in Ecdesiæ Græca monumentis to. II. pag. 406. evulgata, ex quo hic datur.

1915 ANCIENSIS
nisi monitus desistere valeret, se noviter incurreat. Datum apud Savilianum anno domini MCCXLVII. XVI. cal. Octob.

EPISTOLA CONRADI PORTUENSIS EPISCOPI AD HONORUM PAMAM

de meritis ecclesie Narbonensis in causa Albigensium & de collisione ipsi facta abbas Eleutherij

SANCTISSIMO in Christo patri & domino amantissimo H. altissimi providentia tumo Pont. C. ejusdem miseratione Portuensis & S. Rufini episcopus, devota fiduciam postum & mansuetum cum salute. Inter omnes ecclesias fidei Narbonensis fidelis, firmus & efficacis negotio fidei & pacis altissimi, nulla pericula nulla dispendia, dum in ipso laboraret negotio, transformans; sed quibuscumque modis nactus potuit, verbis & operibus se totam examini pro negotio Jure Christi, & tanquam una de fortissimum barones ecclesie Romane, onera, pondus & premissa perleverenter & instigabiliter iustoravit; apostolicam sedem in suis legatis, & speculaverit in persona sancti & honorabilis & commoditatis preveniens, ut credi debet etiam potius esse Romanam quam Narbonensem. Cum enim innotuissent predilectionem invalentibus nos turpiter, & ultra quam opinari poterit, nefarie egerent Biterrenes, ut ut jam facti fuissimus profugi fuisset per terram; sola Narbona nobis humanitatis recitatorum expeditis, per eam usque ad benedictionem non invenientes, ut caput nostrum alibi recitarentur. Nos igitur considerantes merita fere incompremissa ecclesie Narbon. pudit nos eam reverentur; eo quod non potest, preterquam quia in frustratione fidei meriti alie ecclesie cito referant, & in ejusdem remuneratione ad sancte matris ecclesie subsidium procuraverunt; eo quod innotuissent predilectione & majoris pietate compulsionis ad ejus remunerationem anhelamus, quo in majori patientia & hilariori exhibitione fidei devoto radicata, in omnibus angustis & oneribus fidei nullatenus sustinere murmur aut querimoniam resonare. Porro dum multo florantius examine in ejus remuneratione incenderunt, contulimus ecclesie Narbonensis capitulo monasterium Eleutherij cum omnibus fidei pertinentiis: nos enim de consilio placitum prelatum totis nobis assiduum deprecantibus abbas Eleutherij, & quosdam monachos complices suos solenni sententia & legitima lata, contra eos tanquam in negotio fidei & pacis nefandissimos proditores & hereticorum fautores, & deinde per omnia nobis & ecclesie sancte Romane contumaces & rebelles; quia etiam religionis dissolutio deformiter & dolum regerantur huiusmodi, & qua ecclesie Dei consilium esse videbatur, si posteritati didorum feceretur damnationis peccatum memoriale relinquere ad destinationem tante perversitatis & tante presumptionis contemnerent

CONCILIUM. 1916
referendam; non solum de generali potestate nobis injuncta, sed etiam de speciali auctoritate, non nisi gratia vestra concessimus ut de cetero capitulum Narbonense, in quod monasterium monasterium pleno iure transulimus, per clericos ibidem iure ordinatos tam spiritualia quam temporalia officia faciant ministrari, ad majorem usum castellan, indolentiam gratie vestre prefentibus duximus inferendam in hac verba:

HONORIS episcopus servas ferorum Dei, venerabilis fratris C. episcopo Portuensi apostolice fidei legato, salutem & apostolicam benedictionem. Cum in terra legationis tue nos miseri, fidei accipimus solo nomine regulares, per quos pervenerent ecclesie in quibus consistunt, fere penitus in spiritualibus & temporalibus fidei collapsi, aplicandi eos in aliis locis ad penitentiam peragendam, ac ordinandi easdem ecclesias de personis regularibus, seu etiam secularibus, prout prelati locorum & temporum iure iustitiam videtur expedire, libere tibi concessimus auctoritate presentium potestatem. Datum Viterbii idibus Decembris pontificatus nostri anno quarto.

Suadentibus igitur vestre gratiam, que nunquam nobis desit, semper profuit, ut quam ecclesie nostra Narbonensis appliciter exoramus, quatinus premissis donationem & constitutionem nostram ratam habentes approbet & confirmet, ut per hoc benedictum devotio sancte Romane ecclesie in suis negotiis fiat paratior ad obsequendum, & rebelium contemptus ex aliquo castigatione debita referatur. Ut autem salva pace vestra loquamur, opprobrio imperitior nostram credimus confandi personam, si in hac nostra petitione nos, quod abbas, contigerit parti repulsum. Mittimus autem ad pectus sententias vestre castilimus nobis in Christo vobis directos, fidelitatis negotio fidei & pacis ratorem N. de Concilio archidiaconum, & Stephanum Johannem canonice ecclesie Narbon. ut de nos & capitulum praevidum in predictis aliis negotiis suis dignum efficaciter exaudiat; eorum sequendum absentia nobis & negotio Jure Christi est damno, & presentia plurimum fructuosa. Conciat vos Altissimus ecclesie fidei sancte.

EJUSDEM CONRADI LITERÆ ENCYCLICÆ

Abbas Eleutherij & monachi propter crimen heresim a monasterio suo ejectorum, & in eorum locum ordinatum canonice dandem.

CONRADIUS miseratione divina Portuensis & S. Rufini episcopus, apostolice fidei legatus, servus Christi fidei, salutem & apostolicam benedictionem. Ex injuncto nobis legationis officio circa ordinatum ecclesiarum quadam capitulum praevidum (imus omnimodis obligari specialiter tam circa ecclesiam Eleutherij, quam propter delictum abbas & monachorum

1917 PARIENSIS
tum, qui seipso sinceritate fidei Christianam hereticis & eorum fautoribus adhaerentibus contulimus juribus & pertinentiis fidei domino & jurisdictioni spirituali & temporalis ecclesie Narbonensis perpetuo possidendam, quam ipsam circa negotium pacis & fidei semper firmam & stabiliem invenimus ac foveram: quam collationem dominus papa Honorius postmodum confirmavit. Ad honorem igitur sancte & individue Trinitatis, & sancte Romane ecclesie ira duximus inferendam. Volamus & statuimus, ut de cetero in ipsa ecclesie Eleutherij sint duodecim canonici continui residentes, videlicet sex presbyteri, duo diaconos, duo subdiaconos, & duo acolythi, quorum quilibet detur illi vicarium Melgoriense, modo curiam, pro vidua & vestra percipiat annuatim, quam precipimus & mandamus in una domo comedere, & in uno dormitorio jacere, & habere hortum & viridarium quondam monachorum. Statuimus etiam, ut quicunque fuerit archidiaconus Narbonensis fidei praepositus ipsius ecclesie, & praesent in omnibus spiritualibus & temporalibus; & habeat pro beneficio quicquid est jurisdictione villa Eleutherij & aliarum villarum ad eandem ecclesiam pertinentium obvenit; in quatuor canonice & correctionem habeat ipse praepositus, obedientiam & reverentiam faciant ceteri canonici praeposito memorato: vacante vero praepositi causa quolibet contingente, archidiaconus Resensis,

qui pro tempore fuerit, ipsam praepositum regat, teneat & conserve, quousque fiat archidiaconus in ecclesia Narbonensi, ut sic de cetero inde viginti & septuaginta annos redditus, proveniens & obventiones quasque percipere et eadem ecclesie Eleutherij & eius appendicibus exceptis praenominatis & redditibus duodecim canonice libras praedictae monetae, quos volumus recipere portione; excipimus etiam centum libras sancti Julli habere, de quibus debet quadraginta libras annuatim unicuique abbas hibernodunensis percipere. Praepositus vel capitulo: volumus etiam ut ex praenominatis duodecim constituantur unus clericus qui oblationes & mortuaria recipiat, & medietatem habeat ad incensum, pollutionem campanarum, et luminaria ecclesie procuranda; aliam medietatem alii duodecim, ut archidiaconus de consilio capituli N. Julli constituit divites et famulium in praenominata ecclesia Eleutherij, et prioratus, & ut ipse ipsam pertinentibus, & in nuptiarum autem illius ordinationis firmiter consilium nostrum apponi fecimus, & contradicentibus, si qui fuerint, vel rebelles, excommunicationis interitus subponentes. Datum Romae Domini MCCXXXIII. secundo nonas Octobris apud Viterban.

AD CONCILIUM PARIENSES

In causa Albigensium

Anno 1223. habitum

ADDITIO.

LITERÆ THEOBALDI

Archiepiscopi Rotomagensi ad praepositum, quibus mandatum Conradi Portuensis episcopi & S. A. L. significat, convocatum Senonensium adfuerit habebantur Albigensium episcopus.

THOMAS Dei gratia Rotomagensis archiepiscopus, venerabilibus fratribus omnibus suffraganeis suis salutem, gratiam & honorem.

Litteris venerabilis patris C. Portuensis & sancte Rufini episcopi, apostolice fidei legati receptis in hac verba. Venerebilibus fratribus (s) Dei gratia archiepiscopo Rotomagensi & eius suffraganeis, abbatibus, prioribus, decanis, archidiaconis, capitulum in Rotomagensi provincia constitutum, C. ejusdem miseratione Portuensis & sancte Rufini episcopus, apostolice fidei legatus, salutem in Christo Jesu.

Dum pro sponta vestra crucifixi vestrum cogimus auxilium implorare, postquam consensimus Accari adversitibus & plorare. Ecclesiam

AN. 1223.

(s) Dicitur peribit

enim derelicta est filia Sion sicut uerubaculum in vinea, quod taguriam in cucumero, & sicut civitas quæ vastatur, dicere compellitur cum propheta: *nolite inconvalescere et consolamini mihi super vastitatem filie populi mei. Dicit enim interfectio vestra est, convalescitisque & floram.* Non est qui sustentet eam ex omnibus filiis suis genuit, & non est qui appropinquaverit. Ecce nona tribuatio iudicii Sion. Postquam enim onerositas, ericis, & ibid. Ecce extenditur super eam moneta ut solvatur. Ecce per nihil & peremptio solvatur. Ecce per fortibus in facie veritate nudatis membris cutulus non latens, intravit in Dominum, ferus vidensibus & præterit, & arripit gladium alionum, qui dirivene (abbata nostra) & Dominum derelinquunt, blasphemantes sanctum Israel. Non est qui adjuvat causam crucifixi, clamans propheta, sed Altitimus per prophetas: *foris audite, ecce intuentur ad videndum.*

Quis crucifixi servus meus (a) nisi ad quem nuncios meos misi? Quem non movet quæ Dagon eruditus contra archam conculcat & contingit. Ecce quod vidimus (b) in finibus Brunarum, Croatia, & Dalmatie iuxta Hungariam nationem, ut per antiquum moribus antiquis de cetero trovisis esse minime dabitur, dum novus facies novæ arrogantie felibus (c) intramentis, sedem suam contendit potius in lateribus apollonis, non tam ut finibus altissimo apollonio principis succederet, quam ut ipsum cum antiquæ ecclesiæ deprimat & annihilat. Hinc est quæ pax perditum, qui marciarem vinum Domini, labant iam magna parte delicti in derisionem, & singulariter ferus vincam depulcrit & conculcat: ad eum confuunt Abigentis, ut ad eorum consilia respondant, nisi inhiantem doctrinam, & eius damnati scilicet iudicia complectentes. Ille fatanas quemdam fux pervertitatis hominem usque in Agrem (d) diocesis diffamavit, nempe Bartholomeum Castellensem (e) Et enim de Castellana oriundus, vices illius (f) agente, ut illis corruptis partibus propinetat (g) ubi ferus fil dromo in casibus Babylonis, hereticorum episcopus fustem exhibendo reverentiam, locum & locum suum concessit in villa que dicitur * Pajori (i), & scipsum transtulit in

partes Tholofanas. Ille Bartholomeus qui litterarum fationem unaque discurrentum, prius (k) salutationis allegoio seipsum imulavit in hunc modum: *Bartholomeus servus servorum hospitalis fane filii tui, fationem* etc. Item episcopi, quod est detestandum dicta & horrendum auditu, creat episcopos & ecclesiasticos perditio ordinis contentis. (k) Inter has & alias enormitates nullus prolepticæ Machthias, qui irrat in Judæum idios sacrificium: nullus Orthonel qui velis liberare Israel a iugo Cafurathian; (l) Chada malus accedit Sangur, ut viceret ponticis Philistinos; non est Golecum qui liberet Israel de mana Madian. Ecce vir levites concepit in duodecim fructu uxorem quam accipere de Beuletem Jude, & misit in terminis Irlzel, quæ habitatoribus Gabaa turpiter tant abire: sed huius filii Irlzel pariter non congregantur, ut huius perperatores Bagrii persequantur: querunt Ihesu Chridi; & non est qui apponet le murum pro domo Israel: non est qui ex adverso altitudinem, & tandem sangui proditorum (m) de manu negligenter requiritur: hinc est quod monemus infantibus, rogamus aeternitas, & per asperionem sanguinis Jesu Chridi prolepticam obtrahamus a iudicatis domini pax, quæ fingitur in hac parte, dilite prædicationem, quatenus veniatis Senonas in odava, Apollonium Petri & Pauli proxime futuræ, nisi etiam alii prælati Francie, (n) lavente Domino, congregantur, parati consilium fustere dare fape negotio prædico Abigdenum, & cum aliis qui ibidem aderunt pervenit, (o) aliquo inobediendum veniam domo pape curamus significare.

Datum (p) Provin. VI. Nonas Junii, (q) Huius auctoritate mandati vobis mandamus prædica die, Senonis formaliter interstiti.

Excelsis etiam eadem auctoritate omnes abbates, priores, decanos, archidiaconos, & capitula vestrarum diocesis, ut ibidem conveniant eadem die attentius providuri, ut negotium istud seu fideliter exequi flouderitis ne a Domino Jesu Christo, cuius fides in periculo constituta est, in distritto examine propter hoc puniri debeat, & ne a Domino papa postula de negligentia vestra deducatur. Datum anno gratie MCCXXIII. Vi. Idus Julii.

ERPHORDIENSE CONCILIIUM

Anno 1123.

Stefanus Maguntinus archiepiscopus habuit concilium Erphordia in ecclesia B. Mariae, & instituit, in quodam festum b. hanni propiis laudat in novum festum etc.

Inveratur. It. auctor chorice Sampetrol vulgati a Menken. etc. Germ. to. III. pag. 250.

An. 1123.

Ex Muz. Hist. L. P. 92.

AD MONTIENSIS CONCILIIUM

A D D I T I O .

In hoc Montipetensi concilio datur non amigio literas, quas hic refero ex Gall. Christ. tom. II. pag. 423. append.

AN. 1214. Rationibus adferuntur in Gall. Christ. II. p. 431. appon.

NO. R. * Dei gratia dux Narbon. comes Frolio, marchio Provernie, novum factum presentibus & futuris, quod in presentibus R. P. domini A. archiepiscopi Narbonensis, & venerabilium dominorum episcoporum B. Bituricensis & Rutenensis & abbatum Grandis-fvæ, & Bellipetice, & Moyiacensis, & quorundam aliorum, promissimus & concelimus per bonam & firmam stipulationem pro nobis & successoribus nostris, & obligativus nos corporaliter, preflito sacramento, quod nos (servativus, & observari) perpetuo fideliter facimus venerabilibus patri domino A. Agencium episcopo & Successoribus suis, omnia ea que in presentibus paginis inferius continentur: videlicet quia secularis iustitia civitatis Agencis de subjectione, quæ ratione domini habetur, dominum mutuum & quolibet obventiones que communitas a communitate ville exhibebitur, per medium inter nos & eundem dominum episcopum, a prepositis ab ipso & a nobis confistitis fideliter dividantur. Pacis autem violatae gratia * domus episcopus in teris & feudis suis extra civitatem & suburbia precipue iuretorum & quiete. Si homines villarum, burgorum & castorum dominum & jurisdictionem ecclesiarum pertinerentur pacem interfingunt, quæque sunt per violationem pacis ab eis habebantur, iter dictum dominum episcopum & nos communitas a ballivis vis & nostris per medium dividantur.

* Araldo

* Quæstio

quis dicitur in Can. p. v. Guarca

fi commone pro pace defendenda & emendata ablatorem faciendis in Agencii diocesi colligatur, necesse quæ in collectione, custodia vel expensa maxime habebat potestatem. Prædatis autem medietas illius pariter, & moxiam Agenci episcopi tenentibus a nobis in feudum: & in mutatione communitatis seu episcopi, tanquam domino iurabilem episcopos nos & successoribus nostris fideliter, salva in omnibus ecclesiis Romanæ auctoritate, & dabile in communicatione commisit fidei episcopi acceptationem, in recognitione domini unum honorum pro quoque procreationem, quam ab eo requiritur, & consensum, nos etiam præbimus episcopo, tamquam princeps, defensionem & tutelam filii & ecclesiis suis in iure suo & ecclesiarum suarum exhibendum. Fædibus omnia concessimus, & in mutatione communitatis, & in aliis nobis & ipsi & ecclesiis suis tam civitate quam extra plenius iure suo. Et ut prædica omnia plenam habeant firmitatem, sigilli nostri manibus presentibus litteris fecimus roborari, & nos A. Dei gratia archiepiscopus Narbonensis, & Dei gratia Bituricensis, & P. Rutenensis episcopi, & Helias Grandis-fvæ, & ... Bellipetice & R. Moyiacensis, abbatem præsentem necnon in huius rei testimonium filios nostrorum apertissime fecimus communitari. Anno stud. Montepetellanae, anno D. MCCXXIV. in vigilia beati Bartholomei.

AD CONCILIIUM BITURICENSIS

Pro quibus disciplina captivorum, & in Abigdenum causa

Anno 1215. habitum

A D D I T I O .

AN. 1215. In Bituricensi concilio, Romanus Card. A. S. L. adnotavit prædictam Romanum præbendam singulis & alia id generis potestere sibi solvendam ab ecclesiis collegiatis aliisque. Bullam Honorii papa ad id potestere, quam non dubito pro contentum, hanc fuisse, vulgavit Martene. Anecd. tom. I. pag. 219. causa, utpote ad hoc concilium pertinet, huc transfero.

HONORII PAPÆ III. AD EPISCOPOS GALLIÆ.

Petit ut eius præbendam in singulis ecclesiis cathedralibus & collegiatis. Concilior. Supplement. Tom. II.

Honorius &c. venerabilibus fratribus A. archiepiscopi, episcopis, & dilectis filiis universis ecclesiarum prælati per Romanum Francie constituti, salutem & apostolicam benedictionem.

Super maris Jerusalem civitates postquam, quanto emendationem speculandi dignitatis acquirimus, tanto in emendatione debito sollicitam officii, ut vigilantis custodia nobis & aliis vigilemus; nisi quoque per meritum, aliis præbendis, quæ ipsorum, spem in conspectu Altissimi proficere patres conseruetur, & in facie proprie sane integritate non laudatur. Multum enim cedit ad commodum, ut ad necessitates, & famam conscientia contenta nos exponatur. Sed potius mutui promoveatur suffragiis, & mutuis fili promotionibus suffragiis.

923. tur: propter quod in verbis Aaron mala punica cum tinnibulibus dependebat. Porro aut attendimus, quid omni honoris, et gloriae ad incrementum desideret; ut de promissa non cura sollicitus, multo nos sollicitudinis urgeat instantia, qualiter Deo satisfaciamus & homini; & si non ut volumus & debemus, saltem ut dignetur permittimus. Etiam valeamus. Sane multos mulctetis & audivimus & vidimus murmurantes propter expensas, quas venientes ad sedem apostolicam facebant. Scimus autem dignitatem illam ferre praesentio detraheram, quod labia dolosa, quid lingua magniloqua praesumbant, cum nonnulli sermone in publico monerent, & mittentes periculosum jejunia in herentes, & Romanam niterentur mordere ecclesiam, parati non solum ea quo vigor justitiae, sed etiam quae judicium arguunt, nec non benignitatis gratia conculcabant. Quis loquutionibus depravare; praesertim, apud eos, qui aures prurientes habebat & graves & erectas ad magna. Illis quoque talibus frequenter experti sumus ostendisse, quod mihi procurare nolumus, tam ea quae illis ad necessitates deputantur expensas, suis voluptatibus applicandam, ad miserabilibus mendacii recitandis, ad miserabilibus impingebant, et quod propter defraudaverant. Quia vero in his contra sedem apostolicam detractionibus obrepbat occasio; & ecclesiam, & ecclesiarum praesulis, nec non & alii videbantur immerere gravamen, cum fratribus nostris diligenter curavimus habere tractatum, quod fido, quia caute, la secundo Deum & dominum invenimus in talibus laboribus provisionis effectum; & tandem, prout Dominum placuit, communi & unanimi deliberatione concilii rem non movam, nec inconvocantur a praedecessoribus nostris famam, vel quod concilium illi salubri consilio praesident effectus operae consummare, videlicet ut ad opus sedis apostolice in singulis cathedralibus ecclesiis & aliis praebendis fuerit, ut quibusque reserventur; & interea donec fiat, competentes in eis reditus assignentur. In monasteriis vero, & ceteris domibus regularibus, ad alios colligantur, nec non, prout de bonis episcoporum secundum facultates suas constituantur certi redditus praebendis quantitates, quorum proventus in nosstrum recepimus tam illorum, quam fratrum nostrorum ne-

cessitates, capellanorum, necnon cancellariae, officiorum, aliorumque sedis apostolice officiorum, sicut in litteris, ut sic & pro videatur nobis in vix necessariis. Quibus omnibus omnia pro quibuscumque venientibus negotiis mitterentur, nec sit qui per se vel per alios, expressis vel tacitis, aliqui exiger, vel etiam sponte oblati recipiat, praeter villae reditum consuetum. Quod si quis Graecicus tantae cupiditatis animam adducit et exponere, tamen perne dicitur, quod praeter publicas, consuetudines propriarum, culparum in pena cogitur. Quis igitur fuit gratia, quis detractionis filius, qui sponsi & sponsae dilectus, ad habendum illatum ecclesiae concilio auxilium non affugit? An non licet, non deest, non expicit, ut sic filiae dextram porrigant ad subsidia matris, quae occupationibus multis & magnis involvitur pro necessitatibus illorum? Nonne id quod plures ecclesiarum praesulis magno testimonio vii tempore generalis concilii fudebant? Nonne ad id toto videbantur desiderio aspirare? Tunc tamen sedes apostolica distulit, nec videretur ad hoc concilium evocari. Ne igitur tam ipsi, tam sancti propositi consummatio retardetur, per nos reticere, nec deest ecclesiae Dei, multaque subtrahi occasio detrahatur; universitatem vestram monemus, rogamus, & exhortamur in Domino per apostolica scripta vobis mandantes, quantum ad executionem provisionis nupius modo in cathedralibus, quibus in aliis ecclesiis, ut distulit illi, impendentes sic opere ut operam efficaciam, quod inter petre factu monstrare quantum dominus Deus vos doceat aliquid, quantum sponsi & sponsae amor accendat, quantum maiorem relevatio mereat, quantum utilitatem generalis inducat. Generetur quoque ad relevanda ecclesiarum onera, & gravamina praeslatorum, prout possimus, intendamus; de praebendis clericis Romanis, vel aliis a sede apostolica concessis duximus providendum, ut possquam licentiam supradicta completa, cum eo vacare cogitur, ad propriae ecclesiae revertantur; ne si successio conferatur extraneis, sicut aliquando contigit, illis ecclesiarum, qui continuo servitio resident, redderent inutilis; & voluntate quomodomodò fierent alienae.

Datum Laterani V. Calendas Februarii, pontificatus nostri anno IX.

LONDINENSE CONCILIIUM

In quo collatio quadam pecunie in regni subsidium ecclesiasticis indicata est.

Anno 1225. habitum.

Ex VValli. Covent. Chron.

AN. 1225. IN purificatione beatae Marie convocatur ad London. praesertim Anglie, & huiusmodi tractatus habito de finibus cum regno, & populo huiusmodi convocato. In concilio illi, berbertus tam ecclesiae quam regni, & forensis, sicut chartae, lue in confectis & singulis comitibus, liberatus, plenius testatur, huiusmodi cono regis & comitibus & baronibus & clero, & populo

ibidem praesentibus XV. annorum mobilium, de communi assensu, & pretium de regularibus. Et ad hanc XV. feciderit, quendam obligati sunt per centenniam archiepiscopi, episcopi, abbates, priores, comites, barones, & milites, universaque alii & universaque, sicut praesentibus de eisdem Cisterciensis, & Fremontistrati. Templari, & Hospitalitatis. Archiepiscopus autem & e-

ANNO CHRISTI 1225. 925. piosque omnes convocaverunt in agratione XV. fraudem facientes vel cam impedientes.

Res enim huiusmodi illa narcat Maltheus Praedius ad Art. 1225. qui & Westmonasterii conventum hunc habitum in dicit.

Anno Domini MCCXXV. Rex Henricus ad Natale tenuit curiam suam apud Westmonasterium, praesentibus clero & populo cum magnatibus regionis. Solentate igitur, ut dicebat, completus, Habebat de Burgo, domini regis iustitiam, ex parte ejusdem regis proposuit coram archiepiscopo, episcopis, comitibus, baronibus, & aliis universis magna de iustitiis, quae regi illas fuerant in partibus tractatas; et quibus non solum rex, sed & comites militis, et barones sunt exheredati cum ipso. Et cum multi nudi, in charta multorum subscriptione erit officaria. Pesit ergo ab omnibus concilium pariter & auxilium, quibus corona Anglie dignitates amittat, sicut pura postea revocare. Ad hoc quoque plene periculorum regi sufficere credidit, & in quintadecimo partium annorum rerum mobilium totius regni Anglie, tam a personis ecclesiasticis, quam a laicis donavit. Et in hunc modum prefatus archiepiscopus & concilio totis episcoporum, comitum, baronum, & abbatum, & priorum, habuit deliberatione, quae delecta responsum, quod regis petitionibus gratanter acquiescerent, si illis duo petitis liberatim concedere voluisset. Annus itaque rex expulsiatibus, quod praesentibus magnates, chartasque protinus conscripsit, & regis sigillo munitis, ad singulas Anglie comitatus chartas singule dirigitur. Et ad provincias illas, quae in foederis sine constituta, chartae sunt directae; ut tunc liberatim libertatibus communiatis, & alterate libertatibus forent.

ADDDITIO COLLECTORIS.

ANNO CHRISTI 1225. N On dubito quin hoc ipso anno concilium aliud inditum fuerit Londinum, & quod indicatus licet, sicut dominicum fecundum post Pascha concilio illi habendo finem; licet, loquam, habent apud Wiltonem pag. 263. Cum tamen non satis constet utrum recte concilium illud convocetur, ideo ab his referri superfluo. Suspicio vero reperta non constitit in unum episcopos, de quo tunc regum annorum legitur, & quod quidem erat in eo concilio, infensores eiusdem fuit clericos repugnantes manerentur. Id constat ex actis ecclesiae Sarum apud eundem Wiltonem legitur. Paterbat honorabili illud rex auctoritate litterarum Florentii papae de quibus in concilio Londinensi anno 1226. licet eadem Anglia praesentibus quidem illi intererat regni solvenda, praesentiam necessarium subsidium; sollicitudinem eam Honorium papam tunc censuit, ut eius auctoritate aliquot fore ulterius illud concilium prosequatur. Nisi repetimus antequam in concilium conveniret episcopi, regem id ab Honorio postulare, et eius auctoritate motuos, nec in solutionem illam inclinatum inducere. Nam Honorii litterae ad concilium Londinense praesentibus, in ipso tempore datae sunt, quo episcopi in concilium illud convenirent. Fozze igitur episcopi aucta fama de subsidio a rege petendo, primo quidem & difficiliter probaverunt; quare ad eos urgendum rex concilios litteras procurabat. Dum ita res tractaretur, Romae episcopi in unum convenientes tandem in regem voluerunt ire, & indita quinquena de qua superius, secundum hoc redire pontificis littere in Anglia, insiditque ad rem, quam Joannes rex ulius est, ut morosus singularum ecclesiarum sibi largiret ad solutionem. Res in annum sequentem extraxit, et quo habitum consistit concilium Londinense, a me subangendum.

CONCILIIUM PROVINCIALE SCOTIUM

In quo charta de stipendiis laycorum dicitur.

Anno 1225. habitum.

Ex chartular. Aberdon. fol. 25. & Per. Maravian. fol. II. in bibl. Juri. Edinburg.

BULLA HONORII III. DE EODEM.

AN. 1225. H Onoribus fratribus servatis & apostolicis episcopis, regni Scotiae, Galatiae, & apostolicarum benedictionem.

Quidam vestrum super auxilio nostris in unum convenit, quod non haberetis archiepiscopum, cuius auctoritate possitis concilium provinciale celebrare, & consurgit in regno Scotiae, quod est a sede apostolica tam honorabiliter, sicut in litteris generalibus, & enormia plurima committit, quae remanent impenita. Cum autem provincialia concilia omitti non debeat; in quibus de corrigendis ecclesiis & moribus reformandis

diligens est adhibendum cum Dei timore tractari. Et canonice sunt relegeo de regum ac conservandae, maxime quae in eodem generalis concilio non fuerat; & per apostolica vobis scripta mandamus, quatenus, cum conveniret, apud com non haberetis archiepiscopum, cuius auctoritate possitis concilium provinciale optatum celebrari. Dat. apud Tyberim 24. Calendas Junii, pontificatus nostri anno IX.

Modus procedendi in concilio cleri Scotici.

Primo induantur episcopi albis & amictis, cap.

Quod novi census non imponatur ecclesie.

ANNO
CHRISTE
1225.

XIV.

Statutum est, quod novi census eorum non vicariis non imponantur, nec antequam census augetur, et si focus aditus fuerit, secundum Lateranense concilium tractentur, et delinquentes in talibus, prout iustum fuerit, puniantur.

De clericis ordinandis.

XV.

Ad hoc statuitur, quod nullus episcopus clericos decematis alterius episcopi ad ordines maxime sacros sine literis ordinari vel sine eius officiali admittat. Clerici autem transfuentes vel ignoti ad officium ecclesie clericalem sine literis commendariis cretis admittantur, et si sine admittance episcopi, officiali, archidiaconi in ecclesia parochialibus seu capitulis se divinis immixturi, ipso facto sine suspensio. Ad hoc statuitur, quod quilibet sacerdos seu clericus ad religionem transiens, habeat annualem suam, sicut et alii, qui in Domino morantur.

De consuevis constitutis.

XVI.

Quod in quodam concilio statutum est, approbantes statuitur, ut per quoslibet decanatus prudentes vice et officio constituantur per episcopum confessoris, quibus presunt vicarii et minores clerici valeant confiteri, qui decanis forsan erubescunt confiteri, et veniant. In ecclesiis vero cathedralibus confessoris institui precepimus generaliter.

De leato & condoleo.

XVII.

Cum laici dari ecclesiam ad firmam sit penitus inhonestum, et clericis quibuscumque ad longum tempus propter continuationem temporis, quod concievit afferre periculum ecclesiis, possit esse damnosum, utrumque districte inhibentes, statuitur, ut nec laici unquam nec personis ecclesiasticis etiam ultra quinque annos ad firmam non conferantur, nec eo facto, renovantur eisdem, nisi prius ipsi alii habeant mediate, salvis confessionibus religiosis super garbis eis in propriis usus concessis; et, ut omnia sint in tuto, precipimus, ut per quoslibet episcopos vel archidiaconos firmam fiat conventio, ex qua plures literas foribantur, quantum una maneat petere episcopos, vel penes archidiaconos.

De cohabitatione clericorum & mulierum.

XVIII.

Licit ad profugandum a laibus ecclesie

Curriculum inus cupidinis libidinosae conage, quod doctor ecclesie terripit maculatur, illucit tempore ecclesiasticis rectoribus, ipsam curam improbatam ante existit, et semper te ingerat impudenter; nolentes ergo sanctam ecclesie ignominiam committentibus unquam se tectis incederem, sacra Romanorum pontificum, et maxime decretales Alexandri pape super hoc editas exequendo, statuitur, et statuendo precipimus, ut clericis, et maxime in sacro ordinibus constitutis, qui in suis domibus vel alienis detinent publice concubinas, eas prorsus a se removeant infra menas, alias de carcere nullatenus decedant, aliquando officio et beneficio loco suspensio. Ita quod Buiqueque super hoc satisfecerint, de beneficiis ecclesiasticis se nullatenus intromittant. Alioquin ipso iure ipsi eis decernimus esse privatos. Volumus quoque et districte precipimus, ut archidiaconi et decani super hoc diligenter fieri faciant per omnes decanatus inquisitionem, et quod statim, observent.

De rebus ecclesie non alienandis.

XIX.

Statuitur etiam, quod ecclesiarum parochialium rectores seu vicarii eisdem ecclesiis sibi commissis nullatenus cogbare valeant, nec fructus eorum ad ultimum tempora vendere, aut quibuslibet modis alienare, nisi quatenus ad eosdem rectores pro se viventibus, aut suo annuali potenter pertinere, ne per obligationes et alienationes huiusmodi, ecclesiis ipsis et eorum paratis, etiam eorum rectorum successioribus damnum aut iniuria generetur.

Item de eadem.

XX.

Statuitur etiam, quod nullus rector aut vicarius parochialis ecclesie decimas aliquas de adventibus aliis ecclesiasticis personis consuevis aut extraneis, presertim laicis etiam ad usum perpetuum, quoad concedentes aut recipientes vixerint, dare valeant, vendere, vel quomodolibet alienent. Et si quis contra premissum fuerit, ipsum sit et inane, et quod si alienatum fuerit, ad quod et proprietatem successorie integraliter revertetur.

Item de eadem.

XXI.

Statuitur etiam, quod nullus rector, aut vicarius decimarum seu aliorum proventuum ecclesiasticorum per unum anni spatium, antequam eisdem decime seu proventus percipi debeant, venditionem, obligationem, seu aliam alienationem anticipare presumat. Et si focus premissum fuerit, idem potestatem non decant firmitate, quum potestatem huiusmodi ecclesie inducant, reddeat et vicarii deperantur, ementes etiam piecuram suis premissis defraudantur, iura etiam ordinariarum quandoque defraudent.

tur, vel penis evenerint.

ANNO
CHRISTE
1225.

Ne clericis vel monachi sine negotio immittantur.

XXII.

Cum iure divino et humano caveatur, quod nemo statum Deo, implicet se negotii secularibus; statuitur, quod nemo religiosus, aut sacerdos vel clericus sanctis ecclesiis aliis, ad hoc vel ad illiusmodi secularium personarum in negotiis secularibus sunt, vel administrationibus aut eis rerum huiusmodi negotiorum secularium participant, per quas ad rationem veniant, et ex ipso in scandalum ecclesie per secularem potentiam graviter opprimantur, et ecclesie fidei commissa ex hoc enormiter ledantur. Quod si aliqui ad hoc vel hoc impoherent venire presumpserint, ad ecclesiasticum ministerio suam alieni, pro eo, quod clericali officio neglecto, stultibus seculi vel potestatis secularibus se immiscuerint.

De eodem.

XXIII.

Item salubri provisione decrevimus, ut clericis beneficiis de cetero domes aut possessiones laicas ad opus concubinarum et fornicationis emere non presument, nec etiam ad opus eorum donec confitentur in secundo laicali; sed nec etiam peccatum ministrent ad huiusmodi emenda ad opus illorum, ut sic eis subtrahatur occasio malignandi. Si quis super hoc habentur iusta ratione suspensus, nisi ad arbitrium superioris se purgaverit, ipso arbitrio puniatur. Preterea licet testamenta legitima clericorum beneficiorum decedentium volumus observari, volumus tamen, quod concubinis aliis in testamento suo relinquatur. Quod si de cetero factum fuerit, totum illud in usum ecclesie, quam rexit defunctus, episcopi arbitrio convertatur.

De interdictis.

XXIV.

Item statuitur, et cum iudicialiter sit Hospitalitatis ac alius religionis quibusdam ab apostolica sede, ut in ipsum peccando adveniens ad loca interdicta per se a contrariis, seu elemosynis colligendis fatis in anno loca illa deperant aperiri, quatenus ad nominatim excommunicatis nullam admittantur, et ipsi precipue, qui causam de testamentis dederunt interdictis. Probemus etiam, quod huiusmodi exceptis fuerint non nominatim excommunicatarum, aut publicorum peccatorum, et violatorum ecclesiarum, et aliorum, quibus visum non commu-

a In MS. Junerini scriptum videtur.

a In MS. Junerini, forte per confessoris, de Curia Car. de Prefate in Officio. med. R. In MS. Junerini, in addenda, p. 1270. hoc habet: *Actus de Officio in abbatibus & in aliis locis. Redundans aucto scriptor. Litterarum de submissis qui devotio confessoria a quibusdam violatoribus & vitiis fecit. Hac claz. Rudolm.*

nicavit ecclesia, ecclesiasticis sepulture tradere non presument; si vero in aliquo contra premissa venire presumpserint, privilegium huiusmodi ipsos fore decernimus abrogare. Ipsos quoque ad ecclesias illas nullatenus admittentur, donec satisfecerint idoneam praesertim de offensa. Et quod a loco extra tractatum corpora sic sepulta.

De testamentis & ultimis voluntatibus.

XXV.

Statuitur, ut cum de bonis in testamento aliquis culcunque relicto, ordinari licet in certa fuerit ratio faciendi, quia licet clericis, ac illi etiam in huiusmodi rationem reddendam nullatenus compelli possint, ut dicunt, quod religiosi huiusmodi ecclesiarum nullo modo constituantur, nec in aliquo bono defensorum committuntur. Quod si fuerint constituti, pro non constituti penitus habeantur.

De imunitate ecclesiarum.

XXVI.

Statuitur, quod fugientes ad ecclesiam defensorem aut eadem, nisi fuerint notorii deperantur agrorum, aut publici et notorii predones vitarum publicarum, aut manifesti violatores aut effraiores ecclesiarum, seu a canone vel ab homine excommunicati, quibus talibus adhuc sunt tenendi, donec decernatur vel eius officiali pronuntiaverit, tentialiter eos ad ecclesia non esse defendendos.

Item de eodem.

XXVII.

Adjicientes, quod nullus vicarius, seu presbyter, seu clericus alius aliquem crucifigatum, seu clericum captum pro homicidio, praeda, latrocinio, maxime si super his malefici fuerint delicti, de maribus ballivorum laicorum requirit fine iustu et conscientia episcopi, archidiaconi, vel decani loci illius, ubi fuerit requirendus. Probemus etiam, ne laicos fideliter inventari apud ballivum laicum pro talium captorum liberatione; flantes, quod detentores talium privilegiorum, postquam canonice nonnulli fuerint et requisiti, ad liberationem eorumdem per censuram ecclesiasticam compellantur.

De eodem.

XXVIII.

Statuitur etiam, clericis in quolibet ordine ad ecclesia esse defendendos, donec exigente iustitia, propter immunitatem criminum.

ANNO
CHRISTE
1225.

scilicet paululum *salis, & aurium & narium linitio cum saliva. Exorcismi etiam dicantur, & ad fontes omnia fieri parvo, que fieri solent immersione & aque benedictione. Quomodo autem baptizatus fuerit puer, de quo libuim est ad baptizatum fuerit, omnia fiant a sacerdote, dum tamen ante immersionem dicatur verba supradicta: « Non te baptizo, &c. Ad levandum vero puerum de fonte erte ad plus admittantur persone in baptisimo. Matrem duo maris, & una foemina fuscipiant, foemina maris, & una foemina fuscipiant, uterque fuscipiant. Plures tanquam non tanquam patris, si haberi poterint, habeantur, propter varias causas. Patris autem christum non nisi in aqua ornamentorum ecclesie esse conuertentur, nec tenet ad ecclesiam cum pueris dicit, aliis ad baptizandum prece vel pretio non tradantur. Similiter alia ornamenta ecclesie, que pontificatus alacerrant benedictionem, nullo modo in profanos usus conuertantur. Foemine monentur, ut puerum fuis caute alant, & juxta se de nocte non collocent, ne opprimantur: si solos in domibus, ubi ignis fuerit, vel solus juxta aquam non relinquunt. Et hoc omnibus duobus dominicis dicitur.

De sacramento confirmationis.

LVI.

Quam sacramenta confirmationis ad robur dantur pueris, sacerdos cum audierit adventum episcopi, monent populum, ut deferant pueros ad episcopum confirmandos. Aditus autem, in quo debent habere commendat, prius confirmetur quam confirmetur. Mox etiam laicos intimetur, quod contrahitur in hoc sacramento, sicut in sacramento baptismi, promittas ipsos, ut optinentur illis, ut fuscipiant pueros, & illos, quorum filii pueri, & etiam illorum pueros. Mas vero mox coram episcopo tenent, & foemina foeminas.

De sacramento penitentie.

LVII.

Quum remissionem peccatorum per veram confessionem consequimur, precipimus, ut sacerdos in danda poenitentia diligenter attendat qualitem persone, & quantitate delicti, locum, tempus, causam, & motum in peccato factam, & illas peccati circumstantias, hinc inde devotionem poenitentis, & signa contritionis attendat. In audiendo confessionem sacerdos habeat vultum humilem, & oculos ad terram demissos, ne, preloso indicere faciem respiciendo, & maxime in vultu patientis audiat quicquid dixerit, & in spiritu lenitatis cum loquente, & ei pro peccato perfideat pluribus modis, quod integre & de omnibus peccatis poenitent. Alio vero confesso sua est vera. Præterea inquirat usitata singulariter, inusitata autem non

* In MS. papalium

nisi a longe per circumstantias, ut exi peris dicit materia continendi, & inexpectis nulla dicit occasio delinquendi. Proferantur nomina, cum quis peccaverit, non inquirat, sed per confessionem potest inquirere, utrum laicus, vel clericus, sacerdos, vel diaconus, vel monachus fuerit. Monentur autem laici in principio Quadragesime confiteri, & cito post baptizatum: precipiunt autem parochiani fuis, ut postquam ad annos discretionis pervenerint, omnia peccata sua sicut in anno confitentur proprio sacerdoti vel alteri ad eas licentiam, & reverentem ad omnes in Pascha exarsitiam facerentium percipiant, nisi forte de consilio proprii sacerdotis ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab eorum perceptione duxerit abstinendum, aliquando & vixi ad iusticia ecclesie arcantur. & morsu christiana fepulchra carant. Caveat autem sacerdos omnino, ne verbo, aut signo, aut aliquo modo peccatorem prout, sed si prudenter consilio indigni, illud alique expresse persone sua caute inquirat. In duobus vero semper consiliat episcopos, ut discretos viros, quorum consilio certitatis locum solvere valent vel ligare.

De sacramento eucharistie.

LVIII.

Excellentissimum dominum corpus & sanguinis sacramentum cum reverentia, devotione, & honore tractetur. Et propter hoc ditritie precipimus, quod sacerdos circa eas, que ad substantiam sacramenti corpus & sanguinis domini pertinent, sit diligenter, profuturi quod eucharistia in mundo pside conservetur: nec ultra septem dies comestatur, nec hostie consecrantur, sed quilibet die dominica innoventur, ita quod post receptionem hostie recipient, consecrate aut, suspensionem sanguinis dominici, serventur hostie a quibusdam ministris, vel aliquo bono conscientie. Hæc autem certitudo circa hostiam consecratam, ut non fuerit non consecrata post consecratam, nec consecrata iterum consecratur. Sacerdos autem hostiam consecratam diligenter condiderit, ut consecrata de puro frumento sit, & integra, & integram habeat circumam, & quod major pars vini & modica aque, que a vino abstrahitur, ponantur in calice. Caveat vinum fit actum, vel corruptum. Item precipimus, ut sacerdos habeat canonice correctum, & verba canonice in missa & omnia officia aperte & distinte dicantur, ita quod prius festinatione nimia verba non prædicantur nec syncopeantur.

De celebratione missarum.

LIX.

Item in celebratione missæ, hostiam consecratam, pacem daturus sacerdoti non potest apponit, quod ante perceptionem non potest

tangere non debet; si vero de patena, fiat quodam faciente, ut in summo altaris, non enim missæ, tam pacem quam calicem faciat aqua perfundi, vel solum calicem, si cum de patena non fuerit, habeatque factos justa altaris partem mundissimum, alio pacto circumdatum undique, & honeste ac decenter cooperatum, in quo post summum sacramentum salutaris, dignum cum tabis terget ablatos. Habeatque lacrumam super, hoc hostiam operculum. Hostiam vero non elevet antequam illa verba prædicatur: * Hoc est corpus meum. * Item si sacerdos necesse habeat bis in die celebrare missam, quod nisi in die Nativitatis, vel Resurrectionis dominicæ, vel quam aliquod corpus presens, est in ecclesia tumulandam, & aliquæ evidentium signa necessitatis, aut probentibus. Post primam celebrationem & corporis & sanguinis summationem nihil in calicem fundatur, quod a celebrante sumatur, sed tantum post celebrationem subsequentem. Post vero celebrationem diligenter absorbeatur stilla de calice, & quod fuerit superfluum in calice, dignum sumatur ab aliquo bono conscientie, vel referatur in vas mundum, ad id specialiter deputato, & post celebrationem sive vixi missæ sumatur a celebrante.

De custodia eucharistie, & visitatione infirmorum.

LX.

His additur etiam, quod cum eucharistia ad ægrotos fuerit defectus, ut sacerdos pavidum mundum, in quo sit barbam, mundissima, & in ea dicitur corpus dominicum ad ægrotum linito mundo superposito, lactera præterea hostie consecrantur, si quilibet ecclesiam, sicut in domibus, ubi non fuerit fontem existerit devotio fidelium, nisi æger fuerit valde remotus. Habeatque sacerdos librum quandam, quem vadit ad ægrotum, & si ægrotus remotus non fuerit in superpellicio decet ad ipsum accedere, etiam temperies patiatur. Habeatque vas argenteum vel æneum ad hoc specialiter deputatum, quod dicitur fœcum ad ægrotum, ut in eo valeat dare ægro, qui sumptum eucharistiam * suorum dignorum. Deterat autem dicitur corpus dominicum ante pedes suum recedentes.

De extrema unctione.

LXI.

Monent diligenter sacerdotes infirmos parochianos suos a quatuordecim annis & supra ad extremam unctionem, & omnes penitentibus & poenitentibus gratis & libero exteant hoc sacramentum. Item denunciant eis, quod hoc sacramentum potest iterari scilicet in quolibet infirmo, de quo timetur metus mortis, & quod post hoc sacramentum licet conversi ad opus conjugale, & ad alia, ut prius licet. Oremus autem infirmorum cum reverentia dicitur ad

* ablatum, vel aliud quid dicitur victor.

infirmos, & eos cum honore facerent duxerit & rationum celebratæ, que ad hoc facti ordinari, & nihil inde nec pro alio sacramentis exigatur.

De vita & honestate clericorum.

LXII.

Ut clericorum mores & ætus in melius reformetur, continentur, & castè vivere student universi, præsertim in sacris ordinibus constituti, ab omni libidine vitio caventes, & castitæ & libertatis omnem officii diligenter se adhibent, cum omnia secularia non exerceant maxime inhonestæ, habentem evitent, propterea nisi causa necessitatis forte in litibus constituti. Coram & consilium habeant competentem. Sacerdotes dederat capras clavatas, nisi iustitia timoris exegerit bonum mutare (vel) transformare. Clerici vero ceteri in habitu, in gestu, & in omnibus benefici habeant, ab illis se personis penitus abstinant, que in generali concilio continentur. Sacerdotibus vero præsertim ad verba, sed præsertim ad beneficii ditritie precipimus, ut continentur & honeste vivant, concubinas (sua procul expellant, & nullam familiaritatem cum eis de cetero habeant nec in domibus propriis nec in alienis, nisi velint officii esse beneficiis contra hoc agendo privati. Advocatus vero, si sint clerici infra sacros, & ordines, vel sacerdotibus in foro seculari, nisi proprias causas prosequantur, vel miserabilium personarum, precipimus, ut officii ecclesiastici, divinis et aliis bonis dignis se exerceant ditritum, & divinum vero officium non duntaxat pariter et duntaxat, quantum Deus dederit, fideiote et devote celebrent. Precipimus, ut quilibet ecclesiam, habeat calicem argenteum, & vas decubitus, & honestis, & iudicium monentem et candidam amplitudinis congruentis, linteamentis, & omnia, & ornamenta, que ad altarium ipsius officium, habeant competentem, & libros ad sciendum idoneos et legendam, & sacerdotalia instrumenta sufficientia, præsertim et honeste, et quod minus absurdum est in sacris fidei negligere quam deo, cum in profanis, ditritie precipimus, quod vala ministerii, et vestimenta ministerii, & pallia altaris, necnon et ipsa corporalia nitida et mundis cultuque, ut propter quorundam incuriam vel vellimentum turpitudinem, vel fortitatem quibusdam tantum honoris, & cetera, que per pacis, quod anno de novo crata fiat, & de crata sua factus fuerit, post Pentecostem ad ecclesiam sui conuertatur, nec inde amoveatur.

Que sint relinquenda sacerdotibus.

LXIII.

Ad hæc facere synodi approbatione statuitur, quod si redios aliquis ecclesie dederit, et ecclesia sua relicta fuerit, fidei indigentis sacerdotibus competenter, sine

fine libris, vel sine utriusque, vel si forte
fuit, de bonis eius ecclesiasticis tanta portio
deducatur, quæ sufficiat ad reparandum
hoc, et defectus ecclesie supplendum. Uten-
fuit quoque domus successori suo relinquatur.

Quod novi casus non imponatur ecclesie.

LXIV.

Sicut in generali concilio est statutum, firmiter prohibemus, ne novi casus imponantur ecclesiis, nec veteres augerentur; quodcumque contra hoc aliquid esset, sicut in eodem concilio cautum est, irritum habeatur. Noverint etiam presentium, quod deinceps jurabunt, quod nec presentium nec postea aliquid inter ipsos et presentiores propter beneficium habendum, et maxime de augenda penitentie.

De matrimonialibus.

LXV.

Quam matrimonium ab ipso Deo in paradiso nescitur institutum, & quod origine primam est inter alia sacramenta, ut libere & canonice de cetero contrahatur, precipimus ut nulli detur licet de matrimonio contrahendo, nisi coram sacerdote & tribus vel quatuor viris hinc dignis ad hoc specialiter convocatis. Nullus sacerdos prestatur aliquis peritiam matrimonialiter conjuges, nisi prius terna denunciantio in ecclesia publice & solemniter prout illa, secundum formam consilii generalis; ita quod qui voluerit & valuerit, legitimum impedimentum opponat. Inhibentur etiam sacerdotibus sub poena excommunicationis, ne quis eorum impedimenta matrimonii malitiose, & se etiam presbyter nihilominus invidet, etrum aliquod impedimentum obstat. Cumque apparuerit probabilis conjectura contrahentibus, contractus intenditur copiam contrahendum, contractus intenditur copiam expressit, donec quod fieri debeat iuramento, manifestis conditio documentis. Claustrina quoque matrimonia fieri prohibemus, inhibentur ne quis sacerdos talibus interiret presbiter, & qui contra hoc fecerit, canonice puniatur. Denunciant etiam presbyteri parochialis suis, quod matrimonium prohibetur et infra quantum gradum consanguinitatis vel affinitatis; ultra quantum gradum legitime contrahitur. Inter compares & conatus, & inter filium & filiam, & inter filium & filicem, & filium & filiam filios vel filias in matrimonium interdicitur. Statuimus etiam, ut episcopi parochianum suum publice fornicarium habitum & compellant cum fornicariis suis contrahere, aut eas impliciter abjurgare, nulla conditione adiectione.

Tandem sunt aguntur ad ecclesiam.

LXVI.

Fugientes prohibemus, ne quis fugientes

ad ecclesias, quæ ecclesia debet fieri, licet de volente auferantur, aut ipsos circa ecclesiam obducatur vel eidem subtrahatur vicualia.

Quod honeste serventur ecclesie.

LXVII.

Prohibemus etiam ne choreæ vel turres & incedendi ludi, qui ad lasciviam invitant, in ecclesiis vel coemeteriis fiant, nec caetera secularia maxime in quibus agitur de peccato sanguinis, in eisdem trahantur. Statuimus etiam ut coemeteria per circuitum honeste claudantur, ne immundis & brutis animalibus pateat ingressus. Ecclesie quoque integre & honeste terna custodiantur.

Excommunicandi sunt quatuor in anno.

LXVIII.

Excommunicantur quater in anno per totam diocesium fornicator & incendiarii malefeci, alicuius malefeci, & raptores publici, maleficiose impediens testamta legitime facta, scienter perjuri, per quos aliquid amittitur hereditatis, beneficium ecclesiasticum, vel terrenum.

Danda sunt decima de omnibus que renovantur.

LXIX.

Item decime reddantur de omnibus que renovantur per annum, videlicet de agris, coltura, negotiationibus, foeno, lino, lana, & labe, & de proventus molendinorum, & de omnibus aliis beneficiis fructibus secundum consuetudines approbatus habentibus & obtentis.

Quæ collectæ diebus sunt in missis.

LXX.

Sacra synodi approbatione salubriter dominum statuendum, ut per diocesium nostrorum in celebratione missarum, preterquam in festis duplicibus, dicantur quinque collectæ; una de pace ecclesie, scilicet "Ecclesie tue, quæ Domine preces, &c. alla pro domino nostro rege, & regina, & eorum filiis, scilicet Deus, in cuius manu corda sunt regum."

De visitatione infirmorum.

LXXI.

Item, cum presbyterum ad infirmum vocari contigerit, si audita eius confessione forte cessari voluerit, ipsum diligenter moneat & inducat, ut secundum facultates suas respiciat fabricam ecclesie cathedrales, cum ab ipso parochialis ecclesie documenta salutaris accipiant. LXVI. In his executione habeat per superiores, prout expedire videbitur.

Mentionem faciendæ leprosi.

LXXII.

Item de his, qui leprose morbum incurrant, & de consuetudine generali a communicatione hominum separantur, statuimus, ut cum tales ad loca se transferant solitaria, moneantur efficaciter a presbyteris in eorum recessu, ut parochiam ecclesiam respiciant secundum locum exigentiam servitutum, ad quod fit induci nequeunt, nulla eis coacta inferatur, cum assensu ad non debeat afficiendum, sed ipsorum iudicium sit potius misericordiam.

Quod perjurii in causa matrimonialium nitendi sunt ad episcopum.

LXXIII.

Item statutum a predecessore nostro editum innovamus firmiter prohibemus, ne presbyter parochialis aliquem in causis matrimonialibus aut aliis spontaneè perierant ad confessionem suscipiat, sed omnes tales ad nostram presentiam mittant, a nobis & potentiam accepturi.

De exequiis maritorum.

LXXIV.

Item ad funera & exequias mortuorum laicorum cantus vel choreæ fieri prohibemus, cum non debeat de aliorum fide redire, sed ibidem potius de iustis fidei dolere.

Quod ludæ vel ludi non fiant in ecclesiis, nec in coemeteriis.

LXXV.

Hinc etiam prohibitioni divinus a addendum, ut in aliquibus festivitibus infra ecclesias vel coemeteria ludæ vel ludi de cetero fieri non permittantur; & qui ter mactura a facerote loci, ad huiusmodi cessare noluerit, ingressus ecclesie interdicitur eidem. Qui saltem in sua insolentia non delinquit, excommunicationis sententia innotetur.

LXXVI.

Item audivimus a quibusdam, cum in die Pasche fideles Christi suscipere debent eucharistia sacramentum, quibus presbyteri quod dolentes referimus, ludi præstare delinquant impudenter, nisi prius oblationes suas tunc porrigant ad altare, & eodem die exactiones faciant a laicis, corpus Christi recipientes in manibus, ac si dicerent: Quia nihil visis dare, & ego cum vobis tradam? Quod amodo fieri prohibemus sub oblatione divini iudicii distititum, permittentes ut presbyteri parochianum suum tenpo-

MS. profanum & MS. admittendum

re congruo ad solutionem declarum & jurisdictionem pro certisrum ecclesiasticam privia ratione compliant.

Excommunicandi sunt, qui prohibent iura, ne emant decimas.

LXXVII.

Item quorundam relatu nobis innotuit, quod quidam domini feodorum homines sub se manentes a rectoribus ecclesiarum decimas emere non permittant, cum eas oportet vendere vel povere ad firmam, & in locis liberebrius remotis colligi nequeant ab eisdem. Hoc de cetero modis omnibus fieri prohibemus, decernentes, ut qui talia commiserit, & commoisi non delinquit, a suis presbyteris excommunicationis sententia prececlatatur.

De locato & conducto.

LXXVIII.

Item firmiter prohibemus, ne de cetero ad firmam ecclesie conferantur, nisi de conscientia episcopi vel archidiaconi sac conventio, ex qua plurimæ literæ confirmantur; quarum una commaneat penes ipsos. Item firmas ecclesie eme alii non tradat ad firmam, cum negotio quodam videtur sub obtentu secularis commodi, & negotio clericis sit potius interdida.

Quod rectori ordinatur & servatis ecclesiis.

LXXIX.

Item interregali constitutione sancimus, ut retores ecclesiarum ad primos ordines veniunt ordinando, quæ quomodo fieri poterit, commode ordinentur. Qui parochiam habet ecclesiam, amodo pro seipsum illi detervat in ordine, quem ipsius ecclesie cura requirit, nisi prius in eadem vicarium habuerit canonice inditum. Qui vero ex dispensatione plures ecclesias habuerit parochialis, aut eorum defervat, idoneis & perpetuis vicariis in aliis constituatur. Et qui vicarium habuerit, nec retere voluerit, ille se sciat Lateranensi consilio auctoritate privatum, liberis alii concilio, qui quod dicitur alii, velit & valcat adimplere.

Quod laici non tenentur placita in ecclesiis.

LXXX.

Sub interminatione anathematis firmiter prohibemus, ne laici assent placita sua secularia in ecclesiis vel coemeteriis, & ne laici fecus altare, quum facta mysteria celebrantur, stare vel sedere inter clericos præsumant, excepto domino rege & maioribus regni, quibus propter tum excellentiam laicæ parte duximus defendendum.

Quod.

Quod fornicie concubinae liberatorum vel clericorum benevolentiam non admittuntur in ecclesiis.

LXXXI.

Item prohibemus huc Interminatione anathematis, ne fornicie concubinae sacerdotum vel clericorum beneficiatorum, vel infra sacros ordines positiorum admittantur in ecclesiis ad aptum beneficium, vel pacis officium, vel ad aliquam communionem fiduciam, nec alie fornicarie ab aliquibus in domibus vel in terris seculenae de prebendis receptentur.

Quod matrimonia sine benedictioe non contrahantur.

LXXXII.

Item prohibemus, ne qui matrimonium concubant sine tercia denunciatione solemniter facta in ecclesia, ubi debeat, in eadem parochia manent; in idivertis, in eademque denunciantur sponsalia, & ne contrahantur sine fidelibus testibus & legitimis. Item prohibemus, ne maritus aut nuptices teneres infantes (ecum in cubiliis collocare praesument, propter sequentium emententium periculum.

De paribus dandis agris.

LXXXIII.

Item prohibemus, ne aliquis medicine ignarus vel pallio medicine potationes herbarum moriferarum aliqui concessat agroriantis, nec aliquod forestagium faciat vel exerceat.

De capellanis conduendis.

LXXXIV.

Item prohibemus, ne quis recipiat capellanum ad curam parochie, ibidem morantem, ad minus quam per unum anni diacionem, nec inde sine rationabili causa archidiacono expolitia recedat. Discedentem vero abique licentia archidiaconi nullus audeat recipere aut tenere. Explicet.

Et autoritate Dei Patris omnipotentis & Filii, & Spiritus Sancti, nec non & sancte Dei genitricis Marie, & S. Michael, archangelus, & omnium angelorum & archangelorum, & sancti Johannis Baptiste, & omnium patriarcharum, & sanctorum apostolorum, & evangelistarum, Innocentium, martyrum, confessorum, aut virginum,

In autographo scriptum est *venerabilis* & *sancti decem* .

& omnium caelestium virtutum, & sanctorum canonum, & nostri ministerii, excommunicationis, damnationis, anathematis, & a liminibus sanctae matris Dei ecclesie sequentibus omnes conspiratores contra proprios episcopos vel aienos, reges, seu alios praedictos, omnium conspirationum confitentores, eo quod omnes tales schismatici sint & infames. Excommunicamus etiam omnes, qui causa matrimonialis, vel aliam perniciem velutimoniam sciunt, exceptiones multoties opponunt, vel opprobriant, vel testes laborant, vel id fieri procurant in causa matrimoniali. Excommunicamus etiam omnes, qui pacis regis & regni perturbant, & omnes illos, vel deos vel iucci causa, alii crimina imponunt, per quo ipsorum fama ledatur, aut pro quibus mors vel exilium vel membrorum mutilatio vel exhereditatio seu bonorum spolatio sequi debeat, si iudicialiter convincantur. Excommunicamus omnes detentores decimarum suarum iniuste, & omnes illos, qui decimas proprias vel alienas graeter voluntate dominorum ipsarum occupant & detinent violenter, seu redores ecclesiarum, vel vicarios, aut eorum procuratores, quacunque conditione impendant, vel perturbant, quominus de decimis suis ad suam libere dispoere valeant voluntatem; necnon & usurarios manifestos, raptores publicos, Causpediores testamenta legitime facta, inordinatius libertatem ecclesiasticam & immanitatem adterris, vel in aqua, seu in nemoribus, aut palciis, aut quibuscuque illis rebus perturbatores, & violatores, aut eorum auctores, consilium, auxilium, & favore eis praestantes; necnon forsiarios, & omnes cal soversos & protegentes, & in suis malefeciis manentes, ac etiam cum eis in malefeciis suis communicantes; lavatores & raptors bonorum ecclesiasticorum, seu in terris ecclesiasticis nonnulla vel voluntate dominorum capientes, exceptis domini regis & reginae, ac sicut in ferivertibus pro eorumdem necessariis, cum ea alibi invocare non poterant, accipientes, ad minus unum annum praesentis provisionem. Malefidi sicut omnes praenotati; malefidi sicut interius & exterius; a planta pedis usque ad vericem capitis, cum Datab & Abiter, quocumque visus abominabilis, aut deus eorum pauci, & dominationes eorum accipientes alii, sicut eorum a orphani; & sicut haec haec in praesenti exvulgantur, in ecclesiis praenotatis laetare eorum ante virescenti saecula fecerunt, & demergant in infernum animarum eorum, nisi repuerint, & ad satisfactionem & emendationem venerint. Fiat, Bat. Amen.

AD

AD PARISIENSE CONCILIUM

Adversus Abbatem

Anno 1256. habitum

AD DITIO.

Iterum Romani Cardinalis & A.S.L. in hoc concilio date, in quibus de rebus tunc actis utcumque praesertim, octavo apud Martine adnotat. tom. 4. pag. 951. in alio litteris ab episcopo Rothomagensi date infra, & quae de viciisque complicitate & continet epistola A. Rothomagensis & Abbatem hic omittit, ut supra ad nostrum rem non pertinetur, sed ad praesentem Romanis A.S.L. litterarum, ad rem praesentem facientes, statim do.

EPISTOLA ROMANI CARD. A.S.L.

Ad Theobaldum archiepiscopum Rothomagensis.

Venerabili in Christo patri Dei gratia Rothomagensi archiepiscopo, Romano eodem gratia sancti Angeli diacono cardinali, apostolicae sedis legatore, salutem et fiduciam in Domino caritatem. Rex regnum C et Dominus dominium Jesu Christi, qui se cum ecclesia sua promissit usque ad diem fecerit permanarum, nec permittitur quod advenit cum mortis portae prevaleret, nolens eandem in suum turbationem deficere, in cuius manu sunt omnia corda regum, et quo voluerit vertit illa, debet illi ad revolutionem ejusdem, quo miserabiliter peccatis nostris exigentur etiam ab inimicis pacis et fidei deperdit, miserabiliter operando, probris laboribus, et caeteris * facit, Regis Francie illiusque caeteris * facit, et alio infideli, quod divina gratia faciente, negotium pacis et fidei contra haereticos tunc ab his in assensum, ad quam viros idoneos demonstraverunt, et quantitate, similiter, qui licet in assensum, in illis praesentibus personis acceptis, ut illis, gaudens liberate, illoque privilegio sine subdium conceditur. Huius quoque remissionis denuntians esse participes, iuxta, qui statum subditi et devotionis affectu, qui ad subventionem praedicti Iherosoli, Christi de bonis suis congeue ministrabat, circa praedicta concilium et auxilium invenit praesentem optimum. Monemus etiam discretiorum vestrorum et honorum in Domino Jesu Christo, quatenus suffraganeos vestros ad huiusmodi Christi obsequium invitetis, ut si capitatis pro amice, tam vos, quam episcopi, acquiescentem suum fidei. Sic enim Baderis in hoc opere sollicitus vigilare, quod proximos ipse caritatis vestrorum accedat, vosque praeter bonae fidei mercedem, statim post factis premium a Domino expediat. Scilicet quod praefatus rex ad mentem post fecit, & restituit. Domine proximam, erit Baderis personarum, cui exercitio suo, concitatus (Deo), Jherosolimita vultit et

Concilior. Suppl. Tom. II.

V v v

Pp

prudenter contra hæreticos (supradictos), noſ- que ſimiliter tunc ibidem perſonaliter cri-

mus cum eodem. Datum Parisiis nonis fe- bruarii.

AD CONCILIUM LEODIENSE

In cauſa ſæcis S. Engelberti Coloniensis archiepiſcopo collata

Anno 1226. habuim

A D D I T O .

DE necesse S. Engelberti Coloniensis archiepiſcopi quæſito inſtituto. *Magnificus, quod Germanicus Lubicus appellatus, et uicarij Colſſarij ad idem concilium. Criminiſis bajes reus conuictorij Fredericus Iſſemburgienſis comes, qui proſperus cardinalis. Varius dictum. Molitorum epifcopum ſubſcripto aſſerit ſunt pariter Theodoricus Monſterienſis epifcopus & Engelbertus dictus Offenburgienſis, qui ea de cauſa ſæcis, ſum ſuffraganeus. Quod in eo acciderit, licet non ſuffraganeus. Inſtitu tamen narratur in Chronico Emmonis abbas Votrum ſui Floridi Horti in Frifia, uoluntate a Marſiade diſſectum. II. pag. 128. Et uero illi.* **E**tille dicitur dominus Conradus cardinalis, epifcopus Portuenſis et S. Rufinæ, cum Teutoniâ uincitaret, ad inſtantiam epifcoporum et omnium prelatorum eccleſiæ, necnon illuſtris Henrici filij Frederici, conſtituit concilium in ciuitate Maguncie, in quo priores eccleſiæ Coloniensis pileum ſuum primo ter gladio inclinam, et ſanguine reſperſum, deinde caſtiliam cum Wambicio, quæ recentior tunc eplurares et cantantes: *oderit Iacob uſumque Groti, inferbare et ipſe ſæcis. Hæc cum eo deinde Miniſtrialibus eccleſiæ Coloniensis accerſari ſunt, principiter epifcopus Monaſterienſis et fratres et comes muſti. Monaſterienſis autem quæ ueræ impiantem diem et locum petit, ad fe de obiectis expurgandum. Preſertim eſt ergo et dies Purificationis Beate Virginis, pro loco ciuitatis Leodiensis. Interea collegij expenſas, et inuitatidoneos eccleſiæ cathedrales, necnon et priores totius epifcopatus, uidelicet abbatem, quoque epifcopos Brementem, Verdenſem, Iſonen comitem de Welpa, qui Verdenſem eccleſiam annis 26. adminiſtrauit, Mindenſem, Traſchemſem, et occurrat in comitatibus ſuum Mindenſem cum fratre ſuo Onſnaburgienſi. Aderant et abbatès Friſiæ, ſandi Bernardi, Floridi, Horti, & de Doucem. Et profecta eſt. nonis iulij. Vi. Kal. Febr. Et proxima feria poſt conuerſionem ſandi Pauli. Et diſcurſum eſt graui forte, et tendebat verſus Auflem. Euronesthas & Africaus habuit & imbribus ualde homines, et ſubſequente. Primo iugiter illi uenerunt ad Lipſiam, ſecundo Danuburg, tertio Nuſſiam, quarto Raram, quinto Aquafgrani. Vi. uidelicet in Paratiſionis uigilia. Aſſiſit. Die igitur Dominico mane factio, in eſſeſi pon-*

pariæ thoat ad eccleſiam beati Lamberti cathedralis, & expectantibus epifcopis & omnibus, poſt horam primæ, ueni Vicarius quidam, & officium illiſſe cepit legere ſiue canem. Eccleſia ſanctæ Coloniensis poſt Bigno moſtibus ſolempniter cantandi præbuerat, donec uicarij ſerere condigna pro ſetere, & totus ceterus qui in triduo ante Patricha in habitu lugubri, & uoce ſubmiſſa, horum reddebant. Cardinalis Interim miſſo epifcopo Hildecimense propoſiuit, ſi placeret Dominis miſſis epifcopis diſſerri Capitulum in ſeriam frequentem, & placuit. Aderant ibi, et ſeſſione ſatis, epifcopi IX. comites pluri, et multitudo inſinita. Die ſequenti acceſſerunt epifcopi cum comitata uio aulam epifcopalem, in medium uidelicet conuulsum, et moxam ſecit cardinalis, ſudabat plebs auidæ nouitatis, & implebat domum. Epifcopi quoque pluri expectabant. Sed pro ſignatione curi epifcopali, cathedra pontificalis ſuper caput manu ſerebatur. Accelſit iudicium cardinalis et ſenel et ſecundo data indulgentia uerbat populum deſcendere, et deſcendit paularim. Tandem placit excomunicari remanentes, et in negotio illi alienos, et tunc timentes deſeruit locum, et factio ſilentio poſt prælationem pacorum uerborum domini cardinalis, iſterſiſſe ſcholaſticus domini Onſnaburgienſis epifcopi, et pulchre petorari poſt eleduſſe ſuæ, captando beneuolentiam, elidendo malam, præſumptioſam, exhibendo contra inſolentiam conditionem, iuſta ſatisfactionem. Surrexerunt et miniſtrialis Coloniensis eccleſiæ et comes Gelrenſis contra Monaſterienſem. Contra miniſtrialis Monaſterienſis poſt Monaſterienſem, et factio tamulio dilata cauſa. Die uero proxima ſanxit fe cardinalis itum et clerus, et taceſſe populus de aula, et intravit, et ceteris expurgatis cum epifcopo, et claris iura deſi aduentum, et adiuuata eſt eis redigunt per epifcopum. Et ſubtrauerunt fe epifcopi, et terſiſſe deſecerunt, et ſubſecuta eſt ad officio penſio et beneficio. Et appoſiti ſunt pro cathedra ſpiritualium, et temporalium Diocesis Monaſterienſis, epifcopus Patberbonenſis et comes Gelrenſis. Septimo iugit Martij profecti iure. Innotuit uero deſerit eorum, uidelicet Monaſterienſis, et Onſnaburgienſis eledi fratris ſui. Monaſterienſis autem poſt breuè deſeruit ſi, fratres gratiam domini papaſe uenerit.

CON-

CONCILIUM LONDINENSE

In quo decreta eſt ſolutio ſubſidij Regi præſtandi

Anno 1226.

Quamquam concilij bajes alla perierunt, uoluit tamen pro concilio literæ Stephanus Cantuarienſis epifcopi, in quibus rerum in concilio decretarum ſumma conuincit. Sed auctorem literarum ipſiſſe profecto, prout Honorij III. bullas, unde concilium bajes raris peita eſt, hic omnium primus reſcribit. Honorius epifcopus, ſeruis ſeruorum Dei, uenerabilibus fratribus archiepiſcopis, epifcopis, & clericis ſuis perueniens, et alia eccleſiarum prelati, ac reſcribit per regem Angliæ conſtitutus, ſalutem et apoſtolicam benedictionem. Cum eccleſia ſecularium principum neceſſitatibus ſponte conueniat, neceſſarium eſt ſubſidij liberaliter impendunt, non eſt liberatis eccleſiaſticis præſtandum, ſed officiis potius charitatis. Cum igitur eſt illud in Carro filioſi nobili Henricus, rex Anglorum illuſtris, ueſtra ſubſtantionis auxilio & caute quamplurimum indigere, uniuerſum ſuorum ueſtram rogamus, & hortamur attentius, ac per apoſtoliſca ſcripta uobis mandamus, quatenus iuxta facultates eccleſiarum compensens ei ſubſidij impendatis, prout uero, quod in ſingulis dioceliſis congruus ſunt hæc de cauſa collede, & que collede ſatis, et ſenſionibus literis diſcretis epifcopi, & aliquorum abbatum, aliorumque prelatorum dioceliſis agnere uicis fidelibus & diſcretis, quos huſmodi curæ uideritis deputandos; iſque illa ſilubra conſeruet, et omnes dolores ſuorum experiant, uſque, & quando, & quomodo regi & regno uidebitur amplius expedire. Unde quatenus decet & ceptiſi, eſt literas ſententiam recipiant, & reddere uel expens, quatenus omnibus tollatur ſuſpicionis oculo, & collede pecunia non in ſuperſibus & inutiliter prodigat expenſas, ſed in neceſſitatibus & utiliter proſic conuerſatur: nolimus autem, hæc nota gratia ueſtraque charitatiſſe ſubſidio trahatur in conſequentem uel exemptionem. Veſtra ergo ſollicitudo prout eſt in mandatis, ut in concilio Angliæ ſubſidij monerent diligenter & inducunt, quod de beneficiis ſuis competens auxilium charitatiſſe & ſubſidij, ad ſacerdotum, ad conſeruationem pacis eccleſiæ & regni neceſſiſi, & prius prelati ad faciendum preſentiſſe uel deſerone indudas, liberaliter conſeſſe & benignè ſeruiſſe ſubſidij beneficium ſuorum, & ſecundum admiſtrationem compenſationem nunc ſanctam, ſicceſſe tempore quo collede ſibi XX. in ſalutem rerum ſæcis, & nobis per ſuam ſolam propiam ſolam largiti, ita tamen quod hæc gratia profectuſſe liberatit. tunc nobis impenſa, proſeſſe tempore, eccleſiis uel neceſſitatibus preſentis, ſeu futuri ſeculorum, ſi aliquando poſſit aliquando beneficium generari: eſt ſic igitur nolentes occasione gratiæ & liberalitatis nobis, ut præmiſſum eſt, affectu fauorabiliſſe impenſe, Conſultor. Supplem. Tom. II.

Ex wikk. fre. h. i. p. m. quæ II. tre No. m.

Quamquam concilij bajes alla perierunt, uoluit tamen pro concilio literæ Stephanus Cantuarienſis epifcopi, in quibus rerum in concilio decretarum ſumma conuincit. Sed auctorem literarum ipſiſſe profecto, prout Honorij III. bullas, unde concilium bajes raris peita eſt, hic omnium primus reſcribit. Honorius epifcopus, ſeruis ſeruorum Dei, uenerabilibus fratribus archiepiſcopis, epifcopis, & clericis ſuis perueniens, et alia eccleſiarum prelati, ac reſcribit per regem Angliæ conſtitutus, ſalutem et apoſtolicam benedictionem. Cum eccleſia ſecularium principum neceſſitatibus ſponte conueniat, neceſſarium eſt ſubſidij liberaliter impendunt, non eſt liberatis eccleſiaſticis præſtandum, ſed officiis potius charitatis. Cum igitur eſt illud in Carro filioſi nobili Henricus, rex Anglorum illuſtris, ueſtra ſubſtantionis auxilio & caute quamplurimum indigere, uniuerſum ſuorum ueſtram rogamus, & hortamur attentius, ac per apoſtoliſca ſcripta uobis mandamus, quatenus iuxta facultates eccleſiarum compensens ei ſubſidij impendatis, prout uero, quod in ſingulis dioceliſis congruus ſunt hæc de cauſa collede, & que collede ſatis, et ſenſionibus literis diſcretis epifcopi, & aliquorum abbatum, aliorumque prelatorum dioceliſis agnere uicis fidelibus & diſcretis, quos huſmodi curæ uideritis deputandos; iſque illa ſilubra conſeruet, et omnes dolores ſuorum experiant, uſque, & quando, & quomodo regi & regno uidebitur amplius expedire. Unde quatenus decet & ceptiſi, eſt literas ſententiam recipiant, & reddere uel expens, quatenus omnibus tollatur ſuſpicionis oculo, & collede pecunia non in ſuperſibus & inutiliter prodigat expenſas, ſed in neceſſitatibus & utiliter proſic conuerſatur: nolimus autem, hæc nota gratia ueſtraque charitatiſſe ſubſidio trahatur in conſequentem uel exemptionem. Veſtra ergo ſollicitudo prout eſt in mandatis, ut in concilio Angliæ ſubſidij monerent diligenter & inducunt, quod de beneficiis ſuis competens auxilium charitatiſſe & ſubſidij, ad ſacerdotum, ad conſeruationem pacis eccleſiæ & regni neceſſiſi, & prius prelati ad faciendum preſentiſſe uel deſerone indudas, liberaliter conſeſſe & benignè ſeruiſſe ſubſidij beneficium ſuorum, & ſecundum admiſtrationem compenſationem nunc ſanctam, ſicceſſe tempore quo collede ſibi XX. in ſalutem rerum ſæcis, & nobis per ſuam ſolam propiam ſolam largiti, ita tamen quod hæc gratia profectuſſe liberatit. tunc nobis impenſa, proſeſſe tempore, eccleſiis uel neceſſitatibus preſentis, ſeu futuri ſeculorum, ſi aliquando poſſit aliquando beneficium generari: eſt ſic igitur nolentes occasione gratiæ & liberalitatis nobis, ut præmiſſum eſt, affectu fauorabiliſſe impenſe, Conſultor. Supplem. Tom. II.

Ex edem loco.

ANNO
CHRISTI
1228.
feu
1229.

959
ecclesis Dei; archiepiscopi vel episcopi,
aliove prelati, clericis, aut
seu religiosis, possessionibus
quibuscumque vel feudis vel homini-
bus eorum prejudicium vel gravamen ali-
quod aliquo tempore generari, nec similia
præstationem trahi possint in consuetudinem
vel debitum; presentibus litteris nostris cum
multiplici gratiarum actione protestamur, be-
nedicimus taliter nobis collatum et foris li-
berali gratia clerici processisse, nec illud a
nobis vel heredibus nostris occasione vel
exemplo tali in debitum vel in consuetudi-
nem trahi posse. In cujus rei testimonium,
has litteras patentes fieri fecimus. Telle me-
tropolitano apud Westm. die 20. Octobris, anno re-
gni nostri decimo. Dat. per manus venera-
bilis patris R. Cœlestini episcopi, & capellani
nostri, coram H. de Burgo, Justiciario
nostro, J. Bason, & R. Sarum episcopi.

CONSTITUT. BARCHINON.
960
regi præstantio de ecclesiis, præbendis, &
communiis per regnum Aragonie, &
tandem in hanc formam conveniunt
videlicet, quod ipsi monitis & mandatis do-
mini pape reverentur inclinati, voluerunt
præfate XVI. patris de omnibus ecclesiis
præbendis, & communiis, in quibus quin-
da non soluta non sunt. Fiet autem solutio
medietatis in festo purificationis beate Marie,
& alterius medietatis in festo Trinitatis proxi-
ma sequenti. Fiet etiam hæc præfatio se-
cundum æstimacionem reddituum, factam in
collatione XX. que facta fuit in subdium
terre sancte & Trinitatem vestram igitur mo-
nens attentius, & hortatur in Domino,
firmiter insinuat, quatenus in præfatis
negotio voluntatem domini pape, & alio-
rum patrum nobiliorum archiepiscoporum, &
necessitatem domini regis pie considerans
juxta formam præscriptam, medietatem
XVI. portionis præbende vestre in pacifica
beatæ virginis parati fisis apud Sarum
exsolvere, & aliam medietatem in festo Tri-
nitatis proxime sequenti secundum prætaxa-
tam æstimacionem. Valeat.

ANNO
CHRISTI
1228.
feu
1229.

961
lennitibus, deserviant officia singulorum,
& episcopatus de missa, episcopatum & evan-
gelium præbentibus personis que cano-
nicis non presbiteris secundum ordinem
fuis assignet. Et quicumque de missa majori
defectum fecerit, duarum dierum ratio-
nem; quicumque in missa majori in episcopo
& evangelio defectum fecerit, ejusdem diei
portionem amittat. In majori altari missam
missam celebret, qui non fuerit canonicus
aut ad minus de nobis sacerdotibus nisi
causa reverentia ad hoc fortitiam admittatur.
Canonicus cui assignata fuerit episcopatus
de episcopo vel de evangelio, per seipsum vel
alium Canonicum in festo & edicionum
officium suum adimpleat. In profectis autem
diebus eidem liceat honesto vitio, qui non
sit canonicus, evangelium vel episcopatum
comitari. Quæ si melius vult adimplere
præcipimus, quod tam peribne quam simplici
canonici ordines recipient, quos dignitas
& ecclesie necessitas requirit: videlicet
archidiaconus archidiaconum, sacerdotes,
& alii functiones suas dignitates & necessita-
tem ecclesie, ordines recipient; & ad
hoc in presenti foram personam, & in
futuro parva communi quatuor capitulis
in hoc præfati statu, mandatos que
quicumque de presentibus canonicis in mi-
noribus ordinibus constitutus, in instanti
junio quatuor temporum in subdiaconum non
fuerit ordinatus, vocem non habet in Capitu-
lo, donec eandem ordinem fuerit affectus.
Et si in sequenti junio quatuor temporum
ad eundem ordinem non accedat, quous-
que eundem ordinem habet, a canonica
portione privetur. Subdiaconus quousque ad recipientem
ordinem dicitur parva communi
compellatur. Abienses vero cum ad eccle-
siam revertent, simili modo & ordine, &
pari parva portione addita, & per subtra-
ctionem ordinarum beneficiorum suorum
promoveri cogantur.

ANNO
CHRISTI
1228.
feu
1229.

CONSTITUT. BARCHINON.
962
quod qui officio non interfuerit, caret por-
tione que ipsi competet, nisi infirmus, vel
indiscretus, vel negotiis ecclesie fuerit
excusatus.

ANNO
CHRISTI
1228.
feu
1229.

CONSTITUTIONES ECCLESIE BARCHINONENSIS

Edita per Johannem Sabiniensem A. S. L. Cardinalem & Legatum in Spania

Circa annum 1228. feu 1229.

Affert
Mart. A.
ecclesie. l.
IV. p. 195.

Venerabilis in Christo patri episcopo &
diocesis filii capituli Barchinonensis Jo-
hannes episcopus permissione Sabiniensis episcopi-
pus, apotlicæ sedis legatus, salutem in
Domino.
Attendentes ad nostram injunctam eccle-
siam, visitantes eam, & debito nostre legationis
officio, & de statu ipsius tam in spi-
ritualibus quam in temporalibus, & in
quibusdam, quædam invenimus corrigenda,
ordinanda & reformanda; super quibus ea
ordinanda duximus que subscripta sunt cap-
tulis annotata.

archidiaconum qui major est in ecclesia, in
dextris chori locum primum; decanus pri-
mum locum in sinistris; & juxta archidia-
conum cantor, & juxta decanum faber;
juxta fabricam presbiteri chori archidiaconus, &
post illos; in atroque choro alii canonici
secundum ordinem quem habuerint & privilegio
tam canonizationis sue sedes obtulerint
tenent. Circa dem episcopi in tercio choro
sedes de universis sacerdotibus; alii sex in
apposita parte chori sinistri sedes obtinent.
Alii enim loci indifferenter patent sacre-
dotes, & diaconos in utroque choro; ita
videlicet quod in secundo & inferiori ordine
facellorum, cum ipsa facella erit congerit,
subdiaconi collocentur.

II.

De quotidianis distributionibus hic statuimus
obsequendum, quod quicumque five per
sonam, five simplex canonicus, aut sacerdos
episcopatus vel altarium matutinis non
interfuerit festivitatum, in conspectu ejusdem
Dni officii & missæ non interfuerit, nisi
pauca & vino de cena preterit, nisi fuerit
infirmus, aut de certo mandato negotio sit
excusatus, & poena per præfatos
debetur & ministratum vel præfatis die-
bus insignitur: quod habito medietate
quod de defectu duarum noctium in fe-
stivitate præfata poenam amittit, & dispen-
satur. Accusatus proventus & dispen-
satur, ut in tabula per episcopatum & for-

ANNO
CHRISTI
1228.
feu
1229.

III.
Quicumque vero ex præfatis de injuncta
die festione vel responso in matutinis, vel
alioquin in missa, defectum fecerit, qui per
alium procuratorem, aut per alium non
necessarium die in subfirationem quatuor
denariorum puniatur.

ANNO
CHRISTI
1228.
feu
1229.

CONSTITUTIONES ECCLESIE BARCHINONENSIS
963
quod qui officio non interfuerit, caret por-
tione que ipsi competet, nisi infirmus, vel
indiscretus, vel negotiis ecclesie fuerit
excusatus.

ANNO
CHRISTI
1228.
feu
1229.

Affert
Mart. A.
ecclesie. l.
IV. p. 195.

I.
In primis legitur statutum, quod in no-
stra ecclesia canonicorum quadragesimus nu-
merus observetur: & quod restituitur per nos
sacerdotibus ad possessionem quorundam qua-
rum vel consuetudinum, propter que cano-
nicos se esse dicebant, super... proprietatis
cum pendebat, quia nimis erat numerus
dininutus, quondam ordinando in eccle-
sia nostra decernimus canonicos, cum mo-
decantem serrato, quod præfatis presbiteris
loca parent, si forte per ipsos omnes
vel aliquos ex ipsis per compositionem vel
sententiam in prædium numerum venire
contingeret, hæretur obnoximus quod in
omnem eventum prædictum canonicorum nu-
merus integretur. Et quoniam in choro no-
stro nec gradus nec sedes constituto ratio-
nabilis ordinabitur, & ita statutum, quod

IV.
Alli autem capellani in ecclesia non
sunt beneficiati, qui quotidianam portionem
nobiscum non percipiunt, ad excludendum
nobiscum servitium nec non & officia, si qua
eisdem in tabella fuerint assignata, per subtra-
ccionem aliquos portionum de suis benefi-
ciis compellantur, hoc moderantibus nos-
tro duximus relinquendum. Nullus ex eis
qui chorum frequentat, quod divina cele-
bratione officii, ecclesiam vel chorum non
cessiosis interit, habita facultate per portu-
ris quæ fecerit, si quotidianam portionem non
recipiat, præ dictis diei privetur eadem. Si de
episcopatus fuerit, qui portionem non percipiat,
per duos dies altaris non percipiat, si privatus
est. De anniversariis quoque statutum, quod

ANNO
CHRISTI
1228.
feu
1229.

Pergrinatibus autem & studentibus de
licentia capitali nonis illas ingressi non
indemimus; quæ per abentiam superius de-
scripsimus indulgentias.

ANNO
CHRISTI
1228.
feu
1229.

Pergrinatibus autem & studentibus de
licentia capitali nonis illas ingressi non
indemimus; quæ per abentiam superius de-
scripsimus indulgentias.

ANNO
CHRISTI
1228.
feu
1229.

Affert
Mart. A.
ecclesie. l.
IV. p. 195.

Venerabilis in Christo patri episcopo &
diocesis filii capituli Barchinonensis Jo-
hannes episcopus permissione Sabiniensis episcopi-
pus, apotlicæ sedis legatus, salutem in
Domino.
Attendentes ad nostram injunctam eccle-
siam, visitantes eam, & debito nostre legationis
officio, & de statu ipsius tam in spi-
ritualibus quam in temporalibus, & in
quibusdam, quædam invenimus corrigenda,
ordinanda & reformanda; super quibus ea
ordinanda duximus que subscripta sunt cap-
tulis annotata.

archidiaconum qui major est in ecclesia, in
dextris chori locum primum; decanus pri-
mum locum in sinistris; & juxta archidia-
conum cantor, & juxta decanum faber;
juxta fabricam presbiteri chori archidiaconus, &
post illos; in atroque choro alii canonici
secundum ordinem quem habuerint & privilegio
tam canonizationis sue sedes obtulerint
tenent. Circa dem episcopi in tercio choro
sedes de universis sacerdotibus; alii sex in
apposita parte chori sinistri sedes obtinent.
Alii enim loci indifferenter patent sacre-
dotes, & diaconos in utroque choro; ita
videlicet quod in secundo & inferiori ordine
facellorum, cum ipsa facella erit congerit,
subdiaconi collocentur.

ANNO
CHRISTI
1228.
feu
1229.

III.
Quicumque vero ex præfatis de injuncta
die festione vel responso in matutinis, vel
alioquin in missa, defectum fecerit, qui per
alium procuratorem, aut per alium non
necessarium die in subfirationem quatuor
denariorum puniatur.

ANNO
CHRISTI
1228.
feu
1229.

CONSTITUTIONES ECCLESIE BARCHINONENSIS
964
quod qui officio non interfuerit, caret por-
tione que ipsi competet, nisi infirmus, vel
indiscretus, vel negotiis ecclesie fuerit
excusatus.

ANNO
CHRISTI
1228.
feu
1229.

relevertur. Vacante autem in ecclesia...

IX.

Sub penis quoque excommunicationis dil-

GREGORIUS PAPA IX.

Scds ad anno 1247. officio ad 1247.

AD CONVENTUM EPISCOPORUM ET PROCURUM

In quo Raymondus Tolosanus comes rediit in gratiam ecclesie, & S. Ludovici Francorum regis.

Anno 1259. habitum

A D D I T I O.

Pod Martene Anecdotorum tom. 1. ex charta Campanie prodierunt...

CHARTA H. A. ABBATIS GRANDIS SILVE.

De passis inter regem Francorum & Raymondum comitem Tolosanum.

Etiam in Mart. A. Anecd. 1. p. 493. Ego H. dicitur abbas Grandis-Silve...

manebit ex parte regis Francorum, dimit-

Calven remanebit domino regi, & quidquid...

postquam fuerit monitus hoc emendaverit, vel juri...

Anno anno Domini MCCCXXXVIII. mensis Januarii.

GRÆCORUM SCHISMATICORUM SYNODUS

*Sub Auctoritate Patriarchæ de quibusdam juris capitulis,
Circa hoc anno celebrata.*

Johannes Bolvinus vlr clarissimus in notis ad librum VII. Nicephori Gregoræ protur in codice Græco regio Bibliothecæ extare scriptura quædam Aristarchi Patriarchæ Constantinopolitani, inter que unum, hunc titulum

proferit: Novella seu statuta Patriarchæ Dom. Andronici Palæologum; de quibusdam juris capitulis, in modum novellæ, quam invenit scripturavit. De hac vero synodo nihil præter hæc potui scire.

CONSTITUTIONES

Bone memoriæ

DOMINI WILLIELMI DE BLEYS EDITÆ

Anno consecratus vi XI. Christi 1239

Extant apud Will. Blos. t. I. fol. 14. et MS. War. lib. fol. 319.

Quoniam inter omnia sacramenta ecclesiæ illud constat esse præcipuum, in quo sanctissima sit confessio corporis & sanguinis D. N. Jesu Christi, in præfatis synodo statuimus, ut idem sacramentum cum summa diligentia & debita devotione celebraretur. Circa species itaque, quæ ad idem sacramentum exiguntur, cum diligentiori studio adhibenda est, ut scilicet oblate de puro grano fermenti sint. Ministri ecclesiæ induti superpellicis in loco honesto sedent, quando oblatæ faciunt. Instrumentum, in quo oblatæ coquenda sūt, cerea tantum linantur, non oleo, vel alio fangite, ut oblate honestum candorem & decentem rotunditatem habentes, supra mentam altaris offerantur. Vinum facti laporis, non acidum, mediæ acetum, in calice infundatur, aqua medica vino admiscetur, ita quod a vino abstergeatur. Verba canonis in consecratione missæ maxime distinde, plene, & integre profertur; hostiæ consecrate in pixide munda & honesta reponantur, nec ultra septem dies conserventur, sed qualibet septimana innoventur. Eucharistia, in tabernaculo sancto & Junine precedente, nisi iniquitas temporis vel loci merito impedit, cum debita celeritate ad infirmum deferatur, & cum debita honestate inferatur. Dicitur scilicet superpellicio induto, & lumine cereo accenso, sufficit inferre femel in septimana corpus Domini suscipere, & femel in anno undecim infirmorum languē.

De ornamento scissuram.

II.

In qualibet ecclesiâ hæc subscripta ad minus haberi debent. In ornata altaris duo præva vestimentorum, cum duobus paribus corporaliū, amplitudinē congruentis, cum una rocheta, unum festivale, & aliud feriale, in quo sacerdos altaris motus tumulatur, si necesse fuerit. Dicoe palles aliaris, una festivals, & alia ferialis. Tria istius, unum benedictum ad minus; duo alios, unum argenteus, in quo celebratur, unum faneus non benedictus, cum quo sacerdos altaris fe-

pellatur. Dux pixides, una argentea, vel eborea, vel de opere leonitico, vel alia idonea, in qua hostiæ reserventur, & sub fidei custodia clavi adhibita conserventur, secundum tenorem concilii; alia decens & honesta, in qua oblatæ reponantur. Duo vas unum vitarium, & aliud æqueum. Unum par candelabrorum, unum thuribulum, unum chirotonarium decens & honestum, & sub fidei custodia clavi adhibita conserventur, secundum tenorem concilii. Dux cruces, una processionalis & alia ad officium mortuorum.

De ornatu chori.

III.

In ornatu chori duo superpellicia, unum vestium, unum velum quadrangulæ, unum altarium immobile, una lanterna vel bocea, unum tiarinnabulum, cum quo corpus Christi deferatur ad infirmos præferendum & purissimum, operimentum decens & honestum inter altare & feminarium chori; femelle vitæ & chorus ipse decens cooperetur.

De ornatu corporis ecclesiæ.

IV.

In ornatu corporis ecclesiæ corpus ipsum decens cooperetur, fenestrix vitæ, font baptisimalis lapideus, & decens cooperetur vas itaneum vel plumbeum ad minus ad aquam benedictam, iterum competent ad sepulchrum mortuorum, una lanca, ad vexillum deferendum.

De cœmeterio.

V.

In ornatu cœmeterii ipsum cœmeterium sit decens circumvallatum muro, vel fovea vel fossato; nulla pars cœmeterii edificis occupata sit, nisi tempore hostilitatis. Crux decens & honesta, vel in ipso cœmeterio ec-

ANNO
CHRISTE
1239

CONSTITUT. D. V. WILLIELMI & C.

creta, ad quam fer processio ipso die Palmarum, nisi in alio loco consecratus fuit.

De ministris altaris.

VI.

Item is, qui ministrat sacerdoti in celebratione missæ, superpellicio induatur, & non ministrat.

Item de ecclesiis dedicatis & altaribus.

VII.

Item in ecclesiis dedicatis annus, & dies dedicationis, & novæ dedicantur, & admen sancti, in cuius honore dedicata est ecclesia, distinde & aperte scribantur circa majus altare, in loco ad hunc idoneo: idem fiat circa minora altaria.

De dedicatione novarum, & de consecratione altaris, & quomodo sit consecratus lateri, & quomodo.

VIII.

Statutum est, sacerdos ante consecrationem laici poenitentis infirmus cum de fide secundum formam & ordinem contentum in symbolo apostolorum bene lingua sit nota, ut sacerdos, ante consecrationem poenitentis manus, * confortatione & exhortatione, ne deperat de magnitudine vel enormitate peccati, vel de multitudine peccatorum. Exhortatione ut & circumstantibus peccatis confiteatur effundens cor suum sicut aquam coram Domino; ut sacerdos post consecrationem poenitentis plenus infirmus cum de septem vitiis & speciebus coram, ut facilius revocet ad memoriam, in qua ipse peccaverit; ut in poenitentia laico infirmo specialiter injungatur eis ut septies, vel de resurrectione domini, cum simbolo apostolorum, & femel in nocte; ut sacerdos laico injungens poenitentiam inter cetera, ut quoties in transiit facit per cœmeterium, dicat orationem dominicam pro animabus unumquemque fidelium defunctorum, quorum corpora ibi reperiuntur, & transitum faciens per crucem, inclinet se & dicat orationem dominicam in honore crucifixi.

De perjuriis in vestis matrimonialibus vel aliis.

IX.

Ut contentibus se perjurare in assida domini regis, vel in compositione fure defamatione adulterii, vel cause matrimonii, scilicet sacerdos non injungatur poenitentia, sed ab episcopo, ad quem per sacerdotem, qui consecratur, sunt transmittendi. Sic sacerdos injungatur parochianis suis in confessionibus de rebus, in ipso faciendo. Item sacerdos capis denunciante publice in ecclesia parochianis suis, quod cum ipse casu infirmitatis voluit habere medicos corporum, prius illi confiant de falsis Conclitor. Supplm. Tom. II.

et animum suam; & tunc demum ad remedium corporalis medicinæ procedatur, secundum tenorem concilii. Item denunciantes sacerdos publice in ecclesiis, quod si quis medicorum fuerit aliquid alicui, quod veretur in periculis anime sue, non admittatur illud secundum tenorem concilii. Item sacerdos frequenter in ecclesiis publicis, quod quilibet fidelis omnia sua bona proccatitendat debet, saltem femel in anno, proccatitendat prius sacerdoti, & ad minus femel, scilicet in Pascha, eucharistiam suscipere secundum tenorem ejdem concilii. Item, si alieno sacerdoti iusta de causa peccata sua voluerit confessi; licentiam prius postulet a proprio sacerdote, & ipse ic licentiam concedat, salvo jure ecclesiæ suæ. Item sacerdos carcat, non verbo, vel signo, vel alio quovis modo prodar aliquatenus peccatorem; sed si prudentiori consilio indigerit, illud ab ipso expressione aliquo perferre laudat; secundum tenorem concilii.

De confessoribus clericorum.

X.

In quolibet decanatu per capitulum loci sub articulo ad aliam medicinam duo sacerdos, de quorum honestate & literarum proficiteri, quorum alteri, qui voluerit, quilibet sacerdos de decanatu confessionem faciat.

De bonis psallendis, & de aliis articulis contingentibus ecclesiis & eorum ministeriis.

XI.

Statutum est, singule horæ canonicæ psallantur, ut audito verbo ultimo versus precedentis incipitur sequens. Ut nullus sacerdos bis celebret in die, nisi in die natiuitatis Domini, vel de resurrectione domini, vel corporis episcopi, & tunc ea calice reiterationem in prima celebratione non præsumat, antequam quocumque celebret; et in diebus dominicis & aliis festis præcipuis, quibus non nisi femel celebrandum est, nisi pro defunctis non celebretur, vel offia die. Nec sacerdos opera servilia & quodam incongrua faciat, nec capras manicas habeat, vel manicas lactarias, vel solulares lactarios, vel hujusmodi. Nec sacerdos ad tabernaculum accedat, nec frontal, vel hujusmodi potius faciat, nec in ecclesiis hujusmodi potiones denuncietur. Ut nullus episcopus legat in ecclesiâ, nisi fuerit subdicator, nisi causa necessaria. Item nec sacerdos pro exequiis mortuorum aut benedictione nubentium, vel condonationibus pecuniarum erigat, vel extorquetur, contra formam concilii. Ut aqua benedicta pauperibus tantum scholasticis conferatur. Item in qualibet capella, qua singulis septimanis diebus pluribus vel die tantum una cantantur habet, proprium ornamentum habeat tam in volumine, quam in volumine, & ita muro vel sepe vel fossato circumdeur, nec ad eam patet accessus animalium. Nec pallis altaris etiam non benedicti ad consecrationem. X x x

ANNO
CHRISTE
1239

orandas, vel thalamos nuptiales, vel ad alios usus communes tribuantur. Nec quis pannos chrysalinos in usus communes, fed tantum in usus ecclesiasticos daturus ad usus communes applicentur. Nec candle benedictas in festo purificationis ad usus communes expendantur; sed si oportuerit, panno legitime contentis notati chartas suas conficiant, quod cetero honeste conversationis eunt, et calle viventibus poena pecuniaria per causationem fideiulorum adhibeant, ita videlicet, quod si de cetero super eodem vitio conuicti fuerint, vel quia conuicti, in episcopatu non ministrent.

De fidei datione in contractu matrimoniali.

XIV.

Prohibemus huius poena suspensionis, ne sacerdotibus intersit fidei dationi etiam per verba de presenti facta in contractu matrimoniali, si in datione promissa. Item ut nec sacerdos nec etiam laicus intersit fidei dationi facta per verba de futuro in contractu matrimoniali; quod si intersit, tam fidei dationi, graui poena tam spiritali quam pecuniaria privetur.

Qualiter decima garbarum solvenda sit.

XV.

Statuimus, ut nullus garbus de blado decimo alicui pro seruitio, vel aliquo alio modo datur, antequam decimetur; vel si facta fuerint, sub interminatione anathematis huiusmodi datur. Si blado datur ad metendum aliquibus de alia parochia maneat ad garbam aliquotam, quaequid de hoc proferre messoribus, sub interminatione anathematis computentur, antequam de campo afferretur. Quod si ad villam deferat, per decimum praedii ad villam deferatur, & ibi decimetur. Ut nullus laicus ecclesiasticum beneficium pro se, vel per alium ad firmam recipiat, vel decimas garbarum, antequam collegerit, emat. Ut de negotiatione vel artificio ecclesiae illius parochiae, in qua quos domilium habet, decimas det, licet in alia parochia negotietur, vel artificio utatur.

De decimis propositiuae de matrimoniis adiuuandis.

XVI.

Ne decimarum confusio proletrationem de lana, & agnis, & caecis omnium ecclesiarum personis amouat contentiones occasione inter episcopos nostros statuitur, quod in quacunque parochia per totum annum fidei ovile ovium, licet oves parochie vicine transgredantur ad pacum quarendum, illi mares ovium, quos colligat decimus, illi autem ovium ovile & remanentia. Quod si oves ab una parochia in aliam ex toto translati fuerint,

etiam, & per aliquam partem anni in ea noram fecerint, & per aliam in alia; ecclesiam, in quarum parochiis hanc moram fecerint, secundum quantitatem temporis, & more, proventuum decimationis participent tam de lana, tam de agnis quam caecis; ita scilicet quod ecclesia illa, in cujus parochia maior mora fuerit, uberius recipiat; illi autem in cujus parochia minor moram fecerit, secundum quantitatem temporis & more, quae sit dimius, minor portio decimae remanent. Similiter de decimis, quae ex vacante proveniunt, statuerimus duximus, quod ubiqueque faceret earum receptaculum, licet in vicinia parochiis pacua quarant, ibi tota remanet decima, illi fuerit curam dilectissimi & remanentia.

Statuimus, ut ecclesia clericis personis deputata, nulli dentur ad firmam, nisi pila cauta (subscrit, & a suo episcopo approbata, & de eius consensu alius domine personae detur ad firmam, de quo similitur presertim debent, quod si in quacunque alio nos usus converterat, ut decime forent reddantur, vel decima pars prati in loco competenti, & sine praedictis ecclesiae assignetur, nisi in pila subscrit. Statuimus, ut nullus fac decimas, nisi habeat beneficium; ut nullus decimas habeat apporem, nisi fuerit clericus, & ad minus ordinatus in aculeatum. Item cum persona vel vicarius deciderit, omnia instrumenta sua immobilia remanant sua successori. Item una mensura cum duobus tripodibus, & major, si blado datur, cum una area, & major, si plures fuerint. Item una olla area, & major, si plures fuerint inventae. Item una catoca, et melior, si plures fuerint inventae. Item una canna & major, si plures fuerint inventae. Item unum domum et majus, si plura fuerint inventa. Ne terz ecclesiarum dentur ad firmam laicis et liberis hominibus. Item quae persona vel vicarius deciderit, non fiat distributio rerum suarum, antequam condiderit episcopo, vel eius officiali, ipsum condidit testamentum, et interitus faciat decimas omnia bona sua fideliter conservari. Item ne personae vel vicarii habentes loca, in quibus edificare possint in feodo ecclesiastico, in laico edificare praesumant. Item cum persona vel vicarius deciderit ante annunciationem beatae Mariae, omnes proventus, quos in terz ecclesiae personarum fecerint, percipiet, si vero ad firmam dedit, nihil habebit. Prohibemus sub interminatione anathematis, ne ecclesiastica persona decimas ponat in laico feodo, cum habeat feudum ecclesiasticum, in quo possit ponere. Prohibemus, ne Judaei viros vel vestimenta vel alia ornamenta ecclesiastica loco pignori vel alio modo recipiant, quod si fecerint, quae decima restiterint ecclesiae, de quibus surrepta fuerint, subtrahantur eis participium christianorum, secundum tenorem concilii. Item prohibetur, ut interminatione anathematis,

De excommunicatis & communicandis cum eis.

XII.

Cum aliquis denunciatur excommunicatus, tam decimas loci, quam capellanatus eius parochiani eius denunciatus sub peccato animae (sive diligenter facit inquisitionem de communicandis cum excommunicato, & nomine eorum episcopo vel eius capiscopo de eo, quod obicit; habeat potestatem interdicens illi ingressum ecclesiae, sed non relaxabit, nisi per episcopum, vel eius officialem.

etiam, & per aliquam partem anni in ea noram fecerint, & per aliam in alia; ecclesiam, in quarum parochiis hanc moram fecerint, secundum quantitatem temporis, & more, proventuum decimationis participent tam de lana, tam de agnis quam caecis; ita scilicet quod ecclesia illa, in cujus parochia maior mora fuerit, uberius recipiat; illi autem in cujus parochia minor moram fecerit, secundum quantitatem temporis & more, quae sit dimius, minor portio decimae remanent. Similiter de decimis, quae ex vacante proveniunt, statuerimus duximus, quod ubiqueque faceret earum receptaculum, licet in vicinia parochiis pacua quarant, ibi tota remanet decima, illi fuerit curam dilectissimi & remanentia.

De clericis coronatis capiti, sive nisi fuerint, sive ignati.

XVIII.

De ecclesiis datis ad firmam sine consensu episcopi.

XVII.

Item si clericus captus fuerit, habens coronam et tonitruum competentem, et literas fuerit, sive notus fuerit, sive ignotus, monentur captores et tentores per decimum loci, ut eum libere et sine difficultate recedere dimittant, nisi forte deprehenderit in manifesto delicto; & tunc exigatur sum decima loci, et custodiantur in carceribus, auctoritate domini episcopi; quod si negatum fuerit, administratione praemissa, eadem die excommunicatus nominetur. Et adentur ad excommunicandum decimas, & monentur, ut clericum caprum, fidei praedictum eum, faciant dimitti; quod si infelix, sive burgensis, fuerit, sive burgum interdictum supponatur. Si vero per confabulationem sive calliditatem captus fuerit, & detentus clericus praedicto modo; monentur, ut supra dictum est de captivitate & detentoribus civitatis vel burgi; & eodem modo fiat executio interdicti contra eum. Et si necesse fuerit, adeatur viccomes loci, vel ibidem fuerit, ipse, qui vices eius in absentia sua ipius gerit, & monatur competeret, ut clericum praedictum praedicto modo faciat liberum. Cuius in infra octidies non fecerit, supponatur terra eius interdictio. Si vero terram in episcopatu non habuerit, post octidies supponatur ad ingressum ecclesiae; post vero octidies viccomes, vel in praedicta contumacia perseveraverit, nominatim excommunicatur. Item, si redor ecclesiae pensionarius decedat circa festum Paschalis, qui renatur vel vicarius religiosus vel alii ecclesiasticae personae in aliqua pensione solvenda, statuitur, ut de bonis defuncti responderet eum, qui debitor pensionis annuatim annuatim beatae Mariae sequentem; & successor eius ab illo termino de debita pensione responderet.

De erco passibili ad ecclesias praesentando & ad illi consensu.

XIX.

Ut post diem sanctae Trinitatis fiant minores cerei de erco passibili, qui cedant in usus communitatis & pauperum mensurarum. Ut nullus nisi decedat administrat ad aliquam ecclesiam, quos sestinat non excedit vi marcas, sed ad minus reditentiam faciat in eadem ecclesia. Ut adha confo-

no mulieres christiane nostras pueros Judaeorum, nec habeant Justitiam servantes mulieres christianas, qui in huiusmodi casu pernoctent. Item ne christiani accipiant pecuniam Judaeorum ad dependendum in ecclesiis, quasi res proprias, ut magis scito consiliorum. Item ne christiani accipiant pecuniam Judaeorum, ad dependendum in ecclesiis, quasi res proprias, ut magis scito mutuo praestari deantur Judaeis, ut eis tradant ad usum sine ipsis recipiendi.

De clericis coronatis capiti, sive nisi fuerint, sive ignati.

Item si clericus captus fuerit, habens coronam et tonitruum competentem, et literas fuerit, sive notus fuerit, sive ignotus, monentur captores et tentores per decimum loci, ut eum libere et sine difficultate recedere dimittant, nisi forte deprehenderit in manifesto delicto; & tunc exigatur sum decima loci, et custodiantur in carceribus, auctoritate domini episcopi; quod si negatum fuerit, administratione praemissa, eadem die excommunicatus nominetur. Et adentur ad excommunicandum decimas, & monentur, ut clericum caprum, fidei praedictum eum, faciant dimitti; quod si infelix, sive burgensis, fuerit, sive burgum interdictum supponatur. Si vero per confabulationem sive calliditatem captus fuerit, & detentus clericus praedicto modo; monentur, ut supra dictum est de captivitate & detentoribus civitatis vel burgi; & eodem modo fiat executio interdicti contra eum. Et si necesse fuerit, adeatur viccomes loci, vel ibidem fuerit, ipse, qui vices eius in absentia sua ipius gerit, & monatur competeret, ut clericum praedictum praedicto modo faciat liberum. Cuius in infra octidies non fecerit, supponatur terra eius interdictio. Si vero terram in episcopatu non habuerit, post octidies supponatur ad ingressum ecclesiae; post vero octidies viccomes, vel in praedicta contumacia perseveraverit, nominatim excommunicatur. Item, si redor ecclesiae pensionarius decedat circa festum Paschalis, qui renatur vel vicarius religiosus vel alii ecclesiasticae personae in aliqua pensione solvenda, statuitur, ut de bonis defuncti responderet eum, qui debitor pensionis annuatim annuatim beatae Mariae sequentem; & successor eius ab illo termino de debita pensione responderet.

De erco passibili ad ecclesias praesentando & ad illi consensu.

Ut post diem sanctae Trinitatis fiant minores cerei de erco passibili, qui cedant in usus communitatis & pauperum mensurarum. Ut nullus nisi decedat administrat ad aliquam ecclesiam, quos sestinat non excedit vi marcas, sed ad minus reditentiam faciat in eadem ecclesia. Ut adha confo-

De clericis coronatis capiti, sive nisi fuerint, sive ignati.

Item si clericus captus fuerit, habens coronam et tonitruum competentem, et literas fuerit, sive notus fuerit, sive ignotus, monentur captores et tentores per decimum loci, ut eum libere et sine difficultate recedere dimittant, nisi forte deprehenderit in manifesto delicto; & tunc exigatur sum decima loci, et custodiantur in carceribus, auctoritate domini episcopi; quod si negatum fuerit, administratione praemissa, eadem die excommunicatus nominetur. Et adentur ad excommunicandum decimas, & monentur, ut clericum caprum, fidei praedictum eum, faciant dimitti; quod si infelix, sive burgensis, fuerit, sive burgum interdictum supponatur. Si vero per confabulationem sive calliditatem captus fuerit, & detentus clericus praedicto modo; monentur, ut supra dictum est de captivitate & detentoribus civitatis vel burgi; & eodem modo fiat executio interdicti contra eum. Et si necesse fuerit, adeatur viccomes loci, vel ibidem fuerit, ipse, qui vices eius in absentia sua ipius gerit, & monatur competeret, ut clericum praedictum praedicto modo faciat liberum. Cuius in infra octidies non fecerit, supponatur terra eius interdictio. Si vero terram in episcopatu non habuerit, post octidies supponatur ad ingressum ecclesiae; post vero octidies viccomes, vel in praedicta contumacia perseveraverit, nominatim excommunicatur. Item, si redor ecclesiae pensionarius decedat circa festum Paschalis, qui renatur vel vicarius religiosus vel alii ecclesiasticae personae in aliqua pensione solvenda, statuitur, ut de bonis defuncti responderet eum, qui debitor pensionis annuatim annuatim beatae Mariae sequentem; & successor eius ab illo termino de debita pensione responderet.

De erco passibili ad ecclesias praesentando & ad illi consensu.

Ut post diem sanctae Trinitatis fiant minores cerei de erco passibili, qui cedant in usus communitatis & pauperum mensurarum. Ut nullus nisi decedat administrat ad aliquam ecclesiam, quos sestinat non excedit vi marcas, sed ad minus reditentiam faciat in eadem ecclesia. Ut adha confo-

De clericis coronatis capiti, sive nisi fuerint, sive ignati.

Item si clericus captus fuerit, habens coronam et tonitruum competentem, et literas fuerit, sive notus fuerit, sive ignotus, monentur captores et tentores per decimum loci, ut eum libere et sine difficultate recedere dimittant, nisi forte deprehenderit in manifesto delicto; & tunc exigatur sum decima loci, et custodiantur in carceribus, auctoritate domini episcopi; quod si negatum fuerit, administratione praemissa, eadem die excommunicatus nominetur. Et adentur ad excommunicandum decimas, & monentur, ut clericum caprum, fidei praedictum eum, faciant dimitti; quod si infelix, sive burgensis, fuerit, sive burgum interdictum supponatur. Si vero per confabulationem sive calliditatem captus fuerit, & detentus clericus praedicto modo; monentur, ut supra dictum est de captivitate & detentoribus civitatis vel burgi; & eodem modo fiat executio interdicti contra eum. Et si necesse fuerit, adeatur viccomes loci, vel ibidem fuerit, ipse, qui vices eius in absentia sua ipius gerit, & monatur competeret, ut clericum praedictum praedicto modo faciat liberum. Cuius in infra octidies non fecerit, supponatur terra eius interdictio. Si vero terram in episcopatu non habuerit, post octidies supponatur ad ingressum ecclesiae; post vero octidies viccomes, vel in praedicta contumacia perseveraverit, nominatim excommunicatur. Item, si redor ecclesiae pensionarius decedat circa festum Paschalis, qui renatur vel vicarius religiosus vel alii ecclesiasticae personae in aliqua pensione solvenda, statuitur, ut de bonis defuncti responderet eum, qui debitor pensionis annuatim annuatim beatae Mariae sequentem; & successor eius ab illo termino de debita pensione responderet.

De erco passibili ad ecclesias praesentando & ad illi consensu.

Ut post diem sanctae Trinitatis fiant minores cerei de erco passibili, qui cedant in usus communitatis & pauperum mensurarum. Ut nullus nisi decedat administrat ad aliquam ecclesiam, quos sestinat non excedit vi marcas, sed ad minus reditentiam faciat in eadem ecclesia. Ut adha confo-

Vetus membrana Belvacensis a Martena Anecd. Tom. IV. col. 181. sextum alium concilium hoc auctorem esse, quod ex ipsa membrana relinqui accensit, quod inter Laudunens. & Silvanensium medium interponit, in loco incerto habitum circa ascensionem Domini, cuius desinitio est archiepiscopus cum duobus episcopis ad regem monendum ablegatos statuit. Sed cum de hoc concilio nihil in eadem synodica, in qua reliqua dilecti adnotantur, & cuius causa in synodica reliqua concilii tres episcopos ad regem ablegatos fuisse a patribus Laudunensibus, hinc conciliiibus aliorum falsi convincitur. Quem vero exitum causa illi, & quomodo sententia fuerit, legas apud Raynalium ad A. 1236. 37.

Præter ea, quæ in illis meis ad Raynalium notis differenda dant, in eadem Raynaldi concilii ad S. Quintinum, & quomodo omnium patrum nomen Henricus Remensis archiepiscopus ad pontificem Gregorium IX. scripsit, vulgatum a Mart. Anec. p. 979.

Sandition parus ad Henricum Gregorium.

gravis summo pontifici H. Dei permissio Remensis ecclesie humiliter humiliter & serivie Remensis ecclesie suffraganei, quorum scriptis dominice approbatione, decernimus pedem quida beatorum.

Rem abstem & misericordie condignam, presentibus lacrymabilibus litteris, paternis vestre duximus intendimus, ut rei vobis citate plenius interesset, aponere concilio acceleratum dignetur. In præterita liquidem prima septimana quadragesime nobis, scilicet provinciali concilio apud Noviomum congregato, fuit ex parte episcopi & ecclesie Belvacensis, gravis episcopi contra dominum regem querimonia, videlicet quod cum episcopus Belvacensis, tandem predeceles in civitate Belvacensi, & in singularibus, & in omnibus hominibus civitatis omnem jurisdictionem habere, propriis aponere ex charitate bone memorie regis Henrici, regis Francorum, & ex sua fidei publicitate, cum manifeste ipse de prædecessores sui per te, ac per ballivos suos habentis pacifice & legitime dominus rex dicitur fessum Parisiensis beate Virginis noster ante præteritum, occasione quosdam maleficia a quibusdam hominibus civitatis ibidem perpetrata, cum multis communitis ad civitatem Belvacensem accedens, licet idem episcopus paratus esse dictum maleficum facere per ballivos suos, iuxta facinorosos qualitates punire, post multas supplicationes, & instantias eidem domino regi ab episcopo factas, non idem rex episcopum & ecclesiam suam iustitia & jurisdictione ad ipsum suum perimere, quam hadenus pacifice possedit spoliare, homines civitatis nate in quibusdam, & plures capi fecit, & alios extorserit, domos dilata fecit, castra hominum episcopi publicavit, eundem episcopum jurisdictione & iustitia spolando, litque per quinque dies exilium sibi expensas quinque dierum equo ad ostentans libras Parisienis ab eodem episcopo percipi fecit. Et licet episcopus brevis diem prece nate tangens, non se gravè & penitus invidet, ut super hoc cum suo capitulo pertractaret. Idem tamen dominus

rex hoc facere dignatus, eundem episcopum vocavit, recitulos & provenientes ad ipsum ecclesiam, quibusdam exceptis paribus civibus, spoliavit: quare perbat idem episcopus pro se & ecclesia sua a nobis, & toto concilio, quatenus super his consiliumpromittere carcerum. Unde nos iudicium habere tot diligenti, licet factum esset notorium, tamen tres episcopi nostri, videlicet Sueloniensis, Laudunensibus, & Catalaunensibus episcopis, auctoritate concilii ad dominum regem, & civitatem Belvacensem, ut & ipsi regi dederunt, quod Belvacensem urbem accedebat, ad inquirendum ex abundantia de iustitia & vita & satisfactione episcopi Belvacensis, exposita certa die, & ibidem inquirerentur de omnibus delictis, delicti fuerunt. Qui vocatis illis qui erant ex parte regis in civitate, & de civibus communia tunc administrantibus, mandatum sibi injungendum fideiiter admittentes, inquisitione nobis & concilio apud Laudunum circa dominum qui canatus *Lesare Josalem* congregato, fuit sigillis propriis reportavit. Unde rei evidenter attendentes, nihilominus episcoporum relationem considerantes, vidimus quod dominus rex, prædictis omnibus, contra iustitiam fecerat episcopum & ecclesiam Belvacensem: propter quod tres episcopi nostri fuerunt ad dominum regem monendum ex parte concilii, quod episcopum & ecclesiam restituere dignaretur: quod ipse monitus fuisse recitavit. Verum cum postmodum eidem domino regi fuisse per nos ipsos supplicatum plures, quod restituere ecclesie moneretur, ipsum auctoritate concilii monuit, & monere fecimus iterum eadem iterum, quod episcopum & ecclesiam restituere iustitiam, quod cum facere negligisset, tandem concilio apud Silvanensium urbem postmodum congregato inter archiepiscopum & suffraganeos Remensis ecclesie, conditum extitit, & tenente promissum a quo episcopus, quod id dominus rex infra videntes noster præteritis episcopum & ecclesiam non restituisset eandem, ex tunc provincia interdicere: Et extitit de eadem illi ad dominum regem accessimus, & ipsum omnes monuit, ut eundem episcopum & ecclesiam restituere dignaretur: & cum nec monitiones, nec supplicia illi procurandis, tandem in concilio apud S. Quintinum congregato, presentes Sueloniensis, Catalaunensibus, Noviomensis, Tornacensis, Atrabatenensibus, Belvacensibus, & aliis tribus, videlicet Ambianensibus, Silvanensibus, & Cameracensibus literatissimis exaltatis, & Laudunensibus abente, qui curiam Romanam adierat per negotios suos procurandis, fessiter promittunt omnes & singulis, quod nisi dominus rex se emendaret erga ecclesiam Belvacensem post octavam annuum, & auctoritate in provincia Remensis perterretur interdicendum: dantes nihil archiepiscopo potestatem auctoritate totius concilii distandi formam interdicti, & fessum formam in se die dictam, ipsi ad mandatum, necum in suis diebus potestatem interdicendum, & faceret observari, nisi ego in, mea dieoconi potestatem interdicendum. Et

cum interim plures dies ad tradendum de pace fessiter a domino rege & eodem episcopo recepti, tandem apud Bellunum-tum in crastino S. Martini hymenalis interventus ego, & Sueloniensibus, Catalaunensibus, Sylvanensibus, & Cameracensibus episcopis, ubi habito tradidit de pace utriusque, tamquam non potuit provenire. Unde habito tradidit cum predictis fratribus, qui ibi aderant, quæ rex nec non emendaret erga episcopum & ecclesiam Belvacensem, ex potestate quam auctoritate concilii habebat, interdicendum in dieoconi mea potestatem, auctoritate predicta mandavi singulis iustissimis Remensis ecclesie, ut interdicendum ponerent in hunc modum: "Auctoritate totius concilii & nostra distidit, & in virtute obedite vobis precipiendo mandamus, quatenus in dieoconi vestra auctoritate propria generalis interdicti sententia profectur: ita tamen quod submissa voce, clausis janis, divina celebrantur, & exclusis interdictis, & nominatis penitus communicatis: sepultura ecclesiastica penitus denegetur, nisi personæ ecclesiasticis & familiaris toramta, alia autem ecclesiastica sacramenta exhibeantur, nisi non sint nominati excommunicati, vel alios interdicti. Ita vero sententia fessiter (V. ante fessum beati Andrea apostoli publicetur): ita quod ex tunc firmiter observetur. Si quis autem distidit formam voluerit observare, ex tunc infra triduum noverit se suspendit. Verum ne popularium animus indurcat, vobis premissa auctoritate fessiter injungimus, quatenus vestris subditi precipiat, ut ipsi quolibet mente prima texta fessiter menia ad processionem conveniant, & ibidem fessiter fessum de specialibus prece pro pace regni & ecclesie reformanda. Qui omnes interdicendum ponentes, excepto Noviomensibus, qui voluntate propria distidit, contra promissionem suam venientes mandata illi facta noluit observare, ipsam interdicendum ad mandatum meam mihi auctoritate concilii ab eis concessam auctoritate sua posuerunt servare, & præceptum in suis dieoconibus observare. Vexum quia capitula cathedralium celebra-

rum Remensis provincie contra interdicendum qualesdam in parte causa, sedem apollithicum cap appellarent, feci concilio ad S. Quintinum die Dominice ante nate die Dominice: ibique cum preteram de capitulo, & episcopi Noviomensibus animadversione tate, quidam de coepiscopis nostris, licet interdicendum possident & fessiter, & a suis stationem interdicti occupant intrare, licet littera sanctitatis vestre ad ipsos, ad quosdam ad se & justitiam ecclesie confortes, exhiberi & prelati fessiter ibidem, quatenus debuerant auctoritate effecti fessiter, & prelati fessiter ibidem, quatenus occasiones prærendentes: quod præteritis episcopos Belvacensibus, coram nobis sua lata, & ad ipsos observatum, nulla sibi & ecclesie sue a domino rege satisfactio facta vel recitatione revocatur vel retractatur, sedem apollithicum appellandi, & exclusis fessiter, & interdicendum pro ecclesia sua latam, & statum in quo erat negotium fessiter domini pace protectione potestatem. Causas hinc noster episcopos post appellacionem Belvacensium pro se, Ambianensibus, Sylvanensibus, & Atrabatenensibus episcopis pro fessiter voluntatis auctoritate coram nobis & coepiscopis propositi, licet interdicendum relaxaret predictis, & non propter hoc contra ipsos procedendum in aliquo, in votum appellacionis promissi, fessiter appellandi Belvacensium episcopi antea, & cum nobis inter has angustias positis, quidam alii episcopi adherentes, eidem nate pro multos tradidit, & cum tempus nate ad interdicendum, vel alio modo possent ea ad unitatem reducere, tandem eorum infantiam distidit, dicunt relaxavimus interdicendum. Unde de fessiter vestris humiliter supplicamus, quatenus desolationi Belvacensium ecclesie, quæ in partibus nostris manet effa, paternum compiantes ab ista, licet remedio fessiter admittit, & interdicendum propter hoc, quod non potest opprobria distidit ecclesie, nisi per fessiter vestre sanctitatis sententiam subvenire.

Actum apud S. Quintinum Dominica ante nate Natalis Domini, Anno MCCXXXIII.

AD CONVENTUM MOGUNTINUM

In causa hereticorum Stadinerorum, & pro discutienda querimonia de heresi delatorum querele,

Anno 1233. habitum

ADDITIO.

EPISTOLA GREGORII PAPÆ IX.

Ad Henricum Frederic imperatorem silesium.

De quibusdam hereticis Germanie.

Moguntino conventui ab Henrico Germanie rege, indicendo instanturum prebiter non dolo Gregorio papa IX. utriusque regum Galliarum, & hereticis Germaniam invadentes corcor. His ergo litteris, tanquam verum ad concilium Moguntinum, hic dantes scripsit ex Martene Antidot. to. 1. pag. 950.

Gregorius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro Henrico, carissimis in Christo filii nobili Frederico Romanorum imperatori, illustris semper augusti, Imperatoris regis, salutem in domino sempiternam. Vox in Rana pedita est, fortis multus & illustris, Rachel pedem, videlicet pia-

ANNO
CIRCA 1171
1233.

matr ecclesie, filios quos diabolum mastr
& pendit, quous consolationem non recipit,
quia illi non viderit matris vitiera la-
cerantes, ipsam incinerare maluerunt. Nam
multitudo dolens, quibusdam, quibus da-
pantioribus mater ipsa circumcurat, vocat
tunc eam, & dicit: Ventrem meum do-
lo, cum propheta compellit. Cum enim
cunquam Apollonium, & parituri; gen-
tricius ecclesie facit uterus viferum lo-
cum dolo tubatur, quæ ferè singulari
moribus discedit. Per tormosus, quos oblectante manu
Domini, de cavernis propriis, carnalibus
scilicet hominum cordibus exordium legi-
mus, & contra eos plures inquitus, in
quibus instanciam iam non regnat, &
quorum quibusdam inter perdidit, de his mo-
litor feræ novam persecutionem ecclesie
nitros facis operatio inquitus instaurat.
Ipsie enim qui a principio in veritate non
fuerit, fed morare in mendacium nitros ve-
dit, peridore pagatissimus animas elaborat,
ne focus fidelis, quam ex amore divino con-
ceperat, ad partem valde consummati
operis pervenire. Ut non ad unum tantum
revertitur secundarius quæ habere, quæ tunc
carnis præfidie macrone confindimus, dum
in suis viteribus hereticorum confindimus
ejus vitæram venenatis argutis novis vitiis
& confinis appetimus invidiare; totum
que in amaritudine funditur ipsitus; effu-
sum eis in terra secur nostrum, tartaria eis
nitra valde, ac impetibus eis dominica
nitra valde, ac impetibus eis dominica
oculi nitros, & super tam nefandas abomi-
nationibus contremuere tunc, omnia vi-
fifera facta commota: reprimere lacrymas, &
continere suspiria lacrymarum. Sic enim
literæ venerabilium fratrorum nostrorum archi-
episcopi Moguntie, & episcopi Heidel-
brandi de Marcherz archidiaconi verbi Dei,
grandi morene plene & immenso dolore
non vacare nobis exhibere continebant, inter
diversas heresim species, quæ peccatis
regis exigentibus Alemannie regnum, ac
sicut destabilibus cæteris, sic & generalior
universis, quæ non solum referentibus, fed
etiam audientibus eis horrori, in nobilibus
membris ecclesie, quæ viderentibus jam
erupit. Hæc enim eis omni diffida rationi,
omni pietati contraria, omni cordi orbibus,
coelestium omnium & terrestrium inimica,
contra quam non solum homines ratione
utentes, verum etiam ratione carentia, cum
hæc pelvis coram excedat infaniam, immo
& ipsa elementa debent infurgere & arma-
ri. Hujus pelvis infia va talia perferunt,
Nam dum novitiam in ea quicumque recipit
& predicatorum primitus fœdolas lætat;
apparet eis quædam species nara, quam bo-
norum conferunt aliqui nominant. Hæc
quidam a posterioribus & quidam in ore
damnabilibus obstantibus, linguam bestie in-
fusa ora resuscitare & fativam. Hæc ap-
paret internum indobita quantitate, & quin-
que in modum nitrosæ vel vitæ, plerum-

que etiam fura quantitate affumit. Deinde
de novitio procedenti occurrit miri palloris
homo, nigerrimos habens oculos, adco ex-
cessus & maxime quos confantiss carni-
bus sola cum seculis viderit obibus super-
duda. Hunc novitios vultur, & tenit
frigida quæ glaciæ; & post ostensum ca-
tholicis illis membra crastice de ipsius
corde totaliter. Ad convivium postmodum
discubentibus & fermentibus, completo ip-
so convivio, per quamdam fativam, qui in
scholis hujus ævi foles dædificandis rectorum
ad modum sanæ medicos caros, super-
retorta causa, quem a posterioribus primo
novitios, post magister, deinde per ordinem
singulis occultant, qui tamamen dignum &
B. perit, ut insuper illi vero qui se dispen-
non repuant, pacem recipiant a magistro, &
ceteris ingulis per loca va profusis, & di-
que quibusdam sacramentis, veritas etiam magis
vultus inclinat, per se nobis dicit magister de
proximo. Quis hæc percipit? Respondeat
ac dicente totu, hominus magister: quis
aut, hæc ovidere dicemus. Et hæc in-
terdixit quinquaginta caudis, & procedit
ad fœdulum ipsum luxurie nulla discre-
tionis haurit inter extrancas & propinquis.
Quod ille forte vitæ fœtus, insupran aliqui
fidei nitros maluerunt a tardis in dicitur
sensu ignominia in desideris suis invicem extra-
dentes masculi in masculos turpiditudo o-
portant. Similiter & foemine immutat sa-
turalium animi in cum, qui eis contra natura,
hæc ipsam inter se damnabiliter facien-
tes. Completo vero tam nefandissimo in-
fiquo in ore ferens constituitis de veltore
scholarum angulo, quos non carent perdidit
fimus homines; quidam homo procedit a re-
sibus sursum fulgens, & sole clator, sic
dicunt, & deum insupran in carnis, cum
fulgor illuminat totum locum. Tunc magister
excepit quos dicit de velle nitros, falsid
illi dicit: Magister hoc miri dædico de
illo fulgore respondente: bene mihi dicitur
illi: plures & melius ferries, vtu commit-
to caudis quod edidit. Et his dicitis proli-
mus evanescit. Corpus enim Dominum singu-
larium animi in falsis de manu recipiens fac-
cedot, & illud ad domos suas ore portantes,
in lætinam proluciant in contumeliam mi-
seremporis. Ad hæc infelicibus omnium mi-
serorum gubernamentum ecclesie, plures la-
teris blasphemantes, afferunt delirando ce-
lerum Dominum violenter, contra iustitiam
& dolore Luciferum in inferos detrahit.
Hæc credant etiam miri, & ipsi affi-
ham castissimum Condorem, & adhuc ad
suum gloriam, præcipitio Domino, non ad-
tuum, per quem, cum eodem; & non ante
B. vitæram. Omnia Deo placita non agenda fa-
tentur, & potius agenda que quis. Prob
dolo; qui unquam audivit talia? Quis tantam
nefaria cogitate, qui tantam non potest
poterit non fecit? Qui contra hæc vitæ
decisionis & perditionis filios poterit non
decidit? Ubi vult Mofes, qui una dicitur
traxit viderit nitrosia millia interfecit? Ubi est
Phineas, qui iudeum quem Meda-

ANNO
CIRCA 1171
1233.

ANNO
CIRCA 1171
1233.

nitide uno pugione confodit? Ubi est zelus
Elie, qui quingentes quinquaginta pro-
phetas ad torrentem Clion gladii interuenit?
Ubi est Mathias iustus, cuius feroc secun-
dum legem iudicium, sed amicum ipsi ele-
mentis treuerit iudeum immolentem mo-
dus (per aram)? Ubi est autoritas Petri,
qui Ananiam & Saphiram pro eo quod Spi-
ritu-Sancto mentem non simulant, exstulit?
Certe si contra tales tunc confugeret, &
Iniquitates ipsorum celi (sydera revelarent,
& manifestarent eorum scelera toti mundo,
ut non solum homines, sed etiam ipsa ele-
menta conjuraret in eorum excidium & rui-
nam, ipsique delerent de terra face, non
parentes (xru vel arati), ut essent curfus
genitibus in opprobrium proluciant, vitio
de lapsa iam non potest sufficiens fide digna.
Ceterum licet magna sit ipsorum pehilitium
constritio velut mæte, ficeles tamen quod
non est abbreviata manus Douini, ut sal-
vare non possit, & excoere ad parum fo-
ciorum eorumdem, & omne damnam auferre
compellendo eis intimo cordium fere. Constritio
etiam pervasiva in eis, intum quod con-
putari, quod om circumagitare correctiorum
falsis neglectivimus, & mancipulibus oleo
confondere: ac sperantes quoque ut ille, qui
etiam tratus non dicitur misereri, non tem-
per continebit (his pietatis vitæra (super
eos, sed de illorum manus transiret calen-
tem ex sue, circa correctiorum illorum præ-
fidium laborandum. Quis vero in ore di-
ctorum archiepiscopi, episcopi, & magistri
Conradi non est verbum Dei alligatum, qui
in eo insulante gratia vase imbreum, qui dat
omnibus affluente, potentes fuit opere ac
fermore; ipsos rogandos, ac monendos di-
ximus in Domino, ac hortandos, in remission-
e sua causam, ac deum diligenter autem com-
mentum reficim ad mirandum dolorem, &
valens ipsorum sananda. Accedant Angeli
pacis ad exhibendum eorum pacem mediæam,
& ad correctiorum eorum diligenter. Desu-
tine ac sollicitudine elaborent. Quod si
forte, ut deservit per monitionem ce-
lorum extrahatur de vulnere, non fuerit de-
super eis datum, & ipsos compari-
ent ad ecclesiarum, quod plaga ipsi quasi
penitus desperata noverint ad linum matris
ecclesie plura mente redire, tantam ac ra-
tem exactionem eis convertere sua & perse-
verantia exponentes, quod de recidivo ip-
sorum perardorum de cetero nullatenus lit

vetendum, qui in tam grandi & gravi mor-
bo recurrendum eis non valideret remedii
ubi medicamenta levia non profuerunt, &
appropinquant ferrum & ignis vineribus, qui
fontentorum non sentium medicamentum, pu-
tridus carbones, ne pariter eorum attritu-
munt, amputatis, advocent contra eos recitantes,
defensores & ipsorum (pissitulis) &
& materialis gladii purulentum. Videtur hæc
aliquid edere.

Reliqua conventus hujus ad brevi com-
pendio ab anonymo Schafnaburgensi tra-
dicta & nihil in eis legitur de his diebus;
his factus narrare pergo ex auctore & ge-
niti archiepiscopo Trevircensi in Ve-
terum Monum. Martini tom. IV. pag. 244.
tam & apud Ecdemum in Corp. hist. Germ.
Igitur supra memorati sancti catholice
fidei zelatores, acerrime hereticis insidentes,
cum nullatenam hominum viriulose fides
innamorem multitudine, tum consu-
dendo, per diversa loca pelsum defecit,
appropinquant & divites imperite equæ ma-
gnas. Inter quos dum comitem Henricum
episcopum perrivalde in eis, intum quod con-
putari, quod om circumagitare correctiorum
falsis neglectivimus, & mancipulibus oleo
confondere: ac sperantes quoque ut ille, qui
etiam tratus non dicitur misereri, non tem-
per continebit (his pietatis vitæra (super
eos, sed de illorum manus transiret calen-
tem ex sue, circa correctiorum illorum præ-
fidium laborandum. Quis vero in ore di-
ctorum archiepiscopi, episcopi, & magistri
Conradi non est verbum Dei alligatum, qui
in eo insulante gratia vase imbreum, qui dat
omnibus affluente, potentes fuit opere ac
fermore; ipsos rogandos, ac monendos di-
ximus in Domino, ac hortandos, in remission-
e sua causam, ac deum diligenter autem com-
mentum reficim ad mirandum dolorem, &
valens ipsorum sananda. Accedant Angeli
pacis ad exhibendum eorum pacem mediæam,
& ad correctiorum eorum diligenter. Desu-
tine ac sollicitudine elaborent. Quod si
forte, ut deservit per monitionem ce-
lorum extrahatur de vulnere, non fuerit de-
super eis datum, & ipsos compari-
ent ad ecclesiarum, quod plaga ipsi quasi
penitus desperata noverint ad linum matris
ecclesie plura mente redire, tantam ac ra-
tem exactionem eis convertere sua & perse-
verantia exponentes, quod de recidivo ip-
sorum perardorum de cetero nullatenus lit

ANNO
CIRCA 1171
1233.

MOGUNTINUM CONCILIUM.

A Siffredo Moguntio archiepiscopo.

Anno 1233. Julii.

An. 1233.

A Nonymus Eforolindus in Chron. a Scha-
nat Videm. to. 1. pag. 98. vulgato ad
annum 1233. fœcis fœcis: Hæc anno 1171. id.
Martii Siffredi Moguntio archiepiscopi
Moguntia concilium celebravit pontificatus
sui anno III. Nec plura ille vel alius de
hoc concilio, quod plane diverum est a
conventu Moguntino, de quo jam egi, ut

temporis quo uterque conventus discrimen de-
monstrat. Illud enim die VIII. augusti bu-
jus anni conventus eodem scriptore fecit; hoc
vero ante illud unquam, nempe ante con-
te habuit eel. Ex quo intelligitur leges
postularem hoc præferendum nisi fœcis prio-
ri; fed fœcis innotuit non suo loco in-
cassam, invenire ut fœcis hæc restitueretur.

AD

al De eo
vita S. E.
Ishabere
regis
Hungar.
sua spud
Barium
in ven-
do.

tionem cum audierit, petierunt, ut copia
 ANNO
 CHRISTI
 1134. huius rationis in scriptis daretur, quia pri-
 mus datus in Latino, in Græco petierunt
 (sua translati) & factum est illa: petierunt
 postmodum iudicias deliberanti super hæc
 positionem & habuerunt hæc & tercia fidei in-
 dicia. Circa hæc quædam in certis testi-
 ficis militis et pro nobis, ut tremas ad do-
 minum patriarcale, & accessimus. At ubi ve-
 nilimus cetero suo adunato, prescript ad-
 dicit scierunt magnitudinem & præcepit
 dicit continet tenorem, fidei repositionis ad
 nostram opinionem. Nos vero cognocentes,
 quia simpliciter rationem communiter loquen-
 tes propoteramus, quæ quædam nos fecit
 agnitæ acquiescerent: ex quo cognovimus
 illo malitiose procedere, volumus receptum
 nos audire, in quo molitas accusamus & re-
 mus & falsa & mendacia & multa peri-
 riam, quæ sine admiratione audire non poter-
 amus, quia plus erant ridiculosa, quam ve-
 ritas. Habito ergo consilio inter nos, utrum
 illud tam ridiculosum scriptum reciperemus,
 vel sine consilio scripti in crastino ad suam
 scripsum, prout decuit responderemus; quia
 etiam tunc erat ad ea, quæ dicitur; tunc
 ad consilium (in ipsum) quem ad nostrum
 solum, quia nobis volumus scriptum oblatum
 propoterimus accipere. At illi condonantes,
 quod eorum scriptum pariter accepimus. C-
 ramus, dixerunt: *Recedatis cum gratia Dei,*
& mitemus incognitum scriptum post vos.
 Nobis hæque recedentibus, incertum consilium,
 ut scriptum novum componerent, & in
 primo scripto, nova & alia & ecclesiis erant
 in ante consilio futurum sapientum forsper-
 tæ mutatione, ut quando debuiamus les-
 sus ingredi, scriptum nobis transauerunt &
 & (quia) tempus nobis transierat, trans-
 ferunt superfluum, in crastinum. Quarta
 vero fidei, mala celebrata, & of-
 ficio nostro tite peracto, curam dedimus,
 ut litteræ de Græco in Latinum transfererentur. D-
 Interim mihi ad nos patriarcale, ut patce-
 remus ei, & in scriptis patris dilectissimi
 nec poterat illa de accedere ad disputationem.
 Deinde excusavit se imperator nuntius
 transmissis, quod non miserat pro nobis
 quia patriarcale in nostro interesse. Sese-
 postquam comederat, misit ad nos imperator,
 ut ad domum patriarcale causa disputa-
 tionis accederemus. Conventibus itaque
 nobis ad domum patriarcale, fuit quædam
 prima, *an rescriptum fuis ad idem?* Et
 coram omnibus doluit, quem moliti fuerant
 circa illud scriptum recitavimus, nos dum
 quædam translati in crastinum, ut verum
 fuis. Tamen diximus, quia volumus tempus
 circa illud scriptum conuenire: *Legatur scrip-
 tum coram nobis, & rescriptum dabitur.* Surgens
 unus philosophus, quædam cepit
 dixit, cupit principium tale erit, quod con-
 tinet balium. Deinde alium fallum adiu-
 xit. Tertio, hæremus inquit, quod Christus
 non fuit ab æterno, nisi quod dixit
 ab æterno. Quarta de ratione quam pose-
 mus ad probandum Spiritum esse a Filio,

anserunt fallum syllogismum illam, cum
 rationem super nos propoterimus, habebat
 in dictis: *Propter quod Spiritus S. di-*
 citur Spiritus Christi ab æterno, tres tan-
 tum dici possunt cause. Prima quod con-
 substancialis est Christo. Secunda, quia in-
 nititur ab ipso in creaturas. Tertia quia
 credit ab ipso. Quod autem prima causa
 non sit sufficiens, patet, quoniam ex ipsa
 sequitur Patrem Spiritum esse Filium, qui
 substancialis est Filio. Qued autem se-
 cunda causa non est vera, manifestum,
 quia Spiritus sanctus est Spiritus Christi
 ab æterno: non fuit mitus æterno ab æter-
 no in creaturas: ergo hæc non est causa
 quod dicitur Spiritus Christi. Reliqua ergo
 quod tertia causa est, quod dicitur Spiritus
 Christi, quia procedit ex ipso. Ad quod
 nos respondimus.

Omne principium fidei theologium sive
 philosophicum, sive mathematicum, sive
 casualemque scientie vel artis non eget
 demonstratione. Commune enim verbum est
 et univèrsale, quod indemonstrabilia
 principia. Principii enim principium que-
 rentes, inveni non inveniunt. Principium enim
 oculosorum Christianorum fidei, & maxi-
 me quantum attinet circa veritatem theo-
 logicam a Deo dicta sunt verba Christi,
 ex quibus dicitur fides credere in Patrem,
 Filium, & Spiritum sanctum, & Filio-
 nem, qui habet esse a Patre, & nomen
 illationis, tellatur. De spiritu autem,
 quod non est dictum habitualiter, dicitur
 nos Christus in scriptis, unde habet esse
 in sententiis, dicens: *Spiritus veritatis qui*
patre procedit. Dixit Christus *Spiritus ve-*
ritatis, & recipio sine syllogismo, quod
 est Spiritus S. veritatis, scilicet dicitur
 Dixit quod Spiritus ex Patre procedit &
 recipio sine syllogismo, quod a Patre ha-
 bet existentiam. Prædicimus enim quod
 non est apollolus, & omnes sanctæ scrip-
 turae transgressionem conservaverunt eque
 ad fidei, & nos in baptismo taliter eque
 dedit promissionem, quod hæc omnia
 inveniuntur in scriptis Christi expulsi-
 tis sine transgressionem servavimus.

Ad verba autem sapientie problema sic
 observavimus. Deditis hæc causam, quod
 Spiritus sanctus dicitur Spiritus Christi ab
 æterno. Dicitur ergo in primis: qualis
 scriptura nominavit Spiritum S. Spiritum
 Christi ab æterno? Spiritus enim Christi
 novimus divinum scripturam dicitent, sed
 novimus cum additione, huius nos dixit,
risus Christi ab æterno: neque enim Chri-
 stus secundum quod Christus conceptus in
 vitam habet esse a Patre & Spiritu, sed secundum
 quod non solum detentum Spiritus quod ante
 secula, unio vero recens, fuit Christus
 in conspectu recipientis illud. Hæc dixit,
 Spi-

Drigen
Stravon

Spiritus Domini super me, propter quod un-
 ANNO
 CHRISTI
 1134. *xit me.* Illud autem ad gratiam vestram,
 & hoc vocari Spiritum sanctum ab æterno.
 Veritatem et hoc dicitur, sed dicitur
 postquam intelligitur ante secula, non
 domini super quem regnare introduxit, & con-
 ditor ante secula, nondum quod conditus fuit
 ad hoc beneficium, nondum quædam bene-
 factura exaltatus. Sic dicitur: Spiritus
 Christi propter antiquum consilium & ante
 factuque ipse, qui in carne dispensationis,
 secundum quam Emmanuel, qui est Spiritus
 dixit. Dixit quod tamen tres possunt dici
 cause. Prima quidem quia substancialis
 est Christo, & deicitur ut videbitur, de-
 derunt dicitur huius quædam causam
 et sufficiens; quoniam ex hoc sequitur Pa-
 trem esse Spiritum Filii, quia substancialis
 est Filio, & causa illa sine ratio quod
 Spiritus dicitur Filii pro eo quod est substancialis
 est, non est verbum nostrum, sed
 Sanctorum & Deum postquam Patrem.
 Magnus enim Basilius in VIII. capitulo
 qui ad Amphilochium ipsius est fecimus,
 dicit sic: *Spiritus Christi dicitur sicut ap-*
propoterit seu familiaris secundum naturam
Beatus Spiritus sanctus secundum consilium
secundum Iohannem dicit: Quomodo ergo qui
ex Patre procedit Spiritus veritatis existit?
Propter similitudinem, & substantiam identitatem,
sive ut veritas qui ex eo ipso, in-
ceptionem habuit erit. Et sanctus idem
in expositione evangelii dicit, cum venisset ille
Spiritus veritatis dicitur vos amorem veritatem
Spiritum quodammodo veritatis vocat paracletum
non est factus ipse enim veritatis, ut cognoscimus
quod non alienus ad naturam substantiam
sanctus est Spiritus, nec aliud ab ipso scimus
esse, quæ est in substantiam, & unitatem.
Sanctus Basilius ex ea quæ ad Gregorium
fratrem epistola dicit, qui Spiritum
filii dixit, comprehendit in hæc confitetur,
*et illud quod dicitur, *qui ex Patre procedit**
et ex Deo enim: secundum quod dicit
apollolus, videte quomodo in filio tantum
est. Ex quo multis quidem & aliis abundans
est hæc non admodum non asserimus, quia
multis propter brevitate ipsa pertranamus.
 Hæc quidem septemidibus theologice san-
 ctorum Patrum testimoniis magis omni
 syllogismo demonstratorem, non egemus
 multis distinctione, verba enim hæc scri-
 pturæ sunt consistent.

Indica te
similis
ad patris
ad nos
domini

hujus figure debent habere proportionem
 similem figuram: sed ex necessitate sua
 propositio (ex premissa affirmativa debet
 esse, altera autem negativa in secunda fi-
 gura. Deinde dicitur illa predicatum
 in majori propositione: dicitur enim Spi-
 ritus Filii Spiritus & substancialis in
 majori propositione, & primum terminum
 in minori prædicatum, hoc est Spiritus re-
 liquum appellat: hæc quidem in propo-
 sitionibus fallacia. In conclusione vero,
 quod ex necessitate ex prædictis proportio-
 nibus colligitur, incertum est, si
 sed Spiritus Pater est predicatum totum
 conclusionem fecimus. Itaque qui videtur
 syllogismum, solum in seculo non est
 syllogismus, sed est syllogismus, sed est
 fimsis est syllogismus. Item si non dicitur
 hoc esse syllogismus, sed solum convec-
 sionem, dicitur non mala est convec-
 sionem, dicitur non inconvenciones. Neque
 & logicis methodibus inconvenciones. Neque
 enim si Spiritus substancialis Filio &
 quod substancialia Filio est Spiritus
 fmsis. Hæc enim conventio acquiescentia
 tribus solum & principis posuit huius
 quibus autem hoc quidem generalis, hoc
 autem proprium nequamquam. Et Spiritus
 quodammodo, & omnia convec- sionem
 est secundum numerum, neque proprium
 est Spiritus substancialia ut & convec-
 sionem, hoc enim rem significat & hoc est
 essentialia identitatem, hoc vero personam
 & hypostasis. Eadem quidem est commune trium,
 hoc autem proprium unius trium. Di-
 citur enim & pater substancialis Filio
 & Spiritus, & Filius Pater & Spiritus, &
 Spiritus iterum substancialis Patri &
 Filio: & quidem habitudinem deorum con-
 substancialis, enim vero absolute dicitur:
 & hoc quidem antecessores, sed
 bet, hoc vero consequentes. Si enim Spi-
 ritus Christi & substancialis si non quidem
 in seculo, sed in seculo, non asserimus, quia
 cimus autem de ea que est dicitur, quod
 si antecessores & consequens, omnino non
 quidem si consequens & antecessores. Si
 enim homo & homo non asserimus, si
 mai, jam & homo. Itaque si falsum ratio
 que dicit quod Spiritus Christi est et
 substancialis Patri, & Filio.
 Sed videamus & causam propter quam
 dicit sapientia veritas Spiritum sanctum
 esse Spiritum Christi, qui autem hoc præ-
 dicat, videtur in seculo. Fuit autem
 audire igitur, si propter hoc Spiritus S. Spi-
 ritus Christi nominatur, quia procedit ex
 ipso. Si non quod Spiritus alius dicitur
 propter procedit ex ipso, erant secundum hæc
 rationem propterquam Spiritus ex ipso
 prophetis existentiam habentes. Item &
 hoc dicitur, quod non solum propter con-
 substancialia substantiam, sed etiam propter
 eam Patrem docuerunt, sed & propter
 administrationem ipsorum in carissimum,
 quam ad hæc in seculo ad hæc in seculo
 spiritus effudit in omnes fideles, fuit primum
 apollolus Petrus ait de Christo, dicens:
destra regis Red submissis propensionibus
in Spiritu effudit spiritum sanctum in
quem vos videtis & auditis. Concordat hæc
 2. 2. 2. & apex

in mino-
re propo-
sitione

& apax apòstolorum Paulus scribens ad Titum discipulum: *salvatus non desit per lotacuram regenerationis & renovationis Spiritus s. quæ effundit in nos ablatum per Jesum Christum Donum dicitur.* Dicitur & item Spiritus Christi unicus, unxit enim eum & Pater Spiritus Sancto secundum carnem: & dicitur et iterum Spiritus Christi, qui incedit semper Christo non ut *super* ipsum, sed ut *interoperans*, sed ut honorabiliter testimonium reddens secundum theologiam eorum. In veteri enim tota doctrina Spiritus nominatur Spiritus Christi. Cum autem homo factus est unigenitus unicus Spiritus S. et quando hunc effudit ad fideles, tunc est Spiritus vocatus in *Abdo*. Dicitur et quod ille Spiritus S. Spiritus Christi diffusus est, et hoc procedere ex ipso intelligitur, quod, multa accidenti inconvenientia manifeste hinc. **¶** Quæritur autem præcipue quædam propter explanationem. **¶** Dignitas est communis & confessio apud theologos quod in sancta & superfluentia trinitate non quidem sunt naturales personæ, sed illæ vero hypostatice & personatæ: & naturaliter quidem communiter infunt & æquò tribus hypostatibus, & nullam differentiam illas habere in æternitate, sed in æternitate. Hypostatice vero propriæ & separatim uniceque secundum quos & dicuntur natura hypostatice, & in numerum et individuum veniunt: et quia processio moris eius est essentialis, manifestum est si nec proprietas hypostatice est processio, si in omnibus naturalis communis est, tunc hypostatice: & erunt ortus processibus, sed hoc inconveniens est theologis cum conceptus repugnant: non ergo naturalis processio procedere: Hypostatice igitur est unius trium. **¶** Contra ergo quod dicitur hinc de eodem theologo, auditio separato procedere. Quoniam ergo processio habet ut inter procedentem et quæ procedentem, dicitur, confideratur et generatur, si procedentem uni, manifestum quod et mittere ani erit. Est autem procedere unius folius Spiritus: manifestum quod et mittere unius, et vel Pater erit hoc, vel Filius, et non duntaxat. Sed a factis evangelis in Partæ cum procedere docetur. Ex hoc ergo folio processione habet Spiritus in commune, & ex Filio communicatur in particularitatem, & in hypostatice potest esse, sed in naturaliter transferretur et communem: et manifestum, quod conveniet et tribus, quod impossibile est ostendit est in Partæ. **¶** Spiritus et Filio. Pater simul et Filius in unam reducitur personam, vel ipse tantum dicitur personam esse: et enim unius Spiritus non unius numero, sed in dualitatem dicitur personam esse: et enim unius Spiritus & simplex Spiritus. Si ex uno igitur numero. Item illa altera ab invicem emittentia et differentia secundum hypostatice proprietas: altera gratiam omnino emittentium numero differentia, et duo erant Spiritus: hic quidem ex Partæ: hoc vero ex Filio proveniens. **¶** Item ab *Idoneo* in *logograsia*. **¶** Dignitas unius quod sanctus Trinitas unicus est simul & trinitas: & non

prius quidem unitas, deinde dualitas, & post-hæc Trinitas. Dicitur igitur velta honorificentia duo principia Partem & Filium confundantur, unius Spiritus unicus, alterius egebant alioquin ante ipsa principium duo congregantur in unam. Omnem enim dualitatem unius de necessitate procedit, & quantitas eorum secundum veteram theologiam condicitur. Sicut enim non Gradus, si dicitur principium primam pater, & duorum cum substantialium principium exitum, & quantitas eorum, quod ex ipsa dualitas unitiva, & non ergo alioque altitudo, eo quod non queratur unitatis intervalus. Sic autem vos dicitis dualitas ponentes principium, necesse est ante ipsam alterum aliquid procedere singulariter, natura unitas ante dualitatem, dualitatem vero procedere unitatem, & hoc simplicem contra naturam & impossibile: & hoc quod secundum naturam bonam omnino, & utrius quod contra naturam simpliciter mixta. Impetatur vero ex quo auditur ipse non possit casu sua defendere, volens ipsorum prolegere turpiudinem: inquit: *dimittatur illud scriptum, quia non generat nisi constitutum in Processum in quæ non est vel postquam per Sanctum Spiritum, hoc est, quos vos dicitis.* Et continuo unus de Fratibus nostris, cui dominus debeat gratiam in litteratura Græcorum, redierat litteram beatissimi Cyrilli de IX. anathematibus, & incipit Græco legitur. Cupis lesionis talis erat ferias: dicit B. Cyrillus. Si quis dicit unum Dominum Jesum Christum clarissimum spiritum, tantumquam unam virtutem, quod ipso utentem, & ab ipso accipientem separari posse contra Spiritum immundum, & implere in homines divinum signa, & non ipsorum proprium Spiritum, ergo dicit, per quem operatus est divina signa, antequam sit. Idem loquenter hæc verba expressis exponens ait. Homo factus unigenitus unicus, qui operatur divinam miracula. In hoc autoritate Cyrilli dicitur Spiritum S. per Spiritum Filium, quod ipse est Spiritus substantialis, sed non potest esse Filius substantialis, quia non potest esse quod procedendo, quia non sunt plures modi in Trinitate ostendi unum personam ex altera. Sed non potest esse ex per quod procedens, qui ergo est per quod procedens, quod non potest esse ex per procedentem. Et dicit Cyrillus quod hoc non præcedit, sunt antedicta non est. Contra ergo ut hæc autoritas non habeat quod hinc reprehendendum, diserte lege confopuerit. *Audietis quod Sanctus obsequiis: & introduceret quemdam heterodoxum Theologorum nomine, qui dantissus vocatur in V. concilio, qui conatibach quasi hæreticus vito-Sando dicitur. Cyrillus, qui dicit Spiritum S. proprium Spiritum, non tantum homines, sed ipsa Scetia & lignum dicitur unum, sed ipsa Scetia & lignum Cyrillus respondet dicens: ecce qualiter*

locure est, qui nihil nisi accusare novit. **¶** Item quod prius dicitur replicat. **¶** Inquit: non habent, quod possent de vice conardicere, cepit eos exulare imperator dicens: *ibi locutus est Cyrillus contra hereticum, & idem locutus est largus quanto just.* Ad quod respondimus: *nonquam propter hereticum mentis est B. Cyrillus.* Respondit: non Ergo Spiritus S. procedit a Filio ut ipsi dicit, & qui hoc non credit, autem dicit. Et his dicit ab invicem recesimus. Quinta ferias illis nitentibus palliare suam conditionem, & exultationem molientes in peccatis, respondimus nos amicum qui non nolle super hoc articulo disputare, quia rationes manifestas & sanctorum oleandium auditorias, in quibus sufficienter manifestata veritas hujus questionis. **¶** Item manuscripti non vultis acquiescere, quod ultra potuerit magis ostendit, sedem velitis adhibere. **¶** Quoniam dominus imperator in crastino die de vobis est excepimus: nolimus tamen profertim sua agere de secunda causa, quoniam adhibere insolentiam. Tandem, licet invitius, quodammodo consentantur, ut ageremus de sacramento altaris. Et respondit: *Ecce vos.* Quibus nos ita respondimus: *Ex quo vobis placet: quod nos opponamus, dicitur insuper hinc modo dicitur, quod vultis videret velle radesimo aliquid dogmatice vel philosophice: nos miramur, quoniam nos generat Spiritus, qui confiteris.* *Consensus igitur in tantis gravissimis punctis, tamn uteretur & precipue variatim discutere.* Ideo in fine præcavimus quætionem factam nobis, in quo consilium veritatis apparuit. **¶** Hæc res, quod nos ponderant: *vultis placet in quo vultis ille. Dicatur.* Sed volentes nos ad alias quæstiones de asyno & fermentato transferri, in naturam & tractum remissis ad horam quæ nos deduxerunt. Tandem dicit patriarcha: *Offendit nobis quomodo, & in qua materia vos faciatis, & respondemus nobis.* Nobis itaque modum & remissis ad horam, et petit inducias ultra post prædium. Conventibus iterum nobis ad dispositionem post prindium, respondit dicens. *Ad huc sunt facte quæstiones: hæc respondit. Item patriarcha Hierarchy, Sandom, Alexander, Antiochum, & nos miramur non esse nobis facta ad illa respicere. Conventibus cunctis legibus ad medium Martii. Arguamus nos interfecti illi concilio, & audietis quod respondet nobis super hoc quod vobis proponitur.* Ad hæc respondimus hoc modo: *illud vobis ostendimus, quod ad nullam partem concilium vel patriarcham aliam a vobis missis non omnia papa, tunc sanctissimus non foret homo. Item nos audierim, nos volumus ad aliquam supra mandatum non extendere, quod non in præjudicium sanctissimæ sue, vel Romanæ ecclesiæ. Hoc tamen consilium vobis: & consecutus fratrum, & ipsam, & maturam habebat confinium de pace & reformatione ecclesiæ. Et idem nos Constantinopolim scribitis: vobis nos credimus consensur ad medium martium, & expectat illam in vobis responsum, ut sciamus quid verum possimus de illo negotio illi qui nos misit renunciare:*

ad illam de nobis transmitti. **¶** Et ad gloriam filii nominis, & communem laudem Christiani. **¶** Et in omnibus: per omnia amenam desit. Et ab invicem. Sexta autem ferias, celebratam, missa, accessimus ad curiam, ut licentiam acciperemus ab imperatore, quotiens maneret recedat, & invenis simul imperatorem & patriarcha, ceptis imperator confertem mobilium, *sub quo forma potest patriarchæ, cum ex hoc etiam dicitur recedat ecclesiæ Romanæ.* Ad quod tale dedimus responsum: *Hoc modo potest recitari, si credetis hanc vos credit ecclesiæ Romanæ, & præsertim Liberti. Quod si non vultis magnam vim, credimus, ecclesiæ Romanæ, & obediatis ei eodem modo, & in illis quibus obediatis ante scribitis.* Et adjectis imperatori, **¶** Quia ecclesiæ velis obediatis ecclesiæ Romanæ, restitit et dominus papa sui sumus? Ad hæc respondimus hoc modo: *Non habet obediatis: & ex quæ quætionibus hinc dicitur: credimus quod interfectorem majorem inveniet, quam credit, eorum dominus papa, & tota ecclesiæ Romanæ. Et affirmata ecclesiæ sanctissimæ a Nicænâ, et veniens Constantiopolim.* Circa medium vero martii missi nobis patriarcha stantium unum cum literis suis, rogant ut accederemus ad Eucharistiam quamdam Vataci: ibi enim promisit condicare prælatos et patricos, & concocum concilium. Et quasi in condemnationis factæ hinc non inesse omnimodo benefice in literis suis, quod illic eramus venturi. Nos itaque admirantes de tali mandato, recitissimus quod super hoc admittit sumum quampurum, cum in illis litteris essent, nos vultis respondimus, & modo dicit de vocatum prælatos ad concilium, et nos roget ad iterum, & tractum volumus. Verumtamen de labore factis factis infuadibus, & quia chartam Dei compehit nos, quæ non querit quæ sua sunt, sed quæ Jesu Christi, et communem utilitatem prælatos. Et nos præter unum modum vult ad exitum, & quæ chartam Dei compehit nos. Ipsam igitur, quantum potuimus, rogavimus, ut quam citius possit, faceret quæ facturus esset. Hæc factus est scriptis nobis dicens, quod literæ receperat, sed vera dolore coris vix eas audire potest, quia cor eius tenor eorum tristitia recedens. Et qui benevole scilicet sperat nos respondere: quia composito pacis, reformatio, et hinc notat difficultas ad omnes universaliter respicit, sed hunc cretam cum vultis. Et quia vultis, et in omnibus transfere. Quod si ita recedisset, videtur nobis quod non venisset pro pace, fed et tenentibus nos. Scripsit enim: *habitus nos illis scripsit: et quæ in litteris nostris Romanæ, et fratri Jacobo de Risiano, qui tunc aderant Constantinopolim, de nobis obliquo dixerunt, quod intercedat, procomitibus de venturis ad concilium, cum magister ita redierunt ad curiam: Insuper et ab Imperatore licentia accipimus, qui petit, ut modis omnibus accederemus ad cum apud ecclesiacham, quia nunciamus quæ nos vultis, & omnia necessaria ad tradendum nostrum & mandatum suorum, quos definit-*

*Axioma

11 communis animi concepto, quod quidquid
 12 est ab aliquo, ab alio est proprie proxi-
 13 mo: cum ergo Spiritus sanctus in ali-
 14 quo, ab aliquo est proxime, led non est
 15 a Patre proxime, ut jam ostendemus.
 16 Igiture a Filio est proxime. Igitur hinc
 17 Patres, nec non & B. Ambrosium Ne-
 18 dianensem archiepiscopum, & B. Augu-
 19 stinum Hippopotum civitatis episcopum, &
 20 sic quoque Hieronymum fortulanum hære-
 21 sic pravitate impugnatorem, & Augustinum
 22 Cyrillum, & cum alijs S. universalis
 23 Synodus scriptum vobis reliquit evidenti-
 24 time Spiritum esse a Filio. Unde eandem
 25 conuenit esse, sed a Deo deviat, qui per
 26 bis episcopos recognovimus non evidenti-
 27 time, sed ad imperatorem Theodosium in
 28 illa fide phrophonico, Spiritum esse a
 29 Filio per hæc verba: Et quidem unum de-
 30 betur non adferuntur, & vobis ad
 31 baptizate in igne & Spiritu S. non alienam
 32 baptizati immittent Spiritum ad munda-
 33 rum, & ministrator, sed, ut dicitur, jectum
 34 naturam cum potestate sancti, qui ex
 35 ipso est & proprius eius. Quid hoc scilicet
 36 nullo manifestus: hic enim manifestum est
 37 Spiritu dicit, quod baptizati sanctum immu-
 38 tantur, quod est Spiritus, qui in corpore
 39 sit baptizati, qui ex ipso est & proprius
 40 eius. Et hoc non est per eandem verbum
 41 Hærmie scribit imbr. B. Cyrillus in fer-
 42 mona ad eundem Hærmiam, cujus titulus
 43 est, de monitione virginum, & quod Chris-
 44 tianus Deus & dominus imperator scripsit
 45 rus. Et ipse idem Cyrillus in expositione
 46 IX. anathematismi, hoc idem dicit. In
 47 huius Spiritum dicit, cum eandem ana-
 48 thematicum exponeret, quod sancta esse
 49 proprium Spiritus eius dixerat, a patris
 50 dicitur: homo fuit unigenitus Dei Verbum
 51 genitum, & sic dicit unum cum patre quædam
 52 mensuræ, & sic dicit, excepit solo esse Patris, &
 53 proprium habet qui est ipso essentialiter in
 54 natura et Spiritum sanctum hoc. Hinc iterum
 55 Spiritum sanctum idem esse dicit Gabo-
 56 rius pater. Non debet autem alicui esse
 57 dubium, quin sensum illum hinc aperuerit
 58 Iudam, quem habebat, cum anathema-
 59 tizasset unum cum alijs Synodus esse sen-
 60 tum addidit. Anathematizasse itam
 61 unum tantum, sicut anathematizatio recipit
 62 terita sancta & universalis Synodus esse sen-
 63 tum quo sanctus edidit. Constat autem
 64 sanctum Patres, in sancta prædicatio Synodo
 65 congregato, in eandem prædicatione patri-
 66 tris episcoporum ad imperium Nestorium Con-
 67 stantinopolitanæ civitatis episcopum sine
 68 aliquo hesitationis serupulo recepisse.
 69 Nulli autem dubium potestatis episcopio-
 70 re extrema pars continet prædicto ana-
 71 thematicis XII. Si quis autem allegare
 72 conetur Theodosii Cypri episcopum verba
 73 impetria, que cum prædictis a Patre E-
 74 thimias, sicut quantum sanctum & univer-
 75 salem Synodum anathematizasse prædicat:
 76 Theodosii latratos, qui hæc ait: B. Cyril-
 77 lus verbum quibus dicit a nododioris reddi-
 78 tum, non debet acculare. Dicit enim quæ-
 79 sandam & universalis Synodum gemitus
 80 fuisse, Condemnavimus anathematizasse
 81 anathematizasse hæreticos condemnatis &

11 anathematizatis a illis quatuor Synodis, &
 12 sancta & universalis ecclia Thodonum qui fuit
 13 in sancta Synodo, & supra quoque dicit
 14 & quæ impio scripsit jam a Thodorico, sine
 15 tra sancti fides & XI. capitula eius, que
 16 in illa Cyrilli & cum que in Epibrio fer-
 17 rianum fuit. Quodam & quæ in scripserunt
 18 de Thodorico Theodorico & Nestorio ab ipso scrip-
 19 tum fuit. Ex his patet, quod ea que Theo-
 20 dorus contra XII. capitula Cyrilli scripsit,
 21 necelaria sunt, & impio sine, & qui
 22 ea ut vera allegaverit, fideli est inimicus.
 23 Scribit enim B. Cyrillus ad Acaem Mice-
 24 licentem episcopum post unionem eccliesi-
 25 tam, hæc dicitur: De his anathematizatis re-
 26 dicitur Nestorio scissimus nullus in præ-
 27 diis, nisi, quod non bene facta sint. Di-
 28 cetur, hæc ad Ionanem (A) minimum fun-
 29 scribit, hoc dicitur, & Nestorius non velle quæ
 30 scripsit, nec immolatione adnotat: sic
 31 dicit, & nihil omnino primum negavit. Non
 32 enim dicitur esse quædam, que in dicitur.
 33 agitur, sed Nestorius non velle quæ scripsit,
 34 vel hæc, ut hæc evidentiorem est. B. Cyrillus nihil
 35 negavit eorum que dixit, sed eodem
 36 sensu, quæ ea dicitur, sine correctione
 37 non credit. Nestorius in scriptis, que
 38 te potuit, etiam voluit, quod ab
 39 a tanto, quod sancta Synodus sine omni
 40 ambiguitate scripulo condempnasse rece-
 41 dit. Recipit autem ut dicitur est, eo sen-
 42 tu quo ipse dicit. Unde iuste in anathe-
 43 matismo dicit, qui nonum sancti Patris
 44 capitulum eo sensu, quo ipse edidit, cum
 45 sancta Synodo recipere noluisset. Hanc enim
 46 in synodum omnis S. Patres, qui in subse-
 47 quentibus anathematizaverit, venerat fuisse,
 48 & ad eadem creditum, quæ & ipse. Sed
 49 & SS. Patres, qui ante præcederent, e-
 50 dem que & ipsa lasperunt.
 51 Perfectio scripti tradimus patriarchæ Ni-
 52 dit hæc, & omnibus audientibus dicitur: dicitur
 53 sed vobis scripserunt vestras, que constant in
 54 regim, & hoc scilicet, quod quædam credit
 55 habet, quod scripserunt esse in charta vestra, que
 56 hæreticos habet solum ecclesia Romanæ. Virum
 57 tamen qui dicitur hæretice scitis hæretum
 58 anathematizasse, quare hæc dicitur. Dicit enim
 59 ipsius esse causæ que ipsa dicitur, quæ
 60 est malitia. Ideo parati sumus ad hæreticos
 61 orientem vestri, offendentes non habentes
 62 mendatis, ut vobis veritate dicitur hæretice, que
 63 dicitur, & reobctor, vel hæc non, sciamus hoc
 64 jam dicit esse ex malitia, & ipso esse hæ-
 65 retico. Sic quæ iudicatis non habentis, præ-
 66 dicantur libro, & iudicatis, inter hæc, & our, si
 67 licet nec testamentum & notum, & scripta
 68 iudicantur. Et, quod mirabile est didit, cum
 69 libri quærentur litteræ omnes, nunquam
 70 invenimus, quæ sunt hæc, que dicitur. Iam
 71 volentes inter eos offendere fidei non
 72 omnibus mentis, quæquidem, quæ dicitur
 73 dicitur. Notum corpus fuit scriptis in forma
 74 ita? Et respondentur: De latrone in
 75 scripserunt, qui accepit Dominum istum, fre-
 76 quit &c. Et addimus verba, quod dicitur
 77 perfectum, pater leprosum, pater formatum
 78 Et quævis hæc, hæc scriptura, hæc scriptura
 79 præ formatum, hæc responderunt non. Dicit
 80 quæquidem postur hæc per se, quæquid-

11 ANNO
 12 CUIUS
 13 1534

11 ANNO
 12 CUIUS
 13 1534

11 ponitur cum adjectis. Quandoquidem per se
 12 ponitur, sicut formatus. Quandoquod cum
 13 adjectis: Latrone, hæc æquum, & hæc æquæ
 14 præcipue in adjectis, hæc hæretice, hæc
 15 hæretice. Et non iterum quævis: Si hæc per
 16 se postur formatus, hæc formatus? Res-
 17 ponderunt quod non. Nam quandoque per se
 18 ponitur, ut patet, hæc hæc, hæc hæc, hæc
 19 per formatum. Quandoque improprie, &
 20 tunc postur per hæc æquum. Tunc dicitur: ergo
 21 hæc per se postur formatus, hæc hæc, hæc hæc, hæc
 22 hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc
 23 hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc
 24 hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc
 25 hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc
 26 hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc
 27 hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc
 28 hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc
 29 hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc
 30 hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc hæc, hæc

11 ANNO
 12 CUIUS
 13 1534

11 per Mattheum Homilia LXXXI. tradens
 12 hæc verba, ad ipsum dixerunt unum
 13 dicitur ad, primum dicitur. In principio
 14 hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc:
 15 hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc:
 16 hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc:
 17 hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc:
 18 hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc:
 19 hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc:
 20 hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc:
 21 hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc:
 22 hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc:
 23 hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc:
 24 hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc:
 25 hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc:
 26 hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc:
 27 hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc:
 28 hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc:
 29 hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc:
 30 hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc: hæc hæc:

11 ANNO
 12 CUIUS
 13 1534

11 ANNO
 12 CUIUS
 13 1534

ANNO
CHRISTI
1334

nemita respondimus: *Un condemner rucyæ, idet colos partheles. Sic enim legimus lo veteri testamento. Sicut enim vocatus & hoc certe dictum legimus. Et quia jam magna pars nobis transierat, de voluntate Imperatoris recessimus, ab inimica. Celestimus ergo Dominica & secunda feria de tertio & quarta de quatuor missis quod expectabat, & minus ad Imperatorem, ut impetraretur licentiam recedendi. Ipse vero per nuncium transmissum quos non tenebat, & aliquo tempore meditante, quod expectabat, nuncio veteri Romano & Greco-rum. Nuncio vero ad nos transmissa illa respondimus: *Com futurus coram Imperatore, & de ista parte, & quod Imperator quod respondimus ei.* Accertius nobis in crastino ad palatium Imperatoris, dixit Imperator: *Conspicimus regem & principum esse, cum discordant fuerit inter eos, quod dicitur sui socii, ut quilibet de eis quod dicitur sui socii, aliquid dimitit, ut si peruenire possit per medium ad pacem. Sic mihi visetur quod dicitur fieri inter vestrum recessum & nostrum. Dum enim sunt inter nos & vos. Primam de professione Spiritus Sancti. Secundam de Corpore Christi. Sic igitur videtur pacem, vos amittitis, si non recedatis. Nos generaliter gratiam habemus sanctum sacramentum vestrum. Vos autem amittitis symbolum vestrum nobis, & dicitur nobis quod, si non recedatis, si non consentiamus habemus a sanctis Patribus in concilio fuit. Et hoc quod vos superaddidistis non dicitur ulterius, quod scandalum est nobis. Et nos ad hoc respondimus: *Non fuisse quod dicitur. Eque rectus Romanus non dimittit unum jota de fide sua, unde aliquod de hoc quod dicitur in symbolo nobis. Et ait Imperator: Quomodo ergo poterimus facere pacem? & respondimus: *Faciamus vultis. Brevier dicimus vobis. De corpore Christi, sic ita dicitur, quod oportet vos firmiter credere, & alius predicare quod corpus Christi configit potest in duas, & in partem dividit. Et quoniam libri, qui vocantur contra fidei, demurrat & comburant. De Spiritu Sancto ita dicitur, quod oportet vos, credere Spiritu Sanctum non credere a Filio, sicut ait Petrus. Et illud necesse est, quod predicatur in populo. Dum enim canitur istud in symbolo vestro, nisi volueritis, non compellit vos. D. Petrus, quod cupetis loqui contrarius. Quod audient Imperator graviter tulit & ait: Jam non audio formam patris: de ideo convocatis prelati ante nunciant eis, qui aliquid dicunt. Quod cum audissent, indignati fuerunt, & conversi in seditionem contra nos, ut credimus, cogitaverunt quomodo nos dolo confunderent. Et mittentes ad nos litteras, & non minus pertinaciter rogarerunt nos diligenter, ut quinta feria man accederemus ad concilium: & sic salutato concilio & soluto cum pace & amore recederemus ab invicem. Manente autem facto accessimus ad concilium, & invenimus omnes ibidem congregatos, & cum eis multitudine copiosam plebis, & apertis januis sedis concilium in throno patriarchæ. Nobis autem recessibus inter cæteros dicitur pa-****

triam: *Dum ipse fuerat pacis, pacifice ius fecit. Jamque, sed ex quo cognoscimus, quod fuit in se volens, & diligens, & quod fuisse auditis nos, & ipsi sola die summamus negotium.* Deinde subijcit: *De dilectis nobis in scriptis fidei Romana recessum, & fecimus & illam volumus perproprie nosse & generis & nationis promulgare, & quia ignota est nobis, volumus quod omnes audiant, & cognoscant fidem Romanam recessum. Hanc nos tenet hoc? Et respondimus: *Fluere, hanc enim nos tenet, quod vos & omnes quotquot sunt in vestris orientales fidei & cognoscant, & fideliter nosse fidem Romanam recessum, quoniam scriptum est de ista fidei communi.* Redit exiit ergo unus in medio concilii habens chartam magnam, & incepit legere chartam, cujus principium tale erat: *¶ Dedit, & tunc nobis in scriptis venerabilis pater, & fidei sanctissimi pape veteris Romæ, quod dicitur, Pater est pius Deus in se: Filius plenitudo dei, aliquid dimitit, ut si peruenire possit per medium ad pacem. Sic mihi visetur quod dicitur fieri inter vestrum recessum & nostrum. Dum enim sunt inter nos & vos. Primam de professione Spiritus Sancti. Secundam de Corpore Christi. Sic igitur videtur pacem, vos amittitis, si non recedatis. Nos generaliter gratiam habemus sanctum sacramentum vestrum. Vos autem amittitis symbolum vestrum nobis, & dicitur nobis quod, si non recedatis, si non consentiamus habemus a sanctis Patribus in concilio fuit. Et hoc quod vos superaddidistis non dicitur ulterius, quod scandalum est nobis. Et nos ad hoc respondimus: *Non fuisse quod dicitur. Eque rectus Romanus non dimittit unum jota de fide sua, unde aliquod de hoc quod dicitur in symbolo nobis. Et ait Imperator: Quomodo ergo poterimus facere pacem? & respondimus: *Faciamus vultis. Brevier dicimus vobis. De corpore Christi, sic ita dicitur, quod oportet vos firmiter credere, & alius predicare quod corpus Christi configit potest in duas, & in partem dividit. Et quoniam libri, qui vocantur contra fidei, demurrat & comburant. De Spiritu Sancto ita dicitur, quod oportet vos, credere Spiritu Sanctum non credere a Filio, sicut ait Petrus. Et illud necesse est, quod predicatur in populo. Dum enim canitur istud in symbolo vestro, nisi volueritis, non compellit vos. D. Petrus, quod cupetis loqui contrarius. Quod audient Imperator graviter tulit & ait: Jam non audio formam patris: de ideo convocatis prelati ante nunciant eis, qui aliquid dicunt. Quod cum audissent, indignati fuerunt, & conversi in seditionem contra nos, ut credimus, cogitaverunt quomodo nos dolo confunderent. Et mittentes ad nos litteras, & non minus pertinaciter rogarerunt nos diligenter, ut quinta feria man accederemus ad concilium: & sic salutato concilio & soluto cum pace & amore recederemus ab invicem. Manente autem facto accessimus ad concilium, & invenimus omnes ibidem congregatos, & cum eis multitudine copiosam plebis, & apertis januis sedis concilium in throno patriarchæ. Nobis autem recessibus inter cæteros dicitur pa-****

ANNO
CHRISTI
1334

triam: *Dum ipse fuerat pacis, pacifice ius fecit. Jamque, sed ex quo cognoscimus, quod fuit in se volens, & diligens, & quod fuisse auditis nos, & ipsi sola die summamus negotium.* Deinde subijcit: *De dilectis nobis in scriptis fidei Romana recessum, & fecimus & illam volumus perproprie nosse & generis & nationis promulgare, & quia ignota est nobis, volumus quod omnes audiant, & cognoscant fidem Romanam recessum. Hanc nos tenet hoc? Et respondimus: *Fluere, hanc enim nos tenet, quod vos & omnes quotquot sunt in vestris orientales fidei & cognoscant, & fideliter nosse fidem Romanam recessum, quoniam scriptum est de ista fidei communi.* Redit exiit ergo unus in medio concilii habens chartam magnam, & incepit legere chartam, cujus principium tale erat: *¶ Dedit, & tunc nobis in scriptis venerabilis pater, & fidei sanctissimi pape veteris Romæ, quod dicitur, Pater est pius Deus in se: Filius plenitudo dei, aliquid dimitit, ut si peruenire possit per medium ad pacem. Sic mihi visetur quod dicitur fieri inter vestrum recessum & nostrum. Dum enim sunt inter nos & vos. Primam de professione Spiritus Sancti. Secundam de Corpore Christi. Sic igitur videtur pacem, vos amittitis, si non recedatis. Nos generaliter gratiam habemus sanctum sacramentum vestrum. Vos autem amittitis symbolum vestrum nobis, & dicitur nobis quod, si non recedatis, si non consentiamus habemus a sanctis Patribus in concilio fuit. Et hoc quod vos superaddidistis non dicitur ulterius, quod scandalum est nobis. Et nos ad hoc respondimus: *Non fuisse quod dicitur. Eque rectus Romanus non dimittit unum jota de fide sua, unde aliquod de hoc quod dicitur in symbolo nobis. Et ait Imperator: Quomodo ergo poterimus facere pacem? & respondimus: *Faciamus vultis. Brevier dicimus vobis. De corpore Christi, sic ita dicitur, quod oportet vos firmiter credere, & alius predicare quod corpus Christi configit potest in duas, & in partem dividit. Et quoniam libri, qui vocantur contra fidei, demurrat & comburant. De Spiritu Sancto ita dicitur, quod oportet vos, credere Spiritu Sanctum non credere a Filio, sicut ait Petrus. Et illud necesse est, quod predicatur in populo. Dum enim canitur istud in symbolo vestro, nisi volueritis, non compellit vos. D. Petrus, quod cupetis loqui contrarius. Quod audient Imperator graviter tulit & ait: Jam non audio formam patris: de ideo convocatis prelati ante nunciant eis, qui aliquid dicunt. Quod cum audissent, indignati fuerunt, & conversi in seditionem contra nos, ut credimus, cogitaverunt quomodo nos dolo confunderent. Et mittentes ad nos litteras, & non minus pertinaciter rogarerunt nos diligenter, ut quinta feria man accederemus ad concilium: & sic salutato concilio & soluto cum pace & amore recederemus ab invicem. Manente autem facto accessimus ad concilium, & invenimus omnes ibidem congregatos, & cum eis multitudine copiosam plebis, & apertis januis sedis concilium in throno patriarchæ. Nobis autem recessibus inter cæteros dicitur pa-****

ANNO
CHRISTI
1334

triam: *Dum ipse fuerat pacis, pacifice ius fecit. Jamque, sed ex quo cognoscimus, quod fuit in se volens, & diligens, & quod fuisse auditis nos, & ipsi sola die summamus negotium.* Deinde subijcit: *De dilectis nobis in scriptis fidei Romana recessum, & fecimus & illam volumus perproprie nosse & generis & nationis promulgare, & quia ignota est nobis, volumus quod omnes audiant, & cognoscant fidem Romanam recessum. Hanc nos tenet hoc? Et respondimus: *Fluere, hanc enim nos tenet, quod vos & omnes quotquot sunt in vestris orientales fidei & cognoscant, & fideliter nosse fidem Romanam recessum, quoniam scriptum est de ista fidei communi.* Redit exiit ergo unus in medio concilii habens chartam magnam, & incepit legere chartam, cujus principium tale erat: *¶ Dedit, & tunc nobis in scriptis venerabilis pater, & fidei sanctissimi pape veteris Romæ, quod dicitur, Pater est pius Deus in se: Filius plenitudo dei, aliquid dimitit, ut si peruenire possit per medium ad pacem. Sic mihi visetur quod dicitur fieri inter vestrum recessum & nostrum. Dum enim sunt inter nos & vos. Primam de professione Spiritus Sancti. Secundam de Corpore Christi. Sic igitur videtur pacem, vos amittitis, si non recedatis. Nos generaliter gratiam habemus sanctum sacramentum vestrum. Vos autem amittitis symbolum vestrum nobis, & dicitur nobis quod, si non recedatis, si non consentiamus habemus a sanctis Patribus in concilio fuit. Et hoc quod vos superaddidistis non dicitur ulterius, quod scandalum est nobis. Et nos ad hoc respondimus: *Non fuisse quod dicitur. Eque rectus Romanus non dimittit unum jota de fide sua, unde aliquod de hoc quod dicitur in symbolo nobis. Et ait Imperator: Quomodo ergo poterimus facere pacem? & respondimus: *Faciamus vultis. Brevier dicimus vobis. De corpore Christi, sic ita dicitur, quod oportet vos firmiter credere, & alius predicare quod corpus Christi configit potest in duas, & in partem dividit. Et quoniam libri, qui vocantur contra fidei, demurrat & comburant. De Spiritu Sancto ita dicitur, quod oportet vos, credere Spiritu Sanctum non credere a Filio, sicut ait Petrus. Et illud necesse est, quod predicatur in populo. Dum enim canitur istud in symbolo vestro, nisi volueritis, non compellit vos. D. Petrus, quod cupetis loqui contrarius. Quod audient Imperator graviter tulit & ait: Jam non audio formam patris: de ideo convocatis prelati ante nunciant eis, qui aliquid dicunt. Quod cum audissent, indignati fuerunt, & conversi in seditionem contra nos, ut credimus, cogitaverunt quomodo nos dolo confunderent. Et mittentes ad nos litteras, & non minus pertinaciter rogarerunt nos diligenter, ut quinta feria man accederemus ad concilium: & sic salutato concilio & soluto cum pace & amore recederemus ab invicem. Manente autem facto accessimus ad concilium, & invenimus omnes ibidem congregatos, & cum eis multitudine copiosam plebis, & apertis januis sedis concilium in throno patriarchæ. Nobis autem recessibus inter cæteros dicitur pa-****

ANNO
CHRISTI
1334

triam: *Dum ipse fuerat pacis, pacifice ius fecit. Jamque, sed ex quo cognoscimus, quod fuit in se volens, & diligens, & quod fuisse auditis nos, & ipsi sola die summamus negotium.* Deinde subijcit: *De dilectis nobis in scriptis fidei Romana recessum, & fecimus & illam volumus perproprie nosse & generis & nationis promulgare, & quia ignota est nobis, volumus quod omnes audiant, & cognoscant fidem Romanam recessum. Hanc nos tenet hoc? Et respondimus: *Fluere, hanc enim nos tenet, quod vos & omnes quotquot sunt in vestris orientales fidei & cognoscant, & fideliter nosse fidem Romanam recessum, quoniam scriptum est de ista fidei communi.* Redit exiit ergo unus in medio concilii habens chartam magnam, & incepit legere chartam, cujus principium tale erat: *¶ Dedit, & tunc nobis in scriptis venerabilis pater, & fidei sanctissimi pape veteris Romæ, quod dicitur, Pater est pius Deus in se: Filius plenitudo dei, aliquid dimitit, ut si peruenire possit per medium ad pacem. Sic mihi visetur quod dicitur fieri inter vestrum recessum & nostrum. Dum enim sunt inter nos & vos. Primam de professione Spiritus Sancti. Secundam de Corpore Christi. Sic igitur videtur pacem, vos amittitis, si non recedatis. Nos generaliter gratiam habemus sanctum sacramentum vestrum. Vos autem amittitis symbolum vestrum nobis, & dicitur nobis quod, si non recedatis, si non consentiamus habemus a sanctis Patribus in concilio fuit. Et hoc quod vos superaddidistis non dicitur ulterius, quod scandalum est nobis. Et nos ad hoc respondimus: *Non fuisse quod dicitur. Eque rectus Romanus non dimittit unum jota de fide sua, unde aliquod de hoc quod dicitur in symbolo nobis. Et ait Imperator: Quomodo ergo poterimus facere pacem? & respondimus: *Faciamus vultis. Brevier dicimus vobis. De corpore Christi, sic ita dicitur, quod oportet vos firmiter credere, & alius predicare quod corpus Christi configit potest in duas, & in partem dividit. Et quoniam libri, qui vocantur contra fidei, demurrat & comburant. De Spiritu Sancto ita dicitur, quod oportet vos, credere Spiritu Sanctum non credere a Filio, sicut ait Petrus. Et illud necesse est, quod predicatur in populo. Dum enim canitur istud in symbolo vestro, nisi volueritis, non compellit vos. D. Petrus, quod cupetis loqui contrarius. Quod audient Imperator graviter tulit & ait: Jam non audio formam patris: de ideo convocatis prelati ante nunciant eis, qui aliquid dicunt. Quod cum audissent, indignati fuerunt, & conversi in seditionem contra nos, ut credimus, cogitaverunt quomodo nos dolo confunderent. Et mittentes ad nos litteras, & non minus pertinaciter rogarerunt nos diligenter, ut quinta feria man accederemus ad concilium: & sic salutato concilio & soluto cum pace & amore recederemus ab invicem. Manente autem facto accessimus ad concilium, & invenimus omnes ibidem congregatos, & cum eis multitudine copiosam plebis, & apertis januis sedis concilium in throno patriarchæ. Nobis autem recessibus inter cæteros dicitur pa-****

ANNO
CHRISTI
1334

triam: *Dum ipse fuerat pacis, pacifice ius fecit. Jamque, sed ex quo cognoscimus, quod fuit in se volens, & diligens, & quod fuisse auditis nos, & ipsi sola die summamus negotium.* Deinde subijcit: *De dilectis nobis in scriptis fidei Romana recessum, & fecimus & illam volumus perproprie nosse & generis & nationis promulgare, & quia ignota est nobis, volumus quod omnes audiant, & cognoscant fidem Romanam recessum. Hanc nos tenet hoc? Et respondimus: *Fluere, hanc enim nos tenet, quod vos & omnes quotquot sunt in vestris orientales fidei & cognoscant, & fideliter nosse fidem Romanam recessum, quoniam scriptum est de ista fidei communi.* Redit exiit ergo unus in medio concilii habens chartam magnam, & incepit legere chartam, cujus principium tale erat: *¶ Dedit, & tunc nobis in scriptis venerabilis pater, & fidei sanctissimi pape veteris Romæ, quod dicitur, Pater est pius Deus in se: Filius plenitudo dei, aliquid dimitit, ut si peruenire possit per medium ad pacem. Sic mihi visetur quod dicitur fieri inter vestrum recessum & nostrum. Dum enim sunt inter nos & vos. Primam de professione Spiritus Sancti. Secundam de Corpore Christi. Sic igitur videtur pacem, vos amittitis, si non recedatis. Nos generaliter gratiam habemus sanctum sacramentum vestrum. Vos autem amittitis symbolum vestrum nobis, & dicitur nobis quod, si non recedatis, si non consentiamus habemus a sanctis Patribus in concilio fuit. Et hoc quod vos superaddidistis non dicitur ulterius, quod scandalum est nobis. Et nos ad hoc respondimus: *Non fuisse quod dicitur. Eque rectus Romanus non dimittit unum jota de fide sua, unde aliquod de hoc quod dicitur in symbolo nobis. Et ait Imperator: Quomodo ergo poterimus facere pacem? & respondimus: *Faciamus vultis. Brevier dicimus vobis. De corpore Christi, sic ita dicitur, quod oportet vos firmiter credere, & alius predicare quod corpus Christi configit potest in duas, & in partem dividit. Et quoniam libri, qui vocantur contra fidei, demurrat & comburant. De Spiritu Sancto ita dicitur, quod oportet vos, credere Spiritu Sanctum non credere a Filio, sicut ait Petrus. Et illud necesse est, quod predicatur in populo. Dum enim canitur istud in symbolo vestro, nisi volueritis, non compellit vos. D. Petrus, quod cupetis loqui contrarius. Quod audient Imperator graviter tulit & ait: Jam non audio formam patris: de ideo convocatis prelati ante nunciant eis, qui aliquid dicunt. Quod cum audissent, indignati fuerunt, & conversi in seditionem contra nos, ut credimus, cogitaverunt quomodo nos dolo confunderent. Et mittentes ad nos litteras, & non minus pertinaciter rogarerunt nos diligenter, ut quinta feria man accederemus ad concilium: & sic salutato concilio & soluto cum pace & amore recederemus ab invicem. Manente autem facto accessimus ad concilium, & invenimus omnes ibidem congregatos, & cum eis multitudine copiosam plebis, & apertis januis sedis concilium in throno patriarchæ. Nobis autem recessibus inter cæteros dicitur pa-****

ANNO
CURIAE
1234

Episcopa &c. extat integra apud Leobrum t. XIII. pag. 1295. Venet. edit.
Negligentia tamen non duxi curare, quia ex utroque eorum colla-
tionibus hoc deprehendi.

Codex VVatingi apud Leobrum.

pag. 1295. lin. 9. Jluxerunt.
13. Spiritu
19. quid aquo daturur
20. Spiritus
23. a theos & archi &c.
24. idest unaqueque &c.
26. idest a theos &c.
30. idest a Deo plantati
37. inobstantia
pag. 1296. lin. 9. non unam
17. esse
19. Filius
48. singulari
49. intelligendum est
50. propter immaterialitatem
lin. 52. idest a quo procedit Spiritus S.
vel prolatos.
53. idest a Patre procedent vel pro-
cellara
54. & Pneuma.
lin. 54. Humor
pag. 1298. lin. 2. aliquando
lin. 6. aliorum.
7. Ethnicorum.
15.

lin. 22. qui deinde Deum.
32. Spiritus.
35. Spiritus
pag. 1299. lin. 13. Jus causatum.
14. preferentis.
37. solitarie & solus.
45. Filius
39. temporaliter.
45. meum honorem.
48. honoraretur vel in honoraretur.
49. qui pariter, istorum.
67. qualis noster id est sermo no-
ster. inordini.
71. profere verbum non humano
modo, nam nec os. &c.

pag. 1300. lin. 12.

CONVENTUS TARRACONENSIS,

In quo Jacobus Aragonia rex cum episcopis factionis quosdam constituit

Anno 1234. habitur.

IN nomine sancte & individue Trinitatis, que mundum pugilo continens, im-
peticantibus imperat, & dominantibus do-
minat. Manifestum fit omnibus tam pre-
sentibus quam futuris, quod nos Ja. Dei
gratia rex Aragonum & regni Majoricarum,
comes Barchinonae & Urgellii & dominus
Montispeulani, volentes circa consilium
nobis regnum provisionem debitam adhibe-

Codex PP. Quieris Or. & Ecardi.

Fluxerunt.
Spiritu Sandio.
quom adoramus,
Spiritus Sandus
deest totum glossima.
deest hoc glossima.
hoc pariter glossima deest.
deest.
superfluitantia & sic ubique
unam.
est.
Filius
enim.
intelligendum est immaterialitatem.
deest.
deest.

deest.

hereticoque
extitit.
autem.
non aliquam.
Uterum
Ellinismo. & inferiori pro ethnici-
tatem est ellinizant. Ibi vero
deest hoc totum glossima: fides
Judaeorum contraria est fidei gen-
tilium. Judaei unum Deum colunt;
gentiles plures.
qui Deum
Spiritus sanctus.
hereticoque
ad incautum.
preferentis.
solitarie & solus
Filius est
corporaliter
deest
ut honorabilis in honoraretur.
qui non istorum
noster vult ferre. deest hoc
glossima id est &c.
proferit autem verbum a tem-
porali; mittit spiritum per os non
humano modo; nam nec os &c.

hereticoque
extitit.
autem.
non aliquam.
Uterum
Ellinismo. & inferiori pro ethnici-
tatem est ellinizant. Ibi vero
deest hoc totum glossima: fides
Judaeorum contraria est fidei gen-
tilium. Judaei unum Deum colunt;
gentiles plures.
qui Deum
Spiritus sanctus.
hereticoque
ad incautum.
preferentis.
solitarie & solus
Filius est
corporaliter
deest
ut honorabilis in honoraretur.
qui non istorum
noster vult ferre. deest hoc
glossima id est &c.
proferit autem verbum a tem-
porali; mittit spiritum per os non
humano modo; nam nec os &c.

ANNO
CURIAE
1234

raconam, irrefragabiliter fassentes decerni-
mus, et firmiter inhibemus, ne quicum-
que laice persone liceat publice vel privatum
de fide catholica disputare, et qui contra
fecerit, cum constitit, a proprio episcopo
excommunicare, et nisi se purgaverit, tam-
quam suspectus de heresi habeatur.

II.

Item, statuitur, ne aliquis libros veteris
vel novi testamenti in Romano habeat.
Et si aliquis habeat, infra octo dies post pu-
blicationem hujusmodi constitutionis a tem-
pore sententiae, tradat eos loci episcopo
comburendos, quod nisi fecerit, vice clericus
fuerit, sive laicus, tanquam suspectus
de heresi, quousque se purgaverit, habeatur.

III.

Item, statuitur ne aliquis infamatus de
heresi vel suspectus, ad bajulum, vicariam,
jurisdictionem temporalem vel officium publi-
cum admittatur.

IV.

Item, ne fiat receptaculum fordium ubi
sunt latibulum perditionum, statuitur ut do-
mos recipientium hereticos tamen, si alo-
dia fuerint, declinantur, si censuaria, loco
domino applicentur, et haec tamen in civita-
tibus, quae extra praecipuum observari.

V.

Item, innocentes prius innocentibus ha-
beantur, aut ne subilqueat per aliquorum
calumniam hereticae praevaricationis impugnetur,
statuitur ne aliquis credens vel hereticus pu-
niantur, nisi per episcopium loci vel aliquam
personam ecclesiasticam fuerit credens vel
hereticus iudicatus.

VI.

Item, statuitur quod episcopus in terra
sua sive domiciliaria de cetero litteris vel
negligenter, per pecuniam vel aliam quan-
cumque causam, hereticos permittit com-
morari, si minime fuerit convictus vel con-
victus, ipso facto amittit in perpetuum
testam suam: ita tamen quod si feuda fue-
rint, suo domino applicentur; si vero alio-
dia, nostro domino constituantur, et corpus
suum in manu nostra prout debuit puni-
endum.

VII.

Si autem de scientia convictus non fuerit, E
et probata fuerit negligentia dissoluta, vel
frequenter inventuram in terra sua, vel cre-
dentes, et super hoc fuerit diffamatus, no-
stris arbitrio puniatur. Bajulus vero qui sem-
per est credens in loco quae praesentis, vel
vicarius nisi contra hereticos et eorum cre-
dentes valde sollicitus inventuram, et negli-
gens, ab officio bajulice et vicariae perpe-
tuo deponatur.

ANNO
CURIAE
1234

VIII.

Item, statuitur ut in locis suspectis de
heresi, in quibus episcopus viderit expedi-
re, unus sacerdos vel clericus ab episcopo,
et duo vel tres a nobis laici vel nostro vi-
cario vel bajulo eligantur, qui hereticos vel
credentes et receptores eorum in suis paro-
chiis perquirere debeant, omnia loca quan-
tumcumque secreta intrandi, vel particu-
landi, consuetudine domini vel privilegia ha-
beantur, nulla sine licentia denegata, sub
pena quam idem episcopus denuntiavit vel
licentiae imponere: super quo eidem episcopo
publice auctoritatem regiam impertitur.

IX.

Qui etiam inquisitores hereticos, creden-
tes, fautores, et receptatores, et quo in-
venientur, causis adhibitis, nisi fuerint
archiepiscopus, et episcopus, et nostro vica-
rio seu bajulo loci, dominis etiam locorum
fide eorum bajulis, non differant maniare.
Illi vero quos ad praedictum negotium epi-
scopus loci et nos, vel vicarius noster loci
bajulus, duxerint negligendo, si in exe-
cutione officii huiusmodi negligentes, si
clericus, per subordinationem proprii bene-
fici; si laicus, per poenam pecuniarum,
& nostri bajuli vel vicarii iudicio puniantur.

X.

Statuitur etiam quod paces et treuge fa-
ctae et confirmatae apud Barchinonam
observentur apud Barchinonam, et omnia
statuta ibidem facta tempore exercitii Ma-
joricarum inviolabiliter observentur.

XI.

Item, statuitur, ut paces et treuge fa-
ctae et confirmatae apud Almondores
observentur.

D

XII.

Statuitur etiam, ut littere de simplici
iusticia in nostra curia XXI. denariorum pro-
prio concedantur.

XIII.

Item littera, privilegia et instrumenta su-
per quocumque negotio a nobis imperata,
irrevocabiliter observentur, & abique cause
cognitione in praedictum alterius minime re-
vocentur.

XIV.

Item, statuitur, ut rescriptum a nobis
super prolongatione debita ad aliquo impo-
situm non valeat, nisi debitor caveat cre-
ditos, quod ad terminum quod non est de-
dimis, perhibeatur, nisi tempore exercitium
revoventur.

XV.

ESTAT OP.
MAN. VET.
3308.
VII. p.

ANNO
CHRISTI
1234

XV.

Item, statuis, quod ad procs aliquis non semitamus iustitiam.

XVI.

Item, statuis, quod non committamus alicui infra terram nostram sigillum nostrum minus vel maior, praterquam in curia nostra.

XVII.

Item, statuis, quod clericis et religiois et homines eorumdem non deat pedagia iustitias, nisi eas quas dabant tempore Regis Aragonum pacis nostris et domini Ildesonsi avi nostri.

XVIII.

Item, statuis, quod si aliquis excommunicatus fuerit propria culpa, et persequerit contumaciter in excommunicatione per annum, deinde compellimus eum vel suos per nos et nolos vicarios satisfacere, ut debebat; quia tales non curant scriptura heretica pravitatis, ut extra de penis C. gravem.

XIX.

Item, statuis, quod quilibet possit dare, dimittere et alienare quocumque modo vult, ecclesis et locis religionis de possessionibus suis, salvo iure nostro et domino generali et consuetudinibus antiquis. Et hoc per Cataloniam et Aragoniam voluit observari.

XX.

Item, statuis, quod si instrumentum venditionis factum fuerit in fraudem vel usum, tanquam in dolo et irritum habeatur, et contraus usurarius censetur.

XXI.

Item, statuis, quod clericus ratione rei mobilis ad aliquam quandam non teneatur, nisi sit canonicus, et agrarius canonicus, et aliquis status secundum diversitatem locorum.

A.

Item statuis, quod Saracenus et Saracena non possit fieri Judex et Judea, vel Judex et Judea non possit fieri Saracenus vel Saracena; et qui hoc fecerint, amittant personas suas.

XXIII.

Item, statuis, quod bajuli, vicarii, milites totius Catalonie et Aragonie non licentur per violentiam in monasteriis, ecclesiis et domibus Templi et Hospitalis, et aliis locis religiosis, et dominatis curiam, et maneris ruderacione suorum, quod si fecerint, per nos et vicarios nostros, et homines, et per canonicos sanctiores dirimantur et prohibeantur.

XXIV.

Item, rogamus dominos episcopos, quod singuli in suis episcopatibus, et per singulas parochias diringant per centuram ecclesiasticam homines suos et alienos a xvi. annis supra, ad pacem iurandam, servandam, et defendendam, secundum formam, quam continentur in chartis pacis et treuge (sicut apud Barchinonam tempore exercitus Majoricani.

XXV.

Homines vero ecclesiarum et locorum religiosiorum ad mandatum sui episcopi, ad pacem defendendam exire et ire teneantur, secundum quod ipsi episcopi videbunt expedire, habito respectu ad negotii qualitatem, et salva jurisdictione Terracone ecclesie.

XXVI.

Et nos ipsi supradicti et magistri milicie Templi et Hospitalis, et abbates, et alii ecclesiarum terre nostre prelati, promittimus vobis Terracone clero, omnia supra dicta et singula pro posse nostro attendere et complere. Nos itaque Ja. rex predictus promittimus omnia supradicta et singula attendere et complere bona fide sine angustia, et quod est actum apud Terraconem VII. idus Februarii anno domini MCCCXXXIII.

ANNO
CHRISTI
1234

ANNO
CHRISTI
1234

In quo comes de Signis de haresi accusatus fu purgatus, atque de indulto pontifici Conrado de Marbur concessio, agitur.

Anno 1234. habitum.

Audito a Moguntino conventu sine capitulo (nam concilium vocat anonyms Erfordensis) comes de Seyne ad conventum hanc Franconiam (quod melius appelles concilium, nam e Regibus IX. expulsum fuit ut infra narrabo) remissus fuit, ut rex anonyms Trevirensis ad conventum illum adduceret. His vero fructibus conventus, de causa illius tractatus, et de predicta hanc concilium pontifice Conrado Marburgensi sine concilio distulisse celebris fuit. Præter illud fuit expostus anonyms episcopus Trevirensis archiepiscopus scriptor, bus vero postiorum narrat diligenter anonyms Erfordensis in Chron. vulgato a Sebanno. Pusem. t. 1. pag. 99. Utramque hic sermo.

In Mart. Ver. Mon. t. IV. p. 441.

Id est

fratres Prædictus quos ad dilectionem fratrum Majoris fratres appellatione Mart. de Schann. Win. 40m. l. 1. p. 99.

Chronicum vero Erfordensis hinc anonyms hinc Henricus curiam solent Franconiam

Chronicum vero Erfordensis hinc anonyms hinc Henricus curiam solent Franconiam principibus et episcopis congregatis ac multorum Ordinum fratibus, scilicet Collegenibus, Prædictis, et aliis Ministeribus, et ceteris religiosis personis. Itaque multis conciliis super hunc negotio præhabitis, tandem de litteris D. pape nuper ad curiam delatis, discretio nos modica fuit: siquidem plerisque que per Teutoniam prelati ac clerici seu etiam licite magistri Cunradi vifandati fuerunt seu examinandi forma displicuerat, videlicet ut aliqui infamatus haeresis, publico examini præfretaretur, & confessus errorem ac reverti vultis tonderetur: suam vero innocentiam fide iuratoria defendens, non confitetur per hæreticum, verumque prout: quæpostore post concilium anno præterito Moguntie celebratum, rex & Moguntinus ac Trevirensis archiepiscopi, Cuntadum scholasticum Spirensem ad curiam Romanam delinantes, domini pape consilium (sper hu-

iusmodi forma sanctificati sunt; sper quibus papis valde turbari, et cardinalibus, quibus negocium per iam dictum Concilium scholasticum innovaret, inducens, magistri Cunradi de Marbur formam novis litteris litem litem iudicavit: sed itaque magister Cunradi, rediens licetiam assumptam litteris accepisset, ecce quendam Ordinis Prædicatorum, Torlo agnomine, veniens, motrem magistri Cunradi de Marbur pape mandavit: quod audio pape nimis conturbatus, litteras contra formam magistri Cunradi nuper scriptas, differens, tegis magnam beneficiis ecclesiasticis private disponebat, sed per Cardinalium & Prædicatorum interventum adjectis acceptis aliis supradictis litteris revertens est. Nunc itaque ad supradicta revertamur. Igitur rex in conventum principum Hildesheimense episcopum accusare cepit, pro eo quod supra hæreticos populum Cruce signavit, qui se prohiberet excursum, exhortationes contempti facta pro Cruce negotio, omnibus potentibus se..... comitantur exsolvibat, ac cum fratre Optone ordinis Prædicatorum, partem magistri Cunradi defendit diligenter tuebatur, tandem absente rege & laicis personis, soli episcopi cum ceteris quibusdam prelati in loco specialiter de negotio tractare ceperunt, cumque malis contra defendit Cunradi partem, & aliqua pro ipso fuisse allegata, unus ex prelati, in hac prorupit verba dixit: Magister Conventus de Marburgi gnam fore extulimus, et ad vult hæreticum contemnendum: post hæc autem interventibus illi infancens, qui anno præterito, ut & cordi suo magnum concilio, indicat, atque cruce artem et se ecclesie examini desiderant, atque cruce artem et se ferentibus, in parte de defendit Cunradi factis, clamosis vocibus multatiter querelabant, rantes (sicut cepit oriri tumultus & turbatio, ut hinc, qui ex parte magistri Cunradi existerat, se manus adverteri duntaxat desperaret evade. Deinde frater H. rex cum omnibus principibus ac prelati, qui aderant, civitatem egrediens, in campo prædicti iudicio, ibique comes de Seyne, de com VIII. episc. & XII. prædicatorum ad eum cotidem ministrum, etiam Prædicatoribus, & tribus Prædicatoribus, ac etiam Nigromorum abbatibus, & clericis seu nobilibus licite personis non pacis, publice & confidenter expavit, idemque comes de Solinis com fuit fecit, obortis lacrimis multo faciendo, se tantum mortis metu hæreticis fuisse profectum: & quomam legimus accusatorum non adestant, ad inimic expulsi: quæpostore admissi iure debebant.

Denum de hoc ipso concilio, sine illo disferis in meti ad Reynaldum adnotatum ad 1234. p. 100. quæpostore adnotatum ad 1234. p. 100. quæpostore adnotatum ad 1234. p. 100.

ANNO
CHRISTI
1234

rum ecclesiasticorum vel personarum ecclesiasticarum, vel personarum eorum dudum, per totam illam parochiam celsatur a divinis, dum ibi præda & præda & præda emtor fuerit. Si autem in ipsa parochia conventus fuerit, clausis januis & exclusis ipsius parochie parochianis, divina ibi celebretur submissa voce; ita quod foris audiri non possint. Si quis autem parochianorum deciderit, sepeliatur in atrio sine officio missæ, & cum sola tantum commendatione, exceptis prædone, emtore, receptatore, vel fautoribus eorumdem; vel si consumata fuerit præda, sententiæ prædictæ serventur, si de præmissis constiterit vel per evidentiis factis, vel per juramentum, quod quis autem circa hæc emerit, in iudicio iudicis relinquatur. Sacerdotes locorum quibus de præmissis constiterit, statim sententiis prædictis observent & faciant observari. Adjuvamus, quod si raptorum rerum sacrorum locorum, vel parochiarum ecclesiasticorum ammonitus non satisfecerit, excommunicetur; & si dominum habet superiorem, ille monetur, ut raptorem ad satisfactionem compellat, ut infra mensum a tempore mentionis sibi factæ satisfaciat; quod si satisfacere contemserit, ex tunc terra eius ecclesiastico supponatur interdictum; prius tamen interdicta terra raptoris, si quam habet.

III.

Quod diximus de raptore, hoc extendi volumus ad eum qui procurat quod rapina fiat. Si raptor excommunicatus fuerit, vel terra eius interdicta ab ordinatio unius diocesis, ordinarij qui super hoc fuerint requisiti, in suis diocesis eundem raptorem denuntient, & vicarij faciant terram, si quam habet, nihilominus supponentes interdictum. Idem de captivatoribus & captoribus clericorum.

IV.

Si locus interdictus fuerit propter excessum domini, eisdem loci homines non admittantur ad divina in locis tam vicinis quam externis, ne rumpi possit nervus disciplinae ecclesiasticæ; et si quis tales admittit scienter, conventus, quot diebus in hoc peccaverit, tot septimanis celebret januis clausis, sine pulsatione Campanarum, voce submissa, & alias

graviori animadversione puniendus, si animus sit negligens observare. Si vero paflos, aut vicarios personas loci interdicti admiserit, suspendatur. Simili poena involvi volumus admittentes quemcumque excommunicatum ad divina.

V.

Item, statumur ut captivatores clericorum, adutores & defensores eorum excommunicati in continentibus nuntentur. Si autem a die denuntiationis captivatum cum satisfactione infra triduum non restituerit, terra ipsorum supponatur interdictum. Si autem a tempore interdicti intra mensum non receperit, principales eorum domini, qui potestatem habent eos coercendo, ab ordinarij suis monentur, ut captivatores & defensores ad eorum restitutionem inducantur & compellant in continentibus; alioquin ipsi domini excommunicentur. Et si sententiæ excommunicationis non fuerit circa eos, ipsorum terra supponatur interdictum.

VI.

Si quis laicus alicui ecclesiasticæ personæ minas intulerit de proprio corpore, & admonitus a iudice ordinario, eum assecutur noluerit, nec de ipsa recipere rationem, per excommunicationem & interdictum sententiis ad id compellatur.

VII.

Item, statumur, quod si clericus celebraverit in loco interdicti, vel ipse interdictus vel excommunicatus divina celebrare præsumserit, & ammonitus a prelato suo non desisterit, per episcopum loci capiatur archæ custodiæ & penitentia deputandus.

VIII.

Idem fiat de qualibet persona religiofaliter administrante, & in sua pertinentia persistente.

IX.

Omne negotiacionem clericis inhabitus beneficiatis, vel in sacris ordinibus constitutis.

X.

Sacerdotum vestis suprema talaris & clausa sit, & quando ad divina accedunt, camisia, id est rochetio induantur.

XI.

Quando ad infirmos vadunt cum Eucharistia, similiter camisia habeant, vel superpellicium, vel cappam choralem, et si necesse fuerit, cooperiant se capta pluvialis non manicata, tamen ipsam depositant cum venerint ad infirmum.

XII.

Argentees fibulas & deauratas corrigias sacerdotibus inhihibemus, nullam cordam vel nodum in tunica vel superpelliciali habeant, nisi solum in capa.

XIII.

Clerici tam honeste se gerant in tonsura & corona, ne propter hoc ipse veritate debita puniamus; & clericus qui non servaverit statuta circa tonsuram & habitum, in causis minime audiat.

XIV.

Tabernaculis clericis inhihibemus omnino, nisi in peregrinatione & in itinere id fiat necessitate causa.

XV.

In simplicibus tunicis vel superpellicialibus sacerdotum non compareant in ecclesiis, iudiciis, & plateis.

XVI.

Campanari sine camisia in superiori non serviant in ecclesia vel alias in divinis.

XVII.

Circa clericos habentes manifestam cohabitacionem cum mulieribus, si ea provisionem ecclesie, nec valeat electio ab ipsis vel de ipsis celebrata.

XVIII.

Quicumque clericus manifeste mulieribus cohabitans suum fuerit exsecutus of-

ficiam, ad eandem transmittatur cum interis ordinarij sui, vel feriam continentes, sana tamen potestate ordinarij, si quam habet, in hoc casu.

XIX.

Ecclesia pastoralis pastor vel vicarius habens redditus octo marcarum, scholarem habeat secum ferventem in divinis.

XX.

Clerici ludos alearum, & deciorum, & glorum devitent, & ad hoc per substitutionem beneficii compellantur.

XXI.

Sacerdotes cappas non habeant manicatas; nullus presbyter sine caligis five zivalibus celebrare divina præsumat.

XXII.

Cum statum sit, ut clerici, ministri, vel ballivi, vel iustitarii laicorum auxiliarij ab ecclesia, si capti fuerint non habeant; adjuvamus, quod si prius admonitus non cessaverit, ecclesiasticis beneficiis folietur.

XXIII.

Presbyteri seu personæ ecclesiasticæ, qui mandatum exequantur alicuius sententiæ a suis prelati, si negligentes interveni fuerint, in excoquendis, illi, per quos mandatum receperint, tenentur ad quos interesse, secundum boni viri admodum eorum iudice faciendum; si vero pro observatione mandatorum ipsorum dampnum passi fuerint, nec relaxetur sententia, antequam de damnis data satisfaciatur, & si prius relaxata fuerit, nihilominus satisfaciatur de poenis.

XXIV.

Si clericus observans sententiam propter dampnum sibi propter hoc illatum, sustentacionem non habeat, ab ordinario provisionem cum mulieribus, si ea provisionem ecclesie, nec relaxetur sententia antequam expensis refundantur, quæ in provisione presbyteri sunt impensis.

XXV.

Suspensi seu clerici excommunicati celebrantes, a domino papa tantum absolvantur, cum eo cui talis hæcenus fuit

ANNO
CHRISTE
1238

rit facili absolutio, disciplina sit ecclesiastica vilipendenda.

XXVI.

Cum alias infirmitum sit, quod vicariis competens portio debeat assignari, adjuvicium, ut si idem vicarii manerere acceperint & acceptaverint portionem, nihilominus adionem habeant ad pedetentam competentem, cum hoc invidiam sit perfonæ non in favore; sed in favorem totius ordinis clericalis.

XXVII.

Sicut sæpe præcipimus, sic iterum præcipientes innovamus, ut corpus Domini, sanctum oleum infirmorum, & fores facti baptisatis fide diligenti sint custodia & clausura cum sacra Eucharistia; nec eant ad infirmum sine lumine & campana.

XXVIII.

Item, præcipimus, ut Corpus Domini post quinquaginta non fervetur, sed in fine quinquaginta, si tandem servatum fuerit, sumatur a sacerdote cum oblatione.

XXIX.

Cum secundum apostolum, qui non laborat, non manducet; prælati ecclesiarum conventualem præcipimus, ut per substitutionem beneficii compellant subditos suos ad frequentationem chori & residentiam, qua tenentur.

XXX.

In parochialibus ecclesiis pulsentur horæ canonicæ, & de villis cum adiacentibus & capellis attinentibus compellantur homines Dominicis diebus & solemnibus ad missam venire ad matricem ecclesiam, ne honor matricis ecclesie depræterat per capellas, & nisi forte remota sit capella, & ei proximum sit in beneficio, ut in eo valcat & soleat & debeat ministrare sacerdos.

XXXI.

Ut hæreticæ pestilentie, quæ radices jam mittit in provincia Trevisenfi, omnino sollicitudine occurramus; omnibus archidiaconis, pastoribus, & vicariis, nec non & aliis tam clericis quam laicis contra jurisdictioni subiectis in virtute,

S. obedientiam præcipimus, ut ubicunque inveniatur doctores hujus seeleris, vel auditores ipsorum, ad episcopi audentiam, ne oves Domini suis superstitionibus inficiant & corrumpant, denuntiant, & singulis diebus Dominicis & festivis excommunicentur hæretici, auditores, receptatores, fautores, & illi qui eos non accusant cum sciunt.

XXXII.

Decimæ non in domibus, sicut fieri consuevit hætenus, sed in agris, vineis, pratis, & in locis aliis ex quibus proveniunt, præstantur, nulli deditis excepta rem hujusmodi decimandum. Consuetudinem istam, secundum quam non decima, sed undecima, vel duodecima parte solvitur, pro decima in anno nisi in rebus aliis, quancunque temporis sit, improbamus.

XXXIII.

De causis matrimonialibus nullus pastor, vicarius, vel decanus ruralis cognoscere præsumat.

XXXIV.

Ufuarum manifesti vel convicti post quibus statui publicationem penis coactentur, quæ a iure infinguntur eidem, ut videlicet non admittantur ad communionem altaris, nec ad Christianam sepulturam, nec eorum oblationes suscipiantur, dum fuerint in hoc peccato. Ufuariorum censuum sub pignore mutuantes, & ultra fortem præcepta in fortem minime computantes.

XXXV.

Cum adulteri & adulteræ & alia enormia committentes, pecuniaria pena persoluta, minus timeant recitare; statumque de cætero conjuncti * publicam penitentiam agant: mulieres infra parochiam portantes cyphum * in capitulo & baculum in manu, in habito & cypho per omnia tales quales esse consueverunt, præterentes carinas. * Viri autem infra parochiam vel extra penitentiam agant modo præscripto. Et hoc fieri procurant episcopi, vel eorum officiales, & ea archidiaconi vel subditi neglexerint procurari.

XXXVI.

ANNO
CHRISTE
1238

ANNO
CHRISTE
1238

XXXVII.

Cum plures excommunicati sententiam vilipendant; statumque quod si excommunicatus in sua pertinacia sex septimanas perlat, statim recepto mandato excommunicatoris ordinarii per litteras ipsius, quas ad probationem faciendam sufficere volumus; in hoc casu excommunicatus per superiorum suam, ad unitatem ecclesie compellatur redire; alioquin idem superior post ammonitionem sustentata percellatur.

XXXVIII.

Conjuraciones quæ sunt per insectationem ignis, vel gladii, seu alio quovis modo, cum sint penitus reprobatæ, statim ut si clericus in talibus deliquisset inveniatur, suspendatur, manens in ea suspensione usque ad satisfactionem condignam; si vero laicus, excommunicatur.

XXXVIII.

Statumque ne habitu * monachorum vel regularium canonicorum cuiuscunque ordinis mulieres pernoctent.

XXXIX.

Si quis monachus vel monialis proprium haberet, vel in vitium carnis lapsus fuerit, & fuerit hoc manifestum, in penam sui criminis (sicut ultimus in choro, vocem non habeat in capitulo, non ad aliquam ordinationem in capitulo vel extra admittatur, nec valeat edictio ab ipso facta, vel de ipso.

XL.

Illos autem censuum proprietarios quibus assignantur curtes vel alodia pro certa pensione, qua soluta, de residuo tamquam de proprio suo faciunt voluntatem.

A XLI.

Item, præcipimus ut abbas & monachi observent regulæ suæ statuta; alioquin quicumque transgressores per diecesanos suos animadversione debita puniantur.

XLII.

Item, in herbibus ne alicui monacho non professo administratione aliqua in suo monasterio conferatur, nisi per ordinacionem admittatur. Abbas sive eos, qui professi non sunt, si administrationem aliquam habeuerint, amoveat ab administratione usque ad quinquaginta; alioquin se suspensioni fciat.

XLIII.

Cum novo avocante genere, quidam in nostris diecesibus laborantes indebita faciant fabricari monetas: universi presbyteris eorumdem locorum præcipimus, quatenus quam cito perceperint istud, ibi statim cessent a divinis, quocunque de tali injuria ad mandatum ecclesie fuerit satisfactum.

XLIV.

Item, præcipimus singulis diebus Dominicis, & festivis denuntiare excommunicatos facientes falsam monetam, vel mandantes, vel procurantes, ut fiat. Item utentes scientes falsâ moneta vel indebita moneta.

XLV.

Annus Domini gratiæ * propter multas ejus bulesiones revocamus; volumus tamen, ut bonæ consuetudines ante ipsum in præbendis clericorum decedentium observate in suo vigore maneant & perstant.

Explicit concilium Trevisenfe.

CONCILIIUM SENONENSE

Sub Galtero Corant circa MCCXXXIX. celebratum
Ex MS. Cod. cl. viri. D. Brayre canonici Trevesfr.

I.

Statuimus ut abbates & priores conventuales, qui nec venerint ad synodum, nec se excusaverint, pretendendo canonico impedimento, per edictum alicuius episcopi impediuntur, & hanc ab ingressu ecclesie excommunicationis pena, quantum ad hoc, a concilio situta est, sub excommunicationis maioris pena, si alius annis super his culpabilis inveniantur.

II.

Propter scandala gravia, que ex moralium conversatione proveniunt, ita ut de mortalibus nigris, ne aliquem dispositum recipiant in domibus suis ab aliquibus personis, nisi de licentia episcopi sui, maxime arcus clericorum, custodis causa, minime permittant apud se deponi.

III.

Item, communiter omnes in refectoriis comedant, & in dormitorio dormiant, nisi ex causa iusta & necessaria, de licentia speciali abbatis aliter fieri permittatur.

IV.

Item, cameræ monialium omnes defruantur, nisi aliqua, que in susceptione episcopi necessaria reservatur, vel ad infirmitatem faciendam, vel alia de causa que episcopo iusta & necessaria videatur.

V.

Item, quod moniales nullatenus exire permittantur, vel extra pernoctare, nisi in magna causa & raro, & abbatibus iungatur, ne aliter egredi permittantur; & si aliquando abbatibus ex causa iusta alicui permittat, eidem iungatur quod sine mora revertatur.

VI.

Omnia suspecta & superflua obstruantur; circa hoc autem episcopi diligentiam adhibeant & curam per se & per ministros suos, & vitas & conversationes ip-

CONCILIIUM SENONENSE

Sub Galtero Corant circa MCCXXXIX. celebratum
Ex MS. Cod. cl. viri. D. Brayre canonici Trevesfr.

A farum restringat, ut per eorum diligentiam scandala, que in presentis vite eorum proveniunt, fopiantur.

VII.

Statuimus ut omnes iudices, tam ordinarii quam delegati, temperent se & referent a generalibus excommunicationibus, nec in generali participant excommunicationem, nisi valde gravis & enormis excessus contingat.

VIII.

Monentur capitula secularium personarum, maxime cathedralia, ut ipsi conveniant & ordinem & tractent, quod in ecclesiis suis die & nocte, per se & per clericos ecclesiarum, divinum officium assidue, & competenter secundum numerum institutorum & facultatem ecclesiarum, celebretur; & curam servitium divinum diligentiam & curam adhibeant efficacem; ita quod modus habendi fie in ecclesia iam in choro quam extra videnter & sufficienter, ubi emendatione Copus erit, emendetur infra annum.

IX.

Monentur etiam canonici & clerici faculares, quod ipsi in habitu suo & aliis precepta tradita in generali concilio fideliter & obedienter observent.

X.

Statuimus, ut in locis five prioratibus, ubi conventuales congregati solent esse, si facultates ecclesie suppetant, conventus ibidem restaurentur.

XI.

Item, quod in domibus five locis ubi solent esse prioratus, si facultates locorum sufficienter, monachi vel canonici regulares ad divinum servitium celebrandum reeducantur.

XII.

Monemus abbates & priores conventuales, quod tot servitios in abbatibus & prioratibus sibi subditis infirmitat, si ad hoc

hoc sufficienter facultates locorum, quot sibi deservire solent; & ne pensionem five centium ab eisdem exigant, quam non solent exigere ab antiquo, nisi forte alia ex iusta causa ab episcopo tuo permittatur.

XIII.

Statuimus quod clerici ribaldi, maxime qui vulgo dicuntur de familia Goliex, per episcopos, archidiaconos, officiales, decanos christianitatis tondere precipiantur, vel etiam radi: ita quod eis non remaneat tonfura clericalis: ita ta-

* Id est vili-
ssimam a-
laciorem
vigi.

CONCILIIUM MOGUNTINUM

In quo Eilstatensis episcopus exortum se misere a laicis exponit anno 1239:
celebratum, presente Coarado Rege, & Siffrido Moguntino archiepiscopo presidente.

An. 1439.
Apud
Schonast.
Windem.
L. II. p. 99.

DE concilio hoc Moguntino ita loquitur anonymus Herfordensis, a quo uno illud recitatur. *Hec anno VI. menses Julii curante Moguntina celebratum est concilium, presidente Coarado rege, imperatoris filio, ac eiusdem sedis archiepiscopo cum IX. ceteris episcopis, in quo sollicito concilio, episcopi Eilstatensis querelam miserabile exhibuit literas, in quibus conturbacione, quoniam suis ministerialis ac civis Eilstatensis, iam fore per annum in excommunicatione maneret, letantur suspensum.*

diabolica, atque heretica presumptione ipsius episcopi cum clerico sibi favore credentem expellendo abijtisset, & laicos personas in episcopum ac presbiterum & decanum eligissent; ac eisdem materiam ecclesie sacrilegam infringendo ipsalacerant, & ipsorum reverentiam magister & potentes quidam inveniret, percursum in malitia conservaverunt, ac qualiter suis favoribus se deservissent, cum ministerialis ac civis Eilstatensis, iam fore per annum in excommunicatione maneret, letantur suspensum.

LONDINENSE CONCILIIUM

Ab Ottone A. S. L.

Anno 1239. habitum.

An. 1239.

Synodus hanc ab Ottone A. S. L. inditum suorum coeorum scriptorum testimonio confirmat novissimum concilium Magnae Britanniae editore; sed cum unus ab altero parum discrepet, ego in gratiam brevissimam unum tantummodo promam Parisium ad annum 1239. cuius hec sunt verba, quantum & in eius narratione dandum esse aliquid livori, qui in ecclesiam Romanam scriptor ille tenentur, lectores meos admodum solvo. *Factus est concilium legatus amicus episcopi Anglie, ut in die, quo cantatur Letare Hierusalem, convenirent Londini, de negotiis ecclesie tractaturi. Et de his tamen*

Ext. rap.
Wilson.
L. I. p. 264.

eum diligenter deliberatione quedam statuta monachi nigri ordinis sui facultate brevitate involubiliter observanda. In quibus rigor iudiciorum in multis temperavit... Convenirent omnes episcopi Londini pridie festivi calendas Augusti, de oppressionibus ecclesie Anglicane tractaturi. Exigebat enim legatus post quatuordecim exactiones, procuratorum. Cui, habito consilio, respondit episcopus commentum contra bona ecclesie excubatur Romana importunior, quod nullo modo amplius toleraret: exhibent car, qui inconsulte vos moveret. Et si non sine quovis morare a concilio recedissent.

TARRACONENSE CONCILIIUM

In quo constitutiones episcopi Sabiniensis confirmantur.

Ex MS. Colbertino.

Constitutiones venerabilis patris J. Sabiniensis episcopi bonae memoriae, apostolice sedis legati, ad memoriam reducuntur, quas post earamdem publicationem in congressu provinciali concilio Terracone congregato provinciali concilio Terracone indicis madii, presentibus venerabilibus fratribus Barchinonensi, Dertusensi, Gerundensi, Urgellensi, Vincensi, Oicensi, Iteusensi episcopis precipuis observari.

I.

Contra illos qui facinus iustas in monasteriis.

Item, precipuis omnibus iudicibus & advocatis literatis, ne conveniant vel iustitiam alicui iusta, que fit vel fiat in mortaliter vel gravis religioforum. Et hoc ubi poena excommunicationis precipuis & mandamus.

II.

Contra qualitates.

De quosibus autem ecclesiarum, hospitalium vel pontium duximus statendum, quod sine notitia vel episcopi non tenentur recipiantur, tunc ad probationem ipsum, quae in episcoporum litteris continetur.

III.

(De festo S. Petri, SS. Francisci, Dominici & Antonii.)

Item, sacro approbante concilio, quod festum S. Petri per totam nostram provinciam solemniter celebratur: ita quod in ipsius solemnitate IX. fiant in ecclesia lectioes. Et festivitates B. Francisci & B. Dominici & B. Antonii similiter celebrentur.

IV.

Contra Judaeos & Saracenos.

Item, statuis, quod Judaei & Saraceni a Christianis in habitu distinguantur, & neutrius vel mulieres non teneant Christianas. Et si que sunt Christianae, quae Judaei vel Saracenis cohabitent, nisi iuxta duos menses a tempore publicationis illius constitutionis, recesserint, quantumcumque poenitentiam fecerint, nunquam transgredientur catholicam sepulture, nisi de metropolitani auctoritate specialia.

Quae festa debeant celebrari.

Item, cum otium & desidia foremum pariter vitiorum, festivitatum multitudinem duximus temperandum cum illis, eo quod si non laborant pauperes, aggravatur, & otiosi & desidiosi ad illicita promoventur. Quare festivitates colendae necessario subnotantur, quas qui continentur, per ipsum presbyterum complantur. Festum scilicet Circumcisionis, Epiphaniae, S. Vincentii, Purificationis B. Mariae, Cathedrae sancti Petri, Matiae apostolice, Annunciationis B. Mariae, & duorum dierum octavarum Paschae, S. Marci evangelistae, Philippi & Jacobi apostolorum, inventionis Sanctae Crucis, ascensionis Domini, festum octavarum Pentecostes, Johannis Baptiste, Petri & Pauli apostolorum, S. Mariae Magdalene, Jacobi apostoli, S. Felicii Gerundani, Transfigurationis Domini, S. Laurentii, assumptionis B. Mariae, S. Bartholomei, Nativitatis B. Mariae, Exaltationis S. Crucis, Matthaï apostoli, S. Michaelis, S. Lucae evangelistae, Simonis & Jacobi apostolorum, Nativitatis episcopi, Omnium Sanctorum, S. Martini, S. Andrew, S. Nicolai, S. Thomae, Nativitatis Domini, S. Stephani, S. Johannis apostoli. Et quales parochias observentur, festivitatem illarum, in quibus honore est constructa quae major ecclesia. Officia vero harum solemnitatum & omnium altarum, five sint IX. five III. Ilium, pro hactenus consistere fieri, a clericis in ecclesia & in portionibus observentur, et ad audientiam laici nihilominus monentur.

VI.

Quod nullus faceret pueros missas nisi die celebraret.

Item, quia aliqui sacerdotes plures celebrant missas (una die) contra canonicas sanctiones, inhihemus, quod nisi in die natalis Domini tres missas nullas audeat celebrare. Quod si fecerit, in excommunicationem incidat, ipso facto, & officio benehioque privetur. Duas toleramus, si quando urgent necessitas fuerit, celebrari, quousque dominum papam super eodem negotio constulamus. Necessitatem siquidem declaramus, quando unusquisq; faceret habere dicitur, quantum una dependet ab alia, & altera illarum non potest habere propriam sacerdotem, & sunt tenes (episcopi) nec parrochiani propter distantiam loci, vel aliam rationabilem causam possunt

commode ad alteram convenire, & in aliis casibus a iure concessis. Quandoquidem vero duas missas celebrare cogentur, incertus caveat, ne post functionem (sanguinis in prima missa, vinum perfusionis accipiat. Quod si fecerit, eadem die non poterit altam missam celebrare.

VII.

Contra interfectores clericorum.

Item, statuis, quod interfectores clericorum, & virosque religioforum, ut eam condiderit, ioca ad que devenirent, cessent, quamdiu ibi fuerint, a divinis, quousque pervenerint ad satisfactionem condignam.

VIII.

Qualiter sint conservanda hostia.

Item, statuis, quod sacerdotes in propria persona, hostias faciat ad consensum corporis Christi de pulcra & nitida farina fermenti, & non apponatur ibi sal neque fermentum. Et hac cum summa diligentia fiat.

IX.

Nec parochiales Ecclesie per laicos admoventur.

Item, cum ecclesie parochiales per laicos administrari non debeant, statuis, quod laici de ecclesia nullo modo intrabunt, sed per clericos viros ecclesiasticos ecclesie gubernentur secundum canonicas sanctiones.

X.

Contra conspiratores, & colligationes illicitas facientes.

Conspiratores quos odibile cupienter ad perveritate huiusmodi coarctat, sacro approbante concilio, excommunicamus omnes conspiratores & colligationes illicitas facientes in clerico, & contra constitutos in clerico. Sententiam autem huiusmodi ad parochios, statumque ecclesiarum, nisi infra mensem a tempore sententiae qui conspirationem & colligationem huiusmodi pro posse duxerit revocandas.

XI.

Contra illos qui fenestras libellos componunt.

Simili sententia innodamus omnes illos, qui contra constitutos in clerico libellos famosius composuerint, & qui compositioni faverint, & qui a compositis inventos non reperint sine mora.

XII.

Contra invasores & raptores verum ecclesiarum.

Item, cum quidam in aliorum preda propria comodo studeant invenire, sacro approbante concilio, excommunicamus invasores, & depradatores hominum ecclesiarum, & ecclesiasticorum & locorum religioforum, qui bona predita invenerint vel invasiorem violentem, dummodo preda fuerint non quousque habuerint, partemque predae, nisi iuxta haec. Ex eadem etiam excommunicatione ligamus fautores & receptores predarum, malefactorum, statuentes, ut quamdiu principales marum, iudicatos, ut quamdiu fuerint, ecclesie cessent a divinis pontus, & si forte principales malefactorum mortui fuerint absque satisfactione condigna, sicut in articulo mortis absoluti fuerint, contra corpora non recedant ecclesiastica sepulture, quousque hactenus mortuum satisfecit injuriam suam, & dampnum datum fuerit penitus restituerint. Nec praedicti in sanitate locum absolvantur, nisi cum de premissis omnibus satisfecit contempserint. Simili excommunicationis sententia innodamus omnes illos, qui predam clericorum, & locorum religioforum, & hominum eorundem receperint scienter, & voluntarie in castris suis vel emerint, & castra illa, & villae, in quibus retenta fuerint praeda, cessent penitus a divinis, quousque dampnum datum pro toto restituerint emerint. Et licet invasores & raptores ecclesie fuerint sine excommunicatione, non tamen vitentur, nisi facti fuerint confessione propria hoc confessi, & quousque fuerint in specie denuntiati, & postquam fuerint in specie denunciati, absolvere saltem licet episcopo in (sa dice) ecci auctoritate facti concilii est commissa.

XIII.

Ut episcopi dioecim visitantes honorifice recipiantur.

Cum episcopi ex suo officio teneantur suam dioecim visitare, sacro approbante concilio, statumque cum episcopus causa visitationis ad ecclesiam suam dioecim declinaverit, a rectore (seu a clericis ejusdem ecclesie) recipiatur cum reverentia & honore, & praesertim aliquo non obtinere, & eidem mandata procuratio juxta facultates ecclesie non negetur.

XIV.

De institutione rectorum animarum.

Statuis, quod nullus institutus vel praesentatus in parochiali ecclesia a clerico vel laico, in eadem administrare praesumat, quousque dioecim suam curam in eadem ecclesia receperit animarum, contra eam consuetudine non obtinere, que post corruptela dicitur. Quicumque autem contra fecerit,

ANNO
CHRISTEI
1140°

rite; quod habet vel habere credit in ecclesia, sit privatus ea vice potestate data diocesanam reuocandi institutum ut praesentatur. Et nihilominus fauente, quod institutum & confirmatum per episcopum, nisi lo causa valeat ab alio quam fidei episcopo remoueri.

XX.

Contra inuadere reum ecclesiasticum.

Omni excommunicatio reclusio inuoluntatis, & raptore, & deprauidatorum hominum ecclesiarum, reum ecclesiasticam & locorum religioforum, qui bona praedicta praesentent vel inuadent violentem, dummodo persona de quibus querelam habuerint, paritate fuerint, ut debeat, iuri stare. Eadem etiam excommunicatione ligamus fautores & receptores praedictorum malefactorum: fautores ut quomodo principales malefactores essent in aliqua ciuitate vel villa, cessarent ecclesiae penitus a diuina. Et si forte principales malefactores absque satisfactione condigna ab hoc seculo transierint, licet essent in uocis articulo absoluti, eorum corpora non tradantur ecclesiae sepulture, quousque haereticus mortuum satisfecerit inuadentem iudicium competenter. Simili excommunicatione inodamus omnes illos qui praedam clericorum, locorum religioforum, & hominum eorumdem scelerem receperint, & uoluntate in causis suis inuadentem adhibere ab eis, & quod castra, in quibus praedam esse tenent, cessant penitus a diuina, quousque damnum datum fuissent pro posse suo penitus emendare. Verum quomodo excommunicationem peruersae intelligentes, eam trahunt ad res modicas, & ad ea quae non ex proposito nocendi, sed ex necessitate non credituribus offendere capiunt. Non autem peruerfium intelledum & dubitationem huiusmodi penitus declarantes in omnibus praedictis casibus, sic diximus declarandum, quod illi tantum inueniuntur excommunicati, qui ex proposito cum alicuius inuadent vel defraustrant loca praedicta, & ceperint homines ipsorum, & res co-

uadentem in hoc grauidet delinquentes. Loca autem in hoc solo casu cessare uolumus penitus a diuina, quomodo ibi praedam ferat violentem accepta. Fauores autem & receptores praedam post ammirationem inuadentium, iuraque diocesanam arbitrium excommunicantur: & si aliquem praedictorum excommunicatorum absque satisfactione condigna moti contigerit, tandem carcat ecclesia de seputura, quousque per heredes ipsius damnum datum per eum, plenarie passis iniuriam vel eorum hereditas ferat restitutum.

XXI.

De bonis praedicti defuncti.

Item, cum non sine peccato quod sum non est possit aliquis retinere, antiquam canonem nunc huiusmodi beneplacit ad memoriam reducentes, sacro approbante concilio, statutum, ut post mortem archiepiscopi, cuiuslibet episcopi, vel alterius praedicti seu beneficiati Terracoenfem prouicia, bona ipsius ecclesiastica ad manus aliquorum sine legitimum perueniant, secundum quod in ecclesia defuncti de consuetudine est obtentum; ut si confuetudo cesserit, duo eligantur fide digni, si praesent defuncto concilio, & ab episcopo diocesanum vel eius locum tenente, si defunctus concilio non praesent, qui bona recipiant (supradicta), & infra decem dies tales amministratorum seu procuratores, adhibito tabellione publico & iustibus ad hoc specialiter nominatis, conficiant de omnibus rebus defuncti mobilibus & immobilibus, & se mouentibus inuenturam, & si per negligentiam fuerit omnino praesent procuratores ad duplum tenentur. Si vero praesent amministratorum, vel aliquis alius de bonis praedictis aliquid inuaserit, praesent, vel retinuerit fraudulenter, & legitime motus bona de reuera sine dimissione non restituerit (successerit), auctoritate concilii se rouertit excommunicationis sententia innotandum. Annonemus autem episcopos & alios praesent Terracoenfem praesent, ut in uita sua, si commode fieri poterit, de rebus praedictis conficiant inuenturam. Hanc autem sententiam vel illam de inuadentibus ecclesiarum, vel reum eorum, per constitutionem quae incipit *Omnia*, ad personam archiepiscopi vel episcoporum extendi uolumus uolo modo.

CONCILIIUM APUD STROUBINGEN

In prouincia Salisburgensi anno 1240. habitum, sed uix captum intermedium.

Concilii huius breuem notitiam suppeditat Chronicon Salisburgense apud Fratrum Auditorium scriptum tom. I. pag. 316. his uerbis: *archiepiscopi Salisburgensis concilium episcoporum, & dux Bawaria*

ericum omnino confilio pro reformanda parte terrae apud Stroubingen inuocatum, sed propter dispositionem episcoporum, & laicorum non profectum.

ANNO
CHRISTEI
1240°

Ab episcopo Terranf

anno 1240. habitum

Ex MS. pater 1143. Auc. Chandon.

ANNO
CHRISTEI
1240°

Um decime de bonis omnibus, quae licite acquiruntur, sint foluende, & diuina lege debeantur; praecipimus, quod de negotiatione stipendii seruiturum deodis necessitas expensis decime, ut de omnia, non ut oblationes, integre persoluantur, qui cum sub oblatione poene decime spantur, nonnquam ecclesiam non solum iusta decimis, sed oblationibus decimis defraudantur. Et quod plerumque conigit, quod redtores & vicarii in diocesi nona propter exultantem beneficiorum suorum, & onera ecclesie suppetenda, in tanta paupertate decedunt, ut nihil relinquant, unde debita sua creditoribus suis soluantur; nec eorum corpora cum honore debito tradi ualeant sepulture; non in hac parte remedium fieri cupientes, (consecrati) dubitant inherendo, statutus & ordinamus, quod redtores & vicarii, quacumque hore anni in fa decedissent, habeant omnes fructus & proventus beneficiorum suorum a die obitus sui usque in unum annum; ita tamen, quod per ipsum de licentia fructibus & prouentibus beneficiis illis competenter defraustrati, & omnia onera tam ordinaria quam extraordinaria suppetentia, & eorum fructus exequantur, ac debita sua soluantur, & defunctus, qui in beneficiis suis, vel domibus in uita sua emendasse debeat, euidenter. Successores uero praedictorum redtorum & vicariorum in emptione fructuum anni praedicti omnibus aliis uoluntis praesent, dummodo de pecunia (soluenda) competenter praesententur. Hanc autem de consentu clerici nulli praesent, ut auctore totius diocesis Terranfem, pro consuetudine perpetua, inuoluntariis obtemperet. Ubi in iure cauetur & expresse obhibetur, ne clerici secularibus negotiis immiscantur, negotiando circa mercenales statutus causa fieri, cum qualitate licet negotiantem uidelicet clericum aut arguit aut accusat; difficile enim est inter ementes uidentique commercium non interuenire peccatum. & alia uerba, legimus eum de clericali negotio; & alibi: naquam potest Deo mercator placere iudice clericus, & si desinit uoluerit, praesent de ecclesia. Nos itaque hinc innotum apponere uolentes, inhiemus, ne de cetero in diocesi nostra aliquid beneficiati contra ius illicite praesentant exercere. Quod si contra fecerint, tali poena per nos punientur, ut alicuiusmodi innotum & auctoritatem locum, ut principibus omnibus rectoribus & vicariis ecclesiarum, & praesentis parochialibus nostrae diocesis, quod in periculo animarum suarum, excommunicacionis sententias, quae sequuntur, suis parochianis ad minus quater in anno distincte

& aperte exponant, ne per ignorantiam in tantum periculo se uideant deparat. Excommunicamus, & a liminibus sacrorum ecclesiae sequentibus omnes illos, qui contra libertates ecclesiasticas & praesent sacrorum ecclesiae Terranfem infringere, vel suo iure priuare, vel possessiones ecclesiasticas inuadere, seu bona ecclesiastica inueniunt excedere, aut aliquod de bonis autem, & confumere, vel innotum conturbare praesent, in praesentium ecclesiarum libertates, item omnes illos, qui in ecclesiastica beneficia se intrudunt, & eos, qui per laicalem potentiam, uel aliam uolentiam ea detinent occupata. Item omnes incendiarios, & fractores ecclesiarum, ueneficos & ueneficos, & maleficia incantationibus utentes, & haec fieri procuratores, & qui immunitatem ecclesiae uoluntariis, demeritum excommunicacionis sententiam incurrere ipso facto. Item omnes illos, qui in causa matrimoniali falsas exceptiones malitiose opponunt, vel opposita procurant, uel, ubi de exheredatione agitur, falsum perhibent testimonium, uel id fieri procurant, uel tentes subornant. Item excommunicamus, uel omnes illos, qui in iudicio, vel favore, seu iura causa, alius criminis falsa imponunt, pro quibus mors, uel exilium, uel membrorum mutilatio, uel exheredatio, seu locorum spoliatione sequuntur, si iudicialiter conuicti fuerint. Item omnes illos, qui malitiose alicui crimini imponunt, cum apud bonos & graves non fuerit innotum, ut si in persequi indicatur, aut alio modo grauat. Item excommunicamus omnes illos, qui causa laici, uel odii, uel fauoris, uel alia quacumque de causa malitiose committunt caepi mandatum domini regis De excommunicatis capiendis, uel eorum impeditorem captiorem, contra decretum eorum innotum deliberationem, contra decretum ecclesiasticae discipline. Qui autem ad defanationem aliquid peruenit, & peccare non poterit, canonice, & innotum patio modo culpae satisfacere compellatur. Rectoribus ecclesiarum, & vicariis uobis subditis innotum agere uolumus, ut parochianos suos, qui decimas suas, quae huiusmodi soluere solent, detinere praesentant, post triam annuacionem excommunicacionis detinent innotum, in aliis uicibus conficit contra scientiam & auctoritatem nostram quousque excommunicate non praesentant nouimus. Prohibemus autem, ut excommunicati innotum in generalis per domum vel pro iniuriis profrastrat, aut tunc solum, quando uident necessitas hoc exposuistat.

BITURICENSIS CONCILII

In quo decretis in Albigenses rebelles & hereticos expeditis,

Anno 1240. habitum.

An. 1240. In Albigensio 1068. 1240. 1241.

Bituricensis hujus concilii præter nomen, & paucâ alia, cætera negligimus. Totum hæc soppetit Alberticus in Chronico ad annum 1240. his verbis: in terra Albigensium contra regem rebellaverunt quidam heretici, Rogerus de Badiers & complures qui quatuor, castra invadentes, & ecclesias regis interfecerunt, & conc. Tholofanus dicitur

eis occulte confiteri. Unde Biturica compo- nitur Rex civitatem, & dominus Cardinalis Praeulonis Augusti, & missi sunt in Albigenses tales & tanti milites armigeri & baliffrarii, quod rex, Dei dante, triumphum obtinuit, & duo (alibi) castra recuperavit, & alios adortoriarum ad suam misericordiam coegit reduci.

AD SILVANECTENSE CONCILIIUM

Pro vigesima ecclesiasticorum redditionum pontifici in Gallia largienda,

Anno 1240. habitum.

ADDITIO.

An. 1240.

DE Silvanectensi concilio paucâ Labbeus ex Meyer, aliquando plura habet Joannes Specius in Chron. S. Berni part. III. in Anecd. Marten. tom. III. pag. 721. Ita vero ille: Propter negantiam terra sancta & etiam contra Albigenses, Jacobus Praeulonis episcopus cardinalis, apostolicus fuit

legatus in Galliam mittitur, & congregato concilio apud Silvanectum, ad omnium prelo- rum & clericorum preces, Remensis, negotium pontifici omnium redditionum ad auxilium summo partem obtinuit, similiter & per alias Gallia provincias.

COELENSTINUS PAPA IV.

Cæpit anno 1241. eodemque die.

OXONIENSE CONCILIIUM

Anno 1241. in quo de jejuniis & precibus pro ecclesia fundendis est actum.

An. 1241. In Albigensio 1068. 1240. 1241.

Cum Oxoni concilium episcoporum & aliorum prelatorum celebrari constitutum esset anno XXVII. regis Henrici, tunc illi. rex supplicavit monuisti corono- nam ac dignitati, fœ contraaria ibidem, propolium & tentatum iri; quæpropter procuratorem suum specialiter ordinavit ut dem in eo capite, ac contra huiusmodi processum (si qui haberetur) appellare, atque eodem tempore quædam orationem a rege ipso recitare, quibus, ut si dem habentur, iterum patentes ad- nantur (Part. 26. H. III. m. 21.)

Eisdem temporibus convenerunt episcopi Angliæ, videlicet archiepiscopus Buronensis, Lincolnensis, Norwicheus, Carleolensis, cum aliis multis gravibus, religiosis, ac discretis ecclesiasticis personis, tractantibus præ multis defolatione ecclesie, & divinum consolatorem postulari. Statuerunt igitur quædam orationes speciales cum jejuniiis fieri ab ecclesia generaliter per Angliam, ut Dominus ecclesiam Romanam patris & ipsius regniæ destinaret, relevare & restaurare dignaretur, exemplum accipientes in Athibus apostolorum, quædam incæperato Tempore, oravit ecclesia pro salute ipsius intermissim. Consenserunt etiam unanimes, ut ad dominum imperatorem mitterent universi nuncios favorabiles cum precibus lacrymabilibus, quatenus sanctorum & omnium animi indignationem pro salute anime suæ sincero corde remittens, deposita omni tyrannide, ecclesie Romanæ promotionem non impedit, imo misericorditer respiciat verum, & Hec Parliam. Chronicon Dunham, plenè in bibl. Cotton. Tibertus A. X. de. hanc synodo agens dicit: Concilium episcoporum apud Oxonium habitum est, ubi rogatum de jejuniis & orationibus pro ecclesia fundendis.

Rex, venerabilibus in Christo patribus W. Eborum archiepiscopo, Angliæ primati, & omnibus episcopis, & aliis prelati, qui conveniunt sunt apud Oxoniæ, salutem. Dilectum & fidelem nostrum Galfridum de Langley ad vestram præsentiam duximus transmittendum, & appellandum pro nobis, ne super his fœdem adhibeatis. Telle rege apud Maleberg. 29. die Novembris. De hoc concilio episcoporum Angliæ sequenti recitat Mattheus Parisius in an. p. 112.

ANNO 1241. 1240. 1241.

INNOCENTIIUS PAPA IV.

Edicti ab anno 1243. usque ad 1254.

PERTHANUM IN SCOTIA CONCILIIUM

Anno 1242. habitum.

Ex. Hist. 1068. 1240. 1241.

DE hoc concilio chronicon Tollerantense ferunt episcopi Scotie remanere concilium apud Perth, & ita interfuit cum omnibus comitatibus, & baronibus totius terre, & vocatus ad instantiam cleri contentens de militibus infidelibus, cum de legitimis & immunitatibus ecclesie. Intraivit autem dominus rex concilium episcoporum, & præcepit, ne quis miles aut baro aliquamvis infulam, molleiam, aut gravamen contra fœderandæ ecclesie consuetudinem eis inferret; statuit super hoc poenis ultimatibus. Sedente rege cum suis baronibus in illo concilio foris apud fœ, conquesti sunt comites de combustione comitis Atholæ: & rex avitatus, quia nihil voluit de ardois exegentibus sine mora delatione & districtione iudicii facere, assignavit certos diem & locum apud Forfar, ubi eis Willelmus Bisset respondere.

Dux Sarawie, quia clericorum servitus ad dolorem nostrum pertinet, cum patres nostri sint, quibus prius & potius quam carnalibus, si equales indigent, salubriter charitas ordinata nos ammonet, imo præcipit, orthodoxos fidei zelo succenti pro remissione peccatorum nostrorum & dilectæ confortis nostræ, & bona memoria patris nostri Ludovici, & pro salute filiorum nostrorum, clericis plenam libertatem restituit; & concionibus, promittentes bona fide nos de cetero clero & ecclesiis, præsertim canonicis cathedralis ecclesie, & cæterarum conventuum ecclesiarum feratibus omnem libertatem, omnem emunitatem, omnia jura, omnia privilegia, que eis a canonibus, & a fidelibus principibus sunt concessa. Et licet nos nostrum, & quod ad nos a nostris auctoritate, vel consuetudo, vel alius tradidit libertati, facultates nostras non minimum augmenalis quibusdam vim fuerit, promittimus tamen, quod discepta a clericis, vel ecclesiis, aut possessionibus earundem nihil exigemus, nec a nostris exigi permittemus indebitum: nihil exortebimus, non miserum fœvus vel milites, vel venatores indurandos; non exigemus equos, non albergalia, nisi quod commode possit & sponte velit non secundum fœm beneplacitum nostrum. Non capiemus clericos, nec capi faciemus, imo iniuriis carientes pro nostro officii debito penitus, & honorum & protectionem clericis, prout poterimus, impendemus. Excitavit autem nos ad hoc decernendum & continentiam amorem dilecti charissimi patris & domini nostri Cunardi Frisingensis episcopi, qui post multas garrulas, & graves difficultates nobiscum ad pacem rediit, promittens etiam ipse, quod suis clericis iter proliptus, & nihil eis eriget, nisi cathedralium, sicut vel gigni quatuor denarios vicualis moneræ, & quicquid canones permittunt. Ut hæc fuerit cleri defensio fit pignus & memoriale perpetuum factis & foederis inter nos divinitus confirmati, & a nobis facti sunt. Ut propositus moro. Eberhardus decanus, magister Marquardus de Padua, Propositus Marticensis, Henricus Propositus Monasteriensis, Severicus Notarius, Magister Dietricus Scolasticus Illustriensis de clericis. De Lascencia in tantum concitata succubabit, & here prolix evanuit, adeo, ut inter Divinum publicumque jus & privata commoda nihil videatur differentie remanere, cum in angliis & perangris æque fit hodie cleri populus, sic Sacerdos. Præterea non Otto Dedi gratia palatinus, comes Rendi, &

OTTONIS PALATINI COMITIS RENDI

Sanctio pro Cleri immuni jure servanda.

An. 1243. Ex Hist. 1068. 1240. 1241.

IN nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. Cum liberis fit rebus omnibus favorabilior, unum justum esse bellum, quod pro fœa fuonque vel patri libertate tuetur, quia quæ salubrit, & quæ quod intervertenda libertatis fœz, vel eorum, quorum servitus ad dolorem vel iniuriam nostram porrigitur, metæ fit vel publicæ, & ration non habet prator, led irritum; & contrario mortalitate comperita fit servitus, qui cleri-Di consensu & optinuit, & angustiam voluit in servos redigunt, quod illud quam clerum extinguere fœdemque catholicam, que per illum subsistit, cujus illi sine gubernatores & anchora, radicatus extraxit, & fundus eveteres moliturus? Porro clericorum libertas, & ecclesiarum emunitas a Deo primum & principaliter, secundario & consequenter ab imperio sequente Deo, & a canonicis statutis, & a nobis facti sunt. Ut propositus moro. Eberhardus decanus, magister Marquardus de Padua, Propositus Marticensis, Henricus Propositus Monasteriensis, Severicus Notarius, Magister Dietricus Scolasticus Illustriensis de clericis. De Lascencia in tantum concitata succubabit, & here prolix evanuit, adeo, ut inter Divinum publicumque jus & privata commoda nihil videatur differentie remanere, cum in angliis & perangris æque fit hodie cleri populus, sic Sacerdos. Præterea non Otto Dedi gratia palatinus, comes Rendi, &

CONCILIIUM WVITSLARIENSE

Anno 1245.

An. 1246.

DE hoc concilio illa legas apud Menkem...

quodque, qui postea in sequenti proxima...

AD LUODUNENSE I. CONCILIIUM OECUMENICUM

Anno 1245. habitum

A D D I T O.

An. 1245.

Omnia primum ad concilium hoc ad...

adeoque & proposita sunt in concilio...

Incipit novae constitutiones &c.

IN CONSTITUTIONES INNOCENTII PAPAE IV.

Præfatio Concilii Lugdunensis Oecumenici lectæ acceptæque

P R Æ F A T I O EDITORIS.

Actorum, seu Canonum Lugdunensis concilii oecumenici anno 1245. habiti portio...

ANNO CHRISITII 1245.

id faltem accedit commodi, ut hic tandem...

dices experiri: nisi eos ut suspectos poterit...

INCIPIT DECRETALES NOVISSIME

Complate per dominum Innocentium IV. in Concilio Lugdunensi.

Innocentius Episcopus servus servorum Dei Illi...

De repositis.

Cap. cum in multis de repositis

Cum in multis juris articulis infinitis reposit...

Idem in eodem concilio.

Idem in eodem concilio. Item in eodem concilio.

Presenti decreto duximus providendum ne...

Idem in eodem.

Idem in eodem. Dispensatio litium æquitate concordio...

Dispensatio litium æquitate concordio volentes...

ANNO CHRISITII 1245.

De electione & electi profectate. Idem.

Statutum, ut si quis electionem, postulacionem...

Adiudicium etiam, ut qui non plene probe...

Idem in eodem.

In electionibus, & postulacionibus accurrentis...

De supposita negligentia Prelatorum.

Romana vero Ecclesia &c. infra. Editum vero per Remensem provinciam...

(1) Add. in ed. vaticana.

ANNO
CHRISTE
1245.

De barbaris conversis (a) Regni Portugallie.

(a) ed. de consuetudinibus Cap. Gran. di. lib. 6. Deff. f. uno Cod. (b) Consuetudine Ed. de Babilon. (c) Ed. de XXXIIII. q. 2. Ed. de XXXIIII. q. 2. Ed. de XXXIIII. q. 2.

Grandi non immerito de infra. M. q. dilectionem filium N. mercatorum (b) Bononien(s)um (c) prefati regni Portugallie fratrem de devotione, probitate, ac circumspicione (d) multipliciter commendatam, qui eadem regi si alique legum esset exilio, iure regi regi succederet, que examine (d) dilectionis, affectus, quo vos & primum non prosequitur, magnanimitate, ac potentia filii priorem suffraganeus, regnum ipsum (e) reformaturus herma credulitate operatur; presentium cum ad curam, & administrationem generalem, & liberam regis cultum non minus (f) sapienter regia, quam ipsius regni utilitatem si provide attendatur, ad ad defensionem locorum, monasteriorum, aliorumque priorum locorum regni principatuum, et personarum ecclesiasticarum, tam facti, & personarum secularium, necnon villarum, orphanorum, & ceterorum animarum degentium, & ad peccatorum invidiam recuperationem salubriter in Domino certum fidemque ad impungit; cum ad vos accesserit, fidelitate, homagio, juramento, iure pacto, si aliquis forte prelo regni vel cuiquam alii per se (g) transiit, ut etiam ipsi regis prohibitione, damno personam ejus, & vitam, ac legitimi filii sui, si aliquem ipsorum habere contigerit, honorem, nequam obstantibus in civitatibus, castris, villis, & munitioibus regni praedicti cum omnibus suis recipere, ac ejus dispositionem, ordinem, & singulariter universi per omnia, & in omnibus intendere atque difficultate quales proceris impendentes sibi contra quodvis arrogare, ac etiam vi robari, nec non Remensis Archiepiscopi, & favorem de redditibus, provisionibus, omnibusque respectati Regni (i) veris sine diminutione aliqua plenarie, & cum decet excellentiam sibi, ac suis, & prefati regni necessitatibus, pro temporum, ac negotiorum emergentium quantitate valeat providere. Aliaque venerabilis Fratris nosri archiepiscopi Archiepiscopo, & Episcopo Columbriniensis ab his nostris literis in preceptis, ut vos ad id. *Primum Eccl. Apof. R. compellat.* Per hoc autem non intendimus munitate regni vel ipsius legitimi filii, si quem habuit, praedictum regnum adimere; sed potius sibi, & eidem regno destructioni (k) & vobis ipsi in vita et iure Regis, per sollicitudinem, & providentiam comitis consilii superaddidit.

ANNO
CHRISTE
1245.

(a) ed. de consuetudinibus

(b) Consuetudine

(c) Ed. de Babilon.

(d) Ed. de XXXIIII. q. 2.

(e) Ed. de XXXIIII. q. 2.

(f) Ed. de XXXIIII. q. 2.

(g) Ed. de XXXIIII. q. 2.

(h) In ed. add. expre-

De Officio vicarii. Item.

Cap. Rom. Vic. in e. Romana Ecclesia &c. de infra. Cum Remensis Archiepiscopus in officio ab alio suffraganeo &c. de communicationis necessitatem ex aliqua rationabili causa profert, illos, qui vices ipsius gerunt, propter hoc excommunicationis vinculo non arduatur.

(1) Cum non communicet ob id officiale in crimine, qui ecclesiasticis censuris diffinitio, pro eo quod suum exco(m)mu(n)icatum, non arduatur. Et tamen, qui ipse gerendo hujusmodi vices agunt eo tunc id est, ut exco(m)mu(n)icatum exstente (m), si Regis ad defensionem tamen recipiant, ab eodem non potest obtinere vigorem.

De Officio & potestate Judicis delegati Item in Concilio Lugdunensi.

Stratum, ut confertores, quo plerumque concedimus & ab injuriis, & violentis defendere possunt, quo eis committimus a defendendo. Nec ad alia, que iudicialia in domum exigant, suam possunt extendere potestatem.

De Officio Legati. Item.

Officii nostri debitum temeridil levigavit subdignum, qui cum eorum excusatione oras, dum caussa movemur, nos in loco tam quiete quiescent, & forem in pace. Proinde prefati decreto statuit, ut Ecclesie Romanae legati, quantumcumque legitationem obtinent, sine a nobis licet fieri, sine citatum ecclesiarum preteritum legationis sibi vindicent dignitate et ipsius legationis munere conferendi beneficia nullam nostram potestatem, nec alios (specialiter) diutius indulgentiam. Quod tamen in fratribus nostris legationis fungibus & novum observari, qui sicut honorati prax-toria latant, sic eos ad alia functionum vicium ampliare.

De Officio Ordinarii. Item.

Romana Ecclesia: Et infra. Prohibemus quocumque, nec Remensis Archiepiscopi Diocesibus suffraganeorum suorum forsan officiales constituat: quia cum Metropolitanis non suorum suffraganeorum indagatione Diocesibus, ut in eis auctoritate propria iudicet, disponat, aliquando aliud & agunt canonice prohibent instituta: nequaquam hoc possunt in ipso alios exercere. Nec pro eo quod causas per appellationem delatas ad ipsos possunt in suffraganeorum suorum Diocesibus delegare: similiter licet eis tales officiales instituant in eisdem, qui eorum vice, cum appellatur ad ipsos, citationes, vel inhibitiones faciant, & hoc compellat in preteritis debent. Quia in causis per appellationem delatis ad ipsos iam jurisdictione obtinere non auctoritas: propter quod licet possunt super illis committere vices suas. Non appellatur, et factivo non debent aliquos constituere pro citationibus in futuris causas appellationum, & inhibitionibus faciendis: nisi aliud Remensis ecclesia, circa tamen Officialium institutionem de consuetudine obtinent. A quo si quis mandatum sine facultate hujusmodi possunt in Remensis Provincia constitui: inhibitiones tamen, ne procedatur in causis prius, quam ad Remensis Archiepiscopum, et sicut peritus instituerit.

ANNO
CHRISTE
1245.

ANNO
CHRISTE
1245.

mus. Officiales autem Remensis Archiepiscopi (quandiu in sua provincia vel circa illam existerint) in suffraganeos interditi, insuper, vel excommunicationis proferre sententiam non audent, et hoc idem ab officialibus aliorum Metropolitanorum circa ipsorum suffraganeos, quibus ob reverentiam pontificalia Officia deferri voluimus in hac parte precipimus observari.

De Judiciis. Item in Concilio Lugdunensi.

Juris esse ambiguum non videtur, iudicem delegatum (qui a Sede Apostolica mandatum ad hoc non receperit speciale) jubere, non posse aliorum suorum officiales vel aliter in iudicio comparari. Nisi causa fuerit criminalis, vel nisi pro veritate dicenda, vel juramento calumnie faciendae (a) juris accessus partibus coram eo exegerit processerit presentari.

De Foro competentis. Item.

Romana Ecclesia &c. de infra. Nec appellatio articulo quocumque, nec ab alio etiam cum miline appellatum expressit Remensis Archiepiscopi vel ipsi Officialis de causis clericorum tanquam iudicet, licet in ipso aliam clericis de factis contentant, absque Diocesis suorum vel iudicis approbatione, neque suffraganeorum Remensis Ecclesiae subditos ipsorum delegationum (supra) vel intensionis (b) proferri exempli, aut in casis (c) per appellationem devolutas eorum testimonium, nisi alius in his tribus de consuetudine obtineant, prohibere compellat. Nec etiam suffraganeorum ipsorum officiales, ut archidiaconos, archiepiscopos, aliosque inferiores prelatos suffraganeos eidem subditos, dummodo aliis eis contraria consuetudo non tribuatur. Nec subditos suffraganeorum ipsorum super salariis advocatorum, & procuratorum in causis, que in Remensi vicariatu dicitur, cogere debent. Iurisdictionis hunc habere eorum non debent intensiones (b) in preteritis honorarum, qui ibi habent, etiam cum alibi copiam faciunt, & eorum auctoritate citari comparere compellant, possunt iudicium faceere contra eos, vel si forte non ipsos eorum voluerint, ne citatio perveniat (d) ad eodum, decernere facultatem in possessione bonorum, que in illa etiam dicece obtinere non auctoritas: sed cum alio dicece ad denunciationem ipsorum facti epamdi missionem. Nec clericos, qui (e) mirantur ad suffraganeorum suorum Diocesses pro (f) presentibus, vel cognoscendis contrahibus coram ipsis, nec eorumdem suffraganeorum ipsorum subditos compellere coram se occasione hujusmodi juris (g). Necque potest archiepiscopi autem in quibusvis causis officialis, & subditos, pro eo quod vocati ab ipso in iudicio querelantibus in sua respondere presentia, ecclesiasticam exercere censuram.

ANNO
CHRISTE
1245.

(a) ed. de consuetudinibus

(b) Consuetudine

(c) Ed. de XXXIIII. q. 2.

(d) Ed. de XXXIIII. q. 2.

(e) Ed. de XXXIIII. q. 2.

(f) Ed. de XXXIIII. q. 2.

(g) Ed. de XXXIIII. q. 2.

ANNO
CHRISTE
1245.

De lite contestata.

Exceptiones premonitorie, que defensionibus custodire premonitorie cognitionem negotii contingentes aut licet contestatae, non impediunt, nec de re iudicata, facta subsecuta occupatio litigator; nisi contestationem non impedit, nec tardat, licet post objectum, quo transcriptum non fuit obiectum, quo transcriptum opposita, sufficienti exposita delegati.

De relictis in testamento.

Frequens & affidua nos querela circumspicit, quod defensionibus exceptio nominum in iudiciis calumnie proposita, causas ecclesiasticas impedit, & perturbat, dum eorum exceptioni insunt, appellationes interpostas contingit (h), & sic interstitium, & plerumque periculum causa cognitionis principalis. Et propterea nos, qui voluntarios labores appetimus, ut quicquid alii precepti in iudiciis adhibentes immittimus, & defensionibus calumnie materiam amovamus, statuimus, ut in civibus negotiis (i) positionibus objectu (quod ab aliis, quam ab adores facti non possunt) iudicium in principio procedere non prohibetur. Sed si in civibus ab adores facti premissis (j) in criminalibus aut (k) in spe (l) iudicium aliter, a quoque iudici quindocim (m) nam spatium post dictum in quo propositum, quod asserit comprobaverit (n): alioquin in iudiciis exco(m)mu(n)icatur, & condemnatur, nisi iudicium, si iudici, equum veliamus illius, illum auctoritate ipsorum intelligi volumus in hoc casu, cum criminaliter accusator, qui tota fide substantia vel majore parte ipsius vel per violentiam detrahitur circumspicit, & secundum hoc loqui canonem, sine credenda intellectus: loqui nos modum concedere, nec intensiones inimicis non opponere debent, habet enim spem, privilegium, ut non possit ex alio jure subditi. Solus autem in scholasticis dicitur, si expoliatus a tertio, si de expoliato, contra illum adhorum, non exscipit, aut in tempore, non intellexit, ad illud, quo restitutum impiorum, ne forte sic restituerit (a) ut omnem ac in casibus, in quibus facti, & per se non confusum existimus, ad eorum solum indulgentia restitutionem (c) petiti, & (d) causam, cum potuit non perdidit ad finem, quod non exhibentur exceptiones, ut non possit propter accusator, ad hoc non videtur privatum spoliatione agentis fere ecclesiasticis, (p) vel et contrario nullatenus opponatur.

De Dolo, & contrarium. Item in Concilio Lugdunensi.

Adeor, qui ad terminum veniat, ad quem Accusator adeverit fecerat, non curavit, vel in circuitu suo (q) in exemptis prope facti legitime condonaverat. Ad circuitum ad aliam minime attendendum, nisi sufficienter caveat, quod in termino fideliter debeat comparere.

ANNO
CHRISTE
1245.

Cap. Ex. et capitulo

Cap. Ex. et capitulo

Cap. Ex. et capitulo

Cap. Ex. et capitulo

Cap. Ex. et capitulo

Cap. Ex. et capitulo

Cap. Ex. et capitulo

Cap. Ex. et capitulo

Cap. Ex. et capitulo

Cap. Ex. et capitulo

Cap. Ex. et capitulo

Cap. Ex. et capitulo

Cap. Ex. et capitulo

ANNO CHRISITI 1145.

De sententia excommunicationis.

Cap. Solet. Solet a nonnullis in dubium vocari, an cum aliquis per lapsionem absovi pollatur de castitate, dum in se laetan excommunicationis sententiam afficit eum nullam; sine contradictione oblatulo... nonnulli a nonnullis in dubium vocari, an cum aliquis per lapsionem absovi pollatur de castitate, dum in se laetan excommunicationis sententiam afficit eum nullam; sine contradictione oblatulo...

Idem.

Idem.

Cap. Cum mortalibus, disciplinam, non eradicandis; dum taxon illi, in quem lata fuerit, non contentum, castro provida... nonnulli a nonnullis in dubium vocari, an cum aliquis per lapsionem absovi pollatur de castitate...

Idem.

Idem.

Statuimus ut nullus iudicium participacionis excommunicacione ab eo in locutione... nonnulli a nonnullis in dubium vocari, an cum aliquis per lapsionem absovi pollatur de castitate...

Idem in eodem.

Quia periculosum est Episcopos & eorum superiores propter executionem pontificis officii, quod frequenter incumbit ut in aliquo casu interdici, vel suspensionis in curiam sententiam ipso facto, non deliberatione...

Idem.

Romana Ecclesia: & infra. Ceterum interdicti vel excommunicacionis sententias latis ab Officialibus archidiaconorum... nonnulli a nonnullis in dubium vocari, an cum aliquis per lapsionem absovi pollatur de castitate...

ANNO CHRISITI 1145.

ANNO CHRISITI 1145.

fecerit, vellet pro iam commissis sub forma... nonnulli a nonnullis in dubium vocari, an cum aliquis per lapsionem absovi pollatur de castitate...

Innocentius IV. Fratri Johanni Lemovic de ordine fratrum minorum, parisiensis (c.).

Dilecto filio Decano Aurilien. & infra. Preterea cum omnes leges omnique iura vim repellere condiditque fidei defensionem permittere, sicut itaque ipse decano, si praedictus Balivus cum bonis suis mandatis injurias spoliat, vel ea violentor occupaverit...

Adde etiam hic juxta ad plenam concilii hujus narrationem longuifimum illam adnotationem, quam Raynaldus annalibus ad hunc annum habet.

Lugdunense I. concilium octimum, sicut nonnullis evidenter demonstrat veterum conciliorum & concilio ipsi prefatione... nonnulli a nonnullis in dubium vocari, an cum aliquis per lapsionem absovi pollatur de castitate...

nonnulli a nonnullis in dubium vocari, an cum aliquis per lapsionem absovi pollatur de castitate... nonnulli a nonnullis in dubium vocari, an cum aliquis per lapsionem absovi pollatur de castitate...

De verborum significacione.

Veniens: & infra. Per illa verba privilegiorum in specialibus, & proprio Ecclesie Romanorum filios vos recepimus, videlicet fratres exemptos non intelligi & illos, & ipsos (c) in fine in proprio casu... nonnulli a nonnullis in dubium vocari, an cum aliquis per lapsionem absovi pollatur de castitate...

nonnulli a nonnullis in dubium vocari, an cum aliquis per lapsionem absovi pollatur de castitate... nonnulli a nonnullis in dubium vocari, an cum aliquis per lapsionem absovi pollatur de castitate...

ANNO afflicti Frederici damnatus fuit in con- ANNO
cilio XV. Kal. Augusti: hæc ergo dicit con- ANNO
ciliis concilii. Et reformatus in concilio ANNO
1245] Vaticano adunum in eæ partem momenti
lectione.

Nec minus apud me ambiguis est nomen
patrum, qui concilio huic adfuerunt. Ad
centum quatuordecim ex Parisii auctoritate
Spondanus & Binius definiunt, hæc ex veteri
& corvo testimonio paratam habemus
rationem, cur defuncti non sint, sed in
solum in dubium revocamus. Anonymus e-
stia Erfordiensis, qui historiam suam anno
1254. huc & Norwicæ arboribus, abfolvit, ad
huc anno 1255. fuit. Quis ergo mens
non Lugdunam Gavine celebratione est concilium,
presidente papa Innocentio cum CCL. episcopis
121, ubi per fratrem Frederico quodam im-
peratori suæ per regem adfuerunt, et
quod eadem fuisse Predicatoribus, et quæ Mi-
nistris Francicæ communiæ. Ex Germani-
taros, ex Hungariæ nullos, et Syria unicum
veniens episcopum Parisius affert, licet &
neminem et regio Sicilia Malactra, vulgata
a Muratore Rec. Ital. t. v. pag. 609.
cui Nicolaus de Curbio in eo adfulsit, per
quod archiepiscopus Salernitanus, et alio
Fridrico missos fuisse ad concilium affert.
Quid in eo tractatum delibaturum sit
fuit perspicue annotata, quæ tamen nar-
rationi placet addenda, fit, videlicet de ca-
nonibus in eo editis ac statutis. In codice
Vaticano synodi hujus canones XVII. sunt,
quos in collectione Labbeana legitimos, fit
multo placet sanctio colligitur ex adolam-
mento novem aliorum canonum, quos Lab-
beus ex festo decretalium collegit, & ad
concilium hujus subjungit, ut quo intelligimus
acta illa Vaticana non esse, sed esse conse-
cra concilii gentis continere. Porro canones
illi tum qui et Vaticano codice depræsum-
pserunt, cum qui ex festo decretalium colli-
gendi in digerenda et exactissima diligentia
fere omnes versantur.

Cæterum alia insuper plura à patri-
bus definita sunt, quæ annualis, Bini, &
Labbi digere sunt. Primo hæc. Primo
alio octava die nati vitiatis B. M. V. hic non
quidem primo instituta, sed antiquior ejus
institutio, hinc neglecta, renovata fuit. Da-
raturus, qui non est, sed ad his temporibus
scribitur, quæ innovando rationem hanc
asserit in opere de Divina officio lib. VII. cap.
139. Vacante Romania recessit per abbas
Gregorius papa IX. de consilio concilio
requiritur, Nosmet per plures dies et in-
cipit multipes multas infensibus, pro-
prie quæ dicit cardinalis. Nuncius non
no non, quod & per ad his temporibus
de abire libere possent, etiam hinc nativita-
tis, die neglectam celebrandum de cetero
hauriantur. Sicque in Celestino papa
componitur, & liberati fuit, sed quæ Cele-
stinus dicit solum XVII. diebus, non pos-
sunt totam imperare, quod postmodum dicit
Innocentius Insuper imploret. In hoc par-
te concilio Innocentius Insuper imploret
comperit numerum sequebantur Baronius ad A.
996. num. 55. opinatur, idque probat ad-
duco Martini Parisii testimonio, qui gella
in hæc quod dicitur, septem electores e-

ANNO ANNO
1245] 1245] 1245] 1245]
numerum, quos negotium commisit fuit,
ad addendum illud Parisii eadem non verba ex
actis synodali expressa, notat Pagius in
critica ibid. num. 16. Quæ mea fit in hæc
fontem parca expresso. Jus electioem im-
periali, quod olim penes omnes Germaniæ
principes videbatur, ad electos quondam
principes rediit ante hæc annos qui dicit
villæ nial videtur ex decreto electionis Con-
radii filii Frederici in regem Romanorum,
quæ consigit anno 1237. januario mense,
ut ad eundem annum præbuit. In eo enim
confessio licet imperii principes permitti ad-
fuerunt, ut ex subscriptionibus chartæ pro
monasterio Cisterciensis ibidem data, cujus
ad eundem annum 1237. mensis, Iugur,
electores tamen nominat XII. scilicet offerunt,
et videtur se tenere licet Romanus finitus, &
respondit patres de imperio Romano profitemur.
Doctrinum illud multo castigatius, &
inequeus, quam in miscellanæ Baluzi to-
m. I. pag. 472. extat in chronico F. Pipini
Bononiensis lib. III. cap. 1. valquam a Mi-
stratore. Italici t. I. pag. 675. & ex
Italici veteri versione quæquam non facta
accurata, & correctâ in Delicis Lamii
ad chronicon Leonis Urbovetani pag. 155.
Et ex eo legitur loquatur ante concilium
illud electorum numerum jam tunc intra si-
nes angustulos consistit, quæquam non
adhuc septem tantummodo defuit erant.
Nunc vero occasione hujus concilii Parisius
septem electores dedit. An vero ille id
prescribit ex mente concilii, vel ex senten-
tia sua, incertum. Ex his quidem, quæ idem
Parisius notat ad pag. 126. intelligimus ad
electionem eo tempore faciendam sibi
omnes etiam principes præ se septem arro-
gasse. Quæquam tunc pariter electio
pariter electioem esse conspici-
rentur, ut ex litteris Urbani VIII. a pagio
Ibid. num. XIII. taliter intelligimus, atque
sua firmavit a tempore, cujus memoria non
est. Et hæc asseruntur. De his præ se ab-
biter septem electorum numerum respiciam
quidem in concilio Lugdunensi, vel etiam
ante illud, ex quo facultatis eligendi im-
petratem limitet contrafratres Parisium
fuisse, fed cum principes illi id verge ad-
mitterent, ideo persæpe fuit in cam electio-
nem ingressis.

In concilio hoc Lugdunensi stabiliam pa-
ter fieri & constitutum, ut cardinales re-
gno galero tegerentur, quod asserit Ni-
colaus de Curbio in vita Innocentii cap.
CXII. his verbis. Dicitur tunc per illud
annum festo Joannis Baptistæ post eam regem
Franciæ, & ipsius fratris loquatur, &
domus cardines primo capillos rubros re-
cepturam, fuit in 1295 concilio fuisse ordi-

Denique Joannes Iperius in chronico S.
Bertini cap. 48. par. III. affirmat Simonem
abbatem S. Bertini obtinisse in eo concilio
se summum pontificem, et quæties ipse statua
Gregorii IX. per ordine S. Benedicte edita
transgressa fuisset, ab alio abbatem
tionem petierat, & præcuram commeter
tionem acciperet. Insuper ut in æquodrum
ad-

ANNO ANNO
1245] 1245]
addecere liceret clericum, qui monachi
scholam habere. Denique imperavit ne
per litteras apostolicas liceret perscipi
cui non derogantes, cogi possent quæquam
in monachum recipere.

Anonymus autor historice narratione Gran-
dimontionem, quem consulari Mattheus
anecdot. to. VI. quædam priorum concilii
villæ hitorie addenda: Quæque prioris tempo-
ris (Guillelmi Dongee) Insuper papa IV. apud
Lugdunam celebrata, tom. I. de MCCCLVII
(leg. 1245.) Frederico Romanorum impera-
tor, in concilio generali descripta fuerunt
quæ pro privilegio Granadimonstrum per ipse-
rum Innocentium, tom. I. de MCCCLVII
(leg. 1245.) Imperator. riam sicut
dicto Innocentio exceptioem privilegiorum, quod
rationem defuit non contraxit sui rei, de qua
agretur contra fratres ordinis Grandimo-
ntensis ipsi fratres exempti non tenentur lo-
corum ordinariis respondere.

Denique ad pietam adfuerunt Concilii
hujus collectionem danda fuit gemine Pri-
deric II. imperatoris litteræ, quibus asserit
tos ad Concilium Præfules adberere co-
natus, sed non vocati potuerunt. In
Volvratii litteris, pag. 675. etiam tom.
pag. 458. Quæquam utramque Frederico
II. ipsi adfuerunt si Baluzius contemderit,
adfuerunt, sed felle colligitur, ut episco-
po aliquo ex imperatoris fadhone data
et, negante parentum pontifici vocati
non esset illa fuerit plena periculi.

Ad universos papæ vocatione orator.

Universis papali vocatione vocatis. Scri-
bent in ambiguo mandato mandatis sic habe-
re providentia spiritum & intelligentiam con-
sumentum quod per improvidentia libricum
pariter legentes concilio concilio
moresque inexplicabiles non plicentur. Ad co-
gouodendum itaque quid in vocatione voca-
tis expediat fieri, consideranda sunt omnia
quæ per via rationis possent eligi, & habere
super hoc a vobis consilium tam prædenter
quam utiliter terminari. Nam prius, ut ar-
bitror, debet attendi forma recepti, videli-
cet motus factorem, confiderari causa, et
debet pensari, si possit, intentio mandatio-
nis, debite executioni mandari, & tam
ementium quam latentium periculum inevi-
tabilis motuum possent eligi, & habere
vitari. Quæ que plene cognoscere, de faci-
litate facere possent, quid in hoc vocationis
motu facere possent. Ut autem de gravibus
difficultatibus prima fiat prima periculum
nam pericula præcipua, quæ si vobis
occurrerint, in vos taliter intrent, quod præ-
ter alia hæc sita intendit, personam qua
vobis capiet vel faciemus. Cumque na-
vigatur in porta, frequenter evonit quod
concussione navis in terram vel peram in
portu perent navigantes, vel fabrica ventro-
rum impulsu veniens ex opere sic, et a
portu repellat, quod consensit cibariis con-
in mari latitudine periculum fixit, et
quam jam evadere crederent, impetit & in-
terit, ubi, nisi periculum, primoque de ma-
fame & siti perierit. Preter hæc, quædam
Comisor. Septem. Tom. II.

ANNO ANNO
1245] 1245]
etiam inevitabili periculum abominato,
quæ tolerare vel evadere nullus poterit,
quia cum repetitis mutatione natura non
sufficit, propter frequentem aeris & arborum
& motum violentiam a continua con-
tinue fœmachus vi provocatur ad vomitu-
m; quod cum abominatio recipit, evomi-
m cum dolore, sicque fœmachus, ubi fe-
veris tanta ventris consipio, quod ven-
tris virtus naturaliter expulsiu motum anti-
mi amittere cogitur, necesse est diu remanere
tanta est diffusio, quod ven-
dentur interstitia interstitia. Cumque ven-
tris virtus naturaliter expulsiu motum anti-
mi amittere cogitur, necesse est diu remanere
tanta est diffusio, quod ven-
dentur interstitia interstitia. Cumque ven-
tris virtus naturaliter expulsiu motum anti-
mi amittere cogitur, necesse est diu remanere
tanta est diffusio, quod ven-

trine fœmachus vi provocatur ad vomitu-
m; quod cum abominatio recipit, evomi-
m cum dolore, sicque fœmachus, ubi fe-
veris tanta ventris consipio, quod ven-
tris virtus naturaliter expulsiu motum anti-
mi amittere cogitur, necesse est diu remanere
tanta est diffusio, quod ven-
dentur interstitia interstitia. Cumque ven-
tris virtus naturaliter expulsiu motum anti-
mi amittere cogitur, necesse est diu remanere
tanta est diffusio, quod ven-
dentur interstitia interstitia. Cumque ven-
tris virtus naturaliter expulsiu motum anti-
mi amittere cogitur, necesse est diu remanere
tanta est diffusio, quod ven-
dentur interstitia interstitia. Cumque ven-
tris virtus naturaliter expulsiu motum anti-
mi amittere cogitur, necesse est diu remanere
tanta est diffusio, quod ven-
dentur interstitia interstitia. Cumque ven-
tris virtus naturaliter expulsiu motum anti-
mi amittere cogitur, necesse est diu remanere
tanta est diffusio, quod ven-

trine fœmachus vi provocatur ad vomitu-
m; quod cum abominatio recipit, evomi-
m cum dolore, sicque fœmachus, ubi fe-
veris tanta ventris consipio, quod ven-
tris virtus naturaliter expulsiu motum anti-
mi amittere cogitur, necesse est diu remanere
tanta est diffusio, quod ven-
dentur interstitia interstitia. Cumque ven-
tris virtus naturaliter expulsiu motum anti-
mi amittere cogitur, necesse est diu remanere
tanta est diffusio, quod ven-
dentur interstitia interstitia. Cumque ven-
tris virtus naturaliter expulsiu motum anti-
mi amittere cogitur, necesse est diu remanere
tanta est diffusio, quod ven-
dentur interstitia interstitia. Cumque ven-
tris virtus naturaliter expulsiu motum anti-
mi amittere cogitur, necesse est diu remanere
tanta est diffusio, quod ven-
dentur interstitia interstitia. Cumque ven-
tris virtus naturaliter expulsiu motum anti-
mi amittere cogitur, necesse est diu remanere
tanta est diffusio, quod ven-

trine fœmachus vi provocatur ad vomitu-
m; quod cum abominatio recipit, evomi-
m cum dolore, sicque fœmachus, ubi fe-
veris tanta ventris consipio, quod ven-
tris virtus naturaliter expulsiu motum anti-
mi amittere cogitur, necesse est diu remanere
tanta est diffusio, quod ven-
dentur interstitia interstitia. Cumque ven-
tris virtus naturaliter expulsiu motum anti-
mi amittere cogitur, necesse est diu remanere
tanta est diffusio, quod ven-
dentur interstitia interstitia. Cumque ven-
tris virtus naturaliter expulsiu motum anti-
mi amittere cogitur, necesse est diu remanere
tanta est diffusio, quod ven-
dentur interstitia interstitia. Cumque ven-
tris virtus naturaliter expulsiu motum anti-
mi amittere cogitur, necesse est diu remanere
tanta est diffusio, quod ven-

ponant, & ex quo sequitur volumus instabile potius quam stabile ordinari. Nam per enim audivimus, unde iustitiam ratione movemur, quod nobis excogitatis consilii qualitas ejus & temporis prolixitas ignota, per summum pontificem ad publicum honorem imperii & nostrum capitulum inlimicum, pro pacis negotio, licet hoc vocationis causae forma non exprimitur, concilium convocatum, illi qui quilibet advocato pro magis & auctoritate ecclesie Romanæ negotii & transmarinorum prælatorum & circummarinorum principum synodus evocatur. Verum quæcumque in causa vocationis huiusmodi litteris ad apostolicam famam tract-

ta vel expressa, factis tamen suspitionibus nostris causam periculis & iniuria manifestata pro nobis, non pro pace, fed contra nos, & discordia potius, tale concilium evocatur, dum non a vobis factum communis electæ persone, sed ab inimico nostro & nonnulli nostri inimici vocantur. Prius igitur pax inter nos tractari debuit & tractata fuisse, quam a tam remotis partibus pacis suffragia quaerentur. Nos enim in hoc inimicum de parvo vel nullo qui se offert non timemus, si cum eo pacem habebimus, quæ partem habere, si datum esset, deberemus in terra.

STATUTA ODONIS

Episcopi Tusculani & A. S. L. pro eccl'ia Meldens.

Ex cartorio Meldens.

Venerabili in Christo patri Dei gratia episcopo & dilectis in Christo decanis & capitulo Meldensi, Olo miseratione divina Tusculanus episcopus, apostolicæ sedis legatus, salutem & sinceram in Domino caritatem.

Cum ad ecclesiam vineam Domino Sabaoth inter alios operarios, licet immetros, si qui est super omnes operarios confiteris, nos decreverit ordinandi, dignum est ut culture ejus, proctus & pollimus, diligentius intendamus. Hinc est quod ad ecclesiam Meldensem vestram visitationis gratia descendentes, quædam, licet pauca eradicare & alia plantare decrevimus, ut in omnibus decor ecclesiasticus reformetur.

I.

In primis igitur quia hæcenus in diebus verberata per clericum chori curam habere, eorum scilicet qui nec proprias habent domos, nec ecclesiasticæ beneficia possidebant, præsertim ordinatione sanctius, ut tam canonicum quam aliorum clericorum, qui choro frequentare noscuntur, illis duntaxat exceptis, qui extra ecclesiam extrahuntur beneficium ecclesiasticum obtinent, decimas curam habeant animarum; ita quod omnes ei contenti anis singulis remaneant, vel illi cal super hoc licentiam dederit specialiter, salva tamen jurisdictione canonicis, & eorum qui in dictis clericis jurisdictionem habere noscuntur.

II.

Quia vero super loquuta in choro ordinationem per capitulum novimus esse factam, ut beneficium hoc periret, qui ita vobis loquendo extollerit, ut de quarta sede potest audiri & intelligi, nisi forte de his que ad divinam servitium pertinere noscuntur: quamvis per aliquorum incertam potest fuerit evocata, & in omnem ordinationem idoneam separata, legationis, que fungimur auctoritate decrevimus tam in presentibus observandam, sub interminatione

de divini iudicii obsecrante, ne beneficium hoc percipere audeat quicumque in hoc fecerit manifeste cognoverit deliquisse.

III.

Insuper quod de septem canonicis diaconis in ecclesia ordinandi statutum fuit, & de tabula scribenda in diebus festis prout antiquitus fuerat observatum, volumus & precipimus in posterum observari.

IV.

Ut autem omnis occasio scandalii & ridiculi ab ecclesia abiciatur, volumus & mandamus, ut festum necessarium secundum modum & cultum aliorum festivarum, que per anni circulum celebrantur, per omnia reducat; ita quod nec pauci in choro lecta portio audeant, nec hailla in choro superiora tenent, aut alia huiusmodi agere, que non decere ecclesiasticam honestatem.

V.

Injungimus insuper, ut omnia mercimonia ab ecclesia segregentur, nec aliquorum illi strepitus aut alia tumultus exercitatio, ita, (se aliud per quod divinum officium valeat impediri.

VI.

Quia vero nonnulli, quamvis divinis hostis non plene interessent, stipendia ratione horum debita percipere non formidant, intrantes, & egredientes, in animarum suarum periculum Dominum iridentes, diffidius in hiis, ne aliqua de choro præsumat egredi officio non completo, nisi necessitas urgeat, aut aliqua utilitas id exposcat. Quod vero mandati huius transgressor fuerit, sciat se ex nostra communitate beneficio illius hoc privatum. Quod si scierint, in contemptum huius nostre constitutionis idem beneficium præsumptim usurpare, ipso facto & pœ-

magistrum Petram de Boliacino Meldensium canonicum presbiterum vel quis successorem in præbenda, cum idem P. canonicus esse defecit, neglexerit emendare, intentionem suspensionis incurrat. De qua tamen transgressio & contemptus, si postmodum resipuerit, per manum (supradicti) Petri vel ejus successoris, injuncta sibi salutaris poenitentia, absolvatur.

Item, si in ecclesia vestra ad presens ordinavimus, ad aliorum ordinationem cum vacare poterimus processuri, si necesse fuerit & viciorum expellere. Datum Meldis quatuordecimo Kal. Martii anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo quinto.

DECRETA ODONIS

Episcopi Tusculani & A. S. L. pro eccl'ia S. Martini.

Venerabili in Christo Patri... Dei gratia archiepiscopo, & dilectis in Christo decano & capitulo Senonensi, Odo miseratione divina Tusculanus episcopus, apostolicæ sedis legatus, salutem & sinceram in Domino caritatem.

Rationis reddende necessitas de villicatione facta, nos in iudicio urget, ut de regno Dei substantia totam fundam, illa præcipue que divinum cultum obstat, seu de honestate noscuntur. Ideoque ad vestram officiosam personaliter accedentes, quædam, licet pauca, reperimus, que propter honestatem & decorem tantæ ecclesie omnino oportuit amoveri; alia vero in melius reformari.

I.

In primis igitur legatione, que fungimur, auctoritate districte præcipiendo mandamus, quatenus illa festorum antiqua habitio, que in contemptum Dei, & opprobrium ecclesie, & deturiam populi non est, dolique exerceat, vide licet in festo S. Johannis Evangeliste, Innocentium, & Circumcisionis Domini, juxta axa modum præsumimus nullatenus faciant, ad festi permittant. Sed juxta hunc modum cultum aliorum festivarum, que per anni circulum celebrantur, ita volumus & precipimus celebrari: ita quod ipso facto intentionem suspensionis incurrat, quicumque in mutatione habitus, aut in ipsis de floribus, seu aliis dissolutionibus, juxta præcedentem ritum reprobatum adeo in prædictis festivitatibus, seu aliis a modo præsumit se habere.

II.

Ceterum, quoniam divinum officium in E quibusdam in ecclesia vestra cognovimus minus decenter impleri, ubi his præsertim qui invitatio cantando hora debita non interant, & ab his etiam qui redeunt a laudibus, beneficio temporali sacrept; nec non etiam ab illis qui frequenter egrediendo de choro symphoniam matutinae volumus, & præstati constitutione sanctius, ut quicumque pro tempore a modo pro cantando

invitatorio in tabula interferunt, ita se fluctuante præparare, & choro firmo interlorent, & sine aliquo intervallo, profanum sacerdos matutinalem horam incantare, simul invitatorio incipiant decessare. Quicumque vero super hoc delictum fecerit, emolumentum temporale matutinalem amittat.

III.

Et quia iustum est, ut quos amor ad ferventium suum retinere non valet, beneficis saltem temporariis sustentari, volumus & ordinamus, ut tertia pars retributionum matutinalem nulli a modo tribuatur, nisi ei qui laudibus flosidit interesse. Et hoc usque adeo volumus observari, donec eis, qui matutinalem interfecerint, dictum capitulum, seu alius competentem reditum duxerit assignandum.

IV.

Illo vero tempore, quo horæ decantantur in choro, a nullis clericis, quibus necesse sit, seu aliqua urgete præsumat: quia si fecerit, illius horæ beneficio fit ipso facto privatus. Egressi vero plausum, aut tumulum non faciant, per que servitium valeat impediri, fed nec in aliquo, uti Cab his qui in choro fuerint videli valeant, audent commorari.

V.

Item, quicumque in choro officium ecclesie turbaverit, aut aliud quam de necessitate locus fuerit: & hoc etiam vobis submissa, aut causa garriendi de Ballo in Italiam transierit, ipso illius horæ exeat, in quo iusmodi præsumptio peccatare. Et hoc iudicium in anniversariis volentes observari.

VI.

Nullus præterea clericus, seu canonicus, dum horæ in ecclesia decantantur, extradomus in claustrum abique regulari habita duntaxat commorari præsumat: & quicumque super hoc notabilis inventus fuerit, si per decantam aut præcurrentem, prout jurisdictionis eorum subesse noscitur, se super humum nolenter emendare; si clericus est, emittatur a choro; si canonicus, per capitulum poena detur privatus. Sed nec clericus, seu canonicus extra claustrum quicumque occasione, sine cappa vel pallio, pueris de choro duntaxat exceptis, accedere debet stare præsumat.

VII.

Ille vero qui ad impositionem regentis chori, antiphonam, seu aliud quidpiam sibi impoñunt legere negligit, vel canere; illius horæ temporali beneficio se notitia ordinacionis noviter se privatum.

A conigereit ad custodiam infirmorum .

X.

Ille etiam modus cantandi habeatur in choro, ut in psalmodia in medio versus matrum cum psalm ab omnibus observetur, nec unus chorus alio modo incipiat, quousque alter chorus plene finierit verum foun.

IX.

Item, distichos inlibemus, ne canonicus aliquis, cappellanus, vel clericus de choro in domo propria, vel propinqua mulierem aliquam teneri presumat ad forvitulum, vel ad cibum, nec etiam in domo sua permittat. Et tunc permittat, nisi sit mater, vel foror, vel propinqua saltem in tertio gradu canonice vel capellani, penes quos personabit: vel nisi aliqua magnates mulieres, que sine fando evitari non possunt, ad eorum domos causa familiaritatis honeste duxerint diversionem; vel, nisi necessitate urgente, matronas aliquas ab eisdem aliquando vocari

STATUTA SYNODALIA RICHARDI

(de la VVich, sur nomini froundi) Cicestrensi episcopi,

Anno 1246. in synodo edita.

CUM ex injuncto nobis officio saluti subditorum & correctioni tenearum spirituales providere, ne quis preterito simpliciter deviat a justitia, vel in presumptione ac attollens, canonem illicitum audere contrarie, ad salutem subditorum, in sancte synodi presentia quosdam duximus proponenda, ne nos, qui de aliis tenemus redere rationem, in disticho exampe de nostra negligentia arguamur. In primis enim precipimus, ut eciam in baptizatis baptismi, confirmationis, eucharistie, penitentia, extreme unctionis, ordinis, & conjugii eodem modo, sollemnitate, & ordine detententur a quo dispensanda sunt. Sunt autem ecclesiastica sacramenta scem, baptismum, ingrediorum, confirmatio prelatum, eucharistia, hincranium, confirmatio prelatum, extrema unctionis, & conjugium laborantium.

De forma baptismi.

Forma baptizandi licet est: Ego baptizo te in nomine patris, & filii, & spiritus sancti. Hanc doceant sacerdotes laicos, & patrem & matrem, & fratres presentem sicut in lingua, vel in Latina, & baptizent pueros, si necesse sit exigit, & non aliter. Si autem puer a laico baptizetur, inquit sacerdos, quid laicus dixerit, & quid fecerit. Et si invenerit distichum, & in forma ecclesie puerum esse baptizatum, etiam in aqua, quod de necessitate requiritur, & hoc immergendo vel aspergendo, carere sine mentione a sacerdote supplicatur. Sed si dubites sacerdos de puero invento, vel alio, an sit baptizatus, sic liceat non imponere

do; si tu non es baptizatus: ego baptizo te in nomine patris, & filii, & spiritus sancti. Prohibemus etiam, quod divini confessiones audire, penitentias injungere, pueros baptizari non presamant, nisi sacerdote abente, & mox puero, vel agro totum immittent, Item foros compariatur de honeste custodiantur propter forstigia; similitur & oleum, ubi ista, & eucharistia sub clave, vel poena suspensionis esse intelligenda. Item aqua, in qua baptizatus fuerit, quia ultra septem dies non servetur in baptisterio; et aqua, in qua baptizaverit laicus, vel in ignem fundatur, vel ad ecclesiam in baptismum detetur. Pro baptizato confessione, sine fidei mortuorum, aut aliquo alio sacramento ecclesiastico nisi omnino exigitur, fed si quid gratis offeratur, licite recipiatur. Patet quod in baptizato, vel in folos usus ecclesiasticos convertatur. Ad levandum puerum de fonte tantum tres recipiantur, et in baptismi fontis, duo mares de aqua fontem, fontem autem suscipiant ab uno mare, et baptizent lotans.

De confirmatione.

Si dubites de confirmatione, confirmetur & baptizatus parochialis, ut infra articulum puerum suum episcopo presentem confirmandos, cum mundis et honestis laicis. Quod nisi fecerit post annum, puniatur.

De adultis.

Ab adultis ad confessionem veniente requis

ratu a sacerdote, ad fuerit confirmatus; quod si non fuerit, post confessionem fuisse a ratione ad episcopum mittatur confirmandum. Datur enim confirmatio ad robur.

De honeste ornamentorum ecclesiasticorum.

Nullus sacerdos in vestimentis foridulis vel atricis, nec nisi in calice argenteo vel auro, et integro, et in corporalibus mundifimis, et ad minus in duabus pallis benedictis, & super altare positus, celebrare debet: sacerdos tunc anteipsum, cum pane et vitulo purissimo, et vino in debita quantitate, nullo modo corrupto, et modica aqua, qua in vino penitus absorbitur, nec bis, nisi in Nativitate, et in Resurrectione, et ore corpore presentis, et hoc in propria parochia. Et vinum post primam celebrationem et sanguinis fumptionem, quod digna fuerit sacrificium, in vase mundo reverteretur: donec celebratio impleatur, et tunc ab ipso sacerdotis sumatur, nisi post primam missam sumptum fuerit a hereticis. Eucharistia ultra septem dies non servetur, sed quilibet Dominica Invenitur, et sub clave custodiatur, et cum reverentia ad agrotos deferantur in posse mundi, cum cruce, lumine, aqua benedicta et tintinabulo praecedentibus. Sacerdos vero in superpellicio ad agrotum deceter incodet, nisi aeger vel debilis fuerit veniens.

De penitentia.

Sequitur de penitentia, per quam baptizati redeunt post lapsum. Sunt autem ad penitentiam ista necessaria; contritio, confessio, et satisfactio. Ad contritionem mouet contritio cordis, sive ad detur peccatum, et amaritudinem animi habeat pro praeteritis, cautela pro futuris, pudorem pro praeteritis. Confessio fit vera, integra & propria, et nullum alium adhibens. Personam nomina, cum quibus confitentes peccaverunt, non inquirant sacerdotes, sed contritionem possunt inquirere, utrum sit clerici, vel laici, vel laici, sacerdos, vel monachus; et sic de ceteris, que circumstant aggravant peccatum. Confessione mullerum extra quatuor christiana, sive de peccatis sacerdotis, custisque sine conditionis, ut semel in anno saltem in Quadragesima omnia peccata sua confitentur proprio sacerdoti, vel alteri de sua licentia. Satisfactio consistit in eversione causarum peccati, & in oratione, jejunio, & elemosina: jejunium precipue valet contra gulam & contra luxuriam. Nullus sacerdos, aut prope, deest usus, & fraudè injungat missarum celebrationem, vel eleum raturum largitionem, sed si per se sit relictus, ut quisque injunctus, vel per alios, non habet exercitium. Sin autem, de consilio sacerdotum satisfactio, qua non dimittit peccatum, nisi relictus ablatum, si fieri potest. Oratione contra fornicationem, inviolatum, & accedendum de elemosina contra cupiditatem & avaritiam.

De conjugatis nullis injungatur injungenda.

Conjugatis nullis injungatur penitentia, excepto quando suspecti haberent ad invicem. Sacerdotes publice penitentes cum licitis viris veritatem contentibus, ad poenitentiarium episcopi transmittunt; vel in propris personis cum illis veniant; nec revertentes poenitentes tanquam abiolutos recipiant, nisi de penitentia esse injuncta coadivertit per litteras episcopi, vel poenitentiarium (si patentes; et nisi Ham poenitentiarium, ad coadivertit excludantur, & ad poenitentiarium remittantur.

Sacerdotes in dubis constant superiores & majora viribus referunt, ut homicidia, fornicationes, peccata, & alia contra iusta, & pericia, de illis, vel aliis causis; partus suppositionem, & testamentum immaturum, & facilia, nisi fieri occula, & ad poenitentiam imponendum sufficienti districtio sacerdotis. Sacerdotes in capitulis ad audiendum aliorum sacerdotum confessiones deputentur, nec alii sacerdotes relictis confessoribus aliis coadivertit, nisi ab ipsam causam, preta ab altero ipsorum licentia. Nullus sacerdos aliquo modo confessionem nata, signis, vel verbo revelat specialiter vel generaliter, ut dicitur, ego sic in quales cibus. Quod si fecerit et convulsus fuerit, sine spe vite degradabitur. Nullus sacerdos deneger parochiano suo licentiam confitendi alii sacerdoti, si ipsam habeat causam, dimisso fidei cui confiteatur, & dicat se hoc bene sciat peccare. Generalitatem missarum inlibemus, & ne sacerdotibus tricenarius nullus ad propriam raturam se onerent, ad que per seipos sufficere non possunt. Sacerdotes fidei Trinitatis & Individua unitatis contra incarnationis, nativitas filii, passionis, resurrectionis, ascensionis, & generalem resurrectionem mortuorum in praedicationibus annunciet frequenter; & quod omni notus extra matrimonium illi mortale peccatum.

De honeste clericorum, & qui sunt non.

Dum in ecclesia studium fidei majores & minores ordines instituit, quatenus esse officiorum diversitate icti disposita decet ecclesie illustrare, precipimus, ut quilibet pro officio inferiori, & inferiori officio contentent, ita videlicet, ut ad inferioribus reverentia & obedientia superioribus impendantur. Superiores vero impendant vicissim inferioribus reverentiam & obedientiam legitime dignitatem. De his igitur personis quosdam statuta nobis innovanda, videlicet, ut nullus de nobis offerat ordinandum nisi libere cooptatus, & de officio & legitime fuerit praefatus, de legitimo matris, vel eleum raturum largitionem, sed si per se sit relictus, ut quisque injunctus, vel per alios, non habet exercitium. Sin autem, de consilio sacerdotum satisfactio, qua non dimittit peccatum, nisi relictus ablatum, si fieri potest. Oratione contra fornicationem, inviolatum, & accedendum de elemosina contra cupiditatem & avaritiam.

ANNO RICHARDI 1146. recuratur ad concilium generale. & de recu- A
sionibus factis in clericis habenti- A
bus plura beneficia, contra concilium. Decimas autem de omnibus, que renovan-
tur per annum, dandas decemdecim ad di-
finitis precipimus, ita ut occasione necesse
solvendum fuerit meliorem ecclesie decima-
rum parte non fruatur. Decimarie autem
decimarum debitum & contractatum, si fecerit
excellentiam suam non emoveatur, usque ad
satisfactionem congruam, anathematice
vinculo fiantur. Cum autem his, qui decimas
desiderant, vel in sacrosanctis, vel in pene-
tentiam accedunt, non admittantur, nisi vel
per se vel per manum sacerdotis illi, qui
decime debentur, satisfacti fuerint. B
Prebendibus insuper, non fructus ecclesiarum
cetera eorumque consilia provincialis
lalicis personis, seu aliis ad firmam conce-
dantur, nec in laico fudo reponantur.

De ornamentis clericorum.

Ecclesie vero honeste cooperantur, calles
& libri de eorum ornamenta ecclesiasti-
ca sufficientia facti, & honesta, & de bonis
clericorum deceduntur, secundum quod
causam fuerit, supplicamus, ut si decimas
ecclesias exaraverit competerent. Ceme-
teris claudantur a parochianis, quorum inter-
cessit, bene & honeste, & ad hoc acceratur,
si necesse fuerit, censura ecclesiastica per lo-
ci capellanus. Preterea prohibemus, ne in
cimeteteris chorae, vel turpes & innocti
ludi, qui ad lasciviam invitant, agantur,
nec & tractentur caute facultatis, nec me-
moriam, ut alibi dominicus diebus, nisi for-
tasse de vicibus necessaris: edificia in loco
ecclesie constructa, in statu debito conser-
ventur, & diruta reparentur. Alia etiam,
quae de statu ecclesiarum, vel ecclesiasticarum
personarum in provinciali concilio con-
tingent, quatenus personas eorum conti-
nerit, ab ipso precipimus observari, nisi
de executioibus redderentur tam laico-
rum, quam clericorum statumque, quod id
negligenter, vel fraudulenter, ut pote de
vitiis defensoribus gratias illi invenire
sunt venditiones, factas, vel aditari, fuerint,
zitis alias ex verminibus presumptionibus
suscepti apparerint, in civitate fuerint,
coram decano, si de diebus extraneis, eorum
non vocaliacionis, vel in aliis vicis, ad hoc
deparatis, administrationis sue compellan-
tibus reddere rationem & si culpabiles in-
veni fuerint, debita animadversione punian-
tur. Vicarios vero cum vicariis personis di-
vina tenentur, postquam admittantur, qui non
vult, precipimus heri sacerdotis, quatenus
in sacerdotio constituti, potentias & alia
sacramenta convenienter administrare
sint, ut teneantur: si demum interdic-
tum illud secularium fuerint. Adicimus
etiam constitutionem domini legati, qui sic
incipit: Ad vicariatum nullum de
carere admittendum, nisi jam in prebende
non ordinatum, vel saltem diaconium in pro-
ximis quatuor temporibus ordinatum. Qui
renunciavit beneficio, si quis habet con-
tra annum habentia, juret resistentiam

ibi facere, ac eam faciat continue corpora-
re; alioquin Institutionem ipsius decerni-
mus nullam & vicariam illi conferendam.
Sic illudat illi dolo, quod depe adiacent
aliqui nomine personis aliquo medico
simulare dabatur alii ecclesie, nisi nomine
vicarii, qui timentis alia perdere beneficia,
meatam non recipere ut persona. De jam
vero intritus vicarii, qui non iunt presby-
teri, cum vicarij tenebantur in propriis pre-
bendis ecclesie defeverit, staturo precipimus,
ut infra annum ad vicarium adiacentem
presbyteros ordinari, si loquij si per se ste-
rit, quomodo infra annum, ut diximus,
ordinetur, eos ex tunc vicarij eidem fore
decernimus praesens. Et de vicariis adiacen-
tibus, qui de iusticiis fu-
radimus statucimus.

De sepulture admittit.

Si vero alieubi contigerit capellanos
annos ex causa necessaria in ecclesiis paro-
chialibus ministrare, de ipsius ita statumque
servatum, ut in quibusvis literaturis
& honeste conversationis amoveatur, nisi ex
iusta causa & probabili fuerit anoverdum.
Eidem quoque & clericis ipsorum, secun-
dum vires facultatum ecclesiarum, quibus
deservierit, nomine stipendiorum assignetur
portio facultatis & honesta, usque ad quin-
que marcarum remuneratione ad minus. Item
nullus sacerdos alium modo quolibet audcat
supplantare, sub poena executionis officii.
Nullus etiam sacerdos alieius parochianum
recipiat ad sacramenta, in parochialium alie-
norum, sub poena suspensionis amoveatur. Capel-
lanus in capellis ministrans, saltem quater
in anno veniat ad capitulum, statuta pre-
sencia audiat, & archidiaconus, ut teneatur.
Volunt etiam, ut omnes in ecclesiastico gradu
constituti ea obiterne diligenter, quae de
vita & honestate ipsorum tam generaliter quam
specialiter concilio iam statuta. Adicimus etiam
constitutionem domini legati, qui sic incipit:
« Quom de habitu clericorum, qui non
clericis videtur, sed potius militaris, grave-
re scandalum laicis generatur, firmiter in-
terdum precipimus, ut ad formam tam de
vultibus clericorum, quam etiam de orna-
mentis eorum in generalis concilio editam,
per sub eorum beneficiorum ab episcopo
refringantur: ita quod in mensura decem
velles habeant, & cappis & superpellicis
clausi viderentur in factis ordinibus consti-
tuti, maxime in ecclesia sua, & coram pre-
latis suis, & in conventibus clericorum, &
ubique in parochiis suis, qui cum annua
causa regendis ecclesiis susceperint. »
Quod autem superius de cappis & superpel-
licis clausi viderentur, ad sacerdotis praecipue
voluntis referri, & quod nulli modo non
adventitious quoqueque nomine conce-
pisse, desuper debeat indumentum. Clerici
vero comam non nutriant, fed ordinate cir-
culariter & decenter spondeant, & ita fe-
rent in omnibus habeant, ne de superbie vitijs
notari possint.

Ne

ANNO RICHARDI 1146. Ne clericis vel alii beneficiis habere au-
deant concubinas.

Specialiter etiam prohibemus, ne benefi-
ciati, vel sacerdotales, vel alii infra sacros
ordines constituti, habere audeant concubi-
nas. Quod si qui praesentium, nisi non
relinquerint, per subtractionem benefi-
cium decernimus compellendos; adiciones
constitutionem domini legati, qui sic incipit:
« Licet ad profligandum concubinas, in me-
dio, statumque & lasendo praecipimus, per
nisi clericis, & maxime in sacris ordinibus
constituti, qui in omnibus suis vel alienis
publice desinent concubinas, & sic se pro-
curant removere infra mensuram, nisi vel alias
vilitates detentis, ab officio & beneficio
suo suspeni; ita quod quilibet super hoc
digne satisfecerit, de beneficiis ecclesiasti-
cis se nullatenus intromittant; alioquin ipso
jure ipsi eos decernimus fore privatos. Vo-
lumus quoque & districte precipimus, ut ar-
chiepiscopi, & episcopi exacte hoc diligen-
ter per omnes decanatus faciant inquisitionem
heri, & quod statumque observari. Con-
cubinas vero corumque publicas & maxime
obstantes, & hoc in civili. In loco autem
vivas a communione interdum decernimus ex-
cludendas, & motum christiana carere se-
pulture, & in testamentis clericorum, cum
quibus in scandalum ecclesie deliquerint, esse
volunt non capaces, & si quid eum-
dem reliquum fuerit, fabrica clericorum, in
ecclesie conferatur. Et quia cum peccaverit
sacerdos, peccare faciat populum. Domini,
maxime a filia sua pontificia-
li se abinent, & ab illis similitur, quibus
alia ecclesiastica dispensantia sacramenta,
clericis quod in detractionem peccatorum
condemnationis canonis & sanctorum patrum con-
sultationes, ubi anni debentur pro penitenti-
a, & postmodum destruo in monasterium.

De regularibus.

Precipimus ut regulares monachi, cano-
nici, & moniales, qui in sacris personis
generant, qui in regulis illi ordinis vel con-
ditiis generalibus & specialibus, seu in capi-
tulis eorum circa eorumque personas suis
sunt. Momentis eorumque, non suis igno-
tus ad juvenis ad professionem cupiditate
ordini admittantur, nisi cum admittenda per-
sona in ipso claustris, vel in ipso ordinis
habitu tempore congruo fuerit appropiata
adiciones constitutionem domini legati, qui
sic incipit: Imprius ipsi duximus statuen-
dam, ut nullus ante vicimum annum com-
pletum ad professionem admittatur, nisi
annum ad probationem admittatur de cate-
ro. Item qui ad probationem admittitur, et
professionem incostanter faciat, anno pro-
prietatis elapso, vel ante monasterium.
Alioquin abbas vel prior, qui aliquem fine
professione fuisse in ultra annum, per
sidentes capituli graviter puniatur, et ille
motus nihilominus proterit cogatur, &
haberi debeat pro confesso. Item statumque
quod abbas vel prior continue iuxta
regiam sibi faciant constitutiones et sanctio-

nes fuimorum postquam, ad eos vel con-
tione ordinem penitentes, qui in compo-
sitione domini Gregorii papae IX. continetur.
Item statumque, quod in moneris monachi
non moneantur, nisi in ecclesiis, nisi
fuerint fuerint, saltem duo. Solum vero &
decenter per villas & oppida religioni non
incedant, quod si per negligentiam prelati
contra fuerit attentatum, in eorum facti con-
cilio contempores puniantur. Inter alia vi-
sibus religionis super omnia finoniam in-
gressum in periculo animarum graviter interdum
sum, & tam regulas quam regulares, tam
clericos quam laicos, qui merces suas ven-
dunt ad terminos, ut proper ipsius termi-
nos carius vendant, tam culpas quam porae
quidam in apud concilio denotantur, ut
nostros. Prohibemus etiam, ne clericis in fa-
cibus omnibus constituti, & praecipue sacer-
dotes, turpia luca sedantur, nec aliquam
negotiationis speciem ordini suo contrarium
exerceant, nullaque eorum secularium ad-
ministracionum habent, ex qua cum oportet
laice persone actus, sibi reddere rationem.
Non advocati sint clericis, vel factores in
foro seculari, nisi vel causas suas, vel for-
um, vel micrabulum prosequantur perfo-
mantes, & hoc in civili. In loco autem
ecclesiastico vel volunt, statumque
constitutionem domini legati de talibus edi-
tam, admittantur. Clerici vero, ne venatio-
nibus intendant, omnino prohibemus. Vo-
lumus etiam ut in ecclesiis parochialibus re-
ligiosorum constituantur vicarii, qui veline
& valeant sicut intendere animarum, qui-
bus talem volunt assignari portionem, an-
te de ministris ecclesie commode & conveni-
enter, ut ipsi pauperibus se exhibere valeant
hospitales, habita tamen ratione ad eccle-
siae facultates.

De inclusis.

Inclusi etiam precipimus, ut quem per-
sonam in omnibus suis recipiant vel habeant,
de qua sinitra suspicio oritur. Fenestras
quoque arctas habeant, & honestas: eidem
etiam cum his tamen personis, quorum
tractatum habere permittimus, quantum
gravitas & honestas suspicionem non admi-
tunt. Inclusis vero mulieribus custodia vel
tamen in custodia, non in custodia, quom
necessitas hoc exegerit, ita caute tradi man-
dantur, ut non incipiantur includi a tra-
denae.

De celebratione divinum.

Preterea volumus, quod fideles laici debi-
tus diffinitis, & nisi volentes saltem in
venerit celebrationi divinum, nisi valeat-
ur. Et sine aliqua causa necessaria sine
occupacione, non fore propter hoc, quod ab
assuetudine divinum celebrant, eorum
inducantur: Volunt etiam, ut a propriis
fidei coribus laici monentur, ut orationem
domini, & symbolum apollonorum adga-
tibus, & salutaribus, & ceteris, & ceteris
sacerdotibus parochianis in lingua gallem ma-
terna diligenter & frequenter doceant, &
in ecclesiis orationibus vacent, & ita

facio

Præcipit sacerdotibus fidei pœna censuram omnino occatione, quæ postea, etiam si induti superpellicis & stola cum firo (synodal) murem ecclesiam vel locum furo intrate fecerint, ceteri autem personarum habitaculum vel vicarium, superpellicis tantum; & abbates capsis fidei induti.

Incipit prima pars.

De Trinitate. De Incarnatione. De sacramentis, scilicet de baptisate cum particulis suis. De confirmatione. De penitentia cum particulis suis. De conjugio cum suis particulis. De extrema unctio. De ordinibus. Ne ventali profanitate ecclesiam facerent. De festis vestis capitalibus. De sobrietate. De jeuniis. De fertis.

De Trinitate.

In fide Trinitatis & Incarnationis & septem sacramentorum, & in septem operibus misericordiarum, quæ postea in capitulis opponuntur, populum tam majorem quam minorem sacerdotibus fidei infundere debent. De Trinitate docere tenent ad diligenter. De Trinitate docere tenent ad diligenter, quod Pater & Filius & Spiritus Sanctus sunt tres persone, & ille tres persone sunt unus Deus, & una persona non est alia. Dicatur autem sepe factis, ut circa illum vel alios articulos fides, aut circa sacramenta non querant rationem, vel quomodo, vel quare ita sit; quia tanta est subtilitas fidei, quod ea que subint fidei, non possunt intellectu comprehendere, nec explicari: quia fides non habet meritum, cum humana ratio poterit experiri. Credant igitur omnia firmiter sine hesitatione, quæcumque catholicæ doctrinæ veritas non intelligant, majorem fidem adhibentes testibus fidei, quam oculis carnis, qui possunt decipi. Testes fidei sunt martires, martyres, confessores, & sancti, quorum plures pro testimonio fidei diveris cruciatibus sunt afflicti & probati inventi sunt; quia & quædam, divinis precibus, mortuus suscitavit, cæcos illuminavit, contrarios erexit, & fœnavit infirmos.

De Incarnatione.

Circa fidem Incarnationis docere debent presbyteri, & maxime infirmos quando communicant, veri Dei unigeniti pro redemptione humani generis carnis assumpti in beata Virgine, de carne ejusdem Virginis, non humana, sed sancti Spiritus operatione, & qui prius erat Deus verum, factus est in terra. Verus homo & verus Deus: & eundem de. Virgine natum esse, virginitate integra manente conceptione, partu, nutritate, unde propheta, *Defloratus non fuerit in utero.* Pluvia enim descendens in vellus, vel extrada a vellere, illud non corrumpit, sed mundus facit. Et eundem consopium, alius carum, dicitur, factum multicitertium, in cruce mortem viliissimum sustu-

na. Eundemque ad inferos in anima descendit, ut animas sanctorum ibidem defensas educeret; & in corpore quidem in sepulchro; & eundem in eodem carne gloriosa tertia die a mortuis resurrexisse, per quem nos omnes in carne quam gerimus, resurgimus; boni in carne quam gerimus, corrumpi: unde Apostolus: *Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutemur.* Et eundem quadragesimo die ad celos ascendit, & quinquagesimo Spiritum sanctum apostolis, sicut prædixerat, misit. Et eundem venturum ad iudicium & de iudicium univaleque secundum opera sua, bonis vitam æternam, malis autem ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis suis esse.

De baptismo.

De baptismo docere debent presbyteri, quod in sacramento baptismi consistit fides salus puerorum, quia sine baptismo non salvantur. Qui vero habent suam liberam arbitrii, in susceptione baptismi consistit fides illud, ad hoc laborando quantum in se est, sine susceptione salvati possunt ad illi.

Baptismus cum omni reverentia & honoribus, & cum magna cautela, maxime in diffinda prolacione verborum, in quo virtus sacramenti consistit, scilicet: *Ego baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Et in Romano sub hac forma docent presbyteri frequenter laicos debere pueros baptizare, etiam patrem & matrem pueri in summa necessitate. Laici tamen puero non imponant nomen. Forma autem verborum prædicta ab eo qui baptizat integre, ordinate, continue, sine interpellatione aliqua profertur. Interrogatur autem laicus, qui puerum baptizat, diligenter a sacerdote, quid dixerit, quid fecerit, & si invenit eum modo debito baptizatum, allato puero ad ecclesiam, nomen ei imponatur & suppletur quod dicit, pabulum salis benedicti, & aurium initio cum salina: excelsimam tamen super puerum non dicatur. Super fontem autem hæc omnia que solent fieri, solus immerzione excepta. Si vero diabulum fuerit in qua forma verborum puer fuerit baptizatus, item a sacerdotibus omnia facta donec, sicut tamen immergens dicat: *Si tu non es baptizatus, ego baptizo te in nomine Patris, &c.* Et illud siclo apponitur, ne baptismus, qui semel tantum recte debet videri, iterum tenus iterari; quod & de sacramento confirmationis tenendum est docendum. Ad elevandum vero puerum de facto fonte tenent tantum patrum recipiantur.

De confirmatione.

De confirmatione docent sacerdotes, quod si digne recipiatur, laici a Spiritu sancto recipiunt, in bono confirmans cum qui recipit, & reborsans contra diabolum & peccata. Jeuni debent esse, & contriti de peccatis, & ea confessi si tempus habent vel postea quam cito poterint: aliter enim ind-

digne suscipiunt, si prius erant in mortalitate. Sacerdotes scientes & voluntarios episcopum ad dedicationem ecclesiarum vel altarium, citra fe usque ad duas leucas locum populum furo diligenter, etiam per hospitia, si opus fuerit, ut omnes conveniant coram episcopo ad audientium feruonem, maxime qui consilio episcopi indigent; & confirmandi benedicti secum deferant laicos, mundos & satis laicos. In sacramento vero presbyteri veniant, vel populus cruce procedente, & tunc celebrent (summo mane.

De penitentia.

De penitentia, quæ consistit in contritione, confessione & satisfactione, docent sacerdotes, quod sicut puero non est laicus baptisimo, ita adulto, qui fœdus baptismi violavit, non est laicus sine penitentia ad minus contritionis. In proposito & ardenti voluntate confessionis & satisfactionis salvati possunt adulti: sed vera penitentia liberat hominem a diabolo, mundiciat a peccato, & reconciliat hominem. Præcipitur quod sacerdos episcopo vel penitentiaris iuris semel iustitiam in anno confiteatur: permittit & episcopus quod possint iustitiam alios factis in contritione. Clerici antequam ordines recipiant, episcopo vel penitentiaris discretis confiteantur, ne forte per simpliciter confessionis licet irregularitate ordinem.

Tribus. Sacerdos autem quilibet si inebrietur per ignorantiam, septem dies peniteat in pane & aqua: si per negligentiam, quinquem dies: si per contentum, quadraginta dies; si diaconus, triginta dies peniteat. Reliqui clerici nihil nisi ordinem sui sacerdotis puniant iudicio.

Reda. Si quis vero ex quo eucharistiam sumit, per voracitatem aut ebrietatem vomit fecerit, in gravius puniatur.

Tribus. Si quis in evangelio, vel palatino, vel rebus aliis factis vel in penitentia, quere perfrangerit, quadraginta dies peniteat.

Ex consilio generalis. Docetur maxime ante quadragesimam, quod omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, a principio quadragesime, vel etiam ante, omnia peccata sua fideliter confiteatur, saltem semel in anno, si propriam cordi, & inordinam fidei penitentiam fuerit, pro viribus adimplere. Si quis autem alieno sacerdoti iuris de causa fide voluerit confiteri peccata, licentiam sine peccato & obinare a proprio sacerdote, cum aliter ille non possit cum solvere vel ligare. Sacerdos autem sit cautus & discretus, ut motore periti medicis superflunde vitæ, & oleum vulneribus (sacri), diligenter inquirat & peccatoris circumstantias & peccati.

De confessione & penitentia.

Ad audientiam confessionem eminentem locum eligant sacerdotes, ut commotore potius videri; nec in locis nocturne confessionem recipientes confiteantur, sed in diebus. Consequenter, non est diaconi commiser. Supplement. Tom. II.

mirant aliquorum confessiones, etiam parvulorum.

In confessione habeat sacerdos vestimibilem & osculum in terram, non inducat frequenter osculos facie confitentis, maxime mulieris, & pariter audiat quod dixerit in spiritibus laicis, & ei pro posito plaribus modis persuadere, sed eorum integre, nude, vere & aperte, & dicat et aliter non valere. In confessione fide caveant sacerdotes, ne inquirant nominum personarum cum quibus peccaverunt confiteri, sed circumstantias tantum, quæ possint aggravare peccatum. Caveat sacerdos omnis, ne verbo ut supra aut alio quovis modo prodit alius in penitentiis iudicio sibi dictum presuliferit revelare, cum non solum a sacerdotibus peccatores deponant, verum etiam ad agendam perperam penitentiam in archiepiscopatu decedendum.

Ex consilio generalis. Quia per experientiam certam didicimus pro fornicatione, vel etiam pro maioribus peccatis fere nullam vel minimam penitentiam esse salutem, iungi a sacerdotibus ignorantibus quæ negligentiam canonica infligit, præcipimus quod sacerdotes fideant inquirere delicta, & peccata astricta & astrictis circumstantiis peccati maxime gula, luxurie & cupiditatis, quibus genus humanum corrumpitur frequenter & foeditur.

De vitia gula.

Vitium autem gula in excessu iuxta potum ardeatur, quæ maxime fit in quibus. Inquirant igitur a penitente utrum aliquando excessum fecerit, quædam cibos omnino sumendo, vel nimium delicatos, fere dices qui epulabantur quædam ipsedicta, & iudex qui carnes in deserto concupierit. Item, utrum peccaverunt nimia ebrietate & vitium, sicut Sodomorum, quorum peccatum fuit ex ebrietate nimis. Item, utrum sumendo convivio aviditate, sicut Esau, Item, utrum cum nimio appetitu, sicut filii Heli, Item, utrum sine horam, quæ Jonathan: quæ si fuerit mocratur a talibus abstinere, & ut curare contraria contrarius fideat diligenter. Hi si quidem sunt facti, ut maxime, utrum interpretatur peccatis eorum, qui Ierusalem, id est fidelem principem funditus deliquerunt.

Reda. Inquiratur utrum penitentis aliquod ebrius fuerit, & si per ebrietatem voluit fecerit; tres dies penitere debet sine carne, vino & camelia. Si autem sine vomitore periti medicis superflunde vitæ, & turbant statum mentis, fœdus aliquid etiam perit in fere iungere (singula ad minus jejunium in pane & aqua, etiam privatis petentibus.

Reda. Si quis per requirit alium inebriaverit; quadraginta dies peniteat: quod si est contentus debet, communione privetur: nec in locis nocturne confessionem recipientes confiteantur. Qui cogit hominem in inebrietate huiusmodi.

restitutæ, si felat quibus. Similiter de omni male acquisito restitudo faciendâ est, et ad idem est, si autem restitudo quibus propter misericordiam, autem felat ecclesiæ vel ecclesiasticis, quorum illis credit parochianos, vel pauperibus, tamen ad consilium ecclesiæ. Similiter de alius officiis faciendâ est eisdem modo.

Theodori. Si quis per necessitatem furatus fuerit pœne vel cibaria per famem, vel vestes per nuditatem, pœnitentia hebdomadica tres dies per cursum, non cogatur jejunare. Si quis furum capitale commiserit, videlicet quadrupla sit, vel captus effergerit, septem annos pœnitentia faciat canonice, et quod fuerit est reddat. Si vero de minoribus fœmel ut bis furum fecerit reddat quod tulit, et unum annum pœnitentia.

Quomodo familia furarum possit ut male acquiritur.

Dicendum est illis fœmœtorum et omnium captorum, quod de hujusmodi adfœmœ debent vivere potius prostant, et reddere damnificatis, etiam incitis dominis: et si pœngior est obviam, reddere aliquem reddere debent etiam de proprio quantum possint, et ad eos pervenire. Consulatur militibus quod largas elemosinas et spontaneas faciant, velendo pauperes, ecclesiis confœnto quod sanctus videretur, si damnificati da, et retur vel potius redderetur. Item, quærat utrum pro cupiditate aliqui peccaverit, vel fidem violaverit, vel ecclesiam vel clericum; quod si hoc, ad episcopum niteatur.

De ira.

Quærat utrum esse ira aliqui convulsus fuerit, vel in tristitia mentis incidit, que mortem operatur, unde aliquem aliquem habuerit: quod si fecerit, monetur diligenter ut deponeat rancorem. Debita vero vel querelam non tenetur remittere; sed potest potius iacato animo coram iudice. *De excois.* *Ribonmagrup.* Si quis alium per iram percussit et languinem effuderit, et laicus est, viginti dies pœnitentia; si clericus, triginta. Illi autem qui gradum habuerint solbimores, amplius puniri debent: diaconus sine mensis, presbyter unum annum.

De invidia.

Quærat utrum per invidiam delect vel doluit de utilitate proximi, vel de eius infortunio laetus fuerit, et si de eius invidiam aliquid detraixerit, et contumax et quædam. Si quis detraixerit et qui præcxi, septem dies pœnitentia.

De avaritia.

Quærat utrum pœnitens otiosus fuerit in his que pœnitentia ad saltem, id est negligens et indolens, et si talis invidiam infestavit: *Natalidus homo qui ovis Dei fecit negligenter.*

De pœnitentia, quod fit parochialis.

Sacerdos debet esse sollicitus, ut pœnitentiam non importabile non ponat, licet recipere pœnitentiam sit paratus: sed sic pœnitentiam impetret, ut a studio non cogatur cessare (scholasticus, a fabrica faber, ab agro agricola, vel laboriosus ab opere licet) et competenti, ut a cura domus seu familiarum ut eis pœnitentiam non possit, nec cursum per cursum, ut sequi dominum non possit. Item vero per peccato occulto pœnitentiam publicam non injungat, nec peccatores occultos faciat publice pœnitentia.

De compœntione pœnitentiarum.

Sciendum est quod omnibus qui est iuxta causa videntur non posse iuxta magno gravamine frequenter in arida dieta jejuare, possunt redemebunt vel compœntationes admittantur per orationes, per elemosinas, vel per abstinentiam a carnibus vel iocibus, per disciplinas vel hujusmodi secundum statum personarum, vel animo, vel in quadragesimalibus cibis: propter viam aut purgationem, facilius quam propter alium est relaxatio indulgentia vel commutatio. Similiter propter sceleratum, non tamen quantalibet; sed si accedat ad mentem alienam, vel aliquis ad suam, qui debet se conformare, et si sine gravi danno vel scandalo noquerit evitare, vel pro sollemnitate diei, si divinis interseruat. Consulimus et monemus ne faceremus missas injungat compœntationes; sed ut cupiditas non sit fugiat in hac parte, fructus qui ex tali injungitione solet sacerdotibus provenire, consiliatur pauperibus erogare.

De Confessione et pœnitentia infirmorum.

Ab infirmis in mortis periculo constitutis pia est inquirenda pœnitentia confessio, non pœnitentia injungenda est; tamen eis indulgentiam, ut converterentur de dolant de peccatis suis, ut videtur et singulari non tantum timore poenæ quam, peccando meruerunt, fed iuxta Deum Patrem et creatorem et redemptorem suam offēdere prestantur. Inducantur tamen infirmi ut certitates ægritudinis quæ sufficunt, quasi flagella sui patris, quamdiu ei placebit, cum gaudio tolerare laborent. Si autem converterint, basin ad sacerdotem accedant, ut tunc eis pœnitentia compœnta injungatur.

De his qui mœntati sunt ad episcopum.

Sacerdotes in confessione majora majoribus relevantes, mittant ad episcopum pœnitentia de homicidio, de perjurio sine sœde mœntati. Item de injuriis manusum in parentes, sine in clericis vel quoscunque religiosis, item de incendio, de invidia. Item litterarum falsitate. Item de incestu nam naturalis quomodo legit et spiritualis, videlicet qui conlanguineam suam cognovit, et conlanguineam uxoris, vel conlanguineam uxoris.

rem, & qui cognoverit filiam spirituales, (scilicet filiam), vel qui quoscunque non audire. Item de lapu carnis cum monialibus. Item de violatione claustrorum vel ecclesiarum. Item de hereticis item de schismaticis: item de fornicatis factis de incrementis ecclesiæ: & omnes etiam qui ad hoc confœntum vel auxilium prestituerunt. Item mœntati sunt ad episcopum qui abovere videntur vel alio modo facere primum videntur, & qui ad hoc confœntum vel auxilium impendunt. Item clericis qui furum commiserunt. Item clericis quoscunque modo irregulares facti sint, qui bis se permittunt captivitas, vel qui interfecti. Item, qui sine prima sententia aliquem ordinem fecerunt. Item, qui suspensiores ordinaverunt. Item, qui quoscunque modo per se vel per alium homicidium perpetraverunt, vel iudicio languinis interfecerunt, & qui auctoritatem, consilium vel auxilium, vel confœntum in aliquo præbuerunt, ut mortis hominis, vel membrorum mutilato fecerunt. Item, qui occiso fuerit aliqua, sive causa. Item, qui litteras falsas dedit aut legit, vel aliquod admiculatum præbuit aliquis mœntetur vel occidatur. Item clericis qui presbyteri qui in responsione vel excommunicatione promittunt vel divini celebraverunt. Item, sacerdos vel minister, cujus negligentia aliquis circa sacramentum, altaris initionem quoscunque modo evenit, ad confœntum presbyteri sunt mœntati. Quia quilibet presbyteri quos confœntia rectoris accusat, timentes quod si parochianos vel ipsi fratres vel fructuarios vel ministrorum confessi fuerint parochianos, si fuerint mendaciter contra ipsos dicunt quod confessiones confœntionem fecerunt non veritate, sed poena emendat vel alterius gravitate super districtius inibentes non dicitur fœmes pœne detestione confessionem audeant infamare.

Peccata notoria, de quibus scandalum in populo generatur, decano significent facerem, & decanus archidiacono vel episcopo, nisi forte per eos sint sopita, clementer de peccatis mandent, sed per alios ad episcopum scandalum deferatur.

De sacramentis altaris.

De sacramento altaris doceant sacerdotibus, quod ex virtute verborum que Dominus dixit in coena super panem et vinum, & ex virtute ovis sacerdotibus, sive bonis sive malis fit sacerdos, cum debita materia contingit, quod pro prolationem verborum super panem et vinum cum intentione confœntendi, id est ex prius purus panis, est verum corpus Christi de Virginitatum, in cruce passum, ad dexteram Dei collocatum, impassibile vero quale fuit in vita, sed gloriosum, quod in altari; vel versus Sanguis Christi qui de latere eius fluxit. Sub utraque forma tamen est totus Christus: quia nec vere corpus est sine sanguine, nec vere sanguis sine corpore, nec corpus sine anima, nec utrumque sine divinitate; & sacramentum hoc est cibus et refectio anime.

Ut fœmel in die celebrare possit.

Innocentius Papa. Nullus audeat in die missam celebrare, aut cum dupli in introitu, nisi in magna necessitate, sive cogente, & qui ad hoc confœntum vel auxilium impendunt. Item clericis qui furum commiserunt. Item clericis quoscunque modo irregulares facti sint, qui bis se permittunt captivitas, vel qui interfecti. Item, qui sine prima sententia aliquem ordinem fecerunt. Item, qui suspensiores ordinaverunt. Item, qui quoscunque modo per se vel per alium homicidium perpetraverunt, vel iudicio languinis interfecerunt, & qui auctoritatem, consilium vel auxilium, vel confœntum in aliquo præbuerunt, ut mortis hominis, vel membrorum mutilato fecerunt. Item, qui occiso fuerit aliqua, sive causa. Item, qui litteras falsas dedit aut legit, vel aliquod admiculatum præbuit aliquis mœntetur vel occidatur. Item clericis qui presbyteri qui in responsione vel excommunicatione promittunt vel divini celebraverunt. Item, sacerdos vel minister, cujus negligentia aliquis circa sacramentum, altaris initionem quoscunque modo evenit, ad confœntum presbyteri sunt mœntati. Quia quilibet presbyteri quos confœntia rectoris accusat, timentes quod si parochianos vel ipsi fratres vel fructuarios vel ministrorum confessi fuerint parochianos, si fuerint mendaciter contra ipsos dicunt quod confessiones confœntionem fecerunt non veritate, sed poena emendat vel alterius gravitate super districtius inibentes non dicitur fœmes pœne detestione confessionem audeant infamare.

De his que circa sacramentum altaris sunt attendenda.

Sacerdos vel minister qui in altari ministrat officio, diligenter attendat ut ad confœntionem eucharistiam informes, formas panis quam pulchras, quam decet, quam bona, potuerit querere non omittat, ne per infortem formam altaris aliquid inordinatur. Attendat igitur quod holla sit integra, & integram habeat circumferentiam: & quod non sit acerosum, & quod aquam non contineat. Si autem aquam omiserit, quando adverterit, apponar eam si fieri poterit, sine fœandalo. Si vero per negligentiam evenerit quod periculis canonis & periculis consecrationis corporis, non vinum nec aqua videretur in calice, debet holla intantur utrumque, & holla sic consecrata seorsum reverenter conservetur: holla autem nova, si fuerit soluta, non debent usari, nisi post canonem vero prior holla ab ipso sacerdotis fuerint sumatur. Caveant sacerdotibus ne panis vel vinum tementur, nisi in altari, præter ipsa que ab ipso sunt consecranda; & si quod forte remanet, insequatur et propter futuram utilitatem, confœntum, ut ab ipso fuerint sumatur, vel ab alio aliquo mandam conscientiam habente. Unde non est tutum hollam eligere super palliam, quia possent ibi aliqua fratio remanere, quod dicitur futurum intelligitur, consecratur. Quod autem ad illos qui scilicet consecrationem non fieri nisi communitate intentione, non est de talibus dicitur.

Præcipitur presbyteris, quod quando incipiunt canonem missæ *Qui pridie*, tenentes tenent donec dixerint *Hoc est panis*, & elevatum tamdiu eam tenent, quod ad omnibus possit videre, rose pulchras, ut campana. Hoc autem dictum, non parus panis adhibetur a populo, si ante prolotionem verborum holla elevetur. Post totum vero functionem corporis & sanguinis Domini, presbyter aliquemque ad expendo abilitate; & si abilitare non possit, in loco mundo hoc faciat, quod non possit conculcari.

De pœnitenti circa altaris sacramentum.

Si quid de sanguine Christi ceciderit super corporale, surgens et pars incedat, & per corporale corpus panis aliquo involvatur pro reliquiis et servandum. Si supra palam vel super aliquod sacrum indumentum ceciderit, pars incedat, & postea cœquidat, & confusa in primo mundo servetur. Quod si supra mundum servetur, mundum cœquidat, continens: super hoc linteamina filia cœquidat, etiam cœquidat, pars aliquod commune vel unum cœquidat, pars intinda prius cœquidat, & post fugatur & comburatur, & cinis in sacro rite reponatur. Si autem super lapidem, lignum, terram ceciderit, tingendus, & ergendus, & terram cœquidat, & pulvis in sacro rite reponendus. Si autem de Corpore Christi super pallam ceciderit vel aliquod aliud, si cœquidat, & ablutio a sacerdote sumatur, vel ab alio bono confiteatur. Si vero super lapidem vel terram cœquidat, non radatur, & pulvis in sacro rite reponatur.

De aranea. Si muca vel aranea, vel aliquid tale in ipsam calicem ceciderit, quod sine vomitu aliquando vel sine periculo corripiscianis, & diligenter inducat, ut cum presbyterum deferre contigerit corpus Christi, creati fove cum manuum junctioe & genuum flexione dum transit, oves devotius tudent inclinare. Eis liquidum qui cor de contrito presbyterum cum corpore Christi devote dixerint & reduxerint, decens de condignis poenitentia milderiter relaxamus, & hoc volamus in ecclesia fieri publicari.

De concilio Lateranensi. Inhibetur dent pueris, nisi loco panis benedicti die Pasche, & tunc tantum utantur, nec extra ecclesiam portent.

De communione Pasche.

Docent sacerdotes populum, ut tales se exhibere procurent, quod saltem in die Pasche digne communicare valeant & communiarent. Legitur enim in libro Numerorum, quod si quis manducasset, & non fecerit Pascha, hoc est non communicaverit, anima peribit de populo. Et si hoc modo dicitur qui non communicat, multo immundius tantum in illuc debet, quando talis est, & nullatenus communicatur.

De communione infirmorum.

In ecclesiis sals dicant sepe presbyteri, ut quam cito viderint aliquem infirmum, presbyterum incontinenti ad audiendum veniant, nisi confitentem, & non communicandum advocare procurant, non expectent noctem ad vocandum presbyterum, si de die cœquidat aliquem infirmum.

Si quis sacerdos fingat habere calicem, in quibus communicant infirmi, qui

decipi aut de mundi, ne immunditia horum videri innotuit infirmo, fed potius in eis infirmi devotio cœquidat.

Item, si de corpore Christi in ore infirmi emanavit, vel inde exierit, quod ab eo recipi non potest, aliquam formam panis habens, ab ipso sacerdote convenienter debet confundi, vel communicatum in calicem medico vino alicui habenti bonam conscientiam dari. Si autem infirmus adeo fuerit coartatus, quod sub magna forma corpus Domini recipere non possit, sub minima forma detur et in calice immortuum, & cum modico vino infirmi filletur in ore, maxime si proper adantes timentur, ne eis sine viatico decedere videatur infirmus.

Videtur tutum, ut quilibet sacerdos infirmum in extremis laborantem absolbat de omnibus, quibus cum absolvere potest. Item, cum presbyteri ad communicandum infirmos contigerit evocari, omni emulatione & occasione postposita, ad eos accedant, & corpus Christi cum magna reverentia & mitissime deturam in pyxide idonea & bene clausa propter casum, ne ad hoc diaconos mittant: ac cundo & redeundo septem psalmos poenitentiales, vel saltem lectionem dicant. Idemque etiam parochianos, & diligenter inducat, ut cum presbyterum deferre contigerit corpus Christi, creati fove cum manuum junctioe & genuum flexione dum transit, oves devotius tudent inclinare. Eis liquidum qui cor de contrito presbyterum cum corpore Christi devote dixerint & reduxerint, decens de condignis poenitentia milderiter relaxamus, & hoc volamus in ecclesia fieri publicari.

De concilio generali. Statutum est in concilio generali, & dicitur in iudicium medicis corporum, ut cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant & inducant, quod medicos advocent antequam, ut prohibent infirmis suis de principali salute provisum, ad corporalis medicine remedium salubriter procedatur. Si quis autem medicum consultiorem hujus transgressus extiterit, tandem ad ingressum cœquidat, & quousque satisfecerit competeret. Ceterum cum anima corpore fit male potius, sub anathemate prohibetur, ne quis medicum pro corporali salute aliter, & aegro suo suadat, quod in anima periculum convettatur.

De conjugio.

De sacramento conjugii docent sacerdotes, quod omnis voluntas (semel in die) est morale peccatum tam in mare, quam in terra, nisi per legitimum matrimonium exsecutur: fed ides habet eorum inter matrem & seminem legitimum conjugio exsecutur, si tamen modo debent miscerantur.

Quomodo debent fieri sponsalia.

Conjugii matrimonium affertentes sedem licite dare possunt de matrimonio contrahendo, si sancta ecclesia poterit sustinere: hoc, tamen non fiat sine presentia sacerdotis.

tantis. Namquam tamen confentiant contrahentes per verba de presentia, donec sint ante fores ecclesie, & quousque in ipsa benedictio celebrari. Excommunicati presbyteri in ecclesiis suis illos, qui bonis tantummodo facti, per verba de presentia ad invicem confentiant, antequam fieri debeat benedictio duplatis, nisi eis permittit episcopi specialiter concedatur illi, & cum causa.

De concilio generali. Cum plures inhibiti fuerint, ne personam matrimonium contrahentes per verba de presentia confentiant, antequam ad benedictionem nuptiarum veniant ante fores ecclesie, & ea in stram primum inchoent, & postea in ipsa, quousque provenient, statutos quos tam persona sic contrahentes, quam illi qui ad hoc confentunt presbyteri, & auxiliarii, & communicationis solvere teneantur.

De banis. Et concilio generali.

Claudefina conjugia penitus inhihent, prohibentes ne quis sacerdos talibus interesse prelatam: ac precipimus, ut cum matrimonio fuerint contrahenda etiam presbyteri in ecclesiis suis competerent, viderent per tres dies dominicos vel festivos, hab poena excommunicationis indocentes, ut quousque legitimum impedimentum, opponere non distarent vel omittant. Ipsi etiam presbyteri per se nihilominus investigent, utrum aliquid impedimentum obstat. Cum autem probabili apparuerit conjura vel dubitatio contra carnalem copulam contrahendam, contrahens impeditur expresse, donec per episcopum vel eius allocutorem, quid super eo fieri debeat, factis definitum: ceteri autem de talibus nec cognoscere possunt, nec iudicare. Si quis vero claudefina matrimonium inire presumserit in gradu prohibito, nisi episcopus, & cum ipso consensu, & in fcepta propterea illegitima cœquidat de parentum ignorantia nullam habuerit ubi, cum illi taliter contrahentes, non expectent scientiam, fed adfectibus ignorantie videantur. Pari modo proles illegitima cœquidat, si autem parentes impedimentum, legitimum legitimum, prout omnes interdum aliter presentia, & presentia in fceptis factis, contrahere presumpserint. Sane parochialis sacerdos, qui conjunctiones prohibitas celebrare presumpserit, aut quilibet presbyter existens regularis, & presbiteri fecerit interesse, per triennium ab officio suspendatur, gravius poenitentia, si culpæ quas poluerit. Et etiam qui clam presentiam copularum licet in gradu prohibito, condigna poenitentia injungatur.

De impedimentis matrimonii.

Copulam carnalem impediunt consanguinitas & affinitas, dispar cultus, publicæ honestatis iustitia, votum solemne, coeditio, error personæ, error conditionis, minor ætatis, deidii enormitas, compatentia, que tantum excludit sic personas, compatentem videlicet & matrem, filiumque, & filium, fratrem & fratrem cognatum legitimum. Sciant tamen etiam, quod in quinto gradu consanguini-

tas & affinitas, & supra, & postquam auctore licite matrimonialiter copulati. Si quis autem ad impedimentum legitimum copularum multigium impedimentum obierit, non effugit ecclesiasticam ultionem. Semper prohibent sacerdotibus in nuptiis hab poena excommunicationis contrahere, & de conjugio ad religionem non transeat ad recipiatur, nisi per episcopum.

De concubinis.

Prohibent sacerdotes, ne laici publice teneant concubinas. Et qui post admonitionem non desistant, & ea in stram primum inchoent, & postea in ipsa, quousque provenient, statutos quos tam persona sic contrahentes, quam illi qui ad hoc confentunt presbyteri, & auxiliarii, & communicationis solvere teneantur.

De extremis unctionibus.

De sacramento extreme unctionis doceant sacerdotes, quod, sicut dixit beatus Jacobus, per eam venialia dimittuntur, & quandoque alleviatur infirmus, quousque etiam ad veram contritionem, & æterni gaudii considerationem per eam incitatur. Docent sacerdotes omnes hoc sacramentum debere recipere tam divites quam pauperes, fines & juvenes, maxime postquam decimum quartum annum commoverint, & possit eicte iterari sine periculo eorum conjugii quousque infirmis netum contigerit imminere. Quando enim fuerit requisitus sacerdos, sanctorum obtemperare debet, & cum reverentia illud impertat sacramentum.

De ordinibus.

De sacramento ordinis doceant, quod facramentum eucharistie non conficit nisi sacerdos, nec confert quis sacrum ordinem nisi episcopus, & cum ipso consensu, & in fcepta propterea illegitima cœquidat de parentum ignorantia nullam habuerit ubi, cum illi taliter contrahentes, non expectent scientiam, fed adfectibus ignorantie videantur. Pari modo proles illegitima cœquidat, si autem parentes impedimentum, legitimum legitimum, prout omnes interdum aliter presentia, & presentia in fceptis factis, contrahere presumpserint. Sane parochialis sacerdos, qui conjunctiones prohibitas celebrare presumpserit, aut quilibet presbyter existens regularis, & presbiteri fecerit interesse, per triennium ab officio suspendatur, gravius poenitentia, si culpæ quas poluerit. Et etiam qui clam presentiam copularum licet in gradu prohibito, condigna poenitentia injungatur.

De concilio generali.

Docent sacerdotes, quod omnis voluntas (semel in die) est morale peccatum tam in mare, quam in terra, nisi per legitimum matrimonium exsecutur: fed ides habet eorum inter matrem & seminem legitimum conjugio exsecutur, si tamen modo debent miscerantur.

ANNO
CHRISTI
1147.

fuere satisfacti; sub poena magne cencensuræ ditridius inhihent; nec cum sacramento ipsorum exhibitionem plenam aliquid eum subiectis, neque plebiam petant; sed cum ea gratis exhibuerint, tunc jura parochialis & alia confectis & debita licite pecant, & piega accipiunt, & pactiones faciant, prout jultum fuerit, & videlicet expedire.

De septem vicis capitalibus, & operibus misericordiarum.

Suadent sacerdotibus omnibus septem principali vita fugere, & pliquam mortem timere temporam, quod solum corpus interire, dicta vita corpus & animamittere in gehennam, videlicet gulostratum, luxuriam, nam gloriam five superbiam, &c. Saadent etiam operibus misericordiarum, potare vere, quæ sunt pacifice etiam, potare vitæ, modum vedere, hospitium suscipere, sepelire mortuam, quæ teltatur Veritas in evangelio; qui illa facere negligat, venientes ad iudicium audient talem vocem: *Ita maledicti in ignem aternum*, a quo liberemur per Filium Dei. Amen.

De fugienda prava jurandi consuetudine.

Item, cum blasphemias Redemptoris, qui plus abundat in nostris quam, alibi, &c. per ejus membra sagula tanquam potest, scilicet credi possit ut plus iuge sacro noxi, quæ alii torquentur, frequenter motum sacerdotis populum majorem & militarium, & maxime in iudicibus & clericis, qui morbo illi frequentius involvuntur, a juramentis hujusmodi & perjuriis maxime penitus abstinere.

De sobrietate.

Decent populum sacerdotem veteris & exemplo sobrie vivere, ab ebrietate & crapula abstinere. Invitationes fugere ad potandum. Fernere impugnetes dominis tabernaculum, ne in domibus suis vel locis circum adjacentibus viciorum suorum vel aliorum adjectivam viciorum causa potationis fudeant conventicula congregari, ostendentes eis, quod potatio est innumerabilium occasio peccatorum. Si quis autem ebrius, Matthei, vigilia Omnium-sanctorum, & in letania majori, fellicem in festo S. Marci evangelistæ, & in tribus diebus Rogationum. Si qua de

De jejuniis.

Præcipiant sacerdotibus omnibus adfirmari E statem habentibus, instituta jejunia observare, ut jejunium quadragesimale, quatuor temporum, vigiliam nativitatis Domini, assumptionis beate Mariæ, S. Johannis Baptistæ, apostolorum Petri & Pauli, Matthei, Simonis & Judæ, B. Laurentii, vigilia Omnium-sanctorum, & in letania majori, fellicem in festo S. Marci evangelistæ, & in tribus diebus Rogationum. Si qua de

ANNO
CHRISTI
1147.

saxatis vigiliis die dominica eveniret, indigendum est jejunium die fabbari præcedenti. Sub poena excommunicationis inhihent facerdotibus, maxime in tempore quadragesime præcedenti, ne quis in dominica prima quadragesime carnes manducare præsumat, nec aliquid aliud nisi ea quibus in quadragesima licite utuntur Catholici & fideles.

De feriis.

Pronuntiandum est laicis, ut felant tempora feriandi per annum, fellicet omnino Dominicam a vespera usque vesperam. Feriandi vero per annum sunt illi dies: nativitatis Domini, S. Stephani, S. Johannis evangelistæ, Innocentius S. Silvestri, octava Domini, epiphania Domini, nativitas B. Mariæ, Annuntiatio, Purificatio, Ascensio, dies parasæve, sanctum pascha cum duobus sequentibus diebus, nativitas Johannis Baptistæ & decollatio ejus, duodecim apostolorum Petri & Pauli, Andree, Jacobi, Thomæ, Philippo & Jacobi, Bartholomæi, Matthei, Simonis & Judæ, Laurentii, & præcipue sanctorum Gervasii & Protasii, in quorum honore matris ecclesiæ fundata est: Michaelis, dedicatio cubilæ oratorii, omnium sanctorum, Ss. pontificum Juliani, Marini, Nicolai, Marci Magdalene, & illæ felicitates quas antiquar præbyteri Cini suis parochiis ab ingratu collaudaverunt cum populo, quæ vicinis tantum circumvicinis indicende sunt, non generaliter omnibus. Reliquis vero festivitatis per annum non juxta cogendi ad feriandum, sed monendi ut juxta morem antiquum observent. Inhihent præbyteri carnisibilibus in vicis mœdioribus, ne carnes lenient aut vendant die dominica a principio missæ usque ad finem.

De exhibitione evangelii.

Decent sancta synodus, ut a feptuagesima usque ad octavam paschæ, ab adventu usque ad octavam epiphaniæ, necnon de majoribus quatuor temporum, & letania majoribus, & in diebus dominicis, & in diebus totius, nullas sales facta evangelia jura præsumat: & in diebus non debent facerdotibus reliquis laicis exhibere, nec unquam populo exhibi jura, cum monachis fellicet quibusdam canonibus reprobatur: quibus etiam in ipso duello sine penitentia debentur negandum cimiterium: quod & de excommunicatis volumus observari, & de quolibet mortuis in aeterni.

ANNO
CHRISTI
1147.

INCIPIT SECUNDA PARS.

De devotione orationum. De conviviis horis. De liberis ecclesiasticis. De ornamentis altaris. De altari & ejus ministerio. De præstationibus. De calice reponendo. De custodia christianis, sacri fontis & reliquiarum ecclesiæ. De rebis ecclesiæ non alienandis. De usufu ecclesiæ. Ne vestigia aut cimiterium aliqua difformate sui præstantione jursent.

De devotione orationum.
Cum cor querat Deus non loquatur, five contentis, five legatis præbiter, five plaribus orando proficatur, in mente semper habent quod in confpectu Dei semper adhibent, tum & sibi committunt, quod agerent, quod coram eo postulant, qui non exaudiet ora loquentium, si cogitationes alias evagantur, vel indigni fuerint postulantibus.

De conviviis horis.

Diligrte præcipiat, ut sacerdotibus divinum officium notuorum pariter & diurnum dilinde & agere, quantum Deus dederit, celebent & decore. Honolum etiam elicti quod stantes canonicas horas dicent, maxime in diebus festivis, ut alii videntes lætam & devotionem, glorificent Deum Patrem qui in coelis est. Dicant præbiter, & abbatas insurgant monachis qui sunt in prioratibus, ut quotidie dicant divinum officium, si duo tantum plures. Et si filius est aliquam monachis, officio ecclesiæ inter se prececur: & si aliter fecerit, dicat præbiter decaño, & decanus cognita veritate subtrahat eis portiones, quam percipiunt in ecclesiæ die, nec per nos vel officium notuorum nisi per hoc sit provifum. Præbyteri parochiales a festo Remigii de nocte iurgant, & summo ad matutinas mane missam celebrant ut quæ ad pascha, mane in ecclesiis, in quibus adjectæ parochianorum maxima multitudine, ut quo circa terrena negotia suis insent. Idemque ingreßum laboris nullis possint audere, si voluerint. Nullus arequeum matutinas canonicas & primam dixerit, missam celebrare præsumat aliqua necessitate.

De liberis ecclesiasticis.

Librum qui dicitur manuale habeant singuli præbiteri parochiales, ubi continentur quod ferunt, baptisni, catechismi, extreme unctionis & hujusmodi, & libros alios, in quibus possint competenter divinum officium tantum quam notuorum celebrari. Item, cum membra capiti se debeant conformare, & mandatas, ut quilibet parochialis facerdes calendarium & ordinarium habeat Genomanensæ, & in fellicis officii fuit, & in aliis quibus poterant, utam matris ecclesiæ fudeant observare. Item injungimus ut omnes parochiales præbiteri librum habeant synodalem, & in eo frequenter & fellicite inspiciant, & fudeant dicentes, ut si per officii suis more debito exsequatur, &

ANNO
CHRISTI
1147.

A in præceptis synodalis notitiam habeant pleniorum.

De ornamentis altaris.

Linteamina altaris & vestimenta sacerdotalia munda & nitida conferentur. Nihil aliud videtur in sacris hujusmodi fordes negligere, quæ dedecent etiam in parochianis: & cum lavata fuerint, non nisi per præbiteram, vel diaconum, vel hostiam matronam, vel virginem, sine applicatione aliorum pannorum, prout decuit, & abluantur.

De concilio Clementis pape. Corporalia vero sepe præbiter ablati, vel sacrum diaconi indutus iustelicio, in vase munda ad hoc speciatim deputato, & reponat, ut si fieri potest, in piscina reponatur, ad minus prius; cetera in baptisterio. Munda ferant habeant (scilicet altare manutergia, & ad manus teria, unum ad primam ablationem, secundum post evangelium, tertium post sacramentum in altari, quartum pendat in missali, vel potius in cervicali, ad tergendum os & manus sacerdotis, & frequenter abluantur.

De altari & ejus ministerio.

Præcipitur quod in altari in quo tabula moa fuerit, vel enormiter fracta, sacerdos non celebret donec reconfulidetur altare, & iterum consecratur: nec super lapidem portabilem celebretur sine capia. Ampullæ fellicet vini & aque pro ministerio altaris sine munda, integre, & sine vitæ, five acerbent. Ad ablationem manuum sui grandis deputatur. Provident etiam sacerdotibus, quos piscinas habeant juxta altaria decet, mundas, attentionibus curam librum exhibentes, nec sine cooperatorio relinquuntur.

De præstationibus.

Invenimus decem præstationes frequentes, in eorum catalogo tantummodo recipiendas, unam in pascha, quæ sic incipit: *Et quidem omni tempore, aliam in ascensionis, fellicet: Qui post resurrectionem suam;* tertiam in pentecoste, fellicet: *Qui ascendens super omnes caelos;* quartam in festo S. Martini, fellicet: *Unigenitus;* quintam in festo S. Martini, fellicet: *Et te in veneratione B. Martini;* sextam in festo Crucis, fellicet: *Qui saltem humani generi;* septimam in festo S. Michaelis, fellicet: *Te Domine suppliciter exorare;* octavam in nativitate Domini, fellicet: *Quia per tuarum Virgi;* nonam in epiphania Domini, fellicet: *cum membra capiti se debeant conformare;* & decimam in quadragesima, fellicet: *Qui corpeis jejuniis;*

De calice applicando.

Calix postquam panno mundissimo involvatur, nec cum eo ministri calicem involvant, tunc ergant, fed alio ad hoc speciatim deputato, qui cum te dicitur, non fuerit, vel vetulitate attritus, in sacario comburatur.

ANNO CHRISTI 1247.

De custodia & christianis curis.

A

De immunditia ecclesie.

ANNO CHRISTI 1247.

ANNO CHRISTI 1247.

Statutum ut per omnes ecclesias fontes, locum sanctum & eucharistia fidei soli flosidat clavisibus adhiberi conferentur, ut non possit ad illa temeraria manus extendi. Si vero is ad tam peracta custodia, ea in curia requiritur, tribus mensibus ab officio suspendatur, & si per aliquem necessarium aliquid inde contigerit, gravior puniatur. In concilio statutum est, quod antea quae reliquae a modo extra capitulum multitudine extendantur, & auctoritate venales: inventas autem de novo bene publicae vendantur praesertim, nisi prius auctoritate Romani pontificis fuerint approbatae. Praeceptum sacerdotibus, ut divinum officio celebrato, populo regresso ad propria, ecclesias suas firmare studeant diligenter.

De rebus ecclesie non alienandis.

Praecipitur sacerdotibus ut omnes redditus ecclesie scribant in missibilibus suis, & de rebus ecclesie vel presbyterii nihil alienent nisi per episcopum. Statutum quoque ornamenta ecclesie non obligentur pignori, nisi pronecessitate ecclesie, vel consilio parochianorum. Praecipitur presbyteris ut in ambobus bonis ecclesie acquisita fidei tantummodo relinquunt ecclesiam, de jure enim aliud facere non possunt. Domus autem utilitatis & familiaritatis a presbyteris successibus relinquuntur. Nullus clericus vel laicus, vel religiosus persona recipiat decimam de manna laicali, nisi per episcopum. Prohibetur districte ne aliqua ecclesia dominum terrarum vel aliquam aliam conditionem contineat, donec episcopi illi super hoc habeat consilium, & ejus auctoritate fiat quod fuerit faciendum.

De recedentia rerum ecclesie.

Praecipitur sacerdotibus, ut cum res ecclesie ab aliquo capite violentum vel detursum fuerint, nonneq detentorem ut reddat vel recedat, & sacerdos vel decanus capionem recipiat, nisi detentor coram officiali vel episcopo paribus auctoritatibus componente. Si vero recedat vel reddere noluerit, & de detentione confiterit, locus in quo res ecclesie detinetur, interdictio suppogatur, si locus est in die confessionis episcopi, alioquin compellat detentorem per censuram ecclesiasticam ad restitutionem proxima.

De ecclesiasticis curiis.

Nullus abbas vel ecclesiastica persona de personali injuriis vel elemosinis ecclesiasticis antea litigatis, nisi de consensu episcopi, coram iudice seculari. Ex concilio Turonensi. Quia exemptionibus sine confessionibus adnotum, que in elusionem secularis jurisdictionis frequentius duntaxat innotentur, facta deinceps provenire, prohibemus districte ne de cetero fiat cessio vel venditio adnotum, nisi ubi quis de jure tenetur aliquid credere adnotum, & hoc praecipimus faspius publicari.

Stricter inhihentur, ne fapellecilia facerdotis propriis fide aliena in ecclesiis administrantur, nisi propter holles necessitates, aut in curia repentina, seu alias urgentes necessitates ad eas oportet expresse haberi; sic tamen, ut necessitate cessante, ad loca priora revertatur. Item, imagines vetustate deformatas, lineamenta sacra vetustate atrita sacris vultu inutilia comburantur in loco mundo, & ita pars parietum, quod dicitur hergeta, vel aliud laicale indumentum desuper detrahe praesertim: & si quis contra hoc inveniatur fuisse facere, vel detrahere, indumentum amittet, vel aliter punietur graviter eundem. Ex concilio generali. In sacrorum constituti vel personaribus cappas clavias desuper non manentibus, nisi forte ad tempus, juxta causa timoris frigoris: fibulas omnino non ferant clerici, nisi corrigas auri vel argenti ornatas habentes, nec annulos, nisi quibus competet et officio dignitas: panni rubri vel viridibus, necnon manicis uti solentibus contrahitis, seu rotatis, fideis, frenis, postorbis & calcariis deauratis non utantur.

INCIPIT TERTIA PARS.

De via & honestate praesbyterorum cum suis parochialibus. De institutione personarum. De firmis & capellanis. De quaestibus. De leprosis. De reclusis. De excoimunicatis. De oblationibus. De sponso detentorem. De potestate praesbyterorum. De vita & honestate praesbyterorum.

Continent, & sancte vivere studeant universi praesertim in sacris ordinibus constituti, cum voto continentiae tacite sint adstricti: matrimonium enim contrahere nequeant, nec uti uxorem, nec concubinae lectum, sed fornicari. Specialius autem regulares expressio videlicet voto ad continentiam obligantur. Caveant igitur omnes ab omni libidine vitio, & maxime illo propter quod Dei veni in filios distulit, ut in conspectu Dei puri corde & mundo corpore valeant ministrare. Quocirca districte inhihentur, ne ullus clericus in facris constitutus, aliqua occasione tentet in domo sua vel alibi mulierem vel personam aliquam, de qua mala possit suspicio forbari, unde populus scandalizetur. Qui vero post Galonem compente inde statim, fornicari vel mulierem aliquam cum candalo publico retinere praesumerit, scilicet excommunicationis vinculo innotatur. Et si celebraverit de ligaturis, irregularis effectus est, ut sine dispensatione non possit a modo celebrare.

Si capellanus vel firmarius super lapicantibus fuerit de cetero diffamatus, adeo ut non nisi innocentia legitime comprobati, omnia mobilia ejus episcopo remaneant, & eo vivente in directu remaneant; & persona ecclesiae ad arbitrium episcopi puniatur. Prohibetur districte sacerdotibus, ne secum pro-

Ex concilio Turonensi.

ANNO CHRISTI 1247. prolem habeant quam in facio ordine generant, ut scandalum evitent.

De vestibus & habitu clericorum.

Clerici beneficiati in facris ordinibus constituti, clavata desuper desuper indumentum brevitate vel longitudine non notantur. Ex concilio metropolitanensi. Qui vero constitutionibus hujus transgressi fuerint, superius puniatur, & veltis aperta postea in publico pauperibus erogetur. Item, inhihentur expressius ne presbyteri indumentum fucrorum, quod dicitur hergeta, vel aliud laicale indumentum desuper detrahe praesertim: & si quis contra hoc inveniatur fuisse facere, vel detrahere, indumentum amittet, vel aliter punietur graviter eundem.

Ex concilio generali. In sacrorum constituti vel personaribus cappas clavias desuper non manentibus, nisi forte ad tempus, juxta causa timoris frigoris: fibulas omnino non ferant clerici, nisi corrigas auri vel argenti ornatas habentes, nec annulos, nisi quibus competet et officio dignitas: panni rubri vel viridibus, necnon manicis uti solentibus contrahitis, seu rotatis, fideis, frenis, postorbis & calcariis deauratis non utantur.

Ex concilio Turonensi. Statuimus ut condonati domus cujuscunque religiosi signum aliquod in eminenti loco detraheant ad arbitrium episcopi, vel religiosi congressus indumentata, ut per hoc ab aliis distinguantur; & sacre religionis ab ecclesia desendantur, & ad hoc ab aliis presbyteris compellantur.

Districte praecipitur ne vendam vel clericis, neque religiosi cultum portent cum cuspidi, nisi fidei causa timoris.

De fabricata clericorum.

A crapula & ebrietate omnes clerici fabulantes diligenter: unde vitium illi tempore & de vino, nec etiam de bibendo quantum inveniunt, cum ebrietas inducat & mendicis exitium, & libidinis proventus inveniunt. Si quis autem super his se culpabilem exhibuerit, nisi commotus a superiore correxerit & satisfecerit competenter, ab officio & beneficio suspendatur.

Item, cum in concipiis frequentibus & superfluis, qui simul facti sunt, quibus distulenter laici, voluimus, consilium, & praecipimus, quod a talibus se temperent & ab omni in facris constituti, & aliquid vel aliquos velut invitare, amicitialem cum vel eos sine fine invitare & invitando, fecerit non superfluis fideant procurare, & superflue expendantur pauperibus erogare.

De vestibus secularibus.

Clerici officia vel commercia secularia non exercent, maxime inhonesta. Mimis, hiltionibus & Preculatoribus non intendunt, & tabernis foribus evitent, nisi forte causa necessitatis in revere consistat. Ad alas & fustibus non hndant, nec in diebus fastis habent congruentem; & se in omni cultu seculari et aliis bonis studis exercent obligent.

Concilio. Supplem. Tom. II.

ANNO CHRISTI 1247. Statutum Sidonii. Clerici beneficiati fide in sacris ordinibus constituti, non sint adveccalicali; nec loco in curiam tenent, nec eorum balliis illicitis vel ballivis assignentur. Nulquam etiam contra parochianum suum facti advocatus existat presbyter, vel diaconus vel aliam partem chirurgie subrogatione hujus transgressi fuerint, nisi quod adhibitionem vel incivionem inducit: nec gide fide ferat causam, nisi quod in friditionem sanguinis autem quilibet beneficium aut consecrationis impendat.

Ex concilio generali. Nullus clericus fenebant sanguinis diletus aut ferbat aut proventus fuisse facere, nec sanguinis diletus, aut ubi excecatur interit: ne quicumque clericus literas scribat aut diletet pro vindicta sanguinis delinquentis.

Monachis parochianos suos presbyteri diligenter, ut pueros suos tam matres quam feminas ad ecclesiam mittant, ubi presbyteri quoscunque doccant Patrum scripturas, sed in diebus illi fessit possit. Suedant item sacerdotibus, ut qui fiores habeat clericos, eos in literis faciant diligenter, & scholas attentius frequentare, quia illiterati non sunt ad ecclesiastica beneficia admittendi.

De institutionibus personarum.

Cum electio vel presentatio pertinet ad patronum, ad presentem vero collatio, non conferat ecclesiam alicui patronus, vel presentem collatum eligat & praesentet, vel presentem quod fide hac forma vel simili; Cum ad sui patronum laicum vel clericum in litteris presentum eligemur, ubi cum presentamus ad eum. Electum ad ecclesiam vel capellaniam presentet laici patronus archidiaconus, deinde episcopus: coram, si fuerit admittendus, tria jurare tenentur, que ut memoriter tenentur, hic insequuntur ad plenam etiam in die. Ego N. ad ecclesiam vel capellaniam presentantem, presentem mihi ad idem vel promissum, per nos vel per aliquem ad idem vel promissum, me faciente, pro illa causa in diebus illi fessit possit. Suedant item sacerdotibus, ut qui fiores habeat clericos, eos in literis faciant diligenter, & scholas attentius frequentare, quia illiterati non sunt ad ecclesiastica beneficia admittendi.

Etiam Ego N. juro quod homo & jura ecclesie vel capellaniam presentantem, presentem mihi ad idem vel promissum, me faciente, pro illa causa in diebus illi fessit possit. Suedant item sacerdotibus, ut qui fiores habeat clericos, eos in literis faciant diligenter, & scholas attentius frequentare, quia illiterati non sunt ad ecclesiastica beneficia admittendi.

Concilio. Supplem. Tom. II.

ANNO CHRISTI 1247.

ANNO
CHRISTI
1147.

ANNO
CHRISTI
1147.

capitulum quod in ecclesia tua residentium factum
est per personam continet; & si quis presbyter, aut
aliquid ordinatus, necque sacerdos, nisi secum aliquid
per episcopum fuerit ordinatum.

De concilio Taronenſi. Nullus clericus patro-
nicis factis juramentum antequam quatuordecim
diebus postea fuerit, districtius iungatur quod ad
patronum recedat, & debitum faciat jus-
sificationem, quod tale est: *Juravit de me
Dni evangelio, quod presbitero de me
Abi excommunicato, & si qua super facta
suffragium ad ecclesiam talem a te tali, & non
alio alio, adoptabo; & si qua personam habet,
quod habere expulsiorem in die Domini, nihil
de re per me decepti fraudulenter, nec
de re per me confitebor: si Deus me adju-
vet, & hoc facies.* Sed ne resignationes facte
in manus abbatis vel quorundam patrum
dilectorum, sed in manu episcopi tantum, dis-
trictius imbuetur.

Cum quis in minoribus ordinibus ad pa-
rochiale (presbyteratum) ecclesiam, cultum
archidiaconus fuerit ante, & dum pro-
motus fuerit in subdiaconum, se instituen-
do, & conducta sacramenta facturum episcopo
representent.

De firmariis & capellanis.

Statutum ut firmarii vel capellani quibus
ecclesie committuntur, obedientiam quibus
ecclesie promittant, quamvis ecclesiam non
relinent, observandam: quod nisi fecerint, pen-
siones expellantur. Quis vero nonnulli pa-
rochiales ecclesias afficit prius conueniant
episcopi vel archidiaconi, a vicariis vel fir-
maris eorum alio magis (summa) vel firmam non
quod, quem idem vicariis vel firmam non
possunt de rebus ecclesie, sed aliquid quod
de cetero in tradendis ecclesie ad firmam,
& pensionibus imponendis episcopi vel ar-
chidiaconi, vel per bonos alios loco quod,
de residuo ecclesie quod, vocatque
personas facte firmas taxatio, ut de residuo vi-
cariorum vel firmarum ad sui fuorungue sus-
tentationem quatuordecim libras Taronenſis ha-
bitationem preter firmas quod, talis fuerit
parochia, quod propter sui diffusionem ante
plebis multitudinem, duorum egent officio
facerentur, ad eorum fulfillmentem xxi
libras Taronenſis. Quod admittere teneat-
ur, & si plures exegerit, iuxta episcopi dis-
cretionem eorum sustentationem congrue
videatur, & hoc divice constitutionibus de
vicariis non augenda. Quod de presbitero
vicariis promulgatis, nisi quantum probati po-
terit reddere excrevisse, duximus statuen-
dum. Item, firmiter inhibemus ne firmarii
communicantur necque excommunicentur, nec
proventus tamen exiles existant, ut eorum au-
gmentatio exigatur. Hoc idem dicendum de illis
ecclesiis, quarum fructus & proventus xv
libras Taronenſis non excedant, in quibus
velimus pariter personas deservire, vel
omnes fructus relinquere servienti. Nullus
eorum animatum habens, vel non sacerdos
ecclesiam ad firmam recedat, nisi facturus
etiam nisi de licentia episcopi vel archidia-
coni, dum tamen archidiaconus sollempni-
ter super hoc adhibeat competentem, ut
de ordinatione ipsius legitime constiterit.

quod de quolibet ignoto volumus similiter
observari, antequam in diocesi Cenoma-
nensis officium presbyteri exequatur.

De questis.

Ex concilio Generali. Nullus recipiatur ad
querendas elemosinas in ecclesiis sine li-
teris domini episcopi, nisi parochianus ec-
clesie vel de vicina natus. Nullus recipiatur
ad praedicandum, nisi fuerit authentica per-
sona, vel homo ab episcopo destinatus. Qua-
estros quoque elemosinarios, nec se di-
cant, populum, quantum in literis domini pa-
tri vel episcopi continetur. Sacerdos loci
populum sui commissum diligenter inducat
ad elemosinam rogandas pietatis causa, ut
non animo extorquetur.

Inhibemus decanis, ne cartulas quaslibet
mixtas presbyteris, nisi sub forma quod
illud nos videntur sigillatum, nullo ad-
ditio vel mutato: nec eos presbyteri re-
cipiant, nisi sigillo nostro vel decani fuerint
sigillati.

De Leprosis.

Ut leprosi aufertur ecclesie evagandi, &
scandalum de quorum frequentia inter ce-
nos, eis inhabentes sacerdotibus, ne leprosis
extraneis ultra novum nodum suscipiant ho-
spitio, nec villas intrent, castra, nec ci-
vitates: & qui eis importatus fuerit in pre-
missis, nullam inde justitiam reportabit. Sacerdotes
populum innoxiam diligenter, ut leprosis
suis provident secundum decanatum.

De testamentis presbyterorum.

Praecipitur sacerdotibus, ut testamentum
suum, quod de mobilibus licet eis facere,
rationabile tamen, nunquam per manum
faciam iactent, & ipsi frequenter prohibe-
antur, nisi in testamento (suscipiant sine)
presencia sacerdotis. Utcausa quae prius
invenit presbyteri in ecclesia vel capella-
na, tamquam ecclesie propria sacerdotibus,
& si nulla vel pauca fuerint, de his quae
per eos undecumque fuerint acquisita, relin-
quere teneantur. Ad sustentationem ipsius
ecclesie tam de minimis quam de magis
hibeant sacerdotis inferens, & publice in
ecclesia, ne quis plus quam tres pagarios
constituat, aliquo nisi capiet in eius
testamento qui negligenter decem dies a die
obitus testatoris, ad nos vel officium no-
strum decanum, pagarii, vel ii ad quos per-
tinet, accedant, secum testamentum, si scrip-
taverit, per eorum sacramentum, quod tes-
tator deposuisset probatur, ut tunc praesentis
testatoris voluntas in formam publicam
redigatur: hoc autem de illis intelligimus,
qui summam centum solidorum Cenomanen-
sis excedunt.

Incipiant pagarii defuncti exequi voluntate
infra menses, & pro poe facta contine-
ne exequantur; & si circa hoc consisterit

ANNO
CHRISTI
1147.

ANNO
CHRISTI
1147.

negligentes, decanis iniungimus, ut dili-
genter, & fideliter exequantur.

Item, quia quidam presbyteri cum ami-
cis defunctorum pacificiter, ut quantum
vel quantum de bonis defuncti partem ha-
beant, eis relictum relinquentes, nec curant
in aliquo voluntarium exequi testatoris,
firmiter iniungimus & districte, ut ad cre-
dendum defuncti rationabili testamentsa ex-
citative procedant; beneficium sibi debi-
tum tanta moderatione levantes, ut si pro-
serviatur emus fore cupiditate nullum scan-
dalum oritur.

De excommunicatione mandatorum.

Super citationibus coram ordinariis fa-
ciendis, creant presbyteri & decani his
qui fidem dediderunt de mandato, & iudici
de citatione certificare. De ex-
communicationibus vel abolitionibus nam-
quam sine litteris credant, sententias au-
thenticas ferant, latas districte observent, nec
tamone parant aliquid, vel adire gratis an-
tequam certificare, exequantur que in suis
parochiis infra quartam partem conge-
rent exequenda, & qui refricent non po-
tuerunt, ligilla sua litteris mandatoris ap-
ponant.

Quia nonnulli litteris apostolicis abutan-
tur, volentes ipsorum fratibus obviare,
statuimus ut qui mandatum aliquis delega-
rii accipere de citando, non faciat quod
mandatur, nisi in mandato continetur ex-
pressis nomina iudici, locorum, diocesis &
personarum, & nisi authentice ostendat
verum, vel eius transcriptum sub sigillo au-
thentico & voto & facto sancto, vel locus
in citatorio comprehensi ignoti fuerint ci-
tatoris, & de ipsa citatione post in-
quisitione diligenti adhibita, citare superfluum
debet, noticum vel officiali vel decano ha-
buerit consilium, ad quod habendum praeci-
sum quod testatoris, quod aliquo interim
compellatur, donec appellet apostolicum,
sciens (quod si) propter vias inconvulsi-
dam per iustitiam citatos conterriti
damnum aliquod incurserit, excommunicationem
damni, prout iuratum fuerit, eis restitui
sciens.

Statuimus etiam, ut iudices in nostra diece-
si a sedis apostolica non alter in causis
procedant, citando, vel aliquid faciendo,
nisi authenticis prius exhibitis & in seipso
ad ipso fore, & praesentis fuerit, jurante
cotam ipsi, vel eorum aliquo, quod non
scripturam de mandato ipsius exiit impera-
turum, & quod adionem, quom profecti
intendit, habet, ut credit & crederet, con-
tra eum quem ad iudicium postulat exco-
municat, nec eum verbatim alias coram iudicibus
sua lite procedat; sicque committat sui
suum, ut exequi valeat coram ipsi, honestis
tamen personis & gravaminibus, de quibus
nisi a potest (suscepto iudicio), remitti poterit
hujusmodi juramentum. Item quod quibus-
dam a sede apostolica concessum est aliud
quod subditum, & quod nonnulli in ec-
clesiam convertentes, per litteras apostoli-
cas parochianos suos vel alios coram re-
motis iudicibus in causam multoties trahen-

do vere praesentem, ut quod de iure non
possunt, per fatigationes & expensas valeant
extorquere, iud gravi poena iniungimus,
quod tam presbyteri quam clerici ad
hujusmodi molestias & malitiosas vexa-
tionibus desistant, sicutur pro certo, quod
si contra hoc fecerint, malitiam eorum prout
iuratum fuerit puniamus.

De excommunicatis.

Presbyteros excommunicatos a nobis vel
officialibus nostris, & quibuslibet Dominicis
denuntiet, & ab omnibus acrius vitetur,
exponens populo periculum de participa-
tione cum excommunicatis. Communicantes
cum eis post denuntiationem denuntiantur
quintum, & eis de quibus confiterit quod
communicaverunt, ingreſsum ecclesie interdic-
cant. Rotulam etiam habent, in qua ex-
communicatorum nomina fuerit parochie con-
scribuntur: & si ex diversis causis aliquis
fuit excommunicatus, hoc totum scribitur
in denuntiatione dicatur. Quicumque jam
latam excommunicatorum sententiam impe-
travit publicari, infra decem dies procuret
tamdem publicari, & in signum facte pa-
nicationis, litteram disti signatam, ne
distanti (suscepto) opponi, sed eo invito abolivatur quando-
cumque petente se ligatus. Si quis vero per
quatuordecim dies excommunicatus, si sit
de nostra diecesi, vel per plurimum factu-
rum ad gremium redire (satis) maris ec-
clesie compellatur, etiam si non absolu-
to compositum fuerit litteri partes.

Item, constitutum est, ut postquam al-
quis excommunicatus in sua malitia per vi-
genti dies & amplius perseveraverit, ex tunc
presbyter eius interdicit familiam eius, &
eis divina denegat, donec de excommuni-
citate absolute liquete manifeste. Et qua-
ntum ad excommunicatos facta canonice in co-
ncilio, vel episcopo ipso facto, qui ignorant
& a pluribus ignorant in casibus quos
legem non debent, eos prima Dominica
postea memoris praecipimus in ecclesia pu-
blicari.

Excommunicati sunt a canone, qui in
clericis, vel quoscumque religiosos manus
iniciunt, nisi prius necedent ecclesiam
vel cimiterium, qui litteras domini papae
falsant, vel ad hoc adinvalum praesant,
vel falsas litteras penes (et infra quatuordecim
dies) litteras utantur, etiam si non sciant
ignorant, si crassis sit eorum ignorantia &
supina, & ad Galanos sententiam recur-
rent, talem abolitione facti apostolicis re-
servatur: hoc necque, nisi de testi ma-
num iniectione potest episcopus abolivere,
& de citam incendiarios, antequam fuerint per
ecclesiam publicati.

Item, excommunicati sunt auctoritate
provinciali concilii omnes illi, qui parochia-
nos nostros sui suum in loco ecclesie pro-
sequentes, vel profecti intendentes, facti
sunt verbo impedire, vel in iudicio
faciant, qui minas vel terrores facte vexatio-
nis eis coram amicis inferunt, vel in-
ferri faciant, qui bona sua vel amicum

locum vel capian vel aliud in fraudem praedictorum attentant, ad eorum ipsorum infantiam talia fuerint attentata, & a ipsi per episcopum sunt abolivendi.

Item, excommunicati sunt per episcopum in synodo qui iura nonnunt episcopalia, vel libertates infringunt ecclesie, vel ad hoc consilium vel auxilium prebent, & publici avararii, & fortigie de sacramentis ecclesie factentes, qui malitiose procuraverunt abortum, qui ad conjugandum, vel disjungendum falso matrimonialia, vel ad exheredandum aliquem scienter deponunt, & de iuramento perjurant, vel perfonis simoniam fallitatis, forasmiti qui perfonis ecclesiasticis mandant diffinitiones, receptores eorum, & qui eis consilium vel auxilium prebent. Qui in facris ordibus contra ius & beneficiis in civitate vel dioecesi Cenomanensi ludant cum decis causa laici: qui procuracionem accipiunt, nisi causa visitationis ad locum accedant: & hi per episcopum possunt abolivi.

De abolivione.

Devote & cum gravitate est abolivio impendenda. Decani quibus hoc frequenter demandatur, cavent in primis quod plebani accipiant competentes de emenda, & eorum nomina pernotent, quos retinet, & providentes de propter defectum plebionum vel impotentiam, (supplere de quo cogatur, & ad hoc idem attendant presbyteri), si illi fuerit aliquis sollicito demandatus. Sepe contingit, ut excommunicacionis littera, post obtentum abolivionis beneficium, remaneat apud eum qui impetravit eam, donec fraudulenter iterum excommunicacioni sub labata, & tamquam excommunicatus evitaret & repellit abolivionem. Contingit etiam in multorum perniciem ut penes creditorem post abolivionem instrumentum remaneat, iterum periculi iam solum, quandoque scienter ab eo cum innovatum exivit, & quandoque per ignoviam etiam ab herede. In periculis huiusmodi occurrentes statim, ut in abolivionibus impendendis tamen excommunicacionem quam gravacionem littera destruat, nec aliter abolivionem post se habitor satisfacere volumet, nisi actor vel creditor forentem vel abolivionem instrumentum maniat competenti.

Cum aliquis excommunicatus post defecta est ab ecclesia abolivendus, super hoc pars adversa certificetur, & tunc repetit plebani de emenda & profecto iuramento quod iuri periculi, de quo supra, prout quam sunt excommunicatus, solemniter abolivitur, verberando eum cum palma poenitentialis, scilicet, *Miserere mihi Deus, &c.* in fine *Kyrie eleison, Pater noster, Et no, in fine Ite, Salva me servum tuum Domine, Domine exaudi, Dominus vobiscum.*

Oratio.

Prostra quasumus Domine hinc famulo tuo N. aliquam poenitentiam fructum, ecclesie tue fideles, a cuius integritate decernimus, vobis adjuvare, redditor innovari, precamur.

Consequenda. Per Christum, &c.

Et ego adhaerens Dei Patris omnipotentis, & beate Marie, & beatorum apostolorum Petri & Pauli, & omnium sanctorum, & Anni episcopi vel episcopi, vel decessoris ab ipso ad ipsa excommunicacione, de qua iustificatus, in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. Amen.

Sciendum est quod excommunicatus etiam a domino papa, & a quolibet sacerdotis absolvi potest in articulo mortis, satisfactio premissa sibi pro officia vel absolutio prius indicata, si non sit indicata, tamen excommunicacione innotuit, si tamen de hoc habet facultatem, recepto ab eo iuramento, quod quam cito habebit opportunitatem, excommunicacionis sui adhibet penitentiam, & mandato ipsius parturitus. Si autem infirmus officium emendare non poterit, vel solvere iudicatum, inducendus est heres, ut hoc faciat, & per iudicem, non per poenitentiarium compellendus.

De officio decanorum.

Statutus est decani quilibet libri subiectam ecclesiam visitant annuam personaliter & priores: & si procuraciones voluntarie omiserit, tamen annua visitacione non ouitunt. Et duo vident, officium iterum synodialium excecates, iniquum summatie de notoriis criminibus & scandalis eiusdem loci, tamen clericorum quam laicorum, & quod per te corrigere non poterunt, episcopo referant infra mensem, ut secundum eorum relationem ad plenam inquisitionem descendat episcopus & corrigat, vel iudicet expedire. Inquirant etiam iurum ecclesie vel prioratus impoite nove fuerint provisiones ab abbate, vel aliquo alio, abique eorum iurisdictione debitis, tamen, episcopo remissionem scilicet ubique manet. Et hanc inquisitionem extendi volumus ad externos, de quorum privilegio fuerit dubitatum, & qui ea ostenderit notabuntur sicut debent, pro exortis multiteris habeantur, nec inquisitionibus supradictis, utroque aliis in iudicis.

Ad officium decanorum pertinere consuevit, ut dominis secularibus, qui dominicis diebus et festis beate Marie nundinas faciunt congregare, maneant et compellant, si necesse fuerit, in iurisdictione premissa, ut in diebus illis alios hudeant assignare, cum in diebus predictis non possint (suis sine peccato animarum. Universis decanis precipimus, in virtute obediente distidibus indigentibus, quatuordecim quilibet presbyterios sibi subiectos quater in anno ad suam vocem presentiam, ubi et quando videtur expedire, ut ibi singulis libris suos synodiales perfectos et correctos afferant, et in eorum congregacione legat unusquisque aliquem libri particulam quam decanus iurisdictionem, ita ut in quatuor vocacionibus supradictis totus liber legi valeat et exponi. Eos autem qui ad vocacionem decani cum libro non venierint synodalia remittat decanus episcopo lateris, ut officio, nisi legitime faciente excusetur.

De consiliacione presbyterorum.

Sciant decani presbyteros parochiales latrodice posse, et accere ab ingressu ecclesie laboracionis eorum familiarum, recipientes in tabernis conventuali portarum de eadem parochia, et eos qui tenent publice concubinas, et accere ab ingressu locorum, videlicet domus Dei et leproserie, qui signum condonacionis defecere reculant, et communicacione excommunicacionis, et excommunicacionis sui adhibet penitentiam, si plus quam per viginti dies inuentione fuerit oblitus. Monere etiam possunt et excommunicacione eam in casu recedentes, cum res vel homo ecclesie denegatur, prout in capitulis colligi possunt et praedictis in locis de ista materia facientibus praesentibus. Permittimus etiam, ut interdicere possint ingressum ecclesie, et ecclesiastica sacramenta, denegare pro consequens post octavas pasche omnibus illis, qui solvendo negligent fuerint, et denarium beati Julii non reddiderint, vel alios paschales denarios, ne pro quatuor vel quinque denariis litigando incurant ipsi grave percipiam vel subditi: unde hi presbyter aliquam rationem sententiam tulerint, cum non revocet decanus nec superior, sed eam faciant utique ad satisfacionem, coniugam finitiorum oblerari.

Nova consuetudo.

Romana ecclesia, etc. nec appellacionis aualio praesentibus, et alios etiam, vel minime appellacioni conditit, Romanis archiepiscopos vel eius officialis de causis clericorum tamquam iudices laici in ipsi iudicio clerici de facto contentant ab hoc dioecesanorum suorum voluntate cognoscant, neque suffraganeorum Remensium ecclesie subditi ipsorum delegacionem suscipere, vel sententias et procepsa exequantur in causis per appellacionem ad eos remissionem, nisi aliud in his tribus de consuetudine obtinere prohibere compellunt. Nec etiam suffraganeorum ipsorum officiales vel archidiaconos, archiepiscopos, et alios, iudices inferiores prelatos suffraganeos eidem subiectos suffraganeorum ipsorum curia falsis adorationibus et procuracionibus in causis que Remensi ventianorum curia cogant querantur in sua presentia respondere. Contrahentes vero aliarum dioecesium super concubinis in his dioecesi Remensi ad officium ubi inveniuntur ibidem trahere coram se non debent invitos, licet in professionem bonorum qui ibi habent, etiam cum aulicis concilio sibi faciunt, si eorum adhibite si-

teri comparere contentant, possunt misericordie facere contra eos, vel si forte maritio tepidis occulerent, ne citatio persequenda ad eosdem, decernere faciendam impotriorem bonorum, que in alia dioecesi obtinere notantur: sed tunc loci dioecesanus ad denunciantionem ipsorum faciet huius remissionem. Nec clericos suos mittant ad suffraganeorum dioecesium, nisi promissis vel cognoscendis contradiabus coram ipsi, nec in eorumdem suffraganeorum subditi, pro eo quod vocati ab eo nolunt querantur in loca respondere presentia, ecclesiasticam exercere censuram.

Sequitur festi feriandi per annum in dioecesi Cenomensi.

Januaris. Circumcisio Domini. Epiphania Domini. Baptismus Juliani.

Februarius. Purificatio B. Marie Virginis. Mathie apostoli.

Martii. Annuntiatio B. Marie Virginis. Majus. Philippi & Jacobi. Inventio sancti Crucis.

Junii. Gervasi & Prothasii. Nativitas B. Johannis-Baptiste. Petri & Pauli apostolorum.

Julii. Visitatio B. Marie Virginis. Marie Magdalene. Jacobi apostoli.

Augusti. Transfiguratio Domini. Laurentii martyris. Assusio B. Marie Virginis. Bartholomaei apostoli. Decollatio B. Johannis-Baptiste.

Septembris. Nativitas B. Marie Virginis. Evaluatio S. Crucis. Matthei apostoli.

Octobris. Michaelis in monte Tumbi. Simonis & Jude apostolorum.

Novembris. Festum Omnium sanctorum. Martinus archiepiscopi Turonensis.

Decembris. Nicolai episcopi. Conceptio B. Marie Virginis. Thomae apostoli. Nativitas Domini. Stephani protomartyris. Johannis Evangeliste. Innocentium. & Silvestri.

Sequitur festi mobilia.

Diebus parasetibus. Festum pasche cum tribus diebus sequentibus. Dedicatio ecclesie. Juno: post Quasimodo. Item, dedicatio capituli particulari ecclesie. Ascensio Domini. Pentecostes cum octavo diebus sequentibus ab innot. Festum consecrationis corporis Christi. Item, in quolibet parochia solivitas sanctorum in quorum honore octavibus est fundenda. Genera solivitas sanctorum non sunt cogenda, sed monenda, secundum morem antiquum observari.

Sequitur festi mobilia.

Explicit.

CONSTITUTIO PETRI S. GEORGI

Card. A. S. L. pro clero urbis & diocesis Trajectensis.

De Farnicariis.

ANNO CHRISTI 1179. l. 1. p. 179.

CICERO BR. 2487. Et BR. v. 560. l. 1. p. 179.

Petrus, misericordie divina fasces Georgii ad velum aureum Diocanis cardinalis A. S. L., universo clero civitatis & diocesis Trajectensis, salutem, & rei gratie notitiam in perpetuum valituro. Licet universis Christi fidelibus, & illis precipue, qui ad dominicis societatis participium sunt vocati, & nostra folliculicidia ab apostolica sede accepta, tunc, tunc caritate diligeret teneantur; cum tamen ab eis ali- quod enorme committitur, tanto ad cor- reptionem ipsorum propentiori cura debemus intendere, quanto in culpa eorum ecclesia- stica honestas sinceritas amplius denigratur. Sane aurbus nostris innotuit, quod nonnulli vulsum carnis lubricum non vitantes, denotere fornicitatis publicae non verentes, & alia plura committunt enormia, qua divina offendant oculos majestatis, & sunt alii peccationis exemplum. Cum ergo folliculicidia notitie intercedere cogatur, ut super his illud apponamus remedium, quanto in Domini- no credimus opportunum, de consilio episcopi & prelativum ecclesie Trajectensis pre- senti decreto statuimus, ne quis clericus Tra- jectensis civitatis, & diocesis concubinam de cetero publice, sub poena inferius ad- notatis, detinere presumat; momentum nihilominus publice, ut ad x. dicta proclama- tionis Constitutionis hujus computandos, ne- phandis abdicere debeat concubinas, eas, vel similes mulieres recepturi. Alioquin nisi ipse iure officio, beneficiisque suspendi, & si ergo tunc, tunc non correxerit, decem diemum elapso spacio, se sicut excommunicationis

sententia innodatos, ipsorumque beneficia vacare, ac eorum collationes ad superiores juxta jure debitum redire; quod si ad hoc eorum excessus remanent, nihilominus inco- rrecti, non obtinere sivevole appellacionis ob- staculo, bonis, quo possidentur, spoliatur; ista quoque timor Dei non revocari a malo, saltem rigor debet esse disciplina. Cam- que ipsorum nequanda folioles in episcopatu Trajectensi nimium inolevit, vultus & mandamus, quod nulli illi clericorum, post- bus vicivolis suis, in majori ecclesia ad aliquam ecclesiam civitatis & diocesis Trajecten- sis, aliquid obtinere de cetero beneficium, nisi ex indulgentia S. A., quod de conce- sione hujusmodi expressam faciet mentionem ordinari, nisi quantum ex ipsis beneficiis obtinenda, ac illa vice beneficiorum ipsorum ordinatione consensus fore privatorum, ut ecclesia Trajectensis continuum fu- risq; incipiat incrementum, & ne lupus rapax in- vadat ovae pastore carentes, presentis con- sultatione statimus, ut de consilio ecclesia- rum Trajectensium de cetero continuam fa- ciant residentium in eisdem. Alioquin qui ab- sentaverit capituli sui licentia, & in causa bus non concessis, post duorum men- sium spacio, decanatus officio sint ipso iure privati, & canonice ecclesiarum ipsorumque quos honestos & idoneos crederint, sibi eligant decanos; nec ad decanatus officium aliqui in eisdem ecclesiis de cetero assu- mant, nisi iuxta ibidem residentiam facere personaliam.

ANNO CHRISTI 1247. 1247. 1248.

suppl. 1076

CONCILIIUM PARIENSE

A Guillelmo Archiepiscopo Senonensi

Anno 1248. celebratum.

En chartario episcopatus Trecenti eras Cl. V. dominus Brayr canonice Trecenti.

pra quo volumus ipsam facere mandatum.

L.

III.

Statuimus ut abbates & priores conven- tuales, qui non venerunt ad concilium, nec se excusaverunt, pretendendo canonico impedimento, pro messem ab ingressu ecclesie sint suspensi. Et hoc poena, quantum ad hoc concilium statuta est sub ex- communicationis majoris poena, si alias super hoc culpabiles inveniantur.

Statuimus ut in locis, five prioratibus ubi conventus solent esse, si fuerint ipsorum ec- clesie supportus, concilium fieri restitatur.

IV.

Statuimus, quod in domibus, five locis ubi solent esse prioratus, si facultates sufficient, monachi five canonice regulares ad divinum ibidem celebrandum servitium redeantur.

V.

Monemus abbates & priores & conventua- les, quod suo servitio in abbatis & prio-

AN. 1247. Et Mart. l. VII. p. 159. * excom- munitatio- nis.

Statuimus, ut illi qui ad concilium provin- ciale venire tenentur, si per impedimen- tum remanent, se excuset per idoneum mundum litterariose delinatum, quod possit hinc sacre de canonico impedimento, fu-

ANNO CHRISTI 1248.

ratibus sibi subditis insistant, ut ad hoc fa- cientes locorum sufficient, quot solent de- servire; & ne peniones five centum exigant ab eisdem, quem non solent exigere ab anti- quo; nisi forte alicuius jura causa ab episcopo suo permitatur.

de causa, quod episcopo jura & necessaria A videtur.

XII.

Item, quod moniales exire non permittantur, vel extra petuorad, nisi forte ex magna causa & iuro; & abbatibus inungatur, ne aliter egredi permittant. Et, si quando abbas ex jura causa alicui permittat, etiam hoc autem episcopo sine mora revocatur. Circa suspensa & superflua obstruantur. Circa in jura quod & per ministros suos, & de curam per se & per ministros suos, & de per eorum diligentiam adhibent vitas & conversationes earum religiorum, & per eorum diligentiam scandala que B presentium de vita ipsorum proveniunt, so- plantur.

XIII.

Monentur capitula secularium personarum, maxime cathedralia, ut ipsi convenient & student, quod in ecclesiis suis die ac nom- de per se & clericos ecclesiarum suarum servitium competenter secundum numerum intrinsecum & facultates ecclesiarum cele- stantur; & circa divinum officium diligentiam adhibeant efficacem, precipue circa psalmo- diam; tractatum & per psalterios congruis in medio versuum psalmi dicant, nec ver- C am incedit pars chori psalteria nondum alio finito, & quod a confabulationibus, precipue in choro abstant, similiter cum diligentia, monentur.

XIV.

De capitulis vero, que vocata fuerint, & conveniunt ad concilium convocati, & quom- cificiis non miserunt, petuorad, & cano- nici non residentes per octo dies a quovida- nis distributionibus suspendantur, que in- busque pauperum & fabricis majoris ecclesie per episcopum diocesis loci erogantur.

XV.

Statuimus, ut litere quas habent pres- byteri vel persone ecclesiarum aut capella- natus de requisitione reddituum conferen- dantur, & conscripta poena se retinent, & deponent litteras illas de consensu diocesanum vel archidiaconum in archa, & hoc faciant in- fima membra.

XVI.

Statuimus, ut retores ecclesiarum in vicar- ios & capellanos de assensu diocesanum, vel archidiaconi, vel officiales, five decano- rum insistant in ecclesiis; qui vero secus egerit, puniatur.

XVII.

Statuimus, quod in causis nihilominus non ob- servetur illa solemnitas iudiciorum, que est de petitione sententia, vel iudicium dandis, nisi controversia de re que excedat sum- mam viginti solidorum, vel nisi de vniu- ritate

ANNO CHRISTI 1248.

Statuimus, ut abbates, abbatibus, prio- res, prioribus, & aliis obedientibus de sin- gulis prebendis, redditibus & expensis an- gulisannis computari in capitulo diligenter, & ut status abbatium & prioratum con- ventuum a claustralibus cognoscantur, & computus redigatur in scriptis; ita quod con- ventus penes le non scriptum habeat, & abbas five prior aliud. Abbates vero coram beneficiis ecclesie sue computent, & in ge- neralibus capitulis ad concilium monen- ti sui.

XVI.

Nullus abbas five abbatibus, prior vel prio- ribus conventuales mutuo recipiant beneficia, nisi capituli sui vel conventus & sanctorum par- tis licentia, aliter summas ab episcopato suo exaudiam, secundum monasterii facultates; qui contra per episcopum suum puniatur.

XVII.

Precipimus abbatibus & abbatibus, prio- ribus & prioribus, ut ipsi velibus suo ordi- ni congruentibus utantur; & abbas vel abbatibus de his obedientibus, vel suis subdi- tis corrigendis sine negligentes, pro factis episcopus puniatur.

XVIII.

Statuimus, ne prior conventuales ultra qua- draginta solidos, sine licentia abbatis sui vel episcopi, si abbas non fuerit, mutuo pecuniam recipiat; quod si forte fecerit, abdicatur a prioratu; nec deinceps valeat prioratum adipisci, quoque per provinciale concilium fuerit restitutus. Eidem poena subiacent prior, qui quantumcum summam pecunie restituit a iudicio.

XIX.

Propter scandala, que ex monialium con- versatione proveniunt, statuimus de monia- libus nigris, ne aliquod depositum recipiant in domibus suis ab aliquibus personis, nisi de licentia episcopi sui; maxime areas elec- siorum vel etiam laicorum causa custodire.

XX.

Propter scandala, que ex monialium con- versatione proveniunt, statuimus de monia- libus nigris, ne aliquod depositum recipiant in domibus suis ab aliquibus personis, nisi de licentia episcopi sui; maxime areas elec- siorum vel etiam laicorum causa custodire.

XXI.

Item, quod omnes comedant in refectorio communitatis, in dormitorio dormiant, nisi ex causa jura & necessitate ex indulgentia abbatibus aliter heri permittatur. Item, cam- erarum monialium omnes destruantur, nisi al- que per inspectionem episcopi necessario re- lineantur ad infirmitatem faciendam, vel alia

Concilium. Supplet. Tom. II.

ULTRAJECTINUM CONCILIUM.

rite partium præbædatur; vel nisi iuxta aliquid A
et Causa viderit faciendum.

XXI.

XVIII.

Statulum, ut ea que debentur vel legantur ecclesiis ad emendas redditis, illi, ad quos pertinet, recipiant, a debitoribus, ut dispensentur cum aliis, in utilitatem ecclesiarum convertenda, non in usus proprios sacerdotum convertatur.

XIX.

Statulum, ut nullus, qui propter quantum veniat, recipiatur ad publicum sermone faciendum, nec reliquis exhibeat, sine B testimonio diocesis episcopi.

XX.

Antiquum statutum concilii renovantes statulum, ut si quis per annum & diem excommunicatum sollemniter publicatam, eorum ad unitatem ecclesie per suam potestatem venire compellat, mittendo marum in ipsum & res suas, & nihilominus tales excommunicati per diocesanum clementer ad provinciam veliam, raramque de fide suspecti reponitur, quorum nomina in sequenti concilio referantur.

Statulum, ut ille ad quem unius plurimve iudicium mandatum dirigitur, sine de citatione faciendâ, sine de aliquo faciendâ, non faciat quod mandatur, nisi in ipso mandato continetur expressè, & delinquantur nomina locorum diocesis & partium, & etiam cognominâ, vel alie tales circumstantie, per quas, que & unde sint posse agnoscî & nisi etiam exhibent authenticum, cuius auctoritate procedit mandatum, vel autentici transcriptum, sub sigillis authenticis & notis.

XXII.

Statulum, ut singuli episcopi per suas dioceses provident vires providos & discretos, qui super executionibus testamentorum per suas dioceses vacationes requirant, & voluntates defunctorum per executiones & alios, ad quos ea res pertinet, faciant executioni demandati.

XXIII.

Statulum, & in virtute obedientie præcipimus, ut omnes abbates & priores conventuales, ac etiam nunciipiscopi provincie Cæsarum statuta concilii recipiant, ac ea in suis capitulis habeant, legant, & publicent infra mensem.

ULTRAJECTINUM CONCILIUM

In quo Gervasius Ultrajectinus episcopus ad dignitatem sese abdicavit.

Anno 1249. habitum.

Bæta in hâc. Ultraject. assensu synodum congregatam, que inquireret in motes ipsorum; ad quam convenerant Wilhelmus Romanorum rex, Petrus Capetus archiepiscopus, & Conradus Colonienis archiepiscopus in quorum præsentia Gervasius honori celsit ac oneri. Accessit etiam, in-

quit Heda, quod minus gratus esset Wilhelmo regi, propter nimirum gentiles suos Amstelios. Sicut qui Gervasium exinde factum Decanum Coloniarum (Henrico Viandensi in Colonienis ecclesia tum archidiaconum suam) ei cedente dignitatem) atque Colonie sepulchrum scribant, si idemque etiam hodie de eo in Archivis extat memoriam.

OXON. PRUVIN. & PARIS. CONC.

SYNODUS OXONIENSIS

In qua litera regis quod capella regina libera fiat, legatur,

Anno 1250. habita.

Ex MS. Rot. pat. 34. S. Hæur. III. in dorfi. n. 1.

R EX universis prelati, et eorum procuratoribus vocatis, et venturis apud Oxon. pro gratia Cantu. archiepiscopo a domino papa concessa, saluta. Com. capelle nostre in episcopatu Cant. Sar. Lond. et alibi in regno nostro temporibus nostris et progenitorum nostrorum a quo libere existit, et immunes, quod nec dominus papa, nec aliqui archiepiscopi seu prelati jurisdictionem vel potestatem suam extendent ad eandem, statuendo aliquid in eisdem, vel exigendo subsidium vel aliquid aliud, quocunque nomine ab eisdem; vota

diffide inhibemus, quatenus moris vestris hadenus vitatis contenti, nihil exigitis nomine gratie predictæ Cant. archiepiscopo concessæ, vel qualicunque alia occasione a capitulis memoratis; vobis præcaventes, item apotholice, vel alibi super iuribus et libertatibus nostris, si fuerit indignationem nostram visitis evitare, et si dederitis nobis vinculo iuramenti præstitum observare. In 20. die Aprilis.

PRUVINENSE CONCILIUM

In quo Parisiensis concilii anni 1248. statuta confirmantur & suppleunt,

Anno 1251. habitum.

Ex cartario Trecenti eruit Cl. V. dominus Brayser canonice Trecenti.

A NNO Domini MCCLII. die Mercurii post festum B. Marie Magdalene celebravit idem dominus Gilo archiepiscopus Senonensis, concilium apud Franciam, in quo concilii prædicti (æ anni MCCLXIII.) statuta renovata fuerunt, et ea quæ statuta quæ sequuntur. De excommunicatis ultra annum et diem, ita fiat ut superior eis statum, quod addito, quod si venient, concilium, prout iustum fuerit, et visum fuerit, contra ipsos procedat; si non venient, denuntientur excommunicati la pleno concilio. Monentur per diocesanos, ut infra dictum terminum ad condemnationem veniant: quod

si non venerint, diocesanos contra ipsos procedat, prout iustum fuerit et visum fuerit expedire; et hoc de illis, qui pro causis propriis et culpis propriis sunt excommunicati, et qui habent postulatam emendandam. Item, statulum, ut contra illos, qui capti sunt in illorum, ad quorum instantiam aliqui excommunicantur, vel trahunt in causam coram ecclesiasticis iudicibus, vel qui capti coram corpora, vel amicum suorum, vel res ipsius iudicis, procedatur (etiam si condonaverint dominus Honorii, et in hoc episcopi ibi iuramentum concilium et auxilium impendant.

PARISIENSE CONCILIUM

Quo decreta translatio capitali Carnotensi ad Medunam,

Anno 1253. habitum.

M Ilo Dei gratia, Senonensis archiepiscopus, R. Parisiensis, G. Aurelianensis, C. Autiflorensis, B. Meldensis, et N. Trecentis, eadem gratia episcopi, venerabilibus viris et in Christo dilectis R. decano rotique capitulo Carnotensi, salutem et sinceram in Domino caritatem.

Veritatis humani generis inimici, qui nomine diæque circuiti quærens quem devoret, nisi a Christianis, Deo fidelibus, maxime ad illius quibus de aliorum cura commissa, prout videtur expedire, obviantur; præsertim in loco, ubi idem inimicus fæ crudelitatis oculos ministrorum suorum pernicioso officio præsentialiter miscetur exercere, ut in futuro ibi innocentiæ, et referentur audacia Concilior. Supplem. Tom. II.

malignandâ, furorque in curâ exigitis habendâ nocere nequeat, ut iam fecit. Cum igitur hæc necesse horribiliter horrenda, clam recordationis R. quondam canonicis Carnotensis, communi & deliberato consilio, concilii auctoritate ad locum ipsum daverimus recedentes, invenientes ex cæcis iudiciis, & conceptus non multum debis, return non esse nec expedire Carnotensi ecclesie his diebus, quod moram ibi faciat capitulo, propter pericula que inde possent contingere infanta; & qua processu quantoc loco mutatio contingeret, ut innocenti securi lapsis nocendi opportunitate abata, hæc confertis & debitis relictis Domino famulari; non sine cordis amaritudine Kkk 2 & do-

& dolore, sed quia via tutori semper est procedendum, approbatione provincialis concilii, & consensu maioris & nobilioris partis canonice Constituentium inventorum libidem, cum omnes essent coram nobis vocati ad locum cunctum, ordinamus, quod capitulum Carnotense a Carnoto infra festum B. Thomae apostoli proxime venturum recedat, & apud Meduntam moram faciat, & in ecclesia B. Mariz ejusdem loci ab episcopo & capitulo, & canonicis vicariis officia celebrantur horis diebus & solis in ecclesia Carnotensi, & suam primam residentiam infra muros castri ejusdem, sicut infra muros civitatis Carnotensis fieri consuevit, nec in alio loco, quam apud Meduntam, capitulum faciat, vel de electionibus vel aliis negotiis spiritualibus vel secularibus ad capitulum (speciatim tractant

vel ordinant, sed in loco predicto habe omnia faciant, sicut antea factum consueverunt in ecclesia vel in capitulo Carnotensi, nec aliquis canonicorum Carnotensium Carnot moram faciat, vel alibi, nisi in locis ubi fuerunt, periretne fructus suos, residentiam (ut prebenda faciat, vel grossum ipsius prebende (ex distributione aliquis percipiat, nec officia Carnotensi ecclesia vel recipiat, donec aliud super predictis fuerit ordinatum. Hanc autem locum eligimus quod in Carnotensi diocesi hunc fecimus dominationem, & videlicet domini regis, consilii. Et illos, qui contra hanc ordinationem nostram aliquid preleserint attentore. Datum Parisiis anno Domini MCCCIII. die Mercurii post festum B. Martini bismalis.

CONCILIVM VVORMATIENSE

In quo anathemas dictum in adherentes Frederico imperatori,

Anno 1553. habitum.

Aliquis autor Chronici VVormatiensis unigeniti a Ludovico Relig. in II. c. XXXIX. Concilium hoc differant hanc narrat. Convocatis omnibus de parte VVillelmi in curia sua (tradit hoc de VVillelmo in VVormatiensi episcopo qui VVillelmi partibus ad heretici advenitum Fredericum imperatorem, quem pontifex Romanus excommunicavit & inperio privaverat) qui nominatim citantes Deum, dulciter & amicabilem satis ab illis consilium quaerit, quomodo subvenirent dnm esse suae matri ecclesiae. Tunc illi unanimitur respondentes dixerunt: Nos secundum omnia pollicitationem nostram tibi & restitisse offerimus. Quo audito letus factus est episcopus, eo quod dissolvis collationem civium suorum. Et veniente exaltatione sanctae crucis in dominica die, fudit cum prelati suis in palatio ante curiam suam & convocatis omnibus praesentibus suis ante se, dicitur tunc cunctis audientibus: *condemno adherentes Frederico & Curiae ejusdem communicato, utpote non obedientes ecclesiae. De Adam est istud anno Domini millesimo diecentesimo quinquagesimo tertio. Statimque dissolvis interdictum, eo quod dissolvis collationem civium suorum. Sed ut ut partialitas illa ab eo facta foret, quia quoniam voluntas sua fuerit, ordinatum fuit, ut adherentes Frederico dicerentur Non imitent Deum, excludi ab omnibus ecclesiis & Chri-*

stianis sacramentis. Dixit quoque idem episcopus eodem die, quomodo factum esset, ut palis recederent. Item episcopus ante factum praecipit sepe, ut nequaquam sacramentum administraret alicui ex his praedictis, nisi in domibus contententibus partialitatem. *Ubi nota aliquis de parte Frederici vel Curiae illi infirmabatur, non facta unctio inauguravit, neque in cimiterio sepeliebatur. Item tamen Jacra Eucharistia acceptationem amplius usuravit omnes Frederici imperatoris facientes. Item prohibitum fuit, ut nullus ex sociis episcopi, qui nominatim imitent Deum, viderentur aliquis vel ab aliis imitari Deum, viderentur alior. Et sic omnia Sacramenta & Christi fideiura jura praedictis prohibita fuerunt & abrogata, qui de Frederico fidelitate fecerunt. Superius omnia jura cum civibus quae spiritualia illi prohibita fuerunt, ista quod omnia jura contra eos prolata essent non haberent, & pro eis dicta omnino non valent.*

VVESTMONASTERIENSIS CONVENTUS

In quo sententia fertur adversus libertatem ecclesiasticam violatorum,

Anno 1553. habitus.

Ex regis. Gifford. VVigorn. episc. fol. 28.

An. 1553.
Ejusd. 19.
Ubi
l. i. p.
79.

Universi Christi fideles, ad quos praesentibus litteris pervenerint, salutem & magistram. Hugo de Mortuo Mari, officialis curiae Cantalutem in Domino sempiternam. Novit veritatem vestra de verbo ad verbum non violata, nec cancellata, nec in aliquo parte abolita, vel corrupta, tenorem hujusmodi continens: Innocentius episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, universis archiepiscopis & episcopis regni Angliae, salutem & apostolicam benedictionem. Cum a nobis petatur quod iustum est & honestum, tam vigor acquirat, quam ordo exigat rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Cum itaque, sicut ex parte vestra fuit proponitum, coram nobis, & nos officios, prout ad verbum (spectat officium, libertatem ecclesiasticam in regno Angliae illibatam ab omnibus libertatis, & de foris concessio charissimi in Christo filii nostri, illustrissimi regis Angliae, in omnes illos, qui maleficio ac scienter ecclesiis ipsius regni suo iure privaverint, & ipsiarum, & libertates ecclesiasticas, & antiquas regni consuetudines, & praecipue illas libertates & libertas consuetudines, quae continentur in chartis communium libertatum, & de foris concessio dicti regis, vobis ac aliis infidelibus regni praesentibus, violaverint, infringent, diminuerint, hoc mutaverint, & qui contra illa statuta ediderint, vel edicta observaverint, consuetudines introduxerint, vel servaverint introduxerint, & consilarios, & executores, & consilarios statutorum ipsorum, & reprobationis sententias duxerint praestare, prout in litteris super hoc concessis plenius continetur nos, vestris supplicationibus inclinatis, quod a nobis per litteras edicti in hac parte, ratum habentes & gratum, id de fraterum nostrorum consilio, auctoritate apostolica confirmamus, & praesentibus scriptis patrocinio communitatis, tenorem litterarum ipsarum praesentibus inferi facientes, qui talis est:

H. Ebert. R. Line. W. Wigorn. W. Norw. P. Hatfield. W. Sarum. W. Dunelm. R. Exon. S. Carlile. W. Bathon. L. Colchester. Meneven. Episcopi, de assensu & voluntate venerabilis patris W. Dei gratia Ebor. archiepiscopi, anathematizamus, & a limitibus litteris apostolicis totum, non violatis, nec cancellatis, nec in aliquo parte abolitis, vel corruptis, tenorem hujusmodi continens: Innocentius episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, universis archiepiscopis & episcopis regni Angliae, salutem & apostolicam benedictionem. Cum a nobis petatur quod iustum est & honestum, tam vigor acquirat, quam ordo exigat rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Cum itaque, sicut ex parte vestra fuit proponitum, coram nobis, & nos officios, prout ad verbum (spectat officium, libertatem ecclesiasticam in regno Angliae illibatam ab omnibus libertatis, & de foris concessio charissimi in Christo filii nostri, illustrissimi regis Angliae, in omnes illos, qui maleficio ac scienter ecclesiis ipsius regni suo iure privaverint, & ipsiarum, & libertates ecclesiasticas, & antiquas regni consuetudines, & praecipue illas libertates & libertas consuetudines, quae continentur in chartis communium libertatum, & de foris concessio dicti regis, vobis ac aliis infidelibus regni praesentibus, violaverint, infringent, diminuerint, hoc mutaverint, & qui contra illa statuta ediderint, vel edicta observaverint, consuetudines introduxerint, vel servaverint introduxerint, & consilarios, & executores, & consilarios statutorum ipsorum, & reprobationis sententias duxerint praestare, prout in litteris super hoc concessis plenius continetur nos, vestris supplicationibus inclinatis, quod a nobis per litteras edicti in hac parte, ratum habentes & gratum, id de fraterum nostrorum consilio, auctoritate apostolica confirmamus, & praesentibus scriptis patrocinio communitatis, tenorem litterarum ipsarum praesentibus inferi facientes, qui talis est:

Auditoris Dei omnipotentis Patris, Filii, & spiritus S. gloriis viginti & Domino homini licet hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Dat. Anagn. a. calend. Octobris, pontificatus nostri anno 212.

LUCENSE CONCILIIUM DIOECESANUM

A Guercio Lusensi episcopo

Anno 1853. babilium.

Guercius. Ex Aucto-
grapho in
libro Ep-
Lucen.

Uin nos & G. D. G. Lucense episcopus ad
laudem & honorem & gloriam nominis
Jesu Christi praesentem synodum divinus con-
gregandam, pro eruditione fudiciorum ad
modum, correptionem suorum, ac informa-
tionem virtutum, nec non de bono statu om-
nium ecclesiarum nostrarum, & etiam eci-
vicorum, atque pro salute totius aeterni nobis
incommissi, volentes submissis nolros eos in-
struere, iudicos, pacificos, & modestos,
quendam de consilio fratrum nostrorum du-
ximus statuenda. In primis si quidem statu-
mus, ut in omni ecclesia divina officia no-
mina, atque diazna competenti diligentia
custodiantur; quod si omnium fuerit
in aliqua ecclesia, epus rector, & qui omi-
ferit, superioris arbitrio puniatur.

Omnis rector ecclesiae beneficii, qui cantare sciat
mitus, unum scolarum, qui cantare sciat
& legere competenter, cum praemis con-
sistorio de divinis officijs celebrandis nequeat
observari.

Ornamenta ecclesiae tanta Sacerdotum,
quam altarum munda sollicita diligentia
conferentur; & praesentim corporalia quae
quidem nitidissima & sine factura prescrip-
tus retineri, cum absurdum sit, ut orna-
tione vestra corpora, quam altaria, & qui
munda vestibus ecclesiae nostrae nos copiamus,
immundum & sordidum.

Crucis autem Christi in capsa, vel pixi-
de munda flava firmata & super altare
appensa, aut etiam in sacro, ne ab indige-
rent, vel bellis iniqui possit, cum magna
reverentia teneatur.

Christiana etiam sub aliqua custodia tollit
conferri, ne ab aliquo tractari possit
sine licentia praefati vel honestae personae,
quod ad custodiam ipsius christianitatis fuerit de-
putata.

In celebratione missarum, maxime publi-
garum, saltem dum revera dicitur, can-
dela semper ardeat in altari. In plebeis ubi
etiam & aliis ecclesiis collegiatis super hominem
accensam semper fiat incensum, cum id tam-
pervo fieri possit in honorem, & ad impedi-
endum praetextu vice se valeat aliqui excusare.

Nullus praefatus, sive rector ecclesiae, aut
hospitalis parochialis filius, nisi sine monachis,
vel clericis secularibus, aut monachis
suis (satis, vel fororibus confectionis,
seu aliquid loco commisionis pro suo ingre-
ssu, praeterea eujusque commisionis dicitur
exhibere praesentem, cum id per se esse daturus
est, & praesentibus & videretur, utopo-
simoniacam sapienter praevitavit. Qui vero
exhibere praesentem, suspendatur ab omni
ecclesiastico officio & beneficio. Ex-
dores vero si pertinax in exigendis extor-
rent, excommunicationi indantur.

Nullus sacerdos aut clericus in sacris or-
dinibus constitutus habeat ecclesiasticum
beneficium pro civitate aut vicis five pla-

6. perel-
picatur.

tus locatam, quin exteriorem vestem habeat
claudam, nec ulla turant de nimio co-
loris fulgore, seu splendore notandis, nec
bestiibus in manibus, vel ad pedes; feda-
sus autem rubens, glaucus, viridibus & an-
guinis non utantur, & capas manicas, &
aut gallicas ad divinum officium in ec-
clesia gerant, si canonice volent effugere
bulionem.

Nullus clericus beneficium ecclesiasticum
de laicali munda recipiat, vel in laicali ma-
nu religione praesentem, cum retum ecclesiae
nulla sit attributa potestas. Si qui autem
fecerit attendere praesentem, recipientes
priventur beneficio licet recepto; re-
signantes vero secundum nostrae graduatis
arbitrium puniantur.

Nullus habeat ecclesiasticum beneficium
ad aliud beneficium ecclesiasticum assumptum,
nisi facta religione praesentem in manibus illius
ad quod illud quoque ipsius ecclesiae notum
peristere, & si primum retinere contende-
rit cum secundo, utroque ipso iure sit pri-
vatus; nisi per Romanam ecclesiam, seu per
nos cum eo super hoc fuerit dispensatum. In
vero ad quod pertinet institutio, institu-
tionem facere non audeat, nisi prius con-
fectis, nostrae arbitrio puniatur.

Clerici, qui ad sacros sunt ordines pro-
moventi, diligenter examinentur per eos,
qui ad hoc fuerit deputati, quod ut vire
sunt, & si vire sint, & si vire sint, & si
quatuor temporum praecedentibus a pleba-
nis suis personaliter praesententur, ut de ipso-
rum vita, scientia, conditione, & virtute
constat, vel etiam de bono testimonio pleba-
norum. Quod si forte aliqui ipsorum pleba-
norum venire nequeant, canonica praesentio-
ne dentur, clericos suos, qui ordinem
voluerint, capientes sint de ipsorum vita,
scientia, conditione, & motivate testi-
monium perhibentibus, ad nos mitat cum
aliquo de Capellanis aut clericis sui bonae
famae, & convocatis honorari, qui nobis
sint, seu examinatoribus deputatis, ipsius
plebani vice, seu nomine, repraesentent.

Si quis Sacerdotis filius, aut alius ex for-
matione huius dispensatione non obtenta
sacrum ordinem chanculo surpriserit, hoc
ipso sit excommunicationis vinculo innoda-
tus, & etiam ipso absolutioem obtinens
mancat tamdiu ab ordinis fuerit excep-
tionem suscipiens, donec dispensationis gra-
tiam poterit obtinere, quod etiam de illis,
qui sine certo titulo se clericulo fecerint ad
tacos ordines promoveat, decernimus obser-
vandum. Si qui vero scienter ad sacros or-
dines praesententur sine sacramento, &
alios ex fornicatione natos, sacro quod sint
reus, ipsos ex tunc excommunicationis fen-
tore innodamus.

Quoniam quidam laici de non recipiendis
uxoribus suis, & quorundam moleres de non
recipiendis maritis legitimos tenerariis
solent facere juramenta, quae peritura sunt,
nihilominus appellanda; praesenti decreto
statuimus ut omnes sive maris fuerint, sive
femininae, qui de cetero fecerint huiusmodi
juramentum, & qui cis in hac perveritate
adhierint, conscio super hoc publicum
instrumentum, aut locum testis etiam obtine-
do; seu etiam alias offerendo, quod iustis
multo juramentum nullum peritura commu-
tatuor, hoc ipso sint excommunicationis
vinculo innodati, illique nullatenus ligati
huiusmodi iuramento agant positionem de
perjuro ex se se repeteant, non obstantes
iurisco iuramento, cum juramentum esse
non debeat iniquitatis vinculum, sed am-
plius veritatis. Ne autem utrumque per igno-
rantiam valeat excusari, praecipimus ut hoc
nostrum decretum quater in anno solentur
publicetur.

Ad haec statuimus, ut omnes hospitalarii
in uno refectorio comedant, in uno dormiant
dormitorio, ita quod mulieres suum dor-
torio, & suum refectorium habeant separa-
tum, quod etiam in collegiatis ecclesiis
praecipimus observari, si coamide possunt
domum ad hoc competentem habere.

Item statuimus, ut nullus de alieno episcopatu
seculatus ad regimen, vel in clericum alius
ecclesiae nostri episcopatus eligatur, seu
etiam admittatur absque nostra licentia spe-
ciali, & si contra factum fuerit, illud decer-
nimus non valere.

Si quis clericus facerit vel religiosis,
habens beneficium ecclesiasticum in civitate
vel dioecesi nostra, se ab alio episcopo, vel
archiepiscopo absque nostra licentia fecerit
ordinari, ab executione ordinis licet suspensus
ipsum duximus suspendendum.

Nullus clericus in sacris ordinibus con-
stitutus, aut alius clericus obtinens eccle-
siasticum beneficium, concubinam, nec aliquam
secum in domo vel extra domum, de qua
sit vel habere, habeat mulierem, nec admittat
eam ad aliquod servitium in canonica eccle-
sia, nisi mater, vel amita eius fuerit, aut
foror; & si minus sit legitima, nec legitima
extra, monemus ut illam infra quindecim
dies a se debeat removere, ipsam, vel aliam
ulterior minime admittam; & qui contra
fecerit, ipso a divinis officijs, & beneficiis
ecclesiasticis suspendimus; & si suspensus
praesentem celebrare divina, vel benefici-
orum ecclesiasticorum administrationem se im-
pulerit, ipso ex tunc excommunicationis
vinculo perpetuo amoveamur. Plebani quoque,

uoribus suis, & quorundam moleres de non
recipiendis maritis legitimos tenerariis
solent facere juramenta, quae peritura sunt,
nihilominus appellanda; praesenti decreto
statuimus ut omnes sive maris fuerint, sive
femininae, qui de cetero fecerint huiusmodi
juramentum, & qui cis in hac perveritate
adhierint, conscio super hoc publicum
instrumentum, aut locum testis etiam obtine-
do; seu etiam alias offerendo, quod iustis
multo juramentum nullum peritura commu-
tatuor, hoc ipso sint excommunicationis
vinculo innodati, illique nullatenus ligati
huiusmodi iuramento agant positionem de
perjuro ex se se repeteant, non obstantes
iurisco iuramento, cum juramentum esse
non debeat iniquitatis vinculum, sed am-
plius veritatis. Ne autem utrumque per igno-
rantiam valeat excusari, praecipimus ut hoc
nostrum decretum quater in anno solentur
publicetur.

Ad haec statuimus, ut omnes hospitalarii
in uno refectorio comedant, in uno dormiant
dormitorio, ita quod mulieres suum dor-
torio, & suum refectorium habeant separa-
tum, quod etiam in collegiatis ecclesiis
praecipimus observari, si coamide possunt
domum ad hoc competentem habere.

Item statuimus, ut nullus de alieno episcopatu
seculatus ad regimen, vel in clericum alius
ecclesiae nostri episcopatus eligatur, seu
etiam admittatur absque nostra licentia spe-
ciali, & si contra factum fuerit, illud decer-
nimus non valere.

Si quis clericus facerit vel religiosis,
habens beneficium ecclesiasticum in civitate
vel dioecesi nostra, se ab alio episcopo, vel
archiepiscopo absque nostra licentia fecerit
ordinari, ab executione ordinis licet suspensus
ipsum duximus suspendendum.

Nullus clericus in sacris ordinibus con-
stitutus, aut alius clericus obtinens eccle-
siasticum beneficium, concubinam, nec aliquam
secum in domo vel extra domum, de qua
sit vel habere, habeat mulierem, nec admittat
eam ad aliquod servitium in canonica eccle-
sia, nisi mater, vel amita eius fuerit, aut
foror; & si minus sit legitima, nec legitima
extra, monemus ut illam infra quindecim
dies a se debeat removere, ipsam, vel aliam
ulterior minime admittam; & qui contra
fecerit, ipso a divinis officijs, & beneficiis
ecclesiasticis suspendimus; & si suspensus
praesentem celebrare divina, vel benefici-
orum ecclesiasticorum administrationem se im-
pulerit, ipso ex tunc excommunicationis
vinculo perpetuo amoveamur. Plebani quoque,

uoribus suis, & quorundam moleres de non
recipiendis maritis legitimos tenerariis
solent facere juramenta, quae peritura sunt,
nihilominus appellanda; praesenti decreto
statuimus ut omnes sive maris fuerint, sive
femininae, qui de cetero fecerint huiusmodi
juramentum, & qui cis in hac perveritate
adhierint, conscio super hoc publicum
instrumentum, aut locum testis etiam obtine-
do; seu etiam alias offerendo, quod iustis
multo juramentum nullum peritura commu-
tatuor, hoc ipso sint excommunicationis
vinculo innodati, illique nullatenus ligati
huiusmodi iuramento agant positionem de
perjuro ex se se repeteant, non obstantes
iurisco iuramento, cum juramentum esse
non debeat iniquitatis vinculum, sed am-
plius veritatis. Ne autem utrumque per igno-
rantiam valeat excusari, praecipimus ut hoc
nostrum decretum quater in anno solentur
publicetur.

Ad haec statuimus, ut omnes hospitalarii
in uno refectorio comedant, in uno dormiant
dormitorio, ita quod mulieres suum dor-
torio, & suum refectorium habeant separa-
tum, quod etiam in collegiatis ecclesiis
praecipimus observari, si coamide possunt
domum ad hoc competentem habere.

Item statuimus, ut nullus de alieno episcopatu
seculatus ad regimen, vel in clericum alius
ecclesiae nostri episcopatus eligatur, seu
etiam admittatur absque nostra licentia spe-
ciali, & si contra factum fuerit, illud decer-
nimus non valere.

Si quis clericus facerit vel religiosis,
habens beneficium ecclesiasticum in civitate
vel dioecesi nostra, se ab alio episcopo, vel
archiepiscopo absque nostra licentia fecerit
ordinari, ab executione ordinis licet suspensus
ipsum duximus suspendendum.

Nullus clericus in sacris ordinibus con-
stitutus, aut alius clericus obtinens eccle-
siasticum beneficium, concubinam, nec aliquam
secum in domo vel extra domum, de qua
sit vel habere, habeat mulierem, nec admittat
eam ad aliquod servitium in canonica eccle-
sia, nisi mater, vel amita eius fuerit, aut
foror; & si minus sit legitima, nec legitima
extra, monemus ut illam infra quindecim
dies a se debeat removere, ipsam, vel aliam
ulterior minime admittam; & qui contra
fecerit, ipso a divinis officijs, & beneficiis
ecclesiasticis suspendimus; & si suspensus
praesentem celebrare divina, vel benefici-
orum ecclesiasticorum administrationem se im-
pulerit, ipso ex tunc excommunicationis
vinculo perpetuo amoveamur. Plebani quoque,

LUCENSE CONCILIIUM.

vicarii, & coadiutores eorum habe
constitutionem observent, & faciant a subditi-
sibus observari, & nobis per se, aut per
tercias suas referant, quod si fecerint con-
traria cum; alioquin secundum nostrum arbi-
trium puniantur.

Item cupientes, ut beneficium ecclesiasticum
sanctionibus canonicis habeatur, statum, ut
de beneficiis ecclesiasticis nullae sine pas-
siones in civitate de diebus memoratis; de
super hoc monemus universos, & suos
subditos praedictos, qui possessiones praedictas
fecerint, vel fieri consentierint, vel opera
sua operando, ut fiant, excommuni-
cationis sententiam proferentes.

Item cupientes ecclesiarum utilitatibus pro-
videre statum, ne quis rector aliusque ec-
clesiae, vel loci religiosi, vel alia quocum-
que persona civitatis, vel dioecesis Lucanae
alienet vel pigriori obliget possessionem ali-
quam, vel thesaurum, seu proveniunt non
bonos habitus vendere ad tempus aliquis ec-
clesiae, vel loci religiosi civitatis vel dioec-
esis praedictae absque nostra licentia specialis,
quae apparet in scriptura legitime nota signata,
& monemus omnes & singulos, ne contra
praedictum statum aliquid debeat ar-
tentari in omnes & singulos, qui contra fe-
cerint, vel fieri consentierint, alienando seu
pigriori obligando, vel recipiendo aliquo
titulo alienationis, seu pigrioris alienandi seu
praedicti excommunicationis sententiam pro-
ferentes; ac etiam decernentes irritum &
inane, ac penitus non valere quodcumque
ira dictum statum fuerit attentatum.

Item statuimus, ne rector aliusque ec-
clesiae vel loci religiosi nostra civitatis vel
dioecesis debitum contrahat nomine eccle-
siae suae (summae filii concessam vel con-
cedendam a nobis, & si contraxerit pronun-
tiamus contractum ipsum penitus non vale-
re, & ex tali contractu in nullo immo
ecclesiam obligari.)

Item praecipimus abbatibus, Prioribus &
plebanis nostrae civitatis vel dioecesis, ut
dispositiones editas infra referendissimas
dominus proximae nunc venturam habere & cum
illis sine in anno legitime subgerere suis,
& ea exoneret diligenter.

Lex fuerit & publicata constitutiones
praedictae in synodo clericorum civitatis &
dioecesis nostrae, congregatae Lucenae in
praedicta ecclesia S. Martini praesentibus Do-
minis archiepiscopo Gerardo Guidone de
Porcari, Canonico Lucenensi, & pluribus
aliis Ant. Dominis 1853. IV. idis martii
ind. XI.

ANNO
CXLVIII
1554
1555

ALEXANDER PAPA IV.
Sedit ab anno 1534 usque ad 1561.

AD PARIENSEM CONCILIUM

In causa interfectionum Cantoris Carnotensis

Anno 1555. habitum

ADDITIO.

AN. 1555. **I**n tradendis rebus Parisiensis concilii Labbeus expressissimum se prebet, adeo ut vel folium eius non sit in usum, que dicitur episcopus accivie ad concilium, tradat; quin & minus recte nomen cantoris Carotenensis signat per compendium, & cantor enim ille vocabatur Reginaldus de S. Spiritu, quod profecto nomen nunquam illi Labbeus litterata E. designatur. Haec enim ego rei conciliarii studii concilii huius mentem in hunc usum latam, ex nova editione Gallie Christ. to. VIII. p. 367, in append.

Sciatia lata in concilio provinciali in sancto Reginaldi de S. Spiritu Cantorense.

In nomine Paris & Fili & Spiritus Sancti, amen. Anno Domini MCCLV. die Martis ante festum B. Anthoni continuata a die Lunae precedenti, nos Henricus Dei gratia Senonensis archiepiscopus, Remensis Parisiensis, Gulterius Aurlianensis, Guido Alciandrensis, Nicolaus Trecensis Dei gratia episcopi, & Alaricus miteratione ejusdem ecclesie Medensis continuatus in negotio inquisitionis facte auctoritate concilii provincialis super interfectione bonae memorie R. quondam cantoris Carnotensis, auditis praedictis, & praesentibus habitis contra Hugonem de Chavencop canonicum Carnotensem & Colinum fratrem eius, qui se voluntas & ordinationi concilii submittunt, praestito hoc juramento,

CONCILIUM AD S. QUINTINUM

Anno 1555. habitum.

Decretum concilii S. Quintini de supplicandis in abbacia Arroasie fornicariis conversis.

AN. 1555. **T**homas D. G. Remens, archiep. & Jacobus miteratione divina Archiepiscopus in Gallia Christi T. imperator salutem in Domino. Novertit illi, p. mitteratione vestra quod cum anno Domini millesimo ducesimo quinquagesimo sexto nobis & ceteris provincie nostrae Compensiensis ad S. Quintinum in nostro provinciali concilio constitutum intimatum fuerit de supplicandis in concilio ad S. Quintinum Arroasie defunctis religiosis mulieribus conversis, quibus defunctis nulla substatuatur ibidem, quamvis ipsa loca nomine eorum fundata, & ad eorum usus, ut asser-

batur, collata fuissent; sine praemissa adhibita in ipso concilio statutuam quae in omnibus locis ipsius ordinis, Remensis provincie, in quibus religiosi mulieres esse consueverunt, loca etiam, quae jam decesserunt, vel in posterum decedent, secundum sacraliter locorum & ad diocesanorum, arbitrium, canonice Arroasienis ordinis ponerentur. Quod cum ad abbacia Arroasie & ad concilium substatuatur notitiam pervenisset; idem abbas Arroasie, qui dicti ordinis caput esse dignoscitur, ad quod nostrum inebatetur & eos quorum compendia simul haberet possit personarum accedens, mel-

ANNO
CXLVIII
1554
1555

ANNO
CXLVIII
1554
1555

Anno 1555. **R**ationalis & perspicui abbas factus homo, per quas dictum statutuam videbatur in debite factum esse, nec sine dicti ordinis gravi leonore; praedictum statutuam personam humiliter revocari. Sed quia de facto concilii, non nisi per concilium nos tradere decebat, noluit utique ad futurum concilium celebrationem de praesentibus aliquod ordinare. Supradictus autem abbas propter damna quae ex dicto statutuam sine ecclesiae & ordini imminere dicebat, dilatare hujus, non acceptans praedictum revocari, nos informari fecit; auctoritate ipsius apostolica procuravit; postmodum vero nobis cum nostris coepiscopis apud Compendium anno revolutio in concilio congregatis & saepe dicti abbas ibidem personaliter adfuit, supra dictum statutuam non debuisse fieri per rationes & privilegia persuadens, litteram apostolicam in qua dicti statutuam revocari vel informatio ab apostolica sede facta continebatur, in audientia nostra legit; supradictus humiliter, ut ipsam revocationem nostram informationem praedicti statutuam acceptare vellemus, sed quia communis provinciarum ecclesiarum utilitas vel necessitas nos omnes & singulos in ipso concilio vocare non compellat, dicti statutuam negotium nobis duobus a ceteris coepiscopis notis compendii suscepimus, cum opportunitas offerret vice omnium auctoritate concilii terminandum, secundum quod nobis duobus futurum esse concorditer videtur. Igitur opportunitate accepta, distorum abbas & conventus ecclesiae Arroasienis de ejusdem ordinis privilegiis, instrumentis & adis diligenter inspectis, & rationibus interfectis; quia nobis non constitit loca dicti ordinis, nomine religiosorum mulierum facta conversarum, prout antea nobis suggestum fuerat, sed canonicum Arroasie & ordi-

Anno 1555. **N**is ipsius fundata & collata ad usus eorum canonicorum fuerit, insuper quia nobis constitit hanc fuisse, per S. Jacobi Praedicatorum, S. Catharinae Vallis Scholarium ordinum praeterea & fratrum Joannicum canonicum S. Victoris Parisiensis, olim visitatores ordo Arroasie a sede apostolica deputatus ad reformationem ipsius ordinis, ad postea eadem auctoritate confirmatum multo tempore jam elapso, ut de cetero non reciperetur in ipso ordine religioe mulierum sine conventu, & sine approbatione super revocationem fide informationem dicti statutuam per sedem apostolicam jam factam, ut dictum est, ac propter quendam aliam que nos moverat, & de pure movere debeatur, nobis concorditer visum fuerit, praefata libertatem & conventum Arroasienem ac alios ejusdem ordinis, ad recipiendum religiosas mulieres sine conversis vel locis, etiam quae jam decesserunt, vel in posterum decedent, non debere compelli, nos de negotio hujusmodi plenus interea, inter alia praecipue audientes dictas mulieres dice ecclesiae Arroasienis & ordini, tan in spiritualibus, quam in temporalibus, eos casualiter, sed aliquando praesentibus non compellat, fuisse & futurus esse, si remaneret, insolentes & damnosas, quodque sine ... & membrorum i. bisio non possent monasteria commode sustentari, ac debita cura supplicare, & hospitalitatem ad quam rectius servare, auctoritate a iam dicto nobis concessit concilio praefatum statutuam concorditer decernimus non tenendum. In quibus rei perpetuum firmiterque praesentes litterae, adis & sigillis nostris factis sigillari. Datum apud Arbretonium anno gratiae MCCLV. mensis quartis post festum S. Nicolai hyemalis.

CONSTITUTIONES ÆGIDII

Sarresbiriensis episcopi in Synodo latae

Anno 1556.

Ex MS. cod. num. bibliothecae collegii S. Johannis Cantuarie A. III. B. in quarto.

AN. 1556. Ex Wils. L. 1. P. 124

Rationalis & perspicui abbas factus homo, de fabrici sui bonitate poteram amplecti in permanenti vitae gaudio sine mortis obdoloque peritendi; si tamen fabrici suo profecturae accepto non immemor obdoloque debam credulitatis; sed dum mandata ejus, qui fecit eum, transiret esse non timuit, & ignorantia & conscientie infirmitate jure dei iudicio in se & posteris suo infestentum mortis & corruptionis excepti. A statu enim completis perfectiois deficiens, dum esse, quod non potuit, & fecit quod non debuit, infeliciter appetivi; per ea, quae peccaverat, punire de immortali peccatale, de sciente insensibilis damnum effecit; sed cum ruina tam enormis naturali reparaui minime potuisset, alicui concilio, quod ipse novit, missus est concilii angelus Conciliar. Suppliment. Tom. II.

de sine Paris in forma virginis. In vigine ex virgine nostra mortalitate naturam assumptam per operationem Sancti Spiritus concepit; & cum integritate virginis naturae verus Deus, verus etiam, mundo per dilectum filium legitur factum amantissimum, mox te sua genit redemit humanum, solo statum obdolo picturam. Porro licet lex evangelica fulsisset ac ad fidem & morem in ista diem populi convertendos, qui tamen post conversionem multorum adeo invaluit infidelitas & malitia in conversis, decesserunt apostoli & eorum successores in forma Spiritus Sancti conversorum ad fidem errorem & malitiam per canones occurrentes. Ex hoc primum apostoli, deinde concilia conciliarum canonicorum, & de more obdoloque, qualiter videlicet ecclesia Dei reformari debuit in utroque, inter alia statutuam.

ANNO
CHRIST.
1156

de approbatione statuum, quod omnes nulle
mercule cum presbyteris et clericis & rectoribus &
legibus publicacionis & clericale in facris
ordinibus constituit, scilicet de cetero fornican-
tes publice, post presentis statuti denuncian-
tionem ipso facto, ratione sacrilegii & con-
tentionis incurrant. Et si cum taliter excom-
municati presbyteri vel clerici quocunque
quod committunt, sententiam excommuni-
cationis incurrant. Et si cum taliter excom-
municati presbyteri vel clerici quocunque
fecerint vel regulares vel clericos quocunque
post denunciationem commiserint, sciant se
sibi sententie laquei immortari; quorum
abolitione nobis & parochianis nostris
specialiter reservamus. Hæc omnia in testi-
monium nostram in parochialibus ecclesiis
precipimus frequentius publicari.

Ex concilio Oxon.

* Tam
hoc caput
et alia
consti-
tutionibus
origina-
rum esse
mutata
& in
dolos.

* Ut veri videamur evangelicæ legis
factores, cum non nisi in vicis laborantii
retributionis qui altari servit, vivere debeat de altari,
statuimus at ecclesie ceteris personis deputatis,
nulli dentur ad firmam, nisi forte iura
laici causa sublegetur, & a no episcopo appro-
bata; & tunc de epi consensu, alicui per-
sone honeste & ordinate datur ad firmam,
de quo veriusimili prorsum debeat, quod
fructus ecclesie in bonam usum convertat.

De eodem.

Predecessorum nostrorum vigilis inhaerentia,
conventiones firmarum abique no-
stra vel predecessorum nostrorum approbatione
contractas, penitus infirmamus. Satis-
tuentes sub poena fratris nostri, quod tunc
beneficia forane sine auctoritate nostra &
licentia, nulli tradantur ad firmam. Quod
ad firmam prebendam cum extenti volumus,
nulli decantari & a no interveniente
consentia, nostra & successorum nostrorum
sunt auctoritate soluta; Quod si ex causa
personis aliquibus hoc duxerimus indulgendum,
equanimiter deinde de his beneficiis
prebendis in decanatu Sarum, & de forane
beneficiis in locis archidiaconi per presentiam
firmam conventio lineatur.

De vicariis admittendis: Ex concilio
Londou.

Ad vicariam statuum nulla de cetero
fore admittendum, nisi jam in presbyterum
ordinatum, vel saltem diaconum, in proximi-
mo quatuor temporibus ordinatum, qui re-
quiritur aliis beneficiis, si que habet cura-
ram animarum habentia, jure relectantur
sibi facere corporalem, alioquin institutionem
illis decernimus fore nullam, & vicariam
alii fore confutendam. De vicariis
caris, qui non sunt presbyteri, cum vicariis
teantur in propriis personis ecclesie de-
vicariis, statuemus precipimus, ut infra annum
ad minus se faciant in presb. (quod est ordinari).
Alitquin, si per eos fuerit, quocunque
infra annum, ut diximus, ordinem, eos ex-
tunc fore vicariis eidem decernimus priva-
tos. Et de residentia civica eos statuum, quod
& indicatis supra diximus statuemus.

* In una maris ab alia & veterari
si ma iuxta hic inferuntur.ANNO
CHRIST.
1156

(De violatione sequitur: Quoniam quidam
dum filii debite obedientie iugum præsum-
ptione temeraria conculantur sequentur,
quod in vicariis ecclesie & ex aliis casibus
exigentibus iustitia, postquam excommuni-
cationis sententiam in sequestrum violatores
publice promulgandam penitus vilipendam
non verentur violare; nos eorum malitiam
accutius fatagimus, violatores huiusmodi
in clericis facimus, ab officio & beneficio rati-
onabili manere suspensos, donec, excelsis tam
gravis & enormis satisfactione debita corri-
piantur; ut vero laici sciant & prævident
sequitur violaverint, cum ipso facto ex-
communicati exsistant, & communicantes cum
eis monitione præmissa simili sententia per-
cellantur.)

De eodem.

Audivimus quod nonnulli in ratione dicitur
contra statum concilii Londouensis de facto,
cum ipso jure sint privati, perpetuis
detinent vicarias. Quia vero detentores huius-
modi & animas negligenter deserviunt; &
de factum committunt nihilominus vel rapinam;
vicarias sic vacantes, ad manus nostras
C sequetramur, sub poena excommunicationis,
quam contravenientes incurere volumus ipso
facto, districtius inhibentes, ne spirituum
vel temporalium administrationi fide de
cetero audeant immittere, cum vicarias huius-
modi donationi nostre generalis auctori-
tatis concilii dudum reservandas; præter-
tiam eas, in quibus contra præfatos per
negligentiam est perscriptum.

De eodem.

Cum ex præcepto divite necnon auctori-
tate canonica ad solvendum Deo de nobis
molliarum, sicut de die divinum officium,
inexcusabiliter obligemur, statuemus precipimus,
quod secularis prelati necnon pa-
rochiales presbyteri, qui ex causa rationabili
sibi de nobis non fuerint ad maturandum
officium exequendum, surgere student in
aurore, & cum die illuciter, officium in-
choent, consueque parochiam absentia
non obstant.

De capitulis admittendis.

Subditorum nostrorum pericula, negligenti-
am damabili tolerata, gravi nos dolore
percellunt, & eo gravius quod eis occurre-
re festinato remedio non valemus. Nos enim
Ei quidem presbyteris & clericis non solum
ratione originis & facti baptisati, sed etiam
inferiorum ordinum, & aliquos fa-
cietur ratione nostris offendi, ab alicui
episcopo abique nostra vel predecessorum
nostrorum licentia, sacros ordines non am-
bigimus recipere, & huiusmodi manum im-
positione rati, ut expedierit, non habent
in tanta executione totidem taliter fa-
scipetorem, propter quod ipso jure in irre-

ANNO
CHRIST.
1156

gularitatis dispensationem inducit, & quod de-
bilis est piangendum, irregularitatemque
iurisdicte canonem nunciamus; statuentes ut
nullus de loca civitate vel dioecesi oriundus,
& nobis vel predecessoribus nostris ordi-
natus, & abique nostra vel eorum licentia,
ordine postmodum ab alieno episcopo
suscepit, nec a proprio episcopo appro-
bato, qui executioni fide immittit ordinis sic
suscepit, ab aliquo subdiano nostro re-
ligio vel seculari clam vel palam, donec
cum legitime fuerit dispensatus, ad exe-
cutionem officii aliquatenus admittatur. Ta-
les autem clericos ad officium per nos
remittentes, ipso facto norunt se dis-
pensatos.

De eodem.

Præterea cum quidam alienæ originis fide
clericos facit ordinis vel presbyteros affe-
rent, sum litteris que sic fieri per salutarium
vitium fabricat, quod diebus nostris acci-
dit, non suspectos fide meminerit ordinis fu-
suscepit, & sic per colore huiusmodi, ad
officium executionem minus provide admittantur;
tam gravi scandalo & animarum periculo
occurrere cupentes districtius precipiendo
statuimus ut quicumque alicuius ex-
communicationis litteras coram nobis vel officialibus
nostris exponat, quibus fide imponitur,
si de eis forsan dabitur, ut in fide cupulo
equilibrè ordinem amoto, ad executionem
sui ordinis admittatur, prout visum fuerit
expedire.

De religiosis.

Cum secundum regulas sanctorum patrum
religiosi sint palmas, hymnos, & quædam
alia legenda, de canendi, tam in nobis
quam in diurno officio secundum fide ob-
servantiam tenentur cordenter retinere,
statuimus ne nunc monasterium ingressus
D clericos in officio huiusmodi in nostra dioecesi
laudabili super prebendis in nostra dioecesi
hactenus observata, nolimus præjudicium
generari. Quod si decedens huiusmodi nunc
animam suam, & postmodum super prebendis
mortuarii consuetudine ecclesiastica ob-
servetur. Ad solutionem vero debiti de iure
mortuarii retinentes volumus per locorum
ordinarios ecclesie ecclesiastica, coarctari.

De matrimoniis contrahendis, & nominis
premissis.

Cum matrimonium contrahendis per denun-
tiationem omnimodiam, & factorem pa-
rochialium abscipiam aene illi periculis con-
cipitur, & contingat, firmat statuemus
precipimus, quod sine sacerdote & aliis le-
gitimis testibus, banquoque tribus diebus
invenibus in parochiano presentia, ante
contrahendum in premissis promulgandam
nostra dioecesi de cetero nullatenus matrimo-
nium contrahatur. Quod si denunciationis
omnibus reperiantur aliqui abque sacedo-

ANNO
CHRIST.
1156.

De Mortuariis.

Statutum felicis recordationis R. præde-
cessoris nostri super mortuariis edium, præde-
cessoris synodi approbationis duramus decla-
randum. Satagens sequimur idem. Et præde-
cessor noster saluti considerari animarum,
quia considerat laicos utriusque sexus fidu-
ditos suos, quocunque per ignorantiam,
nonnunciam vero per negligentiam in-
fuciant in decimarum & oblationum suarum
substantione graviter deliquit; quod non
dimittitur peccatum, qui solentur ablatum,
prudenter attendens salubritas statui,
quod pro recompenatione decimarum taliter
substantione, licet causam statuto suo
non infuciant, secundum melius animam
in bonis defuncti ecclesie dampnum passis,
debit applicari. Quoniam vero hujus occa-
sione statui inter ecclesiarum reditores & pa-
rochianos suos licet qui ex vulgari capi-
tiosum, frequentius oriuntur, illud synodali
durimus interpretatione declaramus. Quod
si decedens res suas fide per salutarium
generis in tenis suis huiusmodi animalia,
optino, cui de fore fuerit debitum, reservato,
ecclesie lue a qua sacramenta percepit,
sibi, dum vivens, ad dolo, fraude, & con-
fessione qualiter. pro de in animam præde-
cessorum quam prædialium necnon & obla-
tionum substantione compensatione, ad il-
lorationem anime sue, nullus post optimum
recederet. Quod si duo tantum in bonis de-
cedens extiterit animalia, de manufactura
necnon ecclesie exactio qualiter mortuarii nomi-
ne remittatur.

De eodem.

Hoc autem adiciendum duximus, quod si
materfamilias viro suo superstiti præberit,
ad præstationem mortuarii nomine concedatur.
Quod si post obitum mariti in domo & fa-
milia regimine, quod in annum superstiti
iure, iuxta formam superius scriptam ad mortua-
rium obligatur, hac autem nostra con-
tentione fide interpretatione consuetudini
D officium suum cordenter meminerit retinere,
cessante ignorantia invincibili, alicui
obediente præparatur. Quod si fecus fu-
erit incurre præmissis, & postmodum
& præmissis fulsundur. Ad hæc sub
poena excommunicationis, quæ trans-
gressores hujus statuti nostri ipso facto volumus
innotari, districtius prohibemus, ne aliqui
religiosi ex quacunque necessitate, nobis
inconstituti, rem immobilium monasterii
fide, quocunque alienationis titulo, in aliam
religionem seculariter personam transferre
præsumant. Sub poena consilii nihilominus
inhibentes, ne fidei possessores exsistant, aut etiam
post aliorum obligationibus fide constituent
principales, neque per sigillum suum aut
denunciam pro aliis fide obligent, quamquam
abbates vel priores fide hoc sub obedientie
debito, a quo eos ab solvimus in hac parte,
precipiant vel injungant.

ANNO
CHRISTI
1156

tis & telium legitimorum prefata mariti-
monialiter contraxit, tam contrahens, a
contra ecclesie interdum later fuerint, ex-
communicationis precipibus subiacere. Hanc
autem constitutionem nostram in Nativita-
tis, Resurrectionis, Ascensionis domini-
cæ & annuum diebus, in quolibet parro-
chialis ecclesie nostra diocesis, per eorum
faciendos sub obedientia debito precipibus
folleniter publicari.

De prohibitione foetillarum.

Prohibitione foetillarum & aliis commu-
nium potationum pro salute animarum &
corporum introductam, synodali approbatione
profertentes, rectoribus, vicariis, & vel
prebysitis parochialibus precipibus, sub
obedientia debito firmiter injungendo,
quod parochianos suos crebra exhortatione
diligenter inducant, ne prohibitionibus hujus
temerarii violatores existant. Alioquin quæ
in hac parte culpabiliter eveniant ad eccle-
siam ingressa & sacramentorum communione
pœnis cessantibus, ad poenitentiam non
solum accesserint, quod ab eo pro transgre-
ssione hujusmodi eis poenitentia nomine
injunctam fuerit, amplius recepturi & pro
eis Deus dederit impitrecari.

De eodem.

Communes autem potationes declaramus,
quæ vitarum multitudine, quæ numerum
denarium excedunt episcopi parochie, in
vsa cervisia venalis extrictæ, vel etiam vi-
cinarum in tabernis hujusmodi, vel infra
septem ejusdem domicili potandi gratia com-
municantur. Viatores vero peregrinos, & in
mundanis ac mercatis convenentes, quævis
in tabernis convenere, sub prohibitione
ista nolamus comprehendi.

De mancipiis Judæorum.

Licet in decilio Lateranensi & Orientali
prohibuit fieri extricere, ne Judæi mancipia
habent christiana, pŕierquam amon. Judæi no-
stre diocesis, ut dicitur, hujusmodi probi-
bitione contempta, nutrices, obŕicticæ, &
alia mancipia christiana damnablem præsenti-
um retinere, & hujusmodi transgressionem
contemti & in gravissimam poenitentiam au-
ctam, ut non solum cum christianis solent,
sed in nostris fides scandalam, & in sua legi-
timate contempserit, & in christiani com-
munionem conjugat. Unde prefatis synodi
approbatione statutus, ut mulieres tam
solæ quam conjugatæ, super hujusmodi cri-
minum confesse vel convictæ, nominationem ex-
communicationis sententia percussant, donec
ad arbitrium nostrum vel officialium
nostrorum satisfecerint, acŕius evenerint.
Judæi vero super hoc constituti vel conŕicti
fines, in donec hoc competerent emendaverint,
omnis christiana communio per certum eccle-
siam cum degerit. Quod vero circa die-
tionum habitus didum est, propter ter-
ritæ, quæ ex habitus confessione contingunt,

omni diligentia statuitur observandum.

De poenitentia excommunicatis indulgentia.

Prefatis synodi approbatione statutus,
ut quicumque subŕictorum nostrorum in ex-
communicationis sententiam, contra gra-
ecclesiastica spoliatores & alios criminosos in
Oxonie concilio promulgatum, convicti fue-
rint faciendo, præter notam infamiam quam
incurrunt, ipso toties in civitate Sarum, &
in paribus locis, ubi crimen commiserint,
nisi cœteris fuerint publice fulgentes, quos
nobis vel facimus, nisi poenitentiam
extiterit, nisi causa rationabilis nos in-
trodiderit ad poenitentiam committendam.

¶ Cum et mæram annis illuc fuerit, qui non
aliquis vel aliquam poenitentiam, vel
natalis decoretur; in quorum laudibus &
meritorum præconis, totum tempus a Chri-
sti festibus, quorum suffragis indigent ex-
pendi non indigne mereantur; hominis ta-
men conditio cui didum est, ¶ In sudore
vultus tui verseris pan tuu, ¶ nequaquam
poterit omnino propter occupationes manda-
tas sanctum venerabilem agerit indigent, aliis
re, quin necesse habeat corporis necessita-
tibus providere; ideoque, salva sanctorum
reverentia, dumvis latuendum; quod ex-
ceptis solennitatibus glorioŕis virginis Ma-
rie, apolloniorum, & evangelistarum, festi-
vitatibus sanctæ Crucis, sancti Michaelis,
sancti Johannis baptiste, sancti Laurentii
martiris, & translationis sancti Thomæ mar-
tyris, festis etiam sancti Martini, sancti Nicolai
confessoris, sanctæ Mariæ Magdalene;
festivæ dedicationis in festis parochie, nec-
non & sanctorum, in quorum honore eccle-
sias singule conduntur; nullus alterius fan-
cti festivitatis agricultura & laboribus, sine
quibus terræ cult non possunt, parochianis
suis per presbysitos licentibus feriandis.

¶ Quoniam propter diversas consuetudines
in petendo decimas, propter diversas eccle-
sias, inter rectores ecclesiarum & parochia-
nos suos ita & contentiones, in canonicis &
D dicit permissa oriuntur, volumus, quod
in punctis ecclesiis per archidiaconos con-
stitutus, uniformis sit petendo decimarum.
In paribus volumus, quod decime de frugibus
non dedantur expensis, integre & sine aliqua
diminutione solvantur; & etiam de fructibus
arborum, & seminibus omnibus, & heredi-
tariis horarum, nisi parochianis competentem
pro talibus decimis velint facere redemptionem.
¶ Volumus etiam quod decime de focenis
sive, ubi que crescant, sine in magnis parti-
bus, sive in parvis, sine in chaminis, ingan-
tur, & prore expedit ecclesie perfolvan-
tur. De nativitatibus autem animalium
volumus, se de agris, quod feræ agris & in
Ella feræ oblii duntur pro decima. ¶ Serpium
agnas & supra datur pro decima. ¶ Iam
tamque redior ecclesie, qui septimum agrum
recepit et parochiano, a quo decimam
illam receperit, tunc obŕictus in reconŕictio-
ne. Qui octavum agrum receperit, det
parochiano suum denarium. Qui nonag-
nam agrum receperit, det obolam parochiano.
¶ Unde expectet redior ecclesie usque ad sicc-
rum agrum, donec possit decimam agrum ha-

ANNO
CHRISTI
1156

habere, si maluerit. Et qui illa expediti,
semper exigat secundum meliorem, vel ter-
tium agrum ad minus de agris fecundi anni
& hoc pro expectatione primi anni. Et
ita intelligendum est de decima lane. Sed si
oves alai in hyeme & alibi in afflate nu-
truntur, decima est dividenda. Similiter si
quis in medio tempore emerit vel vendide-
rit oves, & ceterum fit de qua parochia oves
rit oves; dividenda est decima, si ven-
dit de, re, quæ sequatur domicilia; si autem in-
certum fuerit, habeat ecclesia illa decimam.
¶ Infra quos limites tempore rationis oves
inventantur. De lacte, volumus, quod de-
cima solvantur, dum datur; videlicet de ca-
seos, tempore suo, & de lacte, in autumnum
& hyeme; nisi parochianis competentem pro
talibus decimis velint facere redemptionem;
& hoc ad commodum ecclesie. De pisci-
cationibus autem & apibus, sicut de omnibus
aliis bonis jure adquisitis, quæ renovantur
per annum, statimus, quod decime exigantur.
¶ Sed debito modo. De preventibus autem
non molendum, volumus quod decime
exigantur, & solvantur ad valorem proven-
tuum, nisi ad valorem provenitum domini
faciant redemptionem. De parvis autem
& pascuis, tam communibus, quam in
manibus, statimus, quod decime fideliter
solvantur; & hoc, per natus animalium,
& dierum, si expedit, ecclesie. Statuimus
etiam quod decime de arboribus, de mercatoribus,
& de lucro negotiationis, famili-

ANNO
CHRISTI
1156

de carpentibus, fabris, textoribus, pan-
doxaribus, & omnibus aliis spondantibus,
operariis; videlicet quod decime decimas
spenduntur, nisi ipsi spondantibus aliquid
ecclesie, si reŕtori placuerit. In petitione au-
tem principalis legati, volumus quod con-
fucto provincie cum possessione ecclesie
obŕictetur; ita tamen quod redior ecclesie
in petitione sua, sive fuerit vicarius, sive
capellanus annus, Dreum habeat per ocu-
lum. Sed quia multi invenierunt decimas da-
nentium, ita utimus, quod parochiani ad-
decimas Deo & ecclesie fideliter solvant;
quod si non emendaverint, primo ab in-
gressu ecclesie suffraganeorum, & sic demum
ad solutionem decimarum per certum eccle-
siam, si necesse fuerit, compellantur.
¶ Sed cum dictæ suspensionis relaxatio-
nem vel abolitionem petierint, ad ordinem
loco mittantur abŕictendi, & debito
modo puniendi. Rectores autem ecclesiarum,
sive vicarii, seu capellani anni, qui tradi-
tione decimas parochiano modo, ita propter
formidinem hominum, suo favorem, dicti
omne possit, cum effectu non petierint,
pœna suspensionis innotuerunt, donec dimi-
diam marcam & quatuordecim, archidiacono
perŕolverint.

Explicavit scripta venerabilis patris Ægidi,
Sarum, episcopi.

CONVENTUS EPISCOPORUM PROVINCIÆ ROTOMAGENSIS,

In qua jura quadam controversa inter archiepiscopum & suffraganeos definita sunt,

Anno 1156, habuit.

Ex MS. sancti Michaelis in perulo maris.

In 1156
Anno 11
p. 1069

¶ Noveritis, quod cum inter nos didum
archiepiscopum ex una parte, & nos
episcopos pro nobis, ecclesie, & sub-
ditiis nostris ex altera, controversia vererit
super articulis infra scriptis, tandem
locus, nostra & officialium nostrorum, seu
officialis Rotomagensis executionis & man-
data facere, & commissionis a nobis & eis-
dem officialibus habet reconvenire recepimus.
¶ Nullus abbas, nullus officialis suffraganeorum
nostrorum, nullus parochianus, nullus clericus, seu persona ecclesie
parochie, nullus vicarius defensoris, mi-
noris aliaz ecclesie cathedralis de civitate
nostra, vel clericus de propria familia
nostrorum devotioris, aliqua mandata
nostra, vel curis nostre Rotomagensis re-
cipere tenentur, aut extrahi, nec commissio-
nem recipere in quocunque casu, salvo
no.

lem, seu officialis predictus a subditi suffraganeorum predictorum, omnibus missis.
Forma autem dictæ compositionis talis est.

I.

Subditi suffraganeorum predictorum in
parochias diocesis commorantes ferè milites,
sicut decime rurales in suis parochiis
& contiguis parochis non conventuales, &
aliaz personæ ecclesiasticæ beneficiariz in suis
locis, nostra & officialium nostrorum, seu
officialis Rotomagensis executionis & man-
data facere, & commissionis a nobis & eis-
dem officialibus habet reconvenire recepimus.
¶ Nullus abbas, nullus officialis suffraganeorum
nostrorum, nullus parochianus, nullus clericus, seu persona ecclesie
parochie, nullus vicarius defensoris, mi-
noris aliaz ecclesie cathedralis de civitate
nostra, vel clericus de propria familia
nostrorum devotioris, aliqua mandata
nostra, vel curis nostre Rotomagensis re-
cipere tenentur, aut extrahi, nec commissio-
nem recipere in quocunque casu, salvo
no.

nohis & officialibus nostris; seu officiali Rotoromagensi circa personas officiorum suffraganeorum praedictorum iure communi, si quis casus emerit, in quo nobis & dictis officialibus nostris Rotoromagensibus iudicium competat contra ipsos.

II.

Item, subditi singuli suffraganeorum praedictorum compelli poterunt ad perhibendam veritatem in causis delictis ad nos testimonium veritati in causis delictis ad nos archiepiscopum, & officialibus nostris, seu officialium Rotoromagensium per appellacionem, seu alias ad nos & diocos officialium de iure pertinencibus, in dicecesibus suis, & non extra, nisi agatur de crimine haereticos, & symoniae, homicidii, seu de promotione vel amotione prius peracta, seu periculis per electionem in loco collegiatum in quibus casibus poterunt ad nos & Rotoromagensium veritatem evocari, perhibitari ibidem testimonium veritati.

III.

Personae supra exceptae didarum civitatum & dicecesium tenebuntur perhibere testimonium veritati, scilicet abbatem & prelores conventuales in suis locis, & non aliter: ecclesiasticae vero personae supra exceptae eorumdem civitatis & dicecesium in suis civitatibus, & non alibi. Hoc salvo quod in casibus immediatae exceptis, videlicet de crimine haereticos, & ubi testes poterunt compelli de iure communi, omnes personae supra exceptae evocari poterunt ad sedem Rotoromagensis, vel ibi prope, ita quod nos dicti archiepiscopi, seu dicti officiales nostri praedicti personis vocatis ad perhibendam testimonium veritatis exceptis ministrabimus, seu facticimus ministrari.

IV.

Si autem aliquis subditus suffraganeorum praedictorum dicitur contumax, & negligens & recisus in his quae facere, vel exequi tenetur, sicut superius est expressum, per nos officialibus nostris, seu officialium Rotoromagensium canonice punietur, si culpabilis inventus fuerit per nos, vel eisdem officialibus, vel per aliquem idoneum delinquentem nobis, vel ab ipso, seu eorum altero, in quibus primus super eo veritate.

V.

Item officiales Rotoromagensis, qui pro tempore fuerint, jurabunt nobis archiepiscopo, & successoribus nostris, seu capit-

ulo Rotoromagensi, fide vacante, & qui datus fuerit apud... in officio constituti, qui occasione negligenciam, rebellionis, seu contumaciam praedictorum fecerint nos punient non punietos ultra quam fuerint puniendi.

VI.

Dies autem quae praefate debent huiusmodi sacramentum, significabitur competenter suffraganeis nostris, & eorum successores, & capitulis didarum ecclesiarum cathedralium, fide vacante, ut veniant, vel mittant Rotoromagum, ad videndum, praestari huiusmodi sacramentum, si vero non venerint, nec miserint, nihilominus didum sacramentum praestabitur eo die.

VII.

Item, nos archiepiscopi, & successores nostri, & officiales Rotoromagensis, qui pro tempore fuerint, nos recipiemus, & appellaciones ad nos, seu successores nostros, seu officiales, vel officiales praedictos, qui pro tempore fuerint, interpositas a subditis suffraganeorum praedictorum, nisi veritas ipsorum mediis vel modis praetermissis.

Nos vero archiepiscopi praedicti didam compositionem pro nobis & successoribus nostris & ecclesia Rotoromagensi quantum in iuramentis, quod ipsam invariabiliter observabimus, & bona fide pro nobis procurabimus, & efficaciter inducimus, & in quantum nobis est ratam habebimus, & in quantum supra scriptam compositionem ratam habet, comprobet, & confirmet. Nos vero episcopi praedicti eandem pro nobis, successoribus nostris, ecclesiae, & subditis nostris, quantum in nobis est, & ecclesiae nostrae, ratam habentes, & in verbo veritatis promittimus, quod nos cum in nobis est, vel retro procurabimus, & quantum in nobis est, vel retro inducimus efficaciter capitula nostra cum compositionem ratam habent, & si aliquem, firmet, & approbet, & si in aliquem, fuerit in aliquis subditorum nostrorum in hoc articulo, vel rebelles laici fuerint, suscipiamus, vel rebelles laicos communicationis officii, & interdicimus, vel excommunicationis officii, seu officialibus suis, ipsas sententias cupit vel testimonium sigilla nostra presentibus litteris duximus apponenda.

Adum apud Pontem-Audoumum de Iunone ponti Navivierum beati Johannis, anno Domini MCCLV.

SENONENSE CONCILIIUM

In causa multa indilice clericis de vice illata Cantuari Carotenensi regi,

Anno 1256. habitum.

Ex chartario Carotenensi illustrissimo domini Chaveloni.

An. 1256.
Extat. vel
Ibid. vel
Mon. in
VII. p.
146.

Henricus, divina permissione, Senonensis archiepiscopus, Me Carotenensis, P. Parisiensis, G. Austodiensis, C. Austodiensis, A. Meldensis, N. Trecentis Deigratis episcopi, & G. Nivernensis eisdem confirmatus, respiciens videri se a beato Petro, B. Johannis in Valleja, B. Karolus Carotenensis abbatibus salutem & finem in Domino caritatem. Cum nos dicti misericordia ac pietatis intuitu falarem animarum zelantes, Jacobum dictum Beles, & Gillebertum dictum Coques, clericos Carotenenses, quos occasione necis fecerit reprobationis R. quondam Carnotensis Carnotensis capros, aliquandiu auctoritate sacri provincialis concilii Senonensis fecimus detineri, liberare deliberavimus tali modo, quod haec non post liberationem nostram distacione aliqua, sine redditu vel appropriatione vetus Carnotum, in terram Jerusalemis

nam dirigant gressus suos, ab eadem terra nullatenus regressuri, neque inde ulatenus recessuri, & de istis iterege se finaliter adimplendos sufficienter praevidit usque ad mille libras Turonenses caudem. Mandamus nobis, subditeque eisdem concilii firmiter injungendum, quatenus in praefata, discretorum virorum, Carnotensis decani & bedecani Carnoteniensis officialium, bonos & sufficientes plebs usque ad quingentas libras Turonenses pro quolibet, nomine dicti concilii recipere fideatis, quod ipsi fideliter adimplerent praedicta secundum quod superius sunt expressa, didorum officialium litteras fuit praemisit, secundum eorumdem quem vobis transmittimus, confici facientes, & nobis quod super hoc feceritis, per vestras patentes litteras referatis. Datum anno Domini MCCLVI. die Lunae in vigilia B. Petri ad vincula.

SYNODUS STRIGONIENSIS NATIONALIS

Celebrata sub Bela IV. Hungariae rege & Benedicto archiepiscopo,

Anno 1256. habitum.

Ex MS.

An. 1256.
Ex Peter.
Et Conc.
Hungar.
t. II. p. 84.

Sola vel memoria synodus illa ad nos transmissa est; articulis & magna tractata, ut dicitur, illis quibusdam testimonium, quae Vespriemensem dicecesim vacaverat, anno 1256. celebratum indicavit, Exarist paucis ab hoc anno inter Zelandum episcopum Vespri, & Blasium abbatem de Szala, ord. S. Benedicti, alias S. Adriani M.D. controversia, de limitibus parochiarum: eorum aliquae parva dubii: ille Vespriensis ecclesiae, ille monasterio adfatus volebat. Res ad synodum delata; prodeste utrique littere: & Abbas quidem diploma fundationis a D. Stephano rege, Anno 1009. signatum exhibuit: ubi fides abbatie, & parochiarum numerus, eidem additarum, patres recognoverunt, per Blasio dixerunt: Rectudum rursus parva eadem, sub Thoma II. archiepiscopo, & Ladlao abbate anno 1371. Demum tertio sub Joanne IV. archiepiscopo, & Petro abbate anno 1471. utroque pro Monasterio retinendum. Nationalium fuisse constat ex praesentia Stephani Cardinalis, episcopi Pragensis, qui postea post acceptam purpura, ecclesiae Metropolitanae insula, archiepiscopo Strigoniensi titulo transfere vius est. Colocenensis archiepiscopi suffraganeos assidue vetus MS. affirmat. Horum praedictae nomina & qui de confusione archiepiscoporum fomis interfecte, dignum est, ut haec pagina sub-

Benedictus archiepiscopus Strigoniensis.
Stephanus Cardinalis, episcopus Praenestinus.
Colocenensis fides vacabat.
Lambertus Agriensis.
Hermannus praepositus.
Gallus Transylvanicus.
Vincentius Vardacensis.
Philippus Zagrabioensis.

Abbatibus.

Blasius Chanadiensis.
Olivarius Strimensis.
Paulus Quinque-Ecclesiensis.
Nicolaus Nitriensis.
Homonodus Jaurinensis.
Paulus Vespriemensis Episcopi.

Præpositi.

Philippus, Capituli Strigoniensis.
Olivarius Strimensis.
Andreas S. Thomae de Strigonia.
Smaragdus, Abdenis.
Lucas, de Saag.
Gerardus, praepositus Thurlie.

Abbatibus.

Favus, de S. Monte Pannonio.
Georgius, S. Benedicti ad Granum.
Blasius, de Szala.

ANNO
CHRISTO
1195.
1577.
1578.
1579.
Joannes de Pillis.
Stephanus, de Lumbrechtas.
Nicolaus, de Atacha.
Jacobus, S. Mauritii de Beel.
Jordanus, Magister Hospitaliarum per
Hungariam.
Eusebius, prior Provincialis Ordin. S. Pauli

primi Exempti, Magister Porfe, archidia-
conus Nitrensis, Canonici Strigoniensis,
Comes Jaco canonici Srigeniensis, Fra-
ter Martini Bani.
Marius, Propositus Zagrabienfis.

Tura desiderantur.

SENONENSE CONCILIUM

*Quo Carnotensis capitula injungitur, ut in destinatione antei Cantuari
Carnotensi illata scripta transferantur.*

Anno 1256.

An. 1256.
Ex Gall.
Chrifi.
nov. edit.
I. VIII. p.
398. ap.
Henricus D. P. Senon. archiep. R. Paris.
G. Aurel. G. Autiffon. A. Meidenis.
N. Trecenti & C. Nitren. eadem gratia.
episcopi suffraganei ecclesie Senonensis, ve-
nerabilibus vris decano & capitulo ecclesie
Senonensis, salutem. A vestra memoria non
credimus excidisse, quod pro necesse &
interfessione dome memoria R. de Spina-
tutinas largente interfecti, auctoritate pro-
vincialis concilii extitit ordinatum, ut re-
cederetur a Carnoto, ac in villa Medana
Carnotensis diocesis vestrum capitulum re-
ficeret. Quicunque ad preces regis,

auctoritate ejusdem concilii vobis fuisse in-
dultum, ut ad Carnotensem ecclesiam
recederis ad infulam solum Omnium sanctorum
... quia tamen nulli vobis hactenus
est facta cunctio, ut securae morari possi-
tis. mandatis vobis, quatinus infra in-
stantes octavas Omnium sanctorum a Car-
noto recedatis, & apud Stampus infra ead-
dem octavas vos transferatis, in ecclesia
beate Marie de Stampis celebraturi. Datum
Senonis in provinciali concilio anno Domini
1256. die Martii post festum B. Leonis e-
piscopi Cantuariensis.

CONCILIIUM PROVINCIALE

Apud VVyle in Dania

A Jacobo Lundens archiepiscopo

Anno 1256. habitum.

An. 1256.
Ex Will.
e. p.
719.
VWyle seu Weele, que ubi est in Dan-
ia in episcopatu Ripensi, Concilium
provinciale conventi anno 1256 cuius modum
hæc mentio extat in chronologo Ludewig

in Relig. t. IX. pag. 80. A. C. f. CCCLVI.
Jacobus archiepiscopus celebravit concilium
provinciale apud VWyle.

LONDINENSE CONCILIUM PROVINCIALE

Pro ecclesia Anglicana negotiis tractandis,

Anno 1257. habitum.

Ex Mattb. Parisi in hunc an. & Ann. Burton pag. 381.

An. 1257.
Ex Will.
e. p.
719.
Hoc anno Bonifacius archiepiscopus Can-
tuar. episcopus & archidiaconus pro-
moio sine convocavit ad subvencionem ec-
clesie a papa & rege fere oppressa. M. Pa-
ric. ita de hoc loquitur: «Diesbus sub eisd-
dem archiepiscopus Cantuar. Bonifacius con-
vocavit episcopos & archidiaconos provin-
cie sue, ut invocata devote Spiritus Sancti
gratia, ecclesie iam vacillanti Anglicane
que novis oppressionibus modernis annis so-
lito gravioribus & intolerabilioribus oppri-
mitur, statim subveniret, committeret con-
trafractas.

Mandatum archiepiscopi Cant. pro synodo.
Ex Annal. Burton p. 381.

«Ad Adam Eyron, officialis archidiaconi Staf-

fordie, dilectio tibi in Christo decano de
Thamworth & Tothorpi salutem in Do-
mino. Mandatum venerabilis patris domini
Govrentensis & Lichefeldensis episcopi fa-
cepti in hunc verba: Viro venerabili archi-
diacono Staffordie vel eius officiali, magi-
ster J. de Arlsberg, officialis venerabilis pa-
tris Govrentensis & Lichefeldensis episcopi
salutem. Mandatum domini Cantuar. archie-
piscopi suscepimus in hac verba:

Bonifacius, misericordia divina Cantuar.
archiepiscopus totius Anglie primas, dilectio
tibi in Christo officiali Govrentensis &
Lichefeldensis diocesis, salutem, gratiam,
& benedictionem. Cum necessitas imminet,
& utilitas persudata, quod nos & venera-
bilis pater Illustratissimi nostri una cum aliis
prelatis Cantuar. provincie de communibus

ANNO
CHRISTO
1257.
negotii Anglicane ecclesie tractandum. A
dante damas, archidiacono nostrum, qui
in virtute obedientie firmiter injun-
gentes, quatenus in odium assumptionis bea-
te Marie, omni occasione & dilatione pos-
sibilis, Londoniam personaliter intratis, ad
tractandum nobiscum una cum copiscopis
nostris de negotiis suprascriptis. Nilominus
ceteris decanum Lichefeldensium & priorum
Govrentensis cathedralium ecclesiarum, nec
non abbatibus & alios priores, qui non sub-
sunt abbatibus, archidiaconos Lichefelden-
& Govrentensis dioc. in virtute obedien-
tie precipiendo, ut praesidi detentus, &
prior dictarum cathedralium ecclesiarum,
abbates, & alii priores cum literis pro-
curatoris nomine congregationis suarum con-
fessis, se dicti archiepiscopi cum inter-
missis factis esse parte clericorum, qui sub-
stant esse, super ratificatione eorum, quod opi-
tulantur Domino ad honorem Dei, & com-
modum praedictae ecclesie inter nos commu-
niter tractabunt, omnibus illis pratermissis,
dilectis die & loco personaliter debeant
interesse. Dat. apud Otford, &c. Excom-
municatio vero ad debita de locum similiter
convocatis. Hujus igitur auctoritate manda-
ti vobis mandamus, quatenus praedictum man-
datum domini Cantuariensis archiepiscopi in
archidiaconum vestro diligenter & efficaciter
exequamini. Dat. die dominica proxima
ante festum beati Jacobi apostoli, anno fu-
pra dicto.

*Cause exposta per dominum Bonifacium, Cantuar-
ensem archiepiscopum, de convocatione
facta super statu ecclesie Anglicane in ne-
cessitate reformanda.*

«Cum in ultima convocatione de com-
muni consensu & voluntate praetorum &
cleri Londoniensis praesentium, & procuratorum
absentium, oblata esset domino regi quaedam
certa summa pecuniae, scilicet lib. M. lib. ar-
genti, lib. curtis conditionibus, ut omnes
archiepiscopi, & omnes alii prelati & ma-
gistratus regni nostri fecerimus summorum, ad
convocandum nobiscum cum toto servitio suo, no-
bis debito, pro defensione terre nostrae
praedictae Wallentes; & archiepiscopus
Cantuar. quandam convocationem episcopo-
rum fieri fecerat London. in octav. assumptionis
beate Marie, ut audivimus; quae quidem
convocatio, & illi tractatus, vel con-
suetudo, nobis exhibentibus & agentibus in
exercitio nostro, fieri non debent, eo quod sin-
guli tam prelati quam alii in propriis pre-
sentiis praesentibus debent defensionem cogitare
& regni nostri, & pro absentiam eorundem
grave nobis & terrae nostrae periculum pos-
set imminere; inhiibimus igitur praefato
convocationem, quae «Gratis» vocatur, a do-
mino papa domino regi concessa, & per magi-
strum Ruffandum publicata, omnino cele-
rent, & ralla infruantur; & ecclesia An-
glicana per dominum regem suis penitus re-
levetur, ut praesenti absentibus obligationem
praedictam duxerit acceptandam; & rex re-
pensiis fuerit, nisi velles deliberare ut
in relecta nunciatorum suorum, quae ad
Franciam missae, quae jam noviter redierunt;
deliberandum illi clerico, an velit mitti
terre ad dominum regem, vel ad eundem
missionum suam, an velit accipere dictam
obligationem vel non.

Item, an expediat, ut consensum mita-
ret ad curiam sedis apostolicae, ut super com-
missione praefata, pro obligationem dictam pe-
cuniis confirmata, vel alia in eadem ad usum
Illustre ecclesie Anglicanae, vel talis missio
nunciatorum sui differenda usque in adventum
responsum domini regis fuerit praemissis.

Item, qualiter possit provideri libertati
substantie ecclesie, & personis ecclesiasticis
super oppressionibus, & molestiis, quibus per
seculares iudices multipliciter aggravatur, sicut
in articulis factis gravaminum plenius con-
tinetur. *Cosc. Suppl. Tom. II.*

Item, cum dominus rex prohibere praesentibus
ecclesie libi forsistatur omnium ter-
rarum suarum, & de deo tenentis, ne veni-
ent ad hujusmodi convocationem, auctori-
tate domini archiepiscopi factam, an liceat
& decess & expedit tractare in hujusmo-
di convocatione de negotiis ecclesie, auctori-
tate domini archiepiscopi factam, an liceat
vel potius, quod ablit, prohibitionis
rigore parere, praesertim cum dominus archie-
piscopus se offerat ad profecendum causam
ecclesie in praesentia, & in alia omnibus in-
propria persona, si hunccefficit, nullumque
quodamnis vel expensis volens parere, dum
tamen suffraganeis & ceteris provinciae suae
adhibere vellet sub convocacione
suorum praedictorum, in conciliis & auxiliis
Bimpendens. »

«Ad remedium aliquod salubriter excogitare
ad subvencionem calamitatis, quibus
ecclesia per exactiones papae & regis vexatur,
archiepiscopus Cantuar. concilium
ecclesie in praesentia convocavit; rex autem
tunc eundis praefatis libi convocacione
suorum praedictorum, in conciliis & auxiliis
Bimpendens. »

«Ad remedium aliquod salubriter excogitare
ad subvencionem calamitatis, quibus
ecclesia per exactiones papae & regis vexatur,
archiepiscopus Cantuar. concilium
ecclesie in praesentia convocavit; rex autem
tunc eundis praefatis libi convocacione
suorum praedictorum, in conciliis & auxiliis
Bimpendens. »

«Ad remedium aliquod salubriter excogitare
ad subvencionem calamitatis, quibus
ecclesia per exactiones papae & regis vexatur,
archiepiscopus Cantuar. concilium
ecclesie in praesentia convocavit; rex autem
tunc eundis praefatis libi convocacione
suorum praedictorum, in conciliis & auxiliis
Bimpendens. »

«Ad remedium aliquod salubriter excogitare
ad subvencionem calamitatis, quibus
ecclesia per exactiones papae & regis vexatur,
archiepiscopus Cantuar. concilium
ecclesie in praesentia convocavit; rex autem
tunc eundis praefatis libi convocacione
suorum praedictorum, in conciliis & auxiliis
Bimpendens. »

«Ad remedium aliquod salubriter excogitare
ad subvencionem calamitatis, quibus
ecclesia per exactiones papae & regis vexatur,
archiepiscopus Cantuar. concilium
ecclesie in praesentia convocavit; rex autem
tunc eundis praefatis libi convocacione
suorum praedictorum, in conciliis & auxiliis
Bimpendens. »

«Ad remedium aliquod salubriter excogitare
ad subvencionem calamitatis, quibus
ecclesia per exactiones papae & regis vexatur,
archiepiscopus Cantuar. concilium
ecclesie in praesentia convocavit; rex autem
tunc eundis praefatis libi convocacione
suorum praedictorum, in conciliis & auxiliis
Bimpendens. »

«Ad remedium aliquod salubriter excogitare
ad subvencionem calamitatis, quibus
ecclesia per exactiones papae & regis vexatur,
archiepiscopus Cantuar. concilium
ecclesie in praesentia convocavit; rex autem
tunc eundis praefatis libi convocacione
suorum praedictorum, in conciliis & auxiliis
Bimpendens. »

«Ad remedium aliquod salubriter excogitare
ad subvencionem calamitatis, quibus
ecclesia per exactiones papae & regis vexatur,
archiepiscopus Cantuar. concilium
ecclesie in praesentia convocavit; rex autem
tunc eundis praefatis libi convocacione
suorum praedictorum, in conciliis & auxiliis
Bimpendens. »

ANNO
CHRISTO
1257.

ri, ut respondeatur, quare excommunicaverint.

Item, quod dedicaverit ecclesiam, vel capellam.

Item, quod non respondeatur brevi quod dicitur, si quis non admittit clericorum.

Item, quod illi, qui fugerint ab ecclesia pro imminente, non denegentur alimentis, nec postquam regnum abjurarint, extra habitam a via, nec interdicantur; cum hoc fit sans contra regiam auctoritatem, quam contra ecclesiasticam liberaverit.

Item, quod clerici degradati pro crimine, non priventur pœna bonis mobilibus, vel immobilibus temporalibus, sed bene manent in ideis, cum non sint damnati in foro seculari, nec damnati possint, & nullus debet privari mundanis, nisi prius damnatus fuerit in foro seculari.

Item si clerici heretici decernunt liberentur ecclesie, quod eorum bonis mobilibus seu immobilibus non priventur.

Item, quod dominus rex non impediat testamenta episcoporum, nec extendat manum ad bladum, quod seminat, vel ad alia bona episcoporum defunctorum.

Item quod monasteria, quod sine testamento, non capiuntur bona ipsius in manus dominorum, sed inde solvantur debita ipsius, & residua in usus filiorum suorum, & pro rationum indigentibus, & pro salute anime defuncti in piis usus pro ordinariis convertantur, nisi quatenus fuerit dominum suo obligatus. Item de servis, & servis servitus & consuetudinibus dominorum suorum.

Item, quod dampnetur brevia facta sine consilio, & de cetero non fiant.

Item, quod non capiuntur hostia clericorum seu prelatorum, quod sine merito, & factis obis & verberatis corporibus, contra liberentur. Non carere vel equantur ecclesiasticum personam ad caritatem seu usus vel communi capiantur.

Item, quod ecclesiasticam prelati habeant pacifice libertates antiquas, quibus usua fuit ecclesia ante memoriam hominum. Non cogantur obsequere, & non cogantur utantur eidem, nec impediantur ut eis.

Item, quod episcopi, qui habent amerciamia hominum suorum ex antiqua consuetudine, seu consuetudine, non cogantur, & petant ipsi amerciamia eis ipsi alloti carere in faciendo, ita quod cetero non veniant in summationem.

Item, cum dominus rex mittit per diversos comitatus inquisitores super certis articulis, quod de vestis possunt inquiri, summoneantur omnes villares & liberi de comitatibus, & illis, qui non veniant in mercem, scilicet essent iudicari ad omnia placita.

Item gravatur tam clericus quam populus in hoc, quod cum aliquis fuisset in ad aliquo dominum regis ad respondendum de aliquo placito, per quod debet amerciamia, si fecerit delictum, ponetur per validum plures plegios & postmodum per meliores plegios. Ad primam vel ad secundam delictum amerciamia, attachiam, preterquam comparuerit in curia, & hoc contra legem terrarum, cum primam (summonitionem postea defendere, & primam & secundam delictum defendere.

Ac de iurare in alia casibus. A Cetero ad primum articulum, committitur festinus in casu primo procedendum. Cum dominus rex dilatare responsum suum pro voluntate ipsi adsumat facta usque ad terminum suum suorum de Francia, qui jam redierunt, videtur honestum, quod mittatur ad ipsam ad audiendum responsum suum.

Ad secundum, de necessitate oportet quod mittantur consilia ad curiam Romanam simpliciter nunciis, ad retinendum impetracionibus contra ecclesiam Anglicanam. Et post responsum domini regis mittantur nunciis celebres & solertes.

Ad tertium articulum, cum ecclesia Anglicana jam triennio elapso gravibus exactionibus & concussionibus sit oppressa, quod pro honorum fuorum distributione ad liberandum subtractionem ecclesiasticam persone nimium sint depreffa, ita quod nec patronus officii sollicitudo debite valeat adimpleri, si licentibus, esse resistendum. Quod, si tamen fecerint clericum vel laicum per potestatem contrarium de cetero bona ecclesiarum diripere, diminuat, vel aliter impediat, fungulum testamenti nullum, decernimus, principes ecclesie, successores videlicet apostolorum, huiusmodi sacrilegios invasores pacifice excommunicant, & faciunt per dioceses suas in singulis ecclesiis publicis & solentibus excommunicant, & excommunicatos denunciant. Insuper loca & terras huiusmodi invasorum interdictio ecclesiastica supponatur, in quos statuantur alia pœna iustitiarum, antequam abolitionis beneficium mereantur. Insuper fautores & cooperatores te de facto, ut consilio pœnis similibus subiciantur: hoc admodum, si clerici fuerint, ad officio ecclesiastico & beneficio ipso facto de sint suspensi. Et si contingat vires ecclesiasticos resistentes, ob istam causam capiat incarcerationi, captivos & detentores omnino superstiti sint invidere. Et loca, ubi huiusmodi persone detinentur, interdictio ecclesiastica supponatur.

Item, quia credimus, quod prater certam scientiam apostolicam multa gravamina fuerit impetrata in prejudicium & ruinam ecclesie Anglicane, dominum papam apostolicam, veritatem postposita appellatione non prius cum clerico non hoc bono professioni (sedis apostolicæ subinvenit). Nequaquam vero ambigimus nos & vos de dilutione dicti terminis fieri graviter de liquere, eo quod scientiam efficacius possit resistere in premissis.

Item magister Ruffandus in recessu suo vultit & ostendit, quod ab executione gravaminum inchoatis omnino maximam perferretur, donec nunciis domini regis curia revertatur Romam.

Item vero ad resentiam aliarum oppressionum contra libertatem ecclesiasticam quantumvis discussione fieri articulum & gravaminum, & separationem de eisdem, ut que in his in quibus diffusimus non potest esse periculo animarum. Licet vero antiquerum discrimine, ut in primo casu contra huiusmodi sacrilegios procedatur in forma premissa, in secundo casu via procedendi proceditur secundum ordinationem patrum.

ANNO CHRISTI 1257. venerabilium episcoporum.

Concilium archiepiscopi & omnium episcoporum super articulis prædictis perhibet Londoniam.

Perit persona ecclesiastica decimas eorum iudice ecclesiastico, iudicatis & potenti periturig regia prohibita, non petentes ecclesie, cusps restit convenitur, nec iudex ad vocacione seu parsona ecclesie iudice ille cognoscatur. Si aliter perquiratur & iudex iudicantis officium assumat, utreeque attachiatur, & attachati veniunt. Consilium tale est: quod si iudicari causam decimarum sub colore regiarum, non petentes ecclesiarum de tribute velitis, ad non profecturando ulterius causam decimarum in foro ecclesiastico, a iudice via a parte licentiam evigant, in nullo esse cavetur. Si ite propter hoc arrestent, per loci diocesani requirantur, iive per episcopum proprium. Et si libere non tradantur ecclesie, competenti monitione premissa, excommunicantur iudicantes, & detentores. Et si quantur a iudice quos pars vel quanta petatur, non respondeatur.

Episcopo ecclesie appropriata, vacante episcopatu, sit ratione custodie bononie pro suis ballivos ad ecclesias appropriatas, seu ad quancunque alia spiritualia manus extendat, pro ipsam, ad quem vacante sede devolvitur iurisdictione, & spiritualis custodia, ballivi monitione premissa excommunicantur.

Hoc item fiat per episcopum in vacantibus abbatibus seu prioribus & laici parati ad ecclesias appropriatas seu alia spiritualia occupanda vel convertant. Et sententias, quas successores invenire, inviolabiles observent.

Ordinari iudices ad queriam laici de laico sedulo vel caralis non cognoscant, si tamen huiusmodi, sed data vel sacramento adhibito de fidel transigentur, seu loca facta violatione, per inquisitionem iive per facta evidentiis, seu alio modo legitime confiteri, moraliter licet peccatis legitime communitas ad condignam poenitentiam adendam compellatur.

Clericus (saper adione personalis trahatur ad forum seculare, non tenet, nisi de consensu & consensu episcopi, & si fuerit privilegium, sed non respondeat. Si archidiaconi, pro suam requiritur episcopum, & si non tradatur ecclesie, sed detentores, & detentores sui sine de iurisdictione episcopi, qui eum requirit, monitione premissa, excommunicantur, & si non sint de iurisdictione sua, & si eisdem denunciacionem per proprium episcopum, quod canoniam admonicionem, excommunicacionis sententia innoventur.

Vocatur laici ut compareant coram suis ordinariis, ad inquisitionem super excessibus subditorum. Si non compareant, eorum communitas per excommunicacionis & interdictionis sententias puniatur. Hoc item fiat de coram dominis, si non sint iudicantes.

Attachati prelati, ut compareat in foro regio, oblitusque causa tenet placitum contra prohibitionem regiam. Compareat & negat, per sententiam iudicis, & sequenter, qui reus iudicatur in purgatio. Consilium Dei est, &

ANNO CHRISTI 1257. omnium prelatorum, in nullo modo jure coram iudice seculari, cum ratione dignitatis & officii major sit eo. Quid ergo? Arrestantur patienter sustinent. Et si principes vel iudex ille aliquam terram habeat in sua dioecesi, illam interdicat. Quod si sic fuerit liberatus, archiepiscopus & omnes episcopi celebiter se forte instent, in nullo gladium spiritualium amerciamia, & non detentores unanimes feriant, & per interdictionis & excommunicacionis sententias tam in terris quam in personis observent.

Clericus in adione personalis ad mandatum regis foro solitur facere; requiritur & liberatur, & postea amercitur. Scribitur ordinario ut compellat eum ad satisfaciendum de amerciamio. Non compellat eum ordinarius, quoniam clericus jam sic non effect ecclesie floere traditur. Quod si distringatur episcopus ad ipsam compellendum, ut iurisdictionis & excommunicacionis sententias se defendat, ut in casibus supradictis episcopus agendum.

Hoc item faciat episcopum, quandoque clericus amercitur in causa, & si quo non potest secularis iudicare. Si autem pro illo periculum amerciamio ad opus regis servando scribantur, & si non cogatur, & si vultur evidentiis, vel alio modo legitime de iura iniuria coram ordinariis legitime constituit, per ipsum ordinarium, iive dominio regis, iive alii querantur in terram passio, satisfaciendum condignam impendat.

Hoc autem ab omnibus archiepiscopi & episcopi summo sollicitudine observandum est. Quod si aliquis in personam, vel quancunque causam, iive episcopum (solummodo contingente, pro aliqua transgressione liberatus ecclesiam iniuria, vel reali, fuit episcopum ecclesiasticam interdictio supponatur, ceteri episcopi universi iniuriam ipsam propriam reputent, & si non iudicantur, tamen in uno episcopatu, in quo episcopatus laici iniuriam committuntur. Simile eriam interdictionem in ipsi episcopibus singulis ex condigno faciant.

Consilium de excommunicacione & interdictione sententias observetur sub illa forma.

De.....

Et super illis articulis prenotatis fecit Bonifacius, Cantuari, archiepiscopus, suorum suffraganeorum illi subditorum universorum, & prelatorum partium istius prelatorum, & convocacionem illam anno apud Londoniam (temel & secundo propter gravamina & oppressiones de die in diem per summum pontificem & dominum Romanensem regem ecclesie Anglicane irrogatas, &

In hac convocacione, quæ fuit & secundum, dicentibus Annabibus Barcenensibus, & inter alios, quatuordecim, dicitur archidiaconi curia a clero provincia Car. excoisati sunt, quos cum occasione oratione, ut a Maith. Paulini continue recitari, pag. 266

& r18. hic exhibemus.

Circi idem tempus prelati Anglie miserabiliter entervi & interdiccioniam interdiccionem ipsam, & sequenter, qui reus iudicatur in nullo in faciem

ciem relicturum) concederet regi quadragesima duo milia marcarum, in eorumque ecclesiarum & regni infirmorum & puerorum irregularium; & concessit facere pecunia vel dominio regi; vel ipsi, ad mancipandum rogamum Apulie, Edmundo filio regis. Sed illicus regni acquisitione cepit incrementum hoc manus acceptavit, promittit le citissime ecclesie oppressiones temperando, ad statum debite libertatis revocare. Unde formosus articulo clericos quinquaginta, quos prelati in scriptura redegerunt, ut apto tempore coram rege, & magnatibus, & prelatiis lesi, effectum debitum forsitentur. Quod articulo vel capitulo domini forsetur illis, pro quibus beatus Thomas, archiepiscopus Cantuariensis iustre dimicavit, visior effectus gloriosus.

Articuli pro quibus episcopi Anglie fuerant pugnaturi.

I.

Impiis, quod vacantibus ecclesiis cathedralibus seu conventibus, conventus taliter, terra relinquuntur locute, salutaris, nemora, parci, & vivaria, conservanda, deficiant, diripiuntur bona, depauperantur villani, & male tractantur, ita quod mendicant cogantur prelati succedentes per tempore distans, quod et contra domini regis chartam, & etiam ecclesiasticam libertatem. Et in tantum jam crevit malitia, & quod ephoratos non ad bona abbatum, & quod ephoratos non ad decemium deputata, manus extendunt, verum etiam ad blada inflaurata, & alia, quibus conventus sustentari debet; ita quod occidant talia capitula, quodque respici debitis gravibus onerati, & aliis multipliciter depauperati, resurgere non possunt; nec ad statum debitum pervenire temporibus distans.

II.

Item, cum ecclesie cathedralis seu monasterio ecclesiasticum beneficium sit annexum, si curam habeant animum, illud occupant cultores gardarum, decimas & obventiones, ita Deum & omnia iura, cum talia beneficia non pertinent ad baroniam, & ratione laicalium bonorum tantum ad dominum regem cultorem devolvuntur.

III.

Item, cum ephorones in ecclesiis cathedralibus seu conventibus debeant esse libera, tot et tales preces regales incipiunt, quibus electores perterri, sepulchra divina humanam profuerunt voluntatem. Eodem modo fit de ecclesiis vel prebendis, ad opus regali clericorum, cum eas vacare contingit.

IV.

Item, celebratis electionibus & presentia-

ti domino regio electis, interdum differt adhibere consilium electi, vel electioni ab eadem causa rationabili se opponens, ut sic elodit pro timore cedere, vel electores precebus regis & voluntati acquiescere compellantur, ex quibus multa pericula tam civilia quam temporaria contingant ecclesiis.

V.

Item, cum aliquando in casu a jure non concesso, ad prelatum superiore devolvitur potestas ordinandi de ecclesia cathedrali vel collegiata vacante, dominus rex privilegium Christi concessum de licentia eligendi ab electoribus ante electionem celebrandam ab eo petenda, ad hujusmodi ordinationem nititur extendere, in sui solius dispodium, & fecundum plurimum, & etiam contra patri sui chartam, super electionibus concessam.

VI.

Item in ecclesiis parochialibus & prebendis curam animarum habentibus, intrusio clericos per laicum prelatum, ordinariis perquisitis, & sepius inflatis ab ordinariis delinuit & eiecit. Delinuit etiam ab eisdem, licet degradatos, relictus; tam in monachiis quam parochialibus ecclesiis, & sic relictus armata manu defendit.

VII.

Item prelati trahit ad forum suum, ut sibi respondent, quare subditos suos communiaverint, vel detinuerint excommunicatos; sicut quare non admittit clericum idoneum proferturum ad aliquam ecclesiam etiam parochialem.

VIII.

Item, si quis laicus vel aliquis clericus sibi de sui iudicatio de clerico conatur super aliqua violentia, vel alia injuria, de debitis etiam vel aliis personalibus actionibus, si clericus laicum fecerit habere, per illud distinguitur ad comparandum in foro suo super talibus responsurus. Quod si tale feudum non habet, diringitur episcopus per baroniam (tam quod clericum ipsum ad hoc faciendum illuc venire faciat, item etiam facta reliquos interdum.)

IX.

Item, cum prelati ecclesiasticis inquirentibus de peccatis subditorum, prohibentur laici, ne de veritate dicentis, aut de credula aliquod iuramentum exponant, aut prelati super hujusmodi obediunt; propter quod multorum excessus, & peccata aortalia, incorrere & imputari relinquantur, & sic prelati iudicium delinquentis, & peccati facialis.

X.

Item, cum quis excommunicatus pro offensa vel contumacia post xl. dies ad mandatum ecclesie fecerit, contumaciam, per breve domini regis capitur; & postea sine capto, vel abique aliqua satisfactione, contra us & contentum regni ac ecclesie liberatam; per breve domini regis liberatur.

XI.

Item, vicecomites tales excommunicatos ad mandatum domini regis non capiunt, & si capiunt, liberant sine mandato regio, & satisfactione.

XII.

Item, dominus rex, iustitiarum, & ballivi sui pallum & indifferenter excommunicatis communicant tam in divinis, quam in iudicialibus. Et etiam dominus rex excommunicatos & claves ecclesie contententes, ad mandatum suum capros, facit liberari, ad causam, si quam habent, in curia laicali perfolunt. Et etiam dominus rex admittit exceptio excommunicatis contra eos etiam probata; per licitas ordinariorum.

XIII.

Item, dominus rex mandat literis suis, quod non videntur excommunicati, licet per ordinarios publice denunciaverint excommunicati.

XIV.

Item, cum clericus super aliquo crimine, furto vel homicidio, vel aliquo alia feloniam per laicum diffamationem aut iuramentum appellationem irretitus exilis, pro quod deus est fit in carcere laicali, cum ab ecclesia, vel pro prelati requiritur, ipsum libere sum habere non potest. Nec reddere capros clericos libere iudicandos, sed ut contineantur coram iustitiarum domini regis proximo in comitatu itinerantibus, per intervallum aliquando sex vel quinque annorum, licet ab eis iudicari non possit.

XV.

Item, clerici sic capri plerumque in habitu clericali, loventi, antequam ab ordinariis ecclesiasticis repentantur, seu reperti possint, suspenduntur; & quandoque capta eosam redantur, ut clerici non apparent, & sicut laici iudicantur. Quandoque cum E repentantur, differunt eorum liberatio ad tempus, & interim suspenduntur de nocte, vel hora prandii, ne ad noctium ordinarium valeat pervenire.

XVI.

Item, iustitiarum & vicecomites per patriam itinerantes, & inquirentes de criminosis pa-

tritis, si laici clericos de crimine homicidii, rapina, vel latrocinii, vel aliquo alio delictum (licet non fugitivum, non crimine repertum) faciem clericos incarcant & detinent, & si non inveniantur in comitatu, per quantum comitatu vocati non veniant, forsaniam eisdem sicut laicos, nec prodest eis ordo clericatus.

XVII.

Item, quod si fides clericus irretitus super obsequiis filii criminibus coram iudice iudice ecclesiastico canonice purgaverit, nihilominus laici potestas ad bona sua mobilia & immobilia manum extendit.

XVIII.

Item, si clericus criminosis pro obsequio & probato contra ipsum facinore degradatus exilis, & laici portus bona sua mobilia & immobilia occupat & invadit, & sic contingit clericum pro eodem delicto bis in ipsius panis.

XIX.

Item, cum coningit clericum pro delicto foret defamari, per inquisitionem viciniorum & forestiarum (super captione ventionis, vocatur coram iustitiarum, & licet ab ordinariis repentantur, nisi prius carceri laicali mitteretur, pro ordinatione nullatenus liberatur, & post liberationem factam episcopo, per inquisitionem factam per laicos poena pecuniaria condemnatur.

XX.

Item, similiter condemnantur absentes & ignorant, ad simplicem vocem viciniorum & forestiarum, cum ad inquisitionem per laicos factam non debeant condemnari clericis, vel aliquo iudicari; & tam illi quam illi compelluntur obsequia mercedem pro possessione laicales, si quam habent. Sin autem, diringuntur episcopi per baroniam iudicandos, sed ut contineantur coram iustitiarum domini regis proximo in comitatu itinerantibus, per intervallum aliquando sex vel quinque annorum, licet ab eis iudicari non possit.

XXI.

Item, per eandem distinctionem attachantur & coguntur clerici in actionibus personalibus, & in his, quas ex contributo oriuntur in foro seculari; & etiam delictis respondere querentibus.

XXII.

Item, cum aliquis ad immunitatem ecclesie fugitivus exilis, per laicos cultores materiam vel factum ecclesie circumdat, & vallatur, quod vit propter fugitivus in alimentis ad ecclesia fuerit. Aliquando fugitivus eripitur violentis; Aliquando postquam fecerit regni contentum, terram abjuraverit, ut infra xl. dies exulet se, a publica frata postea indies extrahatur,

tur, suspenditur, & damnabitur quando que interficitur.

XXIII.

Item, cum a regia dignitate & libera voluntate concessit ut episcopi libera telamentis sadio, licet hoc a jure habeant & consuetudine, & sacriligium fit, quod veli ecclesie concessum, illud infringere vel turbare, ultimatque voluntate nihil debeat esse liberius; dominus tamen rex non permitit executores telamentorum eorumdem episcoporum de bonis ipsorum administrare, quousque eorum regis ipsius favoris, gratiam mereantur super his obtinere.

XXIV.

Item, cum quis tenens laicum feodum de domino rege decedat, ballivi regis omnia bona defuncti faciant; nec permittunt eis executores de eis disponere, donec inquisitum fuerit a sacario, utrum aliquid debeat regi. Et hoc juri diffonum est, & contra concordiam, qua existeret quod licet ballivis sic facere, cum literas domini regis de summotione talis debitis patentis ostendat, & sic possint attachiare causa aliqua ad honorem ipsius debiti, ipsius favoris, gratiam, donec illud debitum persolvatur in aliis capitalis, hujus administratione executoribus omnino dimittit.

XXV.

Item, mortuo laico intestato, dominus rex & ceteri domini feodorum, bona defuncti sibi applicantes, non permittunt de ipsis debita solvi, nec reddam in usus liberorum & proximorum suorum, & alios plus usus per loci ordinariam, quorum interest, aliqua converti.

XXVI.

Item, ecclesiastico judici cognoscendo super decimis vel capellis, prout regit regio prohibio judici, videlicet ne procedat ad hoc similiter, nec prosecuatur. Ea tamen varione, quod si evicerentur decime vel capella, diminueretur jus patronatus illius, qui est patronus ecclesie, vel qui est in possessione capelle petite, vel decimatum, & fieret regi prejudicium, ad quem spectat jus patronatus cognitio; & sic impedit, ne cognoscit iudex ecclesiasticus de decimis: licet rex de iustitia & equitate de his cognoscere non possit, per quod iustitia perit.

XXVII.

Similiter fit idem, si cognoscit iudex ecclesiasticus de aliis ad forum ecclesiasticum spectantibus. Verbi gratia, si inter laicos in contrahendis interveniat datus, vel infringat jurisdicium sui iuramentum vel fidem, & iudex velit cognoscere de tali peccato mortali (sicut ad permittentiam in-

judicandum a prout regit regio prohibio; & alius annuam impositionem in damnationem plurimorum, ea occasione, quod ratione, censualium praefatum fuerat jurandum.

XXVIII.

Item, si ecclesia perat ecclesiam, vel heretium, vel alia, que ad ecclesiam vel ad usus ecclesiarum deputata; ut petatur pecunia ad ecclesiam cooperandam, vel coemerium plantandum, & parochiani ad hujusmodi praesentanda existeret rebelles; si conventus contra loci ordinarii, statim prout regit regio prohibio, & sic impeditur cultus ecclesie, & honor eidem divinis suspendit. Item fit, si concorsio de adultorio, vel alio crimine, puniatur actualiter, vel alius in causis mere spirituales fuerint in expensis condemnati: & sic vilipenditur ecclesiastica censure damnabitur, & quasi a nemine timentur.

XXIX.

Item, si qui commiserit sacriligium, res ecclesiarum invadendo, vel ecclesias libertatis sua spoliando, vel perturbando, vel etiam violenter libertatem in chartis libertatum contentas, & propter hoc incidit in sententiam excommunicationis, vel sit excommunicandus, & juox ecclesiasticis secundum formam juri veli contra tales transgressores procedere, impeditur propter prohibitionem regiam, ne procedat; ea assignata ratione, quod delicta laicorum, & specialiter ballivorum regis, ad ipsum fore competentes. Item fit in omnibus casibus, in quibus ratio ejusdem delicti diverse debentur emende; quarum una in foro ecclesie, & alia in foro regio debet injungi.

XXX.

Item, in quibus omnibus casibus & nullationem regiam procedat, attachiatur comparem coram iusticiis, compellitur iudex exhibere acta sua ut per ea decernatur, utrum negotium pertinet ad forum ecclesiasticum, vel seculari. Et si videatur esse, quod pertinet ad forum regium, querelatur iudex qui constituitur se per prohibitionem processit, amercitur, si neget; indicitur ei purgatio per iudicem secularem ad testimonium duorum viciniorum ribaldorum. Et si purgare se voluerit, incurretur, donec iusticiis sacramentum praestiterit corporale, quod non procedit contra prohibitionem; & si facere noluerit, in excoere retinetur similiter actor, si sequatur.

XXXI.

Item, si contingat prelatos vel clericos attachiari, quia dicuntur in causis etiam spirituales contra regiam prohibitionem procedere, licet iudicio laicorum consequens de mandato convineantur, in nullo tenentur.

meo providetur iudicibus, vel paribus attachiari, pro laboribus & expensis, nec in aliquo puniatur protecebus vel malitia consequentes; sed vice versa, si iudices vel clerici ibidem fuerint convisti, secundum eorum opinionem sine aliquo remedio carceri mancipiantur; & ad beneplacitum regis & iustitiarum, quoad usque amerciat fuerint, detinentur. Unde fit, quod tam ordinarii quam delegati, ut vident tales exactiones & expensas hujusmodi defertunt prohibitionem; & sic perit iustitia, & remanent peccata impunita, cum prelati ecclesiasticis jurisdictionibus suis exercere non audeant, nec rex velit contra ballivos suos in talibus causis procedere; nec de iure, possit tum ratione rerum nostrarum spiritualium, ut sunt curie & capitula, & ratione personarum, ut sunt clerici & religiosi, tum ratione delictorum, ut sunt facrilegia, & excommunicationes, & interdicta.

XXXII.

Item, cum Judaeus in ecclesiasticam personam delinquat, vel super rebus ecclesiasticis, aut super sacriligio, aut etiam violenta manu inpedione in clericum, vel super adultorio cum Christiana conveniatur coram iudice ecclesiastico; per regiam prohibitionem causae cognitio impeditur, quia Curiam, & parum, & perpetram cleomynam, & partem ibi retinere in domino, vel servitio eam alii dando, capitales domini sciunt distributiones suas in possessionibus datis in elemosynam pro feba curis, vel alia servitii ibi debitis omnia possessione, in quam datus retinetur, vel in feudum ibi servitium debent faciendo, vel dominio capitali. Et hac videtur in fraudem fieri & contra ecclesie libertatem adeo penitus excidat.

XXXIII.

Item, si per ecclesiam deteneatur eis communio, pro eo, quod tabulam feu dignam non deferant, vel qui nunties christianas contra precepta ecclesie retinent, vel propter aliquos alios excusos existerent excommunicari; ballivi regis communicantes cum eis, ea parte ipsius domini regis praecipiant, ne aliquibus evitentur, & faciant eos ad communionem admitti & recipi.

XXXIV.

Item, licet aliquis possessio vel libertas data sit a regibus, & principibus, vel aliis fidelibus, qui eis libertates portant donec ecclesie in libertatem, & parum, & perpetram elemosynam, nullo tenore foverit, vel onere impoat; tamen si super eis questio moveatur inter ecclesiasticas personas, vel laicas & ecclesiasticas, compelluntur possessiones earum in loco ligare seculari. Item fit, si libertas ecclesie data per laicos revocatur in dubium, cum secundum jura, hujusmodi cognitio ad forum ecclesiasticum pertinet.

Consilior. Suppl. Tom. II.

XXXV.

Item ratione hujusmodi possessionum, rex & alii magnates nuntiar compellere episcopos, prelatos, & religiosos, & ceteros ecclesiarum facere sectam ad curiam laicalem.

XXXVI.

Item, eidem possessionibus, vel earum possessioibus ratione eorum, teloniam & alia gravia imponunt laici contra ecclesiasticam libertatem.

XXXVII.

Item, ad festum & alia onera faciendi, & ad comprehendendum in foro vetero conculatur per captionem animalium suorum, & rerum aliarum Deo dedicatarum, quae sancta sanctorum dicuntur, contra Deum & ecclesie libertatem.

XXXVIII.

Item, si aliquis laicus convenerit facere sectam in curia domini sui, ratione possessionum, quam tenet ab eo, & partem possessionis dedit ecclesie vel religio in libertatem, & parum, & perpetram cleomynam, & partem ibi retinere in domino, vel servitio eam alii dando, capitales domini sciunt distributiones suas in possessionibus datis in elemosynam pro feba curis, vel alia servitii ibi debitis omnia possessione, in quam datus retinetur, vel in feudum ibi servitium debent faciendo, vel dominio capitali. Et hac videtur in fraudem fieri & contra ecclesie libertatem.

XXXIX.

Item, si episcopi & alii prelati ad forum extraordinarium evocantur, non possunt attenuari per litteras feu procuratores in causis civilibus constituto; sed necesse habent, licet cum gravi dispendio personaliter comparere.

XL.

Item, si de possessionibus datis ecclesie vel monasterii in putam & liberam elemosynam, vel etiam in feudum, monasterium vel ecclesia possidet committitur sacriligium; & si super hoc possidius iudice ecclesiastico concuratur, vel iudex officio suo contra possidatores & sacriligos veli procedere, vel super aliis injuriis proximo, & per Annotatas, per prohibitionem regiam impeditur possidatus vel oppressis iustitiam exhibere.

XLI.

Item, si rex concesserit aliqua civitati vel burgis, quod possit accipere marugum, vel aliquos novum concedat teloniam, non solum solum

folium a laicis fed etiam a viris ecclesiasticis, & totius hominibus talia excoqueant & exigant contra iura.

XLII.

Item, domicilia & hofpita clericorum pro domum regem & laicam potestatem capiuntur, & licet in fanctuario exstant, congruat clericis inhabitantibus, vel ipfis ab in- fecibus, sui ferentes laicos recipere; & frequenter expulsi clericis de propriis domibus, cas occupant, res suas ibidem inventas diffipant, & confoniam, acquirat contradicentes verberando.

XLIII.

Item capiuntur carceres clericorum, & religioforum, & capiuntur in foro publico, & aliquando in fanctuario acquirat, ali- quando in mercatis, & violenter abducuntur ad tramehedum, vicualia, & ceteras res & commercia domini regis, iudiciorum, & ballivorum fuorum; nullius regis, quae clerici habent venales; nullius regis vendere, & ad pretium domini regis inviti tradere; pretio aut tato aut nunquam foluto.

XLIV.

Item, in cancellaria domini regis nova brevia iuri ecclesiastico, legi terra, & confuetudini contraria paffim dant sine concilio regni, principum & prelatorum assensu, quod fieri non debet.

XLV.

Item, cum dominus rex pro aliqua expeditione vel ex quacunque causa regnum, exteri, vel intraverit, vel ad diversos partes in ipso regno se tranfmittit, compellit religiofos pro viccomites fuos, & per captationem averiorum fuorum, ut obviam fibi veniant, & manera ei deferant. Item in fingulis comitatibus faciens.

XLVI.

Item amerciamenta, quae epifcopi & religiofi terra per chartas regis debent habere, iustitiarum & ballivi regis convertunt in Anem, ut sic eos sine fraude amerciamenti.

XLVII.

Item, cum non confuerit pro convulsis viis ecclesiasticis amerciarj pro convulsis fumonitombus in adventu iustitiarum, & modernis temporibus amerciantur paffim in prima die tam coram iustitiariis itinerantibus, quam coram iustitiariis de foresta.

XLVIII.

Item accedit interdum quod ecclesia gavis sit aliquam rem pro possessione fe li-

beratum ad antiquis temporibus; & licet rex ecclesie & viris ecclesiasticis in principio Magnae Charae sua de libertatibus caris Anglia, desideret & confirmaverit ecclesiis & ecclesiasticis quos omnes libertates, quibus antea ut fuerant; paffim tamen compellit prelatos respondere, quare vel quod vvarranto talibus utuntur libertatibus. Et sic prelatos compellit comenent chartam donatoris exhibere, licet continetur in ea, quod donator tales ac tales dedit libertatis, & omnes alias, quas in rebis dedit haberet, vel habere potuerat; vel alias in instrumentum donacionis quantumcumque generali clausula continetur; & dicit, quod in illa generali clausula libertas, quae qua agrari, includitur, nil prode- fit ei, nil in charta de eadem libertate expreffa fiat mentio. Et sic fecundum opinionem regalium verbum illud omnino pro nihilo supponit, quod fecundum iura de omnem rationem nihil excipium requirit, profectum in donacionibus piis locis facta.

XLIX.

Item, licet in charta de libertate, de qua agitur, expreffa fiat mentio, dicunt regales, quod charta sine possessione vel alia non valet, & quod ecclesia non fit alia libera libertate, paratus est rex fe opponere. Cui recognitione patris, licet certum fit ecclesiam tam libertate uti solet. Et sic, quod certum est, evocant in dubium, & ius & possessionem ecclesie ponere nititur in ore, seu iudicio laicorum, & ecclesie peccatorum. Sic vero non fiat expreffa mentio in charta, de qua agitur libertate; sed nota fit possessio vel usus, & dicit prelati, quod licet non nominatim sed per generalia verba data fit libertas illa ecclesie, quod aliquando habuit ecclesia contra expressam facientem de huiusmodi libertate mentionem, quod perditum est, vel venustate consumptum, vel allegat donatio- nem facta, & sic non tenentur in amercium; & per hoc habuerit ecclesia iustum titulum, bonam fidem, & possessionem longum, & sic firmo iure tenetur; dicunt regales, quod non sufficit, quia talis possessio est usurpata, vel occupatio illicita, cum fit regi concessa. Et quidem mirabile est dicta, quod longissima possessio talis non possit nocere ecclesie contra regem, cum contrario in his, quae a rege nullatenus possideri possunt, ratione consuetudinis suo usus, sui liberi vendit contra ecclesiam, & licet in omnibus oppressionibus superadditis & aliis consimilibus, in quibus loco tituli succedit acriligium, vel iniuria manifesta, & loco bone fidei oppressio; loco consuetudinis aditus sua videtur corruptela, si sepius factus attestatur.

L.

Item, cum dominus rex iuraverit in coronatione sua conservare pacem & libertates ecclesie datas, & eas confirmaverit in primogenito Magnae Charae; incessanter amercium & manibus suis impugnat; turbantur & mu-

multantur; non solum generales, fed etiam speciales, datas scilicet a predecessoribus suis, & ab ipso confirmatas; & etiam de novo datas, & donaciones, quas ipse dedit, & alias, quas ipse defensoribus suis venient daret debet, impugnat, & sustinet impu-

gnari, & impugnationes defendit; sicut patet in factis Boston & de suis consuetudinibus, & ad prefatas cartas; sperantes, quod ad singulorum querelas, & singulas iniurias facti emendati.

CONSTITUTIONES PRO CAPITULO SENENSIS

Ab Othaviano dia. Carl. A. S. L. Rectoris, & ab Alexandro papa IV.

capitulum.

Anno 1217.

Alexander papa IV. Capitulo Senensi.

QUOD de mandato sedis apostolice ius provide ordinata, nos reformata fauoribus, dedit oportuno muniti presidio, ut firma semper maneat; & optatum proferre commodum non desistant. Cum itaque dilectus filius noster O. sancte Marie in Via lata diaconus Cardinalis, de speciali mandato nostro, diligenti quoque deliberatione praevidit, quodam in ecclesia vestra inter perpetuos futurus temporibus conservanda, quae ad ampliationem cultus divini nominis, & ipsius ecclesie decorem, & decus redundare noverunt, prout in patentibus litteris quaedam Cardinalis consuevit exinde, ac in sigillo ignatis plenius continetur. Nos quod ab eodem Cardinali fieri factum est ratum, & firmum habentes, id audacter apostolica confirmamus; & presentem auctoritate litterarum communimus. Tenentur autem litterarum scriptum de verbo ad verbum presentibus litteris adnotari, qui talis est.

«Othaviano, misericordia divina, sancte Marie in Via lata, diaconus cardinalis, dilectis viris capitulo Senensi, salutem in Domino.»

«Audientiam apostolicam sanctissimi patris, & domini nostri Alexandri, Dei gratia, summi pontificis noveritis pervenisse, quod dudum per nos fecerimus servatum, & industria Senense capitulum gratum Deo, & hominibus receptum in spiritualibus, & temporalibus incrementum. Capitulum igitur item patris, & domini sic vos in coram me decorem vestrorum proposito, annuente, Domino, conservare, quod ab ipsa predecessorum ipsorum, quod abiat, oculos nullatenus avertere, nobis iugiter, ut iam statutis, & consuetudinibus vestris rationalibus, & antiquis a vobis, & in, qui vobis successerit de cetero observandi, quam talis, quae cultus divini nominis honorat, vestra incrementum recipiant, ordinemus. Eorundem vero receptionis habed sedem, exceptis illis, qui habent in vestra ecclesia periclitantur, quibus in seffionibus iudicandis, & aliis consimilibus, & delicta honorificis impendatur. Ad hoc velotes, non diversitas habitus diversitatem parvas animorum, praedictantes stratumque, ut infra ecclesiam in divina officio, & delicta honorificis mortuorum, qui apud ecclesiam vestram habuerint, vel sibi elegerint sepulcrum, com- similibus habitum, & delictum; Cappam apertam, & felle salicet & coccam, & vel canifera ad idem

«cuncte ecclesia, divinus statumque in pulmis, quod quod pascimus in uno cessario, & in communi domicilio, patris divinis interese officii, locum, & ad paendum similiter habitus. Adientes quae opinionem vestrum canonici officii, tam in celebrande missis majoribus, & processionibus vestram non sibi flatibus temporibus, quam in aliis, prout libi plenus est expresse, & vobis praeferat, & de his, quae non, & ab antecessoribus vestris fuisse recolitur. Observatum, tenentis, & obversis plene quantum cum Dei timore, permittitur valeat. Sic autem, ex tradita temporibus huiusmodi observatio forsitan fuerit oblivione delata ad ipsum ordinem habatur recursum. Si quae tamen sunt ibidem, impossibilia quidem damno, & difficulta in casando a normalis fortassis incognita, & ex, prout expedit videlicet referentis. Illud autem, quod coningerit de observatione ipsam, discrecionem vestra committimus moderandum. Quia vero ecclesie animus detrahatur in divinis, si dispensatio paucioribus, quam pluribus sufficiens, tribuantur, apostolicis iudicandis, & singulis vestris clericis in choro habeant idoneos, & etiam competentes, quivincant, & possint divinis officio interese, & ne aliquis vestrum generet, qui debeat, vel canbare, precipimus, ut in capitulo vestro tabulae, quae alias matricularia dicitur, habeantur, in qua per capellanos vestros, vel scribas singulorum nominatim, & eorum capitulum, & per eodem capellanos, vel sacristam singulis quod cantare debeant, vel legere, cum reverentia offeratur. Illud vestrum, ut in choro, & in vestram fam, nisi fit epifcopus, vel canonicus ecclesie, aut canonicus, sicut ab antecessoribus vestris a praeiis temporibus dicitur observatum, in choro quilibet vestrum sicut dicitur, Eorundem vero receptionis habed sedem, exceptis illis, qui habent in vestra ecclesia periclitantur, quibus in seffionibus iudicandis, & aliis consimilibus, & delicta honorificis impendatur. Ad hoc velotes, non diversitas habitus diversitatem parvas animorum, praedictantes stratumque, ut infra ecclesiam in divina officio, & delicta honorificis mortuorum, qui apud ecclesiam vestram habuerint, vel sibi elegerint sepulcrum, com- similibus habitum, & delictum; Cappam apertam, & felle salicet & coccam, & vel canifera ad idem

CONSTITUTIONES SENÉSENS.

superanciam animo tamē tempore, & hœmali infra ecclesiam, & circum pollibus non discipulis, vel manello cum cœca, vel cupula (supra) ut poterit, alij alijs. Unilibet vero extra ecclesiam, & clausum in incetta, in statu, & habita, extra & re-ferendo custodiant, sine præcepta vobis auctoritate felix, ecclesiasticis Gregorii Pa-pae non tempore promotionis sui tradita in-violabiliter observent. In quibus dicitur: ab in-hibemus, ne aliqui (nempe) littera portam clausuri velint, quantumcumque conlagiua, vel ab alijs alicui canonicorum dicitur, etiam honestatem debent observet præcipi-mus, flautent quod quilibet vestrum ano famulo fit conatus libidinis, ne letitione ex-cessum plarium impedit, ut tumulus, vel tu-morem illo anepulatore clericus extrane-us, aut laicus admittant, nisi forsan ca-nonicus fuerit cathedralis ecclesie, vel regi-um exilia, vel alias locis personis, aut do-cto-ribus, alicui postea dignitate, quorū sepe-tilios etiam, quos fecum habuerit, ipsi de-cens fuerit vobiscum, & inter vos hono-rietur, exceptis illis diebus, quos ratiōne festivitatum ecclesie vestra invitate canoni-cus & laicus vos contingat. Beneficia vestra infuper, que cum officio pariter convenit ambulare ad removendam omnem materiam scandalosam taliter inter vos providimus vi-venda, ut si licet omnes denarios quocum-que modo præbendis hædus deputatis in ea per manus comere interioribus, & ex-communicantibus fideiiter responsis, & ex-ceptis nisi cum vigiliis mortuorum, & vesperis interfuerint, cum effectu quotidie in tero denario, & exceptis præcipuis festivitatum ecclesie vestra decem & cœdo, & diebus Dominicis, & festis novem lectionum, & diebus quadragesimalibus in quibus denarios 12 recipiant, eos minus in alijs officiis cum effectu, & interiore, qui laborem officium suum in ecclesia re-cipiant, & peragat, prout valent, & sicut sine minime portione. Præbendam vero beate Virginis dicit voluimus, nullus recipiat, nisi per annum infra clausum, vel in loco, a quo dicitur officis, & traditis capi-tali interesse vel redituam cum in-tuitu expensis, fecerint presen-tem: Licet tamen singulis per duo men-ses, vel eo plus usque ad tres menses suis, vel amicorum suorum, faciat servitū, tamen, quod diebus solennibus, & festivi-tatis præcipuis ecclesie vestre divinis of-ficiis anguli exhibent fe præsentis. Famulo-tili vero canonicorum qui post concessio de-que laborem propriis commodis inhiant in clauso remanent, si laici fuerint, edo diebus ad expensis familia capiti æ-que possunt in ecclesia commode deservire usque ad regredim dominorum ipsorum, dummo-do ultra duos menses extra caputulum non morentur, expensis equidem familie sint con-

temi: Excipimus tamen de prædictis omni-bus infimos, & quasi graviter debiles por-tiones, (n) & languine minores, quibus tempus congrue vacationis, prout honestati convenit, secutum passioem, & sigilli (a) Me-nis mutationem discretionem capituli cano-nicis, ad hoc non immutat, quod ex-ceptis. Excipimus etiam presbiteros, qui ex-nepulatore, vel voto ierunt ultra mare ob-reverentiam ipsorum Dominorum ad san-ctum Angeli, (s) seu ad S. Petrum, au-t ad S. Marcum, vel ad S. Jacobum, capituli ad præcepta licentia: nec non illos excipimus etiam qui domini papæ servitū, vel officis, seu officii dominorum cardinalium im-mo-nerant. Ad hoc ne immutatis, aut societatis in capitulo vestro de extero stat, di-rectibus innotent presbiteros, ut etia, que communitur omnes tangunt, & ad omnibus approbati convenit, vel etiam reproba-tili-guincitur, & extra caputulum non ordien-tur, nec aliquatenus approbentur. Adicit-mus insuper, ut traditus capiti veli, & confilia, que privata esse debent, five pon-tur in credentia, five non, nullus ad damnum capiti, vel alicuius de canonicis revocare præsumat. Ut autem bona vestra-queant negligi dimittat, vel perire, di-recte præcipimus flautent, ut quilibet de canonicis officium, quod fiti capitulum, prout mortis est, providet committendum, humiliter recipiat, & fideiiter exequat. Citerum ne quis canonicorum clatus superbia dare præsumat. In commotionibus pedes quos, licet sit vobis de notris auctori-tatis permittit in quemlibet capiti, vel familiarem suum, five capiti vel officii officio, nisi fscando, terrore commo-tionis tantum in conspectu satisfactione ex-tererit, excommunicacionis sententiam promulgare. Ad prædica vero firmate vallan-da prescripto duratur, & ut negotia vestra, communia sine suspitione procedant, præ-dipnis flautent, ut de cetero, tam vos quam illi, qui vobis successerint, promit-tis per librum, & holas jurantes vero Do-mini sine illa facultate temporibus servate-que: formam autem promissionis, & juramen-ti hujusmodi præsentibus fecimus annota-ti, qui talis est.

Ego N. promitito, & iuro in verbo Do-mino, quod ab hac hora in antea con-stitutes rationabiles, & antiquas, nec non bona iura, & libertates capituli Senensis servabo, manutenebo, profectur, & defendam bona fide, quantum in me fuerit, & valdeudo me permittit con-tra hominem, auctoritate sedis apostoli-cæ, & ordinis me, in omnibus semper in talis, si sine Deus adiuret, & hac an-ti-da evangelia. Ut autem præmissis anno-bus major fides possit, & debet adhiberi, ordinationem nostram hujus sigilli ve-stri munimine fecimus roborari.

Datum Laterani 9. Kal. Aprilis, Pontifi-catus D. Alexandri Pape IV. anno 3. Nulli ergo postea contra mandationis &c. Dat. Laterani 5. Kal. Aprilis anno 3.

STATUTA SYNODALIA

VVatetri & Simoni Norwicensium episcoporum.

Anni 1257.

Ex MS. Digby in Boll. Oxon. XCIX.

STATUTA SYNODALIA

VVatetri & Simoni Norwicensium episcoporum.

Anni 1257.

Ex MS. Digby in Boll. Oxon. XCIX.

Debentes de vobis bonam rationem redi-cere, que ratio secundum Augustinum capi-dicitur, non nisi ultra transire possit, cum vobis dicamus, quibus sine de-observare eremus. Quia igitur sine dæfi-observatione filius animarum non con-fide, exhortationis in Dei semite inveni-gentes, ut unquamque pillos, carnium, & quilibet sacerdos parochialis fidei incan-gum, id est, decem præcepta legis Moisi-cæ, eademque populo fili subiecto frequen-ter prædicet, & exponat. Scit etiam fe-tem criminalia que sint, eademque populo prædicet fugienda. Scit etiam sim. lites fe-tem factura ecclesiasticæ, & si, qui sunt facientes, maxime scitis, que exigunt ad vere confessionis & poenitentia sacram-entum, formaque baptismatis doceant fre-quenter laicos in idem salutem. Hæ-queant quibus eorum simplicem intellectu fidei, sicut consistit in symbolo, tam ma-jori quam minori, & in scripta, qui dicitur *Lucasque vobis*, qui quotidie ad primam sump-litur.

Eucharistia autem, que est sacramentum dominici corporis, in loco mundo & signato semper honorifice colenda, & devoto fe-reat, ac fideiiter conservetur.

Sacerdos vero quilibet frequenter do-ctere plebem suam, ut cum in celebratio-ne missam elevaret, non solatarius, fe re-venter inclinet. Idemque faciat, cum cum presbyter ad infirmum quendam in decenti habitu, supposito manto velamine, ferat & referat manibus ac honorifice ante pe-ctus cum reverentia & timore, semper la-udine præcedente, cum qui candele lucis accendit, ut ex hoc fides apud omnes & devotio in gentes, quemadmodum generalis concilii scribitur. Intimabimus quoque (semper cum lumine venerandam corpus Christi hostiam præcedat, ut ipsa non sit obsecratæ fidelium devotio ad tantæ sacrosanctiæ debite vene-rationem.

Sacerdotes autem prompsum fidei & pa-trialium non solum diebus fed & notibus, ut egrotantes visitent cum solentur, ne eorum negligetia, quod abisi, moriatur in-firmus sine confessione, ad dominici corpo-ris communionem, aut unquam extrema.

Superlativa quoque, ut honeste, & E-que congrue magnitudinis, firmiteque fide in-circumdate signo, non moveantur ad ipso, que utisurpant ad alios usus, quam ad divinum celebrationem, ut videlicet non violentur in ea colores, vel aliqua fiant con-similia.

Panni etiam chitimas non convertantur in usus secularis.

In ecclesia quoque divinum officium inter-gre fiat, devote, ut videlicet laeticosum hym-

STATUTA SYNODALIA

VVatetri & Simoni Norwicensium episcoporum.

nisi, & alia, que in Dei laudem recitentur in ecclesia, integram habeant verborum pro-tationem, metuis quoque ad sensus devotam & ætatem, ne, quod abis, pro hostia vi-va & integra offeratur hostia murata & mortua.

Provident attentius ecclesiarius reditus, & sacrosanos parochiales, ut pueri parochia-rum suarum diligenter accedat, ut fidei do-minicam orationem, & symbolum, & fidei-litatem beatæ Virginis, & crucis signa-cula fili recte cognoscant. Et quia, ut au-tem sciant quædam ad confessionem additi bu-gionant, præcipimus, ut cum licet ad con-fessionem accedant, diligenter examinentur, & expedit, in eis a sacerdotibus infirmantur.

Et quia iustus ex fide vivit, ut articuli fidei plenius exponantur, statuis, præcipientes, ut quilibet sacerdos parochialis in summa C. P. rima & ad Completorium suum singulis ad-minicam, et symbolum dicat coram filiis pa-rochianis, in aduentu, dilucide, & aperte ad intelligendum.

Quia mundi debent, ut ait Elias qui sit vax Domini, pollutamque non tange-re, exhortantes præcipimus, ut omnes bene-ficium, & fidei, que ad salutem salutem vium luxuriam fugiant, omnique voluntatium karis immanitate, continentie fer-vantes partitent, nullaque horum uxorem utant sine licentia, & si quis antequam celi in-ordines constitutus, uxorem duxerit, benefi-cium ecclesiasticum non tenet, acque in-ter scribis ordinibus, si eos postea accipit, mi-nillare præsumat.

Attentius itaque inhiemus, ne quis sacer-dos in domo sua concubinam retinens, vel alibi ad aliam habens confueverim, in tam aliquid permanere peccato, ad octum ma-crebulatoribus perfurans accedere, cum con-fectato illius in exactionem, & beneficii illi revertat in satisfactionem. Et si aliquis hæc de causa fuerit inhiemus, firmiteque celebrare divina, non solum ecclesiasticis benefi-ciosis (pollent, veram etiam pro duplici capi-ta ab ipso episcopo suspenduntur: præter-vero, qui tales præsumerint, solentur ma-xime obtentu pecunie, aut alicuius contem-to temporalis, pari subiaceant utioni. Cum-que veritas in malo, fed & ad omni fe-que mali abstinendum, firmiteque inhiemus, ne clerici non nisi ratioabilis & manifesta ex causa frequenter (sædemialium) mon-steria, & ne queque ecclesie in formam non in domo sua, five cognatam, five aliam, ve-de rationabiliter mata de ipsa pollit oriti fe-licio.

Firmiter inhiemus, ne quicumque benefi-cia, ut in sacris ordinibus constituit fide ebri-um, aut gulosi, aut tabernus exercentes, no-moc-

ANNO
CHRISTE
1577

Dolentes referimus, quod nonnulli malevolentiam ut agunt Dei polluant, dum sacra venandae et mercantur. Quapropter saltem poenite timore et tanto faciente capientes revocari iussus omnes, qui intercausa peccant, aut peccatumque peccantur quibus, aut patre & promissionis quicquam recipiendi interventibus, quemquam ad sacrum ordinem tempore examinationis aut altero fabricatum nuntari, aut ordinari procuraverit, sententia excommunicationis innodamus. Eos etiam eadem sententia excommunicationis involvimus, qui officiales istos vel deparatos ad firmam dabunt, cum eodet in dispendium animarum & ecclesie Dei scandalum gravissimum. Et eandem sententiam ad patres eorum, qui hac officia sibi recipiunt ad firmam, volumus firmiter extendere.

Dolentes referimus, quod dum nobili subditi statuta synodalia non observant, sepius illaveant, itaque contemnere non formidant. Cum sicut refragare nostra constitutione capellani parochiales cum a-nachoretis in domibus suis coire cogunt, cum ancillis eorumdem extra ecclesiam transibitis libenter frequenter, in ecclesie Dei scandalum, & animarum dispendium non modicum, singulis decanis in suis virtute obedientie imaginibus ad nos capellanos, ecclesias, ubi degant anachoretis, deservientes, sacramento abstringat, quod intra septima domorum eorumdem non inquiratur, sed tantummodo ad fecerit, eandem versus ecclesias requirit bochaia impendant colloquit, nisi infirmis eorumdem aliud requirant manifeste. Precipimus etiam, ut ex parte de expellat & precipue de his, que ad salutem animarum pertinent, tradantes cum eisdem.

Et quia non proficit (sapius legere se ali non intelligit, et uterque, ut modum decapetia licentia non veget, dum tamen facerdoti pro affectionem aliquis facerdotis distinde constituit, quod et conscientie sue vulnera patefacit, aliqui tunc pro non confitentur. Adhuc omnes tam pralatos quam decanos, redores, & vicarios monemus, & eisdem in virtute obedientie injungunt, ut habeant suum ius dignitatis (statu), & omnibus deferant congruentem, & plus solito tenentes indubitanter, quod si quos tales invenierim, ipsos per lubratum beneficium graviter punietur.

Clerici vero non beneficiati, qui reprehensibiles fuerint in sonora, ut ad superiores ordines, aut ad beneficium admittantur, quibus per tantum tempus sonantem, officium competentem, quod iudicant paxerit tempora scandalum redemisti.

Precipimus etiam, quod omnes sacerdotibus ordinatis aliene, & qui locum manent, ad parochias custodiendas, que in diocesi nostra sunt, ut etiam ad celebranda divia fuerint admittendi, citius inquiri Septembris singulis annis archidiacono non officiali nostro per ipsos, quorum intererit, presententur, ut per ipsium, penitentis eorum mentes, approbentur, aut, si jubileat fuerit, reprobandur.

his, aut in capilla ferias intererit nobis synodis, sui poena canonica.

Executores testamentorum sint solliciti, a-floquim amovebuntur. Et quia nonnullis testamento ex causas in venditione benedictum defraudorum fraudem committere facilius reperimus, sui poena excommunicationis firmiter inhibemus, de cuiusquam testamenti executor de bona ipsius, capis fuerit executor, a se aut a coexecutoribus suis per se aut per sonam ad emendum bona defuncti, ad opus suum fraudulenter suppositum, emere de quo quicquam piamur; decernimus, si fecerit ad hunc modum, non tamen, et tam venditores quam emptores huiusmodi nihilominus puniendos. Precipimus etiam, ut omnes certificationes de citationibus de cetero fiat per literas patentes, & non clausas.

Custodias ecclesiarum vel decanatum formas per producendum nostrum sanctis filiter custodiamus, & ex nate non tunc denunciamus.

Redores ecclesiarum, & sacerdotis, & alii ministri ecclesie in divinis officis tam ad velutur quam ad ministrum tum aliorum (superpelliculis honestis utantur, aut clausis desuper vellimentis saltem five indumentis, & quod nullis sacerdotis celebret, quousque Prima excoemio se completa, quos fecerit agere premissis, usque ad satisfactionem se noviter suspensum ut suspensum.

Sacerdotibus districius duximus injungendum, ne pro benedictione nubentium, aut sepultura mortuorum, aut penitentia, aut pro aliquibus sacramentis aliqui exigant a labitis suis, aut exquirere premissa ultra debitam consequendum parochie fidei & consuetudine.

Si forte aliquis voluerit se ali confiteri quam propterea facerit, ad eodem moderate petita licentia non veget, dum tamen facerdoti pro affectionem aliquis facerdotis distinde constituit, quod et conscientie sue vulnera patefacit, aliqui tunc pro non confitentur. Adhuc omnes tam pralatos quam decanos, redores, & vicarios monemus, & eisdem in virtute obedientie injungunt, ut habeant suum ius dignitatis (statu), & omnibus deferant congruentem, & plus solito tenentes indubitanter, quod si quos tales invenierim, ipsos per lubratum beneficium graviter punietur.

Clerici vero non beneficiati, qui reprehensibiles fuerint in sonora, ut ad superiores ordines, aut ad beneficium admittantur, quibus per tantum tempus sonantem, officium competentem, quod iudicant paxerit tempora scandalum redemisti.

Precipimus etiam, quod omnes sacerdotibus ordinatis aliene, & qui locum manent, ad parochias custodiendas, que in diocesi nostra sunt, ut etiam ad celebranda divia fuerint admittendi, citius inquiri Septembris singulis annis archidiacono non officiali nostro per ipsos, quorum intererit, presententur, ut per ipsium, penitentis eorum mentes, approbentur, aut, si jubileat fuerit, reprobandur.

ANNO
CHRISTE
1577

ANNO
CHRISTE
1578

1225

ANNO
CHRISTE
1578

Precipimus quod nullus ut leprosus aut alius defertur thronabulum in decanatu publica, cum suo fontis, nisi facerdos sit eucharistiam ad infirmos deferens; & hoc etiam causa devotionis & reverentie excutatur. Excommunicationi arduus ab omnibus evitentur, donec lumen; & conditio de eorum abolitione, exemplo de Lazaro quod Dominus fovei precepit ab apostolis, licet a consilio juris retractatus, in multis ecclesiis non esse receptum, ut credimus, Oxoniense concilium, & principium ipsius de excommunicationibus in eodem concilio factis ad terrorem multorum. Et eorum malitiam reformationem duximus adjuvandum eisdem, & in eodem concilio (quod adhuc scriptum est) presentibus, ut dicitur excommunicationis singulis annis quod Dominus fecerit precepit ab apostolis.

Præter hæc autem superius inunda, ca, que in concilio Oronenſi & Londinenſi præcipiuntur, hic præcipimus observari.

MERTONENSE CONCILIUM

Pro Cleri Anglicani immunitate

Sæno 1258 habitum

Ex Annal. Barton. pag. 388.

AN. 1258.

Præsentibus illius solutionem a missis Pontificis in Anglia exadum, que denotium S. Petri appellabatur, moleste fecerunt per incole tulerunt; & quo ratio esse citi sape ut in pontificis manibus crearetur licet ac perinde haberetur exoti, velut publicani. Hæc Parisium fuerunt, ut minus reverenter de Romana ecclesia loqueretur, hæc pariter ad Romanum annuum Butonemium ut illa ferret que in exordio aedorum concilii huius leguntur. Imponit illa quidem recedat; sed quæ non minus finit, aliquid eruditi suspicarent. Hæc ergo ille de concilio vico nostro Spelmano scribit.

Intat apud Wilkies in præfationibus in diei oppressionibus papalibus, archiepiscopus Cantuar. alitid concilio l. p. 216. infragranorum & pralatorum indicit apud Mertonum, ut magistri dicitur pape subdicitur & curia magis excoemio omnium ead, amos Cleri Anglicani ab obedientia sua præstant alienaverit.

Mandatam de convocacione apud Merton.

Rogemus, De gratia Conventus & Lichfieldensis episcopus, dilectio filio archidiacono S. Radulphi salutem & gratiam, & benedictionem. Mandatum venerabilis Patris Bonifacii, Dei gratia Cantuar.ensis archiepiscopi, totius Anglie primatis, venerabilis in Christo facti, R. Dei gratia Conventus & Lichfieldensis episcopi, salutem & fraternitatem dilectionis in Domino semper augme-ntent. Cum propter excoemio Anglicane conventus & causis, que faterentur velticari, congregationem non convenit, fratrum nostrorum ingloriam videramus opportuam, devotionem vestram rogamus, monemus, & Cavilior. Supplm. Tom. II.

exhortatus in Domino, sub obedientie debito firmiter impungentes, quatenus die Jovis proxima ante idem festum S. Barnabe apostoli apud Mertonam curitis vestram presentiam exhibere, qualiter occasione cessante, ut in hac urgente necessitate ecclesie nostro regimini commissa, per vos & alios fratres nostros gratum habeat providi consilio solutionem. Vocatis etiam decano cathedralium, & aliarum ecclesiarum, necnon etiam abbatibus, prioribus, magistris, infuper & archidiaconis vestris dilectionis universis, ut cum fratribus suorum subditi procuratoris loco de die antestitum compareant, ut quod communal deliberatione pontifici fuerit, ex membrorum coherentiam firmos roboretur. Dat. apud Lanham 23. Cal. Maii, anno Dom. M.CCLVIII. Hic igitur mandatum vice nostra diligenti exactant, ac nihilominus vos ipsi compareant dictis diebus, cum fratribus vestris, ut clerici totius archidiaconus vestri, ut velti presentiam firmos roboretur, quod ad officio vestro consistit preceporit. Dat. Cal. Maii, pontificatus nostri anno primo.

Congregatio igitur prædicta die apud Mertonam, in præsentia dilecti Bonifacii Cantuar.ensis archiepiscopi, sui præsentis, & præsentis R. regni regis; super reformacione Statu Anglicane ecclesie & emendacione præfuit suis ipsi articulis subscruptur.

Articuli præfuit apud Merton.

Tuis fuit genera articulorum, de quibus agitur in presentibus. Sunt eorum numero articuli, in quibus prælati nullo modo diffimulare possunt. Sunt alii, in quibus possunt infirmis charitatis, non perturbatione infirmis.

caus diffamularet. Sunt & alii in quibus dif-
familiar polluti sine discrimine factis atque
& periculo animarum.
Articuli, qui diffamulatio non possint adhiberi
interior factis atque, anonomus periculo
& subversio ecclesie liberat, ac
ecclesiarum personarum prejudicium man-
festo.

¶ Cum ecclesia Angliana non solum con-
tra jura divina & statuta canonica, fed etiam
contra libertatem, a regibus, principibus, &
aliis regni magnatibus libi concessa, auctoritate
feudali, novis conditionibus, suis con-
ditionibus, & oppressionibus nefariis mul-
tipliciter attrita fit, & ab hoc perpetuo
animarum periculo prelatorum, domini-
corum, & aliorum regum, feudali (sub dif-
famationis silentio nequaquam valeat ulteri-
us penetrari) & in alienam fidem & con-
silio prelatorum, religiosorum, & clerici
ecclesie memorata fabricabitur et pro-
visioni, at machinis fequiorum potestatum
sollatis moenia laborant ecclesie dispa-
rabilia reparentur infantia per statuta
remedia, que sequuntur.

¶ Quia iuxta sepe contemptum, archiepis-
copos, episcopos, & alios prelatos inferores
per hieras domini regni ad fecculare iudicium
evocati, at libi respectum legibus, que
mere ad ipsorum officia, & forum eccle-
siasticum pertinere noncunt; ut si forte
clerici ad ecclesias & capellas vacantes seu
non vacantes admittant, vel non admit-
tant, redores inducantur in eisdem, suos sub-
ditos excommunicaverint, excommunicatos
denunciaverint, interdicunt prelatos dedi-
caverint, ordines clericorum in causis de-
catis spiritualibus cognoverint; ut puta de
decimis, oblationibus, limitibus parochia-
rum, & similibus; que non possunt
ad secularium iudicium, seu etiam
cognoverint de peccatis & excoibus subdito-
rum, sicut de perjurio, fidei transgreffio-
ne, sacrilegio, violatione, ac perturbatione
ecclesie libertatis, & libertatis eorum ipsius
violatorum, necnon de libertatem per chartas
domini regis ecclesie concessam, in-
ferentiam excommunicationis incidant ipso
facto, & si inter clericos non fuerint, nec
inter laicos conuentes, & clericos
defensores, in personalibus adionibus su-
per contradiis vel debitis; si personas
ecclesiasticas ad mandata domini regis in foro
seculari amercitos * non compulerint ad
amerctam huiusmodi exolvendam, ive ipsa
non solverint pro eisdem; si jurisdictionem
suam in quibuslibet personis, officialibus
seu menaliter annexis, per mortem pater-
torum, aut effusionem vacanibus exercu-
erint canonice & contraria, & si que alia
auctoritate ad officia ordinariarum; provide-
mus, quod dicti archiepiscopi, episcopi, &
ceteri prelati non veniant taktur evocati,
sati cum honore deferantur, & maxime pre-
lati domini regis scribant, quod huiusmodi
mandata regis parere non possint, adque
pro-

* multa
etiam
etiam

fabreacione ecclesie libertatis, & ad hoc
ideo non cenentur, eidem nihilominus fite-
re excoatrosas dirigendo, ut anime sue
saluti curent, & huiusmodi mandatis
ulterius deficiat. Et si dominus rex, huius-
modi preceptis exhortationibus, ad attachia-
mentos vel distillationes prosciderit eorundem,
tunc vicecomites, & alii quicunque ballivi
iplos attachiaos & distinguentes, per eor-
dem attachiaos & distillos in forma iuri
excommunicent, & loca, in quibus con-
veniant, & terras, ad que ipsi pertinent in
regno Anglie per locorum decanos ad den-
nuciationem attachiaos & distillos interdi-
co ecclesiastico supponant. Et si clerici
facint beneficium suis beneficiis presentat
(non beneficiat; per quinquenium ad benefi-
cium ecclesiasticum, si forte presentat fuerint,
minime admittunt. Clerici autem,
qui huiusmodi brevia attachiamorum seu di-
stillationum distaverint, scripserint, signa-
verint, consilium & auxilium adhibuerint, so-
jennier excommunicentur, & excommuni-
cationis denuciationis, non aliquid de premissis
certe ratione suspecti ad aliquod beneficium
ecclesiasticum, donec se super his canonice
purgaverint, admittunt. Et si dominus
rex innotuerit de his distillationibus non
caverit; episcopus, qui distillos fuerit, ter-
tas, villas dominicas, & castra, que rex
habet in foro episcopatus, ecclesiastico sup-
ponat interdicto. Et si rex in sua distilla-
tionibus, peccaverit, ceteri coepiscopi distillationes
unius quati comunem ordinarum, & etiam,
comunem injuriam ecclesie prestantes, ci-
vitates, terras dominicas, burgos, castra,
& villas ipsius regis in suis episcopatibus
constituent nihil supponant interdicto. Et
sic nec in terra XX. dies postmodum at-
tatchiamos & distillos huiusmodi revoca-
verit, aut ob hoc manum contra ecclesiam
aggravaverit, lingui archiepiscopi & epif-
copi tres dioecesis ecclesiastico supponat
interdicto. Et si aliqui episcopos in hac
parte inventos fuerit negligens & remissus,
per suam metropolitanam graviter arguan-
tur, & si peccaverint in negligentia, ca-
nonice puniantur per excoibus, & nihilominus
sua dioecia, omni parochiarum & sus-
tauditate & consensu in presentem ordina-
tionem adhibita, ecclesiastico supponat interdi-
co.

Adhuc, quia frequenter accidit, quod
nonnulli clerici per licam potestatem eccle-
sias occupant parochiales, & prebendales,
etiam cum animabus habentes, et eis
abique auctoritate ecclesiastica intrudunt;
providemus, quod clericus per se in-
trafus, forma prius servata, anathemate scri-
bitur, & tunc per loci dioecesianum publice
denunciatur, & illo beneficio caret inter
petuum ipso facto. Et si sic in sua per-
petua in, per duos menses perheret, per locum
dioecesianum, ubi habet alia beneficia
ecclesiastica, ad denunciacionem episcopi illi,
in cuius dioecesi de intrusio, cuiusque
monitionem per didum tempus contemp-
taverit.

* Sic sequentes articulos sub nomine Confessionum domini Henrici archiepiscopi in curia
Wintoniensi a 17 de februario 1258 anno, habet in subscris. coll. Omn. Ann. Omn. Winton.

proventus illorum beneficiorum, quousque
conque satisfecerit, eidem subtrahatur, &
si per annum idem intrusio, seu modum ex-
communicationis sententia perseveraverit, con-
tinue exte ad aliquod beneficium in regno An-
glie minime admittatur. Si vero per proce-
dendum clericum fuerit intrusus, contra quem
procurator modo illi procedatur, &
pene subiacet supradictis. Si vero pro-
curator talis laicus fuerit, in forma juri ex-
communicentur, & tunc publicus nunciatur.
Dominus autem abens clerus, qui si con-
parens ratificaverit factum cuiuscunque pro-
curatoris sui in hac parte, pene subiacet
supradictis. Si vero per contumaciam ab-
entes sit, post spatum iurum mentium ex-
pectatis, si sit in regno, majoris excommuni-
cationis sententia innodatur, & in pace
locatur; pntariatus a maxime cum fa-
sacrilegio addecerit contemptum. Si vero fuerit
extra regnum, contra ipsum vocatur post
distaciones transmarinas simili forma proce-
datur. Ecclesie etiam vel pntariatus, in
quibus sit intrusus, interdicto ecclesiastico
supponatur. Auditores autem & coadjutores
huiusmodi intrusionis, si clerici fuerint,
re tractantur de his beneficiis non recipi-
ent, nisi laici, penes perferant contra laicos su-
perius annotatas. Loca vero & terras hu-
iusmodi intrudendum, pntariatus non men-
tionem satisfecerint, ecclesiastico subiacent
interdicto. Si vero huiusmodi intrusio
facta fuerit ex regia potestate, moneatur
dominus rex per loci dioecesianum, quod eas
faciat infra completa tempus revocari.
Alioquin terra & loca, que fuerit rex ha-
buerit in illa dioecesi, in quod idem intruso,
ecclesiastico interdicto supponatur. Si vero
per alium magnaten vel potentem facti talis
intrusio, per suspensiones & excommuni-
cationis sententiam, aut superius, acciderit. Et
si infra duos menses facti intrusio non
correrit, terra & loca, que obtinent in
illa dioecesi, per dioecesanum loci interdi-
co ecclesiastico supponatur.

¶ Præterea cum per ecclesiam iudicandam
dato prelatorum fecundum consuetudinem
capti, & carceri mancipati, aliquando per
regem, & quousque per vicecomitem,
aliquos ballivos, & alios prelatorum, &
satisfactione congrua liberentur, plerumque
etiam huiusmodi excommunicati non capi-
antur, neque de ipsis capiendis illere re-
gum conciliatur; monemus tamen dicti
rege & ballivi facti cum huiusmodi ex-
communicati & denunciati publice communitate,
claves ecclesie contempserint, in subversio-
nem ecclesie libertatis, providemus, quod
excommunicati, & sic capti, & talli-
ter exentes, ad majorem sui detestacionem
publice & solempni publice denunciantur,
tenis cardenis, excommunicantur, & de-
nuciantur excommunicati in locis ubi or-
dinariis locorum eorum videbitur expedire.
Vicecomites autem, & alii prelati, qui
liberaverint, non prelati, publicè satis-
factione ecclesie vel unenda, publice excommuni-
cationem anathemate, & excommunicati
denunciantur contumaci. Si tamen de man-
dato regis ad hoc proferentur, mitius cum
eis, arbitrio ordinarij agatur. Clerici qui
concedit. Supplic. Tom. II.

huiusmodi brevia distaverint, scripserint,
signaverint, consilium & auxilium adhibue-
rint, pntantur, facti fuerint in primo
recepto plenius excoibus, & facti per-
missus rex, quod huiusmodi excoibus
corrigat, & a talibus defisit mandatis. Et si do-
minus rex & talibus defisit mandatis, locus,
in quo caprus detinerebatur, interdicto
ecclesiastico supponatur. Et si denegaverit
confecta de excommunicato capiendo,
moneatur rex per prelatum, qui fuerit hoc
descripsit, vel caprus detinerebatur, trans-
ferre. Quod si non fecerit, civitates, cas-
tra, burgi, & villas, que habent in dioecesi
supradicta, per ipsum scribentem in
interdicto ecclesiastico supponatur, quousque
denficio ecclesiastico communitate publice
procedatur fecundum censuram eccle-
siasticam.

Clerici quoque sine delecta personarum,
quamquam in iusto depreheni non fuerint,
tamquam facinorosi, vel suspecti de crimine,
foc forella capivenerint, & in carcere detenti-
ones non reddunt ordinario, secundum ca-
nonas libere iudicantur. Et si clerici, quibus
crimina innotuerint, coram iudicibus seculari-
bus non comparuerint, pntariatus, foris
dati a regno. Quare proferuntur tamen
etiam clericis sic capti, non fuerint de heresi,
expientes ipsorum, & etiam detentes, in
locis ubi solentur excommunicatur per lo-
cum ordinariis, & excommunicati denun-
ciantur. Loca etiam, in quibus fuerint de-
tenti, & terras capientium eorum, & detinen-
tionis, ecclesiastico interdicto supponatur.
Eodem eodem demum, & libere abire per-
mitterent, ac alias super hoc satisfecerint
competerent interdictum supponatur. Si vero
crimina innotuerint, illi etiam, qui et talia
falsis, & falsis, & falsis, & falsis, &
quod capi fuerint & detenti, excommunicati
denunciatur, & excommunicati publice denun-
ciantur, & tunc satisfactionem contumacia-
re, & tunc ipsorum, & tunc ipsorum.

Clerici quoque qui per ipsos
detenti, in possessione clericatus fuerint
inventi, per locorum ordinarios requirunt
interdictum per ecclesiam iudicandam
generat, pntantur, aut superius detentes
& traduntur, non expectatis iustitiam
quibuscunque. Et si iustitiam, eidem clerico
coram eis non exhibitis, episcopus con-
temnent in poena pecuniarum, poena fupre-
statis, in ipso iustitiam, prout clericis fuerit
in locis, vive laici, proferuntur. Clerici autem
qui concilium regis, vel in concilio, vel in
manumissionem huiusmodi proferuntur, di-
dando, scribendo, sigillando, vicecomiti vel
ballivo huiusmodi mandata dirigendo,
pene subiacent in clericos superius pro-
mulgatis.

Clerici tamen per transgressionem fore
eorum facti per ordinarij canonice consu-
datione regis, vel alii donec de injuria
pello, per eundem ordinarij satisfaccie
compellatur, & alias arbitrio ordinarij vel
excoibus poena puniuntur.
Si vero clericus canonice se purgaverint,
super sibi impositis ac obiectis, & laica po-
tentia nihilominus bona detinet eorundem;
occupantes & occupantibus bona huius-
modi, pro expeditam censuram eccle-
siasticam compellantur. Quod si sic caperit,
O o o o 2 ma-

multoties tempore intermedio abraai fuerint
que suscipi, abredentes que etiam suscipi
dequere, concilium autem non condentes, et
poenis subiacet supradictis. Forbanitates
quodque poenis similibus percellantur.

Sane, cum nulli clerici adinivenc & ple-
tradius fidei datione solent, ut corpora-
prelii prebitio sacramento, qui super fidei
aut sacramenti prebitio religione contenta co-
prohibitionem imperaverint, ut super per-
jurin & fidei lesione examen ecclesiasticum
iudicis fidei declinet; providemus, quod si
tiones sententiam, si autem immobilis
Quod si nec fe derit, & possessor immo-
bilium exilat, terra sua supponat ecclesi-
astico interdicto; si autem immobilis
habeat, mercenarii sui & non necessaria
perfone moneantur, quod infra viii. dies ab
eocedant, aliqui nonnulli ferat ex-
communicationis sententia in locum.

Si autem reus clericus fuerit, vel religio-
sus, exerceantur poene canonice contra eos,
& si clericus reus in via pernicie perdu-
raverit, procedant contra eum fecerint
poenis superius contra pernicies clericos
annotatis. Si autem adior laicus sit, trahens
laicum seodum, & per corpus & seodum
suum distinguit; contra delinquentes non
faci, per poenas, quae contra eos superius
statuantur.

Et si adior timore regia prohibitionis fe
subtraxerit, se peccare, maneat impunita,
iudex ex officio suo procedat, prout vide-
rit expedire. Si autem iudex habens laicum
seodum distinguitur, eum non fecerint
procedatur, & domum regem, ut superius
annotatur. Et si non habet laicum seodum
episcopus, procedat contra dominum re-
gem, & distinguitur, ut superius exprem-
tum est.

Et hoc idem in consimilibus prohibitionibus
obvetur. Item fidei & si terius nul-
cias venit ex transitu, & non obligat fens
portigis factis prohibitionem talem, dum ta-
men ille cum verbo vel facto ratificat pro
quo apparuerit impetrata.

Cum insuper prelati ecclesiasticis ex officio
sui debent inquirere de morum disciplina,
peccatis, & excubiis subditorum; quia re-
sus, magnates, & alii potentes seculares
ipsorum officio in rebus suis commissis, lat-
que suis subditis inbebno non ad mandatum
ipsorum praelatorum de veritate dicenda non
iuramentum: & quis illud non permit-
tunt distos perire, subditos suos in-
causis fidei negant ex deficiis corporaliter
fue penitentialiter, seu alias canonice poe-
nitent, secundum personarum & delictorum
qualitatem; providemus, quod latci ad pre-
standam huiusmodi iuramenta, & ad sol-
vendum qualibet poenas per praelatos suos
canonice iniudias, nihilominus precise per-
tinetur. Impedientes vero, ne huiusmodi
iuramenta praestentur, aut poene exolvantur,
per interdicti & excommunicationis senten-
tias praedictas arduis competantur, & si

per hoc ad distinctionem processum fuerit
prelati contra delinquentes, sicut di-
cimus ad superius, procedatur.

Et quia modo consimili praelatorum ju-
dicium impeditur, cum contringat, quod
seodus delinquens in rebus ecclesiasticis & per-
sonis, super his conventus fuerit contra ip-
sum, & super aliis, quae ad forum ecclesiasti-
cum pertinent; providemus, quod iudex
per interdictum commercii, contrarium, &
communicationis fidelium ad respondendum in
his casibus nihilominus compellatur. Inhibentes
quodque impediores & delinquentes, poe-
nas interdicti & excommunicationis in-
currant.

Porro quoniam ad immunitatem ecclesie
consuetudines iam arcta ibi imponitur ex-
tensio laicorum, quod vii. et in alimentis
poterit (subvenit), aliquando libem consu-
gentes, ab ecclesiis, cemeteteris, viis publi-
cis post terrae aburitionem secundum regem
consuetudinem, violenter extrahuntur, & fe
extradi ferre late in praedictum immunita-
tis ecclesiasticae occidunt; providemus,
quod qui huiusmodi alienicia impediunt mi-
nistrant, per dicta delinquentes, contra
excommunicationis districte amentur. Extrahentes
autem eos ab ecclesia vel coetorio, seu via publica, per iniudias post
aburitionem terrae, vel per violentam extrac-
tionem, eadem (ab ecclesie protectione con-
Culiant) omnibus poenis sacrilegii percellantur.
In ecclesia autem vel coetorio non
sunt custodia confingantur ad ecclesiam, &
si hae, quocumque in forma juris, distric-
tionis communicationis sententia competant.

Rursum multoties invadunt aliqui bona ec-
clesie, & iustitiam, & per hunc modum
civilialibus libertates, unde providemus,
quod maiestores huiusmodi acti sacrilegii,
excommunicatione per locorum ordinarios non-
nulentur. Et in his delictis poenis non
fere preferaverint, tunc terra, fidei, & lo-
ca, in quibus morantur, ecclesiastico sup-
ponantur interdicto, & quis relevat
delicta, donec satisfactio ad iniuriam
reficere competenter. Et si quis ecclesiam
possessibus aut libertatibus suis spolliava-
rit, poenis subiacet supradictis, & in ipsum
aliquo ad plenum restitutionem & satisfactio-
nem condignam, in forma juris excommuni-
cationis sententia solenniter proferatur. Et
si idem delicti faciunt iudices aut praelatos
propter inobedientiam aut negligenciam,
ipsam delinquentes poenis in attachia-
tibus & districiores editas perferant fa-
peditas.

Adhuc cum contringat, quod domicilia
& hospitia clericorum suis servitiis occupentur,
bonaque ipsorum clericorum ibidem in-
venta per sacrilegos huiusmodi consumantur,
reclamantes & renitentes contentis affi-
liet praestentur; & quandoque etiam ca-
rethe & equitaturae dominice praelatorum,
religiosorum, aut clericorum in itinere per-
bilio, in mercatis, & alibi etiam in san-
ctuariis captantur & abducantur violenter,
ad didorum magnam commercia. Et vi-
tuosita trahuntur; providemus, quod huius-
modi violenti & sacrilegi in forma juris

excommunicantur, & solenniter excommuni-
cacioni denunciantur; donec abbas & abba
sua solvere, & de illis iniuris satisfacere
competenter.

Compelluntur etiam ecclesia & religiosi res
suas, quas habent licite vendere, ad pretium
domini regis sibi & suis ministris vende-
re, & iaviti tradere pretio non solo; unde
providemus, quod taliter contentes
cogantur per sententiam excommunicationis
iudicium primum suppetere, vel rem solvere
se extorant, & nihilominus de communi
sacrilegio satisfacere, pro ut deet.

Domino insuper regis ecclesiarum cathedra-
rum vel conventuum, vel iam vacantium cultum
obtinente, bona earundem ecclesiarum
per ballivos suos dissipat & confumit, non
solum contra libertates ecclesie, fed contra
iura ecclesiastica, & chartam cum communi-
um libertatam; propter quod providemus,
quod ecclesiasticus iudex loci didos sacrilegii
per excommunicationis sententiam coe-
cet, utque ad satisfactioem condignam,
& si re prohiberit, non parcat eodem; &
si attachmentis & districiores interveni-
erint, ad remedia contra delinquentes
& delinquentes superius praemis, habeatur
recurus.

Archiepiscopi utique & episcopi, ratione
patrimonii ecclesiastici; per commune fun-
cionem coram iustitiam itinerantibus
evocatione, per attorneyes seu procuratores fu-
os literarioe conditoris, contra libertatem
& consuetudinem ecclesie, minime admittantur;
supplicandum est ergo domino regi, ut
sufficiat, quod per literas procuratorias ad-
mittantur procuratores fuo attorneye eorundem,
& iustitiam, & per hunc modum
civilialibus libertates, unde providemus,
quod maiestores huiusmodi acti sacrilegii,
excommunicatione per locorum ordinarios non-
nulentur. Et in his delictis poenis non
fere preferaverint, tunc terra, fidei, & lo-
ca, in quibus morantur, ecclesiastico sup-
ponantur interdicto, & quis relevat
delicta, donec satisfactio ad iniuriam
reficere competenter. Et si quis ecclesiam
possessibus aut libertatibus suis spolliava-
rit, poenis subiacet supradictis, & in ipsum
aliquo ad plenum restitutionem & satisfactio-
nem condignam, in forma juris excommuni-
cationis sententia solenniter proferatur. Et
si idem delicti faciunt iudices aut praelatos
propter inobedientiam aut negligenciam,
ipsam delinquentes poenis in attachia-
tibus & districiores editas perferant fa-
peditas.

Praelati etiam & clerici venie coram mag-
nificis secularibus domibus, & iustitiam
suis quo iure aut quo warranto temporibus
liberatis, quibus a longo retro amantur
sui praedecessores sui ius suum faciente
liberatis ecclesiasticis, & alioquin quod
diantur ut libertatis praedictis; (unde)
providemus, quod fide vocati de iure aut war-
ranto non in respondeant, & si super hoc
distinguantur, vel alio modo contententur,
procedatur contra condemnantes & delinquentes,
ut superius annotatur. Et si retineatur
prelatus, archiepiscopus cum episcopo, re-
quisita causa & iustis detentione, et si li-
bere non dimittatur, ad interdicta, ut su-
perius, procedatur.

Alquanto quocumque ecclesie & praelati
principes & alii Christi fideles possessiones
& libertates dant & concedunt per suas
chartas, in quibus huiusmodi clausula vel
simili continetur: Omita, quod ad nos vel
heredes meos de tali fondo, contra nos non
pertinent, vel potestur pertinere, tali ei-
dem ecclesie, vel monasterio, ac eorum pre-
latis, & ministris, sine aliquo retinente,
concedo, & presentibus chartis confirmo.
Si postmodum super aliquo articulo de

prelatis, qui in charta ipsa non fuerit
prelatis expressis, in iudicio seculari con-
finitio moveatur; dicant iudices seculares,
chartam illam vacuum aut inane non
quod nominatim articulis illic non expla-
rentur in radon; & hoc verbum omnia, u-
vacandum eos, nihil continere, nisi quod
prelatis vacatum aut inane non
erit (specialiter expressis. Et si articulus li-
bertatum contentiofus in charta specialiter
expressimur, dicant idem iudices, chartam
illam esse vacuam, & inivalem, si ecclesie
liberatae vacuum aut inane non fuerit
vel monasterium aut libertatem, huiusmo-
di libertate; providemus, quod iustitiam et
iudices seculares, ecclesiasticos vel loca
religiosa, perverba interpretentur huiusmo-
di possessionibus seu libertatibus huiusmo-
di, moneantur per locorum ordinarios,
in quibus talia iudicia exerceant, quod sub
talibus interpretacionis voluntate posses-
siones, libertates, et iura ecclesiastica per-
turbare non intendant; quod si
monitionibus non adqueverint eorundem,
per excommunicationis & interdicti senten-
tias distorum iustitiarum, et iudicum pro-
ut clerici fuerint vel laici, inquitur per for-
mum superius annotatam reprimantur.

Locet etiam magister, & magister, alii-
que Christi fideles terras, possessiones, in li-
beram, puram, & perpetuam elemosinam,
ecclesie vel vris ecclesiasticis sine duntaxat
conferrunt, nihilominus cum vicecomites,
ac sui ballivi compellant huiusmodi per-
sonas ecclesiasticas pro dictis terris et posses-
sionibus secliam facere ad suam curiam lai-
calem, contra donationis formam, et officium
pietatis, et iura ecclesiarum, et posses-
siones, quibus ali sunt a longis et anti-
quis temporibus concessas, perturbant, nisi
de concessione originalibus chartis
suis, forte veritate vel alio modo deperditis,
vel consumptis, idem fecerint coram eis;
providemus tamen, quod si distributi per
huiusmodi fectis a donationibus et functionibus
sive eorum heredibus, vel aliis eorum suc-
cessoribus legitimebus qualiterque, per
certas premissas causas, ad nos non re-
sponderint: pro vero a capitalibus dominiis facti
distibito pro dicta causa, quoniam ecclesia vel
monasterium autem facere non solet, com-
pellenes & delinquentes modo simili ac-
centur.

Quandoque etiam Jacis interfas deest
demonstratio secliam non permittere
ipsorum debeat, quibus deest monitione
reddere, nec in usus liberorum suorum, &
parentum, vel alias per dispositionem ordi-
nariam vel distributi pro defensis; provi-
demus, quod si distributi fuerint, ut a
talibus impedimentis desistant, moneantur,
& monitionibus non passentes, saltem pro
illa portione, que dectum contingit, per
excommunicationis sententiam commutatur
re. Eodem modo procedatur contra eos,
qui adscriptorum & aliorum servilis condi-
tionis testamemta impugnant, contra rati-
tudinem Anglicanae ecclesie habentem appro-
bationem.

Praedicta denique remedia tam ad presenta-
m quam ad futura, & quae bona ex officio
praestentur a tempore excommunicationis de
consensu regis & magnatum regni, Londini
per

ANNO
CHRISTO
1559.

1235

RAVENNATENSE CONCILIIUM.

1236

ANNO
CHRISTO
1559.

per prelatos foliometur promulgata in transalpinis ecclesiis charte communium libertatum Archiepiscopi & Episcopi de consensu & approbatione inferiorum prelatorum, capitulorum cathedralium & conventuum, necnon universitatis totius civitatis Anglie, pro reformatione fidei ecclesie Anglicane, & reparatione ecclesiasticae libertatis, hanc prelati communicat & concedit providentia.

De hoc concilio Mertonensi paucula recitat M. D. G. by in bibl. Bodley. Ovona n. h. C. 184. b. 185. a. A. D. MCCLVIII. Iste concilium Bonifacii archiepiscopi, & omnium suffraganeorum forum apud Mertonem, scilicet die Jovis in festo S. Barnabe apostoli, ad quadragesimam decimam totius ecclesie Anglicane pro Alexandrino papam concessum.

AD CONCILIIUM RAVENNATENSE PROVINCIALE

Pro decernendo subsidio pecuniario in Tartaros.

Anno 1259, ad festum, mensis Iulii.

ADDITIO ET ANNOTATIO CHRONOLOGICA.

ANNO
CHRISTO
1559.

AD Concilium Ravennatense anni 1259. nonis Iulii Coelestius, annum 1259, perperam, hanc opinione, concilio huic adscribit; quare dicens, maluisse se in annum 1261, quod concilia per provincias haberi pro decernendis in Tartaros pecuniarias (subsidio pontificis scriptis circumquaque literis mandavit. Hanc veri docti consensum approbat illa, quae non sibi, sed deputatis literis in archivio Ravennati nunc primum expressae & in concilio pro auxilio in Tartaros decernendo coadto divulgatae. Cum recordi illas in chartario Ravennati ex Montefaucii bibliotheca Bibliothecae Miram didicissem, R. P. Priorem D. Dominicum Tomasi Castellum, viram doctum & amicum meum singularem, rem Cesenae agendam conveni, rogans ut ex propria Ravennae urbe hoc mihi documentum procuraret. Illi statim, quae ego me humanitate, et cavitate audivi, eos, & per illos Rev. Dominum Josephum Aloysium Amadei Archievi illius praesentem, cuius diligenti votorum meorum brevi composuisti, Nunc Nunc & inter nos misit & subscriptione tua ac fidei transivisti. Has ergo ex me primum habito, & letores, quod fecit, cum antea concilium adscribendum sit. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Item. Prona preceptis ad malum audacia, feno divini dimisso, confuso, humilium innocentiam multipliciter inquietat, credens ad suam provenire periculum aliorum. Cum venerabilis Patres AL. Mucienensis, R. Livienis, T. Incolens, N. Gelsenensis, Joannes Foropopolensis, Jacobus Faventinus, Joannes Cervinensis, C. Regniensis, Joannes Saxensis, F. Adriensis, O. Pamentensis, & M. Conacensis episcopi, & Magister Singidarus archiepiscopus, Bononiensis procurator domini O. Bononiensis electi volendo salubriter obviare, atcedentes, quod temeritas impunitae temeritates cumulat punitas, & quo tempore malo non invocat, coarctat feras feritatis disciplinam, venerabili Patri Domino, Dei &

Apostolica gratia sanctae ecclesiae Ravennatensis archiepiscopo committit totaliter vice suas, ut ipse auctoritate omnium eorumdem, & ipsorum gloriosorum possit excommunicationis, & suspensionis in personas, & interditi in civitates, castra & loca alia ferre sententias, si communia, & speciales persone ipsorum invenerit, violenter, seu deturment, sive vi, vel clam occupaverint loca, possessiones, castra, terras, homines, jura, rationes, & jurisdictiones ecclesiae Ravennatensis, ac ecclesiarum ipsorum episcoporum, & aliarum ecclesiarum, monasteriorum, Venerabiliumque locorum totius archiepiscopatus Ravennae, & si statuti a vitium, & iocorum eorumdem fatus fuerint, vel facerent in futurum, per quos, & jurisdictiones, & alia praesentia, ipsarum ecclesiarum impedit vel minus possent, in ipsas, & ipsorum quemlibet, & in observantes ipsorum, & ac terras totas alias, auctoritate ipsorum possit ferre sententias, nisi praedicti occupatores, detentores, violatores, & tunc, ac ceteri illi ab ingruit, molestis, & occupationibus huiusmodi delincent, & statuti, & observatores statutorum de ipsorum capitularis statuta cetera abradi curaverint, nisi infra duos menses post quam mentionem suam duxerint faciendam. Ad si preter aliquorum malitiam, quae potentiam ipsius domini archiepiscopi monito ad lapidibus pervenire non possit, idem archiepiscopus ipsi fieri liceat in aliquo loco publico, de quo ad ipsos venierint, valeat pervenire, quam illam firmitatem habere voluit, ac si eis, & in ipsorum praesentia esse facta, firmata, & inviolata, quod quilibet coramdem episcoporum sententias ferendas occasione invasionum, ac aliorum lapidatorum per eundem dominum archiepiscopum, denotare, & publicare per se, ac alios sibi subiectos ad mandatum ipsius domini archiepiscopi tenatur, vel ecclesiae Ravennatensis. Qui vero inobediens fuerit, eadem demeritacionem & publicacionem huiusmodi, ipsius inobediens factu ab ingruit ecclesiae, & divini officii per usus mensis (patiam sit suspensio) con-

ANNO
CHRISTO
1560.

1237

CYPR. & BURDEGAL. CONC.

1238

ANNO
CHRISTO
1560.

contra quem praefatus dominus archiepiscopus ad penam aliam, prout ipsius protrevit, hanc metueri, procedere valuit, ad quod idem episcopi jam dicto domino archiepiscopo voluntate propria submittant, itaque propter hoc: nihil jurisdictionis dictorum episcoporum ulcenas adimatur.

Faets fuo hoc commisso in provinciali concilio per eundem dominum archiepiscopum congregato in sancta majori ecclesia Ravennatensis de mandato summi pontificis super factu saratorem, ubi praefati episcopi erant praesentes, & supra legitima, & sponte voluerunt. Sub anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo primo, tempore domini Alexandri papae quarti, de quasto concilio Macrozo archiepiscopus, & praefatos tibus relictis ad hanc vocati domino comite Rogero de Bagnacavallo, domino Aymonico cardinali, & domino Gerardo canonicis ecclesiae Ravennatensis, Joanne Sazanano de Forlivio, Alberto archiepiscopo

Urian Brilefense diocesis Trudone canonicis S. ecclesiae Ravennae Jacobo clerico dilecti domini archiepiscopi, fratre Jacobo de Regio hospitalis S. Joannis Jerusalemiani, & Ugone notario Livieni, & alii m.

L. S. Ego Bartholomaeus filius quondam Cambii notarius, imperiali autoritate notarius, dilecti interdicti mandati praedictorum dominorum episcoporum scripti. Ego Obavivus Bononiensis electus volens omnia supra scripta, quantum ad me spectat, ratione Bononiensis ecclesiae & episcopatus Bononiensis & jurisdictionis mihi competentibus valere & plenissimum robur obtinere in omnibus, consensum praefatum per dominum eundem Macrozo archiepiscopum, & praefatos, meo nomine & Bononiensis ecclesiae & episcopatus Bononiensis, et omnia quae fecit in supra dictis et quolibet praefatorum, approbo et ratum et firma habeo, et eis omnibus propria manu subscribo.

SYNODUS CYPRIA GRÆCORUM

In qua ritus sacramenta administrandi de scripto traditur.

Anno circiter 1250. habita.

ANNO
CHRISTO
1560.

SYNODI hujus perbrevis mentio facta est ab Allatio in tractat. de obvia (synodo Phoenicia pag. 505. his verbis: Proferunt synodum antiquiorem (antiquiore delicta Florentino concilio) in qua presertim ista numerus dignifus est; modum ritus Sa-

cramenta administrandi, ex antiquorum consuetudine, patrumque scriptis collectis describitur. Ea est synodus Cypria sub Germano Amantibus episcopo, ac Janno Graecorum in insula Cypri antistite, anno Domini 1260. inter vivos agent.

BURDEGALENSE CONCILIIUM

In causa rituum comparandorum pro concilio Tartaris in terram Saxoniam & Hungariam inundantibus.

Anno 1260. habita.

Alexandri papae quarti literae ad archiepiscopum Burdegalensem, quibus hortatur eum ad congregandum suffraganeorum concilium, in quo deliberatur de modo restituendi Tartaris.

ANNO
CHRISTO
1560.

Hinc est quo universitatem vestram monemus, rogamus, & exhortamur attente, vobis per apostolicam auctoritatem, & auctoritate dilectae praecipiendo mandamus, quatenus convocatis per te, frater archiepiscopo, ac per eos quibus ad committeris, & si opus fuerit, ecclesiasticis, & non secularibus ad provinciale concilium provinciae tuae praesentibus regularibus quam secularibus, tam exemptis (quibus ex convocazione tua nullum volumus nisi libertates & immunitates eorum in posterum prejudicium generari, nullamque ipsi contra convocacionem & coactionem huiusmodi, quantum ad hunc spectat articulum, ex privilegio vel admittimus libertatem exemptionis solum excusationis sine exceptionis provenire praesidium) quam etiam non exemptis, ceteris convenientes in unum communitate & publicacionem huiusmodi, ipsius inobediens factu ab ingruit ecclesiae, & divini officii per usus mensis (patiam sit suspensio) con-

trahibus, nec non ad reformandum in feli-pis communionem pacis mutae efficaciter inducatur, ut divite ultionis iracundia contenta fuerit, & praesentibus devota presentia & in celum ad Deum clamantium humilitate placeat. Quia nulla eius hostium nocere adveniat, qui nullam sibi viroium aut diffensionem dominari permittere praevitavit.

Deinde circumspice deliberationis modum praerogative curetis, quibus excommunicatis & mandatis, ad restituendum eisdem Tartaris, tam in terra fensum impetere & invadere, quam la regno Hungariae atque terra Poloniae, aliique loca, unde ad illa occupanda Christianorum regna violentiam misurus habere ingrestrum, consensur in unum veris populi Christianissimi tam tunc tamque impudens multitudinis in-ruptionibus cohibendis unius regis vel regum non sufficientes facultates.

Pro-

Propicendum est quoque, quia penis
libus distributionibus & censuris spiritibus
et temporalibus coerceri Christianos
cujuscunque præcellentissimæ conditionis
oportet ac consideratissimum cum eisdem
Tartaris incendis; ne qui fidem, quam ha-
bent cum Deo & religionis catholicæ proxi-
mis, irritam facientes, quicquam atten-
dent in contumeliam & judicium nominis
vel populi Christiani.

Quæ insuper regio, cui, quibusvis modis
& viribus contra Tartaros succurrere
debet: qui etiam duces five capita-
nei præfici debeant fidelis exercitus in bello
Domini contra infidelium satellites procedi:
quæ demum de qualibet subordinatione ad
illud pro his executendis particulatim iudici
debeant clericis & populis Christianis.

De reliquis nihilominus providentis ope-
portune suffragis in tanto negotio aliquot
contingentibus conferendis, secundum da-
tam vobis a Deo providentiam, Dominum
& universale periculum habentes præ oculis,
& super omnibus deliberatione habita dili-
genter, utque ad octavas apostolorum Petri
& Pauli proxime futuras, quod utique tem-
poris spatium, infidelis necessitas inflan-
tibus, nulli videri debet arguendum, aliquos
vobis, vel alios nuncios vestros, viros
idoneos, providos & honestos, ac sufficien-
ter intrudatos, & a vobis plenum mandatum
habentes super præmissis omnia facienda, quæ
vos personaliter præsentis facere valeatis, et
ad sedem apostolicam destinatis, per quos
nobis super præmissis omnibus circumspicendi-
onis vestra voluntas & consilium innotescat;
& quorum communicato consilio prædicta
sedes provida deliberatione statuat, dispo-
nat & ordinet, que in tam arduo Christiani-
simo negotio publice saltem utilis pro-
sularit.

Confidimus enim constanter in Domino,
quod si congruo universæ hæc ordine intratur,
Tartarica scilicet Christianitas ad resiliendum
paratos inveniet, & divine gratiæ
præsidio, ac humane providentiæ con-
silio præmunitione, expectetur fidei apud eos
terrorem multitudinis, pavorem, monitione,
circumventionem, dolorem, & diffiden-
tiam schismata, per que inconculsus, &
alienis a Deo prevalere nationibus, mini-
me possit: quin potius, Deo fidei favente,
prestant quam in bello fiduciam, contra
perfidios, ac digne invocantibus valeat
nomen Christi.

Si vero res, frater archiepiscopo, abesse,
vel, quod ab illi, desit contingat, nos si-
lli, Burdegalense capitulum, auctoritate ap-
postolica fecti, hæc omnia exequi procure-
tis. Datum Laterani XV. cal. Decembris,
pontificatus nostri anno sexto.

RESPONSIO CONCILII

Burdegalensis, ad Alexandri IV.
epistolam.

I.

Ille tuba terribilis, que sub incertis ru-
moribus nostris dudum auribus infonave-

rat, nos plus folito terræ aliquantulum,
receptis veteri fandatis literis, processum
venientibus Tartarorum, prout di-
versis mundi partibus delatum fuerat ad em-
dem.

II.

Sane quia de confando in anam vires
populi Christiani sebat mentio in eisdem,
ad quod viam neficium nos possumus ap-
petire, cuius regna singulari suis regatur con-
silio, quorum sententiam ignoramus, ut ra-
men vires regni Francorum provida delibe-
ratione collectæ ad tuitionem ipsius & alio-
rum defensionem pro loco & tempore cum
infectione domino & Christianissimo rege no-
bri & majoribus regni baronibus tractatum
habuimus diligentem; & ut posset, si res
exigeret, efficere, seculi Tartaris, tra-
ctativimus cum eisdem quod communis col-
lectæ fueret, fide commune periculum in-
notabat, in qua conferrent prius cum baro-
nibus milites cum principibus, & tam re-
sultet, quam licet universi. Nos enim iux-
ta ecclesia ad tot & tanta onera suppor-
tanda succurrere, multis aliis negotiis jam
attrita.

III.

Verum cum in tanta nobilitate multitudine
diversitatem corporum sequeretur diver-
sitas animarum, & alii circa alias trahe-
rent sententias, licet dominus rex Fran-
corum intellexit fidelissime, ut omnes uno
spiritu uno hujusmodi fabricemus; tamen
non potuit tam repente inere nos & baro-
nes de forma reverenda finaliter convenire.
Propter quod domino regi placuit, quod nos
& ipsi infra quinquem menses ad ipsius
presentiam redicamus, & sperat quod tunc,
Domino concedente, tractatus laudabiliter
& utiliter inchoatus, laudabilis & utilis
conferretur.

IV.

Nos vero interim juxta beatitudinis ve-
stræ mandatum, communi providentia di-
sposimus, quod nos populos nobis subje-
ctos ad reconciliandum de Deo, Domine
fidei, per nos exhortabimur diligenter, &
facilem per alios exhortari. Processiones
primæ die Venetiis quibuslibet mensis, oratio-
nes & jejunia, elemosinas & alia bona in
singulis provinciis, prout expedire videbitur,
inducturi, & etiam speciales collectas
in missis cum palmo. Deu venerunt gentes,
pro flagello Domino removere. Et nihilominus
operam dabimus, quod inter dissiden-
tes per pacatam reformetur.

V.

Item, præcogitavimus, quod si pericu-
lum adhuc immincat, quod a multis cessare
dicitur, utpote, Tartaris tam in transma-
rinis quam in cisalpinis partibus pro ma-
gna parte, ut afferitur, jam devictis, &
consumpti alieno omnium ecclesiasticorum & la-

& secularium personarum commune fat,
ut supra scriptum est, subdium, cum pericu-
lo de negotio sic commune. Sola enim
ecclesia pluribus hominibus & gravaminibus
jam attrita, tantum onus portare jam non
potest aliquatenus, nec intendit. Quod si
urgente necessitate, oportuerit fieri subdi-
um, sicut consuevit consuevit levavit,
ita communi consensu, & de domini regis
consilio servetur, & in illam causam, non
aliam, five in illud negotium et non aliud
expendantur, cum pro certo credamus, quod
alias barones, milites & alii licet induci non
possent ad hujusmodi subdium cum ecclesiis
faciendum.

VI.

Propter nos etiam, quod omnes Christia-
ni, cumcumque certitudinis vel dignitatis
existant, qui hanc Christianam irritam fa-
cientes, confederati sunt vel confederan-
tibus Tartaris antedictis, penis illis lu-
dantur in personis & rebus ac totum heredi-
tibus, quæ jura contra hæreticos statu-
runt.

VII.

Item, propter nos, quod quælibet regio
vicinior illi regioni five regno fuoratur,
cui major periculum videatur imminere.

VIII.

De capitaneis certum dare responsum non
possimus, quia qui principes vel magnates
sunt assumpturi negotium, ignoramus, & ubi
tamen necessitas id exoptet, consilium,
ut viri ex se potentes et liturati & pre-
sentes in armis, quibus subesse non dedigne-
tur diversarum homines nationum, præ-
stantur exercitii Christiani.

IX.

Quamvis autem videatur expedire, in D
mo potius necessarium, saltem quantum ad
regnum Franciæ, quod super præmissis or-
dinatio nulla fiat, donec parlamenti prædi-
cti, quod dominus rex ad quinquidam menses
cohibet propter hoc convocabit, & statim finali-
s eventus. Nos tamen propter bonum ob-
sidentie, tales nuncios nostros, vi-

ros utique providos et discretos, ad vestram
audientiam presentiam delinamus, dantes ef-
fend potestate faciendi præmissa, prout fu-
perius sunt expressa, quæ faceremus si præ-
sentes essemus; nec alia, infidelis gravami-
nibus et oppressionibus ecclesiasticarum nostrarum
propter ipsarum grave incommodum,
facere valeremus.

X.

Ceterum extitit ordinatum de consensu
prælatorum, ne terminata fide usque ad
duos annos; nec etiam aliquis præfatus
interim emere ultra summam centum libra-
rum Tarconensis, nec palæstrum ultra
flamiam xxx. librarum Turon. Quod si ac-
ciderit, venditor pretium, et emor dextra-
riam amittat & ultra palæstrum.

XI.

Item, extitit ordinatum, quod omnis lu-
das penitus possionatur, nisi iudus arcuum
vel etiam balistrarum.

XII.

Item, quod omnes ville, five castra, vel
etiam firmatares (/) arma habeant et nec
ecclesiis ad pugnamdam.

XIII.

Item, quod statutum alias factum, de non
jurando turpiter membra Dei, melius solit-
o observetur.

XIV.

Voluit dominus rex et peritis a prælatis ne
figura crucis poneretur in tunalis, neque
in aliis locis, ubi posset aliquatenus inho-
noriari vel etiam deturpari.

XV.

Beitit etiam a prælatis, quod in eccle-
siis seu locis aliis faceret nuntiar, quod
in passione Domini, ubi ejusdem transitus
nuntiar, presbiteri, plebes et clerici ge-
nerales seclant, ob reverentiam tantæ benefi-
cii nobis a Deo collati, et gratiarum multi-
tudo adiones.

ANNO
MDCLXXII
1261.
1262.
1266.

URBANUS PAPA IV.

Sedit ab anno 1261, usque ad 1264.

PONTANUM IN HIBERNIA CONCILIUM

In quo constitutiones ecclesiasticae dantur,

Anno 1261. habitum.

Ex MS. patet R. et episcopus Clugherensium, Synod. MCLXXII. Fontanae, fol. 282. d.

An. 1261.
Erat. ap.
Wob. 11.
P. 257.

Feria 2. Luna, 18. mensis Januarii, anno Dom. MCCLXXII. frater Patricius O'Donoghue archiepiscopus Armachanus, & Henricus primas, concilium celebravit apud Pontem cum suffraganeis provincie sue, & quibusdam suffraganeis provincie Tuam, sibi primateo lubjeto, & consilio domini Dublin. cui interfuerunt iustitiaris, & quidam magnates Hibernie, & ibidem privilegia ecclesie Armachanus de iure primatus ad emanatum ecclesie & consilio domini Dublin. cui interfuerunt iustitiaris, & quidam magnates Hibernie, & ibidem privilegia ecclesie Armachanus de iure primatus post revocationem in curia Romana publicata fuerunt.

Item in eodem concilio fuerunt multa statuta & constitutiones ad id, & publicum ad emanatum ecclesie & saltem nostrarum, sicut patet in ibidem.

CLEMENS PAPA IV.

Sedit ab anno 1265, usque ad an. 1268.

CONCILIUM TARRACONENSE

Anno 1266. habitum.

I.

An. 1266.
Erat. ap.
Man. 1.
Vol. 1.
VII. p.
371. d.
MS. Cod.
Cobler.

Anno Domini MCCLXXII. XVII. calendas Novembris, cum nos Benedictus investigatione divina Terracoenis archiepiscopus emanavit in civitate Terracona per litteras constituit, presentibus venerabilibus fratribus Arnaldo Casta, Augustino, Arnaldus, D. Derulenti, G. Hericenti, F. Tirafonensi, & R. vicenti episcopis, aliorum etiam suffraganeorum nostrorum et capitulum ecclesiarum cathedralium archiepiscopi praelatorum Terracoenis provincie procuratoribus, ac venerabilibus et discretis viris fratre Guidone de Laguna castellanum Empollie, et fratre Petro de Queraldo rectorum Aragonie et Catalonia presentibus, ad honorandum sancte et individue Trinitatis, Parisi, et Hilli, et Spiritus S. concilium celebrantem, et conservantem ecclesiasticam libertatem, et corrigentem clericorum excessibus, et moribus in melius reformandis, ac super salubri et tranquillo statu totius provincie Terracoenis, cum predictis tradendum diligentem, et ad assensum predictorum, venerabilis fratres nostros domini Castellanum et Vicensem episcopos, et fra-

atrem Petrum de Queraldo pro tractanda parte inter nobiles viros comitem Urgelensem et Renundum vicecomitem de Gardona, et eorum valitores, & deo pendente concilio, etiam valitores, qui episcopi nobis vice sua totaliter commiserunt in his que agenda et tractanda essent in concilio memorato. Attendentes igitur quod constitutiones etiam se extendere parum essent, si non essent eorumdem diligenz executor, facio approbante concilio mandamus firmiter et districte, quod constitutiones que per bonam memoriam domini I. & Sabiniensem episcopi memorati olim in Hispania partibus apostolicis sedis legatum, et predecessores nostros, ac nos etiam in concilia provincialibus eisdem locis negotium et lingualibus nostris provincie inviolabiliter observentur, eadem constitutiones ex certa scientia confirmantes. Verum cum in constitutione bonae memorie domini Petri predecessoris nostri, que inciderunt: *Olus excommunicatze, &c.* cavetur quod loca, ad que preda clericorum, ecclesiarum, vel personarum religioforum, seu horum, vel personarum religioforum, per venenum eorumdem violenter accepta pervenimus, quodamlibet libi fuerit, cedent penitus a divinis, violentis invalorum et raptum, excommunicatis nullis et machinationibus, quatenus cum iustis a potestatis, obviare, occidantur et continentur, quod loca in quibus

ANNO
MDCLXXII
1261.
1262.
1266.ANNO
MDCLXXII
1266.
1267.

huiusmodi preda vendita, vel alio modo alienata vel confecta fuerit, invidi celeritate a divinis, quousque condigna satisfactione damna patris facta fuerit per eisdem.

II.

Contra capientes clericos.

Item, cum clerici et persone ecclesiasticæ majori quam res eorumdem debeat privilegio et immunitate vite libertate gaudenti facio approbato concilio, statuo quod quocumque loca ad que ecclesiores et matiores

clericorum, et personarum ecclesiasticarum, ac capientes eorumdem pervenerint, cedent penitus a divinis.

III.

Contra invasores & occisores clericorum.

Item, quia facientes et confiscentes partem debent poena damnari, eodem concilio approbato, receptores eorum qui occidunt et mutant, vel captus clericos, vel personarum ecclesiasticarum, excommunicatis sententia inobedimus.

CONSTANTINOPOLITANUM SCHISMATICORUM CONCILIUM

Quo in Arsenium Patriarcham anathemata dictum,

An. 1266. circ. habitum.

An. 1266.
circ.

Arsenio Austeriano patriarche CPatano, quæ Constantinus Joann. Boce efficit auditor avertens Michael Palæologus mille in eum calumnias investit, et mille infestationibus vexavit. Tandem diem illi dixit ad synodum CPatanam, quæ congregata est octavo 1266, capisse Michælem acerbum inveni in Patriarcham, quousque illum tandem exilio eiecit. Post exilium in eum iterum evocatum ea molibus illi Imperator convocata que superius descriptis. Fit inde Arsenius Constantino polito redditis patriarchatum suum ultra biennium a recuperatione perrogavit. Quare synodus anno circiter 1265, assignaverit, et in consilio Nicæphori mensuum quodam annos sedis intercepisse tenentur.

charum a Bandurio vulgaris et expensis Imperator Orient. tom. pag. 104. tenentur, et cum bis annis ante regnum Græcorum CPatanæ facis prætulit Arsenius ibidem notatur. Verum ex eodem tellamento intelligimus post trionium supra CPatan. id est anno 1266, capisse Michælem acerbum inveni in Patriarcham, quousque illum tandem exilio eiecit. Post exilium in eum iterum evocatum ea molibus illi Imperator convocata que superius descriptis. Fit inde Arsenius Constantino polito redditis patriarchatum suum ultra biennium a recuperatione perrogavit. Quare synodus anno circiter 1265, assignaverit, et in consilio Nicæphori mensuum quodam annos sedis intercepisse tenentur.

AD VIENNENSE CONCILIUM

A Guidone A. S. L. in Germania Legato,

Anno 1267. habitum.

ADDITIO.

An. 1267.

Pater canonice in hoc concilio sanctus, quos Libani ex Capito primas, et cum emendatioribus Harduano et Lamberto dicit, exhibitorum in Veneto Labrana editione tom. XII. pag. 360. scripsit esse pariter in hoc ipso concilio contentum, que etiam notatur etiam Brunsio et Pringensem inter se committit. Publica fuderit hanc tabulam apud P. Meiberoch. Hb. Frising. tom. II. par. II. pag. 57. legatur, ex quo hinc dantur. Quod scripturatum confirmat auctoritas, non potest veritatis inimica obviare, nec improborum improbitas nisi mare. Prorsus notum se omnibus tam presentibus, quam futuris, quod cum olim quatuor, seu discordia orta inter Ven. patres Ch. quondam Fringensem, et Brunoneo Brunsionem episcopos super iure patronatus vicennensium situm in districtu Insincenim in fundo et patrimonio Fringensem ecclesie Praximensis diocesis esse per arbitrium sic scripta, quod

dominus B. et capitulum Brinesen. recogoverunt Fringensem episcopum esse verum patronum ecclesiarum iam dictarum, et ad presentationem pro tempore Fringensem episcopum personas que per Brinesionem episcopum interfundas in ecclesiis eisdem, prout in instrumentum signato sigillis eorumdem patris et domini B. episcopi et capituli Brinesen. liquide est expressum, et procedente tempore, mortuo primario domino C. Fringensem episcopo, et Venerabili patre et domino C. qui nunc fuerit in eadem ecclesia obstituto, successore et successoris, et Capella vulgaris, fit in fundo ecclesie Fringensem, ipse venerabilis pater et dominus B. Brinesionis, forte immemor arbitrii premissi, credente ordinationem iam dictarum ecclesiarum et capelle ad completo iure spectare personas presentis et domino C. venerabilis episcopo Fringensem ipsas ecclesias et capellam admittere recu-

Ppp a

ta.

ANNO
CHRISTI
1257.
1208.

1247

DAN. & LONDIN. CONC.

1248

ANNO
CHRISTI
1257.
1208.

favet ordinando ipsas de personis proque liuto voluntatis. Cumque inter memoratos venerabiles patres et dominos C. Frisingensem et B. Brinxensem episcopos super iure patronatus didicimus ecclesiarum, et aliarum viduatus didicimus ecclesiarum, Brixinensium in fundo Frisingensium ecclesie Brixinensium in fundo (cordis), seu etiam renovata, ipsis dominis episcopis personaliter venientes Viennam ad solemne concilium nientibus Viennam ad solemne concilium Guidone tituli S. Laurentii in Lucina presbytero Cardinali apollitice Sedis legato, humilissimo quaesio, si venerabilis pater, et dominus Petrus Pataviensis episcopus interponente amicabiliter partes suas, taliter est decisa, quod idem dominus Brixinensium episcopus exhibitis sibi litteris signatis suo et capituli sui Brixinensis, continens quod non arbitrii supra scriptis, reuelans factum proprium de plano et precise recognovit didimus ecclesiarum dominicam C. Frisingensium patronum ecclesiarum in fundo Frisingensium, veliamus de dieo, et corrigens provide, que de ipsa ecclesiis contra primum arbitrium improprie attemptavit, et ad presentationem

ejusdem domini C. Frisingensium episcopi Marquarum Intincimensium canonicum iacerdotum in ipsa parochiali ecclesia apud Intincem, et Wincetium Intincimensium canonicum in ecclesia Syllan et . . . filium de S. Michaeli clericum in capella Valgrat, ad presentationem Frederici Intincimensium Prepositi canonice inlitteris, promittens firmiter, quod contra praxiduum arbitrium editum super iure patronatus didicimus ecclesiarum de cetero non veniret. Et ut omnia premissa debitum robur obtinerent firmitatis, licet et patribus Frisingensium et Brixinensium episcopis prefatus scriptum ipsius venerabilis patris et dominus Brinxensis episcopi, et venerabilis patris et domini Petri Pataviensis episcopi amicitiosus compositoris in causa premissa, nec non Mengio et Hartmanno prepositorum, et Wernhardi et Cherrardi ecclesiarum, et prepositi Novæ Cellæ archidiaconi premissarum ecclesiarum sigillum munimine roboravit. Datum ad Wincetium, quinto Idus Maii an. Dom. MCCXLVIII.

CONCILIIUM IN DANIA

A Guidone A. S. L.

Anno 1207. habitum.

An. 1257.

Religionis factes in Dania erat mirabilis illa quo tempore Ericus regis illius ciam moderatum suscepit, nam et ante non plures annos magna turba fuerant didida, et Jacobus Lundensia archiepiscopus carcerem iulinerat; que de causa ecclesiarum interdidit regnum universonum subiectione. Quando vero haud diu post interdidit illud ecclesie indulgentia relaxavit; pax tamen nequam coaluit, qui conciliandis veniens in Daniam Guidonem cardinalem A. S. L.

credo; venit enim illic anno 1206, teste chronographo Danico apud Ludovig. Reliq. ton. IX. pag. 89. eaque occasione sequenti anno concilium Danicum tradidit illic. chronologus: A. C. 1207. LXVII. regnum denovo suppleverunt. *Idem quod notatur. A. C. 1207. LXVII. regnum denovo suppleverunt. Idem quod notatur. A. C. 1207. LXVII. regnum denovo suppleverunt. Idem quod notatur. A. C. 1207. LXVII. regnum denovo suppleverunt.*

AD LONDINENSE CONCILIIUM

Ab Ottobono A. S. L.

Anno 1208. habitum.

A D D I T I O.

An. 1258.

Lasas in hoc concilio constitutiones ab Ottobono tit. S. Hadriani Diaconico, et A. S. in Anglia legato Labbeus quidem ex Spelmano dedit. Præter eas vobis de actis in hoc concilio michi adit. Meatum dico partium fore facti; subiedam episcopi synodi hitoriam ex vetulo chronico tradere; quom novissimus Anglicanorum Conciliorum editor toto II. pag. 1. supplevit. Addeam ex eodem volumine seu additamentum quædam ad capitula nonnulla constitutionum Ottoboni, quibus illa supplevit; quæ Labbeus ex minus forte interlegro codice exhibuit.

Anno quo summi Patris unigenitus sempiternam exinanivit formam cervi accipientis MCCCLXVIII. optare tranquillitatis humilidum in curiis Angliæ. Sibus solidata, venerabilis pater Ottobonus tunc legatus in Angliam, convocatis universis, et singulari regi prelati tam majoribus quam minoribus, qui quoqueque prelatiis illud præsidere que genuerunt, annuente Christianissimo Anglorum rege Henrico, in quindecim pascha, qua ipso anno cœntrig VII. id. Apris in ecclesiam cathedrali S. Pauli Londoniæ solemne celebravit, in qua constitutionibus ultimis predecessoris sui Ottonis fiscalis didicimus apud Tulliano diaconi cardinalis didicimus apud Tulliano sedis legati in Angliam lammarie fir-

En chron. VII. in hoc ann.

1249 APUD PERTHUM, & ANGLICANUM CONC.

1250

ANNO
CHRISTI
1259.

firmatis; novas, que sequentes edidit, constitutiones, in compendia iustitiam legis fecit in pulpito, et publice divulgatis inviolabiliter observari constituit, et eorum communitatis publicis exhiberi decrevit, eas a prelatiis, qui tunc presentes extiterant, et eorum posteris memoriter observandas; quaque quidam de pontificibus et aliis inferioribus prelatiis profectis, et si possent, procurare volentes quidam ex iam editis constitutionibus, que eorum jurisdictioni plerumque dinominare vel laedere viderentur, propter quod injuncta sibi eorumdem obstrantia eo-

rum animos potissime titillabat, summi pontificis audentiam appellabant. At legatus diem crastinum præxit appellaturibus, ut intentione deliberarent an ita communitatis appetitionem incerpitum profici scilicet, vel a proposito desistere, sed interim prelatiis singulariter sollicitos præcedere aliquebatur, et sic eorum motus voluntarios obtundebat; ut omnes in crastino vel ignote vel vni interiebris appellationibus resisterent. Legatus autem omnibus pro voluntate dispositis convocatis multitudinem licentiam tribuit ad propria repetenda.

ADDITIONA QUÆDAM AD CAPITULA NONNULLA CONSTITUTIONUM OTTOBONI.

Ad Cap. XLIX.

In fine additur: quod si sint qui contra hoc salubre statutum aliquid attentare præsumpserint; anathematis vinculo feriantur et nisi

cas revocaverit ab officio sine fupent.

Ad Cap. L.

Ubi in Labbeo est nulla defecia; Anglicana testio melius emendat nulla defecia.

CONCILIIUM APUD PERTHUM IN SCOTIA

Ab Ottobono A. S. L.

Anno 1208. habitum.

An. 1258.
En Wila.
Conc. Brit.
t. II. p. 19.
A. S. Scot.
dron. Pa.
tit. lib.
n. sup.
24. & 25.

Ottobonus pape legatus ad concilium in Anglia celebrandum clivazet clemens Scotiam, qui nonnullis procuratoribus commisit; statuta legati observare cœcavit. Procuratores domum reveri cum reliquis episcopis et clericis Scotiam, concilium generale more solito, apud Pertham celebraverunt. Hæc sequentibus personis vocari chronicis Padantem. Anno sequenti (scilicet 1208), citati sunt per Ottobonem legatum concilio ad quindimum post Pascha coram obicibus que foret, comparant ad ipsum concilium celebrandum. Similiter mandavit clericis Scotiam ut vel abbas seu vel duo procuratores interirent, et alio plures veneratores Attamen episcopi communi consilio pro

se desinaverunt Richardum & Robertum Dundekindem, & Dumbanensem episcopos, ne quid ipsi abentes in eorum prejudicium statueretur. Cetero vero reliquis pro se misit abbatem de Dumfermelin, & priorem de Landore. Legatus quoque nova quædam statuta tam de secularibus quam religiosis personis Scotiarum precipue constituit, que penitus ecclesie Scotie observare reculant. Abbas de Melroth, & magna pars conventus sui in concilio apud Perth celebrato faleriter excommunicatus, et quod pacem de Wedal infringeret, & domos episcopi S. Andrewis violenter præcederet, quamdam clericum interfecerat, & alio plures veneratores reliquerunt.

SEDES ROMANA VACAT

Ab anno 1208. usque ad 1271.

ANGLICANUM CONCILIIUM

De vigesima ab ecclesiasticis viris solvenda regi.

Circa mensis januarium anni 1259. fil. vet. 190. 1270.

Ex Reg. VII. fol. 25. A.

An. 1259.
Conc. Brit.
t. II. pag. 20.

Quantumque gravi furibus his diebus, cupientes tamen honestis desideris domini regis, & liberorum suorum, promissis acquiescere ad tam plium proferunt, fiam prosequendum; non episcopi qui presentes sumus, quantum in nobis est, parati sumus extanter subvencio de vicissim terrarum nostrarum et tenementorum feudalium, que tenemus in dominico, et etiam paritorum nostrorum seu sullicorum sex taxacionem per

nos bona fide faciendam, absque ulla taxatione pro aliquem annu facienda. Ita quod humilidmo subdidim assignare domino regi, vel primogenito suo, qui primo in terram S. transfoverit, et in subdidim ipsius terræ, et non aliud converterendum, et penes nos remanere depositum, quousque nos eorum iter traserit; Ita etiam quod nati vel succi filii nostri nullatenus onerentur taxatione talis talis laborum. Et ne fact nobis vel succi-

ANNVO CHRISTI 1251. cessoribus vel ecclesiis nostris in potestatem praedictam licentiam huiusmodi concessimus, petimus usque domini regis iuper nos pacem.

Ad hoc ipsum concilium utcumque perveniret quia hic subjungo Capitula, quae Wilkintus ex eodem, unde Concilium erat, MS. colle- et produxit.

*Capitula quaedam ad liberatam eccle-
siam spectantia.*

*Contra obligationem dudum factam per
episcopos de vicinia.*

Cum sine concurrente consensu contra-
hendum nulla ex contra, vel qua obligati-
o oriatur ab officio, non volenti
etiam jam munito propositio utrobique nihil
penitus peti potest.

Item, verba illa parati sumus eis gran-
ter subvenire, &c. quae nec promissionem
nec pollicitationem, sed vi obligationem so-
lam notant, nec obligant, nec liberant of-
ferentem.

Item, obligationi praedictae inest necessario
hac parte conditio, ut episcopi ad praedictam
intercedat: quia omnia pejoratio & anstema-
te inficit contrahentes, citra quam non
potest dari praesentibus eodem nec venire.

Item, licet promissionem obligatio vim ha-
beret, ipsius tamen concepta in diem venientis
de iusticia versus terram S. diem non arripit,
circa quem nihil penitus peti potest.

Ad considerandum praetor. Ibid.

Ut vitium conspirationis nemini impona-

CANTUARIENSE CONCILIUM

Prælatorum & cleri totius provinciae in causa decimarum Regi Anglie solvendarum,

Anno 1269. habuimus.

EX WILK. CONC. HIST. T. II. P. 19. **C**oram vobis, venerandi pater et episcopi
pi provinciae Cantuar. abbas, prio-
res, rectores, et vicarii pro subsidio a do-
mino rege Anglie petito, congregati, gravi-
ter per regios exactores nobis liata ante
oculos cordis revolventes, et prieritas
oppressiones de futuris metuentes, eadem
gravamina et oppressiones, ut ad regium no-
sitatum evincant in primis pariter ad nos in-
scriptis, subsequenter ad petita, secundum
quod nobis æquum fuerit visum, et iuri
consensum, intendimus respondere.

Gravata præterea nobis existit eccle-
sia Anglicana primo, per quadragesimum,
trigesimum, vigesimum, decimumque annis,
decimam ante tempus guerræ domino regi a
clero collatam. Secundo per predationes
tempore guerræ factas. Tertio per dominum
legatum nuper in Anglia. Quarto intolerabi-
liter per decimam triennalem domino regi
concessam, tam in capitulis, quam in mem-
bris.

Gravati sunt etiam tam archiepiscopi
quam episcopi, abbates et priores, per hoc
quod eorum maneria, et externa eorum tem-

ANNVO CHRISTI 1252. **T**at, poterit cogulatio fieri ad observationem
a eorum, quae inde apostolica in privilegiis
libertatum promissa obtulerunt: factum quod
ca capitula quae contingunt ecclesie literata-
es, iustis obediencia & reverencia dicite fe-
dis, & facilitate debita domino regi et suis
dominis cedendum.

Ad evitandum devotioem exemptorum.

Nec prelati facti iniuria, dum exemptis
gratia exhibetur, videtur expedire, quod
aliqui quod dilectionis non ordinem religio-
sis vel secularis clericorum exemptorum. Item,
quae in ministracione et distributione cle-
ricorum et criminatis consecrati, ut exinde suo dis-
tinctio devotioes exilant.

Ad defensionem ecclesie.

Ad defensionem ecclesie Anglicane non-
minus atticus, quam necessarij videntur pro-
curatores communitalis totius cleri in curia
Romana continue moraturi, et in curia re-
gionis a tornati, quibus de communi substan-
tia citri neccaria ministrantur. Et si forte
quæ in ministracione et distributione cle-
ricorum deputare, omnium consensu rario-
re esse possit.

Ad correctionem excessuum clericorum.

Ad correctionem clericorum impugnan-
tium ecclesie libertates, coram loci officia-
li, iustico coram iudice et duobus testibus,
causæ extorqueantur conditiones eorum, et
subsequenter contra eos in modum notorii
procedatur.

ANNVO CHRISTI 1253. **C**arissimi intolerabiliter, & modo nefarius in-
iudicio. Ecclesie etiam eorum, quae taxate
suerunt per episcopum Norwycionem ad de-
pro suo voto de suis communi canonicis, mo-
do sunt taxate ad XXVI. marcas de sic li-
pra & infra, secundum qualitates & quan-
titates ecclesiarum.

Compelluntur etiam pro duabus annis
similiter decimas exolvere & quod audit
est horridum, cum dominus rex decimam de
gratia sedis apostolice eidem concessam non
mitteret & devove, & cum gratiam adre-
deret, secundum statuta lateranensis concilii
debet recipere; exactores regni gratiam in
ingratitude & in novum genus exortacionis
converentes, sic redores & carceri vi-
ri ecclesiastici propter pauperem, vel alio
modo primo die solacionis pecuniam paratam
non solum de quolibet marca, quae faceret
domino regi nomine decima de gratia illi-
dotes & viros ecclesiasticos partem hanc ex-
torserunt, quod ante hoc habere Dei a non
propria pecuniam alii solvere compelleretur
aut usuram, cum uniusquodque rei me-
decorator debeat esse & arbiter.

Id. fol. 125. **C**antuar. arbiter etiam alio modo per
magistrum Scivium, qui semper fedem
Londonis non solum a locis collegiatis per
Angliam, sed etiam a rectoribus procuracione
nitar extorqueat, quamquam eadem
quam debeat, nisi personaliter visitant;
minus attendens, quam deberet, scilicet,
quod numerus procuracionum numerum die-
rum nullatenus debet excedere, quod si a-
retoribus post procuracionem exire, nu-
merus procuracionum numerum dierum in-
saturam ab Angliis extorqueat. Gravatur
etiam per subsidium exhereditatis concessum.

Hec omnia proponimus, ut per omnia fu-
pra dicta temporibus deterioribus conditio-
nis manifeste succedant viderent, quam
vis Pharaone fuerat, qui legi divina nota-
tam non habuit, ille quidem omnibus aliis

Arvetibus iustis sacerdotibus & postho-
de publico eis antinomiam ministravit. His ve-
dacionibus ecclesie, & ecclesiasticis viris im-
perare videtur, propej prætoriarum, con-
suetudine sacrosancta ecclesia, facta est sub
his diebus.

Propter praedictas exactioes & gravami-
na vix nisi aliquid qui habent, unde sibi
vix necessaria subvenire, unde sibi
vix necessaria subvenire; & inde a nobis
postulamus, nec etiam de iure debemus, quam
licet voluntas nostra, patres reverendi, &
consensu clericorum in concedendo conu-
terent; tamen ne libertatis ecclesiasticae vio-
lenter inmutant, concedendi causa subsidia
Romano pontifici prius non consilio, jus
canonicum, ad casus observationem, vene-
rabiles patres domini episcopi, possident
venerabili, & nobis admitti facite
talem; in quocumque qui specialiter
talem; vicos ecclesiasticos ad subsidia
concedenda compellentes, excommunicacione
inobediencia in Laterano concilio promul-
gata.

Et ne vos, domini episcopi, vel quilibet
alios praesentibus rationibus praetermissis contra
nos aliquid statuat, seu attemptet, se-
cant. Appellamus, nos & bona nostra, pro-
testationi sedis apostolice & sedis Cant. su-
perponemus.

Appellamus etiam, ut supra, ne nomine
alio domine regem aliquid a nobis extor-
queatur.

Dat. & ad. in Capella novi templi Lond.
die lune prox. ante festum S. Luce evang.
anno Domini 1269. in praesentia dominorum
Lincoln. Norwyc. Barbon. Exon. Sarum:
Wrgorn. Hereford. Menev. Corweur. &
offic. Cant.

Procuratorum Coventr. Linc. Norwyc.
Helyen. Rossin. Cant. London. Glouc.
Winton. Sar. Barbon. Exon. Dunelm. Menev.
Hereford. Wrgorn. Ebor. Landav. Carl.
baronum fuerat, qui legi divina nota-
tarum non habuit, ille quidem omnibus aliis
causarum discedit.

APUD RADINGES IN ANGLIA CONCILIUM

Anno 1271. habitum.

Ex *W'bart. Ang. Sar. vol. 1. p. 498.*

APPENDIX AD CONCILIA

PÆCEDENTIUM SÆCULORUM.

PÆRÆATIO COLLECTORIS.

Uod ego olim in exordio operis huius mei præfatus sum, id verissime a me dictum experientia ipsa probavit. Opera nempe id generis nunquam perfectioris calmen attingere, ultra quod crescere nequequam possint. Cum volumus primis a typographo comperire, a loco editionis, patria nempe mea, longius per menses aliquot diveteram; nec redi nisi iusto jam volumine absoluto, cui perficiendo nihil supererat aliud; nisi ut indiculis conciliorum chronologicis in fronte operis ad lectorem commodum traderetur. Quare cum multa successissent addenda, supplenda, emendanda; hæc transferre statui in calceam secundi voluminis; quæ de lecturibus unius brevi admonitione, indiculo illi hæbenda, præfem feci. Nunc obstruere fidelis lectoris aures non debet, quod in ipsa præfatione eruditè ad concilia, in collectione mea jam vulgata, supplementum. Eo vero sine emendatione ea quæ jam data sunt; sine additionem augentur; quædam nova suppediantur nondum tradita. Antequam tamen hæc aggredior, iuvat hic nonnulla ad rem eandem aptissima promere. Horum caput est, de collectione canonum hinc, quæ in m. f. codice nostro Carolino comparet, quædam nondum discussa supplere. Carolinum codicem cum illum appellaverim ratio persuasit; non præterquam scriptura Codicis id perspicue demonstrat, vel ipso indice Bibliolæ, qui in suo itinerario Italico inspectum illum exarasse solli Magni suppream iudicavit. Ipse pariter codex ararum suam docet, cum in margine pagellæ, in qua vetus quædam avinionarium exhibetur, adnotationem hanc ferat ad scripturam: *a reformatione. Dominus Iesus Christus usque ad præfatus annum Caroli regis in Luniguardiam in mensis Septembris, quando sibi clypeus paravit, indicitione X. anni fuit DCCLXXXIII. mensis V. Annus is est a nativitate Christi juxta seram vulgarem DCCLXXXVII. indicitione X. notatus, quo Carolus Racheim debellaturus venit in Italiam, & clypeus solis die XVI. Septembris operata est teste Calvino. Plura codex iste continet & varia, sed in rem nostram geminis habet canonum collectiones, in quibus in præfatione totè operi præfata satis est assensum. Ex ea vero, quam exhibuit, illarum descriptione intelligimus, collectionem illarum secundam permissim esse alteri, quam in codice Veroneni vetustissimo Cl. Sispio Massius nactus est, describitque in commentario bibliothecæ Veronenis manuscripte par. Inter ceteros canones & concilia pag. 79. edit. in fol. Urinque primò est synopsis canonum ex conciliis Nicæno, Sardiceni aliisque duobus. Hanc titulum præfere in Luceni: *De libro Complutensi, ex concilio Nicæno vel anti nicæno; quæ facta in incipio concordat est Veronenis, quæ sic hæretur: Capitula Nicæni concilii & Sardiceni; non enim Nicæni & Sardiceni tantummodo, sed & aliorum conciliorum canonones exhibentur. Veronenis illa continet canones XCI., nostra, XCII. Canones canonibus it quis conferat, præstare ledionem codicis nostri forte iudicaverit. In ledione can. XX. in Veronenis: *Episcopus si causam habuerit, vicini episcopi iudicent; quod si appellare voluerit, unus appellat, & a Romano episcopo iudicem expellet.* Luceni ita: *episcopi si causam habuerit, vicini episcopi iudicent; quod si appellare voluerit, unus appellat; & ad Romanum episcopum iudicem perat;* Sardiceni canon IV. hic exhibetur, ex quo potestatis Romanæ pontificis esse dignoscitur, ut causa episcopi qui a regionis sue episcopi jam iudicatus est, iterum coram assignatis ab eo iudicibus discutatur. Id vero melius exprimit illud *A Romano pontifice iudicem perat;* quam illud: *iudicem expellet.* Variat etiam ledio canonis in meo codice XCI. qui in Veronenis sic conditur: *præter pauperes & pupillos parsi detur, & pariat clerus;* in postremo illud: *est pariat clerus; Massius explicat: ead paritudoem pariat clerus. Sed videtur vir doctissimus, non melior interpretatio ex ledione codicis Luceni eliciatur: *Est sic pariat clerus;* id est atque ita demum partem suam clerus accipiat.***

Hæc absoluta canonum sylloge, subditur in utroque codice canonum Nicænorum epitome sub hoc titulo: in Veronenis: *De epistola Innocentii papa ex concilio Nicæno;* canones XXII. Luceni vero titulus fere: *De epistola Innocentii papa ex concilio Nicæno;* canones XXXII. quos ego suo loco descripsi. Veniant demum concilia, nec plura nec pauciora ullaquam; nisi quod in commentis Valencis conciliorum his datur, sicut in Luceni. Concilia pone sequuntur canones ex epistolis summorum pontificum decretalibus excerpti, de quibus in Præfatione generali ad meum hoc conciliorum supplementum latius disserui. Tota hæc collectio in capra XLIII. h. concilia, & XXXIII. h. epistolas pontificum præter, describitur, & sub singulis capitulis singula concilia vel epistole exhibentur. Ita Massius de Veronenis; ita & ego de Luceni admonui, sed nescio an virum oculatissimum id fugerit, quod ego in meo vidi, numerorum nempe seriem his in conciliis abruptam, semel post caput XX. quo Carthaginensis synodus notatur; statim

Excommunicati quod visum episcopos audiendi.

O Sius episcopus dixit: quod me ad huc movet, reiterate non debet. Si episcopus quis forte irascitur, quod esse non debet, cito aut (a) aliter moveatur ad huc propter hunc eum diaconum suum, & exterminare eum de ecclesia voluerit; providendum est ne innocens damnatur aut perdat communionem; & ideo habeat potestatem ille qui episcopus (b) est finitimos congregare [f] episcopos, ut ejus causam audiant & diligenter audientiam rognent; & ille episcopus, qui aut injulce abiecit eum, patenter accipiat ut negotium discutatur, ut aut probrum ejus temeritas [e], ut emendetur sententia: prius tamen quam omnia diligenter fuerint examinata, eum, qui fuerat a communione separatus, ante cognitionem nullus alius debet prosternere ut recipiat [f] & communi societ. Hi vero qui convenerint ad audiendum, si viderint clericum esse fiduciam [g] & superbiam, quia (b) non deest, ut episcopus aut injuriam aut contumaciam patiatur, *anathematizans* (i) eos verbis castiget, ut obediunt honeste precipienti episcopo; quia sicut ille monstrat [a] sine culpa habere debet castigari amorem; ita quoque vicissim ministris infugata debent episcopo suo exhibere obsequia.

XVII

De non sollicitandis clericis alienis.

I Anuaris episcopis dixit: illud praeterea [f] statuit aulicus vestra, ut nulli episcopo liceat aliter [m] civitates clericorum (n) sollicitare, & in suis parrochiis ordinare. Universi dixerunt: [e] quia eis iis contentionibus foet discordia nasci, (p) prohibent omnium sententia ut ne quis hoc facere audeat.

De non ordinandis clericis alienis sine consensu episcopii sui.

O Sius episcopus dixit: et hoc univ ersi constitimus, ut quicumque ex alia parrochia alienum in militum sine consensu vel voluntate [g] sui episcopi voluerit in ordine promoveri [r] non sit rata ejus ordinatio. Quicumque autem hoc usurpare tentaverit. (t) a fratribus & coepiscopis nostris admoneri debet & corrigi.

XIX

De clericis qui Thessalonicam veniunt. [s]

A Tius episcopus dixit: non ignorati, fratres clarissimi, (u) quanta & qualis sit Thessalonicensium civitas, quod (x) saepe ad cam veniant ex aliis regionibus presbyteri & diaconi, & non sunt contenti ea (y) brevi tempore morantur, aut residant [s] ibi, & nisi pro quia [s] post longa spatia ad sua redire cogantur. Universi dixerunt: Et tempora que constituta sunt circa episcopos & ad omnia clericorum [b] pertinet usurpare debent.

XX

De scripserint hic qui propter periculum & persanationem fugant. (c)

O Sius episcopus dixit: Suggestere fratre & coepiscopo nostro Olympio, hoc etiam placuit, ut si aliquis vi persequatur eum, & inique expulsum propter doctrinam [d] vel catholicam confessionem, vel defensionem veritatis, fugiens pericula innocens & devotus, (e) ad aliam venerit civitatem, non prohibetur [f] demorari, quamdum aut redire poterit, aut injuriam ejus remedium accipiat; quia durum est eum, qui persecutionem patitur, non recipi; sed etiam ei larga benivolentia & humanitas ei est exhibenda. Omnis synodus dixerunt: Universi quoque constituta sunt, catholica ecclesia in universo ibi diffusa colledit. (g) Et scribiseruntque qui conveniunt. *Opus ab Spania Cordubensis.*

Ad. (a) Dion. & Il. anti. (b) Hieron. II. de basilic. (c) Ut interpretat. (d) Ad. ut supra. (e) Socrates in 4to a provincialibus emendatur, ut supra. (f) Et in libro Ili. (g) Kallistum. (h) Polycarpum. (i) Dion. addit. jam. (j) Severianos. II. ad exheretibus. (k) In clericis vestigio. (l) Scopus utrius. (m) Ad. falsis Dion. episcopi. (n) Minutianum ecclesiasticum. (o) Ad. ut supra. (p) Add. ut supra. (q) Et in libro Ili. (r) In libro Ili. (s) Ordinare utriusque. (t) Ulpianus utriusque. (u) Diffidit ab utroque. (v) Deest utriusque. (w) Deest utriusque. (x) Et in libro Ili. (y) Sed ant. vestigio. (z) Sed ant. utriusque. (aa) Deest utriusque. (ab) circa ad. (ac) Accidit ad Dionysianum. (ad) Pro scripserint utriusque. (ae) Dronus utriusque. (af) Immarus utriusque. (ag) Deest utriusque.

AD CONCILIUM ROMANUM III.

*Sub Damaso Pope anno 377. habitum
ADDITIO NOVA.*

D E tertia Romana synodo sub Damaso papa celebrata dicitur, ad A mooni, Damasi epistolam ad Paulinum, Antiochenam, cui fidei confessionem ab ipsa synodo conditam, postfex ipse transmisit; et in vulgata hujusmodi editionibus, acceptulam haberi. Cum enim ea in iustice fe postfex aserat Nicenam confessionem cum addita a se, vel potius a Damaso, anathematizantibus, (a) non itaque neque hanc Nicenam formulam a synodo tunc missa exierit in editis; deinde aliquid epistole ejusdem interdicti exploratum esse arbitrat. Eam vero Nicenam confessionem a Damaso missam ex Luceni Carolino codice me datum, tunc ipse (b) potest; ac respota me deinde bianchiari, publice juris facta fidei confessione quamdam, statim post anathematizantem in Apollinarianum ibidem sub expresse titulo Inscripta de synodo Nicena scripta papa Damasi ad Paulinum, &c. legenda. Cum tamen confesso ista, licet Nicenam permissis in nonnullis, multa habeat adjecta, multa interjecta, tunc pariter, cum hac deinceps, apud me autographam, non ipsa esse formula Nicenae Damasi, vel alia ab eodem postquam alla occasione diglata; illa agitans, verso iterum codice, enque Hieronymus imperio. Ipfosm condon confessoem istam fidei, que statim (b) ritali toni superius descripto exhibetur, aut plane esse ab his tribus, quas ibi dicit; quatuor & illa videtur occurrere; quorum illam in eodem codice. Hanc vero, que in eo Codice fuitam sub titulo fectae, genuinum Nicenam recitat; ex quo conficatur formulam recem inven tam, non vero illam quam tunc exhibui, in capite epistole ad Paulinum & inter alia synodi Romane scriptae oportere. Quamvis & illa pariter confessionis tres, a me excusa, Damasi auctorem habuerint, cui & prior rursus in eo codice ascribitur, & que statim factuosa, ad me ex ipso quoni ibi obinsent loco non immerito edone ascriberetur. Hic enim est ejus codicis ordo. Sciam post traditum hunc offerre fese Nicenam formulam, huc cudenta; tam parent anathematismi; dein tres fidei confessiones a me loco suo vulgate, quarum prima tantummodo Damasi nomine in titulo profertur. Hanc statim igitur fere antiquitates studio Nicenam genuinum Damasi confessionem, addeat anathematis in Apollinarianum; non solum novis; extant enim Labbon; sed ex variantibus non pferendis; denique sit novis Theologorum meditari; tionibus subjiciantur.

INCIPIE DE SYNODO NICENO SCRIPTA PAPA DAMASIO

Ad Paulinum Antiochense urbis episcopum.

Redimus in unam Deum, patrem omnipotentem, visibilium & invisibilium; & in unum dominum nostrum Jesum Christum, filium Dei, naturam ex Patre unigenitum, hoc est ex substantia, Patrii, Deum ex Deo, lumem ex lumine, Deum vero ex Deo, nam non creatum, unius substantiam cum Patre, quod Græce dicitur *omnyon*, hoc est quod omnia facta sunt, sine quo perlo, tum & que in terra. Qui propter nostram salutem descendit de coelo, incarnatus est; homo factus, passus est, & resurrexit tertio die; ascendit in caelos; venturus iterum iudicatur vivos & mortuos. Est Spiritus Sanctus neque facturum quem creaturam fide de substantiam Deitatis. Eos autem qui dicunt et erat tempus, quando non erat, & prajugatum nasceretur non erat, & quia nullis extantibus factus est, vel alla (substantia dicentes mutabilem & convertibilem filium Dei, hoc anathematizat catholica & apollonica ecclesia.

Post (a) hoc concilium Nicenam, quod (b) in urbe Romae condon congregatum est a (c) catholica episcopos, addiderunt de Spiritu Sancto; & (d) quia postea hic error involvit; (e) ut quidam ore sacrilegio dicunt spiritum Sanctum fide esse per filium. Anathematizamus eos, qui non rati libertate proclamant, eum cum patre & filio unius postulate, atque substantiam. Anathematizamus quoque eos, qui Sabellii sequuntur errorem, eundem dicentes esse Patrem, quem & Filium.

Anathematizamus Acinum, atque Eunomium qui patri impletate, licet sermone diffimili, Filium & Spiritum Sanctum adserunt esse creatum.

Anathematizamus Macedoniam, qui de creatura Arrii filio venientes, non persequam Mariani fide nosse. Anathematizamus Phocum qui, Eubios heresim insidians dominum Jesum Christum tantum ex Maria (g) confenture.

Anathematizamus eos qui duos filios asserunt; unum autem in titulo profertur. Hanc statim igitur fere antiquitates studio Nicenam genuinum Damasi confessionem, addeat anathematis in Apollinarianum; non solum novis; extant enim Labbon; sed ex variantibus non pferendis; denique sit novis Theologorum meditari; tionibus subjiciantur.

Ana-

(a) Extrare hoc in codice Iuliani. (b) Deest. (c) Hec sunt omnia in codice Labbe. (d) Lab. (e) Lab. (f) de creatura.

(g) Lab. ad. (g) Lab. ad. (g) Lab. ad. (g) Lab. ad.

Anathematismus eos qui Verbum Filium Dei (a) scientiose, aut collectione, CBRISTY (b) & subsistentiam (c) & finem habiturum esse continent.

Eos quoque (c) qui de ecclesiis ad ecclesiam nostram habebimus alioquin, (c) quando eis redierint civitates in quibus primum (f) fuissent constituti: Quod si (g) alios alios transierint in loco viventes et ordinatus, tametsi vacet defectu dignitate quibus deseruere civitatem (h) quando vicellor eius quiescit in Domino.

Si quis non dixerit semper Patrem, sicut per Filium, semper Spiritum Sanctum esse, anathema sit.

Si quis non dixerit, Filium natum de Patre, id est de substantia ipsius divini, a Patre, id est de Filio, semper Spiritum Sanctum esse, anathema sit.

Si quis non dixerit verum Deum Filium (1) sicut Deum verum Patrem ejus, & omnia posse & omnia nosse, & Patri aequalem, anathema sit.

Si quis dixerit quod in carne constitutus Filius Dei, cum eiset in terra, in corpore Patre non erat, anathema fit.

Si quis dixerit, esse et semper Patrem & Filium & Spiritum Sancti (a), substantiam autem Filium aut Spiritum Sancti ita ut (x) solum existantem (y) esse Deum Patrem, dicitur aut creditur Deum & Spiritum sanctum esse, omnia in omnia Judas. (z) Quod.

(1) Si quis non dixerit quod in carne, in quo assumptum, sedet ad dexteram Patris, in qua venturus est iudicare vivos & mortuos, anathema fit.

Si quis non dixerit Spiritum Sanctum de consubstantia, & Patrem, anathema fit.

Si quis non dixerit, Spiritum Sanctum deum esse, & omnia posse, & omnia scire, sicut Filium, & Patrem, anathema fit.

Si quis non dixerit omnia per Filium (o) & Spiritum Sanctum Patrem fecisse, id est visibilia & invisibilia, anathema fit.

AD

Si quis non dixerit Patris & Filii & Spiritus Sancti unum divinitatem, perfectam, coeternam, potentiam, unam gloriam, dominationem, unum regnum, atque unam vocatam esse veritatem, anathema fit.

Si quis non dixerit tres personarum veras Patris, & Filii, & Spiritus Sancti aequales, semper (p) ostentes, omnia continentia visibilia & invisibilia, omnia potentia (q), omnia iudicantia, omnia vivificantia, omnia facientes, omnia, (r) qua sunt salvanda, omnia salvantes anathema fit.

Si quis non dixerit adorandum Spiritum Sanctum ab uno creato, sicut Filium & Patrem, anathema fit.

Si quis de Patre & Filio bene sensit, de Spiritu autem Sancto non recte habuerit, carceribus et: quod (s) omnes heretici de Filio Dei & Spiritu Sancto male sentientes in perditionem Judaeorum & Gentium invenierunt.

Quod si quis pariter Deum Patrem, dicens, & Deum Filium ejus, & Deum Sanctum Spiritum Deo dicere (t) & non Deum, propter unam divinitatem, & potentiam, quam credidit esse, et semper Patrem & Filium & Spiritum Sancti (u), substantiam autem Filium aut Spiritum Sancti ita ut (x) solum existantem (y) esse Deum Patrem, dicitur aut creditur Deum & Spiritum sanctum esse, omnia in omnia Judas. (z) Quod.

(1) Si quis non dixerit in angelis & in sanctis omnibus a Deo esse passum (v) & donatum, de Patre autem & Filio & Spiritu Sancto propter unam & aequalem divinitatem non nomen Deorum, sed Dei, nobis ostenditur aut indicatur, ut credendum, quod (z) de in Patrem & Spiritum sanctum unum Deum baptizamus, & non in archangelorum nominibus aut (c) angelorum, quomodo heretici aut Judaei, aut certam gentem dicentes faciebant. (f) Si quis ergo dicit (g) sola Christianorum, ut creditur Trinitati, id est Patri, Filio, & Spiritui Sancto (g) in eam veram solum unam divinitatem (h) potentiam (i) & substantiam, dixerit, (k) hoc sine dubio credamus.

AD

AD

ADNOTATIO COLLECTORIS IN CANONEM

Es quoque qui de ecclesiis.

Althaus Quodestus in suis ad Codicem, quem vocat, canonem Romanae ecclesiae, & adnotationibus sentit, canonem istum aliena manu intutum esse in hac die collectione Damiani, quod & eodeme loco suo in istum Romanum ecclesiae scriptum continet adnotat ab auctore qui plus certis modo poterat quae genuina erant Damiani scripta, ab eis certis qui in eadem collectione procedunt & subsequuntur non coherent. Aitamen contra haec quae supponunt, supponit istum inveniunt manus scripti codices omnes cum Theodoro, quos quod canon, ille cum certis adhibet. Neque enim unum aliquem veterem codicum scripti illum unum veteri auctoritatis & confessionibus canonibus non coherentibus, nec recte affigari possit; primum in unam fere fertem diversorum sub Damiano collectionem canonem conscripsisse esse; primum canonem istum, de quo modo, etiam, tanquam cum vicibus fere de disciplina conditus; primum sic canonem describentem rito diversa; namque ad hunc canonem eius omnes exemplarum; etiam in eodem scripti ita: 2. quae quae Quodestus dicit, quod canon istis unicus de collectionibus de nostra plurimum juvenat. In fere in eodem codicum, quibus canones & concilia tractantur. Suppl. Append. Tom. II.

ANNO CHRISTI 418. 421.

AD LEPTENSE CONCILIIUM

Anno 418. habitum

AD DITIO.

An. 418.

Leptensis concilii titulus in codice nostro Carolino Luculli adscriptus canonibus episcopi Leptensis papa ad episcopos Africae deducit, ut concilium hoc darent. permissit. Occurrunt tamque quorum rei difficultas exigebat, tunc elegit me in re tam ardua facere rogare. Imploxi enim illam officio nostrum variis, quod listem canonibus praefiguit; unde Quodestus in notitia ad codicem canonum Romanae ecclesiae, ut ipse appellat, argumentum trahit, quod Syriaci episcopi, desolatos ex ea canonibus, & Africanum concilium quod illos admittit scribitur, fictitios demonstrat. Labbeus Africanam hanc synodum Telesinam inscribit; Harduinus ex MS. cod. Parisiensis Societ. Jesu emendat Telesin; Ferrandus in Breviario ubi ipsos canones concilio Zelino tribuit; denique in codice nostro est Leptensis. Hanc nonnulli in provincia Africae diversa regione Urbium Africanorum nomina propria, ambages praebent scriptis probris plane intricatas. Pagius in Critica Praefatione, utrosque nomina, Africae & Telesinae, verumtamen & Africanus scriptor Zelinae concilium, non semel & iterum, fed novies constanter appellat, ex quo interit merito possit inter varias synodi appellationes Zeliensem praefendam esse. Zelle vero urbs est duplex in Africa ait Pagius; altera in Byzacena, & nomen Crila dicitur, alia in provincia proconflanti, quae & Telesina appellata est. Cum igitur concilium hoc in Byzacena habitum constet ex eo a thorum constet quod in Labbeo legitur, hinc convenit Patres concilii episcopi Zelle vel Cella in Byzacena Pagius deducit. Ex hoc vero factum arbitratur, ut quod Zelle haud minus in Africae provincia, quae nunc sitive ex permutatione littere Z in T, quae saepe accidit in vetustis manuscriptis; hinc quod una eademque urbs Zelle & Telesina indifferenter appellatur. Denique cum cretus eidem praesent Donatians episcopus ubis Telesinis in Byzacena Anus;

ideo & idem concilium Telesense aliquoties dictum esse opinatur ita visibilia adnotans commentatur est; cul tamen bene subscribam facti nomen Zelle nusquam in Byzacena esse aliquo certo documento demonstrat. Quo enim illo et Zelle in Byzacena, hae in Itinerario Antonini Cella dicitur; quin nec rari tamen Zelle ubi in Ilyria esse videtur Telluram in Proconflanti; vide Carolus a S. Paulo Geogr. Sac. p. 89. & notae Hollen. ibid. Videtur tunc eruditus, mun melius sit ea, quae mihi fuerit scripta, conscribere. Contra igitur concilium Zelienae, de quo Ferrandus, aino facti a Telesenti a Labbeo edito: illud in proconflanti, hoc vero in Byzacena convenisse; quam rem ita compono. Syricus litteris ad Africae episcopos datis canones a re conditoris in Romano concilio admittendos illis proponit, ut quosdam in provincia Telesina Zelina conveniens emendat probavit. tam per legatos facti ab Byzacenanum multos (qui fane legati in aetia hujus concilii editi component) admittendos praeter probandoque praebat. Donatians episcopus Telesensis senior provincia in urbe sua Telesit, vel in minori Zelle, quae in eadem provincia aetior, constat concilio illis praeter adopravit. Habemus hic concilium duorum canonum eodem; ex praeter synodo illos desit Ferrandus; alius aetia in Labbeo apparet, sed recte codex nostro Leptensis Leptensis induit. Nil forte Leptensis pro Telesentis scriptum esse suspicamus; ea placet ratione quae Spangorius pro Hispaniensis veteres libri ferunt. Denique adnotios eruditos volo concilium hoc cum anno 386. ligatis me, quod non ante annum Syrici episcopi Telesentis sicciter esse anno Syrici episcopi Telesentis verum esse ad hunc Labbeus exploratum esse ad annum 418. referri oportere. Quia unum fereit in causa, cur directa ad Africam 386. Syrici episcopi nonis anno 418. admittitur, indagandum alius reliquo.

ANNO CHRISTI 418. 421.

CONCILIIUM CARTHAGINENSE

Ab Arelino Carthaginiensi episcopo, Agricola & Eusebio Cassi. edit.

Anno Christi 421. habitum.

COLLECTORIS PROMONITIO.

An. 421.

Vt eruditissimus, Italiae nostrae decus, eximium Caelepio Massius, inter multa, quae ad illum nomen hinc tam clarissimum protulit in lucem, de codicibus manuscriptorum in quibus bibliothecae canoniconum majoris ecclesiae Veronensis habebantur existit, quae in collectionibus de nostra plurimum juvenat. In fere in eodem codicum, quibus canones & concilia tractantur. Suppl. Append. Tom. II.

dantur, unum aliquem describit primo; eoditum Concilii nostri Carolini in nonnullis confirmationibus hinc tam (secrepat; inter quae ostendat eorum, concilii Carthaginiensis fab Agricola & Eusebio Concilii anno nemp 421. celebratum. Quod cum in collectionibus de fit; hic suppleo. Non morer vos clarissimum editor; non exordium tantummodo, fed

ANNO CHRISTI 431-
 totum concilium in eodem codice exhiberi; cujus tamen canones cum (pariter legitur in excelsis Africanis conciliis) re-
 gatur in excelsis Africanis conciliis re-
 31- terre superavacuum duxit. In profecto
 moterat Africanorum; ut in posterioribus
 conciliis eos saepe canones recitentur
 32- renovant; quos concilia priora statu-
 33- rant. Vide concilia Africana exordiam a-
 34- pud Labbeum to. III. pag. 101. edit. Ven-
 35- in hoc concilio exordio Aurelii Severi
 dicitur; qui tribuit erat in disciplina ex-
 36- clusive Africana formis, datus in singu-
 37- larium provincialium episcopis, qui cum
 dicitur ceteris provincialibus munus
 38- episcopatus possident, adeo primas in feli-
 39- citate conciliorum tenebant. Quoniam
 40- id fallit in episcopo Carthaginiensi, qui
 non utatur, et potius sedis suae primatum
 41- totius Africae gerat. Vide Schelleraum
 42- de Ecclesia Africana. Quare (scem hinc
 43- dici Aurelium Carthaginiensem, non qui-
 44- dem utatis, sed primatus dignitate at-
 45- tior.

INCIPIT CONCILIIUM CARTHAGI-
 NENSE

Agricola & Eusebii VV. CC. Consiliarii,
 libris Jani.

Carthagine, in Secretario Basilice Fan-
 31- sili. Cui Areliae (scem una cum Car-

AD EPHESINUM CONCILIIUM OECUMENICUM

Anno 431. Babuino

A D D I T I O.

Ab. 431. Quid ad synodum Ephesinam pertinere documenta, tam multa a fidelibus servata, &
 ad posteritatis memoriam transmissa sunt, ut ea que jam in scriptura sunt, ad
 diu de concilio isto prolata sunt, vel nulla vel rara darentur. Adhuc tamen supe-
 rit aliqd quod proferam suggerente in primis codice nostro Carolino, ex quo e-
 2- tendam scilicet anathematizationem S. Cyrilli in athena Nestoriana versione Latinam an-
 3- tiquam, ad ea pariter antiqua versionem, quam Baluzius desit, in multis diversum. Nec
 4- contentum est pariter adducendum in fine ad epistolam concilii ad S. Dalmatium ab-
 5- baretem, qui tam multa pro eodem concilio apud imperatorem prestitit. Epistolam hanc
 6- ex Vindebonensi codice erui deduxit P. Garnerius. Fide presbyter erodius in pre-
 7- fat. ad 2. pars. Merx. ex eodem Baluzio, & ex Venetis editione edito. ro. III. pag. 11.
 8- B. Cum tamen Garnerius ex illa lacunam everserit, quam additiam padeverit, de-
 9- de ille prior & ceteri post illum multam epistolam exhibuerunt. Sentit hoc B. Banduris
 10- in comment. ad Antiquit. CP. raris lib. III. pag. 114. Ven. edit. factumque auxilium im-
 11- probane, vix integritatem quam reddiderit. Quin & Lacinius illam in qua Dalmatius epusque
 12- fecerunt ex pariter adducit & Romani pontificis constituit diversa princeps omnia
 13- monasteriorum regie urbis; illam, inquam, lacunam coherere reliquis antiquitatis docu-
 14- mentis demonstrat. Nam & hoc idem habet epistola Cyrilli & Monensis ad Dalmatium
 15- cui in vita Labbeo ro. III. pag. 1291. edit. Ven. ad Clerum CP. raris, quo curio-
 16- sitate, idem & ad Clerum regie urbis, tam & eadem mitti potuit ad Dalmatium,
 17- col in vita Dalmati a Bandurio ibid. vulgata inseribitur. In ea igitur epistola que ad
 18- Dalmatium illa est, additur hanc periosam, serbata in epistole eadem ad Clerum directam;
 19- Barin enim post illa verba non dicitur ad Clerum addidit: *Nulli episcopo verborum, vel illi
 20- illi deo dicitur tunc scribitur ad Clerum quod non scribitur ad Clerum tunc scribitur ad Clerum
 21- quod non scribitur ad Clerum tunc scribitur ad Clerum tunc scribitur ad Clerum tunc scribitur ad Clerum
 22- quod non scribitur ad Clerum tunc scribitur ad Clerum tunc scribitur ad Clerum tunc scribitur ad Clerum
 23- quod non scribitur ad Clerum tunc scribitur ad Clerum tunc scribitur ad Clerum tunc scribitur ad Clerum
 24- quod non scribitur ad Clerum tunc scribitur ad Clerum tunc scribitur ad Clerum tunc scribitur ad Clerum
 25- quod non scribitur ad Clerum tunc scribitur ad Clerum tunc scribitur ad Clerum tunc scribitur ad Clerum*
 26- Id autem opus sitius, nempe nullum illam preter vestram sanctitatem fecerit pos-
 27- se, quippe qui omnino monasterii sit princeps. Huic etiam archidiacono, monasterii S. Dalma-
 28- ti in exteriora urbis regie monasteria prepositum refertur concilio CP. raris
 29- sub. Mens ac. 1. cui iustitiam Martinus, eumenius monasterii Dalmatiani, & presbiterus
 30- monasteriorum regie urbis. Ita & Tinochus eodem monasterii archidiacono Jul-
 31- nianni avo dicitur *Episcopo tunc monasterii urbis regie.*

ANNO CHRISTI 431-

I.
 Si quis non confiteretur Deum esse secun-
 dum veritatem Emmanuel, & propter
 hoc Dei genitricem S. Virginem; genuit e-
 nim carnaliter carnem factum ex Deo Ver-
 bum; anathema sit.

II.
 Si quis non confiteretur carnis secundum
 substantiam (a) unigenitum (b) ex Deo
 Patre Verbum, unumque esse Christum, cum
 propria (c) carne, undem videlicet Deum
 simul & hominem; anathema sit.

III.
 Si quis in uno Chilo dividit substantiam
 post adorationem (d) filium copulans,
 (e) conjunctione que secundum dignitatem
 vel auctoritatem vel partem (f) sit, et
 aliis concursu secundum adorationem (g) ma-
 gistrum; anathema sit.

IV.
 Si quis personis dasbas vel substantiam
 (consecrat antiqua manus subscrisit) ea
 (a) que in evangelio vel apostolice scri-
 pturas sunt hinc (1) voce, aut in (2)
 Chilo a Sanctis dicitur, aut ab ipso de se-
 2- ripturis, (1) & (2) alius quidem tanquam
 imperit, hinc citat quod ex Deo sit verbum ser-
 3- vatum, sed non intelligendo que apud; alius vero, ve-
 4- ritate de Deo dicitur solum ex Deo Patre verbo;
 5- anathema sit.

V.
 Si quis audet dicere de inferis (u) de
 in hominem Christum; & non magis Deum
 esse secundum veritatem, ut Filium unum
 & natur. secundum quod factum est caro
 2- verbum & communicavit similitur nobis
 3- sanguine & carne; anathema sit.

VI.
 Si quis dicit Deum esse (a) Dominum esse
 Christum ex Deo Patre unum, & non magis
 eundem confiteretur Deum simul & ho-
 2- minem, utpote facti carne Verbo secundum
 scripturas; anathema sit.

VII.
 Si quis dicit sicut hominem operatum esse
 citra (2) Deo verbum (2) & unigeniti gene-
 2- rati.

IX.
 Si quis non confiteretur Domini carnem,
 2- Verbi, quod ex Deo Patre est, sed vel alio-
 3- quibus preter ipsum copulatum (9) quidem que
 4- et secundum dignitatem, aut quasi solum (6) Ed.
 5- modo dicitur indubitatum (10) habere & copu-
 6- latum non magis unigenitum sicut diximus, qua
 7- facta est propria Verbi omnia vivificare va-
 8- luerit, anathema sit.

XI.
 Si quis non confiteretur Dei Verbum par-
 tem carne de Trinitate (11) & quod mor-
 2- tui gulfare carnem, factum esset primo ad
 3- Egenium ex mortuis, secundum quod vita-
 4- le a patre & vivificans ut Deus; anathe-
 5- ma sit.

ANNO CHRISTI 431-

EX CONCILIO EPHESEN

iam adhibuit esse, & tanquam alteri pro-
 2- ter exigentia, (r) anathema sit.

VIII.
 Si quis audet dicere adfinito (s) homi-
 2- nem quo adorari oportere Deo verbo &
 3- concogitacioni, (r) Deum, quod alterum, (1) Ed.
 4- in altero (2) *Syllaba enim que semper adser-
 5- vata hoc intelligit cogitur non magis una adser-
 6- vatione honorificat Emmanuel, & unam &
 7- glorificationem adpater (x) secundum quod
 8- factum est caro verbum, anathema sit.*

IX.
 Si quis dicit unum Dominum Jesum Chri-
 2- stum glorificari ab Spiritu, quasi altera vir-
 3- tute que per eum est utente, & ab eo (y) Deum
 4- accipientem operari posse, & contra ip-
 5- sum immundus, & adimplere in omnes Dei
 6- miracula, & adimplere in omnes Dei
 7- cit Spiritus (z) per quem & operatus est deli-
 8- ctatum signum (1) Ed. Sr.

X.
 C. Postquam & apostolorum confessionis do-
 2- xtre factum Christum dicit scripturas; abin-
 3- (1) etiam pro nobis (medipsum in odorem (2) Ed. i.
 4- flavissimus Deo & Patris (3) Si quis ergo
 5- ponitum & apostolorum non dicit (4) Ed. do-
 6- 2- bus, (4) non ipsum ex Deo verbum, memo
 7- quando factum est caro, & secundum nos
 8- homo; & (5) quasi alterum preter ipsum (6) Ed. i.
 9- specialiter hominem ex (6) muliere, Si (6) Ed. ad-
 10- quis dicit & pro confusione eam factum, me
 11- & (7) magis pro nobis ipse nec enim im-
 12- dicit sacrificio qui necesse peccatum, ana-
 13- thema sit.

XI.
 Si quis non confiteretur Domini carnem,
 2- Verbi, quod ex Deo Patre est, sed vel alio-
 3- quibus preter ipsum copulatum (9) quidem que
 4- et secundum dignitatem, aut quasi solum (6) Ed.
 5- modo dicitur indubitatum (10) habere & copu-
 6- latum non magis unigenitum sicut diximus, qua
 7- facta est propria Verbi omnia vivificare va-
 8- luerit, anathema sit.

XII.
 Si quis non confiteretur Dei Verbum par-
 tem carne de Trinitate (11) & quod mor-
 2- tui gulfare carnem, factum esset primo ad
 3- Egenium ex mortuis, secundum quod vita-
 4- le a patre & vivificans ut Deus; anathe-
 5- ma sit.

ANNO 997. CURIATI. 67. niel, Chaleodonis, Theodorus, Melitense. Joannes, Tyanorum. Petrus, Syagrensis. Joannes, Carib. Basilus, Icon. Theophilus, Antiochie. Joannes, Gajensis. Theodorus, Athenarum. Stephanus Larice. Georgius, Trajanopolitani. Leo, Catane. Eugenius, Antiochie. Artheb. Nicopolitani. Stephanus, Cotyae. Leonias, Scythensis. Basilus, Pompeopolitani. Philippus, Paris. Leo, Paphlagonum. Constantinus, Cii. Joannes, Diconus. Joannes, Leucidis. Theodorus, R. hojorum. Constantinus, Suda...

* f. hba. diorum.

ANNO 997. CURIATI. 68. Theodorus, Melitense. Joannes, Tyanorum. Petrus, Syagrensis. Joannes, Carib. Basilus, Icon. Theophilus, Antiochie. Joannes, Gajensis. Theodorus, Athenarum. Stephanus Larice. Georgius, Trajanopolitani. Leo, Catane. Eugenius, Antiochie. Artheb. Nicopolitani. Stephanus, Cotyae. Leonias, Scythensis. Basilus, Pompeopolitani. Philippus, Paris. Leo, Paphlagonum. Constantinus, Cii. Joannes, Diconus. Joannes, Leucidis. Theodorus, R. hojorum. Constantinus, Suda...

DECRETA ET CANONES

Saeculi XI. & XII. anecdota.

EDITORIS PRÆMONITIO.

Un abfolvum operis hujus volumem præponam Carolo Emanueli Sardiniae regi... Communitiorum Paulo epif. fungenis legatione in Germaniam & Pannoniam.

JOANNES EPISC.

Non enim folam inter Italianas, ac ceteras Hærefis provincias, veterum etiam numerus totius Hærefis confecrationes, ordinationes & difpofitiones apoftholica feditionis patriare confuevit. Porro fi de antiquum numero forte caufatur; ficut quia inter Chriftianos & eos qui funt unum fidei negotium certus affuit. Cum tamen ubi Patres, & incredulorum horum effi in caufa, quantalibet pertrañente tempora juvi (non) judicant ecclefiam, que correntem fuam, quomodo ei placuerit mifereri patientem, expectant. Veram, fi annorum profectus in talibus impedit, ergo Deus ipfe reprehendendus est. Et p. 30. an. filios Ifrael de fervitute Pharaonis & fornice fetere liberavit, & qui hominum genus poli longa tempora de clauftris inferni, et Dæmonum potentia eripuit.

Jannis VIII. pape.

Administratores fecularium dignitatum, qui ad ecclefiam, ac viduarum tuitionem rapacitate refrenationem funt confluit, quotiens ab ecclefiaflicis viris conventi fuerint, eorum querimonias attentius audiant;

ANNO 1089. CURIATI. 69. Item ibidem.

Omnia concilium non licere epifcopo, presbytero, diacono, fubdiacono propriam uxorem caufa religionis abdicare a cura fua, folentur, ut ei videtur & voluit largiatur; fed non ut cum illa ex more carnaliter faciat. Sic SS. Apoftholi legitimus excommunicat. Paulo apoftholo dicitur; nunquid non habetis præfentem uxorem, multum circumdandi ficut E. D. & Cephas? Vide, inipfius, quod non dixit; nunquid non habemus præfentem uxorem multum amplectandi, fed circumducendi; felicitur, ut mercede predicationis fulventur ab eis, nec tamen deinceps foret inter eos ulterius carnale conjugium.

AD CONCILIIUM ROMANUM SUB NICOLAO II. PAPA.

Anno 1059. habitum

DECRETA ADDITA.

NICOLAII II. PAPA DECRETA.

C A P. V.

De ordinatione infra annos grave nobilitate quædam immunitur, quia prius de vetera jactans, quam bellare videtur ad fectum; idem prius officia facere calliditate per cupiditatem arripunt, quam jactantia incentive naturæ experiri poffunt. Ideo ceteri canones fanerunt, ut fubdiaconus non ordinetur ante annos 14. nec diaconus ante annos 15. nec presbyter ante 30.

C A P. IX.

De præditi quædam de poffeffionibus ecclefiam vel monafteriorum hæc decernunt; ut nullum (a) laicorum vel clericorum fine confenfu epifcoporum canonicorum abbatum monafteriorum vel fanimonialium quidquam habeat vel poffideat. Quod qui fecerit abbatum poffeffia non reddiderit anathematizetur.

C A P. X.

De clericis arma ferentibus hæc decernunt, ut quando arma tulicint a proprio gradu detrahant.

C A P. XV.

De ita etiam clericis qui tonfuram præficient, & a clericatu recedunt, quos apofthas Julianitas jure vocamus, flatuimus, ut nifi ad profelfionem clericatus redierint, omnibus chriſtiana communiione priventur. Clerici vero vel monaci & laici vitantur

quandiu illud turpe locum fequitur fuerint, anathematis vinculo cœnecantur.

C A P. XXV.

Illi etiam qui peregrinos vel oratores caucumque Sive clericos, feu monachos vel feminas iuxta incermis pauperes depredati fuerint vel bona eorum rapuerint, vel in malum eis obviaverint, anathematis vinculo fectantur, nifi quæ emendaverint.

C A P. XLVI.

Pax vero illa, quam treviam Dei dicimus, fe obferuetur licet ab archiepficopis, & epifcopis uniuersiquæ provincie totius orbis hæretici & qui vero tam violenter ufque ad faciliſſimam excommunicationis fubjacet.

C A P. XLVI.

Hæc igitur dec. hujusmodi quæcumque in facris canonibus habentur authenticis. Synodus fere confuit obferuandum.

AD MELITANUM CONCILIIUM

Ad Urbano papa II.

Anno 1089. habitum

CANONES ADDITI.

Item Urbano II. in Melifano concilio. Omnis unusquisque precipuus, ut fi qui in epifcopatum natus iniecit, (f) emper, quæ dicit nefas effi, capere præfumpfit, iuxta fanctorum patrum interdictionem proprii honoris dignitate priuaret & depofitis armis perpetua exiliu damnatione mulieretur, vel in monafterio Domino feruicatus detrahatur. Si qui vero profuetum aut diaconum, vel fubdiaconum, vel clericum quemlibet cepit, tamdiu excommunicatus permaneat donec contemnam captiuos pro facriligio refitatur; bona vero clericorum fi qui abftrulerint in quarituum emendate cogatur; nemo diu bona, autem clericorum (f) & epifcoporum quæ ipfi pro more dimiferint ita manent, ficut ipfi in fupremo fine ordinaverunt; illius omni modo profueti flatus ipfi ex reliquerunt, quod fi quis ex rebu illorum aliquid arripuerit vel aliter (quam) flatus ipfi effi evertere (avertere) tempore, vel tendiu excommunicatus donec pro facriligio emendetur (f) induitur ut nullus deinceps ex militia neque ex minoribus ordinibus in epifcopo promouatur nifi prius ante annum fubdiaconus aut diaconus fuffi prebiter fuerit ordinatus.

ANNO 1010. CURIATI. 1010. 1089.

(f) Simile aliquid flaturum in ab eod. Urbano in Conc. Claramont.

(f) Simile aliquid flaturum in ab eod. Urbano in Conc. Claramont.

ANNO CAE. 1511 1056.

non nullis religioſiſſimorum episcoporum provocantur alicui, que olim & ad initio huius, vel antecessoribus ipsius manu non fuerit, occupat. Quia etiam si quis occupaverit, & sibi subreperit, adhibita vi restituitur, nec patrum canonum violenter, nec facti muneri preterita, potestatis mundanae fallus irrepit, nec novis hodie observantibus libertatem cum pavillanitate immittimus, quam nobis largitus est sanguinem ipsius dominus noster Iesus Christus, omnium liberator life mortalium. Placuit ergo sancto & universali concilio, ut cuique provincia sua, quae ad metropolitani sui iurisdictionem, ut in principio & olim habet, secundum consuetudinem primam; metropolitano quilibet libertatem habito; ut copias alicuius loci sine fecerit occupat. Quod si quis faciat, pugnantem cum ipsa, quo modo decreta sunt, percutiet: cum irritata esse debere placuit hanc universam sancto & universali concilio. Et hoc quidem decretum fuit a sancto tertio concilio. Quum eodem preces essent oblatæ ab Eunomio quidem, sancto Nicomedensi ecclesiae presbitero, ad versus Anathemum Nicæni episcopi, qui & Basnopollitanum episcoporum per furtipetionem invaserat, propterea quod hanc ita pridem dicta civitas Nicæna per Valentianum & Valentem imperatores ad metropolitani ordinem evasit fuisset, qui recess ad imperii regii culmen in ea fuerant etiam, exclamante Eunomio, inpartiam huius fieri perniciem non sancta synodus, in eam presentibus fenatoris magnitudibus, qui nomine Marciani Augulli concilio intererant: quoadque sic opus esse factò, decretum imperatoriam, quod dicta Nicæna civitas ad metropolitani sublimitatem evocabatur a iurisdictione fuit, quod in hanc præsentiam erat intermissum.

Imperatores, Cæsares, Valentianus & Valens ipsi felices præcipui, augusti, videlicet, Nicæni. Licet studium nostrum iam inde manifestum & conspicuum factum sit omnibus, ac quo imperii culmen, et imperialis gubernacula voluntate munus suscepimus: tamen præter hæc reteremus etiam ad felicitatis ipsius initium, quod civitas vestra referat mortuibus & exaltatis innotuit nostrum gaudii læticiaeque causam universò populo præbuit. Quare quum metropolis olim adicula fuerit, iudex legem antiquæ continentiam eadem, que in hanc præsentiam adicentibus conſequuti sunt, quin incoacta raturaque manora sint, & in posterum augenda quoque civitati vestre, nullum esse ducimus potest. Daretur itaque in remota confectio, & civitas vestra metropolis fit: ea conſuetudine, que in processione Bithyniarum servatur permanent. Nam neque uno quis alius adicentibus casibus: considerantes, quo pacto aeterna manufacto & providentia vos ea fanditionibus nobis obicit.

• Conſta-
ntinopol.
animo

ANNO CAE. 1512 1057.

let iudicium ducimus, ut eum adicentibus, ut in processione Bithyniarum servatur permanent. Nam neque uno quis alius adicentibus casibus: considerantes, quo pacto aeterna manufacto & providentia vos ea fanditionibus nobis obicit. Et hoc quidem decretum fuit a sancto tertio concilio. Quum eodem preces essent oblatæ ab Eunomio quidem, sancto Nicomedensi ecclesiae presbitero, ad versus Anathemum Nicæni episcopi, qui & Basnopollitanum episcoporum per furtipetionem invaserat, propterea quod hanc ita pridem dicta civitas Nicæna per Valentianum & Valentem imperatores ad metropolitani ordinem evasit fuisset, qui recess ad imperii regii culmen in ea fuerant etiam, exclamante Eunomio, inpartiam huius fieri perniciem non sancta synodus, in eam presentibus fenatoris magnitudibus, qui nomine Marciani Augulli concilio intererant: quoadque sic opus esse factò, decretum imperatoriam, quod dicta Nicæna civitas ad metropolitani sublimitatem evocabatur a iurisdictione fuit, quod in hanc præsentiam erat intermissum.

Imperatores, Cæsares, Valentianus & Valens ipsi felices præcipui, augusti, videlicet, Nicæni. Licet studium nostrum iam inde manifestum & conspicuum factum sit omnibus, ac quo imperii culmen, et imperialis gubernacula voluntate munus suscepimus: tamen præter hæc reteremus etiam ad felicitatis ipsius initium, quod civitas vestra referat mortuibus & exaltatis innotuit nostrum gaudii læticiaeque causam universò populo præbuit. Quare quum metropolis olim adicula fuerit, iudex legem antiquæ continentiam eadem, que in hanc præsentiam adicentibus conſequuti sunt, quin incoacta raturaque manora sint, & in posterum augenda quoque civitati vestre, nullum esse ducimus potest. Daretur itaque in remota confectio, & civitas vestra metropolis fit: ea conſuetudine, que in processione Bithyniarum servatur permanent. Nam neque uno quis alius adicentibus casibus: considerantes, quo pacto aeterna manufacto & providentia vos ea fanditionibus nobis obicit.

• Conſta-
ntinopol.
animo

ANNO CAE. 1513 1058.

Kαι τὸ ἴδιον γράμμα τῶν βασιλέων, ὅτι τὰς Νικαίων πολιτείας, τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ὁ πρῶτος βασιλεὺς (ὁ βασιλεὺς Ἰουλιανὸς) γράμα ἔπαινον ἔγραψε τῷ ἀγίῳ βασιλεὺς Νικαίου Νικαίου, ὅτι ἀπέστειλε τὸν ἱερέα Νικαίου Νικαίου, ὅτι ἀπέστειλε τὸν ἐπίσκοπον καὶ ἀρχιεπίσκοπον Ἰβέρων. Οὐλοῦντοισι, ἐπίσκοποι, ἐπίσκοποι, ἀρχιεπίσκοποι, Νικαίου Νικαίου. Ὅτι τὸ πρῶτον τῶν ἐπίσκοπων τῆς ἐκκλησίας, ἐπίσκοποι, ἐπίσκοποι, ἀρχιεπίσκοποι, Νικαίου Νικαίου. Ὅτι τὸ δεύτερον τῶν ἐπίσκοπων τῆς ἐκκλησίας, ἐπίσκοποι, ἐπίσκοποι, ἀρχιεπίσκοποι, Νικαίου Νικαίου. Ὅτι τὸ τρίτον τῶν ἐπίσκοπων τῆς ἐκκλησίας, ἐπίσκοποι, ἐπίσκοποι, ἀρχιεπίσκοποι, Νικαίου Νικαίου. Ὅτι τὸ τέταρτον τῶν ἐπίσκοπων τῆς ἐκκλησίας, ἐπίσκοποι, ἐπίσκοποι, ἀρχιεπίσκοποι, Νικαίου Νικαίου. Ὅτι τὸ πέμπτον τῶν ἐπίσκοπων τῆς ἐκκλησίας, ἐπίσκοποι, ἐπίσκοποι, ἀρχιεπίσκοποι, Νικαίου Νικαίου. Ὅτι τὸ ἕκτον τῶν ἐπίσκοπων τῆς ἐκκλησίας, ἐπίσκοποι, ἐπίσκοποι, ἀρχιεπίσκοποι, Νικαίου Νικαίου. Ὅτι τὸ ἕβδομον τῶν ἐπίσκοπων τῆς ἐκκλησίας, ἐπίσκοποι, ἐπίσκοποι, ἀρχιεπίσκοποι, Νικαίου Νικαίου. Ὅτι τὸ ὄγδοον τῶν ἐπίσκοπων τῆς ἐκκλησίας, ἐπίσκοποι, ἐπίσκοποι, ἀρχιεπίσκοποι, Νικαίου Νικαίου. Ὅτι τὸ ἐνάτον τῶν ἐπίσκοπων τῆς ἐκκλησίας, ἐπίσκοποι, ἐπίσκοποι, ἀρχιεπίσκοποι, Νικαίου Νικαίου. Ὅτι τὸ δέκατον τῶν ἐπίσκοπων τῆς ἐκκλησίας, ἐπίσκοποι, ἐπίσκοποι, ἀρχιεπίσκοποι, Νικαίου Νικαίου. Ὅτι τὸ ἕνδεκάτον τῶν ἐπίσκοπων τῆς ἐκκλησίας, ἐπίσκοποι, ἐπίσκοποι, ἀρχιεπίσκοποι, Νικαίου Νικαίου. Ὅτι τὸ δωδέκατον τῶν ἐπίσκοπων τῆς ἐκκλησίας, ἐπίσκοποι, ἐπίσκοποι, ἀρχιεπίσκοποι, Νικαίου Νικαίου. Ὅτι τὸ ἴδιον γράμμα τῶν βασιλέων, ὅτι τὰς Νικαίων πολιτείας, τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ὁ πρῶτος βασιλεὺς (ὁ βασιλεὺς Ἰουλιανὸς) γράμα ἔπαινον ἔγραψε τῷ ἀγίῳ βασιλεὺς Νικαίου Νικαίου, ὅτι ἀπέστειλε τὸν ἱερέα Νικαίου Νικαίου, ὅτι ἀπέστειλε τὸν ἐπίσκοπον καὶ ἀρχιεπίσκοπον Ἰβέρων.

• Πρωτ.

• Conſta-
ntinopol.
animo

ANNO CAE. 1514 1059.

Et haec quidem litterae fuerunt imperatorum litterarum, Nicæni concilii. Quam aeternam esse indeque (velut apparebit) indicent Nicæni concilii, eorumdem, eorumdem ad eorumdem imperatorum per Nicomedis factum fuit, ex quo per Nicomedis petitione: quod primum quoque lectum fuit in synodo: quae hoc perficium in fœderatione. Valentianus, plus, felix, augustus, Nicomedis imperator, qui quomodo Marciani angulli concilio intererant, dixerunt. Neque ex his facitis litteris de episcopo loquuntur, sed ambobus Nicomedis honorum largiuntur. Et fecerit litterarum diva memoria Valentianus ac Valens, qui sum temporis Nicæni concilii metropolitano tribuuntur, presentibus presentibus, ut aliis civitatibus adiunxit. Et tandem metropolitano concilio non de uno metropolitano per quam provinciam loquuntur. Quod igitur (sancta synodus de hoc videtur. Exclamavit sancta synodus. Canonis autem in synodo. Canonis facti facti. Atticus religioſiſſimus episcopus Nicopoliensis episcopi dixit: Canonis hæc verba sunt. Ut in una quolibet provincia metropolitani episcopi auctoritatem habeat, atque ipse constituit omnes, qui sub eadem provincia sunt, episcopus, Et hæc canonis mens est. Ut in Nicomedensi provincia, quoniam hæc urbs a primitivis ecclesiis metropolitani, hoc ipsum debetur, ut omnes episcopus qui ejus provinciam continentur, obiectent. Sancta synodus dixit. Hæc omnes volumus. Hæc augere rata fuisse. Hæc omnes universis. Joannes & Constantinus, patricii, ceterique religioſiſſimi episcopi provinciam dicentes, dixerunt. Canonis autem in synodo adnotatum metropolitano, qui antiquior est, adeoque manifestum patet, ad religioſiſſimum Nicomedis metropolitano episcopo pertinet. Sancta synodus dixit. Hæc omnes volumus. Hæc augere rata fuisse. Hæc omnes universis. Joannes & Constantinus, patricii, ceterique religioſiſſimi episcopi provinciam dicentes, dixerunt. Canonis autem in synodo adnotatum metropolitano, qui antiquior est, adeoque manifestum patet, ad religioſiſſimum Nicomedis metropolitano episcopo pertinet. Sancta synodus dixit. Hæc omnes volumus. Hæc augere rata fuisse. Hæc omnes universis. Joannes & Constantinus, patricii, ceterique religioſiſſimi episcopi provinciam dicentes, dixerunt. Canonis autem in synodo adnotatum metropolitano, qui antiquior est, adeoque manifestum patet, ad religioſiſſimum Nicomedis metropolitano episcopo pertinet.

Conc. Suppl. Append. Tom. II

• Conſta-
ntinopol.
animo

lit. Simil abdicacionem episcopo commu-
nicat in postolum, qui, si concurre, per
apicem faciem, ut ceteraturus se conueni-
faciens, ut pote iam episcopus, qui ab im-
peratoria letitate jus metropolitanum in-
natus sit, honore duntaxat tractus salvis
& integris veteri metropoli (suis iuribus. Eius
canonis hæc verba sunt.

Reuenit ad nos, qui quodam præter eccle-
sias leges ad eos, qui rectum possunt
adcurare, præter pragmaticas sanctiones, ut
sanæ provinciam in duas diuisione. Quo facti,
ut in eadem provincia duo sint metropoli-
tani. Decreevi ergo sanctissimus in Christo
pater, ut ab episcopo (sanctissimo) in
rectum ab episcopo nihil tale tentandum
exquirat, qui hoc molietur, gradu suo exco-
cetur. Quæcumque uero ciuitates per impera-
toriam litteras metropoli non subdum præ-
cipiant, una cum episcopo, qui cuiuslibet
ciuitatis ecclesiam regit; saluis felicitate ve-
teris metropoli sui iuribus. Atque his adio-
sus est etiam Marcanus imperator hoc fa-
cto edito condito.

Eam qui cuiuscumque ciuitati, vel iamdudum
existenti, vel modo conditæ, per imperia-
toris sui, vel eius successoris, privilegium
admittit, etiam imperatorio permissa;
infamia notæ hæc constitutio, bonorumque
publicatione mutat, ipsam etiam conuictam
improbam.

Excipit autem fides in Scythia provinciam, C
& Leonorium Iustaria. Lex item extat a-
lia, cuius hæc verba sunt.

Firma sint ecclesiastica privilegia univer-
sa.

Itemque rursus alia.

Sacros canones non minus, quam ipsas le-
ges valere, leges vident. Et quod canones
prohibent, id etiam prohibent leges.
Et hæc quidem tenent non solum domum,
non duos metropolitans in una eâ provin-
cia, sed tempore priorem iurisque iam duo
metropolitans, honore duntaxat ad duo
episcopos præfatur. Et dicitur in d
episcopo metropolitanus est, deinceps ve-
ro, quam ipse rei conatus etiam prohibeat,
episcopus id ausum facere, & gradu suo
deici: nullum denique peruenire ad duo
episcopos, nisi ad alterum episcoporum, &
quoquam aduenire. Quod autem non fas sit
etiam, que concernant episcopos, secundum fa-
ciam sanctionem pragmaticam procedere,
sanæ provinciam duntaxat determinatio-
nes, quæ & canones vocant: id etiam ali-
cuius huius & uniuersalis quædam synodi an-
te percipi potest. Nam quoque ciuitates Beuyum
& metropolitanis non subdum præcipiant ab eo Iheo-
doro principe, qui ad dicendum illius majo-
ris, minor dicitur, Euthathus, eius arbis &
episcopos, illa concessione metropolitani, re-
gis etiam, aduersus Phoenicium metropolita-
nem Tyri, que Phoenicium metropolim est,
infrare; quomodo duo quodam eis sub-
jectos episcopos, veluti metropolitans de-
stituit, alios ordinat. Quod minime fe-
lerit Protius, ad sanctam synodum fecit con-
tulit. Ac lite mota, sententiam secundum eis

* exte-
dium.
m. C. de
metro-
poli
lit. II.

phorus talia dicitur inuenire hæc verba non
tamen, ut præterea, tam rursus, ut in
Basilienæ Ihericæ hinc metropolitans electus
dicitur, hinc ad aliam in tribus, sanctissimus
dicitur, qui contra aliam metropolim duo si-
militer dicitur. Item in canonis oratione.

* Hæc de hæc de tunc contra tunc hæc
sanctissimus dicitur, metropolitans electus
tam præterea, tam rursus, ut in
Basilienæ Ihericæ hinc metropolitans electus
dicitur, hinc ad aliam in tribus, sanctissimus
dicitur, qui contra aliam metropolim duo si-
militer dicitur. Item in canonis oratione.

* Tunc hæc & hæc in sanctis scripturis,
ad Leonorium & Iustarium. Item in
hæc, ut in dicitur.

* Hæc de hæc de tunc contra tunc hæc
sanctissimus dicitur, metropolitans electus
tam præterea, tam rursus, ut in
Basilienæ Ihericæ hinc metropolitans electus
dicitur, hinc ad aliam in tribus, sanctissimus
dicitur, qui contra aliam metropolim duo si-
militer dicitur. Item in canonis oratione.

* Hæc de hæc de tunc contra tunc hæc
sanctissimus dicitur, metropolitans electus
tam præterea, tam rursus, ut in
Basilienæ Ihericæ hinc metropolitans electus
dicitur, hinc ad aliam in tribus, sanctissimus
dicitur, qui contra aliam metropolim duo si-
militer dicitur. Item in canonis oratione.

ANNO
CHRISTI
1086.

ANNO
CHRISTI
1086.

ANNO
CHRISTI
1086.

* exte-
dium.
m. C. de
metro-
poli
lit. II.

* exte-
dium.
m. C. de
metro-
poli
lit. II.

ANNO
CHRISTI
1086.

ANNO
CHRISTI
1086.

ANNO
CHRISTI
1086.

ANNO
CHRISTI
1086.

* exte-
dium.
m. C. de
metro-
poli
lit. II.

* exte-
dium.
m. C. de
metro-
poli
lit. II.

* exte-
dium.
m. C. de
metro-
poli
lit. II.

STATUTA SYNODALIA

Ecclesie Gerandensis

Ex MS. Colveriano.

Hic incipiunt constitutiones Synodales domini episcopi Gerandensis.

An. Incert.

1. Sacerdotes & clerici curam animarum habentes, debent circa tria esse solliciti & intenti, videlicet circa corpus ecclesie, & circa seipsum, & circa populum sibi committendum. Circa ecclesiam seipsum debent attendere; scilicet ut corpus Christi (super altari) in loco eminenti vel clave custodiatum honorifice & honeste. Chirina similiter vel clave ponatur. Fideles quoque ad gremio, vel amplius jata altare habeatur, quo semper sit cooperata. Item, corporalia, pallie & ceteri parati altaris, & indumenta sacerdotalia munda conserventur. Pontificalia sint mundi & cooperati & nihil ibi reponatur nisi aqua & chitima, quando prius baptizantur. Item parietes & pavementum ecclesie debent munda teneri, & illius nisi usque ecclesie sunt depusita debent in ecclesia reservari, nisi tempore guerra propter hostilitatem ibidem aliqua conserventur. Item, libri in loco specialiter ordinare ponantur, & attente conserventur ne proprietate negligenter destruantur.

2. Circa secundum, id est circa seipsum, quoque sunt attendenda, videlicet habitus, officium, conversatio, predicatio, & administratio.

Habitus debet esse honestus & distinctus ab habitu laicali, longae vestis, & unius coloris debent habere, & super tunice rotundum & clausum, laneum five lineum deponatur. Tonsura bene rotunda, & coronata nigra & lata, fidei & spei, habentur. Caput nanciatum, & retelli acud ad latera, fontales cordatis penitus inhibentur.

3. Officium debet celebrari a clericis hoc dicitur & temporibus iustis, & debent attendere, quod totum dicant, & bene, sed fieri non possent, nisi tria attendant, scilicet ut eorum apponatur ad quos debent (dicere) & spatiosius dicant, & non incipiant verbum quoquoque a socio versus alius finitatur.

4. Conversatio debet esse munda, & honesta, ita ut bona vite eorum sit predicatio fidelitatis, & preclara debent cavere clerici a familiaritate nimis mulieribus, & in domo propria non habeant mulieres juveniles vel supertes; caveant & maxime a concubina, ne incidant in sententiam domini Sabiniensis. Nam per consuetudinem postmodum divina celebratur, efficiuntur irregulariter, & sunt merito ecclesiastico beneficio privati. Concubinitatem vel declaravit dominus Sabiniensis, ut quosdam & demeruerunt, parva aliena, in parochia sua vel in alia, mulieri cum qua peccaverit providit in vultu, vel vestis, vel conduda donorum, vel etiam si ita peccaverit publice cum aliquo, quod in sua parochia cardamio oritur, & concubinitas iudicetur. Ergo qui habet au-

rens audienti audit quid dicatur.

5. Prædicatione valde necessaria est habenti curam animarum, ut fidelibus sua frequenter dicat, quod secundum Deum faciendum est, quod cavendum. Id est ut exerceat se circa ecclesia apud omnia ad opera pietatis, & peccata caveant & vitent, quantum humana fragilitas nosse non potest, præcipue morante eos ad peccata committenda, influentes eos, ut si aliquando peccaverit, diabolo insitante, ad confessionem venire non tardent, & eis expriment diligenter, quod quidem tenent in anno peccata sua confitens non fuerit, & corpus Dominicum non receperit, nisi de consilio confessoris sui præter causam ad tempus dimiserit. Hic decedent, caret ecclesiasticis sepulture. Debet quidem habere patres, sui confessionis propriam faceret, vel fratrem Prædicatorem, vel Missionem, vel aliquam sacerdotem ecclesiasticam, quibus non audierit confessionem generaliter, & deum licentiam. Debet etiam, esse sacerdos circumspedus, cum aliquis ad poenitentiam veniret, ut ipsum circa sacramentum poenitentiae in principio insinuat diligenter, & exponat ei quomodo debet habere cordis contritionem, & oris confessionem, & operis satisfactionem, & haberi firmam propolium, quod non rotat ad peccatum. In his quatuor consistit poenitentia facienda, & si aliquis illorum defecerit, nullomodo poenitentia debet dici, si tempus & opportunitas se offerat poenitentem. Si tamen remanens peccator iuxta consilio relinquendus. Debet enim sacerdos dicere, & quod illi sua peccata, a quibus peccator abstinere non valet, & a quibus proponat se certum abstinere, & iuvandis ibi oratione, iudicio & elemosina, secundum quod videtur expedire, consulat ei tria, ut quanto tardius poterit, & tunc committat illa peccata, a quibus recedendum non valet, & cum dolore cordis consideret in illa hora quod prope hunc meretur iram omnipotentis Dei, & supplicium infernale, & se sacerdos diligenter intus committit & poenitentiam facientem, nam poenitentiam salvat, & consilium habilitat ad salutem.

6. Quintum & ultimum est administratio. Clerici enim statim cum admittunt fidei sacramentum, videlicet baptismum, poenitentiam, corpus Christi, matrimonium, & etiam invidiosum, confirmationem & ordinationem, illi quoque uti episcopi ministrant. Unde de quinque prius tria tunc attendenda, qualiter sint conferenda, & quibus, & ea immittentes a quibus debent præcavere.

7. Baptismus sic conferendus: Ergo te baptizato in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen. Poenitentia ut supradictum est, sic est conferenda, ut illa quatuor poenitentantur. Corpus Christi sic debet dari: Corpus Domini nostri IESU CHRISTI custodiat & servetur in tabernaculo. Amen. Matrimonium autem sic. Ergo da tibi corpus meum in vinum, & recipio te in unum. Et ipsa similiter dicit: Ergo da tibi corpus meum in vinum, & recipio te in unum. Amen. Si tamen audire debet dari tantum quod nos eam diligenter verbis & breviter fecimus amari.

8. Quibus fide baptismum confensus? dicitur quod omnibus indifferenter, quod nulli mater ecclesie christi gremium, hoc, & Dominus IESUS CHRISTUS hoc ostendit, cum dicit: Ergo veni ad me, vos omnes, & ego veniam ad vos. Sed Saraceni vel Judæi cum venerit ad baptismum, est per aliquos dies tenebatur, ut insinuat in fide, & probet quod ipsius dicitur baptismum. Poenitentia debet dari illi solum, qui vult facere illa quatuor supradicta. Corpus Christi solum poenitentibus & non aliis debet dari. Matrimonium debet fieri cum diligencia, ita quod in ecclesia tribus diebus omnibus nunciatur, si quis scit impedimentum inter volentes contrahere, ipse clericus manifestet. Extremum unctionem ad infirmos debet etiam illi solum poenitentibus conferenda. Unde monendum est infirmos, quod petat, si necesse fuerit, unctionem, quod si ex contentu nollet petere, nolimus quod tradatur ecclesiasticæ sepulture. Et hoc tam in omnibus tamen quam infirmis eis diligenter & efficaciter exponatur. Nam secundum Jacobum, qui in us affert, factus est unum verbum, & quoniam contentum de sacramentis ecclesie, omnia præmittunt contentum. Exponatur autem eis, quod sacramentum illud valet ad præteritum, remissionem, & ad futuram salutem, si de illa infirmus debet convalescere secundum quod Jacobus in epistola sua dicit. Si autem in infirmo intelligi, quod propter hoc non obligatur ad illa, nec abstringatur, nisi ad ea que erant primitus obligati. Et sic ad illud sacramentum recipiendum his modis & aliis inducatur.

9. Ultimo videndum a quibus ministrantur sacramenta debent cave. Secundum eum verbum Domini, quod dicit: Graviter scriptum, & gratia date. Et quo graviter tenent acceptant confensum, gratis debent conferre sacramenta, & non vendere, sicut quoniam faciunt in sui damnationem spirituales vendentes, quos Dominus expulit de templo cum flagellis aspergere verberant. Et in hoc intelligimus non solum facientes, sed sepulcra, & similes, & alia similia, que non sunt temporalis pretio comparanda, tamen facta sacramentum, postquam tunc conferunt consuetudinem approbant.

10. Circa tertium, id est circa flagellum, debent esse clerici vigiles & attentivi, præcipue ut eos in publico sint esse. Interque tantum ad præsens volentes quantum exprimerent, videlicet ne permittant esse publica fornicatione, sed eos monent diligenter, quod ducant ipsas mulieres in uxores, si non sit aliquod impedimentum, aut

peccant penitus ab eisdem, quod si noluerint facere, præmittunt incontinentiam, & communicationis sententia innotuerit. Secundo autem, si vir & uxor non habitent, inquit, decedat quos eorum sit culpa, & compulsi per tandem certissimum eorum simul cohabitare, & redire ibi ad invicem debent conjugale. Tertium est de publicis usurariis, moventur eos, ut hujusmodi officium dederint, & cum inter alia peccata tate vitam reprobandum; & nisi velint desistere, supradicta sententia feriant. Quartum est de venditionibus & emptionibus vicium, in quibus, & si quod vendunt bladum pretio quo carius venditur usque ad mensuram, quod qui diligenter considerat, maxime in usu: ut si enim eum contracto pro vade, nisi in prelo, non in fraudem usque fuerit. Et illi similiter tantum ut a talibus contrahibus se consultantibus esse cogant, tamen sententia prædicat. Ista enim quatuor irregularitates, si publice committantur, & volumus & districte mandamus, quod sicut dominus papa prescripsit, sententia omnes & caute in iudicio redigantur, tamen semper monitione præfata, diem & annum in scriptura similiter referentur, adum & publicum in concilio Gerandensi anno Domini, MCLLVII, XI, calendis Novembris.

Synodus semper celebratur in IV. feria ante festum B. Lucæ. Et si festum B. Lucæ foret in IV. feria, eadem die incipit synodus celebrari.

SYNODUS ANNI MCLXII.

11. Item, volumus & mandamus nihilominus facientes, quod omnes clerici, qui in aliquibus ecclesiis nostris dioecesis sine habitu, ad præteritum, remissionem, & ad futuram salutem, si de illa infirmus debet convalescere secundum quod Jacobus in epistola sua dicit. Si autem in infirmo intelligi, quod propter hoc non obligatur ad illa, nec abstringatur, nisi ad ea que erant primitus obligati. Et sic ad illud sacramentum recipiendum his modis & aliis inducatur.

12. Item, statimus, quod nulli clerici nostræ dioecesis præsumant recipere eorum ordinem in nostra dioecesi vel etiam alia, sine nostra licentia, quæ, sine presentiam eorum potestatem ordinem celebrare, donec licentia (sive promotionis nobis dixerint obtinenda), quod si fecerint, ipso facto, ab executione officii sint suspensi.

13. Item, volumus & mandamus, ut clericus nostræ dioecesis non presumat recipere alium clericum alterius dioecesis, nisi litteris adhibitionem prefentibus de eodem, quod si fecerit, ab ingressu ecclesiarum pro anno, noverit se suspensum.

14. Quomodo in prelo per bonam memoriam domini. Petrum præcedentem nostram edita, qua cavetur quod aliquis clericus vel prius dioecesis Gerandensis non-

praesumt reciperet aliquem clericum alterius dioecesis, sine litteris Gerandensis episcopi, testimonium perhibentes de eodem quod si fecerit, ab ingressu ecclesie de nona parte pœnitem, gravia pericula & scandala plurima sepius dignissimis attulisset, ac afferre in posterum potest merito formidari. Idcirco nos Petrus Dei gratia Gerandensis episcopus, pœnitentia capientes periculis de opportuno remedio providere, de nostri Gerandensis capituli consilio & assensu, praedictam constitutionem in plena synodo, ut sequitur, diximus interpretandam, declarandam ac etiam de cetero observandam. Statuente ut nullus prius vel clericus dioecesis Gerandensis recipere aliquem clericum alterius dioecesis nisi ab e capella, & ad officium solemnè publice celebranda, nec ad curam animarum officium, nec ad aliquod aliud sacerdotale officium exsecrandum, sine litteris nostris vel successorum nostrorum perhibitis testimonium de eodem, ac sibi licentiam concedentibus ad missam & alia praedicta officia excedenda, nisi esset pœnitens bona conversationis, & fama, nota praesatis & clericis supradictis, in quo causa possit missam solemnè exerceat. Ad privata vero missa & secreta celebranda, sacerdos quilibet alium clericum recipere, dummodo primo ipsi episcopi ostendat de licentia scriptis sacris ordinibus & de licentia (si litroz) ut possit in ipsi ordinibus ministrare. Qui vero contrarium fecerit, ab ingressu ecclesie per mensum unum, praesentis constitutionis auctoritate, noviter le suspensum, nisi esset clericus alterius dioecesis, qui tunc cum archiepiscopo, vel episcopo legato, abbate, vel alio prelato, aut nuncio, fove ambulatorie regis vel alterius principis aut magnatis. Talis enim clericus, fove clerici alioquin exhibitione aliquo tempore, & ad quæ obsequio ipsi episcopi licentia, in ecclesia, vel capella ad missam officium, & alia divina celebranda officia per totam Gerandensium dioecesis libere uti in his locis, inspectores existant. Et nullus omnium praedictorum aadiat aliquas causas ab aliquibus eis commissis, nisi a nobis vel officiali nostro, vel a superioribus nostris ipsi fuerint specialiter delegati. Nos si quidem volentes praedicta universa et singulari inviolabilitate conservari, in omnibus locis qui contrarium faciunt praesentium auctoritate nostris traditis, excommunicationis sententiam ex tunc, ut ex tunc, hac scriptura indice promulgamus, ita quod ipsi factio sit excommunicatio vincta a ligati.

De monachis & canonicis regularibus.

15 Cum cura fove sollicitudo pastoralis officii esse debeat circa flatum et conversationem subditorum esse pervigil et attenta, quod si quis, quæ saltem impediunt animarum, paterna provisione periret reprobare, ut humilis devotio clericorum possit dignis laudibus apta reddi, & edem tempore feliciter famulari. Nos P. Dei gratia episcopus Gerandensis, quis ut interstitibus, querelam plures, et clamorem, qui frequenter circumscripti aures nostras, quod nonnulli monachi, canonici regulares et etiam clerici secularis in sacerdotio assumpti, auctoritate avaricie, sine ambicione acquirere pecunie causa, & tepidique officio carentes, rebus propriis monasteriis et ecclesiis, in quibus tenentur Domini, in quibusdam, etiam in quibus nonnulli etiam et coram iudice fuerant in casibus a vere permissis, verum e-

tiam in causis forentibus universis, sine delicto, coram iudicibus facultibus advocare poterunt, interponendo excusationes, frustrationes, allegationes, iniquas exceptiones, frivolos et inanes, paritè vexantur laboribus et expensis: propter quæ ecclesie, & a quibus pendunt recipient, debitis obsequiis suis divinis officiis, et illi contra ipsos in quibus casibus existunt, iuri suo minus debent defraudantur, in grave ipsarum animarum periculum et iacturam, et in magnum scandalum aliorum. Attenentesque quæ gravia et absurda non debemus fove dimulacionem nihil omnino conniventibus pertrahere, sed morbo huiusmodi medicam adhibere celeriter, praesentis decreto statuentes, ut si aliqui clericorum tam civitatis, quam dioecesis Gerandensis in sacerdotio constituti, in aliquibus quibusdam quibus ecclesiasticis vel in aliquo seculari advocare alicuiusmodi non praesumant, praeterea quod pro se ipso, vel ecclesia sua, aut in casibus coniarum perforarum, aut in feriabilibus perforarum, qui tamen pro se ipso non ponunt causas proprias gubernare, nec de fove conducere advocatum, in quibus casibus eis licet coram utroque iudice postulare. Ita tamen quod in duobus casibus praedictorum, videlicet quando advocatum pro comparando, et pro mulabilibus personis, gravis impendant eis patrocinium, nec inde recipiant pro salario vel mercede, nec aliam factam facultatem vel ecclesiasticam negotii susceptorum. Clerici etiam minores ordines deprivi, beneficia habentes, quibus fit cura animarum annexa, et quibus valens sustentari, non advocent, nisi pro scriptis vel ecclesiis exorandem, aut pro comparandis vel mulabilibus personis, sine mercede, ut de sacerdotibus esse praedictum, coram iudice seculari. Statuimus etiam ne aliqui monachi vel regulares canonici possint, aut in quibus locis, ut in forentibus, nisi proprii monasterii possent, uti, et tunc eis hoc licet, impetrantibus absolutis, vel prioribus eorumdem, quæ ecclesiarum, vel personarum, vel inspectores existant. Et nullus omnium praedictorum aadiat aliquas causas ab aliquibus eis commissis, nisi a nobis vel officiali nostro, vel a superioribus nostris ipsi fuerint specialiter delegati. Nos si quidem volentes praedicta universa et singulari inviolabilitate conservari, in omnibus locis qui contrarium faciunt praesentium auctoritate nostris traditis, excommunicationis sententiam ex tunc, ut ex tunc, hac scriptura indice promulgamus, ita quod ipsi factio sit excommunicatio vincta a ligati.

16 Item, statuentes, et statuentes inhibemus, ne aliquis clericus habens quovis beneficium ecclesiasticum, ratione cuius tenetur in certo loco facere residendum peribit. Et nalem, pro aliquo clerico facta servitium alterius beneficii sine loci in eadem ecclesia vel etiam aliam, quod si fecerit, poenam, quam sustinetur mortuus fuisse obedienter transgredieris, fove incurretur. Contigit namque multoties pro alieno servitio factum servitium proinde deperire.

17 Quod quicquid in aliquo casu in constitutione nostras synodales a nobis editas de sacerdotibus et curam animarum habentibus, qui advo-

145
ANNO
CXXXII
1161.

145
ANNO
CXXXII
1161.

tibus, qui advoationibus intendebat locorum sibi servitio committimus intelligendum, cupientes nos perventum eorum voluntatem, omnemque ambiguitatem evitare, quæ obcurrerent, etiam in hoc declarate, ut animarum periculum evitamus, & ad eorum commodum intendamus. Verum non eis ambiguitate scilicet periculis interpretetur, publicis in iudicio, aut causam fovere ex proposito non praesumant, praeterea pro se ipso & hominibus suis, & ecclesia sua, & hominibus ecclesie suae, consuetudines exponimus usque ad quantum gradum consanguinitatis & affinitatis includimus. Illud vero esse aliqum idem accipiant, declaratione ex parte. Hoc vocabatur in iudicio, id est in quibus tunc tamquam tunc addit, nisi in casibus & personis superioribus de advocacione expressis. Illi vero clausula a nobis vel ab officiali nostro vel a superioribus nostris addita, quæ sequitur: vel nisi a vice ecclesiastica eis clausula tunc curam canonicam committitur, de quibus tantum possint consistere intra limites parochie ecclesiarum, vel nisi a secularibus dominis parochiarum, qui iurisdictionem aliquam habent, fuerint, causa subditum locum illorum, etiam si eadem, de omnibus personis, qui infra limites parochiarum suarum, in quibus supradicti clerici beneficia habeant vel alii residendum faciunt, personalem, nec extra limites parochiarum suarum causas determinat a praedictis omnibus vice clericis vice laicis eis commissis, ut superior esse expressum, nec iura loca vel ecclesia eidem commissa propriis obsequiis derendantur. Arbitris vero dicimus quod possint suscipere fove modo in iudicio superius intentis. Praeterea ne omni oblatio licet diversis conditionibus facere, aut reddere, ac pacem & concordiam inter omnes undecunque fuerint ad invicem reformare.

18. Nos Petrus Dei gratia Gerandensis episcopus, volentes prius facere auctoritate, ut mores & adus clericorum in melius reformetur, de consilio & assensu capituli nostrorum, hac praesentis constitutione duximus statuendum, quod nullus clericus civitate vel dioecesis Gerandensis ladat de cetero ad taxillos vel ad ludum aliquo taxillorum. Quod si fecerit, a nullis omnium excommunicationis sententiam innotadum. Assum esse hoc ill. idus Octobris anni Domini MCLXII.

SYNODUS ANNI MCLXVII.

19. Anno Domini MCLXVII. IV. idus Octobris. Cum ecclesie, quæ domus strationis vocantur, ad cultum divinum, etiam in laudibus Christi Domino referentis, non ad profana fuerint instituta, nos Petrus Dei gratia Gerandensis episcopus in plena synodo duximus statuendum, quod nullus clericus in ecclesiis non sicut fove etiam dicantur, si quæ vero praesentis nostrae constitutionis tenenda a participatione faceramentorum & meritis transgesserit extiterit, ipso facto ingressu ecclesie fit privatus, quoque per se vel officiali nostro ad hoc fuerit innotadum, nonnulli in sua personam facta

Cons. Suppl. Append. Tom. II.

malicia reverentem per tres menses, legitime monitione intra ditos tres menses eidem transgesserit praemissa, a suo proprio facerere excommunicationis sententia innotadum, quæ obcurrerent, etiam in hoc declarate, ut animarum periculum evitamus, & ad eorum commodum intendamus. Verum non eis ambiguitate scilicet periculis interpretetur, publicis in iudicio, aut causam fovere ex proposito non praesumant, praeterea pro se ipso & hominibus suis, & ecclesia sua, & hominibus ecclesie suae, consuetudines exponimus usque ad quantum gradum consanguinitatis & affinitatis includimus. Illud vero esse aliqum idem accipiant, declaratione ex parte. Hoc vocabatur in iudicio, id est in quibus tunc tamquam tunc addit, nisi in casibus & personis superioribus de advocacione expressis. Illi vero clausula a nobis vel ab officiali nostro vel a superioribus nostris addita, quæ sequitur: vel nisi a vice ecclesiastica eis clausula tunc curam canonicam committitur, de quibus tantum possint consistere intra limites parochie ecclesiarum, vel nisi a secularibus dominis parochiarum, qui iurisdictionem aliquam habent, fuerint, causa subditum locum illorum, etiam si eadem, de omnibus personis, qui infra limites parochiarum suarum, in quibus supradicti clerici beneficia habeant vel alii residendum faciunt, personalem, nec extra limites parochiarum suarum causas determinat a praedictis omnibus vice clericis vice laicis eis commissis, ut superior esse expressum, nec iura loca vel ecclesia eidem commissa propriis obsequiis derendantur. Arbitris vero dicimus quod possint suscipere fove modo in iudicio superius intentis. Praeterea ne omni oblatio licet diversis conditionibus facere, aut reddere, ac pacem & concordiam inter omnes undecunque fuerint ad invicem reformare.

20. Anno Domini MCLXXIV. XVII. cal. Novembris, nos Petrus Dei gratia episcopus Gerandensis, residentes in synodo, inhibemus ne aliquis laicus tempore iudicii praedicti sepelire in cineribus aliquis ecclesie aliquem defunctum cum aliqua solemnitate statuentes quod contra hoc fecerit, sit ipso facto excommunicatus, a quo nonnulli, & quod prius non abolverat a dicta sententia, excepto mortis articulo, cum corpus per ipsum laicum sepelitur manibus & expressis propriis facere exhumatum.

21. Praedictis constitutionibus confirmat dominus Benedictus nunc divisa ministeria episcopus Gerandensis, & ipsos vel in suo robore perdurare. Adum esse hoc xiv. cal. Novembris anni Domini MCLXXIV.

In concilio Illedest.

22. Animarum languoribus qui ex extractarum constitutionum transgressione vel omissione trahunt, etiam in prioribus litterarum approbatione (subvenire curatas, hanc littera sacri concilii generalis, quæ pro magna parte non sine gravi periculo licet negligenter, plenius diligentem de cetero precipimus observari, & studiose corrigi esse contra ipsum concilium temere facta praesentia, in primis praesentibus, et & consilio de consensu praesentibus episcopalis synodi celebranda pro correctione & reformatione nostrae salubriter edita secundum hanc sensorem firmior. observetur.

De correctione subditorum.

23. Constitutio de correctione subditorum edita firmior observetur, et circa subditorum correctionem praesatis diligenter vigilet, et videant ne sanguis subditorum de ipsorum sanguine a domino requiratur, et cum ad ipsos clausula innotadum pervenit, si ad acquisitionem descendere non valeant commode, pro eo quod processu lite plurimum habet laboris & expensis, multaque dispendia, saltem purgationem inducant canonice intellexerint facendam, in qua quæ defecerit, canonice ponantur.

24. Quam salubriter innotadum, quæ quædam praesentibus, etiam in quibus praedictores per singulas ecclesias ordinare, appa-

146
ANNO
CXXXII
1161.

25. Quod quicquid in aliquo casu in constitutione nostras synodales a nobis editas de sacerdotibus et curam animarum habentibus, qui advo-

De his qui refuſunt loqui verbis latinis.

25. Statuimus quomodo, quod omnes beneficiarii et omnes promovei in ecclesiis parochialibus, qui latinis verbis loqui nesciant, exceptis illis de quorum profectu propter aetatem non est sperandum, in studio ab episcopo et archidiacono loci, ubi tale posse conſuevit habere archidiaconus, per ſubſtitutionem beneficiorum, quosque latinis verbis loqui ſciant, addicere compellantur. Illis autem qui ſtudere in grammatica et proficere voluerint, nifiſideritioribus indugentur, ut beneficia ſua integre in ſcholis habeant a proximo ſeſto S. Johannis uſque ad triennium, ac ſi in ſuis eccleſiis deſeruerint, provio tamen (quod aliquis) in eccleſia remotiore deſerto ſervitio deſolata. Quo vero infra terminum hunc non tantum proficere curaverit, quod latinis verbis loqui ſciant, qui ſuam neglixiſſe vincere ignorantiam, donec totum negligentiam per ſeſto latinum corripserit, beneficio ſuſpendatur eodem. Et quoniam multi aſſedant clericalem careerum et libertatem eccleſiasticam, vel beneficium, et tamen addicere negligunt, precipimus ut a talibus conſanſum caveatur attentis, praſertim in illis locis, in quibus obtineat prima enſura ratione natalis ſolis, ſibi in eccleſia vindicant potorem. Ad quartum autem gradum nulli omnino clericis ſecularibus promoveatur, qui latinis verbis loqui nesciat.

Contra concubinarias.

26. Ad extruendam clericorum inconſuetudinem, ſtatutum in quolibet parochus in prima ſynodo quam ipſum celebrare contigerit, ſuſpenſos denuntiet omnes ſacerdotes, diaconos, ſubdiaconos, et omnes beneficia. Quos qui ex tunc in ſcholis habeant, vel aliam denotare praſumſerint publici concubinas, et illas, quae de cetero fuerint talium concubinae, denuntiet excommunicationi ſubdactas, & ſepelendas, ſi deſeruerint, aſtorum ſepultura. Et haſ ſententias episcopi et ipſi ſacerdotes in publicis praedicationibus denuntient. Si quis vero haec de cauſa ſuſpenſos praſumpſerit eccleſiam domoſa, non ſolum eccleſiasticis beneficiis ſpoſietur, verum etiam per haſ diſcipula caſa perpetuo deſatur.

De vita & honeſtate clericorum.

27. A crapula et ebrietate omnes clerici diſſentiant, officia vel commercia ſecularia non exercent, maxime inſoneta, inſularibus, niſius, et hiſtrionibus non inſtant, tabernas praeficiunt evitent, niſi neceſſitate cauſa in inere conſiderent. Ad alia et taxillos non ludant, nec buſionibus Interſint. Coronam et inſuram habeant competentem, cauſa deſuper deſerant indumenta,

nia brevitate vel longitudine non notanda. Pannis rubris vel candidis ſive viridis aut virgatis tunicis vel ſuper tunicis ſive apertis, quod ſolent latera, ſive ſtriſtis quod ſemoralia demoniſtrant, necnon manicis vel ſortalibus conſuſuris vel rotatis, amſtriſtis pedis, pilis ſerico ſupernotatis, ſolis ſae corrugiis auri vel argenti ornatum habentibus, centuriis feris quae duratis vel coloris variis, frenis, pectoralibus, calcariis deauratis, vel aliam ſuperſtitionem gerentibus non utantur. Nullus in ſacerdotio vel poſonatu conſtituitur, cappam manicamque deſerit, niſi julla cauſa timoris exegerit habeat traſformari ad divinum officium. Inter eccleſiam capam manicamque nullus clericus gerat. Sententiam languinis nullus clericus dicit aut praeficit, nec ritus dicit ſcribat, pro vinſula languinis deſtinandas, nec vindictam languinis exerceat, vel ubi exerceatur Interſint. In eccleſiis, civitatibus, villis, vel ardeis * clerici cultibus acutus vel ſuperſtitionem non praeficiunt, nec ſorte ob deſolationem proprii corporis juſta cauſa timoris. Si quis autem contra hanc conſtitutionem venire praſumpſerit, ſi beneficiatus fuerit, ſuſpendatur ab omnibus beneficiis, et cum ad emendationem venerit, tunc tamen poſthumum eorumdem perceptione beneſiciorum careat, quando in illa contumacia permanere praſumpſerit. Si vero benefidiorum manſus fuerit, ab introitu eccleſiae ſuſpendatur.

Qualiter altera eccleſia munda ſententur, & Corpus Chryſti.

28. Praecipimus, ut eccleſiae, & omnia oratoria, ſua divini miſtribus, palſe altariorum, & ſententia miniſtrorum munda & munda conſerventur. Chriſta, oleum & eucharisſta caſa ſerventur, clavibus additis, necnon et altare conſecratum quilibet ſervetur cautela, nec ad quod praedictorum manſus temeraria ſe extendat pro aliquibus nefariis exercendis. Sacra quae eucharisſta ad inferos jam campana & inſigne honeſtate deſeratur, & in ſingulis obſibus renovetur.

Contra illos qui contrahunt matrimonium in gradu prohibito, vel clandestinum.

29. Dicitur praecipimus per omnes eccleſias in praecipuis ſolemnitatibus excommunicationis publice denuntiare omnes illos qui in gradu prohibito contrahunt matrimonium praſumpſerint, qui vero matrimonium ſue conſubertia contraxerint, niſi infra annum diſpenſationem obtinuerint, ex tunc excommunicationis ſententia ſe noverint innodatos. Et eſterum autem a canali eſſem copula praecipuis adhibere. Qui vero clandestina contraxerint matrimonium, ſanquam excommunicati ad omnia evitentur, & donec de legitimitate poſſibilit eccleſiae conſtituerit, ab invicem ſeparentur.

De degradatione clericorum.

30. Nec clerici in opprobrium & odium

eccleſiae ex crimina impune committant, pro quibus laici poenam incurrent capitalem; praecipimus ut clericus qui fuerit, vel criminis ſuſi, rapinae, homicidio, rapta mulierum, in eadendo falſam moneta, vel in alius criminibus quae capitalem poenam merentur, publice fuerit deprehentus, a ſuis ordinibus perpetuo deſatur, ſi ſubſequenti & infra ſexto ab uno episcopo, ſi diaconus, a tribus episcopis, ſi ſacerdos, in concilio provinciali, vel aſute habito numero canonico episcoporum, quatenus qui eccleſiam liberate tam flagiſtose abutitur, clericali privilegio ſi privatur.

31. Diſtrictè praecipimus, quatenus in omnibus eccleſiis parochialibus, in quibus infra terminum a ſive praefixum, ab illis ad quos pertinent, dioceſano non ſuit clericus praefertatus ad curam animarum, ſive dioceſano in eccleſiis majoribus ſervitio induſt, nec ipſam parochiam alicuius videram ſemantere permittat.

De eo qui vendit Chriſtium Sarracenis.

32. Statuimus, ut quicumque de cetero Chriſtianum vel Chriſtianam vendiderit Sarracenis, ipſo facte ſiſ excommunicatus, non ſulle abolitionis ſententiam obtinere ſine auctoritate apoſtolicæ ſedis.

Monachi vel canonici regularis curam animarum non exercent in eccleſia ſeculari.

33. Inhibemus diſtrictè ne quis monachus in eccleſia ſeculari curam animarum exercenda praefumat. Hoc ipſum pari diſtrictè ne canonicis regularibus inhiſbent, niſi ex indigentia ſede apoſtolicæ demontre valeant hoc ſibi julle commiſſum.

Qui obligant perſonam vel dignitatem.

34. In eccleſiis cathedralibus & regularibus diſtrictè inhiſbent, ne aliquis perſonam vel dignitatem ſuam, ſicut de jure non poteſt, ita nec de facto pro aliqua ſumma pecunia praefumat aliquam obligationem detinentem ipſam obligationem non tenere: hanc poenam tranſgreſſoribus indigentibus, et quicumque contra, hanc conſtitutionem venire praefumſerit, ipſo facto ab omni officio nullo ſperagimur, ſed ab apoſtolicæ ſede veniam imprecaverit, ſi ſuſpenſus.

35. Quia in plerique parochis cenſura eccleſiastica enerata ſunt, nec obſervantur, quae praevocis ſeſto ſacerdotibus, diſcipline ſeveritas conſentitur a quibusdam, ſtatutum praefens approbatione concilii, quod ſi quis clericus, proprio exente deſeſto, fuerit ab episcopo vel metropolitano ſue excommunicationis ſententia innodatus, & per annum in ipſius laqueo damnabiliter praefumpſerit ex certis ſententia permanere, ineligibilis perpetuo fiat: ita quod nunquam

aliquam eccleſiasticam dignitatem valeat adipiſci. ſi vero laicos fuerit, quicumque perſicit in excommunicatione, nunquam ad ſed legitimum admittere; & ſi curia ipſum vellet admittere, ipſum non admittent per centuram eccleſiasticam ab episcopo accitatur: nihilominus ſarventes, ut ſi quis clericus litteras ſui episcopi aut metropolitani malitiose recipere contentiſſer, ex ipſius culpa contentus ab officio ſuſpenſum ſe noverit ipſo jure. In hoc autem juri notuimus episcopatum non in ſuo derogari.

36. Item, quoniam nonnulli in eccleſiis cathedralibus & aliis conventibus illicita praerogativa contrahere, contra jura lacramentis & poſitionibus ſeſto deſerunt, intelligentes, ut ratione majoris numeri in eccleſia beneficium valde obtinere, & conſpirationis contentas acquirit; tam contra ſocios, quam contra ſocios, ſunt ſeritio ſeritio propter quod eccleſiae Dei grave iniuria detrimuntur, ſacro approbante concilio, ſtatutum regimine aſentes, ſclicet paſtoralis, ut morbo lupulinoſi artiter facerentur, quod quicunque talia fecerit, uſque ad xx. dies, ex quo noſita conſtitutioni ad non pervenerit, vinculum colligationis diſſolvat; alioquin ſi in malitia ſua perſeverare praefumſerit, ipſo facto, ſuſpenſionem ſententiam ſe noverit incurſiſſe. Item cum aliqui quatenus que ſua ſulle, non que Jera Chriſti, cum beneficia eccleſiastica vacant, ſocios ſibi attrahunt, et poſitionibus illiſicis ſibi alligant, ut propter majorem numerum praerogativa, obtinere valeant quae intendunt, in offendam Dei & ſtantum populi Chriſtiani, ut proprie ambitioni damnabiliter ſatifficant: Ideo ſtatutum, ſacro concilio approbatum, quod quicumque de cetero talia praefumat attentare, omnino deſectio careat ſeſto: ita quod nunquam in eadem eccleſia beneficium valde adipiſci.

37. Item, ſonſis ſacerdotibus ne aliquid exſtant ante benedictionem apoſtolicam, nec ante (ſepulchrum) ſive pro matrimonio celebrando, ſed celebratis nuptiis, exigant quod conſuetum eſt, ſi nec ſunt, ſi, mactantur, quia plus ſeſte poſſunt facere, vel ante conſuetudinem tolerare.

De tempore nuptiarum.

38. Item, dominiſis ſacerdotibus ne faciant nuptias ab Adventu Domini uſque ad feſtum S. Hilarii, et ex tunc uſque ad feſtum nuptiarum ſperagimur, et ex tunc eſſent uſque ad Dominicam de Quasi modo. Et ex tunc uſque ad Dominicam de Paveſe praefumſerit, quae praevocis ſeſto ſacerdotibus, ex tunc eſſent conſue per tres ſeptimas uſque ad Dominicam de Trinitate, et tunc eſſent uſque ad Dominicam de Adventu, hoc proſo, quod Dominus Adventus, quae induci prohibent, et feſtum S. Hilarii, quod induci proſumſerit non ſtatutum, et ſic de aliis.

IN SEQUENTES INTERROGATIONES
COLLECTORIS PRÆFATIO.

AVO Caroli Magni, quæ epocha est ecclesiasticæ disciplinæ restituta, emprunt episcopi, per meliorem administrationem sacramentorum sanctorum, sed & in salubria gubernandi diligentia, numeris sui partes omnes diligentius implere. Inter cetera ad id adjuvamenta insistit, iustis diocesis iustificationes facere, quas episcopi olim quidem ab initio per se plerumque obtinebant, deinde vero archidiaconi seu decanos in partem sibi illius adstruunt. Discretem et circumstantibus episcopi id vix potissimum studii in de moribus impiorum subditiorum: que singulis in locis intercessit vixit: qui vixque ejus disciplina. Omnia vero postquam exploraverant, tum vel ad solam suam reverentiam, sive diocesis iustificationes habebant; vel ad totius provincie consilium rem deferrent, cum sancti episcopi sine clerici in commune consilio de reconditis, que consueverunt vixit, motu ad ista fore arbitrabantur. Ex videri credo interrogantibus hæc te Burchardus lib. I. cap. 94. accepit; non alio consilio hoc translati, nisi quod in synodorum scriptis referuntur, de ex synodis causibus condita esse. Eorum atque, si ex ambore vixit referuntur episcopi, sancti X. vixit vel XI. causibus non excedit. Verum Burchardus pro more sua familiaris et vixit consilium canonicis illis transulit in suam codicem, mediantes veterem disciplinam arate sua collationem restituit; quare in illis elucens mores cave credas ipsam esse sancti X. vel XI. ecclesiasticam consuetudinem. Abhinc in a quoque & iustitia sua a populo latuit in quo non vel assuetudo, vixit aliquo diocesis perissent; ante sanctum X. profecto existaverunt; quoniam hic præcipitur tanquam disciplina caput accipitur. Utinam vero hoc accepit Burchardus ex Beda paucitatis cap. XI. Nihil ubi quidem de sic fisco per mortuorum, si vulgata lectio attendatur; sed vixit in Burchardus in locis in sicut; qui vixit quoniam; amittendum vixit ita: Qui iustitiam continent, et in ex interrogantibus vixit illud Beda commentis distinctis. Ceterum discipline capta multa hic apparent quæ, ut de omnibus vixit inter propinquas, cum filia baptizati, item cum filia quam quis tenet ante episcopum, vixit cum filia confirmationis. De vacatione in operibus vixit dominici iustitia per annum dicitur habetur vixit. Jovianus per annum vixit quadragesimæ, quæ temporibus, litaniarum majorum & rogationum; sive quod forte episcopi ad malum aliquid advertendum indixerit, recensentur. Cetera ex ipsa lustratione vixit, quam hic vixit, sicut jam vixit in Burchardus vulgatum, cum vixit Burchardus operi vixit filii; MSS. autem ejus codices vixit non adeo infrequenter, vixit tamen sui vixit. Ego in defestis excessu codicis, quo careo, manifestis vixit, de quo in præfatione dixi, vixit sum.

INTERROGATIO EPISCOPI AUT EJUS MISSI.

I.

EST in hac parochia homicida, qui hominem aut spontanea voluntate, aut cupiditatis, aut capacitis causa, aut casu suo nolens, aut cœsus, aut pro vindicta parentum, aut in bello, (s) aut iussu Domini, aut proprium verum occidit?

(s) Beda de remedi. peccat. cap. 9.

II.

EST aliqua patricida, aut fratricida qui patrem, matrem, fratrem, forem, avunculam, aut aliquod parentum interfecerit?

III.

EST aliquis, qui presbyterum, aut diaconum, aut aliquum clericorum occidit, vel aliquo membro detrahaverit?

IV.

EST aliquis, vel aliqua, qui infantem proprium opprefferit, vel veltinctorum ponderis suffocaverit. Et si hoc factum est ante, baptismatum, aut post baptismatum, aut si videns indignum per negligentiam parentis abique baptismato obierit?

ANNO CHRIS-
TE INCERTO

X.

EST aliquis, qui proprium verum extra. Judicem occidit, & aliqua femina, que ancillam propriam necaverit furoris zeli inflammata?

XI.

EST aliquis, qui Diabolo impellente femipsum occidit?

XII.

EST aliquis, qui in publico homines vulneraverit, & necit si de illo vulnerare aliquis perierit, & si aliqui impudicus hominem occidit, & ipse hoc denegaverit?

XIII.

EST aliquis, qui in consilio fuerit ut homo interficeretur, & non fuit in factis, & tamen per ejus consilium, & hostionem interfecit eum?

XIV.

EST aliquis, qui truncationem manuum, pedum, lingue, & testicularum fecerit, & oculos alterius evertit?

XV.

EST aliquis conjugatus, qui cum alterius uxore adulterium perpetravit, vel uxorem alterius vixit?

XVI.

EST aliquis, uxorem habens, qui concubinam sibi habuerit ancillam propriam, aut aliam feminam?

XVII.

EST aliquis, qui uxorem legitimam dimiserit, & alteri se conjunxerit, & aliam in conjugium accepit?

XVIII.

EST aliqua mulier, que virum proprium dimiserit, & alteri se conjunxerit? (sunt aliqui interveniente repudio, qui ab invicem sint separati & sic maneat?)

XIX.

EST aliquis, qui abique consensu uxoris, detestilo legitimo conjugio in monasterium intraverit?

XX.

EST aliquis, qui suam conjugem quævis culpabilitate, sine episcopi judicio reliquerit?

Canc. Suppl. Append. Tom. II.

A. XXX.

EST aliqua mulier, que con (forte non) suo vixit fornicata fuerit?

XXXII.

EST aliquis uxore carens, qui cum alterius conjugæ fornicatus fuerit, aut si qua mulier non habens virum cum alterius marito?

XXXIII.

EST aliquis non habens uxorem, qui cum femina, que virum non habet fornicatus fuerit?

XXXIV.

EST aliqua laica, que moechata fuerit cum adolcente?

XXXV.

EST aliquis qui deponatam pugnam non duxerit, & solum sponsalium fuerit?

XXXVI.

EST aliquis, qui quancunque feminam vixit, aut vixit per raptum traxerit & occiderit tibi in matrimonio, & si aliqui sunt, qui hoc contentiosus & adversantes fuerint.

XXXVII.

EST aliquis, qui cum Judæa, vel si Judæus, vel Paganus cum aliqua Christiana mechatus fuerit.

XXXVIII.

EST aliquis, qui sacramentalem vel viduam Deo sacram raperit, & in conjugium D) sumpsit, vel ipsi contentiosus cum eis fornicatus fuerit.

XXXIX.

EST aliquis, qui vixite Marito conjugem ipsius adulterat acciderit, & si in proximo defuncto eandem suspensè dinoscitur.

XXXX.

EST aliqua mulier, que dicat quoniam vir ejus non possit cum ex coire, & ob hanc causam divorcium querat, & aliam virum velit accipere.

E XXXI.

EST aliquis, qui cum matre spirituali mechatus fuerit, vel eam in matrimonium accepserit, similiter, qui cum filia, quam e sacro fonte suscepit, aut ante Episcopum tenuit?

EY

XXXII.

Est aliquis, qui propinquam suam, & confanguineam in matrimonium accepit, aut cum ea fornicatus est.

XXXIII.

Est aliquis, qui irrationabiliter, id est contra naturam, cum maculis, & musis miscetur animalibus.

XXXIV.

Est aliqua mulier, que leoncinum fecerit?

XXXV.

Est aliquis, qui in sua domo confectum cum propriis ancillis, vel genitalibus suis adulteria perpetravit.

XXXVI.

Interrogandum si aliquis fur, aut faculegus sit in eadem plebe, qui Ecclesiam Dei frangerit, vel de Ecclesia aliqua furatus sit, aut publice rapuerit, vel latenter subspuerit, aut si aliquis rapax, & raptor, & damnator Ecclesie Dei est.

XXXVII.

Interrogandum si aliquis perjurus sit, aut sciens, & pro cupiditate terrena pejurerit, & si nocens, aut coactus visu cernoris, aut pro membris, aut vita redimendis, aut quis scienter non solum pejurerit, sed etiam alios in perjurium duxerit.

XXXVIII.

Interrogandum si aliquis scienter contra aliquem falsum testimonium prouulerit, & quale damnum aliquis per hanc testificationem habuerit?

XXXIX.

Interrogandum si aliquis hominem liberum, aut seruum alterius, aut peregrinum, aut aduenturium furatus fuerit, aut cum blandiendo seduxerit, aut si aliquis iudeo, vel Pagano Christianam religionem vendiderit, aut si ipsi Iudei Christiana municipia in suo seruitio habeant, vel vendant?

XL.

Interrogandum si aliquis sit Magus, Ariolus, aut incantator, diuinus, aut fortilegus, vel si aliquis vota ad arbores, vel ad fontes, vel ad lapides faciat, aut ibi candelam, seu quodlibet munus deferat, vel ut ibi quoddam nomen fit quod bonum, aut malum, possit inferre?

Perfructandum si aliquis Sobulcus, vel Bulbulcus, vix venator vel cunedi alii hujusmodi diabolica carmina dicant super panem, aut super herbas, aut super quendam heraria ligamenta, & tunc aut in arborem abscondat, aut in bivio, aut in eriuio projiciat, ut sua animalia liberet a peste, & clade, & alicuius predat.

XLIII.

Perquirendum si aliqua femina sit, que per quendam maleficia, & incantationes mentes hominum se immutare posse dicat, id est, ut de odio in amorem, aut de amore in odium conuerzat, ut bona hominum aut damnet, aut subtrahat. Et si aliqua est, que se dicat cum Demone turba in similitudinem mulierum transformata certis notibus equare super quosdam homines, & in eorum consortio adnumeraram esse.

XLIV.

Interrogandum si aliquis sanguinem, mortuum, aut dilaceratum a bestia comederit.

XLV.

Est aliquis, qui iuravit quod Deo contrarium est ut Fratri nunquam reconcilietur, quod est peccatum usque ad mortem.

XLVI.

Est aliquis, qui bibit de liquoze, in quo Mulea, vel mus, vix aliquod immundum animal injectum est.

XLVII.

Est aliquis, qui Jejunium Quadragesimale, vel quatuor temporum, sive Litanie maiores, vel rogationem, vix indidit ad Episcopo jejunium pro quacumque plaga non obtinuerit.

XLVIII.

Est aliquis, qui bibit, aut manducauit, aut portauit super se quod excommunicatus se Dei iudicium pervertere possit.

XLIX.

Est aliquis, qui Kal. Januarii aliquem fecerit, quod a Pagano inuicem est, & dies observari, & Lunam, & Menfes, & horum effectiua potentia aliquem sperauerit in melius, aut in deterius posse conuerti.

L.

Est aliquis quocumque opus inchoans, qui aliquid dixerit, aut quacumque magica arte alius fecit, nisi ut Apostolus docet omnia in nomine Domini facienda. Nequem Demones in nostrum adiutorium debemus inue-

care, sed Deum. In collectione similiter herbarum medicinalium symbolum, & orationem Dominicam dicere oportet, & nihil aliud.

L.

Quarrendum etiam si mulieres in laicis suis vel in ordinis telis aliquid dicant, aut observent nisi ut supra dictum est omnia in nomine Domini.

LI.

Est aliquis, qui oblationes, vel elemosinas parentum defunctorum inquit recusat.

LII.

Est aliquis, qui supra mortuum nocturnis horis carmina Diabolica caneret, & biberet, & manducaret ibi, quasi de ejus morte gratularetur. Est alibi mortui in vigiliis nocturnis, nisi in Ecclesia custodiatur.

LIII.

Est aliquis, qui non commuicet vel tribus temporibus in anno, id est in Pascha, Pentecosten, & Natale Domini, nisi pro mortiferis criminibus & Episcopi, vel sacerdotum iudicio a comunione non fuerit reuocatus.

LIV.

Est aliquis, qui in die Domnica, vel in precipuis festiuitatibus quidquam operis faciat, & si ad Matutinas, & ad Missam, & ad Vesperas impresentem omnes curat.

LV.

Est aliquis excommunicatus, qui pro nihilo duxerit excommunicationem, & si aliquis cum excommunicato communicauerit.

LVI.

Est aliquis, qui modum penitentie sibi injundum non custodierit. Est aliquis, qui patrem, aut matrem inhonorauerat, aut percusserat, aut maledixerat?

LVII.

Est aliquis, qui romitum post Eucharistiam acceptam per ebrietatem fecerat?

LVIII.

Est aliquis, qui sumo deicationem Deo, & Andis ejus detraheret?

LIX.

Est aliquis qui tam peruersus, & Deo zelus sit, ut saltem Domnica die ad Ecclesiam non venerit?

Si Porcarii, & alii paiores Domnica die ad Ecclesiam non veniant, & Missam non audiant similiter in aliis festiuitatibus.

LXI.

Est aliquis, qui ad Confessionem non veniit, vel una vice in anno, id est in capite Quadragesime, & penitentiam pro peccatis suis non suscipere? Est aliquis, qui fiduciam ebrietatem se datur Apostolo dicente: neque enim ebrius regnum Dei possidebit.

LXII.

Est aliquis, qui contempto suo presbytero, in aliam parochiam tres ad ecclesiam & ibi communicauerit, & suam decimam daret?

LXIII.

Inquirendam de mendicis, qui per patias discunt, & si uniuersique pauperem de familia sua paucat.

LXIV.

Interrogandum si in unaquaque plebe Decem fure per villas conliget vici veraces, & Dominum timentes, qui condos admovent ut ad Ecclesiam pergant ad matutinas nullas, & ad Vesperas, & nihil operis in diebus festis faciant, & si horum quorum transgressus fuerit Ratim presbytero annuntient, similiter de luxuria, & omni opere paruo.

LXV.

Est aliquis, qui bandum Episcopi, aut presbyteri sui excommunicationem, excommunicatus pro nihilo duxerit.

LXVI.

Perquirendum si Presbiteri presbytero suo debium suum impendant, aut si est aliquis qui cum verbo, vel pacho in honore, & ejus monia, percutit.

LXVII.

Est aliquis qui peregrino, aut Viatori hospitium contradixit.

LXVIII.

Inquirendum est quis festiuitates colat.

LXIX.

Interrogandum si paroli filii suis symbolum, & Oracionem Dominicam iniunant, aut infirmis faciant.

LXX.

Perquirendum si quatuor, aut quinque, vel plures interfecerint homines.

LXXI.

Est aliquis, qui contradicat Episcopo, aut ejus ministris? Ne coloni, aut servi pro commissis criminibus virgis nodi cedantur?

LXXXII.

Inquirendum si aliquis peregrenum, qui de sua patria propter Paganorum incitationem, vel persecutionem fugit, hac de causa quia in domo ejus manet, & diebus, aut annis loco mercenarii illi servivit pro proprio seruo illum velle habere, & vendere, aut dare alicui praesumat?

LXXXIII.

Est aliquis, qui iniusta mensura suam annonam, aut vinum vendat, cum Dominicus dicit, *agrus sit rivi modicus, & agnus fovearum.*

LXXXIII.

Denuntiandum etiam quam magno placulum sit usuras exigere, & de alieno fenoze velle dicitere, & quod sacri Canones tales ab Ecclesia ejici praecipiant.

LXXV.

Est aliquis, qui propter cupiditatem Judaeum, atque Paganum interfecerit?
Est aliquis infamens qui aliquem hominem occiderit.

LXXVI.

Est aliquis, qui, cum arborem succiderit, & dum operi necessario insisteret aliquis subtus arborem deveniens improvise opprimeretur?

LXXVII.

Est aliquis, qui conjurationes, & conspirationes iocundetur?

LXXVIII.

Est aliquis, qui Ecclesiam, aut Clericum fatigare praesumpserit?

LXXIX.

Inquirendum de profugis, & perfidis Clericis, & Laicis.

LXXX.

Percontandum de confratribus, et Fratemitatum secretariis qui aliter in Parochiis agantur.

LXXXI.

Interrogandum si canica turpia, et risum moveantia aliquis circa Ecclesiam cantare praesumat.

LXXXII.

Perquirendum si aliquis Ecclesiam intrans fabulis vacare contuevit, et non diligenter auscultare divina eloquia, et si antequam Missa finatur de Ecclesia exierit.

LXXXIII.

Interrogandum si oblationem, id est panem, et vinum viri, et feminae ad Missas offerant, et si non viri conjuges offerant pro se, sive sique omnibus ut in Canone continetur.

F I N I S .

